934-00

Ё. Абдуллаев

СТАТИСТИКАНИНГ УМУМИЙ НАЗАРИЯСИ

тестлар

Ё. АБДУЛЛАЕВ

СТАТИСТИКАНИНГ УМУМИЙ НАЗАРИЯСИ

ТЕСТЛАР

ИҚТИСОДЧИ МУТАХАССИСЛАР ТАЙЁРЛОВЧИ
ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТЛАРИ ВА ФАКУЛЬТЕТЛАР УЧУН
ЎҚУВ ҚЎЛЛАНМА

518009

ТОШКЕНТ „ЎҚИТУВЧИ“ 1996

Талабаларнинг мустақил билиш фаолиятини фаоллаштиришга қаратилган таълим усулларини такомиллаштириш, уларнинг интеллектуал қобилиятини ривожлантириш — ҳар бир педагогнинг вазифасидир. Кафедралар ўқув кабинетларининг техникавий воситалар билан таъминланганлиги, энг янги услубий қўлланмалар, амалий ўйинлар ва тестларнинг мавжудлиги бу вазифанинг ҳал бўлишида анча ёрдам беради.

Ушбу қўлланмада берилган топшириқлар "Статистиканинг умумий назарияси" дарслиги асосида тузилган бўлиб, талабаларнинг тафаккурини ривожлантиришга, уларнинг хотирасини чиниқтиришга, олинган билимларни мустаҳкамлашга қаратилган. "Тест" усули ўқитиш жараёнини бирмунча жадаллаштириш ва талабалардаги ташаббускорликни кучайтиришда жуда қўл келади.

Қўлланма иқтисодий йўналишдаги олий ўқув юртлари ва факультетлар талабалари учун мўлжалланган. Шунингдек, ундан коллеж, гимназия ва лицей ўқувчилари ҳам фойдаланишлари мумкин.

А 15

Абдуллаев Ё.
Статистиканинг умумий назарияси (тестлар): Олий ўқув юртлари учун ўқув қўлланма.—Т.: Ўқитувчи, 1996.—416 б.

60.6я73

А $\frac{0702000000-67}{353(04)-96}$—48—94.

ISBN 5—645—02265—3

© "Ўқитувчи" нашриёти, 1996.

КИРИШ

Ушбу ўқув қўлланма "Статистиканинг умумий назарияси" дарслиги асосида ёзилган бўлиб, унинг ажралмас қисми ва давоми ҳисобланади.

Қўлланма ўқитишнинг фаол усулларидан бири — программалашган усулни қўллаган ҳолда тузилган. Бу усул ўқитиш жараёнини бирмунча жадаллаштириш ва талабалардаги ташаббускорликни кучайтиришда жуда қўл келади. Бундан ташқари бу усул қуйидаги афзалликларга ҳам эга:

— талабаларнинг билимини синашда холисликни таъминлайди;

— ушбу фандан синов ва имтиҳонларни "жуда ҳам осонлик билан топшириш мумкин" деган хомхаёлга боришга йўл қўймайди. Чунки ҳар бир вариант мавзуларнинг барча саволларини ўз ичига қамраб олган бўлиб, бир-бирини такрорламайди;

— талабанинг ўз билимини ўзи текширишига, ўз-ўзига баҳо қўйишига имкон беради;

— талабанинг "ўқитувчи ёрдами билан синов ва имтиҳондан ўтиб кетаман" деган фикрига чек қўяди;

— жуда ҳам қисқа вақт ичида, яъни бир соат ичида 20—25 та талабанинг билим даражасини баҳолаш имконини беради;

— ушбу усулни қўллаш учун хусусий электрон ҳисоблаш машиналари билан жиҳозланган махсус синфлар, хоналарнинг бўлиши шарт эмас;

— мазкур вариантлар асосида билимни электрон ҳисоблаш машиналари ёрдамида осонлик билан текшириш мумкин.

Программалаштирилган усулни қўллаш тестларни, яъни ўқувчиларнинг билим даражасини аниқловчи андоза топшириқларни тузиш йўли билан амалга оширилган.

Қўлланма қуйидаги уч қисмдан иборат:

1. Мавзулар бўйича амалий машғулотларни уюштириш ва "отработка" ни қабул қилиш учун тестлар;

2. Жорий, оралиқ ва якуний назоратларни қабул қилиш учун тестлар;

3. Мустақил ишларни уюштириш ва сиртқи (кечки) бўлим талабалари билан контрол ишларни ўтказиш учун тестлар.

Ҳар бир қисм тегишли услубий кўрсатмалар билан бошланади.

I ҚИСМ

МАВЗУЛАР БЎЙИЧА АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАРНИ УЮШТИРИШ ВА "ОТРАБОТКА" НИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ УЧУН ТЕСТЛАР

ҚИСҚАЧА УСЛУБИЙ КУРСАТМАЛАР

Ушбу қисм "Статистиканинг умумий назарияси" дарслиги мавзулари бўйича тузилган тестларни ўз ичига олади. Ҳар бир мавзу юзасидан 25 та вариант-тест ишлаб чиқилган бўлиб, бу вариантлар мавзулар бўйича қуйидаги рақамлар билан чегаралланган:

т/р	Мавзулар	Вариант рақамлари
1.	Статистиканинг предмети ва усули	1—25
2.	Статистик кузатиш	26—50
3.	Сводкалаш ва гуруҳлаш	51—75
4.	Мутлақ ва нисбий миқдорлар	76—100
5.	Ўртача миқдорлар	101—125
6.	Вариация кўрсаткичлари	126—150
7.	Танлама кузатиш	151—175
8.	Ижтимоий ҳодисалар ўртасидаги боғланишни статистик ўрганиш	176—200
9.	Динамик қаторлар	201—225
10.	Иқтисодий индекслар	226—250

Ҳар бир вариантда мазкур мавзу бўйича 5 та савол ва бозор иқтисодиёти билан боғлиқ бўлган битта категория тўғрисида 6- савол жойлаштирилган. Бу савол ўқувчиларнинг фикрлаш доирасини кенгайтириш ва бозор иқтисодиётининг назарий асосларини чуқурроқ ўрганиш мақсадида берилган[1].

Амалий машғулотларни ва аттестацияни ўтказиш қуйидаги тартибда уюштирилади:

1. Талабалар тайёрланган 25 та вариант-тестдан тасодифий усулда биттадан танлаб олишади.

2. Танлаб олинган вариант саволларига талаба ўз жавобларини қайд қилиш учун қуйидаги махсус "назорат варақаси" ни тайёрлайди:

НАЗОРАТ ВАРАҚАСИ

_____ (талабанинг насл-насаби)

_____ (курс, гуруҳ, ихтисослиги)

_____ (сана)

_____ (вариант)

Саволлар рақами	I	II	III	IV	V
Талаба танлови бўйича тўғри жавобга мос тушувчи рақамлар	3	1	2	1	3

[1] Барча тушунча ва категориялар А. Ўлмасов ва Н. Тўхлиевларнинг "Бозор иқтисодиёти" номли қисқа луғат-маълумотнома китобидан олинган. Тошкент, Қомуслар Бош таҳририяти, 1991.

3. 5 та саволнинг ҳар биттасига берилган 3—6 тагача жавобдан талаба тўғри деб ҳисоблаган жавоб олдидаги рақамни танлайди ва уни назорат варақасига ёзади.
4. Ечим учун 60 минут ва текшириб, баҳо қўйиш учун 30 минут вақт ажратилади.
5. Фараз қилайлик, талаба 237- вариантни танлаб олди (7- бетга қаранг) ва ундаги саволларга мос тушувчи жавобларни ўзича танлаб, назорат варақасига ёзиб чиқди (жадвалга қаранг).
6. Назорат варақаси ўқитувчига қайтариб берилади.
7. Берилган жавобларни текшириш ва баҳолаш учун қуйидаги мезонлардан фойдаланилади:[1]

5 та тўғри жавобга — "5" баҳо
4 та тўғри жавобга — "4" баҳо
3 та тўғри жавобга — "3" баҳо
1—2 та тўғри жавобга — "2" баҳо

8. Талабанинг назорат варақасидаги жавобларини текшириш учун ўқитувчи икки томонлама ёндашади.

Биринчидан, талаба тўғри деб танлаб олган рақамларнинг аниқлигини ўзидаги тайёр жавоб билан таққослайди:

3	1	2	3	1

Натижада талабанинг 4- ва 5- саволларга нотўғри жавоб берганлиги ва "3" баҳо олганлиги аниқланади. Лекин ўқитувчининг текшириши бу билан чекланмайди. Энди у талаба жавобини иккинчи томондан текширади, яъни нимага асосланиб талаба айнан ўша рақамларни танлаб олди, шуни тасдиқлаб берувчи асосни ёзма равишда баён қилганми? Мисолларнинг ечими келтирилганми? Формулаларчи? Шулар мавжуд бўлган тақдирдагина ўқитувчи назорат варақасини текшириш учун қабул қилиши мумкин. Акс ҳолда талаба ўз-ўзидан қониқарсиз баҳо олди деб ҳисобланади.

Хўш, талаба танлаб олган 237- вариантнинг намунавий ечими қандай бўлиши керак? Шуни батафсил кўриб чиқамиз.

1- саволга жавоб дарсликдаги 349- назорат рақамида қуйидагича баён этилган:

Индексларни ҳисоблашда иккита давр қатнашади, бири—жорий (ҳисобот) давр, иккинчиси — ўтган(базис) давр деб аталади.

[1] Кўп йиллик тажриба бу мезонларнинг самарадорлигини тасдиқлади.

I. Индексларни ҳисоблашда:

1. Фақат жорий давр қатнашади;
2. Фақат базис давр қатнашади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

*349- жавобга қаранг**.

II. Меҳнат унумдорлигининг алоҳида индекси:

1. Жорий даврда вақт бирлигида ишлаб чиқарилган маҳсулот миқдорининг базис даврда вақт бирлигида ишлаб чиқарилган маҳсулот миқдорига бўлган нисбатни тавсифлайди;
2. Жорий даврдаги маҳсулот миқдорининг базис даврдаги маҳсулот миқдорига бўлган нисбатни тавсифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

351- жавобга қаранг.

III. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири товароборот (қиймат) нинг умумий индекси:

1. $J = \frac{\sum q_1 c_1}{\sum q_0 c_0}$;
2. $J = \frac{\sum q_1 p_1}{\sum q_0 p_0}$;
3. $J = \frac{\sum q_1 c_1}{\sum q_1 c_0}$.
4. Нотўғри жавоб йўқ.

352- жавобга қаранг.

IV. Товар оборотнинг умумий индексини ҳисобланг (%):

Маҳсулот тури	Товар оборот ҳажми (минг сўм)		
	базис давр	жорий давр	
А	105,4	107,6	105,0
Б	896,2	902,3	110,6

Жавоблар: 1. 91,6;
2. 110,0;
3. 100,8.

365-жавобга қаранг.

V. Жорий даврда базис даврга нисбатан маҳсулотнинг табиий ҳажми 5,7% га қўшимча ўсган, сарфланган жами меҳнат миқдори эса 3% га камайган. Меҳнат унумдорлиги индекси қандай ўзгарган?

1. 109,0;
2. 102,5;
3. 102,7;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

380- жавобга қаранг.

?! Концессия — миллий иқтисодиётни ривожлантириш ёки тиклаш, табиий бойликларни ўзлаштириш мақсадида давлат ёки муниципалитетга қарашли ер участкалари, қазилма бойликлар, корхоналар ва бошқа хўжалик объектларини муайян муддатга йирик миллий ва чет эл монополияларига бериш ҳақидаги шартнома ёки келишув.

* Мазкур ва бундан кейинги жавобларни "Статистиканинг умумий назарияси" дарслигидан топишингиз мумкин. Улар ўрта қавсларда тартиб рақамлари (1—431 гача)да берилган.

Демак 3- жавоб тўғри жавобдир.

2- саволга жавоб дарсликдаги 351- назорат рақамида қуйидаги формула билан ифодаланган:

$$i_v = \frac{v_1}{v_0};$$

бу ерда: i_v — меҳнат унумдорлигининг алоҳида индекси;

v_1 — жорий даврда вақт бирлигида ишлаб чиқарилган маҳсулот миқдори;

v_2 — базис даврда вақт бирлигида ишлаб чиқарилган маҳсулот миқдори.

Демак, 1- жавоб тўғри жавобдир.

3- саволга жавоб дарсликдаги 352- назорат рақамида қуйидаги формула билан ифодаланган:

$$J_q = \frac{\Sigma q_1 p_1}{\Sigma q_0 p_0};$$

бу ерда: qp — товароборот (қиймат) индекси;

$\Sigma q_1 p_1$ — жорий даврда ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати;

$\Sigma q_0 p_0$ — базис даврда ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати.

Демак, 2- жавоб тўғри жавобдир.

4- саволга жавоб дарсликдаги 365- назорат рақамида қуйидагича баён этилган. Мавжуд маълумотлар асосида умумий (агрегат) индексларни ҳисоблаш имконияти бўлмаган ҳолларда ўртача индекслар қўлланилади. Бунинг учун маҳсулотнинг "табиий ҳажми умумий индекс суръатидаги "q_1" ни унинг тенг қиймати " $i_q q_0$ "билан ўзгартирамиз, у ҳолда қуйидаги кўринишдаги ўртача арифметик тортилган маҳсулот табиий ҳажми индексини оламиз:

$$J_q = \frac{\Sigma i_q q_0 p_0}{\Sigma q_0 p_0}.$$

Мисолимизда келтирилган маълумотларга асосланиб ушбу формулани қўллаган ҳолда товар оборотнинг умумий индексини ҳисоблаймиз:

$$J_q = \frac{\Sigma i_{q_0} p_0}{\Sigma q_0 p_0} = \frac{1{,}05 \cdot 105{,}4 + 1{,}106 \cdot 896{,}2}{105{,}4 + 896{,}2} =$$

$$= \frac{110{,}7 + 991{,}2}{1001{,}6} = \frac{1101{,}9}{1001{,}6} = 110{,}0\ \%.$$

Демак, 2- жавоб тўғри жавобдир.

5- саволга жавоб дарсликдаги 380- назорат рақамида қуйидагича баён этилган. Меҳнат унумдорлиги индекси (I_t) ни сарф қилинган меҳнат миқдори индекси (I_T) га кўпайтирсак, ишлаб чиқарилган маҳсулотнинг табиий ҳажми индекси (I_Q)келиб чиқади:

Бу ерда, $I_t = I_Q : I_T = 1{,}057 : 0{,}97 = 109{,}0$.

Демак, 1- жавоб тўғри жавобдир.

Худди шу тартибда ёзилган жавоб мавжуд бўлган тақдирдагина ўқитувчи талабанинг назорат варақасини текширишга қабул қилиб олиши ва тегишли баҳони қўйиши мумкин. Албатта, жавоб тўлиқ ёзилмаган назорат варақалари ҳам текширишга олиниши мумкин, лекин шунга мос ҳолда баҳоланиши керак.

6- савол бўйича ўқитувчи 5-7 дақиқа атрофида талабалар билан диалог тариқасида суҳбат уюштириши мумкин.

I б о б . СТАТИСТИКАНИНГ ПРЕДМЕТИ ВА УСУЛИ

Мавзу саволлари	Бозор иқтисодиётига оид тушунчалар
1. Статистика тўғрисида умумий тушунча. 2. Статистиканинг келиб чиқиши ва унинг тараққиёт босқичлари. 3. Статистиканинг предмети. 4. Статистиканинг усули. 5. Статистика фани тармоқлари. 6. Статистиканинг бошқа фанлар билан алоқадорлиги. 7. Статистиканинг ташкил этилиши. 8. Ягона халқ хўжалик ҳисоби. 9. Статистиканинг вазифалари.	Бозор нима? Бозорнинг хусусиятлари. Бозор иқтисодиёти. Автаркия. Ажиотаж талаб. Аккредитив. Акционер жамият Акция. Акция. Акция курси ва нархи. Акция турлари Акция даромадлари. Акциз. Акционер жамият. Акционер. Ижара. Ижара шартномаси. Бозор иқтисодиётига мос бўлмаган хўжалик механизми. Бозор иқтисодиётига мос бўлган хўжалик механизми. Бозор иқтисодиётига ўтишдаги инновацион жараёнлар. Бозорга ўтишнинг биринчи босқичи. Бозорга ўтишнинг иккинчи босқичи. Бозорга ўтишнинг учинчи босқичи. Бозорга ўтишнинг тўртинчи босқичи. Бозор классификацияси.

I. "Статистика" атамаси лотинча "status" сўзидан олинган бўлиб:

1. Давлат сўзини англатади ("stato");
2. Давлатни билувчи деган тушунчани беради ("statista");
3. Ҳодисаларнинг ҳолатини, аҳволини билдиради;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

1- жавобга қаранг.

II. Статистиканинг ҳисобга оладиган объекти бўлиб қуйидагилар ҳисобланади:

1. Корхона ва айрим ишлаб чиқариш бўлимларининг иши ва ҳолати ҳақидаги маълумотлар;
2. Оммавий-ижтимоий ҳодиса ва предметлар тўплами;
3. Корхонанинг моддий ва молиявий ресурслари;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

29- жавобга қаранг.

III. Миқдор дейилганда:

1. Ҳодисанинг ички қиёфаси ва аниқлиги тушунилади;
2. Ҳодисанинг туб моҳияти тушунилади;
3. Ҳодисанинг у ёки бу хусусияти тушунилади;
4. Ҳодисанинг юзага чиқиш меъёри, сони, даражаси, унинг ташқи қиёфаси тушунилади.

12- жавобга қаранг.

IV. Статистика — бу:

1. Фанлар таркибида мустақил фан;
2. Халқ хўжалиги тармоқлари таркибидаги мустақил тармоқ;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

30- жавобга қаранг.

V. Статистика мустақил тармоқ сифатида биринчи марта:

1. 1918 йилда ташкил этилган;
2. 1930 йилда Давлат режа қўмитаси қошида Марказлашган халқ хўжалиги ҳисоби бошқармаси (МХХҲБ) номи билан ташкил этилган;
3. 1948 йилда СССР Вазирлар Кенгаши қошида ташкил этилган;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

22- жавобга қаранг.

?! **Бозор...**

Бозорда ҳамма тенг.

Биримиз харидор, иккинчимиз савдогармиз.

Бозорнинг ўзига хос хусусиятлари бор:

биринчидан, бозорда имтиёзли харидор бўлмайди, ҳамма тенг ҳуқуқли;

иккинчидан, бозорда манфаатсиз шахслар бўлмайди;

учинчидан, рақобат бозорга хос кўринишдир.

2

I. Статистика мустақил фан сифатида:

1. XVII асрнинг охирларига келиб шакллана бошлади;
2. XVIII асрнинг охирларига келиб шакллана бошлади;
3. XIX асрнинг бошларига келиб шакллана бошлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

4- жавобга қаранг.

II. Маъмурий статистика дейилганда:

1. Мухтор республикалар миқёсидаги статистик ташкилотлар тушунилади;
2. Вилоят миқёсидаги статистик ташкилотлар тушунилади;
3. Корхона, идора, муассаса ва вазирликлар миқёсидаги статистика ишларини олиб борувчи бўлим ва гуруҳлар тушунилади.

25- жавобга қаранг.

III. Статистика фани:

1. Ҳайвонот дунёсини ўрганади;
2. Ишлаб чиқариш муносабатларини ўрганади ва иқтисодий қонунларни белгилаб беради;
3. Коинотни, фазони ўрганади;
4. Тирик ҳаётни ўрганади;
5. Оммавий-ижтимоий ҳодисаларнинг миқдорий томонларини уларнинг сифат томонлари билан узвий равишда боғлаб ўрганади.

9- жавобга қаранг.

IV. Оммавий-ижтимоий ҳодисалар дейилганда:

1. Иқтисодий ҳодисалар тушунилади;
2. Сиёсий ва мафкуравий ҳодисалар тушунилади;
3. Маданий ва таълим-тарбия соҳасидаги ҳодисалар тушунилади;
4. Ижтимоий ҳодисалар тушунилади;
5. Табиий ҳодисалар тушунилади;
6. Нотўғри жавоб йўқ.

11- жавобга қаранг.

V. Статистика:

1. Фақат назарий статистика фани сифатида мавжуд;
2. Тармоқ ва айрим ижтимоий ҳодисалар статистикаларига ҳам бўлинади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

16- жавобга қаранг.

?! Бозор — бу:

биринчидан, маҳсулот ишлаб чиқариш ва айирбошлаш қонунига биноан ўюштириладиган алмашув жараёнидир;

иккинчидан, рақобат жараёни бўлиб, бу ерда биров ютади, биров ютқазади;

учинчидан, сотувчи билан харидор ўртасида товарни пулга айирбошлаш муносабатидир.

3

I. Статистика — бу:

1. Мустақил ижтимоий фан;
2. Фақат усул, "ўрганиш ва ифодалаш қуролидир" (Дюма, француз иқтисодчиси),
3. Нотўғри жавоб йўқ.

2- жавобга қаранг.

II. Статистика фани:

1. Кимё ва физика фанлари билан чамбарчас боғланган:
2. Тармоқлар иқтисодиёти фанлари билан ҳам боғланган;
3. Тиббиёт фани билан узвий равишда боғланган;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

16- жавобга қаранг.

III. Статистика фанининг қуйидаги хусусий усуллари мавжуд:

1. Илмий абстракция усули;
2. Диалектик усул;
3. Оммавий статистик кузатиш усули;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

15- жавобга қаранг.

IV. Статистика:

1. Фақат оммавий тўпламлар билан шуғулланади;
2. Оммавий тўпламлардаги айрим бирликлар, унсурларни ўрганади ва шу асосда тегишли қонуниятларни аниқлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

9- жавобга қаранг.

V. Статистик тўпламнинг муҳим белгиси шундаки:

1. Унда ички ўзгарувчанликнинг, яъни вариациянинг мавжудлигидир;
2. Унда вариациянинг йўқлигидир;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

10- жавобга қаранг.

?! Бозорнинг ўзига хос хусусиятлари бор:

биринчидан, бозорда нархнавони зўрлаб белгилаш ва назорат қилиш мутлақо мумкин эмас. Бу бозорнинг ўз қонунидир;

иккинчидан, бозор ичида бир-бировдан хафа бўлиш, гина-қудрат кўтариб юриш ярашмайди;

учинчидан, бозордаги энг устун нарса, бу — сифат билан нарх-наводир.

I. Зарурият:

1. Муайян нарсанинг табиатидан келиб чиқади; у барқарор ва доимийдир;
2. Сабабсиз юз беради;
3. Маълум шароит мавжуд бўлган тақдирдагина албатта юз берадиган ҳодиса ва воқеадир;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

19- жавобга қаранг.

II. Қонуният дейилганда:

1.Тўпламнинг айрим олинган бирлигида намоён бўлувчи такрорланиш, кетма-кетлик, изчиллик ва тартиб тушунилади;
2. Оммавий тўпламни умумлаштириш натижасида намоён бўлувчи такрорланиш, кетма-кетлик, изчиллик ва тартиб тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

13- жавобга қаранг.

III. Статистика фани:

1. Ижтимоий ҳодисаларни ўрганади;
2. Табиий шароитни, ҳайвонот дунёсини, одам организмининг тузилишини, модда тузилишини ўрганади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

9- жавобга қаранг.

IV. Статистика:

1. Ижтимоий билишнинг энг қудратли қуролидир;
2. Ўзининг предмети ва хусусий усулларига эга;
3. Амалий фаолиятда мустақил тармоқдир;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

15- жавобга қаранг.

V. Ягона халқ хўжалик ҳисоби:

1. Бошланғич ҳисоб, оператив ҳисоб ва техника ҳисоблари ягоналигидан ташкил топган;
2. Оператив-техника ҳисоби, бухгалтерия ҳисоби ва статистика ҳисоблари ягоналигидан ташкил топган;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

20- жавобга қаранг.

?! **Бозор иқтисодиёти:**

биринчидан, иқтисодий монополияни инкор этади;

иккинчидан, товар ишлаб чиқарувчиларнинг бозордаги эркин рақобатини тақозо этади.

Умуман, бозор иқтисодиёти бу— товар-пул муносабатларига асосланган ва уларга хос иқтисодий қонунлар асосида бошқариладиган иқтисодиётдир.

I. Статистик қонуният дейилганда:

1. Оммавий маълумотларни умумлаштириш йўли билан аниқлайдиган қонуниятлар тушунилади;
2. Алоҳида ҳодисаларда рўй берадиган қонуниятлар тушунилади;
3. Икки ҳодиса ўртасидаги ички ва зарурий боғланиш тушунилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

13- жавобга қаранг.

II. Статистика мустақил тармоқ сифатида биринчи марта:

1. 1948 йилда СССР Вазирлар Кенгаши қошида ташкил этилган;
2. 1930 йилда Давлат Режа қўмитаси қошида Марказлашган халқ хўжалиги ҳисоби бошқармаси (МХХҲБ) номи билан ташкил этилган;
3. 1918 йилда ташкил этилган;
4. Тўғри жавоб йўқ.

22- жавобга қаранг.

III. Статистика фани таърифини биринчи маротаба рус статисти:

1. В. Н. Татишев (1686—1750) берган;
2. К. И. Крилов (1689—1737) берган;
3. Д. П. Журавский (1810—1856) берган;
4. Тўғри жавоб йўқ;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

5- жавобга қаранг.

IV. Ижтимоий статистика:

1. Айрим тармоқлар миқёсида содир бўладиган ҳодиса ва жараёнларнинг миқдорий томонларини сифат томонлари билан боғлаб ўрганади;
2. Аҳоли турмуш тарзи билан боғлиқ бўлган барча ҳодисаларни статистик усуллар асосида батафсил ўрганади;
3. Тўғри жавоб йўқ.

16- жавобга қаранг.

V. Статистика ҳисобга нисбатан:

1. Торроқ маънога эга;
2. Кенгроқ маънога эга;
3. Тўғри жавоб йўқ;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

29- жавобга қаранг.

?! **Автаркия** — ўз-ўзини таъминлаш қоидасига асосланган, бошқалар билан иқтисодий алоқалардан узилиб қолган биқиқ хўжалик тизимидир;

у ёки бу мамлакатнинг бошқа давлатлар иқтисодиётидан ажралиб, якка ҳолда ёпиқ халқ хўжалигига таянадиган иқтисодий сиёсати.

Автаркия меҳнаткашлар иш ҳақининг пасайишига, мамлакат иқтисодий аҳволининг ёмонлашишига олиб келади.

I. Статистика фанининг қуйидаги усуллари мавжуд:

1. Диалектик усул;
2. Статистик маълумотларни жадвал ва графиклар кўринишида тасвирлаш усули;
3. Илмий абстракция усули;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

15- жавобга қаранг.

II. Россияда биринчи бўлиб статистиканинг умумий назариясини рус олими:

1. Ю. Э. Янсон (1835—1893) ёзган;
2. А. И. Чупров (1842—1908) ёзган;
3. А. А. Кауфман (1864—1919) ёзган;
4. В. Е. Варзар (1851—1910) ёзган;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

5- жавобга қаранг.

III. Статистика олдида қуйидаги вазифалар туради:

1. Статистик информацияни такомиллаштириш ва иқтисодий таҳлил қилишни янада чуқурлаштириш;
2. Статистиканинг аналитик функциясини ошириш;
3. Инфляция жараёнини тавсифловчи кўрсаткичларни ишлаб чиқиш;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

30- жавобга қаранг.

IV. Маъмурий статистика дейилганда:

1. Корхона, идора, муассаса ва вазирликлар миқёсида статистика ишларини олиб борувчи бўлим ва гуруҳлар тушунилади;
2. Вилоят миқёсидаги статистик ташкилотлар тушунилади;
3. Мухтор республикалар миқёсидаги статистик ташкилотлар тушунилади.

25- жавобга қаранг.

V. Қонун дейилганда:

1. Ҳодисалардаги такрорланиш, кетма-кетлик, изчиллик ва тартиб тушунилади;
2. Икки ҳодиса ўртасидаги ички ва зарурий боғланиш тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

13- жавобга қаранг.

?! Ажиотаж талаб — бозордаги шов-шув ва ваҳима таъсири остида сунъий пайдо бўладиган ва шиддат билан ортиб борадиган талаб.

Ажиотаж талаб пайдо бўлса бозор нархи ошади, товарлар талашиб олинади, товар таклифи талабдан орқада қолиб бозор мувозанати бузилади, товарлар тақчиллиги ғоят кучайиб кетади.

I. Статистика оммавий-ижтимоий ҳодисаларни:

1. Ўзгармас белгилари асосида ўрганиб, улардаги умумқонуниятларни аниқлаб беради;
2. Вариацион белгилари асосида ўрганиб, улардаги умумқонуниятларни аниқлаб беради;
3. Тўғри жавоб йўқ.

10- жавобга қаранг.

II. Аҳолининг жорий ҳисобини татбиқ қилиш лозимлигини кун тартибига биринчи бўлиб рус статисти:

1. Семенов Тянь-Шанский (1827—1914) қўйди;
2. Н.А. Каблуков (1849—1919) қўйди;
3. В.Н. Татишев (1686—1 1750) қўйди;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

5-жавобга қаранг.

III. Ижтимоий ҳодисаларни ўрганаётганда статистика:

1. Иқтисодий география фани тушунчаларига мурожаат қилади;
2. Агрономия фани тушунчаларига мурожаат қилади;
3. Социология фани тушунчаларига мурожаат қилади.

21- жавобга қаранг.

IV. Қонуният дейилганда:

1. Ҳодисалардаги такрорланиш, кетма-кетлик, изчиллик ва тартиб тушунилади;
2. Икки ҳодиса ўртасидаги ички ва зарурий боғланиш тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

13- жавобга қаранг.

V. Статистика фани олдида қуйидаги вазифалар туради:

1. Халқ хўжалигидаги барча ҳисоботларни тартибга тушириш ва унинг аниқлигини таъминлаш;
2. Хўжалик юритишнинг турли шаклларини (ижара, пудрат, кооператив, кичик корхоналар ва ҳоказо) ифодаловчи кўрсаткичлар тизимини ишлаб чиқиш;
3. Нотўғри жавоб йўқ

30- жавобга қаранг.

?! Аккредитив (лотинча — ишонаман) — маҳсулот еки бажарилган иш ҳақини нақд пулсиз тўлаш шакли.

Томонлар ўртасида тузилган шартномага асосан амалга ошириладиган ҳисоб-китоб тури бўлиб, унга кўра қарз берувчи (кредитор) белгиланган муддатларда келишилган шартлар асосида келишувда кўрсатилган банк орқали ўзига тегишли тўловни олиб туради.

I. Россияда земство статистикаси:

1. 1860 йилги ислоҳотдан анча олдин вужудга келган;
2. XVII асрнинг охирларига келиб шакллана бошлади;
3. XIX асрнинг бошларида вужудга келган.

6- жавобга қаранг.

II. Кўрсаткичлар тизими — бу:

1. Бир-бири билан ўзаро боғланган яхлит тизимдир;
2. Аниқ шароитда содир бўлган воқеа ва ҳодисанинг миқдорини, ҳажмини, қийматини ифодаловчи кўрсаткичдир;
3. Тўғри жавоб йўқ;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

13- жавобга қаранг.

III. Статистика оммавий-ижтимоий ҳодисаларни:

1. Вариацион белгилари асосида ўрганиб, улардаги умумқонуниятларни аниқлаб беради;
2. Ўзгармас белгилари асосида ўрганиб, улардаги умумқонуниятларни аниқлаб беради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

10- жавобга қаранг.

IV. Статистика олдида қуйидаги вазифалар туради:

1. Мулкчиликнинг кўп қирралиги, турли-туманлигини характерловчи кўрсаткичлар тизимини ишлаб чиқиш;
2. Корхоналарнинг иқтисодий мустақиллигини ифодаловчи кўрсаткичлар тизимини ишлаб чиқиш;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

30-жавобга қаранг.

V. Статистика фанининг қуйидаги усуллари мавжуд:

1. Оммавий статистик кузатиш;
2. Диалектик усул;
3. Илмий абстракция усули;
4. Тўғри жавоб йўқ;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

15- жавобга қаранг.

?! Акционер жамият — турли корхона, ташкилот, банк, компания ва айрим шахслар пул маблағларини шерикчилик асосида ва соҳибкорлик мақсадида бирлаштирадиган жамият (корхона).

Акция эгалари — ширкатчилар дивиденд шаклида даромад оладилар.

I. Сифат дейилганда:

1. Ҳодисанинг ички қиёфаси ва аниқлиги, унинг ривожланиш қонуни ва қонуниятлари билан бевосита боғлиқ бўлган туб моҳияти тушунилади;
2. Ҳодисанинг юзага чиқиш меъёри, сони, даражаси, унинг ташқи қиёфаси тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

12- жавобга қаранг.

II. Статистика олдида қуйидаги вазифалар туради:

1. Такрор ишлаб чиқаришнинг молиявий қирраларини тавсифловчи кўрсаткичларни ишлаб чиқиш;
2. Банклар фаолияти ва давлат бюджети ҳолатини ифодаловчи кўрсаткичларни ишлаб чиқиш;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

30- жавобга қаранг.

III. Қишлоқ хўжалиги статистикасига асос солган биринчи олим:

1. С.Г. Струмилин (1877—1975) дир;
2. В.С. Немчинов (1894—1964)дир;
3. М.В. Птуха (1884—1961) дир;
4. Нотўғри жавоб йўқ;
5. Тўғри жавоб йўқ.

8- жавобга қаранг.

IV. Ягона халқ хўжалиги ҳисоби:

1. Фақат оператив-техник ҳисобни ўз ичига олади;
2. Фақат бухгалтерия ҳисобини ўз ичига олади;
3. Фақат статистик ҳисобни ўз ичига олади;
4. Ҳамма қайд қилинган ҳисоб турларини ўз ичига олади.

26- жавобга қаранг.

V. Статистика — бу:

1. Фақат усул, "ўрганиш ва ифодалаш қуролидир" (Дюма, француз иқтисодчиси);
2. Мустақил ижтимоий фан;
3. Тўғри жавоб йўқ;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

2- жавобга қаранг.

?! Акция—акционер жамият чиқарган қиймат-баҳо (даромад келтирувчи) қоғоз. У акция эгасининг шу жамият маблағига қўшган ҳиссасини ва шунга мувофиқ топилган фойданинг бир қисмини дивиденд тариқасида олишини, уни бошқариб туришда қатнаша олишини тасдиқлайди.

Акция қимматли қоғозлар бозорида олди-сотди қилинади.

I. Маъмурий статистика Давлат статистика қўмитасига:

1. Фақат маъмурий жиҳатдан бўйсунади;
2. Фақат методологик жиҳатдан бўйсунади;
3. Ҳам маъмурий, ҳам методологик жиҳатдан бўйсунади;
4. Тўғри жавоб йўқ.

25- жавобга қаранг.

II. "Статистика" атамаси лотинча "status" сўзидан олинган бўлиб:

1. Ҳодисаларнинг ҳолатини, аҳволини билдиради;
2. Давлатни билувчи деган тушунчани беради ("statista");
3. Давлат сўзини англатади ("stato");
4. Нотўғри жавоб йўқ.

1- жавобга қаранг.

III. Барча фанлар учун умумий усул — бу:

1. Баланс усулидир;
2. Гуруҳлаш усулидир;
3. Оммавий статистик кузатиш усулидир;
4. Диалектик усулдир;
5. Тўғри жавоб йўқ.

14- жавобга қаранг.

IV. Статистика олдида қуйидаги вазифалар туради:

1. Бозор муносабатлари шароитида корхоналарнинг иш самарадорлигини тавсифловчи кўрсаткичларни ишлаб чиқиш;
2. Аҳоли эҳтиёжининг тўлароқ қондирилишини ифодаловчи кўрсаткичларни ишлаб чиқиш;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

30- жавобга қаранг.

V. Статистик кўрсаткич — бу:

1. Бир-бири билан ўзаро боғланган яхлит тизимдир;
2. Аниқ шароитда содир бўлган воқеа ва ҳодисанинг миқдорини, ҳажмини, қийматини ифодаловчи кўрсаткичдир;
3. Нотўғри жавоб йўқ;
4. Тўғри жавоб йўқ.

13- жавобга қаранг.

?! Акция сотиладиган нарх акция курси деб аталади. Акция нархи:

1) акциянинг номинал қийматига, яъни унинг неча пулли эканлигига;
2) акцияга тегадиган дивидендга;
3) банкнинг фоиз ставкасига боғлиқ.

Шуларга қараб акцияга бўлган талаб ўзгариб, унинг нархи ошади ёки камаяди, номинал қийматидан фарқланади.

I. Ҳар қандай мустақил фаннинг мазмуни:

1. Унинг предмети, яъни нимани ўрганиши билан аниқланади;
2. Унинг услубияти, яъни қайси усулда ўрганиши билан аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

9- жавобга қаранг.

II. Статистик ҳисоб:

1. Халқ хўжалиги миқёсидаги ҳисобдир;
2. Тармоқ миқёсидаги ҳисобдир;
3. Корхона миқёсидаги ҳисобдир;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

29- жавобга қаранг.

III. Статистика:

1. Энг аввало "иқтисодий назария" фани билан узвий боғланган;
2. Тиббиёт фани билан чамбарчас боғланган;
3. Тўғри жавоб йўқ;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

17- жавобга қаранг.

IV. Статистика мустақил фан сифатида:

1. XVIII асрнинг охирларига келиб шакллана бошлади;
2. XVII асрнинг охирларига келиб шакллана бошлади;
3. XIX асрнинг бошларига келиб шакллана бошлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

4- жавобга қаранг.

V. Қуйидаги мустақил фанлар макроиқтисодий статистика туркумига киради:

1. Саноат статистикаси;
2. Савдо статистикаси;
3. Минтақавий статистика;
4. Умумназарий статистика;
5. Тўғри жавоб йўқ.

16- жавобга қаранг.

?! Акциялар оддий ва имтиёзли турларга бўлинади:

Оддий акцияларга дивиденд олинадиган фойдага қараб берилади, лекин акция эгаси акционерлар мажлисида овоз бериш ҳуқуқига эга бўлади.

Имтиёзли акцияларга дивиденд олинган фойдага қараб эмас, балки заёмга тўлангани каби, олдиндан белгиланган қатъий фоизларда берилади, аммо акция эгаси акционерлар мажлисида овоз бериш ҳуқуқига эга бўлмайди.

I. Статистик тўплам дейилганда:

1. Маълум боғланишда ҳар хил сифатга эга бўлган ҳодисалар, элементлар, бирликлар, далиллар тўплами тушунилади;
2. Маълум боғланишда бир хил сифатга эга бўлган ҳодисалар, элементлар, бирликлар, далиллар тўплами тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

10- жавобга қаранг.

II. Статистика:

1. Диалектик материализм фани билан боғланган;
2. Тарихий материализм фани билан боғланган;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

18- жавобга қаранг.

III. Статистик ҳисоб қуйидаги томонлари билан бошқа ҳисоблардан тубдан фарқ қилади:

1. Ҳисобга оладиган объекти;
2. Қўлланиш доираси;
3. Асосий ҳисоблаш операциялари;
4. Натижаларни расмийлаштириш усуллари;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

29- жавобга қаранг.

IV. Статистика термини лотинча "Status" сўзидан олинган бўлиб:

1. Ҳодисаларнинг ҳолатини, аҳволини билдиради;
2. Давлатни билувчи деган тушунчани беради ("Statista");
3. Давлат сўзини англатади ("Stato");
4. Нотўғри жавоб йўқ.

1-жавобга қаранг.

V. Статистика фанининг қуйидаги усуллари мавжуд:

1. Оммавий статистик кузатиш материалларини сводкалаш ва гуруҳлаш;
2. Илмий абстракция усули;
3. Диалектик усул;
4. Тўғри жавоб йўқ.

15- жавобга қаранг.

?! Акция олган фуқаролар икки турдаги даромадга эга бўладилар:

1) ишлаб топилган (иш ҳақи), жамият берган (пенсия, нафақа, стипендия) даромадлар;

2) акцияга теккан дивиденд.

Акция эгаси уни фонд биржасида қимматбаҳо нархларда сотиши мумкин.

I. Статистика оммавий-ижтимоий ҳодисаларни:

1. Вариацион белгилари асосида ўрганиб, улардаги умумқонуниятларни аниқлаб беради;
2. Ўзгармас белгилари асосида ўрганиб, улардаги умумқонуниятларни аниқлаб беради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

10- жавобга қаранг.

II. Статистик билиш:

1. Ташқидан ичкига томон боради;
2. Ҳодисадан моҳият томон боради;
3. Алоҳидаликдан махсусликка ва умумийликка боради;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

20- жавобга қаранг.

III. Ҳозирги кунда статистика дейилганда:

1. Фанлар таркибида мустақил фан тушунилади;
2. Амалий фаолиятда мустақил тармоқ тушунилади;
3. Статистик рақамлар ҳам тушунилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

2- жавобга қаранг.

IV. Бухгалтерия ҳисоби:

1. Халқ хўжалиги миқёсидаги ҳисобдир;
2. Корхонанинг моддий ва пул ресурслари ҳаракатини ҳисобга олади;
3. Халқ хўжалигини яхлит ўрганади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

28- жавобга қаранг.

V. Қуйидаги мустақил фанлар социал статистика туркумига киради:

1. Саноат статистикаси;
2. Қишлоқ хўжалиги статистикаси;
3. Транспорт ва алоқа;
4. Савдо статистикаси;
5. Аҳоли статистикаси;
6. Нотўғри жавоб йўқ.

16- жавобга қаранг.

?! Акциз — солиқнинг бевосита кўринишидаги тури бўлиб, у асосан кенг истеъмол молларига ва маиший хизматларга солинади.

Маҳсулот баҳосига ёки маиший хизмат харажатларига қўшилади. Ривожланган мамлакатларда давлат бюджетининг асосий манбаи бўлиб ҳисобланади.

I. Оммавий-ижтимоий ҳодисалар дейилганда, энг аввало:

1. Моддий неъмат ишлаб чиқариш кўзда тутилади;
2. Ишлаб чиқарувчи кучлар назарда тутилади;
3. Ишлаб чиқариш муносабатлари кўзда тутилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

11- жавобга қаранг.

II. Қуйидаги мустақил фанлар микроиқтисодий статистика туркумига киради:

1. Математик статистика;
2. Молия статистикаси;
3. Ижтимоий статистика;
4. Аҳоли статистикаси;
5. Савдо статистикаси;
6. Нотўғри жавоб йўқ.

16- жавобга қаранг.

III. Объектив оламда:

1. Алоҳидалик умумийликсиз яшай олмайди;
2. Умумийлик алоҳидаликсиз яшаши мумкин эмас;
3. Ҳар қандай умумийлик — алоҳиданинг бир қисми ёки моҳиятидир;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

20- жавобга қаранг.

IV. Қуйидаги муаллиф статистиканинг умумий назарияси бўйича ихтисослашган статистдир:

1. Адамов В.Е.;
2. Овсиенко В.Е.;
3. Фреймундт Е.Н.;
4. Дубров А.М.;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

8- жавобга қаранг.

V. Статистиканинг қўлланиш доираси қуйидагилардир:

1. Кундалик оператив бошқаришни ташкил қилиш, жорий кузатиш ва ҳоказо;
2. Корхона фаолиятини таҳлил қилиш;
3. Халқ хўжалигини яхлит ўрганиш;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

29- жавобга қаранг.

?! Акционер жамият — камида иккита киши иштирокида ташкил топилиши керак. У низом асосида тузилади ва расмий равишда қайд қилингандан сўнг ўз фаолиятини бошлайди.

Акционер жамиятнинг низом фонди 500.000 сўмдан кам бўлмаслиги ва у маълум акциялар сонига бўлинган бўлиб, улардаги номинал қиймат 100 сўмдан оз бўлмаслиги керак.

I. Ҳозирги замон фани объектив борлиқнинг қуйидаги икки қонунияти тўғрисида фикр юритади:

1. Оддийдан мураккабга;
2. Миқдор ўзгаришдан сифат ўзгаришга ўтиш;
3. Динамик ва статистик;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

13- жавобга қаранг.

II. Айрим масалаларни ўрганаётганда статистика бошқа фанлар кўрсатмаларини ҳам ҳисобга олади. Масалан, агротехника тадбирларининг иқтисодий самарадорлигини аниқлаётганда:

1. Агрономия фани тушунчаларига асосланади;
2. Социология фани тушунчаларига асосланади;
3. Тўғри жавоб йўқ.

21- жавобга қаранг.

III. Статистика — мустақил ижтимоий фан бўлиб у:

1. "Амалий математика - нинг бир тармоғидир" (Фишер, инглиз иқтисодчиси);
2. Ўзининг предмети ва хусусий усулларига эга;
3. Нотўғри жавоб йўқ;
4. Тўғри жавоб йўқ.

9-жавобга қаранг.

IV. Статистикада асосий ҳисоблаш операцияси бўлиб:

1. Оддий санаш, ўлчаш ҳисобланади;
2. Икки ёқлама ёзиш ҳисобланади;
3. Статистик кузатиш, муҳим белгиларга қараб гуруҳларга ажратиш, ўртачаларни ҳисоблаш ва ҳоказолар ҳисобланади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

29- жавобга қаранг.

V. Макроиқтисодий статистика:

1. Халқ хўжалигининг айрим тармоқлари миқёсида содир бўладиган ҳодисаларнинг миқдорий томонларини сифат томонлари билан боғлаб ўрганади;
2. Халқ хўжалиги миқёсида содир бўладиган ҳодисаларнинг миқдорий томонларини сифат томонлари билан боғлаб ўрганади;
3. Тўғри жавоб йўқ.

16- жавобга қаранг.

?! Акционер — бир ёки бир неча акцияни сотиб олиб акционер жамиятига аъзо бўлган шахс.

Акционер жамиятнинг йиғилишида ҳал қилувчи овозга эга бўлиш ҳуқуқини беради. (Бунда жами акционер капиталнинг 51 фоизига эмас, балки 20-30 фоизига, баъзан ундан ҳам камроқ ҳиссага эга бўлиши кифоя.)

I. Динамик қаторлар дейилганда:

1. Фақат оммавий маълумотларни умумлаштириш йўли билан аниқлайдиган қонуниятларга айтилади;
2. Фақат алоҳида ҳодисаларда рўй берадиган қонуниятларга айтилади;
3. Тўғри жавоб йўқ.

13- жавобга қаранг.

II. Оператив-техника ҳисоби:

1. Корхона иши устидан тез ва кундалик бошқаришни ташкил этиш учун хизмат қилади;
2. Корхона маъмуриятига корхона ва айрим ишлаб чиқариш бўлимларининг (иш жойи, цех, звено ва ҳ.к.) иши ва ҳолати тўғрисида кундалик маълумотларни ҳисобга олиш учун хизмат қилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

27-жавобга қаранг.

III. Давлат статистикасининг энг қуйи органи — бу:

1. Республика миқёсидаги статистика ташкилотларидир;
2. Туман миқёсидаги статистика ташкилотларидир;
3. Вилоят, ўлка ва мухтор республикалардаги статистика ташкилотларидир.

23- жавобга қаранг.

IV. Статистика:

1. Ижтимоий ҳодисаларни ўрганади;
2. Ҳайвонот дунёсини ўрганади;
3. Модда тузилишини ўрганади;
4. Ер қатламлари ва бойликларини ўрганади;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

9- жавобга қаранг.

V. Қишлоқ хўжалик статистикаси:

1. Фақат деҳқончилик тармоғида содир бўладиган ҳодисаларнинг миқдорий томонларини сифат томонлари билан боғлаб ўрганади;
2. Қишлоқ хўжалик тармоғида содир бўладиган ҳодисаларнинг миқдорий томонларини сифат томонлари билан боғлаб ўрганади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

16- жавобга қаранг.

?! Ижара — мустақил хўжалик фаолиятини амалга ошириш учун вақтинчалик ижарага сотиб олинган мулк.

Ер, бино, иншоот, корхона, ишлаб чиқариш воситалари ва бошқалар ижарага берилиши мумкин. Лекин бу жараёнда мулк эгалиги ўзгаришсиз қолади. Мулк эгаси ижарага берувчи, ижарага олган киши эса ижарачи бўлиб қолади.

I. Статистик қонуниятлар дейилганда:

1. Оммавий маълумотларни умумлаштириш йўли билан аниқлайдиган қонуниятларга айтилади;
2. Фақат алоҳида ҳодисаларда рўй берадиган қонуниятларга айтилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

13- жавобга қаранг.

II. Улкан сонлар қонуни:

1. Кичик миқдордаги тасодифий омилларнинг умумий таъсири деярли тасодифга боғлиқ бўлмаган натижаларга олиб келади;
2. Катта миқдордаги тасодифий омилларнинг умумий таъсири (бошқа шарт-шароитлар жуда ҳам умумий бўлган ҳолда) деярли тасодифга боғлиқ бўлмаган натижаларга олиб келади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

19- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги статистлар земство статистикасининг буюк намояндаларидан бўлиб ҳисобланади:

1. Чупров А.А. (1874-1926), Каблуков Н.А. (1849-1919);
2. Кауфман А.А. (1864-1919), Варзар В.Е. (1851-1910);
3. Орлов В.И. (1849-1885), Шликевич А.П. (1849-1909), Русов А.А. ва бошқалар.

6- жавобга қаранг.

IV. "Status" сўзи негизидан:

1. Давлат сўзи келиб чиқади;
2. Давлатни билувчи маъно келиб чиқади;
3. Давлат тўғрисида муайян билим, маълумотлар йиғиндиси деган тушунчалар келиб чиқади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

1- жавобга қаранг.

V. Давлат статистикаси қўмитаси — бу:

1. Вилоят миқёсидаги статистика бошқармасидир;
2. Ўлка, округ миқёсидаги статистика бошқармасидир;
3. Туман миқёсидаги статистика бошқармасидир;
4. Республика миқёсидаги статистика бошқармасидир.
5. Нотўғри жавоб йўқ.

24- жавобга қаранг.

?! Ижара шартномасида қуйидагилар бўйича ўзаро келишиб олинади:

1. Ижара учун тўлов (амортизация учун ажратмалар миқдорида);
2. Ижара муддати;
3. Ижарага топшириладиган мулкнинг таркиби ва қиймати;
4. Ижарага олинган мулкни тиклаш учун томонларнинг бурчлари;
5. Ижарачининг ижарага берувчи олдидаги вазифалари ва ҳоказо.

I. Динамик қаторлар дейилганда:

1. Фақат оммавий маълумотларни умумлаштириш йўли билан аниқлайдиган қонуниятларга айтилади;
2. Фақат алоҳида ҳодисаларда рўй берадиган қонуниятларга айтилади;
3. Тўғри жавоб йўқ.

13- жавобга қаранг.

II. Оператив-техника ҳисоби:

1. Корхона иши устидан тез ва кундалик бошқаришни ташкил этиш учун хизмат қилади;
2. Корхона маъмуриятига корхона ва айрим ишлаб чиқариш бўлимларининг (иш жойи, цех, звено ва ҳ.к.) иши ва ҳолати тўғрисида кундалик маълумотларни ҳисобга олиш учун хизмат қилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

27-жавобга қаранг.

III. Давлат статистикасининг энг қуйи органи — бу:

1. Республика миқёсидаги статистика ташкилотларидир;
2. Туман миқёсидаги статистика ташкилотларидир;
3. Вилоят, ўлка ва мухтор республикалардаги статистика ташкилотларидир.

23- жавобга қаранг.

IV. Статистика:

1. Ижтимоий ҳодисаларни ўрганади;
2. Ҳайвонот дунёсини ўрганади;
3. Модда тузилишини ўрганади;
4. Ер қатламлари ва бойликларини ўрганади;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

9- жавобга қаранг.

V. Қишлоқ хўжалик статистикаси:

1. Фақат деҳқончилик тармоғида содир бўладиган ҳодисаларнинг миқдорий томонларини сифат томонлари билан боғлаб ўрганади;
2. Қишлоқ хўжалик тармоғида содир бўладиган ҳодисаларнинг миқдорий томонларини сифат томонлари билан боғлаб ўрганади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

16- жавобга қаранг.

?! **Ижара — мустақил хўжалик фаолиятини амалга ошириш учун вақтинчалик ижарага сотиб олинган мулк.**

Ер, бино, иншоот, корхона, ишлаб чиқариш воситалари ва бошқалар ижарага берилиши мумкин. Лекин бу жараёнда мулк эгалиги ўзгаришсиз қолади. Мулк эгаси ижарага берувчи, ижарага олган киши эса ижарачи бўлиб қолади.

I. Статистик қонуниятлар дейилганда:

1. Оммавий маълумотларни умумлаштириш йўли билан аниқлайдиган қонуниятларга айтилади;
2. Фақат алоҳида ҳодисаларда рўй берадиган қонуниятларга айтилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

13- жавобга қаранг.

II. Улкан с[illegible]лар қонуни:

1. Кич[illegible] миқдордаги тасодифий ом[illegible] сири[illegible]лларнинг умумий та[illegible]лиқ бў[illegible]ярли тасодифга бо[illegible]б келад[illegible]аган натижаларга ол[illegible]
2. Катт[illegible] миқдордаги тасодифий ом[illegible] сири[illegible]лларнинг умумий та[illegible]тлар [illegible]бошқа шарт-шароитлар[illegible]лган ҳо[illegible]да ҳам умумий бў[illegible]дифга [illegible]да) деярли тасодифий[illegible]ижаларг[illegible]оғлиқ бўлмаган на[illegible]
3. Нотўғ[illegible] олиб келади;

19- жаво[illegible]ва жавоб йўқ.

[illegible]га қаранг.

III. Қуйидаги статистлар земство статистикасининг буюк намояндаларидан бўлиб ҳисобланади:

1. Чупров А.А. (1874-1926), Каблуков Н.А. (1849-1919);
2. Кауфман А.А. (1864-1919), Варзар В.Е. (1851-1910);
3. Орлов В.И. (1849-1885), Шликевич А.П. (1849-1909), Русов А.А. ва бошқалар.

6- жавобга қаранг.

IV. "Status" [illegible] сўзи негизидан:

1. Дав[illegible]ат сўзи келиб чи[illegible]кади;
2. Давла[illegible]ни билувчи маъно келиб чиқ[illegible]
3. Давла[illegible]ш;

[illegible]ни билим, ма[illegible] тўғрисида муайян бил[illegible]лумотлар йиғиндиси деган [illegible] тушунчалар келиб чи[illegible]кади;
4. Нотўғ[illegible]

1- жавоб[illegible]а қаранг.

V. Давлат статистикаси қўмитаси — бу:

1. Вилоят миқёсидаги статистика бошқармасидир;
2. Ўлка, округ миқёсидаги статистика бошқармасидир;
3. Туман миқёсидаги статистика бошқармасидир;
4. Республика миқёсидаги статистика бошқармасидир.
5. Нотўғри жавоб йўқ.

24- жавобга қаранг.

?! **Ижа[illegible] қуйида[illegible]а шартномасида келиши[illegible]лар бўйича ўзаро**

1. Иж[illegible] олинади:
(а[illegible]ортизац[illegible]ра учун тўлов ла[illegible] миқдор[illegible]я учун ажратма-
2. Ижара[illegible]да);
3. Иж[illegible] муддати;
[illegible]ган мул[illegible]рага топшириладиг[illegible]ймати; [illegible]нинг таркиби ва қи[illegible]
4. Ижар[illegible]
[illegible]клаш у[illegible]га олинган мулкни ти[illegible]члари; [illegible]ун томонларнинг бу[illegible]
5. Иж[illegible]
бе[illegible]увчи ол[illegible]ачининг ижарага ҳо[illegible]казо. [illegible]идаги вазифалари ва

I. Миқдор дейилганда:

1. Ҳодисанинг юзага чиқиш меъёри, сони, даражаси, унинг ташқи қиёфаси тушунилади;
2. Ҳодисанинг туб моҳияти тушунилади;
3. Ҳодисанинг ички қиёфаси ва аниқлиги тушунилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

12- жавобга қаранг.

II. Маъмурий статистика дейилганда:

1. Вилоят миқёсидаги статистик ташкилотлар тушунилади;
2. Мухтор республикалар миқёсидаги статистик ташкилотлар тушунилади;
3. Корхона, идора, муассаса ва вазирликлар миқёсидаги статистика ишларини олиб борувчи бўлим ва гуруҳлар тушунилади.

25- жавобга қаранг.

III. Статистика фанининг қуйидаги хусусий усуллари мавжуд:

1. Диалектик усул;
2. Оммавий статистик кузатиш материалларини сводкалаш ва гуруҳлаш;
3. Илмий абстракция усули;
4. Тўғри жавоб йўқ.

15- жавобга қаранг.

IV. Статистика:

1. Амалий фаолиятда мустақил тармоқдир;
2. Ижтимоий билишнинг энг қудратли қуролидир;
3. Ўзининг предмети ва усулларига эга;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

30- жавобга қаранг.

V. Статистика ҳисобга нисбатан:

1. Кенгроқ маънога эга;
2. Торроқ маънога эга;
3. Нотўғри жавоб йўқ.
4. Тўғри жавоб йўқ.

29- жавобга қаранг.

?! Бозор иқтисодиётига мос бўлмаган хўжалик механизми шаклларига қуйидагиларни қайд қилиш мумкин:

1. Баҳони регламентация қилиш (делиберализация);
2. Иш ҳақини регламентация қилиш;
3. Ишлаб чиқариш ҳажмини ва унинг моддий-техника таъминотини директив қарорлар билан белгилаш.

I. Статистика бу:

1. Фақат усул, "ўрганиш ва ифодалаш қуролидир" (Дюмо, француз иқтисодчиси);
2. Фанлар ичида мустақил ижтимоий фан;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

2- жавобга қаранг.

II. Статистика фанининг таърифини биринчи маротаба рус статисти:

1. В.Н. Татищев (1686—1750) берган;
2. К. И. Крилов (1689—1737) берган;
3. Д.П. Журавский (1810—1856) берган;
4. Нотўғри жавоб йўқ;
5. Тўғри жавоб йўқ.

5- жавобга қаранг.

III. Қонуният дейилганда:

1. Оммавий тўпламни умумлаштириш натижасида намоён бўлувчи такрорланиш, кетма-кетлик, изчиллик ва тартиб тушунилади;
2. Тўпламнинг айрим олинган бирлигида намоён бўлувчи такрорланиш, кетма-кетлик, изчиллик ва тартиб тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

13- жавобга қаранг.

IV. Статистика дейилганда:

1. Инфляция жараёнини тавсифловчи кўрсаткичларни ишлаб чиқиш тушунилади;
2. Статистиканинг аналитик функциясини ошириш тушунилади;
3. Статистик информацияни такомиллаштириш ва иқтисодий таҳлил қилишни янада чуқурлаштириш тушунилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

30- жавобга қаранг.

V. Статистика оммавий-ижтимоий ҳодисаларни:

1. Ўзгармас белгилари асосида ўрганиб, улардаги умумқонуниятларни аниқлаб беради;
2. Вариацион белгилари асосида ўрганиб, улардаги умумқонуниятларни аниқлаб беради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

10- жавобга қаранг.

?! Бозор иқтисодиётига мос бўлган хўжалик механизми шаклларига қуйидагиларни қайд қилиш мумкин:

1. Солиқ ва солиққа тортиш бўйича чора-тадбирларни қўллаш;
2. Энг муҳим ишлаб чиқаришни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш;
3. Танлов асосида мақсадли дотацияларни ажратиб туриш.

I. Статистик қонуният дейилганда:

1. Икки ҳодиса ўртасидаги ички ва зарурий боғланиш тушунилади;
2. Алоҳида ҳодисаларда рўй берадиган қонуниятлар тушунилади;
3. Оммавий маълумотларни умумлаштириш йўли билан аниқлайдиган қонуниятлар тушунилади.

13-жавобга қаранг.

II. Статистика олдида қуйидаги вазифалар туради:

1. Корхоналарнинг иқтисодий мустақиллигини ифодаловчи кўрсаткичлар тизимини ишлаб чиқиш;
2. Мулкчиликнинг кўп қирралиги, турли-туманлигини тавсифловчи кўрсаткичлар тизимини ишлаб чиқиш;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

30- жавобга қаранг.

III. Статистика фанининг қуйидаги усуллари мавжуд:

1. Илмий абстракция усули;
2. Статистик маълумотларни жадвал ва графиклар кўринишида тасвирлаш усули;
3. Диалектик усул;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

15- жавобга қаранг.

IV. Ягона халқ хўжалиги ҳисоби:

1. Фақат статистика ҳисобини ўз ичига олади;
2. Фақат бухгалтерия ҳисобини ўз ичига олади;
3. Фақат оператив-техник ҳисобни ўз ичига олади;
4. Ҳамма қайд қилинган ҳисоб турларини ўз ичига олади.

26- жавобга қаранг.

V. Ижтимоий ҳодисаларни ўрганаётганда статистика:

1. Социология фани тушунчаларига мурожаат қилади;
2. Агрономия фани тушунчаларига мурожаат қилади;
3. Иқтисодий география фани тушунчаларига мурожаат қилади.

21- жавобга қаранг.

?! Бозор иқтисодиётига ўтиш қуйидаги иновацион жараёнларни ўз ичига олади:

1. Бошқариш тузилмасини тубдан ўзгартириш;
2. Бошқаришнинг қонуний асосларини ўзгартириш;
3. Кадрлар потенциалини ва уларни тайёрлаш сиёсатини ўзгартириш;
4. Ташқи иқтисодий фаолиятни тубдан ўзгартириш.

I. Ижтимоий статистика:

1. Аҳоли турмуш тарзи билан боғлиқ бўлган барча ҳодисаларни статистик усуллар асосида батафсил ўрганади;
2. Айрим тармоқлар миқёсида содир бўладиган ҳодиса ва жараёнлар миқдорий томонларини сифат томонлари билан боғлаб ўрганади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

16- жавобга қаранг.

I. Барча фанлар учун умумий усул — бу:

1. Баланс усулидир;
2. Гуруҳлаш усулидир;
3. Оммавий статистик кузатиш усулидир;
4. Диалектик усулдир;
5. Тўғри жавоб йўқ.

14- жавобга қаранг.

III. Кўрсаткичлар тизими — бу:

1. Аниқ шароитда содир бўлган воқеа ва ҳодисанинг миқдорини, ҳажмини, қийматини ифодаловчи кўрсаткичдир;
2. Бир-бири билан ўзаро боғланган яхлит тизимдир;
3. Тўғри жавоб йўқ.

13- жавобга қаранг.

IV. Маъмурий статистика Давлат статистика қўмитасига:

1. Фақат методологик жиҳатдан бўйсунади;
2. Фақат маъмурий жиҳатдан бўйсунади;
3. Ҳам маъмурий, ҳам методологик жиҳатдан бўйсунади;
4. Тўғри жавоб йўқ.

25- жавобга қаранг.

V. Сифат дейилганда:

1. Ҳодисанинг юзага чиқиш меъёри, сони, даражаси, унинг ташқи қиёфаси тушунилади;
2. Ҳодисанинг ички қиёфаси ва аниқлиги, унинг ривожланиш қонуни ва қонуниятлари билан бевосита боғлиқ бўлган туб моҳияти тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

12- жавобга қаранг.

?! Бозорга ўтишнинг биринчи босқичида энг аввало қонуний асосни яратиш керак. Бунинг учун қуйидаги қонунларни қабул қилиш керак:

1. Мулк тўғрисида;
2. Демонополизация;
3. Ер тўғрисида;
4. Банк тўғрисида;
5. Иш билан банд қилиш тўғрисида;
6. Инвестиция тўғрисида;
7. Тадбиркорлик тўғрисида;
8. Ташқи иқтисодий фаолият тўғрисида.

I. Қуйидаги мустақил фанлар макроиқтисодий статистика туркумига киради:

1. Саноат статистикаси;
2. Савдо статистикаси;
3. Қурилиш статистикаси;
4. Минтақавий статистика;
5. Тўғри жавоб йўқ.

16- жавобга қаранг.

II. Ҳозирги кунда статистика дейилганда:

1. Амалий фаолиятда мустақил тармоқ тушунилади;
2. Фанлар таркибида мустақил фан тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

2- жавобга қаранг.

III. Статистик тўплам дейилганда:

1. Маълум боғланишда бир хил сифатга эга бўлган ҳодисалар, элементлар, бирликлар, далиллар тушунилади;
2. Маълум боғланишда ҳар хил сифатга эга бўлган ҳодисалар, элементлар, бирликлар, далиллар тўплами тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

10- жавобга қаранг.

IV. Статистикада асосий ҳисоблаш операцияси бўлиб:

1. Икки ёқлама ёзиш ҳисобланади;
2. Оддий санаш, ўлчаш ҳисобланади;
3. Статистик кузатиш, муҳим белгиларга қараб гуруҳларга ажратиш, ўртачаларни ҳисоблаш ва ҳоказолар ҳисобланади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

29- жавобга қаранг.

V. Статистик билиш:

1. Алоҳидаликдан махсусликка ва умумийликка томон боради;
2. Ҳодисадан моҳият томон боради;
3. Ташқидан ичкига томон боради;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

20- жавобга қаранг.

?! Бозорга ўтишнинг иккинчи босқичи — молия тизимини даволаш босқичи. Бунинг учун:

1. Баҳо назоратини бекор қилиш (либерализация);
2. Инфляцияни тўхтатиш;
3. Бюджетдаги дефицитни қисқартириш;
4. Тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш;
5. Даромадларни индексациялаш.

I. Статистика мустақил ижтимоий фан бўлиб, у:

1. Ўзининг предмети ва хусусий усулларига эга;
2. У "амалий математиканинг бир тармоғидир" (Фишер, инглиз иқтисодчиси);
3. Нотўғри жавоб йўқ.

9- жавобга қаранг.

II. Оммавий-ижтимоий ҳодисалар дейилганда:

1. Табиий ҳодисалар тушунилади;
2. Ижтимоий ҳодисалар тушунилади;
3. Иқтисодий ҳодисалар тушунилади;
4. Сиёсий ҳодисалар тушунилади;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

11- жавобга қаранг.

III. Оператив-техника ҳисоби:

1. Корхона иши устидан тез ва кундалик бошқаришни ташкил этиш учун хизмат қилади;
2. Бошланғич ҳисоб учун асос яратади;
3. Нотўғри жавоб йўқ;
4. Тўғри жавоб йўқ.

27- жавобга қаранг.

IV. Статистика фани:

1. Тиббиёт фани билан узвий боғланган;
2. Тармоқлар иқтисодиёти фанлари билан ҳам боғланган;
3. Кимё ва физика фанлари билан чамбарчас боғланган;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

16- жавобга қаранг.

V. Статистик қонуниятлар дейилганда:

1. Фақат алоҳида ҳодисаларда рўй берадиган қонуниятларга айтилади;
2. Оммавий маълумотларни умумлаштириш йўли билан аниқлайдиган қонуниятларга айтилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

13- жавобга қаранг.

?! Бозорга ўтишнинг учинчи босқичида бозор муносабатларини тиклаш жараёни бошланади. Бунинг учун қуйидаги шарт-шароитлар яратилади:

1. Иш ҳақи ислоҳоти;
2. Чет эл инвестицияси;
3. Товар, маиший хизмат ва ишлаб чиқариш воситалари биржаларининг амал қилиши;
4. Валюта бозорини ривожлантириш;
5. Хусусийлаштириш;
6. Монополияга чек қўйиш;
7. Ички ва ташқи баҳо нисбати.

I. Қонун дейилганда:

1. Ҳодисалардаги такрорланиш, кетма-кетлик, изчиллик ва тартиб тушунилади;
2. Икки ҳодиса ўртасидаги ички ва зарурий боғланиш тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

13- жавобга қаранг.

II. Статистика фани:

1. Оммавий-ижтимоий ҳодисаларнинг миқдорий томонларини уларнинг сифат томонлари билан узвий равишда боғлаб ўрганади;
2. Ишлаб чиқариш муносабатларини ўрганади ва иқтисодий қонунларни белгилаб беради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

9- жавобга қаранг.

III. Статистика олдида қуйидаги вазифалар туради:

1. Хўжалик юритишнинг турли шаклларини (ижара, пудрат, кооператив, кичик корхоналар ва ҳоказо) ифодаловчи кўрсаткичларни ишлаб чиқиш;
2. Халқ хўжалигидаги барча ҳисоботларни тартибга тушириш ва унинг аниқлигини таъминлаш;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

30- жавобга қаранг.

IV. Зарурият:

1. Сабабсиз юз беради;
2. Маълум шароит мавжуд бўлган тақдирдагина албатта юз берадиган ҳодиса ва воқеадир;
3. Муайян предметнинг табиатидан келиб чиқади ва у барқарор ва доимийдир;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

19- жавобга қаранг.

V. Статистика мустақил тармоқ сифатида:

1. 1930 йилда Давлат Режа қўмитаси қошида Марказлашган халқ хўжалиги ҳисоби бошқармаси (МХХҲБ) номи билан ташкил этилган;
2. 1948 йилда СССР Вазирлар Кенгаши қошида ташкил этилган;
3. 1918 йилда ташкил этилган;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

22- жавобга қаранг.

?! Бозорга ўтишнинг тўртинчи босқичи бозор муносабатларининг ривожлана бошлаш босқичи бўлиб ҳисобланиши керак. Энди:

1. Рақобатли бозор шароити мавжуд бўлади;
2. Бозор тузилмасининг мутаносиблиги таъминланган бўлади;
3. Банк-кредит тизими тўла даволанган бўлади;
4. Давлат солиқ сиёсати тўлақонли бўлади;
5. Коньюнктура жонлана бошланади.

I. Барча бўлиб ўтган ва бўлаётган қурултойлар, пленумлар, сессиялар, сайловлар, улардаги қатнашганларнинг сони, овозларнинг тақсимланиши ва ҳоказолар:

1. Иқтисодий ҳодисаларга киради;
2. Маданий ва таълим-тарбия соҳасидаги ҳодисаларга киради;
3. Сиёсий ва мафкуравий ҳодисаларга киради.

11- жавобга қаранг.

II. Объектив оламда:

1. Ҳар қандай умумийлик — алоҳиданинг бир қисми ёки моҳиятидир;
2. Алоҳидалик умумийликсиз яшай олмайди;
3. Умумийлик алоҳидаликсиз яшаши мумкин эмас;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

20- жавобга қаранг.

III. Аҳолининг жорий ҳисобини татбиқ қилиш лозимлигини кун тартибига биринчи бўлиб рус статисти:

1. В.Н. Татишев (1686-1750) қўйди;
2. Н.А. Каблуков (1849-1919) қўйди;
3. Семёнов Тян-Шанский (1827-1914) қўйди;
4. Тўғри жавоб йўқ.

5- жавобга қаранг.

IV. Ягона халқ хўжалиги ҳисоби:

1. Бошланғич ҳисоб, оператив ҳисоб ва техника ҳисоблари ягоналигидан ташкил топган;
2. Оператив-техника ҳисоби, бухгалтерия ҳисоби ва статистика ҳисоблари ягоналигидан ташкил топган;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

26- жавобга қаранг.

V. Статистика фанининг қуйидаги хусусий усуллари мавжуд:

1. Диалектик усул;
2. Илмий абстракция усули;
3. Оммавий статистик кузатиш усули;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

15- жавобга қаранг.

?! Бозор қуйидагича тавсифланади:

1. Товар ва маиший хизмат бозори;
2. Иш кучи бозори;
3. Молия ва қимматбаҳо қоғозлар бозори;
4. Ишлаб чиқариш фондлари бозори (ер, ускуналар ва ҳоказо).

II боб. ОММАВИЙ СТАТИСТИК КУЗАТИШ

Мавзу саволлари	Бозор иқтисодиетига оид тушунчалар
1. Статистик кузатиш тўғрисида умумий тушунча.	Банк фоиз ставкаси.
2. Статистик кузатиш олдига қўйилган асосий талаблар.	Банкдаги пул жамғармаларининг қадрсизланиши.
3. Статистик кузатишнинг дастур методологик масалалари.	Банк.
4. Статистик кузатишнинг ташкилий масалалари.	Банк фойдаси.
5. Статистик кузатиш шакллари.	Марказий эмиссия банки.
6. Статистик кузатиш турлари ва усуллари.	Банкнотлар.
7. Статистик кузатиш материалларини текшириш ва қабул қилиш.	Банкротлик.
8. Статистик кузатиш хатолари.	Банкротликка учрашнинг сабаблари.
	Банкротликдан қутқариш йўли.
	Саниралаш бўйича тадбирлар.
	Бартер.
	Бартер келишуви шакллари.
	Бартер битими.
	Бартер битимида айирбошлаш шарти.
	Бизнес ва унинг турлари.
	Йирик бизнес.
	Ўрта бизнес.
	Майда бизнес.
	Биржа ва унинг турлари.
	Биржанинг вазифаси.
	Биржа ва монополистлар.
	Биржа курси.
	Битимлар.

I. Ҳар қандай статистик тадқиқот қуйидаги босқичларни ўз ичига олади:

1. Статистик кузатиш;
2. Кузатиш материалларини сводкалаш ва гуруҳлаш;
3. Кузатилаётган воқеани ҳар томонлама характерловчи, умумлаштирувчи кўрсаткичларни ҳисоблаш ва уларни таҳлил қилиш;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

31- жавобга қаранг.

II. Статистик формуляр:

1. Алоҳида шаклда бўлиши мумкин;
2. Рўйхат шаклида бўлиши мумкин;
3. Нотўғри жавоб йўқ;
4. Тўғри жавоб йўқ.

46- жавобга қаранг.

III. Юбориш усулига қараб ҳисоботлар:

1. Телеграф ва почта ҳисоботига бўлинади;
2. Бошланғич ва йиғма ҳисоботларга бўлинади;
3. Жорий ва йиллик ҳисоботларга бўлинади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

67- жавобга қаранг.

IV. Пахта пунктидаги пахтани махсус асбоблар билан текшириш натижасида кузатувчи унинг 80%и 1-сорт, 15 % и 2- сорт, 5 % и 3- сорт эканлигини аниқлади. Кузатувчи бошланғич маълумотни олишда:

1. Ҳужжатли усулни қўллади;
2. Бевосита кузатиш усулини қўллади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

75- жавобга қаранг.

V. Аҳоли рўйхати олинадиган варақанинг 5- бандида рўйхатга олинаётган кишининг ёши 12 ёш деб қайд қилинган. 13- бандида машғулоти "муҳандис" деб қайд қилинган. Йўл қўйилган хато:

1. Тасодифий хатодир;
2. Мунтазам хатодир;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

91- жавобга қаранг.

?! Банк фоиз ставкаси — банк ссудасидан фойдаланганлик учун белгиланган ҳақ миқдори; қарз суммасига нисбатан фоиз ҳисобида ундирилади.

Масалан, банкнинг йиллик фоиз ставкаси 8 % бўлса, олинган қарзнинг 8 % ига тенг миқдорда ҳақ банкка тўланади.

I. Статистик кузатиш:

1. Ижтимоий ҳодисалар ва жараёнлар ҳақидаги оммавий маълумотларни режали, илмий уюштирилган асосда тўплаш жараёнидир;
2. Текширишнинг пойдевори, биринчи ва энг масъулиятли босқичи ҳисобланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

32- жавобга қаранг.

II. Алоҳида кўринишдаги формулярга:

1. Корхоналарнинг йиллик ҳисобот шакллари мисол бўла олади;
2. Бир нечта ҳисоб бирликлари ҳақида маълумот қайд қилинадиган статистик шакллар мисол бўла олади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

46- жавобга қаранг.

III. Умумдавлат ҳисоботида:

1. Вазирликлар, бошқарма ва маҳкамалар ичида оператив ишларни олиб бориш учун хизмат қилувчи маълумотлар келтирилади;
2. Умумдавлатни бошқариш учун зарур бўлган маълумотлар келтирилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

61- жавобга қаранг.

IV. Савол-жавоб усулида кузатувчи:

1. Кузатилаётган шахсларга саволлар бериб, олинган жавоблар асосида кузатиш варақаларини тўлдиради;
2. Ўз-ўзини қайд қилиш варақалари асосида кузатишни амалга оширади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

78- жавобга қаранг.

V. Ойнинг иккинчи ўн кунлиги учун берилган ҳисоботда 21 ва 22- числоларда заводнинг ишлаб чиқарилган маҳсулот ҳажми ҳам қўшиб берилган. Йўл қўйилган хато:

1. Репрезентатив хатодир;
2. Билмай туриб йўл қўйилган хатодир;
3. Билиб туриб йўл қўйилган хатодир.

92- жавобга қаранг.

?! Банкдаги пул жамғармаларининг қадрсизланиши — инфляция юз бериб, нархлар ошиб бориши натижасида банкка қўйилган пул жамғармалари харид қобилиятининг пасайиб боришидир.

Бундан корхоналар, ташкилотлар ва фуқаролар зарар кўради, чунки нарх ошгач, банкдаги пулнинг сотиб олиш қудрати пасаяди.

I. Статистик кузатиш:

1. Маълумотларга статистик ишлов бериш босқичидир;
2. Ҳар қандай тадқиқотнинг иккинчи босқичидир;
3. Ижтимоий ҳодисалар ва жараёнлар ҳақидаги оммавий маълумотларни режали, илмий уюштирилган асосда тўплаш жараёнидир;
4. Тўғри жавоб йўқ.

32- жавобга қаранг.

II. Кузатиш дастуридаги саволларни бир хил талқин қилиш ва тушунишни таъминлаш мақсадида статистик формулярни тўлдириш учун:

1. Инструкция тузилади;
2. Режа тузилади;
3. Дастур тузилади;
4. Тўғри жавоб йўқ.

47- жавобга қаранг.

III. Халқ хўжалиги тармоқларидаги барча корхона, муассаса, ташкилотлар учун умумий бўлган кўрсаткичлар келтирилган ҳисоботлар:

1. Ихтисослашган ҳисобот деб юритилади;
2. Намунавий ҳисобот деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

63- жавобга қаранг.

IV. Йиллик ҳисобот маълумотларига асосланиб кузатувчи Тошкент вилоятидаги пахтачилик хўжаликларининг 90 %и рентабелли хўжаликлар эканлигини аниқлади. Кузатувчи бошланғич маълумотни аниқлашда:

1. Савол- жавоб усулини қўллади;
2. Бевосита кузатиш усулини қўллади;
3. Ҳужжатли усулни қўллади.

75- жавобга қаранг.

V. Бош тўплам билан танлама тўплам натижалари ўртасидаги тафовут:

1. Регистрация хатолари деб юритилади;
2. Репрезентатив (ваколатли) хато деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

93- жавобга қаранг.

?! Банк — кредит-молия муассасаси; унинг энг асосий вазифаси — вақтинча пул воситаларини бир жойга тўплаш, корхоналарга ва умуман пулга муҳтожларга кредит, ссуда бериш, пул ҳисоб-китобларини амалга ошириш, турли қимматбаҳо қоғозлар чиқариш, олтин ва чет эл валюталари билан боғлиқ муаммоларни бажариш ва бошқалар.

I. Статистик кузатиш:

1. Далилларни, фактларни бир-бири билан боғланишида қайд қилиши лозим;
2. Далилларни, фактларни бир бутунликда қайд қилиши керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

34- жавобга қаранг.

II. Кузатишнинг ташкилий масалалари қуйидагиларни ўз ичига олади:

1. Кузатиш органи;
2. Кузатиш вақти ва муддати;
3. Кузатиш жойи;
4. Кадрларни танлаш ва ўқитиш;
5. Кузатиш варақаларини кўпайтириш ва жойларга жўнатиш;
6. Нотўғри жавоб йўқ.

48- жавобга қаранг.

III. Айрим тармоқ учун хос бўлган ҳисобот:

1. Ихтисослашган ҳисобот деб аталади;
2. Намунавий ҳисобот деб аталади;
3. Нотўғри жавоб йўқ;
4. Тўғри жавоб йўқ.

64- жавобга қаранг.

IV. 1989 йилги аҳоли рўйхатини ўтказишда ҳисобчилар ҳар бир оилага кириб, рўйхат варақасини яшовчилардан сўраб тўлдирди. Бундай кузатиш:

1. Ўз-ўзини қайд қилиш усулидаги кузатиш деб юритилади;
2. Оғзаки (экспедицион) усул деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

76- жавобга қаранг.

V. Мунтазам хатолар:

1. Умумий якунларга кучли салбий таъсир кўрсатади;
2. Умумий якунларга деярли таъсир қилмайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

92- жавобга қаранг.

?! Банк фойдаси — банклар пул қўювчиларга маълум процент тўлаб, қарз олганлардан юқорироқ процент ставкаси ундиради.

Ана шу процентлар ўртасидаги фарқдан банк фойдаси ҳосил бўлади.

Банкларнинг қуйидаги турлари мавжуд:

1. Тижорат (коммерция) банки.
2. Ипотека банки.
3. Инвестиция банки.
4. Ташқи савдо банки.
5. Халқаро банк.
6. Эмиссия банки.

I. Маълумотлар тўла-тўкис бўлиши учун энг аввало:

1. Кузатилаётган тўпламдаги бирликлар макон (минтақа, ҳудуд) чегарасида тўла ҳисобга олиниши керак;
2. Кузатилаётган тўплам ёппасига текширилиши шарт;
3. Нотўғри жавоб йўқ;
4. Тўғри жавоб йўқ.

35- жавобга қаранг.

II. Кузатишнинг ташкилий масалалари қуйидагиларни ўз ичига олади:

1. Кузатиш мақсади;
2. Кузатиш вазифалари;
3. Кузатиш объекти;
4. Кузатиш бирлиги;
5. Кузатиш жойи;
6. Нотўғри жавоб йўқ.

48- жавобга қаранг.

III. Намунавий ҳисоботда:

1. Айни тармоқлар учун хос бўлган кўрсаткичлар келтирилади;
2. Халқ хўжалиги тармоқларидаги барча корхона, муассаса, ташкилотлар учун умумий бўлган кўрсаткичлар келтирилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

63- жавобга қаранг.

IV. Ёппасига кузатиш дейилганда:

1. Умумий бош тўпламдан бир қисмини илмий асосланган ваколатликни тўла таъминлаб берадиган усуллар ёрдамида танлаб олиб текшириш тушунилади;
2. Тўпламдаги барча бирликлар битта ҳам қолдирмасдан текшириладиган кузатиш тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

80- жавобга қаранг.

V. Тасодифий хатолар:

1. Танлаб олиш принципларини қўпол равишда бузиш натижасида юзага чиқади;
2. Кузатувчининг толиқиши, чарчаши натижасида юзага чиқади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

91- жавобга қаранг.

?! Марказий эмиссия банки — "банкларнинг банки" — қимматбаҳо қоғозлар эмиссиясини амалга оширади, бошқа барча банкларнинг зарурий заҳирасини сақлайди, уларга кредит фондларини тарқатади.

Эмиссия банклари банк ва кредит билетларини чиқаради ва тарқатади.

I. Статистик кузатишни илмий асосда ташкил этиш шарт-шароитлари қуйидагилар:

1. Маълумотлар ягона дастур ва методология асосида тўпланиши лозим;
2. Улар макон ва замон чегарасида бир хилда олиниши керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

38- жавобга қаранг.

II. Кузатишнинг ташкилий масалалари қуйидагиларни ўз ичига олади:

1. Кузатиш вақти ва муддати;
2. Кузатиш мақсади;
3. Кузатиш объекти;
4. Кузатиш бирлиги;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

48- жавобга қаранг.

III. Ихтисослашган ҳисоботда:

1. Халқ хўжалиги тармоқларидаги барча корхона, муассаса ва ташкилотлар учун умумий бўлган кўрсаткичлар келтирилади;
2. Айни тармоқ учун хос бўлган кўрсаткичлар келтирилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

64- жавобга қаранг.

IV. Савол-жавоб усули қуйидаги турларга бўлинади:

1. Оғзаки (экспедицион) усул;
2. Ўз-ўзини қайд қилиш;
3. Корреспонденция усули;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

70- жавобга қаранг.

V. Қайд қилиш хатолари фақат:

1. Танлама кузатиш учун хос;
2. Ёппасига кузатиш учун хос;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

90- жавобга қаранг.

?! Банкнотлар — банк билетлари, кредит билетлари; эмиссия банклари томонидан чиқарилади. Банк билетлари давлатнинг аҳолига сотадиган товарлари ва олтин заҳирасига асосланади.

I. Кузатиш натижалари:

1. Ишончли, аниқ ва ҳақиқий бўлиши керак;
2. Ўз вақтида оператив бошқариш учун қўлланиши керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

39- жавобга қаранг.

II. Кузатишнинг ташкилий масалалари қуйидагиларни ўз ичига олади:

1. Кузатиш формуляри;
2. Кузатиш органи;
3. Кузатиш инструкцияси;
4. Кузатиш дастури;
5. Кузатиш бирлиги;
6. Нотўғри жавоб йўқ.

48- жавобга қаранг.

III. Жорий ҳисоботлар:

1. Хўжалик устидан оператив бошқариш ва назорат қилиш мақсадида жорий маълумотларни олиш учун хизмат қилади;
2. Корхона ва ташкилотлар бир йиллик фаолиятининг асосий якунларини акс эттиради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

65- жавобга қаранг.

IV. Корреспонденция усулида:

1. Махсус тайёрланган ҳисобчилар кузатилаётган шахсларга кузатиш варақасидаги саволларни бериб, олган жавобларини варақага ёзади;
2. Зарур маълумотлар статистика ташкилотларига ихтиёрий корреспондентлар томонидан юбориб турилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

79- жавобга қаранг.

V. Қайд қилиш хатолари:

1. Мунтазам хатолар;
2. Тасодифий хатолар;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

89- жавобга қаранг.

?! Банкротлик — синиш; фуқаро, корхона, фирма ёки банкнинг маблағ етишмаслигидан ўз мажбуриятлари бўйича қарзларни тўлашга қурби етмаслиги. Банкротлик одатда корхонанинг ёпилишига олиб келади. Чунки қарз (кредит) берувчининг талабини қондириш учун мол-мулкни сотишдан ўзга чора қолмайди.

I. Кузатишнинг дастурий-методологик масалалари қуйидагиларни ўз ичига олади:

1. Кузатиш мақсади ва вазифалари;
2. Кузатиш органи;
3. Кузатиш жойи;
4. Кузатиш вақти;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

40- жавобга қаранг.

II. Кузатиш органи дейилганда:

1. Маълумотларнинг маълум вақт (минут, соат, кун) га тўғрилаб (мослаб) рўйхатга олиниши тушунилади;
2. Статистик кузатишни бевосита ташкил қилаётган ва ўтказаётган ташкилот тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

49- жавобга қаранг.

III. Йиллик ҳисобот:

1. Хўжалик устидан оператив бошқариш ва назорат қилиш мақсадида жорий маълумотларни олиш учун хизмат қилади;
2. Корхона ва ташкилотлар бир йиллик фаолиятининг асосий якунларини акс эттиради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

66- жавобга қаранг.

IV. Ўз-ўзини қайд қилиш усулида:

1. Кузатишни ўтказувчи ташкилотнинг вакиллари махсус варақаларни кузатилаётган шахсларга тарқатадилар ва маълум вақтдан сўнг тўлдирилган варақаларни йиғиштириб оладилар;
2. Зарур маълумотлар статистика ташкилотларига ихтиёрий корреспондентлар томонидан юбориб турилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

78- жавобга қаранг.

V. Арифметик текширишда:

1. Асосан ҳужжатларнинг тўғри расмийлаштирилганлиги, яъни инструкция талабига жавоб бериш даражаси ва маълумотларнинг тўлалиги текширилади;
2. Маълумотлар мазмунан текширилади;
3. Маълумотлар сон жиҳатдан текширилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

88- жавобга қаранг.

?! Банкротликка учрашнинг сабаблари товар ишлаб чиқаришда қиймат қонунининг амал қилиши, рақобат ва инфляция билан белгиланади.

Иқтисодий қарзлар давридан касодга учраган корхоналарнинг сони кескин ошиб кетади, унинг оқибатида ишсизлик кўпаяди.

I. Кузатишнинг дастурий-методологик масалалари қуйидагиларни ўз ичига олади:

1. Кузатиш органи;
2. Кузатиш вақти;
3. Кузатиш жойи;
4. Кузатиш дастури ва объекти;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

40- жавобга қаранг.

II. Кузатиш вақти ва муддати дейилганда:

1. Кузатишнинг қачон ва неча кунда амалга оширилишини белгилайдиган вақт тушуни лади;
2. Маълумотларнинг маълум вақт (минут, соат, кун)га тўғрилаб (мослаб) рўйхатга олиниши тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

50- жавобга қаранг.

III. Бошланғич ҳисобот:

1. Фақат юқори ташкилот ва бошқармалар томонидан тузилади;
2. Фақат мустақил корхона, муассаса ва ташкилотлар томонидан тузилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

68- жавобга қаранг.

IV. Қисман кузатиш қуйидаги турларга бўлинади:

1. Танлама кузатиш;
2. Асосий массивни кузатиш;
3. Анкета орқали кузатиш;
4. Монографик тасвирлаш;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

70- жавобга қаранг.

V. Ташқи назорат дейилганда:

1. Ўзаро боғлиқ бўлган маълумотларни сон жиҳатдан текшириш тушунилади;
2. Асосан ҳужжатларнинг тўғри расмийлаштирилиши, яъни инструкция талабига жавоб бериш даражаси ва маълумотларнинг тўлалиги текширилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

86- жавобга қаранг.

?! Банкротликдан қутқариш йўли бу — саниралашдир. **Саниралаш** — корхона, бирлашма, компания, фирма, банк ва бошқа ташкилотларни банкротликдан қутқариш мақсадида уларни молиявий жиҳатдан соғломлаштиришдир.

Саниралаш бозор иқтисодиёти учун табиий нарса, чунки бозор қонуниятларига кўра, бир корхонанинг гуллаб-яшнаши, бошқасининг танг аҳволга тушиши юз беради.

I. Кузатишнинг дастурий-методологик масалалари қуйидагиларни ўз ичига олади:

1. Кузатиш жойи;
2. Кузатиш ва ҳисоб бирлиги;
3. Кузатиш вақти;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

40- жавобга қаранг.

II. Кузатиш вақти:

1. Ҳисобот вақтидан фарқ қилади;
2. Ҳисобот вақтидан фарқ қилмайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

51- жавобга қаранг.

III. Йиғма ҳисобот:

1. Фақат юқори ташкилот ва бошқармалар томонидан тузи лади;
2. Фақат мустақил корхона, муассаса ва ташкилотлар томонидан тузилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

68- жавобга қаранг.

IV. Танлама кузатиш дейилганда:

1. Ўрганилаётган белгининг умумий ҳажмида энг салмоқли ўрин тутган тўпламнинг асосий қисмини ажратиб олиб кузатиш тушунилади;
2. Типик ҳодисаларни ҳар тарафлама чуқур ва синчиклаб ўрганиш тушунилади;
3. Умумий бош тўпламдан бир қисмини илмий асосланган, ваколатликни тўла таъминлаб берадиган усуллар ёрдамида танлаб олиб текшириш тушунилади.

81- жавобга қаранг.

V. Статистик кузатиш материаллари қуйидаги усуллар ёрдамида назорат қилинади:

1. Ташқи назорат;
2. Мантиқий назорат;
3. Арифметик назорат;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

85- жавобга қаранг.

?! Саниралаш бир қатор чора-тадбирлардан иборат бўлади:

1. Қўшимча маблағларни жалб этиш учун янгидан акция ва облигациялар чиқариб, уларни сотиш.
2. Молиявий ночор бўлган корхона, фирма, ташкилотга бериладиган банк кредитлари (қарзлари) ва давлатнинг субвенцияларини кўпайтириш.

I. Кузатишнинг дастурий-методологик масалалари қуйидагиларни ўз ичига олади:

1. Кузатиш дастури;
2. Кузатиш мақсади;
3. Кузатиш объекти;
4. Кузатиш ва ҳисоб бирлиги;
5. Кузатиш формуляри ва инструкция;
6. Нотўғри жавоб йўқ.

40- жавобга қаранг.

II. Ҳисобот вақти:

1. Ҳисобот тақдим этилиши лозим бўлган муддат билан белгиланади;
2. Олинаётган маълумот қайси вақтга тегишли бўлган давр билан ўлчанади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

51- жавобга қаранг.

III. Махсус уюштирилган статистик кузатиш:

1. Маълумотларни рўйхат, бир йўла ҳисоб ва ҳар хил текширишлар ўтказиш йўли билан тўплашдан иборат;
2. Маълумотларни ҳисобот йўли билан тўплашдан иборат;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

69- жавобга қаранг.

IV. Асосий массивни кузатишда:

1. Ўрганилаётган тўпламдаги бирликлардан қандайдир бир қисми ҳақида керакли маълумотларни олиш имконияти туғилади;
2. Ўрганилаётган белгининг умумий ҳажмида энг салмоқли ўрин тутган тўпламнинг асосий қисми ажратиб олинади ва кузатилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

82- жавобга қаранг.

V. Ҳар қандай статистик тадқиқот қуйидаги босқичларни ўз ичига олади:

1. Статистик кузатиш;
2. Кузатилаётган воқеани ҳар томонлама характерловчи, умумлаштирувчи кўрсаткичларни ҳисоблаш ва уларни таҳлил қилиш;
3. Кузатиш материалларини сводкалаш ва гуруҳлаш;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

31- жавобга қаранг.

?! Саниралаш бир қатор чора-тадбирлардан иборат бўлади:

1. Корхона чиқарган облигациялар учун тўланадиган процент миқдорини қисқар тириш ва облигация пулини тўлаш муддатини чўзиш;
2. Қисқа муддатда тўлаш шарти билан олинган қарзни кечиктириш, яъни уни узоқ муддатда қайтариладиган қарзга айлантириш.

I. Кузатиш дастури, объекти, бирлиги:

1.Кузатиш олдига қўйиладиган мақсадга боғлиқ;
2. Кузатиш олдига қўйилган вазифанинг аниқ ва равшан бўлишига боғлиқ;
3. Тўғри жавоб йўқ;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

41- жавобга қаранг.

II. Кузатиш вақти:

1. Олинаётган маълумот қайси вақтга тегишли бўлган давр билан ўлчанади;
2. Ҳисобот тақдим этилиши лозим бўлган муддат билан белгиланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

51- жавобга қаранг.

III. Махсус уюштирилган статистик кузатишга қуйидагилар мисол бўла олади:

1. Савдо-сотиқдаги нарх-навони ўрганиш;
2. Хизматчи ва колхозчи оилаларнинг бюджетини ўрганиш;
3. У ёки бу муаммолар бўйича жамоатчилик фикрини билиш;
4. Аҳоли рўйхатини ўтказиш;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

69- жавобга қаранг.

IV. "Туркистон" газетаси таҳририяти ўз ўқувчиларининг газета тўғрисидаги фикрини ва уни ҳар томонлама яхшилаш бўйича мулоҳазаларини билиш мақсадида уларга махсус анкеталар жўнатди. Бундай кузатиш статистикада:

1. Корреспонденция усулида кузатиш деб юритилади;
2. Анкета орқали кузатиш деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

83- жавобга қаранг.

V. Статистик кузатиш:

1. Ижтимоий ҳодисалар ва жараёнлар ҳақидаги оммавий маълумотларни режали, илмий уюштирилган асосда тўплаш жараёнидир;
2. Текширишнинг пойдевори, биринчи ва энг масъулиятли босқичи ҳисобланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

32- жавобга қаранг.

?! Саниралаш бир қатор чора-тадбирлардан иборат бўлади:

1. Пули йўқ корхонани тугатиб, унинг қўлидаги моддий фондлар — машина, ускуна, иншоотлар ва бошқаларга таяниб, янги корхона очиш.
2. Банкрот бўлган ёки унинг арафасида турган корхоналарни молиявий жиҳатдан бақувват корхоналарга бирлаштириш, уларни ўз ҳомийлигига ўтказиш.

I. Кузатиш дастури дейилганда:

1. Ўрганилаётган тўпламнинг ҳар бир бошланғич элементи, бирлиги ҳақида кузатиш давомида қайд қилиниши лозим бўлган белгилар тўплами тушунилади;
2. Ўрганилаётган ҳодиса ва жараёнлар тўплами тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

42-жавобга қаранг.

II. Критик момент (фурсат) дейилганда:

1. Кузатиш ўтказиладиган вақт, давр тушунилади;
2. Маълумотларнинг маълум вақт (минут, соат, кун)га тўғрилаб (мослаб) рўйхатга олиниши тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

52-жавобга қаранг.

III. Воқеалар содир бўлишини қайд қилиш вақтига қараб статистик кузатиш қуйидаги турларга бўлинади:

1. Узлуксиз кузатиш;
2. Фурсатли кузатиш;
3. Бир йўла кузатиш;
4. Нотўғри жавоб йўқ;

70- жавобга қаранг.

IV. Монографик тасвирлаш дейилганда:

1. Типик ҳодисаларни ҳар тарафлама чуқур ва синчиклаб ўрганиш тушунилади;
2. Умумий бош тўпламдан бир қисмини илмий асосланган, ваколатликни тўла таъминлаб берадиган усуллар ёрдамида танлаб олиб текшириш тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

84- жавобга қаранг.

V. Статистик кузатиш:

1. Маълумотларга статистик ишлов бериш босқичидир;
2. Ҳар қандай тадқиқотнинг иккинчи босқичидир;
3. Ижтимоий ҳодисалар ва жараёнлар ҳақидаги оммавий маълумотларни режали, илмий уюштирилган асосда тўплаш жараёнидир;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

32- жавобга қаранг.

?! Бартер, бартер келишув — валютасиз бевосита товар айирбошлаш.

Кўпроқ унча ривожланмаган товар муносабатлари даври учун хос бўлган келишув. У иккинчи жаҳон урушидан кейинги даврдаги эркин конвертирланадиган валюта курси барқарор бўлмаган, валюта резервлари чегараланган шароитда кенг тарқалди.

I. Кузатиш объекти дейилганда:

1. Кузатилаётган тўпламнинг бир бирлиги тушунилади;
2. Ўрганилаётган ҳодиса ва жараёнлар тўплами тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

43- жавобга қаранг.

II. Критик моментни белгилаш:

1. Такрор (яъни бир кишини икки маротаба) ҳисобга олишдан ҳоли қилади;
2. Рўйхатни (кузатишни) белгиланган муддатда тугатишни таъминлайди;
3. Рўйхатга олинадиган маълумотларни худди бир моментнинг ўзида расмга туширишга имкон яратади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

52- жавобга қаранг.

III. Бошланғич маълумотларни олиш усулига қараб статистик кузатиш қуйидаги турларга бўлинади:

1. Бевосита кузатиш усули;
2. Ҳужжат усули;
3. Савол-жавоб усули;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

70- жавобга қаранг.

IV. Ҳар бир талаба ҳақида тўла маълумотга эга бўлиш мақсадида кредит-иқтисод факультети деканати I курс талабаларига махсус варақалар тарқатди. Бу варақалар тўлдирилиб деканатга қайтариб берилди. Бундай кузатиш:

1. Ўз-ўзини қайд қилиш усулидаги кузатиш деб юритилади;
2. Монографик тасвирлаш усулидаги кузатиш деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

78- жавобга қаранг.

V. Статистик кузатиш:

1. Далилларни, фактларни бир бутунликда қайд қилиши лозим;
2. Далилларни, фактларни бир-бири билан боғланишда қайд қилиши керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

34- жавобга қаранг.

?! Ҳозирги замон бартер келишувининг аниқ шакллари:

1. Валютасиз айирбошлаш.
2. Тўлов (компенсация)ли келишувлар.
3. Турли хил клиринглар.

Бартерда валюта тўловларининг йўқлиги товарлар етказиб беришни ва уларни пул шаклида ҳисобга олишни инкор этмайди.

I. Кузатиш объектини тўғри чегаралаш:

1. Мазмунан қандай ҳодиса кузатишга жалб қилиниши кераклигини аниқлашга боғлиқ;
2. Қандай ҳудуд чегарасида бу маълумотлар олиниши кераклигини аниқлашга боғлиқ;
3. Қайси давр ёки вақт учун маълумот олиниши кераклигини аниқлашга боғлиқ;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

43- жавобга қаранг.

II. Кузатиш жойини белгилаш, айниқса:

1. Жойи ўзгариб туриши мумкин бўлган ҳодисаларни кузатаётганда жуда ҳам зарур;
2. Жойи ўзгармайдиган ҳодисаларни кузатаётганда жуда ҳам зарур;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

53- жавобга қаранг.

III. Ўрганилаётган тўплам бирликларини ўз ичига қамраб олишига қараб статистик кузатиш қуйидаги турларга бўлинади:

1. Ёппасига кузатиш;
2. Қисман кузатиш;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

70- жавобга қаранг.

IV. Илғор факультет тахрибасини оммалаштириш мақсадида унинг фаолияти ҳар тарафлама чуқур ва синчиклаб ўрганилди. Тўплам бирликларини қамраб олишига қараб бундай кузатиш:

1. Ёппасига кузатиш деб юритилади;
2. Монографик кузатиш деб юритилади;
3. Асосий массивни кузатиш деб юритилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

84- жавобга қаранг.

V. Маълумотлар тўла-тўкис бўлиши учун энг аввало:

1. Кузатилаётган тўпламдаги бирликлар макон чегарасида тўла ҳисобга олиниши керак;
2. Кузатилаётган тўплам ёппасига текширилиши шарт;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

35- жавобга қаранг.

?! Бартер битими — келишувга биноан мувозанатли, лекин валютасиз товар айирбошлаш ҳақидаги шартнома.

Бартер битими ташқи савдода қўлланилади. Бартер битимига биноан келишган томонлар ўз товарларини маълум нархда баҳолайдилар. Бу нарх айирбошлашнинг тенгма-тенг бўлишини, бож сарф-харажатларини ҳисобга олади.

I. Цензь дейилганда:

1. Статистик рўйхатлар тушунилади;
2. Қабул қилинган маълум миқдорий меъёр ёки белгилар тўплами тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

44- жавобга қаранг.

II. Статистик кузатиш:

1. Статистик ҳисоботни тақдим этиш шаклида ташкил этилади;
2. Махсус уюштирилган статистик текширишларни амалга ошириш шаклида ташкил этилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

56- жавобга қаранг.

III. Воқеалар содир бўлишини қайд қилиш вақтига қараб статистик кузатиш қуйидаги турларга бўлинади:

1. Узлуксиз, фурсатли ва бир йўла кузатиш;
2. Кундалик, беш кунлик, ўн кунлик, бир ойлик, чораклик ва ярим ойлик кузатишлар;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

70- жавобга қаранг.

IV. Статистик кузатиш материаллари қуйидаги усулларда текширилади:

1. Ташқи назорат;
2. Мантиқий назорат;
3. Арифметик назорат;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

85- жавобга қаранг.

V. Статистик кузатишни илмий асосда ташкил этиш шарт-шароитлари қуйидагилар:

1. Улар макон ва замон чегарасида бир хилда олиниши керак;
2. Маълумотлар ягона дастур ва методология асосида турланиши лозим;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

38- жавобга қаранг.

?! **Бартер битимида айирбошлашнинг тенг бараварлиги товарларни жаҳон бозори нархларига кўра айирбошлаш орқали таъминланади.**

Бир томон иккинчисига қарздор бўлиб қолса, у ўз қарзини валюта билан эмас, балки товарлар билан узади.

Валютага муҳтожлик, валюта қадр-қийматининг пасайиб кетиши халқаро савдода бартер битимини кенг қўллашга олиб келади.

I. Кузатиш бирлиги дейилганда:

1. Ўрганилаётган ҳодиса ва жараёнлар тўплами тушунилади;
2. Кузатилаётган тўпламнинг бир бирлиги тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

45- жавобга қаранг.

II. Статистик ҳисобот дейилганда:

1. Давлат статистика қўмитаси ҳамда Молия вазирлиги томонидан тасдиқланган ҳисобот тушунилади;
2. Тегишли кўрсаткичларга эга бўлган ҳисобот тушунилади;
3. Мустақил балансда турувчи барча корхоналар томонидан белгиланган муддатларда қонунний тартибда уюштирилувчи ҳисобот шакллари тушунилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

57- жавобга қаранг.

III. Бошланғич маълумотларни олиш усулига қараб статистик кузатиш қуйидаги турларга бўлинади:

1. Ёппасига ва қисман кузатиш;
2. Узлуксиз, фурсатли ва бир йўла кузатиш;
3. Бевосита кузатиш, ҳужжатли ва савол-жавоб усулида кузатиш;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

70- жавобга қаранг.

IV. Ташқи назоратда:

1. Асосан ҳужжатларнинг тўғри расмийлаштирилиши, яъни инструкция талабига жавоб бериш даражаси ва маълумотларнинг тўлалиги текширилади;
2. Маълумотлар мазмунан текширилади;
3. Маълумотлар сон (рақам) жиҳатдан текширилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

86- жавобга қаранг.

V. Кузатиш натижалари:

1. Ўз вақтида оператив бошқариш учун қўлланиши лозим;
2. Ишончли, аниқ ва ҳаққоний бўлиши керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

39- жавобга қаранг.

?! **Бизнес — соҳибкорлик, тижорат ишлари билан шуғулланиш, пул топиш мақсадида бирор иш билан банд бўлиш.**

Бизнес — товар ишлаб чиқариш ва уни сотиш, хизмат кўрсатиш, транспорт ва бошқа соҳалардаги фаолиятдир. Бизнес хўжалик юритиш кўламига қараб йирик, ўрта ва майда турларга бўлинади.

I. Кузатиш объекти бир вақтнинг ўзида кузатиш бирлиги:

1. Бўлиши мумкин;
2. Бўлиши мумкин эмас;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

43- жавобга қаранг.

II. Статистик ҳисобот:

1. Бухгалтерия баланси ва счётларидаги маълумотларни шарҳлаш ва батафсил текшириш учун хизмат қилади;
2. Халқ хўжалигини ривожлантириш режаларининг бажарилиши устидан назорат олиб бориш учун хизмат қилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

58- жавобга қаранг.

III. Узлуксиз кузатиш дейилганда:

1. Воқеа содир бўлиши биланоқ уни қайд қилиш тушунилади;
2. Воқеа содир бўлгандан сўнг уни қайд қилиш тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

71- жавобга қаранг.

IV. Мантиқий текширишда:

1. Маълумотлар сон (рақам) жиҳатдан текширилади;
2. Асосан ҳужжатларнинг тўғри расмийлаштирилганлиги, яъни инструкция талабига жавоб бериш даражаси ва маълумотларнинг тўлалиги текширилади;
3. Маълумотлар мазмунан текширилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

87- жавобга қаранг.

V. Йиллик ҳисобот:

1. Хўжалик устидан оператив бошқариш ва назорат қилиш мақсадида жорий маълумотларни олиш учун хизмат қилади;
2. Корхона ва ташкилотларнинг бир йиллик фаолиятининг асосий якунларини акс эттиради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

66- жавобга қаранг.

?! **Йирик бизнесга** асосан ишлаб чиқаришда 500 дан ортиқ киши банд бўлган корхона (фирма) киради. Йирик бизнесга асосан йирик ишлаб чиқариш, кўп сонли товарлар чиқара диган, механизациялашган ва автоматлаштирилган соҳалар киради.

I. Кузатиш бирлиги бир вақтнинг ўзида:

1. Ҳисоб бирлиги бўлиши мумкин;
2. Ҳисоб бирлиги бўлиши мумкин эмас;
3. Тўғри жавоб йўқ.

45-жавобга қаранг.

II. Бухгалтерия ҳисоботи:

1. Халқ хўжалигини ривожлантириш режаларининг бажарилиши устидан назорат олиб бориш учун хизмат қилади;
2. Бухгалтерия баланси ва счётларидаги маълумотларни шарҳлаш ва батафсил текшириш учун хизмат қилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ

58- жавобга қаранг.

III. Узлукли кузатиш дейилганда:

1. Воқеа содир бўлгандан сўнг уни қайд қилиш тушунилади;
2. Тенг вақт оралиғида такрорланиб туриладиган кузатиш тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

72- жавобга қаранг.

IV. Арифметик текширишда:

1. Маълумотлар сон (рақам) жиҳатдан текширилади;
2. Маълумотлар мазмунан текширилади;
3. Асосан ҳужжатларнинг тўғри расмийлаштирилганлиги, яъни инструкция талабига жавоб бериш даражаси ва маълумотларнинг тўлалиги текширилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

88- жавобга қаранг.

V. Бошланғич ҳисобот:

1. Фақат юқори ташкилот ва бошқармалар томонидан тузилади;
2. Фақат мустақил корхона, муассаса ва ташкилотлар томонидан тузилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

68- жавобга қаранг.

?! **Ўрта бизнесга** асосан ишлаб чиқаришда 20-500 киши банд бўлган корхона (фирма)лар киради.

Бундай бизнесга асосан йирик ишлаб чиқариш, кўп сонли товарлар чиқарадиган ва автоматлаштирилган соҳалар киради.

I. Саноат тармоғида ишлаб чиқариш ускуналарининг рўйхатини ўтказишга қарор қилинди. Бу ерда кузатиш объекти бўлиб: 1. Барча саноат корхоналари ҳисобланади; 2. Ҳар бир ишлаб чиқариш ускунаси ҳисобланади; 3. Нотўғри жавоб йўқ. *43- жавобга қаранг.*	**II. Ҳар бир ҳисобот формаси қуйидаги реквизитларни ўз ичига олади:** 1. Ҳисоботнинг номи ва рақами; 2. Тасдиқланган вақти; 3. Тақдим этилган манзили; 4. Қайси давр учун тузилаётганлиги ва қачон юборилиши лозимлиги; 5. Нотўғри жавоб йўқ. *59- жавобга қаранг.*
III. Бир йўла кузатиш қандайдир масалани ечиш мақсадида зарурият туғилган ҳолларда: 1. Бир хил муддатларда қайта амалга оширилиб турилади; 2. Турлича муддатларда қайта амалга оширилиб турилади; 3. Нотўғри жавоб йўқ. *73- жавобга қаранг.*	**IV. Ҳодисани кузатиш формулярига ёзаётганда ёки маълумотларнинг мазмунини нотўғри тушуниб қайд қилиш натижасида вужудга келган хатолар:** 1. Қайд қилиш хатолари деб юритилади; 2. Репрезентатив хатолар деб юритилади; 3. Нотўғри жавоб йўқ. *89- жавобга қаранг.*
V. Йиғма ҳисобот: 1. Фақат юқори ташкилот ва бошқармалар томонидан тузилади; 2. Фақат мустақил корхона, муассаса ва ташкилотлар томонидан тузилади; 3. Нотўғри жавоб йўқ. *68- жавобга қаранг.*	**?!** Майда бизнесга асосан ишлаб чиқаришда 10-20 ва ундан кам киши ишлайдиган корхоналар киради. Бу бизнес қишлоқ хўжалиги, аҳолига хизмат кўрсатиш соҳаларида кенг тарқалган. Майда бизнес шароитга тез мосланувчанлиги билан ажралиб туради, чунки унинг фаолияти катта маблағ талаб қилмайди.

I. Саноат тармоғида ишлаб чиқариш ускуналарининг рўйхатини ўтказишга қарор қилинди. Бу ерда кузатиш бирлиги бўлиб: 1. Барча саноат корхоналари ҳисобланади; 2. Ҳар бир ишлаб чиқариш ускунаси ҳисобланади. *45- жавобга қаранг.*	**II. Ҳар бир ҳисобот формаси қуйидаги реквизитларни ўз ичига олади:** 1. Ҳисоботни юбораётган ташкилотнинг манзили; 2. Ҳисобот маълумотлари ёзиладиган жадвал макети; 3. Ўлчов бирликлари; 4. Корхона раҳбарларининг имзоси ва муҳр босилган вақт; 5. Нотўғри жавоб йўқ. *59- жавобга қаранг.*
III. Узлуксиз кузатишга қуйидагилар мисол бўла олади: 1. Ишчиларнинг кундалик ишга чиқишини қайд қилиш; 2. Сессия имтиҳонларида талабаларнинг билимини синаш; 3. Нотўғри жавоб йўқ. *71- жавобга қаранг.*	**IV. Қайд қилиш хатолари қуйидаги турларга бўлинади:** 1. Тасодифий хатолар; 2. Мунтазам хатолар; 3. Нотўғри жавоб йўқ. *89- жавобга қаранг.*
V. Юбориш усулига қараб ҳисоботлар: 1. Жорий ва йиллик ҳисоботларга бўлинади; 2. Телеграф ва почта ҳисоботига бўлинади; 3. Бошланғич ва йиғма ҳисоботларга бўлинади; 4. Нотўғри жавоб йўқ. *67- жавобга қаранг.*	**?!** Биржа — стандартлар ёки намуналар асосида савдо қилинадиган оммавий товарларнинг мунтазам улгуржи бозори (товар биржаси) ёки қимматбаҳо қоғозлар, олтин, чет эл валюталари бозори (фонд биржаси). Биржа ва унинг турли шакллари бозор механизмининг инфраструктурасини ташкил этади.

I. Ўзбекистон хўжаликларидаги пахта терим машиналари рўйхати ўтказилмоқда. Бу ерда кузатиш объекти бўлиб:

1. Ҳар бир пахта терим машинаси ҳисобланади;
2. Барча хўжаликлар ҳисобланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

43- жавобга қаранг.

II. Реквизит дейилганда:

1. Ҳар бир ҳисобот формасида ёритилиши лозим бўлган асосий элементлар тушунилади;
2. Ҳисобот маълумотлари ёзиладиган формуляр тушунилади.
3. Нотўғри жавоб йўқ.

59- жавобга қаранг.

III. Узлукли кузатишга қуйидагилар мисол бўла олади:

1. Ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг кундалик ҳисоби;
2. Ишчиларнинг ишга келиши ва келмаслигини ҳисобга олиш;
3. Ҳар ўн йилда аҳоли рўйхатининг ўтказилиши.
4. Нотўғри жавоб йўқ.

72- жавобга қаранг.

IV. Қайд қилиш хатолари:

1. Ёзувдан тушириб қолдириш ёки санашда йўл қўйиш, кузатувчининг толиқиши, чарчаши натижасида юзага чиқади;
2. Ҳодисани кузатиш формулярига ёзаётганда ёки маълумотларнинг мазмунини нотўғри тушуниб қайд қилиш натижасида вужудга келади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

90-жавобга қаранг.

V. Айрим тармоқ учун хос бўлган ҳисобот:

1. Намунавий ҳисобот деб аталади;
2. Ихтисослашган ҳисобот деб аталади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

64- жавобга қаранг.

?! Биржа келишувининг характерли белгиси — товар ёки акция ва валюта курсларига, баҳонинг тебраниб туришига ҳақиқий ва чайқов йўли билан таъсир қилишидир.

Биржа олиб сотарлигининг пайдо бўлиши бировларнинг бойиб, бошқаларнинг эса (айниқса майда ва ўрта қатламларнинг) хонавайрон бўлишига олиб келади.

I. Ўзбекистон хужаликларидаги пахта терим машиналари рўйхати ўтказилмоқда. Бу ерда кузатиш бирлиги бўлиб:

1. Ҳар бир пахта териш машинаси ҳисобланади;
2. Барча хўжаликлар тўплами ҳисобланади:

45- жавобга қаранг.

II. Характери ва мазмунига қараб статистик ҳисоботлар:

1. Умумдавлат ҳисоботларига бўлинади;
2. Бошқарма ичидаги ҳисоботга бўлинади;
3. Намунавий ҳисоботларга бўлинади;
4. Ихтисослашган ҳисоботларга бўлинади;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

60- жавобга қаранг.

III. Бир йўла кузатишга қуйидагилар мисол бўла олади:

1. Табиий офат натижасида нобуд бўлган ҳосилни ҳисобга олиш;
2. Уй-жой фонди рўйхатини ўтказиш;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

3- жавобга қаранг.

IV. Қайд қилиш хатолари фақат:

1. Ёппасига кузатиш учун хос;
2. Танлама кузатиш учун хос;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

90- жавобга қаранг.

V. Кузатиш вақти:

1. Ҳисобот вақтидан фарқ қилмайди;
2. Ҳисобот вақтидан фарқ қилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

51- жавобга қаранг.

?! Биржа ва монополистлар. Ҳукуматга алоқадор, ишлаб чиқаришни назорат қилиб турадиган монополистлар ишлаб чиқаришнинг мўлжалланаётган ўсиши ёки пасайиши, дивидендларнинг қисқариши ёки ошиши, баҳо, акция ва валюта курсининг кўтарилиши ва тушишидан доимо хабардор бўлишади. Чайқовчиликдан катта фойда кўришади.

I. Статистик формуляр дейилганда:

1. Кузатиш дастуридаги саволларга бериладиган жавоблар қайд қилинадиган махсус ҳужжат тушунилади;
2. Статистик рўйхатлар тушунилади;
3. Тўғри жавоб йўқ.

46- жавобга қаранг.

II. Топшириш муддатига қараб ҳисоботлар:

1. Бошланғич ва йиғма ҳисоботларга бўлинади;
2. Жорий ва йиллик ҳисоботларга бўлинади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

60- жавобга қаранг.

III. Бевосита кузатиш усулининг характерли томони шундаки, бу ерда:

1. Кузатувчи кузатилаётган нарсаларни бирма-бир кўриб, санаб, тортиб ва ўлчаб, натижаларни кузатиш варақасига ёзади;
2. Кузатувчи кузатишда бевосита қатнашади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

74- жавобга қаранг.

IV. Тасодифий хатолар:

1. Кузатувчининг толиқиши, чарчаши натижасида юзага чиқади;
2. Танлаб олиш принципларини қўпол равишда бузиш натижасида юзага чиқади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

91- жавобга қаранг.

V. Кузатиш вақти ва муддати дейилганда:

1. Маълумотларнинг маълум вақт (минут, соат, кун) га тўғрилаб (мослаб) рўйхатга олиниши тушунилади;
2. Кузатишнинг қачон ва неча кунда амалга оширилишини белгилайдиган вақт тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

51- жавобга қаранг.

?! **Биржа курси** — фонд биржасида муомалада бўладиган қимматбаҳо қоғоз қиймати. Биржа курси ссуда проценти даражаси билан мазкур қимматбаҳо қоғознинг даромад бериш даражаси нисбати орқали аниқланади.

I. Статистик формуляр:

1. Ҳисобот шаклида бўлиши мумкин;
2. Табель шаклида бўлиши мумкин;
3. Жўнатиш хати (накладной) шаклида бўлиши мумкин;
4. Рўйхатга олиш варақаси кўринишида бўлиши мумкин;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

46- жавобга қаранг.

II. Умумлаштириш даражасига қараб ҳисоботлар:

1. Жорий ва йиллик ҳисоботларга бўлинади;
2. Бошланғич ва йиғма ҳисоботларга бўлинади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

60- жавобга қаранг.

III. Ҳужжатли усулда:

1. Кузатувчи зарур бўлган маълумотларни тегишли ҳужжатлардан олади;
2. Кузатувчи кузатилаётган нарсаларни бирма-бир кўриб, санаб, тортиб ва ўлчаб, натижаларни кузатиш варақасига ёзади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

75- жавобга қаранг.

IV. Мунтазам хатолар:

1. Умумий якунларга деярли таъсир қилмайди;
2. Умумий якунларга кучли салбий таъсир кўрсатади;
3. Нотўғри жавоб йўқ;
4. Тўғри жавоб йўқ.

92- жавобга қаранг.

V. Ҳисобот вақти:

1. Олинаётган маълумот қайси вақтга тегишли бўлган давр билан ўлчанади;
2. Ҳисобот тақдим этилиши лозим бўлган муддат билан белгиланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

51- жавобга қаранг.

?! **Битимлар** — фуқароларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятларини тиклаш, уларни ўзгартириш ва тўхтатишга йўналтирилган фаолият.

Битимларнинг энг кўп тарқалган тури — **шартнома**. Турли товар ва хизматлар битим мавзуи бўлиши мумкин. Хайр-эҳсон характеридаги битимларда ҳадя қилиш, текин ёрдам бериш кўзда тутилади.

III боб. ОММАВИЙ КУЗАТИШ МАТЕРИАЛЛАРИНИ СВОДКАЛАШ ВА ГУРУҲЛАШ

Мавзу саволлари	Бозор иқтисодиётига оид тушунчалар
1. Сводка тўғрисида тушунча ва унинг турлари. 2. Гуруҳлаш тўғрисида тушунча ва унинг вазифалари. 3. Гуруҳлаш белгиси. 4. Гуруҳлаш оралиғи. 5. Гуруҳлаш турлари. 6. Иккиламчи гуруҳлаш. 7. Статистика амалиётида қўлланиладиган асосий гуруҳлаш турлари. 8. Статистик жадваллар.	Бож (ўлпон, солиқ). Божнинг ундирилиш тартиби. Божхона. Божхонанинг вазифалари. Бозор жараёни. Бозор турлари. Айирбошлаш миқёси жиҳатдан бозор турлари. Амал қилиш характерига қараб бозор турлари. Бозор интервенцияси. Бозор интервенцияси воситалари. Бозор инфратузилмаси. Бозор инфратузилмаси функциялари. Бозор иқтисодиётининг муҳим сифат белгилари. Иқтисодий монополизм ва рақобат. Ижтимоий зарурий меҳнат ва айирбошлаш. Рақобат ва баҳо. Бозор иқтисодиётига хос қонунлар. Даромадга кўра табақаланиш. Тартибсиз стихияли бозор. Тартибли режали бозор. Бозор конъюнктураси. Бозор конъюнктураси: талаб ва таклиф. Бозор ҳолатини белгиловчи омиллар. Талабни ўрганиш омиллари.

I. Статистик кузатиш маълумотларини сводкалаш ва гуруҳлаш:

1. Маълумотларни бир тизимга солиш, қайта ишлаш босқичидир;
2. Ҳар қандай тадқиқотнинг иккинчи босқичидир;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

94- жавобга қаранг.

II. Ушбу китобнинг 3- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча тижорат дўконларини товароборот ҳажми бўйича учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун битта ходимга тўғри келган товароборотни ҳисобланг:

1. 3408 сўм;
2. 2594 сўм;
3. 4088 сўм;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

123- жавобга қаранг.

III. "Гача" ва "ундан юқори" сўзлари билан чегаралланган оралиқлар:

1. Ёпиқ оралиқлар дейилади;
2. Очиқ оралиқлар дейилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

113- жавобга қаранг.

IV. Статистик жадвал дейилганда:

1. Беш йилликлар бўйича асосий ишлаб чиқариш фондларининг ўзгариши ифодаланган жадвал тушунилади;
2. Республикамиз вилоятлари миқёсида пахта терминнинг бориши тўғрисида маълумотлар жойлаштирилган жадвал тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

126- жавобга қаранг.

V. Гуруҳлар сони масала шартида кўрсатилмаган бўлса, у ҳолда уларнинг оптимал сони қуйидаги формула ёрдамида аниқланади:

1. $R = \frac{X_{max} - X_{min}}{n}$;
2. $R = 1 + 3{,}22 \lg n$;

бу ерда:

n— тўпламдаги бирликлар сони;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

124- жавобга қаранг.

?! Бож — бож пули (араб. — ўлпон, солиқ) — божхона назорати остида давлат томонидан мамлакат чегарасидан олиб ўтиладиган импорт товарлар, мол-мулк ва қимматбаҳо буюмлардан ундириладиган пул йиғмалари.

У билвосита солиқ тури бўлиб, унинг мол чиқариш, мол киритиш, ташиб ўтказиш учун (транзит) ундириладиган турлари мавжуд.

I. Сводкалаш олдиндан тузилган ва тасдиқланган:

1. Дастур асосида амалга оширилади;
2. Режа асосида амалга оширилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

95- жавобга қаранг.

II. Омил белги:

1. Натижавий белги таъсири остида ўзгарувчи белгидир;
2. Натижавий белгига таъсир қилувчи белгидир;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

108- жавобга қаранг.

III. Агар оралиқлар "дан-гача" аниқ берилган бўлса, у ҳолда оралиқ:

1. Ёпиқ кўринишда бўлади;
2. Очиқ кўринишда бўлади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

113- жавобга қаранг.

IV. Ҳар қандай статистик жадвалда:

1. Эга бўлади;
2. Кесим бўлади;
3. Эга ва кесим бўлади.

127- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб, барча жамоа хўжаликларини зотли сигирлар салмоғи бўйича тўртта гуруҳга бўлинг. Тўртинчи гуруҳ учун сигирларнинг ўртача йиллик сонини ҳисобланг:

1. 2930;
2. 2280;
3. 950;
4. 3200.

123- жавобга қаранг.

?! **Бож** муайян товарлар рўйхати, товар миқдори, массаси, бирлиги, шунингдек, товар баҳоси (аввало бож) бўйича белгиланган божхона тарифлари даражалари доирасида ундирилади.

Ҳар бир суверен давлат ўз божхоналарига эгадир. Божхона тушадиган даромадлар асосан жойларнинг ўзида қолдирилади.

I. Сводкалаш дастурида:

1. Айрим белгилар бўйича ажратилиши лозим бўлган гуруҳлар учун қисобланадиган кўрсаткичлар тизими каби масалалар ечилади;
2. Ким ва қандай тартибда сводкалашнинг бажарилиши масаласи ечилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

95- жавобга қаранг.

II. Натижавий белги:

1. Омил белгига таъсир этувчи белгидир;
2. Омил белги таъсири остида ўзгарувчи белгидир;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

108- жавобга қаранг.

III. Жамоа хўжаликлари пахта ҳосилдорлиги бўйича қуйидагича гуруҳланган (ц/га):

20 дан 28 гача
28 дан 36 гача
36 дан 44 гача
44 дан 52 гача.

Гуруҳлаш:

1. Очиқ оралиқ асосида бажарилган;
2. Ёпиқ оралиқ асосида бажарилган;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

113- жавобга қаранг.

IV. Жадвалда гап нима тўғрисида бораётган бўлса ўша жадвалнинг:

1. Эгаси дейилади;
2. Кесими дейилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

127- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини янги навли уруғ экилган майдони салмоғи бўйича тўртта гуруҳга бўлинг. Тўртинчи гуруҳ учун ўртача ҳосилдорликни ҳисобланг:

1. 16,1 ц/га;
2. 14,8 ц/га;
3. 18,6 ц/га.

123- жавобга қаранг.

?! **Божхона**—чегара орқали ўтадиган жами юкларни, шу жумладан, багаж ва почта жўнатмаларини назорат қиладиган давлат муассасаси.

У ўтказилаётган юкларни текшириш ва улардан божхона йиғмалари ундириш билан шуғулланади. Божхоналар, одатда денгиз ва дарё портларида, халқаро аэропортларда, темир йўл станцияларининг чегара пунктларида жойлашади.

I. Сводкалаш режасида:

1. Гуруҳлар рўйхати, шу гуруҳлар учун ҳисобланадиган кўрсаткичлар тизими, қайси ҳудуд доирасида маълумотларни сводкалаш лозимлиги каби масалалар ечилади;
2. Ким ва қандай тартибда сводкалашнинг бажарилиши, унинг натижаларини қандай расмийлаштириш лозимлиги каби ташкилий масалалар ёритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

95- жавобга қаранг.

II. Агар талабанинг давомати ва ўзлаштириши ўртасидаги боғланиш ўрганилаётган бўлса, у ҳолда натижавий белги:

1. Талабанинг ўзлаштириши ҳисобланади;
2. Талабанинг давомати ҳисобланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

108- жавобга қаранг.

III. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини янги навли уруғ экилган экин майдони салмоғи бўйича тўртта гуруҳга бўлинг. Тўртинчи гуруҳ учун жами йиғиб олинган ҳосилни ҳисобланг:

1. 56667 т;
2. 43081 т;
3. 39263 т.

123- жавобга қаранг.

IV. Эгани тавсифловчи кўрсаткичлар жадвалнинг:

1. Ишоравий унсурларини тавсифлайди;
2. Кесими дейилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

127- жавобга қаранг.

V. Статистик гуруҳлаш деб:

1. Ижтимоий ҳодиса ва жараёнларни чуқур ва ҳар томонлама ўрганиш мақсадида уларни энг муҳим белгилари бўйича бир хил гуруҳ ва гуруҳчаларга бўлиб ўрганишга айтилади;
2. Муайян объект ёки тўпламлар бўйича статистик маълумотларни тўплашга айтилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

101- жавобга қаранг.

?! Божхона вазифаси. Божхона муассасалари ташқи савдода давлат манфаати таъминланишини назорат қилади, божхона ҳаракатларини бажаради ва божхона қоидалари бузилишига ҳамда контрабандага қарши кураш олиб боради.

I. Сводкалаш:

1. Оддий ва мураккаб сводкалашларга бўлинади;
2. Тор ва кенг маънода бўлиши мумкин;
3. Марказлашган ва марказлашмаган бўлиши мумкин;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

96, 97, 98- жавобларга қаранг.

II. Агар меҳнат унумдорлиги ва таннарх ўртасидаги боғланиш ўрганилаётган бўлса, у ҳолда омил белги бўлиб:

1. Меҳнат унумдорлиги ҳисобланади;
2. Маҳсулотнинг таннархи ҳисобланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

108- жавобга қаранг.

III. Аҳоли қуйидагича гуруҳларга бўлиб ўрганилади:

15 ёшгача бўлганлар;
16-55 ёшгача бўлган аёллар;
16-60 ёшгача бўлган эркаклар; 55 ва ундан юқори ёшдаги аёллар; 60 ва ундан юқори ёшдаги эркаклар. Гуруҳлаш:

1. Тенг бўлмаган оралиқ асосида бажарилган;
2. Махсус оралиқ асосида бажарилган;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

114- жавобга қаранг.

IV. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини янги навли уруғ экин майдони салмоғи бўйича тўртта гуруҳга бўлинг. Тўртинчи гуруҳ учун хўжаликлар сонини ҳисобланг:

1. 10 та;
2. 8 та;
3. 6 та.

123- жавобга қаранг.

V. Гуруҳлаш усули ёрдамида:

1. Ҳодисалар ижтимоий-иқтисодий типларга бўлинади;
2. Ҳодисалар ўртасидаги боғланиш ўрганилади;
3. Ҳодисалар тузилмаси ўрганилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

104- жавобга қаранг.

?! Бозордаги жараён.

Бозорда икки хил жараён амалга ошади:

бири — товарларни сотиш: бунда товар пулга алмашади, яъни Т-П жараёни юз беради; иккинчиси — товарни харид этиш, пулни товарга айирбошлаш, яъни П-Т жараёни амалга ошади. Айирбошлаш ихтиёрий ва эркин шаклланган баҳоларга биноан амалга ошади.

I. Ташкил қилинишига қараб сводкалаш: 1. Марказлашган ва марказлашмаган бўлиши мумкин; 2. Қўлда ёки машинада бажарилиши мумкин; 3. Нотўғри жавоб йўқ. *96- жавобга қаранг*	**II. Макон, жойни тавсифловчи белгилар:** 1. Ҳодисаларнинг замонда ўзгаришини ўрганишга имкон беради; 2. Ҳодисаларнинг манзилда ўзгариб туриш қонуниятини ўрганишга имкон беради; 3. Нотўғри жавоб йўқ. *109- жавобга қаранг.*
III. Кўзланган мақсад ва вазифаларни ечиш нуқтаи назаридан статистик гуруҳлаш қуйидаги турларга бўлинади: 1. Типологик гуруҳлаш; 2. Тузилмавий гуруҳлаш; 3. Аналитик гуруҳлаш; 4. Нотўғри жавоб йўқ. *115- жавобга қаранг.*	**IV. Жадвалнинг кесими одатда:** 1. Жадвалнинг вертикал устунларида жойлаштирилади; 2. Жадвалнинг горизонтал қаторларида жойлаштирилади; 3. Нотўғри жавоб йўқ. *127- жавобга қаранг.*
V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини ем-хашак майдони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун жами соғиб олинган сут миқдорини аниқланг: 1. 7952 т; 2. 3794 т; 3. 7723 т. *123- жавобга қаранг.*	**?! Бозор турлари. Бозор ўзига хос тузилмага эга.** Айирбошлаш объекти моддий жиҳатдан олганда: 1. Истеъмол товарлари ва хизматлар бозори; 2. Ишлаб чиқариш воситалари бозори; 3. Инвестиция бозори; 4. Қимматли қоғозлар бозори; 5. Илмий ғоялар бозори; 6. Техникавий ишланмалар; 7. Меҳнат (иш кучи) бозорлари.

I. Қайта ишлаш техникасига қараб сводкалаш: 1. Марказлашган ва марказлашмаган бўлиши мумкин; 2. Қўлда ёки машинкада бажарилиши мумкин; 3. Нотўғри жавоб йўқ. *99- жавобга қаранг.*	**II. Вақтни тавсифловчи белгилар:** 1. Ҳодисаларнинг замонда ўзгаришини ўрганишга имкон беради; 2. Ҳодисаларнинг манзилда ўзгариб туриш қонуниятини ўрганишга имкон беради; 3. Нотўғри жавоб йўқ. *109- жавобга қаранг.*
III. Кўзланган мақсад ва вазифаларни ечиш нуқтаи назаридан статистик гуруҳлаш: 1. Атрибутив ва миқдорий гуруҳлашларга бўлинади; 2. Оддий ва комбинацион гуруҳлашларга бўлинади; 3. Типологик, тузилмавий ва аналитик гуруҳлашларга бўлинади; 4. Нотўғри жавоб йўқ. *115- жавобга қаранг.*	**IV. Жадвал қуйидаги унсурлардан ташкил топади:** 1. Жадвалнинг номи; 2. Устунлар номи; 3. Қаторлар номи; 4. Устунлар рақами; 5. Нотўғри жавоб йўқ. *127- жавобга қаранг.*
V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини ем-хашак майдони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун ўртача маҳсулдорликни ҳисобланг: 1. 2215 кг; 2. 2391 кг; 3. 1494 кг. *123-жавобга қаранг.*	**?! Айирбошлаш миқёси жиҳатидан бозорлар қуйидаги турларга бўлинади:** 1. Маҳаллий бозорлар; 2. Минтақавий бозорлар; 3. Миллий бозорлар; 4. Жаҳон бозори; 5. Ички ва ташқи бозорлар. Бозор амалиётида моддий-техника таъминоти улгуржи ва чакана савдо базалари, ҳар хил магазин ва дўконлар, деҳқон бозори ва чайқов бозоридан иборат.

I. Оддий сводкалаш дейилганда:

1. Маълумотларни гуруҳларга бўлмасдан тўплам бўйича умумий якунларни чиқариш тушунилади;
2. Маълумотларни дастурда кўзда тутилган белгилар асосида айрим гуруҳларга бўлиб ўрганиш тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

96- жавобга қаранг.

II. Кўзланган мақсад ва вазифаларга қараб белгилар:

1. Муҳим ва муҳим бўлмаган белгиларга бўлинади;
2. Бирламчи ва иккиламчи белгиларга бўлинади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

110- жавобга қаранг.

III. Типологик гуруҳлаш ёрдамида:

1.Ҳодисалар ўртасидаги ўзаро боғланиш ўрганилади;
2.Тўпламнинг турли хилдаги бирликлари сифат жиҳатдан бир хил гуруҳларга, бир хил типларга ажратилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

116- жавобга қаранг.

IV. Статистик жадвал қуйидаги унсурлардан ташкил топади:

1. Рақамлар жойлаштириладиган катаклар;
2. Қаторлар якуни;
3. Устунлар якуни;
4. Жадвалга тегишли изоҳлар;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

127- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Иккинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, биринчи гуруҳ учун 1 та корхонага тўғри келган ялпи маҳсулотни ҳисобланг:

1. 416,0; 2. 367,1; 3. 347,0.

124- жавобга қаранг.

?! Амал қилиш характери жиҳатидан бозор 3 хил бўлади:

1. Тартибсиз (стихияли) бозор;
2. Режали ташкил этилган бозор;
3. Тартибга солиниб турувчи бозор.

Стихияли бозордан тартибли, режали ташкил этилган бозорга ўтиш маданийлашган жамиятга хос. Ҳозир ҳеч бир мамлакатда стихияли бозор ҳукмрон эмас, аксинча, бошқариладиган бозор етакчи мавқега эга.

I. Мураккаб сводкалаш дейилганда:

1. Маълумотларни гуруҳларга бўлмасдан тўплам бўйича умумий якунларни чиқариш тушунилади;
2. Маълумотларни дастурда кўзда тутилган белгилар асосида айрим гуруҳларга бўлиб ўрганиш тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

96- жавобга қаранг.

II. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини дон ҳосилдорлиги бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Иккинчи гуруҳ учун ўртача ҳосилдорликни аниқланг:

1. 18,6 ц/га;
2. 15,1 ц/га;
3. 16, 9 ц/га.

123- жавобга қаранг.

III. Тузулмавий гуруҳлаш ёрдамида:

1. Кузатилаётган тўплам таркиби ўрганилади;
2. Ҳодисалар ўртасидаги ўзаро боғланиш ўрганилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

117- жавобга қаранг.

IV. Эга характерига қараб жадваллар:

1. Оддий жадваллар бўлиши мумкин;
2. Гуруҳий жадваллар бўлиши мумкин;
3. Комбинацион жадваллар бўлиши мумкин;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

128- жавобга қаранг.

V. Сводкалаш дастурида:

1. Айрим белгилар бўйича ажратилиши лозим бўлган гуруҳлар рўйхати, шу гуруҳлар учун ҳисобланадиган кўрсаткичлар тизими каби масалалар ечилади;
2. Ким ва қандай тартибда сводкалашнинг бажарилиши масаласи ечилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

95- жавобга қаранг.

?! Бозор интервенцияси — миллий ёки минтақавий бозорга ташқаридан суқулиб кириш ва уни ўзига тобе этиш.

Хорижий товарлар муайян мамлакат ёки минтақа бозорини ҳимоя қиладиган тўсиқларни бартараф этиб, бозорга кириб олади ва шу ердаги товарлар билан рақобат қилади, харидорларни ўзига оғдиради.

I. Тор маънода сводкалашда сводкалаш:

1. Умумий жамларни чиқариш билан чекланади;
2. Гуруҳий жамларни чиқариш билан чекланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

97- жавобга қаранг.

II. Муҳим бўлмаган белгилар:

1. Ҳодисанинг моҳиятини, хусусиятини ифодалайди;
2. Ҳодисанинг фақаттина ташқи томонини тавсифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

110- жавобга қаранг.

III. Тузилмавий гуруҳлаш ёрдамида:

1. Ҳодисалар ўртасидаги ўзаро боғланиш ўрганилади;
2. Тўпламнинг турли хилдаги бирликлари сифат жиҳатдан бир хил гуруҳларга, бир хил типларга ажратилади;
3. Тўғри жавоб йўқ.

117- жавобга қаранг.

IV. Жадвал эгаси бирон-бир муҳим белги бўйича гуруҳларга ажратилган бўлса, бундай жадваллар:

1. Гуруҳий жадваллар деб юритилади;
2. Оддий жадваллар деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

129- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини дон ҳосилдорлиги бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Биринчи гуруҳ учун ўртача ҳосилдорликни аниқланг:

1. 15,1 ц/га;
2. 16,9 ц/га;
3. 18,6 ц/га.

123- жавобга қаранг.

?! Бозор интервенцияси ҳар хил воситалар билан амалга ошади:

1. Демпинг экспорт (ички бозордан ҳам паст баҳоларда экспорт) ишлатиш;
2. Юқори бож тўловларига ҳам рози бўлиш;
3. Бозор чаққон ерларда корхоналар қуриб, товарлар чиқариш;
4. Импорт қилувчи мамлакат ёки минтақага моддий ёрдам кўрсатиш;
5. Сиёсий тазйиқ ўтказиш.

I. Марказлашган сводкалашда.

1. Бошланғич маълумотлар бир ёки бир неча статистик ташкилотларда тўпланилади ва ўша ерда кўзланган мақсад ва вазифалар нуқтаи назаридан қайта ишланади;
2. Бошланғич маълумотлар дастлаб маҳаллий статистика бошқармаларида қайта ишланади, сўнгра марказга юборилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

98- жавобга қаранг.

II. Бирламчи белгилар:

1. Ҳодисанинг нисбий кўрсаткичларини ифодалайди;
2. Ҳодисанинг мутлақ сонини, ҳажмини, миқдорини тавсифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

110- жавобга қаранг.

III. Аналитик гуруҳлаш ёрдамида:

1. Тўплам таркиби ўрганилади;
2. Тўпламнинг турли хилдаги бирликлари сифат жиҳатдан бир хил типларга, бир хил гуруҳларга ажратилади;
3. Ҳодисалар ўртасидаги ўзаро боғланиш ўрганилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

118- жавобга қаранг.

IV. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида уч гуруҳга бўлинг. Биринчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, биринчи гуруҳ учун 1 та ишчига тўғри келган ялпи маҳсулот ҳажмини аниқланг:

1. 2046; 2. 1546; 3. 1407.

124- жавобга қаранг.

V. Тенг оралиқ дейилганда:

1. Барча гуруҳлар учун бир хилда баравар бўлган оралиқ тушунилади;
2. $h = \frac{X_{max} - X_{min}}{n}$;

формуласи ёрдамида ҳисобланадиган оралиқ тушунилади;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

112- жавобга қаранг.

?! Бозор инфратузилмаси дейилганда бозор иқтисодиёти учун ҳар хил хизмат кўрсатувчи соҳалар тушунилади:

1. Банклар (тижорат банклари, биржалар, аукционлар);
2. Савдо уйлари;
3. Ташқи савдо фирмалари;
4. Давлатнинг ташқи савдо маҳкамалари;
5. Солиқ ундирувчи инспекция;
6. Тижорат ва соҳибкорлик идоралари;
7. Воситачи фирмалар ва бошқалар.

I. Ушбу [illegible]тобнинг [illegible] васида келтирилган [illegible] лумотларга асосланг[illegible] ча корхоналарни [illegible] сони бўйича тенг [illegible] асосида учта гу[illegible] бўлинг. Иккинчи гуру[illegible] кирган корхоналар [illegible] меҳнат унумдорлиги дар[illegible] жаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, биринчи гуруҳ учун [illegible] та ишчига тўғри келган ялпи маҳсулотни ҳисобланг:

1. 1407; 2. 1546; 3. 2046

124- жавобга қаранг.

[illegible] белги [illegible]:

1. [illegible]нинг мутлақ сони[illegible]ни, миқдорини [illegible];

2. Ҳодисанинг интенсивлиги[illegible] тузилмасини, динамик[illegible]и тавсифлайди;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

110- жавобга қаранг.

III. Б[illegible]дан ортиқ икки ва у[illegible]лар бўйича амалга ош[illegible]лган гуруҳлашлар:

1. [illegible]бинацион гуруҳлашлар д[illegible]ади;
2. [illegible]литик гуруҳлашлар дейил[illegible]
3. [illegible]ологик гуруҳлашлар дейил[illegible]
4. [illegible]ўғри жавоб йўқ.

118- жавобга қаранг.

IV. Жадвал эгаси фақат ҳодисалар, йиллар (саналар), объектлар рўйхатидан ташкил топган бўлса, [illegible]у ҳолда бундай жадваллар:

1. [illegible] жадваллар деб [illegible]лади;
2. Гу[illegible]й жадваллар деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

119- жавобга қаранг.

V. Ма[illegible] оралиқлар кўпинча:

1. [illegible]га хос хусуси[illegible]га бўлга[illegible]лар [illegible] ш мақса[illegible]ган [illegible]ик;
2. [illegible]ик ҳўжаликлар[illegible]да би[illegible]дан фарқ қилуч[illegible] аниқлаш мақса[illegible]ди;
3. [illegible]йўқ.

11[illegible]га [illegible]

! Бозор инфратузилмаси функциялари.

Бозор инфратузилмаси товар ишлаб чиқарувчиларнинг:

1. Савдо-сотиқ, молия-кредит ишларини тез ва тўғри амалга оширишга ёрдам беради;
2. Ишлаб чиқарувчиларни ёллашга кўмаклашади;
3. Давлатнинг иқтисодиётини тартибга солувчи тадбирларни амалга оширади;
4. Ишлаб чиқарувчилар ўртасида алоқа ўрнатишга ёрдам беради.

I. Кенг маънода сводкалаш қуйидаги босқичларни ўз ичига олади;

1. Маълумотларни гуруҳлаш;
2. Ҳар бир гуруҳ ва гуруҳчалар бўйича умумий жамларни чиқариш;
3. Гуруҳлаш натижаларини статистик жадвалларга жойлаштириш;
4. Маълумотларни графикларда тасвирлаш;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

100- жавобга қаранг.

II. Ишчилар меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича гуруҳларга ажратиб ўрганилди. Гуруҳлаш:

1. Бирламчи белги асосида бажарилган;
2. Иккиламчи белги асосида бажарилган;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

110- жавобга қаранг.

III. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини дон ҳосилдорлиги бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун дон маҳсулотлари ялпи ҳосилини ҳисобланг:

1. 44541 т;
2. 50850 т;
3. 75065 т.

123- жавобга қаранг.

IV. Жадвал тузишнинг асосий қоидалари қуйидагилар;

1. Жадвал жуда ҳам катта бўлмаслиги керак;
2. Жадвалнинг умумий номи, эга ва кесими аниқ, қисқа ва тушунарли тилда ифодаланиши керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

130- жавобга қаранг.

V. Аҳоли қуйидагича гуруҳларга бўлиб ўрганилади:

15 ёшгача бўлганлар;
16-55 ёшгача бўлган аёллар;
16-60 ёшгача бўлган эркаклар;
55 ва ундан юқори ёшдаги аёллар;
60 ва ундан юқори ёшдаги эркаклар.

Гуруҳлаш:

1. Тенг бўлмаган оралиқ асосида бажарилган;
2. Махсус оралиқ асосида бажарилган;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

?! Бозор иқтисодиёти - товар-пул муносабатларига асосланган ва уларга хос иқтисодий қонунлар асосида бошқариладиган иқтисод. Бозор иқтисодиёти азалдан мавжуд, у бир неча минг йиллардан буён ривожланиб, турли ижтимоий-иқтисодий формациялар доирасида сақланиб келади, иқтисодий соҳадаги умуминсоний қадрият ҳисобланади.

I. Ушбу [illegible] 1- [illegible] васида [illegible] маълумотларга асосланиб [illegible] рча корхоналарни [illegible] сони бўйича тенг оралиқ асо[illegible]а учта гуруҳга бў[illegible]. Иккинчи гуруҳга кі[illegible] корхоналарни ме[illegible] унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, биринчи гуруҳ учун [illegible]та ишчига тўғри келган ялпи маҳсулотни ҳисобланг: 1. 1407; 2. 1546; 3. 2046 *124- жавобга қаранг.*	[illegible] белги [illegible]: 1. [illegible]ланинг мутлақ сони[illegible], ҳажмини, миқдорини [illegible]сифлайди; 2. Ҳодисанинг интенсивли[illegible], тезлигини, динамикасини тавсифлайди; 3. Нотўғри жавоб йўқ. *110- жавобга қаранг.*
III. Б[illegible]дан ортиқ икки ва уч [illegible]лар бўйича амалга ош[illegible]лган гуруҳлаллари 1. [illegible]ционал гуруҳлаш лар д[illegible]ди; 2. [illegible]итик гуруҳлашлар дейил[illegible] 3. [illegible]логик гуруҳлашлар дейил[illegible] 4. [illegible]ри жавоб йўқ. *11[illegible] жавобга қаранг.*	IV. Жадвал эгаси фақат ҳодисалар, йиллар (сана лар), объектлар руйхатидан ташкил топган бўлса, у ҳолда бундай жадваллар: 1. Оддий жадваллар деб [illegible]ритилади; 2. Гу[illegible]ий жадваллар деб юритилади; 3. Нотўғри жавоб йўқ. *129- жавобга қаранг.*
V. Ма[illegible] оралиқлар кўпинча: 1. [illegible]а хос хусусия[illegible]га бўлга[illegible]ларни[illegible] ш мақса[illegible]ланилади; 2. [illegible]ик гуруҳлашлар да би[illegible]лан фарқ қилув[illegible] аниқлаш мақса[illegible]ди; 3. [illegible]йуқ. *11[illegible] а қаранг*	? Бозор инфратузилмаси функциялари. Бозор инфратузилмаси товар ишлаб чиқарувчиларнинг: 1. Савдо-сотиқ, молия-кре[illegible]т ишларига шерик топишга [illegible]дам беради; 2. Иш кучи ёллашга кўмаклашади; 3. Давлатнинг иқтисодиётини тартибга солувчи тадбирларни амалга оширади; 4. Ишлаб чиқарувчилар ўртасида [illegible]оқа урнатишга ёрдам беради

I. Кенг маънода сводкалаш қуйидаги босқичларни ўз ичига олади; 1. Маълумотларни гуруҳлаш; 2. Ҳар бир гуруҳ ва гуруҳчалар бўйича умумий жамларни чиқариш; 3. Гуруҳлаш натижаларини статистик жадвалларга жойлаштириш; 4. Маълумотларни графикларда тасвирлаш; 5. Нотўғри жавоб йўқ. *100- жавобга қаранг.*	II. Ишчилар меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича гуруҳларга ажратиб ўрганилди. Гуруҳлаш: 1. Бирламчи белги асосида бажарилган; 2. Иккиламчи белги асосида бажарилган; 3. Нотўғри жавоб йўқ. *110- жавобга қаранг.*
III. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини дон ҳосилдорлиги бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун дон маҳсулотлари ялпи ҳосилини ҳисобланг: 1. 44541 т; 2. 50850 т; 3. 75065 т. *123- жавобга қаранг.*	IV. Жадвал тузишнинг асосий қоидалари қуйидагилар; 1. Жадвал жуда ҳам катта бўлмаслиги керак; 2. Жадвалнинг умумий номи, эга ва кесими аниқ, қисқа ва тушунарли тилда ифодаланиши керак; 3. Нотўғри жавоб йўқ. *130- жавобга қаранг.*
V. Аҳоли қуйидагича гуруҳларга бўлиб ўрганилади: 15 ёшгача бўлганлар; 16-55 ёшгача бўлган аёллар; 16-60 ёшгача бўлган эркаклар; 55 ва ундан юқори ёшдаги аёллар; 60 ва ундан юқори ёшдаги эркаклар. Гуруҳлаш: 1. Тенг бўлмаган оралиқ асосида бажарилган; 2. Махсус оралиқ асосида бажарилган; 3. Нотўғри жавоб йўқ.	?! Бозор иқтисодиёти - товар-пул муносабатларига асосланган ва уларга хос иқтисодий қонунлар асосида бошқариладиган иқтисод. Бозор иқтисодиёти азалдан мавжуд, у бир неча минг йиллардан буён ривожланиб, турли ижтимоий-иқтисодий формациялар доирасида сақланиб келади, иқтисодий соҳадаги умуминсоний қадрият ҳисобланади.

I. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида уч гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, учинчи гуруҳ учун 1 та ишчига тўғри келган ялпи маҳсулотни аниқланг:

1. 2241; 2. 1905; 3. 1485.

124- жавобга қаранг.

II. Пахта теримида теримчилар кундалик терган пахта миқдори бўйича гуруҳларга ажратиб таҳлил қилинди. Гуруҳлаш:

1. Иккиламчи белги асосида бажарилган;
2. Бирламчи белги асосида бажарилган;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

110- жавобга қаранг.

III. Иккиламчи гуруҳлаш:

1. Дастлабки гуруҳлаш оралиғини йириклаштириш йўли билан янги гуруҳларни ҳосил қилиш усулида амалга оширилади;
2. Умумий йиғиндига нисбатан ҳисобланган айрим гуруҳлар салмоғига асосланиб янги гуруҳларни ҳосил қилиш усулида амалга оширилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

120-жавобга қаранг.

IV. Жадвал тузишнинг асосий қоидалари қуйидагилар:

1. Маълумотларнинг ҳаммаси бир хил аниқликда берилиши керак (0,1; 0,01 ва ҳ.к.);
2. Жадвалда кўрсаткичларнинг ўлчов бирликлари, қайси жойга ва вақтга тааллуқли эканлиги аниқ кўрсатилиши лозим;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

130- жавобга қаранг.

V. Тор маънода сводкалашда сводкалаш:

1. Умумий жамларни чиқариш билан чекланади;
2. Гуруҳий жамларни чиқариш билан чекланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

97- жавобга қаранг.

?! Бозор иқтисодиётининг муҳим сифат белгилари.

Бозор иқтисодиёти ўзининг ҳозирги даражасида бир қатор муҳим сифат белгиларига эга. Улардан асосийси товар ишлаб чиқарувчининг иқтисодий эркинлиги, яъни бозор учун ишлаб чиқарувчи корхона ёки айрим кишининг мустақил иқтисодий фаолият юритишидир.

Мустақилликнинг бирламчи асоси—мулк эгаси бўлиш.

I. Гуруҳлаш:

1. Ўрганилаётган ҳодисанинг характерли хусусиятини аниқлашга имкон беради;
2. Ўрганилаётган ҳодисадаги қонуниятни аниқлашга имкон беради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

101- жавобга қаранг.

II. Ишчилар миллати бўйича гуруҳларга ажратиб таҳлил қилинди. Гуруҳлаш:

1. Атрибутив белги асосида бажарилган;
2. Миқдорий белги асосида бажарилган;
3. Натижавий белги асосида бажарилган;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

107- жавобга қаранг.

III. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини дон ҳосилдорлиги бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун дон маҳсулотлари экин майдонини ҳисобланг:

1. 24,0;
2. 44, 4;
3. 33,6.

123- жавобга қаранг.

IV. Агар жадвал катакларида учта нуқта (. . .) учраса, у ҳолда воқеа тўғрисида:

1. Маълумотлар йўқлигини билдиради;
2. Маълумотларнинг жуда ҳам кичик, билинар-билинмаслигини англатади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

130- жавобга қаранг.

V. Мураккаб сводкалаш дейилганда:

1. Маълумотларни гуруҳларга бўлмасдан тўплам бўйича умумий якунларни чиқариш тушунилади;
2. Маълумотларни дастурда кўзда тутилган белгилар асосида айрим гуруҳларда бўлиб ўрганиш тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

96- жавобга қаранг.

?! Бозор иқтисодиёти иқтисодий монополизмни инкор этади, товар ишлаб чиқарувчиларнинг бозордаги эркин рақобатини тақозо этади.

Бозорда ишлаб чиқарувчи эмас, балки истеъмолчи ўз шартини қўяди, ўз измини ўтказади. Ишлаб чиқарувчи истеъмолчининг талаб-эҳтиёжини қондиргандагина даромад кўра олади.

I Россияда гуруҳлаш усули биринчи марта:

1. XIX асрдан бошлаб татбиқ қилина бошланди;
2. XVIII асрдан бошлаб татбиқ қилина бошланди;
3. XX асрдан бошлаб татбиқ қилина бошланди;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

102- жавобга қаранг.

II. Корхоналар маҳсулот таннархи бўйича гуруҳларга ажратиб таҳлил қилинди. Гуруҳлаш:

1. Миқдорий белги асосида бажарилган;
2. Атрибутив белги асосида бажарилган;
3. Муҳим бўлмаган белги асосида бажарилган;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

107- жавобга қаранг.

III. Иккиламчи гуруҳлаш одатда:

1. Сифат жиҳатдан бир хил типга эга бўлган қиёсланувчи гуруҳларни қосил қилиш мақсадида қўлланилади;
2. Бир ёки бир неча гуруҳларни бир-бири билан таққослаш мақсадида қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

119- жавобга қаранг.

IV. Агар жадвал катакларида тире (—) учраса, у ҳолда:

1. Ҳодиса тўғрисида маълумотлар топилмаган;
2. Ҳодиса умуман содир бўлмаган;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

130- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Иккинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, учинчи гуруҳи учун 1 та корхонага тўғри келган ялпи маҳсулотни ҳисобланг:

1. 789,6; 2. 589,8; 3. 419,7.

124-жавобга қаранг.

?! Бозор иқтисодиётининг муҳим томони—ишлаб чиқарилган товарга кишилар эҳтиёжини қондириш учун зарур миқдор ва турда, яъни бозорда ган олинадиган даражада меҳнат сарфланишидир.

Унинг янги бир белгиси айирбошлашнинг эквивалент, яъни сарфланган ижтимоий зарур меҳнатга мувофиқ амалга ошуви ҳисобланади.

I. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, биринчи гуруҳ учун 1 та корхонага тўғри келган ялпи маҳсулот ҳисобланг:

1. 957,3; 2. 845, 7; 3. 613,3.

124- жавобга қаранг.

II. Гуруҳлаш оралиғи:

1. Энг катта ва энг кичик варианта[illegible]ар айирмасининг гуруҳлар сонига нисбати билан аниқланади;
2. Ҳодиса моҳиятига қараб аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

111- жавобга қаранг.

III. Иккиламчи гуруҳлаш:

1. Умумий қонуниятни яққол кўриш учун йириклроқ оралиқли гуруҳлар ҳосил қилиш мақсадида қўлланилади;
2. Бир ёки бир неча гуруҳларни бир-бири билан таққослаш мақсадида қўлланилади,
3. Нотўғри жавоб йўқ.

119- жавобга қаранг.

IV. Агар жадвал катакларида "икс" (х) иншораси учраса, у ҳолда:

1. Ушбу катакнинг тўлдирилмаслигини англатади;
2. Ушбу катак бўйича маълумот топилмаганлигини англатади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

130- жавобга қаранг.

V. Оддий сводкалаш дейилганда:

1. Маълумотларни дастурда кўзда тутилган белгилар асосида айрим гуруҳларга бўлиб ўрганиш тушунилади;
2. Маълумотларни гуруҳларга бўлмасдан тўплам бўйича умумий якунларни чиқариш тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

96- жавобга қаранг.

?! Бозор иқтисодиёти шароитида айирбошлаш албатта пул воситасида, яъни олди-сотди орқали юз бериши керак, олди-сотди эса эркин ва рақобат асосида ташкил топган баҳолар орқали олиб борилади.

Товар ишлаб чиқариш бозор воситалари орқали тартибга солинади, бозорда нимага талаб ошиб борса, шу нарсани ишлаб чиқариш фойда беради, бинобарин, шу тармоқ кенгайиб боради.

I. Ҳар қандай гуруҳлашни амалга ошириш учун дастлаб:

1. Гуруҳлаш белгиси аниқлаб олинади;
2. Гуруҳлаш оралиғи аниқлаб олинади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

105- жавобга қаранг.

II. Гуруҳлаш оралиғини аниқлаш зарурияти:

1. Ҳодисалар атрибутив белги асосида гуруҳланаётганда туғилади;
2. Ҳодисалар миқдорий белги асосида гуруҳланаётганда туғилади,
3. Нотўғри жавоб йўқ.

111- жавобга қаранг.

III. Салмоққа асосланиб бажариладиган гуруҳлашнинг моҳияти шундан иборатки:

1. Бу усулда иккиламчи гуруҳлаш салмоқларни мутаносиб тақсимлаш принципида амалга оширилади;
2. Бу усулда оралиқларни йириклаштириш (кичрайтириш) принципида амалга оширилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

122- жавобга қаранг.

IV. Агар жадвалнинг биронта катагидаги маълумот ўрганилаётган йил маълумоти бўлмаса, унинг тепасига:

1. "Юлдузча" (*) ишораси билан изоҳ берилади;
2. Рақам билан изоҳ берилади;
3. "Икс" (х) ишораси билан изоҳ берилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

130- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни меҳнат унумдорлиги бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун ишчилар сонини ҳисобланг:

1.	3976;	6532;	5657;
2.	3780;	6810;	5575;
3.	2150;	4370;	5953.

123- жавобга қаранг.

?! Бозор иқтисодиётига хос объектив қонунлар бор. Улардан энг муҳимлари:
1. Қиймат қонунлари.
2. Талаб ва таклиф қонуни,
3. Пул муомаласи қонунидир.

Бозор иқтисодиётининг муҳим талаби шуки, товар ишлаб чиқарувчи кам меҳнат сарфлаган ҳолда кўплаб ва сифатли товар чиқаргандагина, яъни кишиларнинг талаб-эҳтиёжини тўлароқ қондиргандагина фойда кўриб ишлаши мумкин, акс ҳолда у синади (банкрот).

I. Гуруҳлаш белгиси дейилганда:

1. Гуруҳлаш учун асос қилиб олинган белги тушунилади;
2. Гуруҳлаш айнан қайси белги асосида амалга оширилиши тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

106- жавобга қаранг.

II. Гуруҳлаш оралиғи қуйидаги турларга бўлинади:

1. Тенг ва тенг бўлмаган оралиқ;
2. Очиқ ва очиқ бўлмаган оралиқ;
3. Махсус оралиқлар;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

111- жавобга қаранг.

III. Ҳар қандай гуруҳлашни амалга ошириш учун:

1. Гуруҳлаш белгисини тўғри аниқлаш лозим;
2. Гуруҳлаш оралиғини тўғри белгилаш керак;
3. Гуруҳлар сонини аниқлаб олиш зарур;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

123- жавобга қаранг.

IV. Агар жадвал катакларида тире (—) учраса, у ҳолда:

1. Ҳодиса умуман содир бўлмаган;
2. Ҳодиса тўғрисида маълумотлар топилмаган;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

130- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида уч гуруҳга бўлинг. Биринчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, уларнинг ҳар бирини корхоналар сони билан тавсифланг:

1.	9;	4;	3;
2.	3;	13;	5;
3.	2;	3;	8.

124- жавобга қаранг.

?! Бозор иқтисодиётига хос белги — бу товар ишлаб чиқарувчиларнинг, умуман жамият аъзоларининг ўз даромадига кўра табақалашувидир.

Айрим корхоналар, кишилар ва ҳатто давлатлар ўз даромади жиҳатдан тафовутланадики, бу ишлаб чиқариш даражасидаги фарқнинг оқибати ҳисобланади.

I. Гуруҳлаш учун асос қилиб:

1. Муҳим белги қабул қилиб олиниши мумкин;
2. Муҳим бўлмаган белги қабул қилиб олиниши мумкин;
3. Атрибутив белги қабул қилиб олиниши мумкин;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

106- жавобга қаранг.

II. Те[illegible] оралиқ доиллга

[illegible] а гуруҳлар у[illegible] бир[illegible] сабаб бўлган оралиқ

$\frac{(\ldots)}{n}$

[illegible]замида [illegible] собла[illegible] туғуғ[illegible]
жавоб йўқ.

жавобга қаранг.

III. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида уч гуруҳга бўлинг. Биринчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, биринчи гуруҳи учун 1 та ишчига тўғри келган ялпи маҳсулот ҳажмини аниқланг:
1. 2046; 2. 1546; 3. 1407.

124- жавобга қаранг.

IV. Агар жадвал катакларида учта нуқта (. . .) учраса, у ҳолда воқеа тўғрисида:

1. Маълумотларнинг жуда ҳам кичик, билинар билинмаслигини англатади;
2. Маълумотлар йўқлигини англатади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

130- жавобга қаранг.

V. Типологик гуруҳлаш ёрдамида:

1. Ҳодисалар ўртасидаги ўзаро боғланиш ўрганилади;
2. Тўпламнинг турли хилдаги бирликлари сифат жиҳатдан бир хил гуруҳларга, бир хил типларга ажратилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

116- жавобга қаранг.

?! Тартибсиз стихияли бозор тарихий тараққиётнинг олдинги босқичларида ҳукмрон бўлган. ҳозир ҳам учраб турали. У тарқоқ, бир-биридан ажралган, ўзибўларчилик асосида ва кўр-кўрона ривожланувчи, мақсад ва ҳаракати бир-бири билан олдиндан мутлақо келишилмаган ишлаб чиқарувчилар ва истеъмолчилар фаолиятидан иборат.

I. Ифодаланишига қараб гуруҳлаш белгилари:

1 Атрибутив ва миқдорий белгиларга бўлинади;
2. Омил ва натижавий белгиларга бўлинади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

107- жавобга қаранг.

II. Тенг оралиқлар:

1. Тўплам бирликлари ўртасида тафовут катта бўлган ҳолларда қўлланилади;
2. Тўпламнинг бирликлари ўртасида тафовут унча катта бўлмаган ҳолларда қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

112- жавобга қаранг.

III. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. 2- гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, 1- гуруҳи учун 1 та ишчига тўғри келган ялпи маҳсулотни ҳисобланг:
1. 1407; 2. 1546; 3. 2046.

124- жавобга қаранг.

IV. Агар жадвал катакларида ноль (0) учраса, у ҳолда воқеа тўғрисида:

1. Маълумотлар йўқлигини билдиради;
2. Маълумотларнинг жуда ҳам кичик, билинар-билинмаслигини англатади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

130- жавобга қаранг.

V. Типологик гуруҳлаш ёрдамида:

1. Ҳодисалар ўртасидаги ўзаро боғланиш ўрганилади;
2. Кузатилаётган тўплам таркиби ўрганилади;
3. Тўғри жавоб йўқ.

116- жавобга қаранг.

?! Тартибли, режали ташкил этилган бозор бошқариладиган бозор иқтисодиёти бўлиб, жамият бундай бозорга давлат орқали ва иқтисодий воситалар (нарх, солиқ, процент, фойда, рента, субсидия ва ҳ.к.) билан маълум йўналиш беради, унга онгли равишда таъсир кўрсатади.

Ҳозир ҳеч бир мамлакатда стихияли бозор ҳукмрон эмас, аксинча, бошқариладиган бозор етакчи мавқега эга.

I. Атрибутив белги дейилганда:

1. Бевосита сон ва рақамларда ифодаланувчи белгилар тушунилади;
2. Сон билан ифодаланмайдиган, бир-биридан мазмунан ва сифат жиҳатдан фарқ қилувчи белгилар тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

107- жавобга қаранг.

II. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. 2- гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, биринчи гуруҳи учун 1 та корхонага тўғри келган ялпи маҳсулотни ҳисобланг:

1. 416,0; 2. 367,1; 3. 347,0.

124- жавобга қаранг.

III. Статистика амалиётида ишлаб чиқаришдаги мавжуд резервларни аниқлаш мақсадида:

1. Аналитик гуруҳлаш усули кенг қўлланилади;
2. Тузилмавий гуруҳлаш усули жуда кенг қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

125- жавобга қаранг.

IV. Жадвал тузишнинг асосий қоидалари қуйидагилар:

1. Жадвалда кўрсаткичларнинг ўлчов бирликлари, қайси жойга ва вақтга тааллуқли эканлиги аниқ кўрсатилиши лозим;
2. Маълумотларнинг ҳаммаси бир хил аниқликда берилиши керак (0,1; 0,01 ва ҳ.к.);
3. Нотўғри жавоб йўқ.

130- жавобга қаранг.

V. Аналитик гуруҳлаш ёрдамида:

1. Ҳодисалар ўртасидаги ўзаро боғланиш ўрганилади;
2. Тўплам таркиби ўрганилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

118- жавобга қаранг.

?! Бозор конъюнктураси — айрим бозорларда муайян ҳолатларнинг мавжудлиги. Бозор конъюнктураси муайян даврдаги бозор ҳолати, бозорда мувозанатнинг мавжудлиги ёки бузилганлиги билан тавсифланади.

Шунга кўра, бозор конъюнктураси ижобий ва салбий, қулай ёки ноқулай бўлиши мумкин.

I. Миқдорий белги дейилганда:

1. Иккита қарама-қарши, бир-бирини тақозо этмайдиган белгиларга айтилади;
2. Бир-биридан мазмунан ва сифат жиҳатдан фарқ қилувчи белгилар тушунилади;
3. Тўғри жавоб йўқ.

107- жавобга қаранг.

II. Тенг бўлмаган оралиқлар:

1. Очиқ кўринишда бўлиши мумкин;
2. Ёпиқ кўринишда бўлиши мумкин;
3. Очиқ ва ёпиқ кўринишда бўлиши мумкин.

112- жавобга қаранг.

III. Аҳолининг синфий ва миллий тузилишини ўрганишда статистика амалиётида:

1. Аналитик гуруҳлаш усули кенг қўлланилади;
2. Типологик гуруҳлаш усули кенг қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

125- жавобга қаранг.

IV. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, учинчи гуруҳи учун ишчилар сонини ҳисобланг:

1. 3417; 2. 1332; 3. 826.

124- жавобга қаранг.

V. Тузилмавий гуруҳлаш ёрдамида:

1. Тўпламнинг турли хилдаги бирликлари сифат жиҳатдан бир хил гуруҳларга, бир хил типларга ажратилади;
2. Ҳодисалар ўртасидаги ўзаро боғланиш ўрганилади;
3. Тўғри жавоб йўқ.

117- жавобга қаранг.

?! Агар бозор конъюнктураси талабнинг ошиши билан тавсифланса, у сотувчи учун қулай, чунки у товарини қимматга сотиб, ортиқча даромад кўради.

Агар бозорда таклиф ортиқлик қиладиган бўлса, конъюнктура харидор учун қулай бўлади, товарни арзонга олиб, бундан наф кўради.

I. Миқдорий белги дейилганда:

1. Иккита қарама-қарши, бир-бирини тақозо этмайдиган белгиларга айтилади;
2. Бевосита сон ва рақамларда ифодаланувчи белгилар тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

107- жавобга қаранг.

II. Тенг бўлмаган оралиқлар:

1. Тўплам бирликлари ўртасида тафовут катта бўлган ҳолларда қўлланилади;
2. Тўплам бирликлари ўртасида тафовут унча катта бўлмаган ҳолларда қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

112- жавобга қаранг.

III. Статистик жадвал дейилганда:

1. Сводкалаш натижалари яққол ўз ифодасини топувчи жадвал тушунилади;
2. Сводкалаш натижалари ўзининг ихчам, кўримли ва мунтазам ифодасини топувчи жадвал тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

126- жавобга қаранг.

IV. Статистик кузатиш маълумотларини сводкалаш ва гуруҳлаш:

1. Ҳар қандай тадқиқотнинг биринчи босқичидир;
2. Маълумотларни бир тизимга солиш, қайта ишлаш босқичидир;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

94- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини емхашак майдони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун қора молларнинг ўртача йиллик сонини ҳисобланг:

1. 3590 та;
2. 2540 та;
3. 3230 та.

123- жавобга қаранг.

?! Бозорнинг келажакдаги ҳолатини:

1. Ишлаб чиқаришдаги техникавий аҳвол.
2. Ишлаб чиқаришга сарфланган қўшимча ресурслар ва уларнинг қайтим бериш муддатлари;
3. Товар заҳиралари динамикаси;
4. Экспорт ва импорт ҳолати;
5. Нарх-наводаги ўзгаришлар йўналишига қараб аниқлаш мумкин.

I. Альтернатив белги дейилганда:

1. Иккита қарама-қарши, бир-бирини тақозо этмайдиган белгиларга айтилади;
2. Бир-биридан мазмунан ва сифат жиҳатдан фарқ қилувчи белгилар тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

107- жавобга қаранг.

II. Тенг бўлмаган оралиқ дейилганда:

1. Барча гуруҳлар учун бир хилда баравар бўлган оралиқ тушунилади;
2. Гуруҳдан гуруҳга ё ўсиб борувчи, ё камайиб борувчи оралиқ тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

112- жавобга қаранг.

III. Статистик жадвал дейилганда:

1. Тўрт хонали логарифмли жадвал тушунилади;
2. Сводкалаш натижалари яққол ўз ифодасини топувчи жадвал тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

126- жадвалга қаранг.

IV. Сводкалаш олдиндан тузилган ва тасдиқланган:

1. Режа асосида амалга оширилади;
2. Дастур асосида амалга оширилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

95- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида уч гуруҳга бўлинг. Иккинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, биринчи гуруҳи учун ялпи маҳсулот ҳажмини ҳисобланг:

1. 1247,9; 2. 1468,3;
3. 3123,2.

124- жавобга қаранг.

?! Бозордаги товарларга бўлган таклиф ва талаблар қуйидагиларни ҳисобга олган ҳолда ўрганилади:

1. Инвестиция суммаси ва тузилмаси;
2. Меҳнат предметига бўлган талаб;
3. Корхона, ташкилотлар пул сарфининг йўналиши;
4. Аҳолининг харид қобилияти, унинг товарлар билан таъминланиш даражаси.

IV б о б. МУТЛАҚ ВА НИСБИЙ МИҚДОРЛАР

Мавзу саволлари	Бозор иқтисодиётига оид тушунчалар
1. Мутлақ миқдорлар тўғрисида тушунча ва уларнинг аҳамияти.	Бозор мувозанати. Бозор мувозанатини таъминлаш йўллари.
2. Мутлақ миқдорларнинг турлари ва ўлчов бирликлари.	Бозор муносабати. Бозор муносабатларининг хилма-хиллиги. Алоҳида ва ижтимоий меҳнат. Бозор муносабатларининг қонда-лари. Бозор муносабатларини бошқариш механизмлари.
3. Нисбий миқдорлар тўғрисида тушунча ва уларнинг ифодаланиши.	Бозор муҳофазаси.
4. Нисбий миқдорларнинг турлари ва уларни ҳисоблаш тартиби	Бозор муҳофазасини четлаб ўтиш йўллари. Бозор регулятори. Бозор регуляторининг вазифалари.
5. Мутлақ ва нисбий миқдорларни биргаликда қўллаш зарурияти.	Бозор сегментацияси Бозор функциялари. Бозор қонунлари. Бозорни бошқариш. Бозорнинг тартибга тушириллиши. Бозорни тартибга тушириш воситалари. Бойкот. Бошланғич (қўр) пай. Пай, акция ва дивиденд. Брокер. Брокерлар вазифаси.

I. Ўрганилаётган ижтимоий ҳодиса ва жараёнларнинг ҳажмини, миқдорини, сонини таърифловчи маълумотлар статистикада:

1. Нисбий миқдорлар деб юритилади;
2. Мутлақ миқдорлар деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

131- жавобга қаранг.

II. Агар бўлинувчи миқдор бўлувчига нисбатан анча катта бўлса, у ҳолда нисбий миқдорларни:

1. Фоизда ифодалаш мақсадга мувофиқдир;
2. Промелледа ифодалаш мақсадга мувофиқдир;
3. Коэффициентда ифодалаш мақсадга мувофиқдир;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

144- жавобга қаранг.

III. Режа топшириғи нисбий миқдори қуйидаги боғланиш ёрдамида аниқланиши мумкин:

1. $РТ_{нм} = Д_{нм} \cdot РБ_{нм}$;
2. $РТ_{нм} = Д_{нм} \cdot РБ_{нм}$;
3. $РТ_{нм} = РБ_{нм} \cdot Д_{нм}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

152- жавобга қаранг.

IV. 1991 йилда қўшимча корхонада ишлаб чиқарилган маҳсулот 4 млн. сўмни ташкил қилди. 1992 йилги режа бўйича 5 млн. сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш кўзланган эди, ҳақиқатда эса 5,5 млн. сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди. Режа неча фоизга бажарилган?

1. 80%;
2. 110 %;
3. 125 %; 4. 90,9 %.

147- жавобга қаранг.

V. Таққосланадиган миқдор:

1. Бир хил ўлчов бирликда ҳисобланган бўлиши керак;
2. Бир хил усулда ҳисобланган бўлиши керак;
3. Моҳияти жиҳатдан мазмунан бир хил бўлиши керак;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

157- жавобга қаранг.

?! Бозор мувозанати: бозордаги талаб ва таклифнинг миқдоран ва таркибий жиҳатдан бир-бирига мувофиқ келиши. Агар шундай мувофиқлик бўлмаса, бозор муносабатлари издан чиқади. Талаб ва таклиф узоқ вақт бир-биридан ажралиб қолса, бозор ўзининг меъёрдаги ҳолати, фаолиятини йўқотади.

I. Санаш йўли билан аниқланадиган миқдорлар:

1. Сон кўрсаткичлари деб юритилади;
2. Ҳажм кўрсаткичлари деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

131- жавобга қаранг.

II. Агар бўлинувчи миқдор билан бўлувчи миқдор ўртасида тафовут унчалик катта бўлмаса, у ҳолда нисбий миқдорларни:

1. Коэффициентда ифодалаш мақсадга мувофиқдир;
2. Фоизда ифодалаш мақсадга мувофиқдир;
3. Процемилледа ифодалаш мақсадга мувофиқдир;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

144- жавобга қаранг.

III. Буюртма (режа) бажарилиши нисбати миқдори қуйидаги боғланиш ёрдамида аниқланиши мумкин:

1. $ББ_{нм} = РТ_{нм} \cdot Д_{нм}$;
2. $ББ_{нм} = РТ_{нм} \cdot Д_{нм}$;
3. $ББ_{нм} = Д_{нм} \cdot РТ_{нм}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

153-жавобга қаранг.

IV. 1992 йилда "Уч қаҳрамон" жамоа хўжалигида ҳар бир гектар пахта майдонидан 28,2 ц дан ҳосил олинди. 1991 йилда бу кўрсаткич 30 ц/га эди. 1992 йил режасида ҳосилдорликни 4 % га ошириш кўзда тутилган эди. Жамоа хўжалигида кўзланган режа неча фоизга бажарилган?

1. 90,38 %;
2. 110,63 %;
3. 97,76 %; 4. 102,23 %.

147- жавобга қаранг.

V. Шартли натура ўлчов бирлиги дейилганда:

1. Мураккаб ҳодисаларни ифодаловчи икки ва ундан ортиқ ўлчов бирликларининг ўзаро бирикмаси тушунилади;
2. Бир хил турдаги ва турлича истеъмол хусусиятига эга бўлган ҳодисаларни бир хил бирликка келтирувчи ўлчов бирликлари тушунилади.

138- жавобга қаранг.

?! Бозор мувозанатини таъминлашнинг асосий йўллари:

1. Товар ишлаб чиқаришни талаб даражасига етказиш орқали бозорни тўлдириш;
2. Талабгир товарлар нархини ошириш, ўтмай турган товарлар нархини пасайтириш;
3. Меҳнат унумдорлигининг иш ҳақига нисбатан тезроқ ўсиши;
4. Экспорт ва импортнинг ортиши ёки камайиши.

I. Ўлчаш ёрдамида аниқланадиган миқдорлар:

1. Сон кўрсаткичлари деб юритилади;
2. Ҳажм кўрсаткичлари деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

131- жавобга қаранг.

II. Агар бўлинувчи миқдор бўлувчига қараганда анча кичик бўлса ва майда касрли сонларни қўллаш ҳодиса мазмунига мос келмаса, у ҳолда нисбий миқдорларни:

1. Промелледа ифодалаш мақсадга мувофиқдир;
2. Коэффициентда ифодалаш мақсадга мувофиқдир;
3. Фоизда ифодалаш мақсадга мувофиқдир;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

144- жавобга қаранг.

III. Динамика нисбий миқдори қуйидаги боғланиш ёрдамида аниқланиши мумкин:

1. $Д_{нм} = РТ_{нм} : ББ_{нм}$;
2. $Д_{нм} = ББ_{нм} : РТ_{нм}$;
3. $Д_{нм} = РТ_{нм} \cdot ББ_{нм}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

152-жавобга қаранг.

IV. Фермер хўжалигида меҳнат унумдорлигини 2% га ошириш кўзланган эди, лекин ҳақиқатда 6 % га ошган. Меҳнат унумдорлиги неча фоизга ўсган?

1. 103,9 %;
2. 3,0 %;
3. 4,0 %;
4. 3,9 %.

147- жавобга қаранг.

V. Қиймат ўлчов бирлиги дейилганда:

1. Бир хил турдаги ва турлича истеъмол хусусиятга эга бўлган ҳодисаларни бир хил бирликка келтирувчи ўлчов бирликлари тушунилади;
2. Ҳар хил турдаги ва турлича истеъмол хусусиятга эга бўлган ҳодисаларни бир хил бирликка келтирувчи ўлчов бирликлари тушунилади.

136- жавобга қаранг.

?! Бозор муносабатлари — сотувчи билан харидор ўртасидаги иқтисодий алоқадир. Олди-сотди хусусида товар ва пул эгалари ўртасида шундай муносабатлар юзага келадики, уларнинг ижрочиси корхона, фирма, компания, ташкилот, айрим шахс ва ҳатто давлатлар қиёфасида намоён бўлади.

I. Статистик кузатиш натижасида дастлаб:

1. Нисбий сонлар олинади;
2. Ўртача сонлар олинади;
3. Мутлақ сонлар олинади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

131- жавобга қаранг.

II. Фоиз:

1. 1 % ишораси билан нишонланади;
2. % ишораси билан нишонланади;
3. 0/000 ишораси билан нишонланади;
4. 1/10 ишора билан нишонланади;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

144- жавобга қаранг.

III. Тўпламдаги айрим 4 гуруҳларнинг шу тўпламнинг умумий йиғиндисига бўлган нисбати:

1. Тузилма нисбий миқдорларини беради;
2. Координация нисбий миқдорларини беради;
3. Динамика нисбий миқдорини беради;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

153-жавобга қаранг.

IV. Режа бўйича 1 сўмлик товар маҳсулотта сарфланадиган харажатни 5 % га камайтириш мўлжалланган эди, ҳақиқатда у 7 % га пасайди. Режалаштирилганга нисбатан ҳақиқий харажат неча фоизни ташкил қилди?

1. 102,2 %;
2. 98,0 %;
3. 97,9 %;
4. 140,0 %.

147- жавобга қаранг.

V. Комплекс ўлчов бирлиги дейилганда:

1. Мураккаб ҳодисаларни ифодаловчи икки ва ундан ортиқ ўлчов бирликларининг ўзаро бирикмаси тушунилади;
2. Ҳар хил турдаги ва турлича истеъмол хусусиятига эга бўлган ҳодисаларни бир хил бирликка келтирувчи ўлчов бирликлари тушунилади.

135- жавобга қаранг.

?! Бозор муносабатлари бозорнинг турларига қараб хилма-хил бўлиши мумкин: 1. Товар бозори; 2. Меҳнат бозори; 3. Қимматли қоғозлар бозори; 4. Инвестиция бозори; 5. Интеллектуал бозор. Бу ерда бир хил айирбошлаш муносабати шахсий эҳтиёжни қондирса, иккинчи хили даромад топишни кўзлайди.

I. Мутлақ миқдорлар кузатилаётган тўплам бирликларини:

1. Қўшиш йўли билан аниқланади;
2. Айириш йўли билан аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

131- жавобга қаранг

II. Промелле:

1. 1/10 ишораси билан нишонланади;
2. % ишораси билан нишонланади;
3. 0/000 ишораси билан нишонланади;
4. 0/00 ишораси билан нишонланади;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

144- жавобга қаранг.

III. Тузилма нисбий миқдорлари қуйидаги формула ёрдамида ҳисобланади:

1. $C_{нм} = \frac{n}{\Sigma n} \cdot 100$;
2. $C_{нм} = \frac{\Sigma n}{n} \cdot 100$;
3. $C_{нм} = \frac{n}{\Sigma n} : 100$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

153-жавобга қаранг.

IV. Режа бўйича маҳсулот таннархини 3 % га пасайтириш кўзланган эди, ҳақиқатда эса у 5 % га пасайган. Режадагига нисбатан таннархнинг ҳақиқий пасайгани неча фоизни ташкил қилган?

1. 97,9 %;
2. 101,9 %;
3. 102,1 %;
4. 98,1 %.

147- жавобга қаранг.

V. Иккита таққослама статистик миқдорни билиш натижасида олинган умумлаштирувчи миқдор статистикада:

1. Мутлақ миқдорлар деб аталади;
2. Нисбий миқдорлар деб аталади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

139- жавобга қаранг.

?! Бозор муносабатлари доирасида алоҳида меҳнат сарфлари ижтимоий зарур сарфга тенглаштирилади, меҳнат сарфи харидор томонидан тан олинади ёки эътироф этилмайди.

I. Ифодаланишига қараб мутлақ миқдорлар:

1. Алоҳида мутлақ миқдорлар бўлиши мумкин;
2. Умумий мутлақ миқдорлар бўлиши мумкин;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

133- жавобга қаранг.

II. Коэффициент:

1. 1/10 ишораси билан нишонланади;
2. % ишораси билан нишонланади;
3. 0/00 ишораси билан нишонланади;
4. 0/000 ишораси билан нишонланади;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

144- жавобга қаранг.

III. Тузилма нисбий миқдорлари:

1. Тўпламнинг таркибини тавсифлайди;
2. Тўпламдаги ҳар бир гуруҳ (бўлак) умумий тўпламнинг қайси бир қисмини (улушини) ташкил қилади? деган саволга жавоб бўлади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

153-жавобга қаранг.

IV. Режа бўйича ишлаб чиқарилган маҳсулот олдинги йилга нисбатан 30 % га оширилиши лозим эди. Аммо режа 90 % га бажарилди. Ўттан йилга нисбатан ишлаб чиқарилган маҳсулот неча фоизга қўшимча ўсган?

1. 40 %;
2. 60 %;
3. 17 %;
4. 120 %.

149 - жавобга қаранг.

V. Занжирсимон усулда динамика нисбий миқдорлари қуйидаги формула ёрдамида ҳисобланади:

1. $Д_{нм} = \frac{Дi \cdot 100}{Д_o}$;

2. $Д = \frac{Дi \cdot 100}{Д_{i-1}}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

149- жавобга қаранг.

?! Бозор муносабатларининг бир қатор қоидалари мавжуд. Бозор муносабатлари:

1. Эркин, ихтиёрий ва тенг ҳуқуқли бўлиши лозим;
2. Мавжуд, ташкил топган нархлар ва тарафлар асосида юзага чиқиши керак;
3. Харидор ва сотувчи бирбирини ўз билганича, ўз ихтиёри билан танлаши керак;
4. Бозор иштирокчиларидан бирортасининг монопол мавқега эга бўлмаслигини талаб қилади.

I. Алоҳида мутлақ миқдорлар:

1. Бошланғич ҳисоб ва кузатиш ҳужжатларида қайд қилинган мутлақ миқдорлардир.
2. Кузатилаётган тўплам йиғиндисини таърифловчи мутлақ миқдорлардир;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

133- жавобга қаранг.

II. Мазмунига қараб нисбий миқдорлар:

1. Режа топшириғи нисбий миқдорларига бўлинади;
2. Буюртма (шартнома) бажариши нисбий миқдорларига бўлинади;
3. Динамика нисбий миқдорларига бўлинади;
4. Тузилма нисбий миқдорларига бўлинади;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

145- жавобга қаранг.

III. Тузилма нисбий миқдорлари, одатда:

1. Тўплам ўз моҳияти бирбиридан тубдан фарқ қилувчи гуруҳларга ажратилган ҳолларда кенг қўлланилади;
2. Тўплам ўз моҳияти бирбиридан фарқ қилмайдиган гуруҳларга ажратилган ҳолларда кенг қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

153-жавобга қаранг.

IV. 1992 йилда кооператив корхонада маҳсулот ишлаб чиқариш 5400 минг сўмга режалаштирилган эди, яъни 8 % га ошириб бажариш кўзланган эди, ҳақиқатда эса 110 % га бажарилди. 1992 йилда 1991 йилга нисбатан ишлаб чиқарилган маҳсулот неча фоизга қўшимча ўсган?

1. 2,0 %; 2. 102,0 %;
3. 18,0 %; 4. 18,8 %.

149- жавобга қаранг.

V. Агар базис миқдор 1 га тенглаштириб олинса, у ҳолда нисбий миқдорлар:

1. Процентларда ифодаланган бўлади;
2. Коэффициентда ифодаланган бўлади;
3. Фоизда ифодаланган бўлади.
4. Нотўғри жавоб йўқ.

141- жавобга қаранг.

?! Бозор муносабатлари маълум ташкилотлар ва давлат органлари томонидан бошқариб турилади. Бошқаришда ЭҲМ, телекс, телефакс, товарлар картотекаси каби воситалардан фойдаланилади. Бозор муносабатларини амалий ташкил этишда бозор ҳақидаги объектив маълумотлар муҳим роль ўйнайди.

I. Умумий мутлақ миқдорлар:
1. Бошланғич ҳисоб ва кузатиш ҳужжатларида қайд қилинган мутлақ миқдорлардир;
2. Кузатилаётган тўплам йиғиндисини таърифловчи мутлақ миқдорлардир;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

134- жавобга қаранг.

II. Мазмунига қараб нисби миқдорлар:
1. Тузилма нисбий миқдорларга бўлинади;
2. Координация нисби миқдорларига бўлинади;
3. Интенсив нисбий миқдорларга бўлинади;
4. Таққослаш нисбий миқдорларига бўлинади;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

145- жавобга қаранг.

III. Тўпламдаги айрим гуруҳлар (бўлаклар)нинг бирбирига бўлган нисбати:

1. Динамика нисбий миқдорларини беради;
2. Тузилма нисбий миқдорларини беради;
3. Координация нисбий миқдорларини беради;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

154- жавобга қаранг.

IV. 1991 йилда заводда ишлаб чиқарилган маҳсулот 4 млн. сўмни ташкил қилди. 1992 йилда маҳсулот ишлаб чиқаришни 5 млн. сўмга ошириш режалаштирилди, ҳақиқатда эса 5,5 млн. сўмга бажарилди. Режа топшириғи нисбий миқдори неча фоизни ташкил қилди?
1. 80,0 %;
2. 110,0 %;
3. 125,0 %;
4. 137,5 %.

146- жавобга қаранг.

V. Тузилма нисбий миқдорлари қуйидаги формула ёрдамида ҳисобланади:

1. $C_{нм} = \frac{n}{\Sigma n} : 100$;

2. $C_{нм} = \frac{n}{\Sigma n} \cdot 100$;

3. $C_{нм} = \frac{\Sigma n}{n} \cdot 100$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

153- жавобга қаранг.

?! Бозор муҳофазаси — миллий бозорнинг ёки айрим товарлар бозорининг давлатнинг экспорт-импортни тартибга солувчи тадбирлари воситасида ҳимоя қилинишидир. Бозор муҳофазаси четдан товар келтиришни чеклаш, таъқиқлаш ёки бож тўловини ошириш орқали амалга ошади.

I. Бошланғич ҳисоб ва кузатиш ҳужжатларида қайд қилинган мутлақ миқдорлар статистикада:

1. Умумий мутлақ миқдорлар деб юритилади;
2. Алоҳида мутлақ миқдорлар деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

133- жавобга қаранг.

II. Нисбий миқдорлар мазмунига қараб:

1. Координация нисбий миқдорларига бўлинади;
2. Ҳудудий нисбий миқдорларга бўлинади;
3. Интенсив нисбий миқдорларга бўлинади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

145- жавобга қаранг.

III. Координация нисбий миқдорлари:
1. Тузилма нисбий миқдорларини тўлароқ тавсифлаш учун қўлланилади;
2. Тўплам бирликлари ўртасидаги зарурий нисбатларни назорат қилиш учун кенг қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

154-жавоб қаранг.

IV. Ишчи бир йилда норма бўйича 7560 та деталь ишлаб чиқариш ўрнига 10 000 деталь ишлаб чиқарди. Ўтган йили у 7200 та деталь ишлаб чиқарган эди. Режа топшириғи нисбий миқдори неча фоизга белгиланган?

1. 132,3 %; 2. 138,8 %;
3. 95,2 %; 4. 105,0 %.

146- жавобга қаранг.

V. Таққосланадиган миқдорлар пулда ҳисобланган бўлса, у ҳолда улар:

1. Жорий баҳода ифодаланиши лозим;
2. Ўзгармас (доимий) баҳода ифодаланиши лозим;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

157- жавобга қаранг.

?! Бозор муҳофазасини четлаб ўтишнинг муҳим йўли — илгари товар чиқарилган мамлакатга капитал чиқариб, муайян товарни ўша ернинг ўзида яратиш ва сотиш ҳисобланади. Масалан, Япония автомобиль фирмалари ўз товарини АҚШ га киритиш йўлидаги юқори бож тўловларига чап бериш учун АҚШда ўз заводларини қуриб, чиқарилган автомобилни шу ернинг ўзида сотади.

I. Кузатилаётган тўпламнинг алоҳида бирликларини тавсифловчи ва статистик текшириш учун манба бўлиб ҳисобланувчи миқдорлар статистикада:

1. Алоҳида мутлақ миқдорлар дейилади;
2. Умумий мутлақ миқдорлар дейилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

133- жавобга қаранг.

II. Режа тузилаётган даврда ўрганилаётган ҳодиса ўтган даврда эришилган даражага нисбатан қандай ўзгариши лозимлигини ифодаловчи нисбий миқдорлар:

1. Буюртма (режа) бажарилиши нисбий миқдори деб аталади;
2. Режа топшириғи нисбий миқдори деб аталади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

146- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги мутаносиблик даражалари координация нисбий миқдорларини ҳисоблаш ёрдамида кузатилади:

1. "А" ва "Б" гуруҳлари ўртасидаги нисбат;
2. Миллий даромад таркибидаги истеъмол ва жамғарма фондлари нисбати;
3. Корхоналарда ходимлар тоифалари ўртасидаги зарурий нисбатлар;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

154- жавобга қаранг.

IV. 1991 йилда ижарачи ўз хўжалигида 3000 т ялпи пахта ҳосили етиштирди. 1992 йилда у 3450 тонна етиштиришни мўлжаллаган эди, ҳақиқатдан эса 3510 тонна ҳосил олди. Режа топшириғи нисбий миқдори неча фоизга белгиланган?

1. 115,0 %;
2. 117,0 %;
3. 101,7 %;
4. 98,3 %.

146-жавобга қаранг.

V. Базисли усулда динамика нисбий миқдорлари қуйидагича аниқланади:

1. $Д_{нм} = \frac{Д_i \cdot 100}{Д_o}$;

2. $Д_{нм} = \frac{Д_i \cdot 100}{Д_{i-1}}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

149- жавобга қаранг.

?! Бозор регулятори — ишлаб чиқаришни бозор орқали тартибга солишнинг иқтисодий воситаси.

Бозор регуляторини бозор қонунлари юзага чиқаради, улар таъсирида нарх-навонинг ўзгариши, ишлаб чиқаришнинг кенгайиши ёки қисқариши юз беради.

Муайян товарнинг бозор нархи ошса, уни ишлаб чиқариш юқори фойда келтиради. Ишлаб чиқариш манбалари фойда кам соҳадан серфойда соҳага кўчади.

I. Кузатилаётган тўплам йиғиндисини таърифловчи, бошланғич статистик кузатиш материалларини сводкалаш натижасида олинган мутлақ миқдорлар статистикада:

1. Умумий мутлақ миқдорлар дейилади;
2. Алоҳида мутлақ миқдорлар дейилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

134-жавобга қаранг.

II. Режа топшириғи нисбий миқдори қуйидаги формула ёрдамида ҳисобланади:

1. $РТ_{нм} = \frac{Д_o \cdot 100}{Д_1}$;

2. $РТ_{нм} = \frac{Д_{РТ} \cdot 100}{Д_o}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

146- жавобга қаранг.

III. Ҳодиса ва жараёнларнинг тарқалиш зичлигини, учрашиш тезлигини тавсифловчи нисбий миқдорлар:

1. Объектлараро таққослаш нисбий миқдорлар деб аталади;
2. Динамика нисбий миқдорлари деб аталади;
3. Интенсив нисбий миқдорлар деб аталади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

155- жавобга қаранг.

IV. Хўжаликда пахта ҳосилдорлиги 1991 йилда 25,0 ц/га ни ташкил қилди. 1992 йилда ҳосилдорликни 27,5 ц/га га ошириш режалаштирилган эди, ҳақиқатда эса ҳар бир гектардан 30 ц дан ҳосил олинди. Режа топшириғи неча фоизга белгиланган?

1. 120,0 %;
2. 109,1 %;
3. 90,9 %;
4. 110,0 %.

146- жавобга қаранг.

V. Нисбий миқдорлар:

1. Процемилледе ифодаланиши мумкин;
2. Коэффициентда ифодаланиши мумкин;
3. Фоизда ифодаланиши мумкин;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

140- жавобга қаранг.

?! Бозор регулятори қайси товарни ва уни қанча сарф билан яратиш зарурлигини ишлаб чиқаришга етказади, товарлар дунёсини янгиланиб туришга ундайди. Бозор регуляторига амал қилиш учун базор монополияси бўлмаслиги, аксинча, эркин бозор рақобатига йўл берилиши зарур.

Бозор регулятори ишлаб чиқариш суръатлари ва тузилмасини белгилаб беради.

I. Умумий мутлақ миқдорлар моҳияти жиҳатидан:

1. Ҳар хил бўлган алоҳида мутлақ миқдорларнинг йиғиндисидир;
2. Бир хил бўлган алоҳида мутлақ миқдорларнинг йиғиндисидир;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

134- жавобга қаранг.

II. Ўтган ёки базис давр деб қабул қилинган даврда эришилган даража билан буюртма (шартнома)да кўзда тутилган даража ўртасидаги нисбат:

1. Буюртма (шартнома) бажариш нисбий миқдорини беради;
2. Режа топшириғи нисбий миқдорини беради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

147- жавобга қаранг.

III. Интенсив нисбий миқдорларнинг бошқа турдаги нисбий миқдорлардан фарқи шундаки, бу миқдорларнинг натижалари:

1. Коэффициентда ифодаланади;
2. Фоизда ифодаланади;
3. Аниқ сон, ҳажм ва миқдорларда ифодаланади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

155- жавобга қаранг.

IV. 1991 йилда заводда ишлаб чиқарилган маҳсулот 4 млн. сўмни ташкил қилди. 1992 йилда маҳсулот ишлаб чиқаришни 5 млн. сўмга ошириш режалаштирилди, ҳақиқатда эса 5,5 млн. сўмга бажарилди. Динамика нисбий миқдори неча фоизни ташкил қилди?

1. 80,0 %; 2. 110,0 %;
3. 125,0 %; 4. 137,5 %.

149- жавобга қаранг.

V. Режа топшириғи нисбий миқдори қуйидаги формула ёрламида ҳисобланади:

1. $РТ_{нм} = \frac{Д_1 \cdot 100}{Д_о}$;

2. $РТ_{нм} = \frac{Д_{рт} \cdot 100}{Д_о}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

146- жавобга қаранг.

?! **Бозор сегментацияси** — маълум белги-аломатларига қараб бозорнинг ҳар хил қисмларга ажратилиши, табақалантирилиши.

Бозор сегментацияси орқали бозорда қандай валютанинг юриши, ниманинг яхши сотилиши, харидорларнинг одатанъаналари, уларнинг харид қобилияти кабилар аниқланади ва товарларни кам сарф-харажатлар билан яхши нархда сотиш имкони яратилади.

I. $A = a_1+a_2+a_3+...+a_n = \sum_{i=1}^{i=n} a_i$

Ушбу формула ёрдамида:

1. Алоҳида мутлақ миқдорлар аниқланади;
2. Умумий мутлақ миқдорлар аниқланади;
3. Нисбий миқдорлар аниқланади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

134- жавобга қаранг.

II. Режа (шартнома) бажарилиши нисбий миқдори қуйидаги формула ёрдамида аниқланади:

1. $РБ_{нм} = \frac{Д_{рт} \cdot 100}{Д_о}$;

2. $РБ_{нм} = \frac{Д_о \cdot 100}{Д_1}$;

3. $РБ_{нм} = \frac{Д_1 \cdot 100}{Д_р}$.

147- жавобга қаранг.

III. Турли объект ва минтақага мансуб бўлган бир хил кўрсаткичларнинг нисбатини тавсифловчи нисбий миқдорлар:

1. Ҳудудий таққослаш нисбий миқдорлар деб аталади;
2. Интенсив нисбий миқдорлар деб аталади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

156- жавобга қаранг.

IV. Ишчи бир йилда норма бўйича 7560 та деталь ишлаб чиқариш ўрнига 10000 та деталь ишлаб чиқарди. Ўтган йили у 7200 та деталь ишлаб чиқарган эди. Динамика нисбий миқдори неча фоизни ташкил қилган?

1. 132,3 %;
2. 138,8 %;
3. 95,2 %;
4. 105,0 %.

149- жавобга қаранг.

V. Тузилма нисбий миқдорлари:

1. Тўпламнинг таркибини тавсифлайди;
2. Тўпламдаги ҳар бир гуруҳ (бўлак) умумий тўпламнинг қайси бир қисмини (улушини) ташкил қилади деган саволга жавоб беради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

153- жавобга қаранг.

?! **Бозор функциялари** — бозор бажарадиган иқтисодий вазифалар бўлиб, унга асосан қуйидагилар киради:

— товар айирбошлаш орқали ишлаб чиқариш билан истеъмолни бир-бирига боғлаш;

— истеъмол буюмлари ва хизматларни аҳолига етказиб бериш орқали халқ фаровонлигини ошириш, иш кучининг такрор яратилишини таъминлаш.

I. Мутлақ миқдорлар:
1. Натурал ўлчов бирликларида ифодаланиши мумкин;
2. Шартли натурал ўлчов бирликларида ифодаланиши мумкин;
3. Қиймат ўлчов бирликларида ифодаланиши мумкин;
4. Комплекс ўлчов бирликларида ифодаланиши мумкин;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

135- жавобга қаранг.

II. Ҳақиқатда бажарилган даража билан режа топшириғи даражаси ўртасидаги нисбат:

1. Режа топшириғи нисбий миқдорини беради;
2. Буюртма (шартнома) бажарилиши нисбий миқдорини беради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

147- жавобга қаранг.

III. Объектлараро ва ҳудудий таққослаш нисбий миқдорлар:

1. Коэффициентда ёки фоизда ҳисобланади;
2. Бир минтақа (объект) кўрсаткичи иккинчи минтақа (объект) кўрсаткичига нисбатан неча марта (фоиз) кўп ёки озлигини кўрсатади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

156- жавобга қаранг.

IV. 1991 йилда ижарачи ўз хўжалигида 3000 тонна ялпи пахта ҳосили етиштирди. 1992 йилда у 3450 тонна етиштиришни режалаштирган эди, ҳақиқатда эса 3510 тонна ҳосил олди. Динамика нисбий миқдори неча фоизни ташкил қилди?

1. 115,0 %;
2. 117,0 %;
3. 101,7 %;
4. 98,3 %.

149- жавобга қаранг.

V. $A = a_1 + a_2 + a_3 + \ldots a_i = \sum_{i=1}^{i=n} a_i$

формула ёрдамида:

1. Алоҳида мутлақ миқдорлар аниқланади;
2. Умумий мутлақ миқдорлар аниқланади;
3. Нисбий миқдорлар аниқланади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

134- жавобга қаранг.

?! Бозор функциялари:
— ишлаб чиқариш воситаларини корхоналарга етказиб бериш орқали иқтисодиётнинг моддий асосини такроран яратиш ва ривожлантириш;
— нархларнинг ўзгариши орқали талаб ва таклифни бир-бирига мослаштириш, пулни товарлар билан таъминлаб, пул муомаласининг барқарор бўлишига эришиш.

I. Натурал ўлчов бирлиги дейилганда:

1. Ўрганилаётган ҳодисанинг истеъмол қийматини, унинг ички хусусиятларини ифодаловчи оғирлик, узунлик, ҳажм, сон бирликлари тушунилади;
2. Мураккаб ҳодисаларни ифодаловчи икки ва ундан ортиқ ўлчов бирликларининг ўзаро бирикмаси тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

135- жавобга қаранг.

II. Агар махраждаги режа мутлақ миқдорда эмас, балки фоизда (%) берилган бўлса, у ҳолда буюртма (режа, шартнома) бажарилиш нисбий миқдори:
1. Режа (буюртма)да кўзда тутилган фоизни жорий давр-даги ҳақиқий бажарилган фоизга бўлиш йўли билан аниқланади;
2. Жорий даврдаги ҳақиқий бажарилган фоизни режада кўзда тутилган фоизга бўлиш йўли билан аниқланади.

148- жавобга қаранг.

III. Таққослаш нисбий миқдорларини ҳисоблашдан олдин дастлаб таққосланадиган миқдорларни:

1. Бир хил асосга келтириш керак;
2. Таққослама ҳолга келтириш керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

157- жавобга қаранг.

IV. Динамика нисбий миқдорлари:

1. Базисли усулда аниқланиши мумкин;
2. Занжирсимон усулда аниқланиши мумкин;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

149- жавобга қаранг.

V. 1991 йилда қўшма корхонада ишлаб чиқарилган маҳсулот 4 млн. сўмни ташкил қилди. 1991 йилги режа бўйича 5 млн. сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш кўзланган эди, ҳақиқатда эса 5,5 млн. сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди. Режа (шартнома) неча фоизга бажарилган?

1. 110 %; 2. 80 %;
3. 125 %; 4. 90,9 %.

147- жавобга қаранг.

?! Бозор функциялари:
— жамият аъзоларининг талаб-эҳтиёжларини ишлаб чиқаришга етказиб, уни шу йўлда ўстиришга эришиш;
— товарларни ишлаб чиқаришга кетган сарф-харажатларнинг нақадар ўринли эканини, уларни жамият тан олишини аниқлаш, харажатларни пасайтиришга ундаш.

I. Комплекс ўлчов бирлиги дейилганда:

1. Ҳар хил турдаги ва турлича истеъмол хусусиятга эга бўлган ҳодисаларни бир хил бирликка келтирувчи ўлчов бирликлари тушунилади;
2. Мураккаб ҳодисаларни ифодаловчи икки ва ундан ортиқ ўлчов бирликларининг ўзаро бирикмаси тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

135- жавобга қаранг.

II. Бир хил турдаги ҳодиса ва жараёнларнинг вақт бўйича ўзгаришини тавсифловчи нисбий миқдорлар:

1. Тузилма нисбий миқдорлар деб аталади;
3. Координация нисбий миқдорлари деб аталади;
4. Динамика нисбий миқдорлари деб аталади.

149- жавобга қаранг.

III. Таққосланадиган ҳодисалар:

1. Бир-бири билан боғланган бўлиши керак;
2. Умумлаштирувчи асосга эга бўлиши керак;
3. Таққослама ҳолга келтирилган бўлиши керак;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

157- жавобга қаранг.

IV. Хўжаликда пахта ҳосилдорлиги 1991 йилда 25,0 ц/га ни ташкил қилди. 1992 йилда ҳосилдорликни 27,5 ц/га га ошириш режалаштирилган эди, ҳақиқатда эса ҳар бир гектардан 30 ц дан ҳосил олинди. Динамика нисбий миқдори неча фоизни ташкил қилди?

1. 120,0 %;
2. 109,1 %;
3. 90,9 %;
4. 110,0 %.

149- жавобга қаранг.

V. Режа топшириғи нисбий миқдори қуйидаги боғланиш ёрдамида аниқланиши мумкин:

1. $РТ_{нм} = РБ_{нм} : Д_{нм}$;
2. $РТ_{нм} = Д_{нм} \cdot РБ_{нм}$;
3. $РТ_{нм} = Д_{нм} : РБ_{нм}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

152- жавобга қаранг.

?! Бозор функциялари:

– халқлар ва давлатлар ўртасидаги бир-бирига боғлиқли ва тенг ҳуқуқли иқтисодий алоқаларни кенгайтириш ва мустаҳкамлаш.

Бозор функцияларининг барчаси бир-бири билан боғлиқ ва биргаликда амалга ошади. Бунинг учун бозор турлари бир-бирини тақозо этиши шарт.

I. Шартли натура ўлчов бирлиги дейилганда:

1. Ҳар хил турдаги ва турлича истеъмол хусусиятга эга бўлган ҳодисаларнинг ўлчов бирликлари тушунилади;
2. Бир хил турдаги ва турлича истеъмол хусусиятга эга бўлган ҳодисаларни бир хил бирликка келтирувчи ўлчов бирликлари тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

136-жавобга қаранг

II. Динамика нисбий миқдорлари:

1. Жорий давр кўрсаткичини базис давр кўрсаткичига бўлиш йўли билан аниқланади;
2. Ҳар бир кейинги давр даражасини ўзидан олдинги давр даражасига таққослаш йўли билан аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

149- жавобга қаранг.

III. Таққосланадиган миқдор:

1. Моҳияти жиҳатдан мазмунан бир хил бўлиши керак;
2. Бир хил усулда ҳисобланган бўлиши керак;
3. Бир хил ўлчов бирликларида ҳисобланган бўлиши керак;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

157- жавобга қаранг.

IV. 1991 йилда заводда ишлаб чиқарилган маҳсулот 4 млн. сўмни ташкил қилди. 1992 йилда маҳсулот ишлаб чиқаришни 5 млн. сўмга ошириш режалаштирилди, ҳақиқатда эса 5,5 млн. сўмга бажарилди. Режа (буюртма) бажарилиши нисбий миқдори неча фоиз бўлган?

1. 80,0 %; 2. 110,0 %;
3. 125,0 %; 4. 137,5 %.

147- жавобга қаранг.

V. Режа (шартнома) бажарилиши нисбий миқдори қуйидаги формула ёрдамида аниқланади:

1. $РБ_{нм} = \frac{Д_0 \cdot 100}{Д_1}$;
2. $РБ_{нм} = \frac{Д_{рт} \cdot 100}{Д_0}$;
3. $РБ_{нм} = \frac{Д_1 \cdot 100}{Д_р}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

147- жавобга қаранг.

?! Бозор қонунлари — пул воситасида бозорда товар айирбошлашнинг моҳиятини ифода этувчи, уни бошқариб турувчи объектив иқтисодий қонунлар. Улар жумласига қуйидагилар киради:

1. Талаб ва таклиф қонуни;
2. Пул муомаласи қонуни.

Бу қонунлар бозор муносабатлари амал қиладиган қонунлар бўлиб, объектив тарзда ҳаракат қилади.

I. Қиймат ўлчов бирлиги дейилганда:

1. Ҳар хил турдаги ва турлича истеъмол хусусиятига эга бўлган ҳодисаларни бир хил бирликка келтирувчи ўлчов бирликлари тушунилади;
2. Мураккаб ҳодисаларни ифодаловчи икки ва ундан ортиқ ўлчов бирликларининг ўзаро бирикмаси тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

138- жавобга қаранг.

II. Динамика нисбий миқдорлари қуйидаги формула ёрдамида аниқланади:

1. $Д_{нм} = \frac{Д_i \cdot 100}{Д_o}$;

2. $Д_{нм} = \frac{Д_i \cdot 100}{Д_{i-1}}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

149- жавобга қаранг.

III. Таққосланадиган миқдорлар пулда ҳисобланган бўлса, у ҳолда улар:

1. Жорий баҳода ифодаланишлари лозим;
2. Ўзгармас (доимий) баҳода ифодаланишлари лозим;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

157- жавобга қаранг.

IV. Ишчи бир йилда норма бўйича 7560 та деталь ишлаб чиқариш ўрнига 10000 деталь ишлаб чиқарди. Ўтган йили у 7200 та деталь ишлаб чиқарган эди. Режа (буюртма) бажариш нисбий миқдори неча фоиз бўлган?

1. 132,3 %;
2. 138,8 %;
3. 95,2 %;
4. 105,0 %.

147- жавобга қаранг.

V. Агар базис миқдор 100 га тенглаштириб олинса, у ҳолда нисбий миқдорлар:

1. Фоизда ифодаланган бўлади;
2. Промелледа ифодаланган бўлади;
3. Коэффициентда ифодаланган бўлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

142- жавобга қаранг.

?! Бозорни бошқариш — бозорни ташкил этиш, уни режалаштириш ва тартибга туширишдан иборат фаолиятни ўз ичига олади. Булар орасида бозорнинг тартибга туширилиши бошқаришнинг ҳал қилувчи бўғини ҳисобланади.

Бозор муносабати иштирокчилари бозорни бошқариш объекти бўлса бошқарув органлари унинг субъекти бўлади.

I. Иккита таққослама статистик миқдорни бўлиш натижасида олинган умумлаштирувчи миқдор статистикада:

1. Мутлақ миқдорлар деб аталади;
2. Нисбий миқдорлар деб аталади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

139- жавобга қаранг.

II. Динамика нисбий миқдорлари:

1. Базисли усулда аниқланиши мумкин;
2. Занжирсимон усулда аниқланиши мумкин;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

149- жавобга қаранг.

III. Режа (шартнома) бажарилиши нисбий миқдори қуйидаги боғланиш ёрдамида аниқланиши мумкин:

1. $РБ_{нм} = Д_{нм} : РТ_{нм}$;
2. $РБ_{нм} = РТ_{нм} \cdot Д_{нм}$;
3. $РБ_{нм} = РТ_{нм} : Д_{нм}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

152- жавобга қаранг.

IV. 1991 йилда ижарачи ўз хўжалигида 3000 тонна ялпи пахта ҳосили етиштирди. 1992 йилда у 3450 тонна етиштиришни режалаштирган эди, ҳақиқатда эса 3510 тонна ҳосил олди. Режа (буюртма) бажариш нисбий миқдори неча фоиз бўлган?

1. 115,0 %;
1. 117,0 %;
3. 101,7 %;
4. 98,3 %.

147- жавобга қаранг.

V. Санаш йўли билан аниқланадиган миқдорлар:

1. Сон кўрсаткичлари деб юритилади;
2. Ҳажм кўрсаткичлари деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

131- жавобга қаранг.

?! Бозорнинг тартибга туширилиши — жамият номидан давлат амалга оширадиган тадбирлар ва иқтисодий дастаклар ёрдамида бозорга фаол таъсир этиш, унинг маълум мақсад йўлида амал қилинишига эришиш.

Бозорни тартибга туширишда иқтисодий, ташкилий, маъмурий ва, ниҳоят, ижтимоий-руҳий усуллар қўлланилади.

I. Қиймат ўлчов бирлиги дейилганда:

1. Ҳар хил турдаги ва турлича истеъмол хусусиятига эга бўлган ҳодисаларни бир хил бирликка келтирувчи ўлчов бирликлари тушунилади;
2. Мураккаб ҳодисаларни ифодаловчи икки ва ундан ортиқ ўлчов бирликларининг ўзаро бирикмаси тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

138- жавобга қаранг.

II. Динамика нисбий миқдорлари қуйидаги формула ёрдамида аниқланади:

1. $Д_{нм} = \frac{Д_i \cdot 100}{Д_o}$;

2. $Д_{нм} = \frac{Д_i \cdot 100}{Д_{i-1}}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

149- жавобга қаранг.

III. Таққосланадиган миқдорлар пулда ҳисобланган бўлса, у ҳолда улар:

1. Жорий баҳода ифодаланишлари лозим;
2. Ўзгармас (доимий) баҳода ифодаланишлари лозим;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

157- жавобга қаранг.

IV. Ишчи бир йилда норма бўйича 7560 та деталь ишлаб чиқариш ўрнига 10000 деталь ишлаб чиқарди. Ўтган йили у 7200 та деталь ишлаб чиқарган эди. Режа (буюртма) бажариш нисбий миқдори неча фоиз бўлган?

1. 132,3 %;
2. 138,8 %;
3. 95,2 %;
4. 105,0 %.

147- жавобга қаранг.

V. Агар базис миқдор 100 га тенглаштириб олинса, у ҳолда нисбий миқдорлар:

1. Фоизда ифодаланган бўлади;
2. Промелледа ифодаланган бўлади;
3. Коэффициентда ифодаланган бўлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

142- жавобга қаранг.

?! Бозорни бошқариш — бозорни ташкил этиш, уни режалаштириш ва тартибга туширишдан иборат фаолиятни ўз ичига олади. Булар орасида бозорнинг тартибга туширилиши бошқаришнинг ҳал қилувчи бўғини ҳисобланади.

Бозор муносабати иштирокчилари бозорни бошқариш объекти бўлса бошқарув органлари унинг субъекти бўлади.

I. Иккита таққослама статистик миқдорни бўлиш натижасида олинган умумлаштирувчи миқдор статистикада:

1. Мутлақ миқдорлар деб аталади;
2. Нисбий миқдорлар деб аталади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

139- жавобга қаранг.

II. Динамика нисбий миқдорлари:

1. Базисли усулда аниқланиши мумкин;
2. Занжирсимон усулда аниқланиши мумкин;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

149- жавобга қаранг.

III. Режа (шартнома) бажарилиши нисбий миқдори қуйидаги боғланиш ёрдамида аниқланиши мумкин:

1. $РБ_{нм} = Д_{нм} : РТ_{нм}$;
2. $РБ_{нм} = РТ_{нм} \cdot Д_{нм}$;
3. $РБ_{нм} = РТ_{нм} : Д_{нм}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

152- жавобга қаранг.

IV. 1991 йилда ижарачи ўз хўжалигида 3000 тонна ялпи пахта ҳосили етиштирди. 1992 йилда у 3450 тонна етиштиришни режалаштирган эди, ҳақиқатда эса 3510 тонна ҳосил олди. Режа (буюртма) бажариш нисбий миқдори неча фоиз бўлган?

1. 115,0 %;
1. 117,0 %;
3. 101,7 %;
4. 98,3 %.

147- жавобга қаранг.

V. Санаш йўли билан аниқланадиган миқдорлар:

1. Сон кўрсаткичлари деб юритилади;
2. Ҳажм кўрсаткичлари деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

131- жавобга қаранг.

?! Бозорнинг тартибга туширилиши — жамият номидан давлат амалга оширадиган тадбирлар ва иқтисодий дастаклар ёрдамида бозорга фаол таъсир этиш, унинг маълум мақсад йўлида амал қилинишига эришиш.

Бозорни тартибга туширишда иқтисодий, ташкилий, маъмурий ва, ниҳоят, ижтимоий-руҳий усуллар қўлланилади.

I. Иккита таққослама статистик миқдорни бўлиш натижасида олинган умумлаштирувчи миқдор статистикада:

1. Ўртача миқдорлар деб аталади;
2. Нисбий миқдорлар деб аталади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

139- жавобга қаранг.

II. Базисли усулда динамика нисбий миқдорлари қуйидагича аниқланади:

1. $Д_{нм} = \frac{Д_i \cdot 100}{Д_o}$;

2. $Д_{нм} = \frac{Д_i \cdot 100}{Д_{i-1}}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

149- жавобга қаранг.

III. Режа топшириғи нисбий миқдори қуйидаги боғланиш ёрдамида аниқланиши мумкин:

1. $РТ_{нм} = ББ_{нм} : Д_{нм}$;
2. $РТ_{нм} = Д_{нм} \cdot ББ_{нм}$;
3. $РТ_{нм} = Д_{нм} : ББ_{нм}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

152- жавобга қаранг.

IV. Хўжаликда пахта ҳосилдорлиги 1991 йилда 25,0 ц/га ни ташкил қилди. 1992 йилда ҳосилдорликни 27,5 ц/га га ошириш режалаштирилган эди, ҳақиқатда эса ҳар бир гектардан 30 ц дан ҳосил олинди. Режа (буюртма) бажариш нисбий миқдори неча фоиз бўлган?

1. 120,0 %; 2. 109,1 %;
3. 90,9 %; 4. 110,0 %.

147- жавобга қаранг.

V. Ўлчаш ёрдамида аниқланадиган миқдорлар:

1. Ҳажм кўрсаткичлари деб юритилади;
2. Сон кўрсаткичлари деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

131- жавобга қаранг.

?! Бозорни тартибга тушириш воситалари туркумига қуйидагилар киради:

— давлатнинг товар ва хизматлар яратишни кўпайтириш бўйича дастурлари;
— нархларнинг юқори чегарасини белгилаш;
— корхоналар барқарорлигини таъминлаш;
— нархларнинг ошиб кетишидан келган фойдани солиқлар орқали жамият ихтиёрига, яъни бюджетга олиш ва бошқалар.

I. Нисбий миқдорлар:

1. Коэффициентда ифодаланиши мумкин;
2. Фоизда ифодаланиши мумкин;
3. Промелледа ифодаланиши мумкин;
4. Продецимелледа ифодаланиши мумкин;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

140- жавобга қаранг.

II. Занжирсимон усулда динамика нисбий миқдорлари қуйидаги формула ёрдамида ҳисобланади:

1. $Д_{нм} = \frac{Д_i \cdot 100}{Д_{i-1}}$;

2. $Д_{нм} = \frac{Д_i \cdot 100}{Д_o}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

149- жавобга қаранг.

III. Фоиз:

1. 0/00 ишораси билан нишонланади;
2. 1/10 ишораси билан нишонланади;
3. % ишораси билан нишонланади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

144- жавобга қаранг.

IV. 1992 йилда пахта ялпи ҳосилини 6 % га қўшимча ўстириш режалаштирилди. Ҳақиқатда эса режа 5 % га қўшимча оширилди. Шу йили 1- навли пахтанинг салмоғи 82 % ни ташкил қилди. Тузилма нисбий миқдори:

1. 6 % ни ташкил қилди;
2. 82 % ни ташкил қилди;
3. 5 % ни ташкил қилди;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

153- жавобга қаранг.

V. Алоҳида мутлақ миқдорлар:

1. Кузатилаётган тўплам йиғиндисини таърифловчи мутлақ миқдорлардир;
2. Бошланғич ҳисоб ва кузатиш ҳужжатларида қайд қилинган мутлақ миқдорлардир:
3. Нотўғри жавоб йўқ.

133- жавобга қаранг.

?! Бойкот — норозилик билдириш учун бирон-бир иқтисодий фаолиятни амалга оширишдан бош тортиш.

Иқтисодий алоқа юритувчи томонларнинг манфаати ўзаро зид келиб қолганда улардан бири бойкот эълон қилади, келишилган шартномани бажариш тўхтатилади.

Бойкот вақтинчалик тадбир бўлиб, томонлар муросага келишгач тўхтатилади.

I. Агар базис миқдор 1 га тенглаштириб олинса, у ҳолда нисбий миқдорлар:

1. Фоизда ифодаланган бўлади;
2. Промелледа ифодаланган бўлади;
3. Продецимелледа ифодаланган бўлади;
4. Тўғри жавоб йўқ.

141- жавобга қаранг.

II. Агар фақат базис даврга нисбатан кейинги даврлар даражаси қанчалик ўзгарганлигини билмоқчи бўлсак, у ҳолда динамика нисбий миқдорлари:

1. Базисли усулда аниқланади;
2. Занжирсимон усулда аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

150- жавобга қаранг.

III. Тузилма нисбий миқдорлари қуйидаги формула ёрдамида ҳисобланади:

1. $C_{нм} = \frac{n}{\Sigma n} : 100$;
2. $C_{нм} = \frac{n}{\Sigma n} \cdot 100$;
3. $C_{нм} = \frac{\Sigma n}{n} \cdot 100$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

153-жавобга қаранг.

IV. 1. 1992 йилда Ўзбекистонда ҳар 1 кв.км га 45,4 киши тўғри келди;

2. Ўзбекистон аҳолисининг 42,9 % и меҳнат қилиш ёшида эмас.

Қайд қилинган мисолларнинг қайси бири интенсив нисбий миқдорларга мисол бўла олади?

1 ;
2 ;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

155- жавобга қаранг.

V. Умумий мутлақ миқдорлар моҳияти жиҳатидан:

1. Ҳар хил бўлган алоҳида мутлақ миқдорларнинг йиғиндисидир;
2. Бир хил бўлган алоҳида мутлақ миқдорларнинг йиғиндисидир;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

134- жавобга қаранг.

?! **Бошланғич (қўр) пай**— давлат корхонасини акционер, кооператив ёки хусусий корхонага айлантириш чоғида ишчи ва хизматчиларнинг корхонани сотиб олиш учун қўшган дастлабки пул маблағи.

Бошланғич пай қўшиш корхона эгасига айланишнинг шарти ҳисобланади ва корхона мол-мулкида унинг илк ҳиссасига тенг бўлади.

I. Агар базис миқдор 100 га тенглаштириб олинса, у ҳолда нисбий миқдорлар:

1. Коэффициентда ифодаланган бўлади;
2. Промелледе ифодаланган бўлади;
3. Фоизда ифодаланган бўлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

142- жавобга қаранг.

II. Агар ҳар бир кейинги давр ўзидан олдинги давр даражасига нисбатан қанчалик ўзгариб бораётганини кузатмоқчи бўлсак, у ҳолда динамика нисбий миқдорлари:

1. Базисли усулда аниқланади;
2. Занжирсимон усулда аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

150- жавобга қаранг.

III. Тузилма нисбий миқдорлари:

1. Тўпламдаги ҳар бир гуруҳ (бўлак) умумий тўпламнинг қайси бир қисмини (улушини) ташкил қилади деган саволга жавоб беради;
2. Тўпламнинг таркибини тавсифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

153- жавобга қаранг.

IV. 1. 1992 йилда Ўзбекистонда ҳар 1000 кишига 10 тадан ортиқ никоҳ қайд этилган;

2. Шу йилнинг ўзида ҳар 1000 киши аҳолига 33,3 та туғилиш тўғри келган;

3. Ҳар 1000 киши аҳолига 6,3 та улиш тўғри келган.

Қайд этилган мисолларнинг қайси бири интенсив нисбий миқдорларга мисол бўла олади?

1;
2;
3;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

155- жавобга қаранг.

V. Режа (шартнома) бажарилиши нисбий миқдори қуйидаги боғланиш ёрдамида аниқланиши мумкин:

1. $РБ_{нм} = РТ_{нм} : Д_{нм}$;
2. $РБ_{нм} = РТ_{нм} \cdot Д_{нм}$;
3. $РБ_{нм} = Д_{нм} : РТ_{нм}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

152-жавобга қаранг.

?! Агар сотиладиган корхона акционерлашган бўлса, бошланғич пай қўшган киши дастлаб унинг суммасига тенг акцияни, акция миқдорига қараб эса дивидент олади.

Бошланғич пай давлат мулкидан меҳнаткашлар мулкига ўтишда қўл келадиган восита, давлат мулкини халққа сотишнинг йўлларидан бири. Шу йўл орқали давлат мулки монополияси тугатилади.

I. Агар базис миқдор 100 га тенглаштириб олинса, у ҳолда нисбий миқдорлар:

1. Фоизда ифодаланган бўлади;
2. Промелледа ифодаланган бўлади.
3. Коэффициентда ифодаланган бўлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

143-жавобга қаранг.

II. Динамика нисбий миқдори

1. Режа топшириғи нисбий миқдори билан режа (буюртма) бажарилиши нисбий миқдорларининг кўпайтмасига тенг;
2. Режа топшириғи нисбий миқдорининг режа (буюртма) бажарилиши нисбий миқдорига бўлинганига тенг;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

152- жавобга қаранг.

III. Координация нисбий миқдорлари:

1. Тузилма нисбий миқдорларини тўлароқ тавсифлаш учун қўлланилади;
2. Тўплам бирликлари ўртасидаги зарурий нисбатларни назорат қилиш учун кенг қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

154- жавобга қаранг.

IV. 1. 1992 йилда Ўзбекистонда ҳар 1 кв.км га 45,4 кишн тўғри келди;

2. Ўзбекистон аҳолисининг 42,9 %и меҳнат қилиш ёшида эмас.

Қайд қилинган мисолларнинг қайси бири тузилма нисбий миқдорига мисол бўла олади:

1;
2;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

153-жавобга қаранг.

V. Базисли усулда динамика нисбий миқдорлари қуйидаги формула ёрдамида ҳисобланади:

1. $Д_{нм} = \frac{Д_i \cdot 100}{Д_o}$;

2. $Д_{нм} = \frac{Д_i \cdot 100}{Д_{i-1}}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

149- жавобга қаранг.

?! Брокер — фонд, товар, валюта биржаларида олди-сотди битимлари тузишда воситачилик (даллоллик) қиладиган айрим шахс ёки фирма.

Улар фонд ва товар биржаларида, валюта, суғурта ва фрахт бозорларида сотувчилар ва харидорлар (мижозлар) ўртасида товарлар, қимматбаҳо қоғозлар, валюта ва бошқа ноёб нарсалар билан олди-сотди қилишга ёрдам беради.

I. Агар базис миқдор 1000 га тенглаштириб олинса, у ҳолда нисбий миқдорлар:

1. Продецимелледа ифодаланган бўлади;
2. Коэффициентда ифодаланган бўлади;
3. Фоизда ифодаланган бўлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

143- жавобга қаранг.

II. Динамика нисбий миқдори қуйидаги боғланиш ёрдамида ҳам аниқланиши мумкин:

1. $\frac{Д_o}{Д_1} = \frac{Д_{рт}}{Д_o} \cdot \frac{Д_1}{Д_{рт}}$;

2. $\frac{Д_1}{Д_o} = \frac{Д_1}{Д_{рт}} : \frac{Д_{рт}}{Д_o}$;

3. $\frac{Д_1}{Д_o} = \frac{Д_{рт}}{Д_o} \cdot \frac{Д_1}{Д_{рт}}$.

152- жавобга қаранг.

III. Ҳодиса ва жараёнларнинг тарқалиш зичлигини, учрашиш тезлигини тавсифловчи нисбий миқдорлар:

1. Динамика нисбий миқдорлари деб аталади:
2. Интенсив нисбий миқдорлар деб аталади;
3. Объектларда таққослаш нисбий миқдорлари деб аталади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

155-жавобга қаранг.

IV. 1. 1992 йилда Ўзбекистон шаҳар аҳолисининг жон бошига 359 сўмлик озиқ-овқат товар оборoти тўғри келган. Самарқанд вилоятида эса бу рақам 535 сўмни ташкил қилган;

2. Самарқанд вилоятида жон бошига тўғри келган товар оборот республика ўртачасига нисбатан 1,49 марта юқори.

Бу ерда қайси бир банддаги рақамлар объектлараро таққослаш нисбий миқдорига мисол бўла олади:

1.;
2.;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

156- жавобга қаранг.

V. Статистик кузатиш натижасида дастлаб:

1. Нисбий сонлар олинади;
2. Ўртача сонлар олинади;
3. Мутлақ сонлар олинади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

131- жавобга қаранг.

?! Брокерлар вазифаси.

Брокерлар одатда мижоз топшириғига ва унинг ҳисобига иш юритади, кафолат берувчи ҳисобга ўз номидан савдо битимлари тузиш ҳам мумкин.

Воситачилик битимлари асосан брокерлик идоралари, фирмалари ёки уларнинг филиаллари орқали расмийлаштирилади. Воситачилик қилгани учун олди-сотдининг муайян фоизи миқдорида ҳақ (брокериж) олади.

V боб. ЎРТАЧА МИҚДОРЛАР. МОДА ВА МЕДИАНА

Мавзу саволлари	Бозор иқтисодиётига оид тушунчалар
1. Ўртача миқдорлар тўғрисида тушунча ва уларни қўллашдаги асосий шартлар. 2. Ўртача арифметик миқдорнинг турлари ва уларни ҳисоблаш тартиби. 3. Ўртача арифметик миқдорнинг айрим математик хусусиятлари. 4. Ўртача арифметик миқдорни "момент" усулида ҳисоблаш тартиби. 5. Ўртача гармоник миқдорнинг турлари ва уларни ҳисоблаш тартиби. 6. Аниқ шароитда ўртача формуласини тўғри танлаш қоидалари. 7. Мода ва медиана.	Брутто қарз. Мутлақ ва нисбий қарзлар. Бюджет. Валюта. Валютанинг қўлланилиши. Халқаро тўлов муомаласида қўлланиладиган валюталар. Валюта аукциони. Валютанинг сотилиш нархи. Валюта бозори. Йирик халқаро валюта бозорлари. Спот ва форвард шаклида валютани етказиб бериш. Валюта интервенцияси. Валюта курсини ошириш ёки камайтириш сабаблари. Валюта курси ва унинг турлари. Маржа - (сотувчи курси — харидор курси). Валюта курси ва инқилоб. Валюта котировкаси ва унинг турлари. Валюта, муносабатлари ва унинг объектлари. Валюта танглиги ва унинг турлари. Умумий валюта танглиги. Хусусий валюта танглиги. Валюта танглигини бартараф қилиш омиллари. Валюта фонди ва унинг вазифалари. Валюта фонди таркиби. Валютага товар сотиш.

I. Статистикада ўртача миқдор дейилганда:

1. Бир турдаги ҳодисани ўзгарувчан белгилари асосида умумлаштириб таърифловчи миқдор, кўрсаткич тушунилади;
2. Ҳар хил турдаги (хилдаги, типдаги) ҳодисани ўзгарувчан белгилари асосида умумлаштириб таърифловчи миқдор, кўрсаткич тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

159- жавобга қаранг.

II. Алоҳида белгиларнинг ҳар бири бир эмас, бир неча марта такрорланса, у ҳолда, ўртача миқдор:

1. Оддий арифметик ўртача миқдор формуласи ёрдамида ҳисобланади;
2. Оддий гармоник миқдор формуласи ёрдамида ҳисобланади;
3. Тортилган арифметик ўртача миқдор формуласи ёрдамида ҳисобланади.

163- жавобга қаранг.

III. Агар ўрганилаётган белгининг алоҳида қийматлари 6 марта камайтирилса, уларнинг учрашиш сонлари эса 2 марта кўпайтирилса, унда ўртача:

1. 2 марта кўпаяди;
2. 6 марта кўпаяди;
3. Ўзгармайди;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

169- жавобга қаранг.

IV. $M = X_0 + d \cdot \dfrac{\sum \frac{f}{d} - S_{m-1}}{f_m}$

Ушбу формулада

X_0:

1. Медиана оралиғининг қуйи чегараси;
2. Медиана оралиғи;
3. Вариантлар сони йиғиндиси;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

181- жавобга қаранг.

V. Қуйидаги маълумотларга асосланиб завод бўйича эркакларнинг ўртача салмоғини ҳисобланг:

Цехлар	Эркаклар салмоғи, %	Ишчиларнинг умумий сони (жамига нисбатан % ҳисобида)
1.	52,3	31,6
2.	66,4	25,8
3.	33,8	42,6

1. 50,83 %; 2. 44,43 %; 3. 48,06 %.

163- жавобга қаранг.

?! Брутто қарз — давлат ташқи қарзининг умумий миқдори; бошқа давлатларга бериладиган ва қайтариладиган қарзни ҳисобга олмаган ҳолда, лекин олинган қарзга уни тўлаш муддати тугагунча бериладиган фоиз ҳам қўшиб ҳисобланган қарз.

Брутто қарзнинг кўплиги мамлакат иқтисодиётининг заифлиги, унинг танг аҳволини билдиради.

I. Ўртача миқдорнинг хусусияти шундаки, у:

1. Тўпламнинг умумий даражасини ёки ундаги айрим бирликларнинг даражасини тавсифлайди;
2. Ўрганилаётган белги умумий даражасининг тўплам бирликларига бўлган нисбати ифодаланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

159- жавобга қаранг.

II. Тортилган ўртача миқдор қуйидаги формула ёрдамида ҳисобланади:

1. $\bar{X} = \frac{X_1S_1 + X_2S_2 + X_3S_3 + \ldots + X_nS_n}{f_1 + f_2 + f_3 + \ldots + f_n}$;

2. $\bar{X} = \frac{\sum xf}{\sum f}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

163- жавобга қаранг.

III. Агар ўрганилаётган белгининг алоҳида қийматлари ўзгармаган ҳолда уларнинг учрашиш сонлари 5 марта камайтирилса, унда ўртача:

1. Ўзгармайди;
2. 5 марта кўпаяди;
3. 5 марта камаяди;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

169- жавобга қаранг.

IV. Оралиқ қаторларда медиана қуйидагича ҳисобланади:

1. $M = X_0 + d \cdot \frac{(f_2 - f_1)}{(f_2 - f_1) + (f_2 - f_3)}$;

2. $M = X_0 + d \cdot \frac{\sum \frac{f}{2} - S_{m-1}}{f_m}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

181- жавобга қаранг.

V. Озиқ-овқат магазинлари бўйича ўртача режа бажарилиши даражасини аниқланг:

Магазинлар	Режа бўйича товароборот (минг с.)	Товар оборот бўйича режанинг бажарилиши (%)
1	180	95,0
2	60	90,0
3	170	180,0
4	100	114,0

1. 126,47; 2. 119,75; 3. 126,50.

163- жавобга қаранг.

?! Брутто қарзнинг мутлақ ва нисбий миқдори бор.

Мутлақ миқдор - брутто қарзнинг умумий миқдори (суммаси).

Нисбий миқдор — мамлакатнинг иқтисодий қуввати ва экспорт имконига нисбатан ҳисобланган брутто қарз.

Масалан, А мамлакат бошқалардан 10 млрд. доллар қарз, лекин унинг экспорти 1 млрд. доллар, демак, қарзи 10 йиллик экспортига тенг.

I. Ўртача миқдор:

1. Абстракт сондир;
2. Ижтимоий-иқтисодий билишнинг қудратли қуролидир;
3. Бир турдаги (хилдаги, типдаги) ҳодисани ўзгарувчан белгилари асосида умумлаштириб таърифловчи миқдор, кўрсаткичдир;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

159- жавобга қаранг.

II. Тортилган ўртача арифметик миқдор қуйидаги формула ёрдамида ҳисобланади:

1. $\bar{X} = \frac{\sum xf}{\sum f}$;

2. $\bar{X} = \frac{n}{\sum \frac{1}{X}}$;

3. $\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$.

163- жавобга қаранг.

III. Агар белгининг алоҳида миқдорларини 5 бирликка оширсак, унда ўртача:

1. 5 марта ошади;
2. 5 бирликка ошади;
3. Ўзгармайди;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

169-жавобга қаранг.

IV. Ранжирлаштирилган (ўсиб борувчан ёки камайиб борувчан ҳолда тартибланган) дискрет қаторларда ҳадлар сони жуфт бўлса (масалан, 2, 4, 6, 12, 24, 100 ва ҳ.к.) у ҳолда медиана:

1. Шу қаторнинг айнан ўртасида жойлашган вариантга тенг;
2. Шу қаторнинг айнан ўртасида жойлашган иккита вариантнинг ярмига тенг;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

180- жавобга қаранг.

V. Иккала завод бўйича маҳсулотнинг ўртача таннархини ҳисобланг:

Цех	Ишлаб чиқарилган маҳсулот (дона)	Жами сарфланган харажатлар (сўм)
1	100	2100
2	200	4800

1. 22,5 сўм; 2. 23,0 сўм;
3. 22,9 сўм.

167- жавобга қаранг.

?! Бюджет — давлат, вилоят, шаҳар, туман, муассаса, ташкилот ва бошқаларнинг маълум муддатдаги (йил, чорак, ой) даромад ва харажатларининг пул ҳисоби.

Бюджетнинг харажат қисми даромад қисмидан ортиқ бўлса, бюджетнинг тақчиллигини билдиради.

Бюджет даромадининг харажатдан устунлиги ижобий қолдиқни ҳосил қилади.

I. Ўртача миқдор:

1. Тўплам бирликлари ўртасидаги тафовутларни умумлаштиради;
2. Тўплам учун хос бўлган умумий йўналишни, қонуниятни очиб беради;
3. Ўрганилаётган белги умумий даражасининг тўплам бирликларига бўлган нисбатини ифодалайди;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

159- жавобга қаранг.

II. Маълумотлар вариацион қатор кўринишида келтирилган бўлса, у ҳолда ўртача миқдорни ҳисоблаш учун:

1. Ўрталаштирилаётган белгининг алоҳида миқдорлари (x) вазнлар сонига (f) кўпайтириб чиқилади;
2. Кўпайтма йиғиндиси аниқланади ($\sum xf$);
3. Аниқланган йиғинди ($\sum xf$)вазнлар йиғиндисига бўлинади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

163- жавобга қаранг.

III. Ўрганилаётган белги қийматларининг учрашиш сони 10 марта кўпайтирилса, унда ўртача:

1. 10 марта кўпаяди;
2. 10 марта камаяди;
3. Ўзгармайди;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

169- жавобга қаранг.

IV. Оралиқ қаторларда мода қуйидаги формула ёрдамида ҳисобланади:

1. $M = X_o + d \cdot \frac{\sum \frac{f}{2} - S_{m-1}}{f_m}$;

2. $M = X_o + d \cdot \frac{(f_2 - f_1)}{(f_2 - f_1) + (f_2 - f_3)}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

179- жавобга қаранг.

V. Олий ўқув юртида таълим олаётган ўғил болаларнинг ўртача салмоғини ҳисобланг:

Бўлимлар	Талабалар сони	Шу жамладан, ўғил болалар салмоғи, %
кундузги	1800	77,5
сиртқи	1900	88,0
кечки	300	94,0

1. 86, 50%; 2. 85,72%; 3. 83,72%.

167- жавобга қаранг.

?! Валюта — мамлакатнинг пул бирлиги ва унинг типи (олтин, кумуш, қоғоз): пулга тенглаштирилган тўлов воситалари; у пул ҳисоб-китобларини тақозо этадиган халқаро иқтисодий айирбошлаш ва бошқа алоқаларда қатнашади.

Валюта сифатида миллий пул бирлиги (масалан, АҚШ да доллар, Германияда марка) валюта курсида ифодаланадиган халқаро баҳога эга.

I. Ўртача иш ҳақи қуйидагича ҳисобланади:

1. Ўртача иш ҳақи = $\frac{\text{Алоҳида иш ҳақи} \cdot \text{Ишчилар сони}}{\text{Ишчилар сони}}$;

2. Ўртача иш ҳақи = $\frac{\text{Иш ҳақи фонди}}{\text{Ишчилар сони}}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

159-жавобга қаранг.

II. Ўртача миқдорлар:

1. Оралиқли қаторлар асосида ҳисобланиши мумкин;
2. Умумий ва гуруҳий ўртачалар асосида ҳисобланиши мумкин;
3. Нисбий миқдорлар асосида ҳисобланиши мумкин;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

164- жавобга қаранг.

III. Шартли момент усули:

1. Ўрганилаётган белгининг алоҳида қийматлари катта сонлар билан ифодаланган тақдирда қўлланилади;
2. Белгининг вазнлари ниҳоятда катта сонлардан иборат бўлган ҳолларда қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

170- жавобга қаранг.

IV. Ранжирлаштирилган (тартибга солинган) дискрет қаторларда ҳадлар сони тоқ бўлса (масалан, 3, 7, 11, 15, 19 ва ҳ.к.) у ҳолда медиана:

1. Шу қаторларнинг айнан ўртасида жойлашган вариантга тенг;
2. Шу қаторнинг айнан ўртасида жойлашган иккита вариантнинг ярмига тенг;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

180- жавобга қаранг.

V. Ҳар иккала корхона бўйича ўртача режа бажарилиши нисбий миқдорини аниқланг:

Корхоналар	Режа бажарилиши	Жорий жаврда ҳақиқий ишлаб чиқарилган маҳсулот (минг с)
1	96	570
2	108	972

1. 103,0%; 2. 102,8 3. 101,5%.

163- жавобга қаранг.

?! Валютанинг қўлланилиши.

Амалиётда валюта миллий банкнотлар, шунингдек тўлов ва ҳисоб-китобнинг кредит ҳужжатлари шаклида қўлланилади.

Бундан ташқари, халқаро шартномалар асосида ташкил топган ҳисобларга езиб қўйиш ҳам валютага киритилади.

I. Ўртачани ҳисоблаётганда ўрталаштирилаётган алоҳида миқдорлар:

1. Миқдоран бир-бирларидан тафовутда бўлиб, уларнинг сони етарлича кўпроқ бўлиши керак;
2. Бир хил турдаги тўпламга хос бўлиши ва моҳиятлари жиҳатдан тубдан фарқ қилмаслиги керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

160- жавобга қаранг.

II. Оралиқ қаторда ўртача миқдорни ҳисоблаш учун дастлаб:

1. Ҳар бир оралиқ гуруҳ бўйича ўртача ҳисобланади;
2. Жами қаторлар учун умумий ўртача ҳисобланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

164- жавобга қаранг.

III. Ўртача миқдорни шартли момент усулида ҳисоблаш учун қайси формуладан фойдаланилади:

1. $\bar{X} = y' \cdot B + A$;

2. $\bar{X} = \frac{\sum\left(\frac{X-A}{B}\right)f}{\sum f} \cdot B + A$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

170- жавобга қаранг.

IV. Медиананинг қиймати:

1. Вариацион қатордаги тафовутга боғлиқ эмас;
2. Вазнлар салмоғига боғлиқ;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

182- жавобга қаранг.

V. Тўқувчилик комбинатида тўқувчиларнинг кундалик меҳнат унумдорлиги қуйидагилар билан тавсифланади:

Кундалик меҳнат унумдорлиги, м	Тўқувчилар сони
80 гача	20
80-100	40
100-120	30
120 ва ундан юқори	10

Ўртача меҳнат унумдорлиги:
1. 97 метрга тенг; 2. 96м/т;
3. 90 метрга тенг.

164- жавобга қаранг.

?! Халқаро тўлов муомаласи эркин, алмаштириладиган ёки халқаро валюта фонди белгилаган курс бўйича эркин алмаштириладиган валюта билан бажарилади.

Халқаро валюта фонди АҚШ долларини, Германия маркасини, Англия фунт стерлингини ва Япония иенасини бошқа ҳар қандай мамлакатлар валютасига эркин алмаштириладиган валютага киритади.

I. Агар ўртача миқдор моҳияти жиҳатидан тубдан фарқ қилувчи алоҳида миқдорлар бўйича ҳисобланса, у ҳолда бу ўртача:

1. Ўз мазмунини мутлақо йўқотади;
2. Қалбаки кўрсаткичга айланади;
3. Сохта кўрсаткичга айланади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

160- жавобга қаранг.

II. Агар оралиқ ёпиқ кўринишда бўлса, у ҳолда ўртача оралиқ:

1. Белгининг қуйи даражаси билан юқори даражаси йиғиндисининг ярмига тенг;
2. Биринчи гуруҳнинг қуйи даражасини топиш учун иккинчи гуруҳ оралиғини биринчи гуруҳнинг юқори даражасидан айириш керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

164- жавобга қаранг.

III. Ўртача арифметик миқдор ўртача ҳисобланиши лозим бўлган белгининг:

1. Алоҳида вариантлари (x) ва уларнинг вазнлари (f) мавжуд бўлган тақдирдагина қўлланилади;
2. Алоҳида қийматлари билан вазнлар кўпайтмаларининг йиғиндилари берилган ҳолларда қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

172- жавобга қаранг.

IV. Мода:

1. Ўртача миқдор функциясини бажара олади;
2. Ўртача миқдор функциясини бажара олмайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

183- жавобга қаранг.

V. Белгининг алоҳида миқдорлари билан уларнинг ўртача даражаси ўртасидаги тафовут йиғиндисининг нолга тенглиги вазнсиз қаторларда қуйидаги формула ёрдамида аниқланади:

1. $\sum (X-\bar{X}) = 0$;

2. $\sum (X-\bar{X})\, f = 0$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

168- жавобга қаранг.

?! Валюта аукциони — чет эл валютасининг миллий валютага ким ошди савдоси орқали келишилган баҳоларда сотилиши.

Аукционда корхоналар (фирма), ташкилот, акционер жамиятлар ва фуқаролар иштирок этиши мумкин.

Ихтиёрида чет эл валютаси бўлган банклар валюта аукционини ташкил этадилар.

I. Ўртача миқдорлар:

1. Етарли даражада улкан бўлган бир турдаги оммавий тўпламлар учун ҳисобланиши керак;
2. Етарли даражада улкан бўлган ҳар хил турдаги оммавий тўпламлар учун ҳисобланиши керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

160- жавобга қаранг.

II. Тенг оралиқ асосида ҳисобланган ўртача тенг бўлмаган оралиқ асосида ҳисобланган ўртачага нисбатан:

1. Ноаниқроқ бўлади;
2. Аниқроқ бўлади;
3. Нотўғри жавоб йўқ;
4. Тўғри жавоб йўқ.

164- жавобга қаранг.

III. Агар X · f кўпайтмаси ҳамма вариантлар учун бир хил бўлса, у ҳолда ўртачани ҳисоблаш учун:

1. Ўртача тортилган гармоник формула қўлланилади;
2. Ўртача оддий гармоник формула қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

173- жавобга қаранг.

IV. Медиана:

1. Ўртача миқдор функциясини бажара олади;
2. Ўртача миқдор вазифасини бажара олмайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

183- жавобга қаранг.

V. Ўртача тортилган арифметик миқдор қуйидагича аниқланади:

1. $\bar{X} = \frac{x_1f_1 + x_2f_2 + \dots x_nf_n}{f_1 + f_2 + \dots f_n}$;

2. $\bar{X} = \frac{\sum xf}{\sum f}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

163- жавобга қаранг.

?! **Валютанинг сотилиш нархи унга бўлган талаб ва таклифнинг нисбатига боғлиқ.**

Валюта аукциони валюта билан расмий савдо қилиш бўлиб, яширин валюта бозоридан фарқли равишда тақиқланмайди.

I. Қуйида қайд қилинган ҳолларнинг қайси бирида ўртача "сохта" деб ҳисобланади:

1. Агар ўртача миқдорни ҳисоблаётганда арифметик хаталарга йўл қўйилган бўлса;
2. Агар ўртача моҳияти жиҳатидан тубдан фарқ қилувчи алоҳида миқдорлар бўйича ҳисобланган бўлса;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

160- жавобга қаранг.

II. Агар вариацион қаторда гуруҳларнинг оралиғи ёпиқ кўринишда бўлса, у ҳолда ҳар бир гуруҳ учун ўртача оралиқ:

1. Белгининг қуйи даражаси билан юқори даражаси йиғиндисининг ярмига тенг;
2. Белгининг қуйи даражаси билан юқори даражаси йиғиндисига тенг;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

164- жавобга қаранг.

III. Иккита тракторчи 10 соат ер ҳайдади. Ҳайдаш давомида биринчи тракторчи гектарига 30 минут, иккинчиси эса 20 минут вақт сарфлади. Ҳар иккала тракторчи ўртача 1 гектарга қанча вақт сарфлаган:

1. 25 минут;
2. 24 минут;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

173- жавобга қаранг.

IV. Медианининг қиймати:

1. Фақатгина симметрик қаторларда ўртача қийматига мос тушиши мумкин;
2. Фақатгина симметрик бўлмаган қаторларда ўртача қийматига мос тушиши мумкин;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

183- жавобга қаранг.

V. Оддий ўртача гармоник миқдор қуйидагича ҳисобланади:

1. $\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$;

2. $\bar{X} = \frac{\sum xf}{\sum f}$;

3. $\bar{X} = \frac{n}{\sum \frac{1}{x}}$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

?! **Валюта бозори — чет эл валютаси, чек, вексель, перевод (ўтказма), аккредетив ва бошқа қиймат-баҳо қоғозларни сотиш, сотиб олиш ва алмаштириш.**

Уни миллий ва халқаро банклар, шунингдек, биржалар амалга оширади. Турли мамлакатларнинг банклари ўртасидаги алоқалар воситасида вужудга келган жаҳон валюта бозори ташқи савдо, инвестиция, туризм ва бошқа муносабатлар билан боғлиқ бўлган пул ҳисоб-китобларини олиб боришга хизмат қилади.

I. Ўртача миқдорлар:

1. Улкан сонлар қонунига бўйсунади;
2. Улкан сонлар қонунига бўйсунмайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ;
4. Тўғри жавоб йўқ.

160- жавобга қаранг.

II. Агар гуруҳларнинг оралиғи очиқ кўринишда бўлса, у ҳолда биринчи гуруҳнинг қуйи даражасини топиш учун:

1. Иккинчи гуруҳ оралиғини биринчи гуруҳ юқори даражасига қўшиш керак;
2. Иккинчи гуруҳ оралиғини биринчи гуруҳнинг юқори даражасидан айириш керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

164- жавобга қаранг.

III. Оддий ўртача гармоник миқдор қуйидагича ҳисобланади:

1. $\bar{X} = \dfrac{1+1+\ldots+1}{\frac{1}{X_1}+\frac{1}{X_2}+\frac{1}{X_3}+\ldots+\frac{1}{n}}$;

2. $X = \dfrac{n}{\sum\frac{1}{X}}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

173- жавобга қаранг.

IV. Бир кунда тайёрланган деталлар сонига қараб 5 та ишчи қуйидагича тартибланган (дона): 20, 21, 22, 23, 24. Медиана:

1. 21 та деталга тенг;
2. 22 та деталга тенг;
3. 23 та деталга тенг;
4. 22,5 та деталга тенг;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

180- жавобга қаранг.

V. Қўшма корхонанинг иккита цехи бўйича ўртача иш ҳақини ҳисобланг:

Цехлар	Битта ишчининг ўртача иш ҳақи (сўм)	Иш ҳақи фонди (с)
1	1480	962000
2	1360	476000

1. 1438 сўм; 2. 1420 сўм;
3. 1450 сўм.

163- жавобга қаранг.

?! Хўжалик ҳаётининг байналмилаллашуви натижасида йирик халқаро валюта бозорлари Лондон, Париж, Нью-Йорк, Франк-фрут-Майн, шунингдек Токио, Сингапур, Гонконг, Бахрайнда муваффақият билан фаолият олиб бормоқда.

Ҳозирги даврда валюта бозорларидаги битимларга биноан валютани олди-сотди қилиш ҳажми йилига 50 триллион доллардан ортиқ суммани ташкил этади.

I. Ўртача миқдорни ҳисоблаш:

1. Фақат умумий тўпламни тавсифлаш учун кифоя;
2. Айрим гуруҳларни тавсифлаш учун зарур;
3. Айрим қисм (гуруҳча) ларни тавсифлаш учун зарур;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

160- жавобга қаранг.

II. Агар статистик қаторда гуруҳларнинг оралиғи очиқ кўринишда бўлса, у ҳолда охирги гуруҳнинг юқори даражасини топиш учун:

1. Шу гуруҳнинг қуйи даражасидан ўзидан олдинги гуруҳ оралиғини айириш керак;
2. Шу гуруҳнинг қуйи даражасига ўзидан олдинги гуруҳ оралиғини қўйиш керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

164- жавобга қаранг.

III. Ўрталаштирилаётган миқдорлар ҳар хил вазн (f) га эга бўлган ҳолларда:

1. Ўртача тортилган гармоник формула қўлланилади;
2. Ўртача тортилган арифметик формула қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

174- жавобга қаранг.

IV. Бир кунда тайёрланган деталлар сонига қараб 6 та ишчи қуйидагича тартибланган (дона): 20, 21, 22, 23, 24, 25. Медиана:

1. 22 та деталга тенг;
2. 22,5 та деталга тенг;
3. 23 та деталга тенг;
4. 23,5 та деталга тенг;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

180- жавобга қаранг.

V. Гуруҳий ёки хусусий ўртачалар асосида умумий ўртача қуйидаги формула ёрдамида ҳисобланади:

1. $\bar{X} = \dfrac{\sum x_i \cdot f_i}{\sum f_i}$;

2. $\bar{X} = \dfrac{\sum xf}{\sum f}$.

3. Нотўғри жавоб йўқ.

166- жавобга қаранг.

?! Валюта бозорида муаммолар валютани нақд етказиб бериш (СПОТ) билан ёки валютани келишилган вақтдаги курс бўйича маълум муддатда (1-3 ой ва ундан кейин) етказиб бериш (форвард) шаклида амалга оширилади;

Аксарият муаммолар АҚШ долларида олиб борилади. Валюта бозорида белгиланган курс бўйича сўм валютага алмаштирилиши мумкин.

I. Ўртача миқдорни ҳисоблаш:

1. Бевосита гуруҳлаш усулини қўллаш билан биргаликда амалга оширилиши мумкин;
2. Улкан сонлар қонунини инобатга олган ҳолда амалга оширилиши лозим;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

160- жавобга қаранг.

II. Ўртача арифметик миқдор:

1. Фақатгина умумий тўплам учун хос бўлган ўртачани тавсифлайди;
2. Фақатгина умумий тўплам учун хос бўлган ўртачани эмас, балки шу ўртачадан юқори бўлган бирликлар ўртачасини ҳам тавсифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

165- жавобга қаранг.

III. Ўртача тортилган гармоник миқдор қуйидагича ҳисобланади:

1. $\bar{X} = \dfrac{\sum w}{\sum \frac{w}{x}}$;

2. $X = \dfrac{w_1 + w_2 + w_3 + \ldots + w_n}{\frac{w_1}{x_1} + \frac{w_2}{x_2} + \frac{w_3}{x_3} + \ldots \frac{w_n}{x_n}}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

174- жавобга қаранг.

IV. Автомашина жамоа хўжалиги бозоридан туман марказигача боришда 80 км/соат, қайтишда эса 60 км/соат тезлик билан юрди. Умумий босиб ўтилган масофада автомашинанинг ўртача тезлиги неча км/соат бўлган:

1. 70 км/соат;
2. 68,5 км/соат;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

173- жавобга қаранг.

V. Прогрессив ўртача умумий тўплам ўртачасини эмас, балки шу ўртачадан:

1. Юқори бўлган бирликлар ўртачасини тавсифлайди;
2. Паст бўлган бирликлар ўртачасини тавсифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

165- жавобга қаранг.

?! Валюта интервенцияси — йирик давлатларнинг валюта бозоридаги муаммоларга миллий ёки чет эл валюталарининг курсини ошириш ёки тушириш мақсадида чет эл валютасининг катта суммасини ёки олтинини сотиб олиш йўли билан аралашуви.

Валюта интервенциясини Марказий банклар амалга оширади.

I. Ўртача миқдорлар кўп алоҳида миқдорлар асосида ҳисобланиб нисбатан улар:

1. Алоҳида миқдорлардан тафовутда бўлади;
2. Алоҳида миқдорлардан тафовутда бўлмайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

160- жавобга қаранг.

II. Прогрессив ўртача умумий тўплам ўртачасини эмас, балки шу ўртачадан:

1. Юқори бўлган бирликлар ўртачасини тавсифлайди;
2. Паст бўлган бирликлар ўртачасини тавсифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

165- жавобга қаранг.

III. Агар белгининг ҳажмини ифодаловчи маълумот билан белгининг алоҳида даражалари маълум бўлса, у ҳолда ўртача миқдор:

1. Ўртача арифметик тортилган формула ёрдамида аниқланади;
2. Ўртача оддий гармоник формула ёрдамида аниқланади;
3. Ўртача тортилган гармоник формула ёрдамида аниқланади.

175- жавобга қаранг.

IV. Автомашина жамоа хўжалиги бозоридан туман марказигача 20 км масофада боришда 80 км/соат, қайтишда эса 60 км/соат тезлик билан юрди. Умумий босиб ўтилган масофада автомашинанинг ўртача тезлиги неча км/соат бўлган:

1. 70 км/соат;
2. 69 км/соат;
3. 68,96 км/соат;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

174- жавобга қаранг.

V. Ўртача тортилган гармоник миқдор қуйидагича ҳисобланади:

1. $\bar{X} = \dfrac{\sum w}{\sum \frac{w}{x}}$;

2. $\bar{X} = \dfrac{w_1 + w_2 + w_3 + \ldots + w_n}{\frac{w_1}{x_1} + \frac{w_2}{x_2} + \frac{w_3}{x_3} + \ldots + \frac{w_n}{x_n}}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

174- жавобга қаранг.

?! Агар мазкур мамлакат ўз валюта курсини оширишдан манфаатдор бўлса банк ва хазина ўз ихтиёридаги чет эл валютасини сотиб, миллий валютани харид қилади.

Агар мазкур мамлакат ўз валюта курсини камайтирмоқчи бўлса, чет эл валютасини кўп миқдорда сотиб олади, миллий валютани сота бошлайди.

I. Ўртача ҳисобланиши лозим бўлган белги:

1. Муҳим бўлиши керак;
2. Муҳим бўлиши шарт эмас;
3. Ўзгармас бўлиши керак;
4. Сифат жиҳатдан ўзгарувчан бўлиши керак;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

160- жавобга қаранг.

II. Ўртача миқдорлар:

1. Оралиқ қаторлар асосида ҳисобланиши мумкин;
2. Гуруҳий ўртачалар асосида ҳисобланиши мумкин;
3. Хусусий ўртачалар асосида ҳисобланиши мумкин;
4. Нисбий миқдорлар асосида ҳисобланиши мумкин;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

166- жавобга қаранг.

III. Агар белгининг миқдорини ифодаловчи маълумот (яъни нисбатнинг махражи) ва белгининг алоҳида даражалари маълум бўлса, у ҳолда ўртача миқдор:

1. Ўртача оддий гармоник формула ёрдамида ҳисобланади;
2. Ўртача тортилган гармоник формула ёрдамида ҳисобланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

175- жавобга қаранг.

IV. 1- цехда ўртача иш ҳақи 1060 сўмни, 2- цехда 1250 сўмни ташкил қилди. Агар 1- цехдаги ишчилар сони 1,5 баравар, 2- цехники эса 1,1 баравар ошса, унда корхонадаги ўртача иш ҳақи:

1. Кўпаяди;
2. Камаяди;
3. Ўзгармайди;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

169- жавобга қаранг.

V. Оддий арифметик ўртача миқдор қуйидагича ҳисобланади:

1. $\bar{X} = \frac{n}{\sum \frac{1}{X}}$;

2. $\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$;

3. $\bar{X} = \frac{\sum Xf}{\sum f}$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

162- жавобга қаранг.

?! **Валюта курси** — мамлакат пул бирлигининг бошқа мамлакат пул бирлигида ифодаланган баҳоси.

Валюта курсининг қатъий қайд этилган ва ўзгариб турадиган (валюта бозоридаги у ёки бу валютага талаб ва таклифга қараб) турлари мавжуд.

Валюта курси Давлат банки томонидан белгиланади ва у талаб ва таклифнинг жорий нисбати асосида доимо ўзгариб турадиган бирликдир.

I. Ўртача миқдорни ҳисоблашда ўрталаштирилаётган белги ва унинг вариантлари қуйидагича ишораланади:

1. $\bar{X}$;
2. Σ;
3. f;
4. X_1, X_2, X_3, ..., X_n;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

161- жавобга қаранг.

II. Гуруҳий ёки хусусий ўртачалар асосида умумий ўртача қуйидаги формула ёрдамида ҳисобланади:

1. $\bar{X} = \frac{\sum Xf}{\sum f}$;

2. $\bar{X} = \frac{\sum X}{f}$;

3. $\bar{X} = \frac{\sum \bar{X}_i f_i}{\sum f_i}$.

166- жавобга қаранг.

III. Ҳар қандай ўртача миқдор иккита кўрсаткичнинг бир-бирига бўлган нисбатдан юзага чиқади. Агар нисбатнинг сурати билан белгининг алоҳида даражалари маълум бўлса, у ҳолда ўртача миқдор:

1. Ўртача гармоник формула ёрдамида ҳисобланади;
2. Ўртача арифметик формула ёрдамида ҳисобланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

175- жавобга қаранг.

IV. Қўшма корхонанинг иккита цехида ишчилар сони ва ўртача иш ҳақи қуйидагилар билан тавсифланади:

Цехлар	Битта ишчининг ўртача иш ҳақи (сўм)	Ишчилар сони
1	1480	650
2	1360	350

Ҳар иккала цех бўйича ўртача иш ҳақи:

1. 1420 сўм; 2. 1438 сўм;
3. 1450 сўм.

163- жавобга қаранг.

V. Ўртача миқдорни ҳисоблаш:

1. Айрим қисм (гуруҳча) ларни тавсифлаш учун зарур;
2. Айрим гуруҳларни тавсифлаш учун зарур;
3. Фақат умумий тўпламни тавсифлаш учун кифоя;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

160- жавобга қаранг.

?! Валюта амалиётида валюта юқорироқ курс (сотувчи курси) бўйича сотилади, сотиб олишда эса пастроқ курс (харидор курси) қўлланилади.

Валюта курсининг икки даражаси ўртасидаги фарқ (маржа) банкнинг валюта муомаласидан оладиган даромадни ташкил этади.

I. Ўртача миқдорни ҳисоблашда тўпламда ўрганилаётган белгилар сони ёки алоҳида миқдорларнинг учрашиш тезлиги, вазни қуйидагича ишораланади;

1. Σ ;
2. $\bar{X}$;
3. f ;
4. $X_1, X_2, X_3, \cdots X_n$;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

161- жавобга қаранг.

II. Ўртача миқдорларни ҳисоблашда вазн функциясини кўпинча:

1. Нисбий миқдорлар ҳам бажаради;
2. Мутлақ миқдорлар ҳам бажаради;
3. Нотўғри жавоб йўқ;
4. Тўғри жавоб йўқ.

167- жавобга қаранг.

III. Ҳар қандай ўртача миқдор иккита кўрсаткичнинг бир-бирига бўлган нисбатдан юзага чиқади. Агар нисбатнинг махражи ва белгининг алоҳида даражалари маълум бўлса, у ҳолда ўртача миқдор:

1. Ўртача гармоник формула ёрдамида ҳисобланади.
2. Ўртача арифметик формула ёрдамида ҳисобланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

175- жавобга қаранг.

IV. Тумандаги учта жамоа хўжалигида пахта ҳосилдорлиги қуйидагилар билан тавсифланади:

т/р	Пахта ҳосилдорлиги, ц/га	Экин майдони, га
1	36,2	250
2	28,4	100
3	32,0	150

Туманда ўртача ҳосилдорлик:

1. 33, 38 ц/га бўлган. 2. 32,20 ц/га бўлган. 3. 34,10 ц/га.

163- жавобга қаранг.

V. Агар вариацион қаторда гуруҳларнинг оралиғи ёпиқ кўринишда бўлса, у ҳолда ҳар бир гуруҳ учун ўртача оралиқ:

1. Белгининг қуйи даражаси билан юқори даражаси йиғиндисига тенг;
2. Белгининг қуйи даражаси билан юқори даражаси йиғиндисининг ярмига тенг;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

164- жавобга қаранг.

?! Валюта курсини расмий кўтариш (ревалвация) мамлакатни капитални четга чиқаришдан манфаатдор қилади, чунки чет эл валютасини арзонроқ харид қилишга имкон туғилади.

Ревалвациядан инфляцияга қарши курашда фойдаланилади, уни экспортни камайтириш мақсадларида ҳам ўтказиш мумкин.

I. Ўртача миқдорни ҳисоблашда ўртача миқдор қуйидагича ишораланади:

1. $X_1, X_2, X_3, \ldots X_n$;
2. Σ ;
3. f ;
4. $\bar{X}$;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

161- жавобга қаранг.

II. Белгининг алоҳида миқдорлари билан уларнинг ўртача даражаси ўртасидаги тафовутларнинг йиғиндиси доимо:

1. Нолдан кичик;
2. Нолга тенг;
3. Нолдан катта;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

168- жавобга қаранг.

III. Мода дейилганда:

1. Белгининг энг катта қиймати ёки тўпламда катта салмоққа эга бўлган кўрсаткич тушунилади;
2. Тўпламни тенг иккига бўлувчи кўрсаткич тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

177- жавобга қаранг.

IV. Тўқувчилик комбинатида тўқувчиларнинг кундалик меҳнат унумдорлиги қуйидагилар билан тавсифланади:

Кундалик меҳнат унумдорлиги, м	Тўқувчилар сони
80 гача	20
80-100	40
100-120	30
120 ва ундан юқори	10

Ўртача меҳнат унумдорлиги:

1. 97 метрга тенг; 2. 90 метрга тенг; 3. 96 метрга тенг; 4. 100 метрга тенг.

V. Агар ўртача миқдор моҳияти жиҳатдан тубдан фарқ қилувчи алоҳида миқдорлар бўйича ҳисобланса, у ҳолда бу ўртача:

1. "Сохта" кўрсаткичга айланади;
2. Қалбаки кўрсаткичга айланади;
3. Ўз мазмунини мутлақо йўқотади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

160- жавобга қаранг.

?! Чет эл валюта курсининг валюта биржасида махсус орган томонидан белгиланиши ва махсус бюллетенларда нашр қилиниши валюта котировкаси дейилади.

Унинг бевосита (тўғри) ва билвосита кўринишлари бор. Энг кўп тарқалган тўғри котировка, унда чет эл валютасининг бирлиги миллий (мамлакат) пул бирлигида ифодаланади. Унинг акси бўлса, билвосита котировкадир.

I. Ўртача миқдорни ҳисоблашда йиғинди қуйидагича ишораланади:

1. f ;
2. Σ ;
3. $\bar{X}$;
4. n ;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

161- жавобга қаранг.

II. Белгининг алоҳида миқдорлари билан уларнинг ўртача даражаси ўртасидаги тафовут йиғиндисининг нолга тенглиги вазнсиз қаторларда қуйидаги формула ёрдамида аниқланади:

1. $\Sigma(x-\bar{x})=0$;
2. $\Sigma(x-\bar{x})f=0$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

168- жавобга қаранг.

III. Дискрет қаторларда қайси бир вариантнинг вазни кўп учраган бўлса, шу вариант:

1. Медиана бўлиб ҳисобланади;
2. Мода бўлиб ҳисобланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

178- жавобга қаранг.

IV. Ишчилар нисбий разрядлари бўйича қуйидагича тақсимланган:

	Нисбий разрядлар					
	1	2	3	4	5	6
Тегишли разрядлардаги ишчилар салмоғи(%)	6	18	27	24	20	5

Ўртача разряд:
1. 3,50 га тенг;
2. 1,62 га тенг;
3. 3,49 га тенг;
4. 4,76 га тенг.

163- жавобга қаранг.

V. Оралиқ қаторда ўртача миқдорни ҳисоблаш учун дастлаб:

1. Жами қаторлар учун умумий ўртача ҳисобланади;
2. Ҳар бир оралиқ гуруҳ бўйича ўртача ҳисобланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

164- жавобга қаранг.

?! Валюта муносабатлари—валюта ва пул бозорларида халқаро ҳисоб-китоблар, кредит ва валюта ҳаракатларини амалга ошириш йўлида давлат муассасалари, хусусий ташкилотлар, фирмалар, корхоналар ўртасидаги жорий алоқалар; мамлакатлар ўртасидаги турли хўжалик алоқаларига хизмат қиладиган иқтисодий муносабатлар

Ташқи савдо, четга капитал чиқариш, фойдани инвестициялаш, қарз ва субсициялар бериш кабилар валюта муносабатларининг объекти бўла олади

I. Ишчиларнинг иш ҳақини ҳисоблашда ўрталаштирилаётган ёки ўзгарувчан белги бўлиб:

1. Иш ҳақи ҳисобланади;
2. Ҳар бир ишчининг алоҳида иш ҳақи ҳисобланади;
3. Ишчилар сони ҳисобланади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

161- жавобга қаранг.

II. Белгининг алоҳида миқдорлари билан уларнинг ўртача даражаси ўртасидаги тафовут йиғиндисининг нолга тенглиги вазнли қаторларда қуйидаги формула ёрдамида аниқланади:

1. $\Sigma(x-x)=0$,
2. $\Sigma(x-\bar{x})f=0$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

168- жавобга қаранг.

III. Оралиқ қаторларда модани ҳисоблаш учун қуйидаги формуладан фойдаланилади:

1. $M=X_0+d\cdot\frac{(f_2-f_1)}{(f_2-f_1)+(f_2+f_3)}$;
2. $M=X_0+d\cdot\frac{\Sigma\frac{f}{2}-S_{m-1}}{f_m}$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

179- жавобга қаранг.

IV. Ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати ва ундаги яроқсиз маҳсулот салмоғи қуйидагилар билан тавсифланади:

Маҳсулот тури	Жами ишлаб чиқарилган маҳсулот (сўм)	Яроқсиз маҳсулот салмоғи %,
А	850	1 8
Б	630	2,0
В	520	2,5

Яроқсиз маҳсулот салмоғи:
1. 2,009%; 2. 2,045%;
3. 2,050%.

163- жавобга қаранг.

V. Ўртача миқдорлар:

1. Оралиқ қаторлар асосида хисобланиши мумкин;
2. Умумий ва гуруҳий ўртачалар асосида ҳисобланиши мумкин;
3. Нисбий миқдорлар асосида ҳисобланиши мумкин;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

164- жавобга қаранг.

?! Валюта танглиги — пул-кредит тизимининг чуқур издан чиқиши; у мамлакат ичидаги пул муомаласини ҳамда халқаро ҳисоб-китобларни қамраб олади.

Бу жараён олтин стандартини бекор қилишда, қоғоз пул муносабатлари муомаласига ўтишда, узлуксиз инфляцияда ўз ифодасини топади.

Умумий ва хусусий валюта танглиги фарқланади.

I. Ишчиларнинг иш ҳақини ҳисоблашда ўрталаштирилаётган белгининг вариантлари (X_1, X_2, X_3, . . . X_n) бўлиб:

1. Ишчилар сони ҳисобланади;
2. Ҳар бир ишчининг алоҳида иш ҳақи ҳисобланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

161- жавобга қаранг.

II. Агар белгининг алоҳида миқдорларидан қандайдир "А" сонни айирсак ёки уларга қандайдир "А" сонни қўшсак, сўнгра ўртачани ҳисобласак, у ҳолда бу ўртача ҳақиқий ўртачадан:

1. "А" сонга кичик бўлади;
2. "А" сонга катта бўлади.
3. Нотўғри жавоб йўқ.

169- жавобга қаранг.

III. Мода формуласида X_0:

1. Мода оралиғининг қуйи чегарасини ифодалайди;
2. Мода оралиғининг катталигини тавсифлайди;
3. Мода оралиғининг қуйи чегарасидан вазнни ифодалайди;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

179- жавобга қаранг.

IV. Ҳар иккала корхона бўйича ўртача режа бажарилиши нисбий миқдорини аниқланг:

Корхоналар	Режа топшириғи (минг сўм)	Режа бажарилиши (%)
1	900	108
2	600	95

Жавоблар:
1. 101,5%; 2. 102,4%;
3. 103,0%; 4. 102,8%.

163- жавобга қаранг.

V. Ўртача оддий арифметик миқдор қуйидагича ҳисобланади:

1. $\bar{X} = \frac{n}{\sum \frac{1}{x}}$;
2. $\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$;
3. $\bar{X} = \frac{\sum xf}{\sum f}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

162- жавобга қаранг.

?! Умумий валюта танглиги иқтисодиётдаги умумий тангликнинг таркибий қисми бўлиб, сурункали давом этади.

Валюта танглигининг асосий хусусияти — олтиннинг пул сифатида ўз қадрини йўқотиши ва валюталарнинг қадрсизланишидир.

I. Ишчиларнинг иш ҳақини ҳисоблашда ўрталаштирилаётган белгининг вазни (f) бўлиб:

1. Иш ҳақи ҳисобланади;
2. Ҳар бир ишчининг алоҳида иш ҳақи ҳисобланади;
3. Ишчилар сони ҳисобланади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

161- жавобга қаранг.

II. Агар белгининг алоҳида миқдорларини қандайдир ўзгармас "А" сонга бўлсак, сўнгра ўртачани ҳисобласак, у ҳолда бу ўртача ҳақиқий ўртачадан:

1. "А" сон марта кичик бўлади;
2. "А" сон марта катта бўлади;
3. "А" сонга кичик бўлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

169- жавобга қаранг.

III. Мода формуласида $\underline{d}$:

1. Мода оралиғининг қуйи чегарасидаги вазнни ифодалайди;
2. Мода оралиғининг катталигини тавсифлайди;
3. Мода оралиғининг қуйи чегарасини ифодалайди;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

179- жавобга қаранг.

IV. Олий ўқув юртида таълим олаётган қиз болаларнинг ўртача салмоғини ҳисобланг:

Бўлимлар	Талабалар сони, жами	Шу жумладан, қизлар салмоғи (%)
кундузги	1800	22,5
сиртқи	1900	12,0
кечки	300	6,0

Жавоблар:
1. 16,27%; 2. 13,50%;
3. 14,28%; 4. 16,28%.

167- жавобга қаранг.

V. Ўртача тортилган гармоник миқдор қуйидаги формула ёрдамида ҳисобланади:

1. $\bar{X} = \frac{\sum xf}{\sum f}$;
2. $\bar{X} = \frac{\sum w}{\sum \frac{w}{x}}$;
3. $\bar{X} = \frac{x_1f_1 + x_2f_2 + \ldots + x_nf_n}{f_1 + f_2 + \ldots + f_n}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

174- жавобга қаранг.

?! Хусусий валюта танглиги вақтинчалик хусусиятга эга бўлган омиллар (умумий иқтисодий танглик, уруш ва бошқалар) натижасида юзага келадиган алоҳида бир давлатнинг валюта танглигидан иборат.

Валюта танглигининг асосий хусусияти — олтиннинг пул сифатида ўз қадрини йўқотиши ва валюталарнинг қадрсизланишидир.

I. Қуйида қайд этилганларнинг қайси бири ўртача миқдорнинг турларига таллуқли:

1. Оддий арифметик миқдор;
2. Тортилган арифметик миқдор;
3. Оддий гармоник миқдор;
4. Тортилган гармоник миқдор;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

II. Агар белгининг алоҳида миқдорларини қандайдир "А" сонга кўпайтирсак, сўнгра ўртачани ҳисобласак, у ҳолда бу ўртача ҳақиқий ўртачадан:

1. "А" сонга катта бўлади;
2. "А" сонга кичик бўлади;
3. "А" сон марта катта бўлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

169- жавобга қаранг.

III. Мода формуласида f_1:

1. Мода оралиғининг қуйи чегарасидаги вазнни тавсифлайди;
2. Мода оралиғининг юқори чегарасидаги вазнни ифодалайди;
3. Мода оралиғининг қуйи чегарасини ифодалайди;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

179- жавобга қаранг.

IV. Қуйидаги маълумотлар асосида битта талабага тўғри келган ўртача қолдирилган соатларни аниқланг:

Гуруҳлар	Сабабсиз қолдирилган соатлар, жами	Битта талабага тўғри келган қолдирилган соатлар
КВ	135	4,5
ХБ	208	5,2

1. 4,85 соат; 2. 4,92 соат;
3. 4,90 соат.

167- жавобга қаранг.

V. Оралиқ қаторларда медиана қайси бир формула ёрдамида ҳисобланади:

1. $M = X_0 + d \cdot \frac{\sum \frac{f}{2} - S_{m-1}}{f_m}$;

2. $M = X_0 + d \cdot \frac{(f_2 - f_1)}{(f_2 - f_1) + (f_2 - f_3)}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

181- жавобга қаранг.

?! Валюта танглигини бартараф қилишнинг асосий омиллари қуйидагилардир:
1) самарали иқтисодий ислоҳотлар ўтказиш;
2) пул муносабатларини соғломлаштириш;
3) замонавий экспорт базасини ривожлантириш.

I. Оддий арифметик ўртача ўрталаштирилаётган белги миқдорлари (вариантлари):

1. Бир ёки тенг марта такрорланган ҳолларда қўлланилади;
2. Икки ва ундан ортиқ марта такрорланган ҳолларда қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

162- жавобга қаранг.

II. Агар белгининг алоҳида миқдорларини қандайдир "А" сонга бўлсак, сўнгра ўртачани ҳисобласак, у ҳолда бу ўртача ҳақиқий ўртачадан:

1. "А" сонга кичик бўлади;
2. "А" сонга катта бўлади;
3. "А" сон марта кичик бўлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

169- жавобга қаранг.

III. Мода формуласида

$$M_{f_2} = X_0 + d \cdot \frac{(f_2 - f_1)}{(f_2 - f_1) + (f_2 - f_3)};$$

1. Мода оралиғининг юқори чегарасидаги вазн;
2. Модани ўз ичига олган оралиқнинг вазни;
3. Мода оралиғининг қуйи чегарасидаги вазн;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

179- жавобга қаранг.

IV. Иккала цех бўйича маҳсулотнинг ўртача таннархини ҳисобланг:

Цех	Ишлаб чиқарилган маҳсулот (дона)	Бир дона маҳсулотнинг таннархи (сўм)
1	100	21
2	200	24

1. 23,9 сўм; 2. 22,5 сўм;
3. 23,0 сўм.

167- жавобга қаранг.

V. Ўртача миқдор:

1. Ижтимоий-иқтисодий билишнинг қудратли қуролидир;
2. Бир турдаги (хилдаги, типдаги) ҳодисани ўзгарувчан белгилари асосида умумлаштириб таърифловчи миқдор, кўрсаткичдир;
3. Мавҳум сондир;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

159- жавобга қаранг.

?! Валюта фонди — марказий банк ва молия органи ихтиёридаги халқаро ҳисоб-китоб ва тўловлар учун фойдаланиладиган чет эл валютаси ва олтин жамғармалари.

Валюта фондлари ташқи иқтисодий ҳисоб-китобларни амалга оширишда, тўлов баланси дефицитини қоплашга ва валюта бозорида валюта курсини барқарорлаштиришга ишлатилади.

I. Оддий арифметик ўртача миқдор қуйидагича ҳисобланади:

1. $\bar{X} = \frac{x_1 + x_2 + x_3 + \ldots + x_n}{f}$;

2. $\bar{X} = \frac{\sum x}{f}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

162- жавобга қаранг.

II. Агар алоҳида миқдорларнинг учрашиш сонини (f) қандайдир ўзгармас "А" сонга кўпайтирсак, сўнгра ўртачани ҳисобласак, у ҳолда ўртача:

1. "А" сон маротаба катта (ёки кичик) бўлади;
2. Ўзгармайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

169- жавобга қаранг.

III. Медиана дейилганда:

1. Тўпламни тенг иккига бўлувчи кўрсаткич тушунилади;
2. Тўпламда энг катта сонга ёки салмоққа эга бўлган кўрсаткич тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

180- жавобга қаранг.

IV. Хўжалик бўйича пахтанинг ўртача ҳосилдорлигини аниқланг:

Бўлимлар	Пахта ҳосилдорлиги, ц/га	Ялпи ҳосил (ц)
1	35	35000
2	28	42000
3	40	120600

1. 35,8 ц/га; 2. 34,3 ц/га; 3. 35,8 ц/га.

174- жавобга қаранг.

V. Ўртача миқдорнинг хусусияти шундаки, у:

1. Ўрганилаётган белги умумий даражасининг тўплам бирликларига бўлган нисбатини ифодалайди;
2. Тўпламнинг умумий даражасини ёки ундаги айрим бирликларнинг даражасини тавсифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

159- жавобга қаранг.

?! Валюта фонди таркиби.

Валюта фондига қуйидагилар киради:

1) экспорт-импорт муомаласини молиялашга мўлжалланган ва корхоналар ихтиёрида бўлган чет эл валютаси;
2) чет эл валютасидаги сўм ҳисобидаги пул воситалари;
3) фуқароларнинг валюта жамғармалари.

I. Оддий арифметик ўртача миқдор қуйидагича ҳисобланади:

1. $\bar{X} = \frac{x_1 f_1 + x_2 f_2 + x_3 f_3 + \ldots + x_n f_n}{f_1 + f_2 + f_3 + \ldots + f_n}$;

2. $\bar{X} = \frac{x_1 + x_2 + x_3 + \ldots + x_n}{f}$;

3. $\bar{X} = \frac{\sum xf}{\sum f}$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

162- жавобга қаранг.

II. Агар ўрганилаётган белгининг алоҳида қийматлари 3 баравар кўпайтирилса, вазнлари эса 3 баравар камайтирилса, унда ўртача:

1. Ўзгармайди;
2. 3 марта камаяди;
3. 3 марта кўпаяди;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

169- жавобга қаранг.

III. Оралиқ қаторларда медианани ҳисоблаш учун қуйидаги формуладан фойдаланилади:

1. $M = X_0 + d \cdot \frac{\sum \frac{f}{2} - S_{m-1}}{f_m}$;

2. $M = X_0 + d \cdot \frac{(f_2 - f_1)}{(f_2 - f_1) + (f_2 - f_3)}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

181- жавобга қаранг.

IV. 1 центнер маҳсулотга сарфланган ўртача меҳнат кунларини аниқланг:

Бўлимлар	1 ц маҳсулотга сарфланган меҳнат кунлари (одам-куни)	Жами сарфланган меҳнат кунлари (одам-куни)
1	0,65	1170
2	0,51	510
3	0,70	1540

1. 0,62 одам-куни; 2. 0,64 одам-куни; 3. 0,65 одам-куни.

174- жавобга қаранг.

V. Статистикада ўртача миқдор дейилганда:

1. Ҳар хил турдаги (хилдаги, типдаги) ҳодисани ўзгарувчан белгилари асосида умумлаштириб таърифловчи миқдор, кўрсаткич тушунилади;
2. Бир турдаги ҳодисани ўзгарувчан белгилари асосида умумлаштириб таърифловчи миқдор, кўрсаткич тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

159- жавобга қаранг.

?! Валютага товар сотиш — мамлакат ички бозорида конвертирланган чет эл валютасига мазкур мамлакатда ишлаб чиқарилган ва хориждан келтирилган товарларни сотиш; чакана савдонинг янги шакли.

Валютага мол сотиш билан махсус фирмалар ва савдо уйлари шуғулланади.

VI боб. ВАРИАЦИЯ КЎРСАТКИЧЛАРИ ВА ДИСПЕРСИОН ТАҲЛИЛ АСОСЛАРИ

Мавзу саволлари	Бозор иқтисодиётига оид тушунчалар
1. Вариация кўрсаткичлари тўғрисида тушунча ва уларни қўллаш зарурияти. 2. Вариация кўрсаткичлари. 3. Дисперсион таҳлилни қўллаш зарурияти ва у ёрдамида ечиладиган масалалар. 4. Дисперсия турлари ва уларни ҳисоблаш тартиби. 5. Дисперсиянинг муҳим математик хусусиятлари. 6. Дисперсияни момент усулида ҳисоблаш тартиби. 7. Муқобил (альтернатив) белги бўйича дисперсияни ҳисоблаш тартиби.	Вексель тушунчаси. Вексель шакллари. Венчур корхоналар тушунчаси. Венчур корхоналари турлари. Венчур молиялаштириш. Воситачилар (доллар, брокер). Гиперинфляция. Гиперинфляция белгилари. Давлат буюртмаси. Бозор иқтисодиёти ва давлат буюртмаси. Давлат бюджети. Давлат бюджети манбалари. Давлат заёмлари. Давлат корхонасини акционерлаш. Давлат корхонасини акционерлаш тартиби. Давлат корхонасини акционерлашдан мақсад. Давлат мулки. Давлат мулки турлари. Давлат қарзи ва унинг турлари. Давлат қарзининг хусусиятлари. Давлатлаштиришдан қайтиш. Давлатлаштириш ва реприватизация. Давлатлаштиришдан қайтиш йўллари, шакллари. Давлатлаштиришдан қайтиш натижалари. Даромадларни индекслаш.

I. Статистикада вариация (ўзгарувчанлик) дейилганда:

1. Тўплам бирликлари ўртасидаги тафовут (фарқланиш), ўзгарувчанлик тушунилади;
2. Тўплам ўртачалари ўртасидаги тафовут (фарқланиш), ўзгарувчанлик тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

184- жавобга қаранг.

II. Вариация коэффициенти қуйидагича ҳисобланади:

1. $R = x_{max} - x_{min}$;
2. $\bar{d} = \frac{\sum(x-\bar{x})f}{\sum f}$;
3. $v = \frac{\sigma \cdot 100}{\bar{x}}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

185- жавобга қаранг.

III. Маҳсулот бирлигига сарфланган хом ашё учун ўртача мутлақ тафовутни аниқланг:

Маҳсулот бирлигига сарфланган хом ашё (кг)	Ишлаб чиқарилган маҳсулот (дона)
12 гача	5
12-14	11
14-16	3
16 ва ундан юқори	1

Жавоблар: 1. 13,0; 2. 1,0; 3. 2,4; 4. 1,5.

191- жавобга қаранг.

IV. Қолдиқ ёки гуруҳлар ичидаги дисперсия:

1. Умумий дисперсия билан гуруҳлараро дисперсиялар ўртасидаги тафовутга тенг;
2. Умумий дисперсия билан гуруҳлараро дисперсиялар йиғиндисига тенг;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

198- жавобга қаранг.

V. "Х" ва "Х-А" қаторлар учун дисперсия аниқланган. Иккинчи қатор учун ҳисобланган дисперсия биринчисига нисбатан:

1. Катта бўлади;
2. Кичик бўлади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

213- жавобга қаранг.

?! Вексель — муайян миқдордаги қарзга олинган пулни белгиланган муддатда қатъий тўлаш мажбурияти юкланган, қонун билан қонунлаштирилган ҳолатда тўлдириб расмийлаштирилган қарздорлик ҳужжати.

I. Агар алоҳида миқдорлар ўртасидаги тафовут қанча кичик бўлса, улар асосида ҳисобланган ўртача шунча:

1. Ишончсизроқ, ҳақиқатдан узоқроқ бўлади;
2. Реал, ҳақиқатга яқинроқ бўлади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

184- жавобга қаранг.

II. Ўртача мутлақ тафовут оддий қаторлар учун қуйидаги формулаларнинг қайси бирига асосланиб ҳисобланади:

1. $\bar{d} = \frac{\Sigma(x-\bar{x})}{f}$;

2. $\bar{d} = \frac{\Sigma(x-\bar{x})f}{\Sigma f}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

185- жавобга қаранг.

III. Пахта ҳосилдорлиги учун ўртача мутлақ тафовутни ҳисобланг:

Бўлимлар	Пахта ҳосилдорлиги, ц/га	Экин майдони, га
1	21	600
2	23	300
3	25	100

Жавоблар: 1. 1,3; 2. 22,0; 3. 1,8; 4. 1,0.

191- жавобга қаранг.

IV. Дисперсион таҳлил олдида:

1. Гуруҳлар ўртачалари билан умумий ўртача ўртасидаги тафовут сабабига умумий ишонч баҳосини бериш вазифаси туради.
2. Гуруҳлар ўртачалари орасидаги тафовут сабабига умумий ишонч баҳосини бериш вазифаси туради.
3. Нотўғри жавоб йўқ.

200- жавобга қаранг.

V. Қуйида келтирилган формулаларнинг қайси бири дисперсияни ҳисоблашнинг тўғри формуласи ҳисобланади:

1. $\sigma^2 = \sqrt{\frac{\Sigma(x-\bar{x})^2 f}{\Sigma f}}$;

2. $\sigma^2 = (\bar{x})^2 - \bar{x}^2$;

3. $\sigma^2 = \bar{x}^2 - (\bar{x})^2$.

212- жавобга қаранг.

?! Вексель шакллари.

Векселнинг иккита шакли мавжуд:

1. Оддий вексель;
2. Ўтказма вексель.

Оддий вексель қарздор томонидан тўлдирилади.

Ўтказма вексель қарз берувчининг қарзни кимга қайтариш ҳақидаги ёзма буйруғи. Бу шаклдаги вексель жуда кенг тарқалган векселдир.

I. Статистикада вариация қайси кўрсаткичлар ёрдамида таърифланади:

1. Вариацион кенглик;
2. Ўртача мутлақ тафовут;
3. Ўртача квадратик тафовут;
4. Вариация коэффициенти;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

185-жавобга қаранг.

II. Ўртача мутлақ тафовут вазнли (гуруҳланган) қаторларда қайси формула ёрдамида ҳисобланади:

1. $\bar{d} = \frac{\Sigma(x-\bar{x})}{f}$;

2. $\bar{d} = \frac{\Sigma(x-\bar{x})f}{\Sigma f}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

185- жавобга қаранг.

III. Тўқувчининг кундалик нормани бажариш даражаси учун ўртача мутлақ тафовутни аниқланг:

Кундалик норманинг бажарилиши, м	Тўқувчилар сони
80 гача	20
80-100	40
100-120	30
120 ва ундан юқори	10

Жавоблар: 1. 18,0; 2. 15,2; 3. 96,0; 4. 324,0.

191- жавобга қаранг.

IV. Гуруҳлараро дисперсия:

1. Ўрганилаётган омилнинг таъсир кучини тавсифлайди;
2. Тасодифий омиллар таъсирини тавсифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

203- жавобга қаранг.

V. Қуйида келтирилган формулаларнинг қайси бири дисперсияни ҳисоблашнинг "момент" усули деб юритилади:

1. $\sigma^2 = i^2(m_2 - m_1^2)$;

2. $\sigma^2 = \frac{\Sigma(x-\bar{x})^2 f}{\Sigma f}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

215-жавобга қаранг.

?! Венчур корхоналар — кичик бизнеснинг бир тури; илмий, муҳандислик ишлари, янги техника, технология, товар намуналарини яратиш, ишлаб чиқаришни бошқариш, тижорат ишини ташкил этиш усулларини ишлаб чиқариш ва амалиётга жорий этиш билан шуғулланади.

I. Қуйидаги формулалардан қайси бири вариация кўрсаткичига тааллуқли:

1. $\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$;

2. $d = \frac{\sum(x-\bar{x})}{f}$;

3. $r = \frac{\overline{xy} - \bar{x}\cdot\bar{y}}{\sigma_x^2 \cdot \sigma_y^2}$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

187- жавобга қаранг.

II. Ўртача квадратик тафовут:

1. Квадрат илдиз остидаги дисперсиядан иборат;
2. Квадрат илдиздан чиқарилган тафовутларнинг ўртача квадрати билан аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

189- жавобга қаранг.

III. Малака ошириш курсидаги тингловчиларнинг ёши учун ўртача мутлақ тафовутни аниқланг:

Ёши, йил	Салмоғи,%
18	10
19	30
20	35
21	20
22	5

Жавоблар: 1. 0,84; 3. 1,06; 2. 19,8; 4. 1,03.

191- жавобга қаранг.

IV. Эркин ўзгарувчи бирликлар сони дейилганда:

1. Вариация қаторларида ўртача миқдор қийматининг ўзгаришига дахлдор бўлган бирликлар сони тушунилади;
2. Вариация қаторларида ўртача миқдор қийматининг ўзгаришига мутлақо дахлсиз бўлган бирликлар сони тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

204- жавобга қаранг.

V. Момент усулида дисперсия:

1. Иккинчи тартибдаги момент билан биринчи тартибдаги момент квадратининг ўртасидаги тафовутларнинг квадратга кўтарилган оралиқ кўпайтмасига тенг;
2. Қуйидагича ҳисобланади:

$\sigma^2 = i^2(m^2 - m_1^2)$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

214- жавобга қаранг.

?! Венчур корхоналари турлари. Венчур корхоналарга маркетинг, инженеринг, реклама, маслаҳат билан шуғулланувчи, харидор топишда, пул билан таъминлашда ёрдам берувчи корхоналар киради. Улар таркибида тижоратда воситачи бўлган корхоналар ҳам бўлади.

I. Қуйидаги формулалардан қайси бири вариация кўрсаткичига тааллуқли:

1. $R = X_{max} - X_{min}$;

2. $\bar{d} = \frac{\sum(x-\bar{x})f}{\sum f}$;

3. $\bar{d} = \frac{\sum(x-\bar{x})}{f}$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

185- жавобга қаранг.

II. Вариация коэффициенти:

1. Ўртача мутлақ тафовутнинг белгининг ўртача даражасига бўлган нисбатидир;
2. Ўртача квадратик тафовутнинг белгининг ўртача даражасига нисбати билан белгиланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

190- жавобга қаранг.

III. Станокларнинг хизмат муддати учун ўртача мутлақ тафовутни аниқланг:

Станокларнинг хизмат муддати, йил	Станокларнинг сони
4 йилгача	25
4-8 йил	40
8-12 йил	20
12 ва ундан юқори	15

Жавоблар: 1. 3,97; 2. 15,8; 3. 4,5; 4. 7,0.

191- жавобга қаранг.

IV. Ўртача тафовут ҳисобланаётганда эркин ўзгарувчан бирликлар сони:

1. (n - 1) та бўлади;
2. n та бўлади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

204- жавобга қаранг.

V. Биринчи тартибли момент қуйидагича ҳисобланади:

1. $m = \frac{\sum x_1^2 f}{\sum f}$;

2. $m = \left(\frac{\sum x_1 f}{\sum f}\right)^2$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

214- жавобга қаранг.

?! Венчур молиялаштириш — воситачи корхона ва ташкилотлар ёрдамида молиявий маблағ топиб ишлатиш.

Воситачи фирмалар маблағга муҳтож корхоналарга пулдор шерик ёки қарз олиш манбаини топиб беради.

Венчур молиялаштириш юз берганда воситачи ўз хизмати учун ҳақ олади.

I. Вариацион кенглик дейилганда:

1. Ўрганиладиган белгининг энг катта ва энг кичик даражалари ўртасидаги фарқ тушунилади;
2. Ўрганилаётган белгининг алоҳида миқдорлари билан уларнинг ўртача миқдорлари ўртасидаги фарқ тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

186- жавобга қаранг.

II. Вариация коэффициенти қуйидагича ҳисобланади:

1. $v = \frac{d \cdot 100}{\bar{x}}$;
2. $v = \frac{\sigma^2 \cdot 100}{\bar{x}}$;
3. $v = \frac{\sigma \cdot 100}{\bar{x}}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

185- жавобга қаранг.

III. Маҳсулот бирлигига сарфланган меҳнат учун ўртача мутлақ тафовутни аниқланг:

Цех	Жами сарфланган меҳнат; минг киши/соат	Ишлаб чиқарилган маҳсулот, минг дона
1	30	5
2	20	4
3	110	11

Жавоблар: 1. 8,0; 3. 5,0; 2. 3,3; 4. 2,24.

191- жавобга қаранг.

IV. Гуруҳлараро ва қолдиқ дисперсиялар нисбати қуйидагича аниқланади:

1. $F_{ҳақ.} = \frac{d^2_{гурух}}{d^2_{қолдиқ}} > 1$;
2. $F_{ҳақ.} = \frac{d^2_{гурух}}{d^2_{қолдиқ}} < 1$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

207- жавобга қаранг.

V. Иккинчи тартибли момент қуйидагича ҳисобланади:

1. $m = \left(\frac{\sum x_1 f}{\sum f}\right)^2$;
2. $m = \frac{\sum x_1^2 f}{\sum f}$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

214- жавобга қаранг.

?! Воситачилар, даллоллар — юк ташиш, сақлаш, суғурта, товарлар сотиш, шунингдек, ишсизларни иш билан таъминлаш каби соҳаларда келишувларни амалга оширадиган алоҳида шахслар ҳамда муассасалар.

Ўз ҳисобидан иш кўрадиган, ишлаб чиқариш — истеъмол занжирида мустақил бўғин ҳисобланган савдогарлардан фарқ қилиб, воситачилар кафолатчи ҳисобига иш кўрадилар.

I. Вариацион кенглик қуйидагича аниқланади:

1. $\bar{d} = \frac{\sum(x-\bar{x})}{f}$;
2. $\bar{d} = \frac{\sum(x-\bar{x})f}{\sum f}$;
3. $R = X_{max} - X_{min}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

186- жавобга қаранг.

II. Вариация коэффициенти ёрдамида:

1. Ҳар хил характерли белгининг ўзгарувчанлигини қиёсий ўрганиш мумкин;
2. Умуман белгиларнинг ўзгарувчанлигини нисбий жиҳатдан таърифлаш мумкин;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

189- жавобга қаранг.

III. Ўртача квадратик тафовутни ҳисобланг:

Тракторчининг бир кунлик меҳнат унумдорлиги (га)	Тракторлар сони (дона)
4 гача	3
4-6	4
6-8	3
8 ва ундан юқори	—

Жавоблар: 1. 2,4; 3. 5,0; 2. 1,5; 4. 1,2.

192-жавобга қаранг.

IV. Ҳар бир эркин ўзгарувчи бирлик сонига тўғри келувчи дисперсия қиймати гуруҳлараро дисперсия учун қуйидагича аниқланади:

1. $d = \frac{\sigma^2_{гурух}}{m-1}$;
2. $d = \frac{\sigma^2_{қолдиқ}}{(N-1)-(m-1)}$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

206- жавобга қаранг.

V. Шартли нолдан бошлаб саноқ формуласи ёрдамида дисперсия қуйидагича ҳисобланади:

1. $\sigma^2 = i^2(m_2 - m_1^2)$;
2. $\sigma^2 = \frac{\sum(x-A)^2 f}{\sum f} - (\bar{x}-A)^2$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

215- жавобга қаранг.

?! Гиперинфляция — ҳаддан ташқари инфляция, нархнинг шиддат билан ўсиши, пул қадрининг ғоят тез пасайиши; пул топишга интилишнинг энг паст даражага келиши билан тавсифланади.

Гиперинфляция шароитида нарх-навони мутлақо тартибга солиб бўлмайди.

I. Дисперсия (тафовутларнинг ўртача квадрати) қуйидагича ҳисобланади:

1. $\sigma^2 = \frac{\sum(x-\bar{x})^2 f}{\sum f}$;

2. $\sigma = \sqrt{\frac{\sum(x-\bar{x})^2}{f}}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

185- жавобга қаранг.

II. Станокларнинг хизмат муддати учун дисперсияни аниқланг:

Станокларнинг хизмат муддати, йил	Станоклар сони
4 йилгача	25
4-8	40
8-12	20
12 ва ундан юқори	15

Жавоблар: 1. 15,8; 3. 4,5; 2. 7,0; 4. 3,97.

192- жавобга қаранг.

III. Оз бирликларга эга бўлган кичик тўпламда тафовутлар бир-бири билан ейишиб кетмайди деган тахмин статистикада:

1. "Нолдан катта гипотеза" деб юритилади;
2. "Нолдан кичик гипотеза" деб юритилади;
3. "Нолга баравар гипотеза" деб юритилади.

201- жавобга қаранг.

IV. Агар белгининг алоҳида миқдорларини қандайдир "А" сонга бўлсак, унда:

1. Ўртача квадратик тафовут A^2 га камаяди;
2. Ўртача квадратик тафовут "А" мартага камаяди:

$$\sigma^2\left(\frac{x}{A}\right) = \sigma^2 : A^2 ;$$

3. Нотўғри жавоб йўқ.

209- жавобга қаранг.

V. Агар иккита муқобил белги ҳам бир хил аҳамиятга эга бўлса, у ҳолда:

1. Вариация жуда кучсиз бўлади;
2. Вариация жуда кучли бўлади;
3. Вариация умуман бўлмайди;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

217- жавобга қаранг.

?! Давлат қарзининг хусусиятлари.

Давлат қарзининг икки муҳим жиҳати бор. Биринчидан, бу қарз ҳақиқий, қайтарилиши зарур ва амалда қайтариладиган қарздор.

Иккинчидан, бу амалда қайтарилмайдиган ва ўз табиатига кўра даромадларни давлат фойдасига қайта тақсимлаб, умумжамият эҳтиёжларини қондиришга пулни сафарбар этиш воситасидир.

I. Дисперсия формуласида алоҳида миқдорлар билан уларнинг ўртача миқдорлари ўртасидаги фарқлар квадрати қуйидаги тартибда аниқланади:

1. $\sum(x-\bar{x})^2$;
2. $\sum(x-\bar{x})^2 f$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

188- жавобга қаранг.

II. Маҳсулот бирлигига сарфланган меҳнат учун дисперсияни аниқланг:

Цех	Жами сарфланган меҳнат, минг киши/соат	Ишлаб чиқарилган маҳсулот, минг дона
1	30	5
2	20	4
3	110	11

Жавоблар: 1. 2,24; 3.8,0; 2. 3,3; 4. 5,0.

192- жавобга қаранг.

III. Агар "нолга баравар гипотеза" тўғри бўлиб чиқса, у ҳолда омил белгининг натижавий белгига бўлган таъсири:

1. Нолдан кичик бўлади;
2. Нолга тенг бўлади;
3. Нолдан катта бўлади.

201- жавобга қаранг.

IV. Дисперсиянинг ҳақиқий қиймати қуйидагича аниқланади:

1. $\sigma_д^2 = \sigma^2 + (\bar{x} - A)^2$;
2. $\sigma^2 = \sigma_A^2 - (\bar{x} - A)^2$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

211- жавобга қаранг.

V. Агар мавжуд белги салмоғи (P) 50% ни, шу белги тавсифланмайдиган муқобил белги салмоғи (q) ҳам 50% ни ташкил қилса, у ҳолда дисперсия:

1. 0,010 га тенг бўлади;
2. 0,025 га тенг бўлади;
3. 0,250 га тенг бўлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

217- жавобга қаранг.

?! Давлатлаштиришдан қайтиш — хўжалик юритишнинг давлат шакллари ўрнига бошқа хўжалик шакларини жорий этиш; иқтисодиётни демократиялаштириш.

Давлатлаштиришдан қайтиш давлатнинг иқтисодиётдаги ва энг аввало, мулкчиликдаги ҳиссасини камайтириб, жамоалар, хусусий, якка ва аралаш хўжалик шаклларини ривожлантиришни назарда тутади.

I. Дисперсия формуласида алоҳида миқдорлар билан уларнинг ўртача миқдорлари ўртасидаги фарқлар квадратининг вазнга бўлган кўпайтмаси қуйидагича аниқланади:

1. $\Sigma (X-\bar{X})^2$;
2. $\Sigma (X-\bar{X})^2$;
3. $\Sigma (X-\bar{X})$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

188- жавобга қаранг.

II. Туман бўйича пахта ҳосилдорлиги ўртача 35 ц/га бўлган. Айрим хўжаликлар эришилган ҳосилдорлик даражаларининг квадратларидан ҳисобланган ўртача миқдор 1325 ц/га га тенг. Пахта ҳосилдорлиги учун дисперсия:

1. 1,4 ц/га;
2. 100 ц/га;
3. 10 ц/га.

212- жавобга қаранг.

III. "Нолга баравар гипотеза" ни рад қилиш ёки уни тўғри деб билиш:

1. Тафовутлар квадратлари сўммаларини аниқлашдан бошланади;
2. Тафовутлар квадратларининг айримларини аниқлашдан бошланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

201- жавобга қаранг.

IV. Агар А=0 бўлса, яъни тафовут аниқланмаса, у ҳолда дисперсия қуйидагича аниқланиши мумкин.

1. $\sigma^2 = x^2 - (\bar{x})^2$;
2. $\sigma^2 = \frac{\Sigma x^2 f}{\Sigma f} \left(\frac{\Sigma x f}{\Sigma f} \right)^2$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

212- жавобга қаранг.

V. Муқобил белгининг энг юқори дисперсияси:

1. 0,25 га тенг;
2. 0,10 га тенг;
3. 1,00 га тенг;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

217- жавобга қаранг.

?! Давлатлаштириш ва реприватизация.

Соғлом бозор иқтисодиёти давлат монополияси билан чиқишмайди, чунки монополия рақобатга тўсқинлик қилади. Давлатлаштиришдан қайтиш Ғарб мамлакатларида 80- йилларнинг ўрталаридан бошланган ва реприватизация шаклини олган.

Давлатлаштиришдан қайтиш бозор иқтисодиётига ўтишнинг энг муҳим шартидир.

I. Дисперсия формуласини ҳисоблашда:

1. Айрим шартли моментларга йўл қўйилади;
2. Шартли моментларга умуман йўл қўйилмайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

188- жавобга қаранг.

II. Тракторчининг бир кунлик меҳнат унумдорлиги учун дисперсияни ҳисобланг:

Тракторчининг бир кунлик меҳнат унумдорлиги (га)	Тракторлар сони (дона)
4 гача	4
4-6	4
6-8	3
8 ва ундан юқори	—

Жавоблар: 1. 1,5; 2. 1,2; 3. 2,4.

192- жавобга қаранг.

III. Умумий тафовут, яъни дисперсиялар бўйича тафовутлар квадратлари суммалари қуйидагича аниқланади:

1. $\sigma^2 = \sum \frac{(\Sigma x)^2}{n} - \frac{(\Sigma x)^2}{N_2}$;
2. $\sigma^2 = \Sigma x^2 - \frac{(\Sigma x)^2}{N}$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

196- жавобга қаранг.

IV. Агар белгининг алоҳида миқдорларини қандайдир "В" сон марта камайтирсак ёки кўпайтирсак, сўнгра дисперсияни ҳисобласак, у ҳолда дисперсия:

1. Ўзгармайди;
2. B^2 марта ўзгаради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

209- жавобга қаранг.

V. Вариация коэффициенти:

1. Ўртача квадратик тафовутнинг белгининг ўртача даражасига нисбати билан белгиланади;
2. Ўртача мутлақ тафовутнинг белгининг ўртача даражасига бўлган нисбатидир;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

190- жавобга қаранг.

?! Давлатлаштиришдан қайтиш қуйидаги йўналиш ва шаклларда боради:

— давлат корхоналари акционерланиб, уларни ишчи ва хизматчилар жамоалари аста-секин сотиб олиб ўз мулкига айлантиради;

— майда давлат корхоналари кооперативларга, айрим ёки бир-гуруҳ ходимларга сотилади;

— давлатнинг режалаштириш, нарх белгилаш, ташқи савдо ва валюта ишларидаги вазифалари кескин қисқарти рилади.

I. Агар дисперсияни квадрат илдиздан чиқарсак, у ҳолда:

1. Ўзгарувчанликнинг ҳақиқий даражаси келиб чиқади;
2. Ўртача квадратик тафовут келиб чиқади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

189- жавобга қаранг.

II. Битта магазинга тўғри келган товароборот ҳажми учун дисперсияни аниқланг:

Битта магазинга тўғри келган товароборот (минг сум)	Магазинлар сони
20 гача	1
20-30	5
30-40	9
40-50	3
50 ва ундан юқори	2

Жавоблар: 1. 100; 3. 7;
2. 35; 4. 10.

192-жавоб қаранг.

III. Гуруҳлараро дисперсия қуйидагича аниқланади:

1. $\sigma^2 = \sum x^2 - \frac{(\sum x)^2}{N}$;

2. $\sigma^2 = \sum \frac{(\sum x)^2}{n} - \frac{(\sum x)^2}{N}$;

3. $\sigma^2_к = \sigma^2_{ум.} - \sigma^2_{гуруҳ.}$

197- жавобга қаранг.

IV. Қаторнинг ҳадлари ўзгармас "А" сон маротаба камайтирилган бўлиб (Х), бу янги қатор учун дисперсия ҳисобланган. Бундай ҳолда ҳақиқий дисперсияни ҳисоблаш учун Х қатор асосида ҳисобланган дисперсияни:

1. A^2 га кўпайтириш керак;
2. "А" сонига кўпайтириш керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

213- жавобга қаранг.

V. Ўртача квадратик тафовут:

1. Квадрат илдиз остидаги дисперсиядан иборат;
2. Квадрат илдиздан чиқарилган тафовутларнинг ўртача квадрати билан аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

189- жавобга қаранг.

?! Давлатлаштиришдан қайтиш натижасида:

— акционерланган корхоналарнинг иқтисодий ҳуқуқи оширилади;

— давлат корхоналарининг ишлаб чиқариш фондлари, ишчилар сони, ялпи маҳсулот ва миллий даромад яратишдаги ҳиссаси камаяди;

— кўп укладли иқтисодиёт барпо этилади;

— турли хўжалик шакллари ўртасида рақобат юзага келади, бу эса иқтисодий ўсишни таъминлашда муҳим омил бўлиб хизмат қилади.

I. Ўзгарувчанликни қиёсий таҳлил қилишда:

1. Ўртача мутлақ тафовут формуласи қўлланилади;
2. Дисперсия формуласи қўлланилади;
3. Ўртача квадратик тафовут формуласи қўлланилади;
4. Тўғри жавоб йўқ.

189- жавобга қаранг.

II. Иш жойигача етиб келиш учун сарфланадиган вақт учун дисперсияни аниқланг:

Иш жойига етиб келгунгача сарфланадиган вақт, минут	Ишчилар сони
20 гача	1
20-40	6
40-60	10
60 ва ундан юқори	3

Жавоблар: 1. 15,3; 3. 45,0;
2. 235,0; 4. 12,5.

192- жавобга қаранг.

III. Қолдиқ ёки гуруҳлар ичидаги дисперсия қуйидагича ҳисобланади:

1. $\sigma^2 = \sum (x_2 \bar{x}_1)^2 = \sum x_1 - \frac{(\sum x)^2}{n_1}$;

2. $\sigma^2 = \sum x^2 - \frac{(\sum x)^2}{N}$;

3. $\sigma^2 = \sum \frac{(\sum x)^2}{n} - \frac{(\sum x)^2}{n}$.

198- жавобга қаранг.

IV. Қаторнинг ҳадлари ўзгармас "А" сон маротаба катталаштирилган бўлиб ("Х"), бу янги ҳосил бўлган қатор учун дисперсия ҳисобланган. Бундай ҳолда ҳақиқий дисперсияни аниқлаш учун янги "Х" қатор учун ҳисобланган дисперсияни:

1. "А" сонга бўлиш керак;
2. A^2 га бўлиш керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

213- жавобга қаранг.

V. Статистикада вариация қуйидаги қайси кўрсаткич ёрдамида таърифланади:

1. Вариацион кенглик;
2. Ўртача мутлақ тафовут;
3. Дисперсия;
4. Ўртача квадратик тафовут;
5. Вариация коэффициенти;
6. Нотўғри жавоб йўқ.

185- жавобга қаранг.

?! Даромадларни индексслаш — истеъмол буюмлари нархлар индексининг ошишига мувофиқ равишда аҳолига тўланадиган иш ҳақи, нафақа, стипендиялар, пенсия ва бошқа тўловлар миқдорининг оширилиши.

Масалан, нархлар 50% га ошса, аҳолига тўловлар ҳам шунча ошади.

VII б о б. ТАНЛАМА КУЗАТИШ

Мавзу саволлари	Бозор иқтисодиётига оид саволлар
1. Танлама кузатиш тўғрисида тушунча ва уни қўллаш зарурияти. 2. Танламанинг репрезентативлиги ва уни таъминлайдиган танлаш усуллари. 3. Танламанинг репрезентатив хатолари ва ўртача хатони аниқлаш. 4. Танлама кўрсаткичларда йўл қўйилиши мумкин бўлган хатони ҳисоблаш. 5. Танламанинг зарурий миқдорини аниқлаш. 6. Танлама кузатиш маълумотларини бош тўпламга тарқатиш.	Даромадларни музлатиш. Даромадларни музлатишдан мақсад. Даромадларни музлатиш йўллари. Дебитор. Дебиторлик қарзи. Дебиторлик қарзи турлари. Девальвация. Девальвацияни амалга ошириш йўллари. Девальвация оқибатлари. Демонополизация. Демонополизация йўллари. Демонополизация йўналишлари. Демпинг. Дефляция. Дефляцияни амалга ошириш йўллари. Дефляция даражасини ҳисоблаш тартиби. Диверсификация. Дивиденд. Дивиденд миқдори нимага боғлиқ? Дилер. Дилернинг брокерлардан фарқи. Доллар. Дотация. Дотация кимларга ажратилади? Дотация турлари. Дотация бозор шароитида.

I. Бош тўпламдан текшириш учун бирликларни танлаб олиш:
1. Тасодифий бўлиши шарт;
2. Кузатувчи шахснинг хоҳишига бевосита боғлиқ бўлиши шарт;
3. Тасодифий бўлиши шарт эмас;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

218- жавобга қаранг.

II. Репрезентатив (ваколатли) хато:
1. Тасодифий бўлиши мумкин;
2. Мунтазам такрорланишга эга бўлиши мумкин;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

221- жавобга қаранг.

III. Такрорланмовчи усулда ўртача репрезентатив хато ўртача учун қуйидагича аниқланади:

1. $\mu = \sqrt{\frac{\sigma^2}{n}}$;

2. $\mu = \sqrt{\frac{\sigma^2}{n}\left(1 - \frac{n}{N}\right)}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

232- жавобга қаранг.

IV. Қўшма корхонада 2500 та ишчи бўлиб, уларнинг ўртача иш стажини такрорланмовчи усул билан аниқлаш кўзда тутилади. σ =5 йил бўлганда кузатиш учун нечта ишчини (n) танлаб олиш керакки, текшириш жараёнида ўртача стаж учун 0,954 эҳтимоллиги билан гаровланган хато 0,5 йилдан ошмасин:
1. 345 киши;
2. 400 киши;
3. 40 киши.

244- жавобга қаранг.

V. Такрорланмовчи усулда танлама тўпламнинг зарурий миқдори ўртача учун қуйидагича аниқланади:

1. $n = \frac{t^2\sigma^2}{\Delta_{\bar{x}}^2}$;

2. $n = \frac{t^2\sigma^2 N}{\Delta_{\bar{x}}^2 N + t^2\sigma^2}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

243- жавобга қаранг.

?! Даромадларни музлатиш икки мақсадни кўзлайди:

1. Пулнинг бозор муомаласига тушишини сусайтириш орқали инфляцияга қарши туриш.
2. Корхона, ташкилотлар даромадини ошириб, қўшимча жамғарма ҳосил қилиш ва шу йўл билан инвестиция учун имкон бериб, иқтисодий ўсишни таъминлаш.

I. Бош тўпламдан текшириш учун у ёки бу бирликларни танлаб олиш кузатувчи шахснинг хоҳишига:

1. Боғлиқ бўлиши лозим;
2. Боғлиқ бўлмаслиги керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

218- жавобга қаранг.

II. Репрезентатив (ваколатли) хато:

1. Ёппасига кузатишга хосдир;
2. Фақат танлама кузатишга хосдир;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

221- жавобга қаранг.

III. Такрорланувчи усулда ўртача репрезентатив хато салмоқ учун қуйидагича аниқланади:

1. $\mu = \sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}}$;

2. $\mu = \sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}\left(1-\frac{n}{N}\right)}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

232- жавобга қаранг.

IV. "А" шаҳарда 10000 та оила яшайди. Такрорланмовчи усулда уч ва ундан кўп болали оила салмоғини аниқлаш талаб қилинган бўлсин. 0,954 эҳтимоллик даражаси билан йўл қўйилиши мумкин бўлган хато 0,02 кишидан ошмасин. Дисперсия эса 0,2 га тенг бўлсин. Бунинг учун 10000 та оиладан нечта оилани танлаб олиш керак?

1. 2000 та оила; 2. 1668 та оила; 3. 1667 та оила.

245- жавобга қаранг.

V. Такрорланувчи усулда танламанинг зарурий миқдори салмоқ учун қуйидагича аниқланади:

1. $n = \frac{t^2\sigma^2 N}{\Delta_{\bar{x}}^2 N + t^2\sigma^2}$;

2. $n = \frac{t^2\omega(1-\omega)}{\Delta_\omega^2}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

243- жавобга қаранг.

?! Даромадларни музлатиш ишчи ва хизматчилар маошини оширишни тўхтатиш, донабай иш ҳақи олувчилар учун иш нормасини ошириш, иш ҳақи фондидан, умуман аҳолининг пул даромадидан ундириладиган солиқларни ошириш орқали амалга оширилади.

I. Танлаш жараёнида бош тўпламдаги бирликларнинг танлама тўпламда қатнаша олиш эҳтимоллиги уларнинг ҳаммаси учун:

1. Тенг бўлиши шарт;
2. Тенг бўлиши шарт эмас;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

218- жавобга қаранг.

II. Тасодифий хатолар:

1. Кузатувчининг хоҳишисиз, унга боғлиқ бўлмаган ҳолда содир бўлувчи хатолардир;
2. Танлама тўплам кўрсаткичлари билан бош тўплам кўрсаткичлари ўртасидаги тафовутни тавсифловчи хатолардир;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

222- жавобга қаранг.

III. Такрорланмовчи усулда ўртача репрезентатив хато салмоқ учун қуйидагича аниқланади:

1. $\mu = \sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}}$;

2. $\mu = \sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}\left(1-\frac{n}{N}\right)}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

232- жавобга қаранг.

IV. "А" шаҳарда 10000 та оила яшайди. Такрорланувчи усулда 3 ва ундан кўп болали оила салмоғини аниқлаш талаб қилинган бўлсин. Ушбу салмоғни аниқлашдаги йўл қўйилиши мумкин бўлган хато 0,954 эҳтимоллик даражаси билан 0,02 кишидан ошмасин. Дисперсия эса 0,2 га тенг бўлсин. Бунинг учун 10000 та оиладан нечта оилани танлаб олиш керак?

1. 1667 та оила;
2. 1668 та оила;
3. 2000 та оила.

245- жавобга қаранг.

V. Такрорланмовчи усулда танламанинг зарурий миқдори салмоқ учун қуйидагича аниқланади:

1. $n = \frac{t^2\omega(1-\omega)N}{\Delta_\omega^2 N + t^2\omega(1-\omega)}$;

2. $n = \frac{t^2\omega(1-\omega)}{\Delta_\omega^2}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

243- жавобга қаранг.

?! **Дебитор — корхона, ташкилот ёхуд маҳкамадан қарзи бўлган юридик ёки жисмоний шахс.**

Бир корхона ёки ташкилот бошқасидан қарз бўлса, у дебиторга айланади.

Айрим фуқаролар ҳам корхона-ташкилотларнинг дебиторига айланиши мумкин. Улар зиммасида ҳам дебиторлик қарзи бўлади.

I. Танлаш натижасида юзага чиққан хато:

1. Вақт ва моддий-молиявий маблағларни тежаш мақсадида қўлланилади;
2. Кузатиш жараёнида сифати бузиладиган ёки қийматини бутунлай йўқотадиган бирликлар миқдорини қисқартириш мақсадида қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

219- жавобга қаранг.

II. Танлаш тартибини бузиш натижасида юзага чиққан хато:

1. Тасодифий репрезентатив (ваколатли) хато дейилади;
2. Мунтазам репрезентатив (ваколатли) хато дейилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

223- жавобга қаранг.

III. Тўқимачилик фабрикаси бўйича қуйидагилар мавжуд:

1. Жами тўқувчилар сони — 2105 та.
2. Текшириш учун танлаб олинган тўқувчилар — 400 та.
3. Тўқувчиларнинг кундалик меҳнат унумдорлиги — 60 м.
4. Сменадаги ўртача квадратик хато — 10 м.

Такрорланувчи усулда ўртача репрезентатив хато:

1. 0,50 метрга тенг;
2. 0,14 метрга тенг;
3. 0,45 метрга тенг.

233- жавобга қаранг.

V. Танламанинг зарурий миқдори такрорланмовчи усулда қуйидагича ҳисобланади:

1. $n = \dfrac{t^2\omega(1-\omega)N}{\Delta^2 N + t^2\omega(1-\omega)}$;

2. $n = \dfrac{0{,}25 \cdot t^2 N}{\Delta^2 N + 0{,}25 t^2}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

245- жавобга қаранг.

V. Танлама тўпламда дисперсия қуйидагича аниқланади:

1. $\bar{\sigma}^2 = \dfrac{\sum(x-\bar{x})^2}{n}$;

2. $\bar{\sigma}^2 = \dfrac{\sum(x-\bar{x})^2}{n}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

220- жавобга қаранг.

?! Дебиторлик қарзи турлари.

Давлат дебиторлик қарзи икки турда бўлади:

1. Муддатида қайтариладиган қарзлар.
2. Тўлаш муддати ўтиб кетган қарзлар.

Ўз вақтида ундириб олинмаган дебиторлик қарзи уни берган корхонанинг зарарига қўшиб ёзилади.

I. Танлаш [illegible]инган тўплам:

1. Бо[illegible] ўпламни ҳар а-рафлама [illegible]ифлай олиш ва-колатига [illegible]ўлиши керак;
2. Бо[illegible] ўпламни ҳар та-рафлама [illegible]ифлай олиш ва-колатига эга бўлиши шарт эмас;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

218- жавоб[illegible] қаранг.

Тасодифий хато:

1. Ў[illegible]мий натиж[illegible] олиш [illegible]ьсир [illegible]ади, чунки [illegible]бир [illegible]лама йўналишга эга;
2. Умумий натижага кучли таъсир этмайди, чунки у икки [illegible]лама йўналишга эга;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

222- жавобга қаранг.

III. Тўқ[illegible]ачилик ф[illegible]касида 2105 та тўқувчи [illegible]йди. Шу[illegible]дан [illegible]асодифий танлаш усулида 400 та ишчи тан[illegible]б олинди ва уларнинг кунлик [illegible]еҳнат унумдорлиги ўртача 60 м газмол, [illegible]менадаги ўртача квадратик тафовут эса 10 м [illegible] газмол [illegible]жанлиги ан[illegible]ида [illegible]ртача репрезе[illegible] [illegible] (такрорланмовчи усу[illegible]

1. [illegible]
2. [illegible]
3. [illegible]

23[illegible]ва[illegible]аранг.

V. Танламанинг зарурий миқдори такрорланмовчи усулда аниқ ишонч ҳосил қилиш коэффициенти мавжудлигида қуйидагича аниқланади:

1. $n = \dfrac{t^2\omega(1-\omega)N}{\Delta^2 N + t^2\omega(1-\omega)}$;

2. $n = \dfrac{0{,}25 \cdot t^2 N}{\Delta^2 N + 0{,}25 t^2}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

245- жавобга қаранг.

V. Т[illegible]анув[illegible]ка ўр-та[illegible] репре[illegible] хато ўр[illegible]дагича а[illegible]ва

1. [illegible]
2. [illegible] $\dfrac{n}{N}$;

[illegible] йўқ

[illegible]

?! Дебиторлик қарзи — ўзаро хўжалик алоқаларини олиб борувчи корхона, ташкилотларнинг бир-биридан қарз сўммаси.

Хўжалик алоқалари бўлган ойда дебиторлик қарзи мавжуд, чунки хўжалик субъектлари бир-биридан олган нарсаларининг ҳақи дарҳол тўланмайди.

I. Танлама кузатиш:

1. Умумий тўплам ҳаддан ташқари катта ва уни ёппасига кузатиш имконияти бўлмаган ҳолларда қўлланилади;
2. Кузатиш объектини тўлароқ, чуқурроқ ўрганиш мақсадида қўлланилади;
3. Ёппасига кузатиш натижаларини текшириш, назорат қилиш мақсадида қўлланилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

219- жавобга қаранг.

II. Бош тўпламни тўлиқ кузатмаслик туфайли юзага чиққан хато:

1. Тасодифий репрезентатив хато дейилади;
2. Мунтазам репрезентатив хато дейилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

223- жавобга қаранг.

III. Қуйидагилар берилган:

1) N = 2105 киши;
2) n = 400 киши;
3) X = 60 метр;
4) σ = 10 метр;
5) w = 0,9 (нормани ошириб бажарганлар салмоғи);
6) Салмоқ учун такрорланувчи усулда ўртача хато (μ_ω):

1. 1,45 % га тенг;
2. 1,50 % га тенг;
3. 1,14 % га тенг.

233- жавобга қаранг.

IV. t қуйидагича аниқланади:

1. $t = \frac{X - \bar{X}}{\sigma}$;

2. $t = \frac{\Delta_a}{\mu_a}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

238- жавобга қаранг.

V. Такрорланмовчи усулда салмоқ учун йўл қўйилиши мумкин бўлган хато қуйидагича аниқланади:

1. $\Delta = t\sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}}$;

2. $\Delta = t\sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}\left(1-\frac{n}{N}\right)}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

240- жавобга қаранг.

?! Девальвация — мамлакат савдо ва тўлов балансининг кескин ёмонлашуви, валюта резервининг ҳолдан тойиши, халқаро валюта бозорларида миллий валюта курсининг пасайиши билан боғлиқ ҳолда миллий пул бирлиги қийматининг расмий тартибда пасайтирилиши тушунилади.

I. Ўрганилиши лозим бўлган тўплам:

1. Бош тўплам деб аталади;
2. Танлама тўплам деб аталади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

220- жавобга қаранг.

II. Факультетда талабаларнинг ўзлаштиришини ўрганиш мақсадида фақат яхши баҳо билан ўқийдиган талабалар танлаб кузатилди. Бундай тартибда ўтказилган танлама кузатиш:

1. Мунтазам репрезентатив хатонинг йўл қўйилишига олиб келади;
2. Тасодифий хатонинг йўл қўйилишига олиб келади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

223- жавобга қаранг.

III. Қуйидагилар берилган:

1) N = 2105 киши;
2) n = 400 киши;
3) X = 60 метр;
4) σ = 10 метр;
5) w = 0,9 (нормани ошириб бажарган салмоғи);
6) Салмоқ учун такрорланмовчи усулда ўртача хато (μ_ω):

1. 1,14 % га тенг;
2. 1,50 % га тенг;
3. 1,45 % га тенг.

233- жавобга қаранг.

IV. t нинг аниқ ҳолда ифодаланиши:

1. Эҳтимоллик даражасига боғлиқ;
2. Ишонч ҳосил қилиш коэффициентига боғлиқ;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

239- жавобга қаранг.

V. Такрорланмовчи усулда ўртача репрезентатив хато ўртача учун қуйидагича аниқланади:

1. $\mu = \sqrt{\frac{\sigma^2}{n}}$;

2. $\mu = \sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

232- жавобга қаранг.

?! Девальвацияни амалга ошириш йўллари.

1978 йилгача валюталарнинг расмий қиймати уларнинг олтин таъминотини таққослаш орқали аниқланар эди.

Девальвация икки усулда амалга оширилади:

1. Пул бирлиги таркибидаги олтин ҳиссасини камайтириш йўли билан;
2. Пул бирлиги курсини у ёки бу чет эл валютасига (доллар, марка, фунт стерлинг) нисбатан пасайтириш йўли билан.

I. Текшириш учун ажратиб олинган тўплам:

1. Бош тўплам деб юритилади;
2. Танлама тўплам деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

220- жавобга қаранг.

II. Мунтазам хатолар:

1. Олдиндан кўзланган, била туриб йўл қўйилган бўлиши мумкин;
2. Олдиндан кўзланмаган, билмай туриб йўл қўйилган бўлиши мумкин;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

223- жавобга қаранг.

III. Машинасозлик заводида 2500 та ишчи ишлайди. Шулардан тасодифий такрорий усулда 4900 таси танлаб олиниб, уларнинг ўртача иш ҳақи 920 сўм ва ўртача квадратик тафовут 14 сўм эканлиги аниқланди. Ўртача иш ҳақини аниқлашда йўл қўйилган ўртача репрезентатив хато:

1. 0,20 сўм бўлган;
2. 0,05 сўм бўлган;
3. 0,18 сўм бўлган.

234- жавобга қаранг.

IV. Агар танламанинг миқдори $n \leq 20$ бўлса, у ҳолда бу тўплам:

1. Етарлича катта бўлган тўплам деб юритилади;
2. Кичик танлама деб юритилади;
3. Катта танлама деб юритилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

239- жавобга қаранг.

V. Коэффициентлар усулида танлама кузатиш натижалари бош тўпламга қайси формула асосида татбиқ қилинади:

1. $N' = \frac{n'}{n} N$;
2. $N' = n \cdot N$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

252- жавобга қаранг.

?! Девальвация оқибатлари.

Девальвация чорасизликдан кўриладиган тадбир бўлиб, унинг давомида одатда:

1. Миллий экспортни рағбатлантиришга;
2. Импортни камайтиришга;
3. Мамлакатнинг савдо ва тўлов мувозанатларини бараварлаштиришга;
4. Экспорт товарларнинг рақобат қобилиятини оширишга эътибор берилади.

I. Бош тўпламда бирликлар сони:

1. "m" билан белгиланади;
2. "n" билан белгиланади;
3. "M" билан белгиланади;
4. "N" билан белгиланади;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

220- жавобга қаранг.

II. Олдиндан кўзланган мунтазам хато:

1. Ўлчаш асбобларининг ноаниқлигидан, танлаш ва кузатиш усулларининг камчилигидан келиб чиқади;
2. Кузатиш натижаларини ўзгартириб кўрсатиш натижасида вужудга келади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

223- жавобга қаранг.

III. Машинасозлик заводи бўйича қуйидагилар маълум: 1) жами ишчилар сони — 25000 та; 2) танлаб олинган тўплам — 4900 та; 3) ўртача иш ҳақи — 92 сўм; 4) ўртача квадратик тафовут — 14 с.; 5) танлаш такрорланмайдиган усулда бажарилди.

Ўртача иш ҳақини аниқлашда йўл қўйилган ўртача хато:

1. 0,18 сўм бўлган;
2. 0,05 сўм бўлган;
3. 0,20 сўм бўлган.

236- жавобга қаранг.

IV. Эҳтимоллик даражаси P = 683 бўлганда:

1. $t = 1$ бўлади;
2. $t = 2$ бўлади;
3. $t = 3$ бўлади;
4. $t = 4$ бўлади.

239- жавобга қаранг.

V. Танлама кузатиш натижаларини бош тўпламга бевосита ёйиш учун қуйидаги формулаларнинг қайси биридан фойдаланилади:

1. $\tilde{x}N - \Delta\tilde{x}N \leq \bar{x}N \leq \tilde{x}N + \Delta\tilde{x}N$;
2. $\omega N - \Delta\omega N \leq PN \leq \omega N + \Delta\omega N$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

249- жавобга қаранг.

?! Демонополизация — иқтисодиётдаги монополия (танҳо ҳукмронлик) дан эркин, тенг ҳуқуқли рақобатга асосланган соҳибкорлик фаолиятига қайтиш (қайта ўтиш).

Монополия эркин рақобатга йўл бермай, иқтисодиётда турғунликни вужудга келтиради.

Демонополизация соғлом иқтисодий беллашувга йўл бериш мақсадларида амалга оширилади.

I. Танлама тўпламда бирликлар сони:

1. "M" билан белгиланади;
2. "N" билан белгиланади;
3. "n" билан белгиланади;
4. "m" билан белгиланади;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

220- жавобга қаранг.

II. Олдиндан кўзланмаган мунтазам хатолар:

1. Кузатиш натижаларини ўзгартириб кўрсатиш натижасида вужудга келади;
2. Ўлчаш асбобларининг ноаниқлигидан, танлаш ва кузатиш усулларининг камчилигидан келиб чиқади.
3. Нотўғри жавоб йўқ.

223- жавобга қаранг.

III. Қуйидагилар берилган:

1) N = 25000 та ишчи;
n = 4900 та ишчи;
$\tilde{X}$ = 920 сўм (ўртача иш ҳақи);
$\tilde{\sigma}$ = 14 сўм;
w = 60 % ишчи ўртача иш ҳақидан юқори иш ҳақи олувчилар.
Такрорланувчи усулда салмоқ учун ўртача хато (μ_ω);

1. 0,7 % га тенг;
2. 0,6 % га тенг;
3. 0,9 % га тенг.

234- жавобга қаранг.

IV. Ишонч коэффициенти t = 2 бўлганда:

1. P = 0,683 бўлади;
2. P = 0,964 бўлади;
3. P = 0,997 бўлади;
4. P = 0,999 бўлади.

239- жавобга қаранг.

V. Танламанинг репрезентативлик хатоси қуйидагича ҳисобланади:

1. $\Delta\sigma^2 = \tilde{\sigma}^2 - \bar{\sigma}^2$;
2. $\Delta\tilde{X} = \tilde{X} - \bar{X}$;
3. $\Delta\omega = \omega - P$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

230- жавобга қаранг.

?! Демонополизация йўллари. Демонополизация икки йўл билан боради:

1. Йирик монопол мавқедаги бирлашмалар, компаниялар тарқатилиб улардан мустақил корхоналар ажралиб чиқади;
2. Якка ҳоким корхона ёки бирлашмалар, компаниялар сақланган ҳолда улар билан рақобат қила оладиган корхона ёки бирлашмалар ташкил этилади.

I. Бош тўпламда маълум хусусиятларга эга бўлган бирликлар сони:

1. "M" билан белгиланади;
2. "W" билан белгиланади;
3. "P" билан белгиланади;
4. „ω" билан белгиланади;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

220- жавобга қаранг.

II. Танлама кузатиш репрезентативлиги:

1. Якка танлаш усулида таъминланиши мумкин;
2. Гуруҳлаб танлаш усулида таъминланиши мумкин;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

224- жавобга қаранг.

III. Қуйидагилар берилган:

1. N= 2500 та ишчи;
2. n= 4900 та ишчи;
3. $\tilde{X}$ = 920 сўм (ўртача иш ҳақи);
4. $\tilde{\sigma}$ = 14 сўм;
5. W= 60% ишчи ўртача иш ҳақидан юқори иш ҳақи олувчилар.

Такрорланмовчи усулда салмоқ учун ўртача хато (μ_ω):

1. 0,9% га тенг.
2. 0,6% га тенг.
3. 0,7% га тенг.

236- жавобга қаранг.

IV. Эҳтимоллик даражаси P=0,997 бўлганда:

1. t = 1 бўлади;
2. t = 2 бўлади;
3. t = 4 бўлади;
4. t = 3 бўлади.

239- жавобга қаранг.

V. Салмоқ учун ишонч оралиғи (ишонч чегараси) қуйидагича аниқланади:

1. $\omega - \Delta_\omega \leqslant P \leqslant \omega + \Delta\omega$;
2. $\bar{X} - \Delta\tilde{X} \leqslant \bar{X} \leqslant \tilde{X} + \Delta\tilde{X}$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

242- жавобга қаранг.

?! Демонополизация йўналишлари:

1. Давлат мулкини қисқартириш;
2. Давлат корхоналарини жамоаларга, ассоциацияларга ва ҳатто фуқароларга сотиш;
3. Давлат мулки билан рақобатлашадиган бошқа мулк шаклларига йўл бериш, хилмахил хўжалик юритиш шаклларини барпо этиш;
4. Чет эл фирмалари билан қўшма корхоналар яратиш.

I. Танлама тўпламда маълум хусусиятларга эга бўлган бирликлар сони:

1. "W" билан белгиланади;
2. "P" билан белгиланади;
3. "M" билан белгиланади;
4. "m" билан белгиланади;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

220- жавобга қаранг.

II. Бош тўпламдан бирлик-ларни (гуруҳларни) танлаб [illegible] принципларига қа-[illegible]лган қуйидаги тур-[illegible]ўлинади.

[illegible]одифий та[illegible]аш;
[illegible]еханик танлаш;
[illegible]омбинацияли танлаш;
[illegible]ойонлаштириб танлаш;
[illegible]тўғри жавоб йўқ.

225- жавобга қаранг.

III. Жамоа хўжалиги бўйича қуйидагилар берилган:
1. N = 2500 та сигир;
2. n = 900 та сигир (такрорланувчи усулда);
3. $\bar{X}$ = 3000 кг сут соғилган;
4. σ = 300 кг;
5. m = 720 та сигир — зотли.

Ўртача йиллик соғинни аниқлашда йўл қўйилган ўртача хато (μ):
1. 10 кг; 2. 8 кг;
3. 0, 58 кг.

234- жавобга қаранг.

IV. Ишонч коэффициенти t = 3 бўлганда:

P = 0,999 бўлади;
P = 0,997 бўлади;
P = 0,964 бўлади;
P = 0,683 бўлади.

239- жавобга қаранг.

V. Такрорланувчи усулда салмоқ учун йўл қўйилиши мумкин бўлган хато қуйидагича аниқланади:

1. $\Delta = t \cdot \sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}}$;

2. $\Delta = t \cdot \sqrt{\frac{\sigma^2}{n}\left(1 - \frac{n}{N}\right)}$;

3. $\Delta = t \cdot \sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}\left(1 - \frac{n}{N}\right)}$.

240- жавобга қаранг.

?! Демпинг — товарларни ташқи бозорда ички бозорга нисбатан арзон баҳода сотиш. Ташқи бозорни эгаллаш учун товар баъзан ишлаб чиқариш харажатларидан паст (арзон) баҳоларда четга чиқарилади. Бу ташқи бозор учун кураш, рақобатчини синдириш воситаларидан ҳисобланади.

Кўрилган зарар ички бозорда юқори нархларда сотилган товардан олинган фойда, давлат бюджети ҳисобига қопланади.

I. Бош тўпламда маълум хусусиятларга эга бўлган бирликлар салмоғи:

1. "W" билан белгиланади;
2. "P" билан белгиланади;
3. "N" билан белгиланади;
4. "m" билан белгиланади;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

220- жавобга қаранг.

II. Бош тўпламдан бирликлар қурра ёки чек ташлаш йўли билан танлаб олинса, бундай танлаш:

1. Механик танлаш дейилади;
2. Комбинацияли танлаш дейилади;
3. Тўла тасодифий танлаш дейилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

226- жавобга қаранг.

III. Жамоа хўжалиги бўйича қуйидагилар берилган:
1. N= 2500 та сигир;
2. n – 900 та сигир (такрорланмовчи усулда танланди);
3. $\bar{X}$ – 3000 кг сут соғилган;
4. σ - 300 кг;
5. m - 720 та сигир - зотли.

Ўртача йиллик сут соғинини аниқлашда йўл қўйилган ўртача хато (μ):
1. 8 кг; 2. 10 кг;
3. 0,58 кг.

235- жавобга қаранг.

IV. Йўл қўйилиши мумкин бўлган хато ($\Delta\bar{x}$; $\Delta\omega$):

1. Ўрганилаётган белгининг ўзгарувчанлигига боғлиқ;
2. Танлама тўплам сони (ҳажми) га боғлиқ;
3. Ишонч коэффициентига боғлиқ;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

237- жавобга қаранг.

V. Такрорланмовчи усулда салмоқ учун йўл қўйилиши мумкин бўлган хато қуйидагича аниқланади:

1. $\Delta = t \cdot \sqrt{\frac{\sigma^2}{n}\left(1 - \frac{n}{N}\right)}$;

2. $\Delta = t \cdot \sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}\left(1 - \frac{n}{N}\right)}$;

3. $\Delta = t \cdot \sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}}$.

240- жавобга қаранг.

?! Дефляция — инфляция даврида чиқарилган муомаладаги қоғоз пулни камайтириш.

У давлат томонидан муомаладаги пул миқдорини камайтиришга қаратилган молия ва пул-кредит тадбирларини қўллаш билан амалга оширилади.

I. Танлама тўпламда маълум хусусиятларга эга бўлган бирликлар салмоғи:

1. "W" билан белгиланади;
2. "P" билан белгиланади;
3. "W" билан белгиланади;
4. "N" билан белгиланади;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

220- жавобга қаранг.

II. Тасодифий танлаш:

1. Такрорланувчи тартибда ўтказилиши мумкин;
2. Такрорланмовчи тартибда ўтказилиши мумкин;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

226- жавобга қаранг.

III. Жамоа хўжалиги бўйича қуйидагилар берилган:

1. N- 2500 та сигир;
2. n- 900 та сигир (такрорланувчи усулда танланди);
3. $\bar{X}$ - 3000 кг сут соғилган;
4. σ - 300 кг;
5. m-720 та сигир - зотли.

Салмоқ учун ўртача репрезентатив хато (μ):

1. 1,33% га тенг;
2. 1,07% га тенг;
3. 1,19% га тенг.

234- жавобга қаранг.

IV. Такрорланувчи усулда ўртача учун йўл қўйилиши мумкин бўлган хато қуйидагича аниқланади:

1. $\Delta = t \cdot \sqrt{\frac{\sigma^2}{n}\left(1 - \frac{n}{N}\right)}$;

2. $\Delta = t \cdot \sqrt{\frac{\sigma^2}{n}}$

3. Нотўғри жавоб йўқ.

240- жавобга қаранг.

V. Механик танлаш моҳиятига кўра:

1. Фақат такрорланмайдиган усулда қўлланилади;
2. Фақат такрорланадиган усулда қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

227- жавобга қаранг.

?! Дефляцияни амалга ошириш йўллари:

1. Солиқларни ошириш;
2. Бюджет харажатларини қисқартириш;
3. Товар нархлари даражасини ошириш;
4. Банклар ҳисоб ставкасини ошириш;
5. Кредитга бўлган талабнинг ўсишини камайтириш.

I. Бош тўпламда маълум хусусиятларга эга бўлган бирликлар салмоғи қуйидагича ҳисобланади:

1. $P = \frac{M}{N}$;

2. $\omega = \frac{m}{n}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

220- жавобга қаранг.

II. Такрорланувчи танлаш усулида:

1. Бош тўпламдан танлаб олинган бирлик кузатилгандан сўнг яна бош тўпламга қайтарилади;
2. Бош тўпламдан танлаб олинган бирлик кузатилгандан сўнг бош тўпламга қайтарилмайди.
3. Нотўғри жавоб йўқ.

226- жавобга қаранг.

III. Жамоа хўжалиги бўйича қуйидагилар берилган:

1. N-2500 та сигир;
2. n - 900 та сигир (такрорланувчи усулда танланган);
3. $\bar{X}$ - 2000 кг сут соғилган;
4. σ - 300 кг;
5. m - 720 та сигир — зотли.

Салмоқ учун ўртача репрезентатив хато (μ):

1. 1, 19 % га тенг;
2. 1,07% га тенг;
3. 1,33 % га тенг.

236- жавобга қаранг.

IV. Такрорланмовчи усулда ўртача учун йўл қўйилиши мумкин бўлган хато қуйидагича аниқланади:

1. $\Delta = t \cdot \sqrt{\frac{\sigma^2}{n}}$;

2. $\Delta = t \cdot \sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}}$;

3. $\Delta = t \cdot \sqrt{\frac{\sigma^2}{n}\left(1 - \frac{n}{N}\right)}$.

4. Нотўғри жавоб йўқ.

240- жавобга қаранг.

V. Танлама тўплам кўрсаткичлари билан бош тўплам кўрсаткичлари ўртасидаги тафовут:

1. Арифметик хато деб юритилади;
2. Репрезентатив (ваколатли) хато дейилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

221- жавобга қаранг.

?! Дефляция даражасини ҳисоблаш тартиби.

Статистик жиҳатдан дефляция муомаладаги пул массаси (ПМ) умумий ҳажмининг ялпи маҳсулот (ЯМ) товар айланиши (ТА) ва пулли хизматлар қийматлари (ПХ) йиғиндисига нисбати билан аниқланади:

$$Д = \frac{ПМ}{ЯМ + ТА + ПХ}.$$

Амалда дефляция инфляциянинг тескариси ҳисоланади.

I. Танлама тўпламда маълум хусусиятларга эга бўлган бирликлар салмоғи қуйидагича ҳисобланади:

1. $\omega = \frac{m}{n}$;

2. $P = \frac{m}{N}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

220-жавобга қаранг.

II. Такрорланмовчи танлаш усулида:

1. Бош тўпламдан танлаб олинган бирлик кузатилгандан сўнг яна бош тўпламга қайтарилмайди;

2. Бош тўпламдан танлаб олинган бирлик кузатилгандан сўнг у бош тўпламга қайтарилади.

3. Нотўғри жавоб йўқ.

226- жавобга қаранг.

III. Танлама кўп марта қайтарилаверса танлама тўпламнинг умумлаштирувчи натижалари билан бош тўплам натижалари ўртасидаги ўртача тафовут қуйидаги формула ёрдамида баҳоланади:

1. $\mu = \sqrt{\frac{\sigma^2}{n}}$;

2. $\mu = \sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}}$.

3. Нотўғри жавоб йўқ.

237- жавобга қаранг.

IV. Завод ишчиларининг меҳнат унумдорлигини ўрганиш мақсадида 19% ишчи, яъни 324 киши танлаб олинди. Ўртача битта деталга сарфланган вақт 35 минутни ташкил этиб ўртача квадратик тафовут 7,2 бўлган. Демак, танлама хато ўртача учун 0,954 эҳтимоллик билан:

1. 0,80 га тенг; 2. 0,36 га тенг;
3. 0,76 га тенг; 4. 0,72 га тенг.

241- жавобга қаранг.

V. Статистикада танлама кузатиш усули дейилганда:

1. Танлама тўпламни кузатиш асосида олинган маълумотларни бош тўпламга ёйиш тушунилади;

2. Ўрганилиши лозим бўлган тўпламдан бир қисмини махсус илмий асосланган усуллар ёрдамида танлаб олиб текшириш тушунилади;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

218- жавобга қаранг.

?! Диверсификация — корхоналарнинг фаолият соҳалари ва ишлаб чиқарадиган маҳсулот турининг кенгайиши.

Диверсификация натижасида турли-туман товарлар ишлаб чиқарадиган, хизмат кўрсатиш ҳамда илмий тадқиқот ва ишланмалар билан банд бўлган агросаноат мажмуи, ўрмон-саноат мажмуи каби кенг тармоқли мажмулар вужудга келади.

Бош тўпламда ўртача даражага қуйидагича аниқланади:

1. $\tilde{X} = \frac{\sum X}{n}$;

2. $\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$;

3. $P = \frac{M}{N}$.

4. Нотўғри жавоб йўқ.

220- жавобга қаранг.

II. Бош тўпламдан бирликлар маълум оралиқ бўйича танлаб олинса, бундай танлаш:

1. Механик танлаш деб юритилади;

2. Серия (уя) лаб танлаш деб юритилади;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

227- жавобга қаранг.

Агар ҳар бир аниқ шаритда танлама кузатиш бир жаротаба ўтказилиб, олинган натижаларни баҳолаш масаласи турилса, у ҳолда P (1) эҳтимол билан натоларнинг юқори чегараларини аниқлаш усули орқали қуйидагича аниқланади:

1. $\Delta_a = t \cdot \mu_a$;

2. $\mu_a = t \cdot \Delta a$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

37- жавобга қаранг.

IV. Кундалик нормани ишчилар қандай бажараётганлигини назорат қилиш мақсадида 36% ишчи, яъни 144 киши танлаб олинди. Танлаб олинган ишчиларнинг фақат 80% и кундалик нормани бажаришлари аниқланди. Салмоқ учун танлама хато 0, 954 эҳтимоллиги билан:

1. 6,70% га тенг;
2. 6,66 % га тенг;
3. 6,33% га тенг.

240- жавобга қаранг.

Репрезентатив (ваколатли) хато:

1. Мунтазам такрорланишга эга бўлиши мумкин;

2. Тасодифий бўлиши мумкин;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

221- жавобга қаранг.

?! Дивиденд — акционер жамият фойдасининг акция эгасининг даромадига ўтланган қисми.

Ҳар йили фойда акционерлар ўртасида (солиқлар тўланиб, ишлаб чиқаришни ривожлантириш учун ажратмалар чиқарилиб, резервлар тўлдирилгач, облигациялар бўйича фоизлар ва директорларга бериладиган мукофот ҳақ тўлангандан сўнг) қўшган ҳиссаларига қараб тақсимланади.

I. Танлама тўпламда ўртача даража қуйидагича аниқланади:

1. $P = \frac{M}{N}$;

2. $\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$;

3. $\tilde{X} = \frac{\sum X}{n}$.

220-жавобга қаранг.

II. Механик танлаш қуйидаги оралиқни аниқлашдан бошланади:

1. $i = \frac{N}{n}$;

2. $i = \frac{n}{N}$;

3. $i = n \cdot N$.

4. Нотўғри жавоб йўқ.

227- жавобга қаранг.

III. Ишчиларнинг оилавий бюджетини танлаб кузатиш натижасида оила бошлиғининг бир ойлик ўртача иш ҳақи 1800 сўм, ўртача хато 6 сўм эканлиги аниқланди. 0, 954 эҳтимоллик билан ўртача ойлик иш ҳақининг ҳақиқатда:

1. 1794 сўмдан кўп эканлигини тасдиқлаш мумкин;
2. 1806 сўмдан кам эканлигини тасдиқлаш мумкин;
3. 1788 сўмдан кўп эмас, лекин 1812 сўмдан кам эмаслигини тасдиқлаш мумкин.

235- жавобга қаранг.

IV. Танламанинг зарурий миқдорини ҳисоблашда номаълум бўлган σ^2 ва ω ларни:

1. Фақатгина бош тўпламни кузатгандан сўнг аниқлаш мумкин;
2. Фақатгина танлама кузатишни ўтказгандан сўнг аниқлаш мумкин;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

246- жавобга қаранг.

V. Репрезентатив (ваколатли) хато:

1. Фақат танлама кузатишга хосдир;
2. Ёппасига кузатишга хосдир;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

221- жавобга қаранг.

?! Дивидент миқдори нимага боғлиқ?

Дивиденд миқдори оддий акциялар бўйича жамиятнинг ўша йилда кўрган фойдасига боғлиқ.

Имтиёзли акцияларнинг дивиденд миқдори эса акцияларнинг номинал баҳосига қатъий фоиз ставкаси миқдорида олдиндан қайд қилинган бўлади.

Дивиденднинг энг кўп қисмини қўлида акцияларнинг асосий ҳиссасини тўплаган кишилар оладилар.

I. Бош тўпламда дисперсия қуйидагича ҳисобланади:

1. $\bar{\sigma}^2 = \frac{\sum (x - \bar{x})^2}{N}$;

2. $\tilde{\sigma}^2 = \frac{\sum (x - \tilde{x})^2}{n}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

220- жавобга қаранг.

II. Механик танлаш моҳиятига кўра:

1. Фақат такрорланадиган усулда қўлланилади;
2. Фақат такрорланмайдиган усулда қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

227- жавобга қаранг.

III. Корхонада кундалик норманинг бажарилишини кузатиш натижасида X= 102% ва μ = 1% эканлиги аниқланди. 0,997 эҳтимоллик билан бош тўпламда ўртача норманинг бажарилиши:

1. 103% дан кам эмаслиги тасдиқланади;
2. 101% дан кўп эмаслиги тасдиқланади;
3. 99% дан кам эмаслиги, лекин 105 % дан кўп эмаслиги тасдиқланади.

235- жавобга қаранг.

IV. Такрорланувчи усулда салмоқ учун йўл қўйилиши мумкин бўлган хато қуйидагича аниқланади:

1. $\Delta = t \cdot \sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}}$;

2. $\Delta = t \cdot \sqrt{\frac{\sigma^2}{n}\left(1 - \frac{n}{N}\right)}$;

3. $\Delta = t \cdot \sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}\left(1 - \frac{n}{N}\right)}$.

240- жавобга қаранг.

V. Танлама жараёнида бош тўпламдаги бирликларнинг танлама тўпламда қатнаша олиш эҳтимоллиги уларнинг ҳаммаси учун:

1. Тенг бўлиши шарт;
2. Тенг бўлиши шарт эмас;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

218- жавобга қаранг.

?! Дилер — ишбилармон савдогар; ўз ҳисобига биржа ёки савдо воситачилиги билан шуғулланади.

Дилерлар фонд биржаси аъзолари бўлиб, қимматбаҳо қоғозлар, валюталар, қимматбаҳо металлар олди-сотдиси билан шуғулланади.

Дилер ўз номидан иш кўради, шунингдек, брокерлар, бошқа дилерлар, мижозлар ўртасида воситачилик қилиши ҳам мумкин.

I. Танлама тўпламда дисперсия қуйидагича ҳисобланади:

1. $\bar{\sigma}^2 = \frac{\sum(x-\bar{x})^2}{N}$;

2. $\tilde{\sigma}^2 = \frac{\sum(x-\tilde{x})^2}{n}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

220- жавобга қаранг.

II. Бош тўплам гуруҳларга ажратилиб, ҳар қайси гуруҳ ичидан бирликлар мутаносиб тарзда турли (тасодифий ва механик) усуллар билан танлаб олинса, бундай танлаш:

1. Уялаб танлаш дейилади;
2. Механик танлаш дейилади;
3. Комбинацияли танлаш дейилади.

228- жавобга қаранг.

III. Танлама кузатиш натижалари 16% иш вақтидан мақсадсиз фойдаланаётганлигини тасдиқлади. μ - 0,6% бўлган ҳолда 0,997 эҳтимоллик билан тасдиқлаш мумкинки, иш вақтидан мақсадсиз фойдаланиш бош тўплам учун ўртача:

1. 16,6% дан кўп бўлмайди;
2. 15,4% дан кам бўлмайди;
3. 14,2% дан кам бўлмаган, лекин 17,8% дан кўп бўлмаслиги тасдиқланади.

235- жавобга қаранг.

IV. Такрорланмовчи усулда салмоқ учун йўл қўйилиши мумкин бўлган хато қуйидагича аниқланади:

1. $\Delta = t \cdot \sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}\left(1-\frac{n}{N}\right)}$;

2. $\Delta = t \cdot \sqrt{\frac{\sigma^2}{n}\left(1-\frac{n}{N}\right)}$;

3. $\Delta = t \cdot \sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}}$

240- жавобга қаранг.

V. Тасодифий хато:

1. Умумий натижага кучли таъсир этади, чунки у бир ёқлама йўналишга эга.
2. Умумий натижага кучли таъсир этмайди, чунки у икки ёқлама йўналишга эга;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

222- жавобга қаранг.

?! Дилер баъзан брокер сифатида иш кўради, аммо унинг фаолиятида воситачилик эмас, мустақил савдо қилиш устун туради, бинобарин, у сотиб олинган товарларнинг эгаси ҳисобланади.

Дилернинг брокер ва савдо агентидан фарқи даромаднинг мукофотлар ва тўловлардан эмас, балки сотиб олинадиган ва сотиладиган товарлар нархи ўртасидаги фарқдан тушадиган фойдадан ташкил топишидадир.

I. Агар танламада бош тўпламнинг муҳим хусусиятлари намоён бўлса, у:

1. Репрезентатив бўлади;
2. Ваколатли бўлади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

220- жавобга қаранг.

II. Бош тўплам ўрганилаётганда белгилар бўйича бир жинсли (типда, хилда) бўлмаса, танламанинг репрезентативлигини таъминлаш учун:

1. Механик танлаш усулини қўллаш керак;
II. Районлаштириб танлаш усулини қўллаш керак;
III. Нотўғри жавоб йўқ.

229- жавобга қаранг.

III. 20% (N = 320) ишчининг меҳнат унумдорлигини кузатиш натижасида бир деталга ўртача 35 минут сарфланиши аниқланди. σ = 7,2 минут ва эҳтимоллик даражаси 0,954 бўлганда (такрорланувчи усулда) йўл қўйилиши мумкин бўлган хато:

1. 1,8 минутга тенг;
2. 2,7 минутга тенг;
3. 0,9 минутга тенг.

235- жавобга қаранг.

IV. Салмоқ учун ишонч оралиғи (хато чегараси) қуйидагича аниқланади:

1. $\omega - \Delta_\omega \leqslant P \leqslant \omega + \Delta_\omega$;

2. $\tilde{x} - \Delta_{\tilde{x}} \leqslant \bar{x} \leqslant \tilde{x} + \Delta_{\tilde{x}}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

242- жавобга қаранг.

V. Танлама тартибини бузиш натижасида юзага чиққан хато:

1. Мунтазам репрезентатив хато дейилади;
2. Тасодифий репрезентатив (ваколатли) хато дейилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

223- жавобга қаранг.

?! Доллар — АҚШ пул бирлиги, 100 центга тенг. 1786 йилда (кумуш доллар) муомалага киритилган. Олтин, кумуш, мис никелли (1965 йилдан) доллар зарб қилинган.

АҚШ доллари халқаро валюта ҳисоб-китобларида кенг қўлланилади. Муомалада 100, 50, 20, 5 ва 2 долларли қоғоз пуллар; 1 ва 0,5 долларли тангалар; 0,25, 0,1 долларли тангалар ва 5,2,1 центли мис тангалар ишлатилади.

I. Танлама кузатиш йўли билан бош тўпламни тавсифлаш:

1. Ўртача миқдор орқали амалга оширилади;
2. Дисперсия орқали амалга оширилади;
3. Салмоқ орқали амалга оширилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

220- жавобга қаранг.

II. Танламанинг репрезентативлик хатоси қуйидагича ҳисобланади:

1. $\Delta_x = \tilde{x} - \bar{x}$;
2. $\Delta_{\sigma^2} = \tilde{\sigma}^2 - \bar{\sigma}^2$;
3. $\Delta_\omega = \omega - P$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

230- жавобга қаранг.

III. Қуйидагилар берилган:

Ишчиларнинг бир кунлик меҳнат унумдорлиги (дона)	Ишчилар сони
30-40	30
40-50	33
50-60	24
60-70	13

Корхонада банд бўлган жами ишчилар (N-1000) учун ўртача кундалик меҳнат унумдорлиги ҳисобланган даражада қабул қилинганда йўл қўйилиши мумкин бўлган хато чегарасини 0,997 эҳтимоллиги билан аниқланг:

1. 3,03; 2. 2,87;
3. Нотўғри жавоб йўқ

235- жавобга қаранг.

IV. Агар белги муқобил белги бўлса, у ҳолда энг катта миқдорда фарқланишни ҳисоблаш учун:

1. ω (I - $\bar{\omega}$) асос қилиб олинади;
2. ω -0,5 асос қилиб олинади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

246- жавобга қаранг.

V. Танлама кузатиш:

1. Кузатиш объектини тўлароқ, чуқурроқ ўрганиш мақсадида қўлланилади;
2. Вақт ва моддий-молиявий маблағларни тежаш мақсадида қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

219- жавобга қаранг.

?! Дотация — давлат бюджетидан қайтариб бермаслик шарти билан маблағ ажратиш; иқтисодиётга бюджет орқали таъсир этиш воситаларидан бири.

Дотация бюджетнинг даромади ҳисобидан ажратилади, уни корхона, ташкилот, фирма, корпорация ва маҳаллий бюджет олади.

I. Танлама кузатиш йўли билан бош тўпламни тавсифлаш:

1. Ҳодиса салмоғини таъриф-ловчи нисбий кўрсаткич орқали бажарилади;
2. Ўртача квадратик тафовут орқали амалга оширилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

220- жавобга қаранг.

II. Танлама кўрсаткичларда қуйидаги хатоларнинг қайси бири аниқланиши мумкин:

1. Танлама кўрсаткичлардаги ўртача хато;
2. Танлама кўрсаткичларда йўл қўйилиши мумкин бўлган хато;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

231- жавобга қаранг.

III. Қуйидагилар берилган: Такрорланмовчи танлаш усулида корхонада банд бўлган жами ишчилар (N-1000) учун ўртача бир киши бир кунда нечта детал тайёрлаши ишонч чегарасини 0,954 эҳтимоллик билан аниқланг:

Ишчиларнинг бир кунлик меҳнат унумдорлиги (дона)	Ишчилар сони
30-40	30
40-50	33
50-60	24
60-70	13

1. $45{,}1 \le X \le 48{,}0$; 2. $44{,}98 \le X \le 49{,}02$.

236- жавобга қаранг.

IV. Танланма кузатиш натижаларини бош тўпламга бевосита ёйиш учун қуйидаги формулаларнинг қайси биридан фойдаланилади:

1. $\tilde{x}N - \Delta_{\tilde{x}}N \le \bar{x}N \le \tilde{x}N + \Delta_{\tilde{x}}N$;
2. $\omega N - \Delta_\omega N \le P \le \omega N + \Delta_\omega N$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

249- жавобга қаранг.

V. Эҳтимоллик даражаси P = 683 бўлганда:

1. t = 4 бўлади;
2. t = 3 бўлади;
3. t = 2 бўлади;
4. t = 1 бўлади.

239- жавобга қаранг.

?! Дотация кимларга ажратилади?

Фаолияти умумдавлат аҳамиятига молик, лекин ўз даромади билан харажатларини қоплай олмасдан зарарга ишловчи корхона ва ташкилотларга шу зарарни қоплаш учун давлат дотация билан мадад беради.

Дотация олувчи корхоналар муҳим маҳсулотлар чиқаради, лекин унинг нархи паст бўлганидан зарар кўради.

I. Танлама кузатишни ўтказишдан мақсад:

1. Танлама тўпламни текширишдан олинган умумлаштирувчи кўрсаткичларга асосланиб бош тўплам учун шундай кўрсаткичларни аниқлашдан иборат;
2. Бош тўплам учун ўртача ва нисбий (салмоқ) миқдорларни ҳисоблашдан иборат;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

218- жавобга қаранг.

II. Репрезентатив ўртача хато:

1. Танлама ўртачаси (салмоғи) нинг бош тўплам ўртача (салмоғи) сидан қанчалик тафовут қилиши мумкинлигини тавсифлайди;
2. Бош тўплам ўртачаси (салмоғи) нинг танлама ўртачаси (салмоғи) дан қанчалик тафовут қилиши мумкинлигини тавсифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

231-жавобга қаранг.

III. Қуйидагилар берилган:

Ишчиларнинг бир кунлик меҳнат унумдорлиги (дона)	Ишчилар сони
30—40	30
40—50	33
50—60	24
60—70	13

Такрорланувчи усулда 0,683 эҳтимоллик даражаси билан 50 ва ундан кўп деталь ишлаб чиқарувчилар (салмоқ) учун йўл қўйилиши мумкин бўлган хатони (N —10000) ҳисобланг:

1. 9,6%; 2. 4,8%; 3. 9,1%.

241- жавобга қаранг.

IV. Коэффициентлар усулида танлама кузатиш натижалари бош тўпламга қайси формула асосида татбиқ қилинади:

1. $N' = K \cdot N$;

2. $N' = \frac{n'}{n} \cdot N$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

252- жавобга қаранг.

V. Ишонч коэффициенти t-3 бўлганда:

1. P= 0,964 бўлади;
2. P = 0,683 бўлади;
3. P = 0,999 бўлади;
4. P = 0,997 бўлади.

239- жавобга қаранг.

?! Дотация турлари.

Дотация мақсадли ва умумий бўлади. Умумий дотация ажратилганда маблағ маҳаллий бюджетларга берилади ва уни ишлатиш маҳаллий ҳокимият ихтиёрида бўлади.

Мақсадли дотация берилганда уни маълум ишларни амалга ошириш учун сарфлаш мажбурий ва буни давлат назорат қилади.

I. Танлама кузатиш натижасида олинган ўртача ва нисбий миқдорлар бош тўпламнинг ҳақиқий ўртача ва нисбий кўрсаткичларига:

1. Мос келади;
2. Мос келмаслиги мумкин;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

220- жавобга қаранг.

II. Такрорланувчи усулда ўртача репрезентатив хато ўртача учун қуйидагича аниқланади:

1. $\mu = \sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}}$;

2. $\mu = \sqrt{\frac{\sigma^2}{n}}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

232- жавобга қаранг.

III. Қуйидагилар берилган:

Ишчиларнинг бир кунлик меҳнат унумдорлиги (дона)	Ишчилар сони
30—40	30
40—50	33
50—60	24
60—70	13

Такрорланмовчи усулда бош тўплам учун (N-10000) 50 ва ундан кўп деталь ишлаб чиқарувчи ишчилар салмоғининг ишонч чегарасини 0,997 эҳтимоллик даражаси билан аниқланг:
1. 23% — P -551 %; 2. 22,5% — P - 51,5%.

241- жавобга қаранг.

IV. Танлама кузатиш маълумотлари бош тўпламга қуйидаги қайси усул билан тарқатилади:

1. Қайта ҳисоблаш усули;
2. Коэффициентлар усули;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

249- жавобга қаранг.

V. Салмоқ учун ишонч оралиғи қуйидагича ҳисобланади:

1. $\tilde{X} - \Delta_{\tilde{X}} \leqslant \bar{X} \leqslant \tilde{X} + \Delta_{\tilde{X}}$;

2. $\omega - \Delta_\omega \leqslant P \leqslant \omega + \Delta_\omega$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

242- жавобга қаранг.

?! Дотация бозор шароитида.

Дотация бозор иқтисодиёти шароитида чекланган ҳолда қўлланилади.

Корхона, ташкилотлар зарарсиз ишлаши, кўрган зарарини бюджетдан эмас, балки олинган қарздан қоплаши керак.

Бозор иқтисодиётида амал қилувчи нархлар нормал ишлаган корхоналарнинг зарар кўрмаслигини, бинобарин, дотация сўрамаслигини таъминлайди.

VIII б о б. ИЖТИМОИЙ ҲОДИСАЛАР ЎРТАСИДАГИ БОҒЛАНИШНИ СТАТИСТИК ЎРГАНИШ

Мавзу саволлари	Бозор иқтисодиётига оид тушунчалар
1. Ҳодисалар ўртасидаги боғланишлар турлари ва шакллари. 2. Ўзаро боғланишларни ўрганишнинг асосий усуллари. 3. Корреляцион таҳлил асослари. 4. Жуфт корреляция. 5. Корреляцион жадвал. 6. Регрессия тенгламасини баҳолаш. 7. Кўп омилли корреляция. 8. Ўзаро боғланишларни ўрганишнинг энг содда усуллари.	Евровалюталар. Евродолларлар. Ер рентаси Мутлақ рента. Дифференциал рента. Дифференциал рента — I Дифференциал рента — II Монопол рента. Ундирувчи саноат корхоналаридан олинадиган рента. Ернинг баҳоси. Ерни баҳолашдаги асосий кўрсаткичлар. Жамоа мулки. Жаҳон бозори. Жаҳон бозоридаги олди-сотди турлари. Жаҳон пули. Ижара. Импорт. Инвестиция. Инвестиция турлари. Инженеринг. Инженерингларнинг вазифалари. Инженеринг хизматлар бозори. Интеграция. Интернационал қиймат.

I. Белгилар ўртасидаги муносабатларнинг характерига қараб боғланишлар:

1. Тўғри ва эгри чизиқли боғланишларга бўлинади;
2. Тўғри ва тескари боғланишларга бўлинади;
3. Функционал ва корреляцион боғланишларга бўлинади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

225- жавобга қаранг.

II. Агар Х билан У ўртасидаги боғланиш кучи сезиларли бўлса, у ҳолда r_{xy} нинг қиймати:

1. 0,5 — 0,7 атрофида бўлади;
2. 0,3 — 0,5 атрофида бўлади;
3. 0,7 — 0,9 атрофида бўлади;
4. 0,9 ва ундан юқори бўлади.

265- жавобга қаранг.

III. Меҳнат унумдорлиги (тонна) билан 1 тонна маҳсулот таннархи (сўм) ўртасидаги боғланишнинг регрессия тенгламаси қуйидагича аниқланди: Ух - 270 — 0,5х. Демак, меҳнат унумдорлигининг 1 т га ошиши таннархнинг:

1. 270 сўмга камайишига олиб келади;
2. 0,5 сўмга ошишига олиб келади;
3. 0,5 сўмга камайишига олиб келади.

276- жавобга қаранг.

IV. Чизиқли жуфт репрессия тенгламасидаги параметрларнинг моҳиятли эканлигини текшириш учун қуйидаги формуладан фойдаланилади:

1. $t_{a_0} = \frac{a_0\sqrt{n-2}}{б_к}$;
2. $t_{a_1} = \frac{a_1 б_у\sqrt{n-2}}{б_к}$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

288- жавобга қаранг.

V. Агар натижавий ва омил белгиларнинг қўшимча ўсиш суръатлари бир хилда бўлса, у ҳолда эластиклик коэффициенти:

1. Бир сонидан кичик бўлади (Э < 1);
2. Бир сонига тенг бўлади (Э = 1).
3. Бир сонидан катта бўлади (Э > 1).

292- жавобга қаранг.

?! Евровалюталар (Европа валюталари) — бир қатор ривожланган мамлакатлар ўз чегарасидан ташқаридаги муомалада қарз ва ҳисоб-китоб ҳаракатларида, айниқса, банкларо қарзлар ва тарнснационал корпорацияларни кредитлашда фойдаланиладиган валюта.

Евровалюталар банкнот шаклларида бўлиб, муомалада нақд пулсиз (банклардаги ҳисоб варақаларига кўчириш йўли билан) амалга оширилади.

VIII б о б. ИЖТИМОИЙ ҲОДИСАЛАР ЎРТАСИДАГИ БОҒЛАНИШНИ СТАТИСТИК ЎРГАНИШ

Мавзу саволлари	Бозор иқтисодиётига оид тушунчалар
1. Ҳодисалар ўртасидаги боғланишлар турлари ва шакллари. 2. Ўзаро боғланишларни ўрганишнинг асосий усуллари. 3. Корреляцион таҳлил асослари. 4. Жуфт корреляция. 5. Корреляцион жадвал. 6. Регрессия тенгламасини баҳолаш. 7. Кўп омилли корреляция. 8. Ўзаро боғланишларни ўрганишнинг энг содда усуллари.	Евровалюталар. Евродолларлар. Ер рентаси Мутлақ рента. Дифференциал рента. Дифференциал рента — I Дифференциал рента — II Монопол рента. Ундирувчи саноат корхоналаридан олинадиган рента. Ернинг баҳоси. Ерни баҳолашдаги асосий кўрсаткичлар. Жамоа мулки. Жаҳон бозори. Жаҳон бозоридаги олди-сотди турлари. Жаҳон пули. Ижара. Импорт. Инвестиция. Инвестиция турлари. Инженеринг. Инженерингларнинг вазифалари. Инженеринг хизматлар бозори. Интеграция. Интернационал қиймат.

I. Белгилар ўртасидаги муносабатларнинг характерига қараб боғланишлар:

1. Тўғри ва эгри чизиқли боғланишларга бўлинади;
2. Тўғри ва тескари боғланишларга бўлинади;
3. Функционал ва корреляцион боғланишларга бўлинади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

225- жавобга қаранг.

II. Агар Х билан У ўртасидаги боғланиш кучи сезиларли бўлса, у ҳолда r_{xy} нинг қиймати:

1. 0,5 — 0,7 атрофида бўлади;
2. 0,3 — 0,5 атрофида бўлади;
3. 0,7 — 0,9 атрофида бўлади;
4. 0,9 ва ундан юқори бўлади.

265- жавобга қаранг.

III. Меҳнат унумдорлиги (тонна) билан 1 тонна маҳсулот таннархи (сўм) ўртасидаги боғланишнинг регрессия тенгламаси қуйидагича аниқланди: Ух - 270 — 0,5х. Демак, меҳнат унумдорлигининг 1 т га ошиши таннархнинг:

1. 270 сўмга камайишига олиб келади;
2. 0,5 сўмга ошишига олиб келади;
3. 0,5 сўмга камайишига олиб келади.

276- жавобга қаранг.

IV. Чизиқли жуфт репрессия тенгламасидаги параметрларнинг моҳиятли эканлигини текшириш учун қуйидаги формуладан фойдаланилади:

1. $t_{a_0} = \frac{a_0\sqrt{n-2}}{б_к}$;
2. $t_{a_1} = \frac{a_1 б_у \sqrt{n-2}}{б_к}$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

288- жавобга қаранг.

V. Агар натижавий ва омил белгиларнинг қўшимча ўсиш суръатлари бир хилда бўлса, у ҳолда эластиклик коэффициенти:

1. Бир сонидан кичик бўлади (Э < 1);
2. Бир сонига тенг бўлади (Э = 1).
3. Бир сонидан катта бўлади (Э > 1).

292- жавобга қаранг.

?! Евровалюталар (Европа валюталари) — бир қатор ривожланган мамлакатлар ўз чегарасидан ташқаридаги муомалада қарз ва ҳисоб-китоб ҳаракатларида, айниқса, банкларо қарзлар ва тарнснационал корпорацияларни кредитлашда фойдаланиладиган валюта.

Евровалюталар банкнот шаклларида бўлиб, муомалада нақд пулсиз (банклардаги ҳисоб варақаларига кўчириш йўли билан) амалга оширилади.

VIII б о б. ИЖТИМОИЙ ҲОДИСАЛАР ЎРТАСИДАГИ БОҒЛАНИШНИ СТАТИСТИК ЎРГАНИШ

Мавзу саволлари	Бозор иқтисодиётига оид тушунчалар
1. Ҳодисалар ўртасидаги боғланишлар турлари ва шакллари. 2. Ўзаро боғланишларни ўрганишнинг асосий усуллари. 3. Корреляцион таҳлил асослари. 4. Жуфт корреляция. 5. Корреляцион жадвал. 6. Регрессия тенгламасини баҳолаш. 7. Кўп омилли корреляция. 8. Ўзаро боғланишларни ўрганишнинг энг содда усуллари.	Евровалюталар. Евродолларлар. Ер рентаси Мутлақ рента. Дифференциал рента. Дифференциал рента — I Дифференциал рента — II Монопол рента. Ундирувчи саноат корхоналаридан олинадиган рента. Ернинг баҳоси. Ерни баҳолашдаги асосий кўрсаткичлар. Жамоа мулки. Жаҳон бозори. Жаҳон бозоридаги олди-сотди турлари. Жаҳон пули. Ижара. Импорт. Инвестиция. Инвестиция турлари. Инженеринг. Инженерингларнинг вазифалари. Инженеринг хизматлар бозори. Интеграция. Интернационал қиймат.

I. Белгилар ўртасидаги муносабатларнинг характерига қараб боғланишлар:

1. Тўғри ва эгри чизиқли боғланишларга бўлинади;
2. Тўғри ва тескари боғланишларга бўлинади;
3. Функционал ва корреляцион боғланишларга бўлинади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

225- жавобга қаранг.

II. Агар X билан У ўртасидаги боғланиш кучи сезиларли бўлса, у ҳолда r_{xy} нинг қиймати:

1. 0,5 — 0,7 атрофида бўлади;
2. 0,3 — 0,5 атрофида бўлади;
3. 0,7 — 0,9 атрофида бўлади;
4. 0,9 ва ундан юқори бўлади.

265- жавобга қаранг.

III. Меҳнат унумдорлиги (тонна) билан 1 тонна маҳсулот таннархи (сўм) ўртасидаги боғланишнинг регрессия тенгламаси қуйидагича аниқланди: Ух - 270 — 0,5х. Демак, меҳнат унумдорлигининг 1 т га ошиши таннархнинг:

1. 270 сўмга камайишига олиб келади;
2. 0,5 сўмга ошишига олиб келади;
3. 0,5 сўмга камайишига олиб келади.

276- жавобга қаранг.

IV. Чизиқли жуфт репрессия тенгламасидаги параметрларнинг моҳиятли эканлигини текшириш учун қуйидаги формуладан фойдаланилади:

1. $t_{a_0} = \frac{a_0\sqrt{n-2}}{б_к}$;

2. $t_{a_1} = \frac{a_1 б_y \sqrt{n-2}}{б_к}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

288- жавобга қаранг.

V. Агар натижавий ва омил белгиларнинг қўшимча ўсиш суръатлари бир хилда бўлса, у ҳолда эластиклик коэффициенти:

1. Бир сонидан кичик бўлади (Э < 1);
2. Бир сонига тенг бўлади (Э = 1).
3. Бир сонидан катта бўлади (Э > 1).

292- жавобга қаранг.

?! Евровалюталар (Европа валюталари) — бир қатор ривожланган мамлакатлар ўз чегарасидан ташқаридаги муомалада қарз ва ҳисоб-китоб ҳаракатларида, айниқса, банкларараро қарзлар ва тарнснационал корпорацияларни кредитлашда фойдаланиладиган валюта.

Евровалюталар банкнот шаклларида бўлиб, муомалада нақд пулсиз (банклардаги ҳисоб варақаларига кўчириш йўли билан) амалга оширилади.

VIII-б о б. ИЖТИМОИЙ ҲОДИСАЛАР ЎРТАСИДАГИ БОҒЛАНИШНИ СТАТИСТИК ЎРГАНИШ

Мавзу саволлари	Бозор иқтисодиётига оид тушунчалар
1. Ҳодисалар ўртасидаги боғланишлар турлари ва шакллари. 2. Ўзаро боғланишларни ўрганишнинг асосий усуллари. 3. Корреляцион таҳлил асослари. 4. Жуфт корреляция. 5. Корреляцион жадвал. 6. Регрессия тенгламасини баҳолаш. 7. Кўп омилли корреляция. 8. Ўзаро боғланишларни ўрганишнинг энг содда усуллари.	Евровалюталар. Евродолларлар. Ер рентаси Мутлақ рента. Дифференциал рента. Дифференциал рента — I Дифференциал рента — II Монопол рента. Ундирувчи саноат корхоналаридан олинадиган рента. Ернинг баҳоси. Ерни баҳолашдаги асосий кўрсаткичлар. Жамоа мулки. Жаҳон бозори. Жаҳон бозоридаги олди-сотди турлари. Жаҳон пули. Ижара. Импорт. Инвестиция. Инвестиция турлари. Инженеринг. Инженерингларнинг вазифалари. Инженеринг хизматлар бозори. Интеграция. Интернационал қиймат.

I. Белгилар ўртасидаги муносабатларнинг характерига қараб боғланишлар:

1. Тўғри ва эгри чизиқли боғланишларга бўлинади;
2. Тўғри ва тескари боғланишларга бўлинади;
3. Функционал ва корреляцион боғланишларга бўлинади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

225- жавобга қаранг.

II. Агар Х билан У ўртасидаги боғланиш кучи сезиларли бўлса, у ҳолда r_{xy} нинг қиймати:

1. 0,5 — 0,7 атрофида бўлади;
2. 0,3 — 0,5 атрофида бўлади;
3. 0,7 — 0,9 атрофида бўлади;
4. 0,9 ва ундан юқори бўлади.

265- жавобга қаранг.

III. Меҳнат унумдорлиги (тонна) билан 1 тонна маҳсулот таннархи (сўм) ўртасидаги боғланишнинг регрессия тенгламаси қуйидагича аниқланди: Ух - 270 — 0,5х. Демак, меҳнат унумдорлигининг 1 т га ошиши таннархнинг:

1. 270 сўмга камайишига олиб келади;
2. 0,5 сўмга ошишига олиб келади;
3. 0,5 сўмга камайишига олиб келади.

276- жавобга қаранг.

IV. Чизиқли жуфт репрессия тенгламасидаги параметрларнинг моҳиятли эканлигини текшириш учун қуйидаги формуладан фойдаланилади:

1. $t_{a_0} = \frac{a_0\sqrt{n-2}}{б_к}$;

2. $t_{a_1} = \frac{a_1 б_y \sqrt{n-2}}{б_к}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

288- жавобга қаранг.

V. Агар натижавий ва омил белгиларнинг қўшимча ўсиш суръатлари бир хилда бўлса, у ҳолда эластиклик коэффициенти:

1. Бир сонидан кичик бўлади (Э < 1);
2. Бир сонига тенг бўлади (Э = 1).
3. Бир сонидан катта бўлади (Э > 1).

292- жавобга қаранг.

?! Евровалюталар (Европа валюталари) — бир қатор ривожланган мамлакатлар ўз чегарасидан ташқаридаги муомалада қарз ва ҳисоб-китоб ҳаракатларида, айниқса, банкларараро қарзлар ва тарнснационал корпорацияларни кредитлашда фойдаланиладиган валюта.

Евровалюталар банкнот шаклларида бўлиб, муомалада нақд пулсиз (банклардаги ҳисоб варақаларига кўчириш йўли билан) амалга оширилади.

I. Йўналишларнинг ўзгаришига қараб боғланишлар:

1. Функционал ва корреляцион боғланишларга бўлинади;
2. Тўғри ва тескари боғланишларга бўлинади;
3. Тўғри ва эгри чизиқли боғланишларга бўлинади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

255- жавобга қаранг.

II. Агар X билан У ўртасидаги боғланиш кучи юқори бўлса, у ҳолда r_{xy} нинг қиймати:

1. 0,7 — 0,9 атрофида бўлади;
2. 0,9 ва ундан юқори бўлади;
3. 0,5 — 0,7 атрофида бўлади;
4. 0,3 — 0,5 атрофида бўлади.

265- жавобга қаранг.

III. Асосий фондлар билан ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати (млн. сўм) ўртасидаги боғланиш қуйидаги репрессия тенгламаси билан тавсифланади:

У – 17 + 0,4х.

Демак, асосий фондларнинг 1 млн. сўмга ошиши маҳсулот қийматининг:

1. 17 млн. сўмга ошишига олиб келади;
2. 0,4 млн. сўмга кўпайишига олиб келади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

276- жавобга қаранг.

IV. Агар ҳисобланган бирор параметр учун $t_{ҳак.} > t_{жадв.}$ бўлса, у ҳолда шу параметр қабул қилинган эҳтимоллик даражаси (х) билан:

1. Моҳиятли ҳисобланади;
2. Моҳиятсиз ҳисобланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

288- жавобга қаранг.

V. Агар омил белгининг қўшимча ўсиш суръати натижавий белгининг қўшимча ўсиш суръатидан юқори бўлса, у ҳолда бу коэффициент:

1. Бир сонидан катта бўлади (Э > 1);
2. Бир сонига тенг бўлади (Э = 1);
3. Бир сонидан кичик бўлади (Э < 1).

292- жавобга қаранг.

?! Евродолларлар — Европа банкларидаги доллар жамғармалари; ривожланган мамлакатлардаги ташкилотлар ҳамда хусусий шахслар томонидан АҚШ доллари ҳисобида қўйилган жамғармалар.

Давлатлар тўлов баланси етишмовчилиги (дефицит) ни қоплаш, миллий пул бозорини тўлдиришда банк томонидан кредит бериш орқали фойдаланилади.

I. Аналитик ифодаларнинг кўринишларига қараб боғланишлар:

1. Тўғри ва эгри чизиқли боғланишларга бўлинади;
2. Функционал ва корреляцион боғланишларга бўлинади;
3. Тўғри ва тескари боғланишларга бўлинади:
4. Нотўғри жавоб йўқ.

255- жавобга қаранг.

II. Қуйида қайд этилган регрессия тенгламаларининг қайси бири орқали тўғри чизиқли боғланиш ифодаланади:

1. $У=a_0x^{a1}$;
2. $У=a^0+a_1x+a_2x^2$;
3. $У=a_0+a_1x$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

266- жавобга қаранг.

III. Яроқсиз маҳсулот салмоғи билан 1 тонна маҳсулот таннархи (сўм) ўртасидаги боғланиш қуйидаги регрессия тенгламасида ифодаланди:

Ух - 56 + 8х.

Демак, яроқсиз маҳсулотнинг 1% га ошиши таннархнинг:

1. 8% га ошишига олиб келади;
2. 8 сўмга кўпайишига олиб келади;
3. 56 сўмга ошишига олиб келади.

276- жавобга қаранг.

IV. Ижтимоий-иқтисодий текширишларда кўпинча моҳиятлилик даражаси учун:

1. $\alpha = 0,01$ олинади;
2. $\alpha = 0,001$ олинади;
3. $\alpha = 0,05$ олинади;
4. $\alpha = 0,5$ олинади;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

288- жавобга қаранг.

V. Агар омил белгининг қўшимча ўсиш суръати натижавий белгининг қўшимча ўсиш суръатидан паст бўлса, у ҳолда эластиклик коэффициенти:

1. Бир сонидан катта бўлади (Э > 1);
2. Бир сонидан кичик бўлади (Э < 1);
3. Бир сонига тенг бўлади (Э = 1).

292- жавобга қаранг.

?! Ер рентаси — бевосита қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқарувчилари томонидан яратилган қўшимча маҳсулотнинг ер эгалари томонидан ўзлаштириладиган қисми.

Ер рентаси ерга бўлган мулкчилик муносабатларининг пайдо бўлиши билан келиб чиқади.

I. Функционал боғланишларда бир ўзгарувчи белгининг ҳар қайси қийматига бошқа ўзгарувчи белгининг:

1. Аниқ бир неча қиймати мос келади;
2. Аниқ битта қиймати мос келади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

256- жавобга қаранг.

II. Қуйида қайд этилган регрессия тенгламаларининг қайси бири орқали эгри чизиқли боғланиш ифодаланади:

1. $У = a_0 + a_1x + a_2x^2$;
2. $У = a_0 + \frac{a_1}{x}$;
3. $У = a_0x^{a1}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

III. Гўшт ва гўшт маҳсулотлари истеъмоли (кг) билан жон бошига тўғри келган йиллик даромад (сўм) ўртасидаги боғланиш қуйидаги регрессия тенгламаси билан тавсифланади:
Ух - 15 + 0,3х.
Демак, йиллик даромаднинг жон бошига 1 сўмга ошиши гўшт маҳсулоти истеъмолининг:

1. Ўртача 0,3 кг га ошишига олиб келади;
2. 15 кг га ошишига олиб келади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

276- жавобга қаранг.

IV. Кўрсаткичларнинг моҳиятли бўлиш эҳтимоли:

1. $P = 1 - q$ га тенг;
2. $P = 1 - t$ га тенг;
3. $P = 1 - \alpha$ га тенг;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

288- жавобга қаранг.

V. Кўп омилли регрессия тенгламаси:

1. Битта муҳим, моҳиятли омил иштирок этишини тақозо этади;
2. Бир неча муҳим, моҳиятли омиллар иштирок этишини тақозо қилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

294- жавобга қаранг.

?! Мутлақ рента — бевосита ерга бўлган хусусий мулкчиликдан келиб чиқади.

Ер участкаларининг яхшиёмонлигидан қатъи назар, бу участкалардан фойдаланиш ҳуқуқини олиш учун ижарачининг ер эгасига тўлайдиган ҳақи мутлақ рента ҳисобланади.

I. Функционал боғланишнинг муҳим хусусияти шундан иборатки, бунда барча омилларнинг тўлиқ рўйхатини ва уларнинг натижавий белги билан боғланишини тўла ифодаловчи тенгламани:

1. Ёзиш мумкин;
2. Ёзиш мумкин эмас;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

256- жавобга қаранг.

II. Қуйида қайд этилган регрессия тенгламаларининг қайси бири парабола функцияси деб юритилади:

1. $У = a_0x^{a1}$;
2. $У = a_0 + \frac{a_1}{x}$;
3. $У = a_0 + a_1x + a_2x^2$.

266- жавобга қаранг.

III. Маҳсулот таннархи (сўм) билан қўшимча харажат қиймати (сўм) ўртасидаги боғланиш қуйидаги регрессия тенгламаси билан тавсифланди:
Ўх - 10+0,05х.
Демак, қўшимча харажатнинг 1 сўмга ошиши маҳсулот бирлиги таннархининг:

1. 5% га ошишига олиб келади;
2. 0,5 тийинга ошишига олиб келади;
3. 10 тийинга ошишига олиб келади.

276- жавобга қаранг.

IV. Қуйидагилар берилган:

$\bar{У}x = 68,2+10,9x$;

$\sigma_к = 8,36$; $n=8$; $t_{жад} = 2,45$;

$\sigma_x = 2,39$.

Шу маълумотларга асосланиб t_{a0} ни аниқланг:

Жавоблар:
1. $t_{a0} = 7,63$;
2. $t_{a0} = 8,36$;
3. $t_{a0} = 19,99$.

289- жавобга қаранг.

V. Кўп омилли корреляцион таҳлил учун омиллар:

1. Дастлаб жуфт корреляция коэффициентларини ҳисоблаб, уларнинг муҳимлиги текширилади, сўнгра ўзаро боғланмаганлари танлаб олинади;
2. Ҳеч қандай шарт-шароитларга риоя қилмай олинади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

294- жавобга қаранг.

?! Дифференциал рента ернинг хўжалик юритиш объекти бўлишидан келиб чиқади.

У ернинг хусусий мулк бўлиши ёки бўлмаслигидан қатъи назар мавжуд бўлади.

Дифференциал рента яхши ва ўрта унумдор ерлардан олинган қўшимча маҳсулотнинг ўртача фойдадан ортиқ қисмидир.

I. Омил белгининг ҳар бир қийматига натижавий белгининг аниқ қийматлари эмас, балки ҳар хил қийматлари мос келса, унда бундай боғланиш:

1. Функционал боғланиш деб юритилади;
2. Корреляцион боғланиш деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

257- жавобга қаранг.

II. Қуйида қайд этилган регрессия тенгламаларининг қайси бири гипербола функцияси деб юритилади:

1. $y = a_0 + \frac{a_1}{x}$;
2. $y = a_0 + a_1x + a_2x^2$;
3. $y = a_0x^{a_1}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

266- жавобга қаранг.

III. Меҳнат унумдорлиги (минг сўм) ва иш ҳақи (сўм) даражаси ўртасидаги боғланиш қуйидаги регрессия тенгламаси билан тавсифланади:
$\bar{y}_x$ - 10+70x.
Демак, меҳнат унумдорлигининг 1000 сўмга ошиши иш ҳақининг:

1. 10 сўмга ошишига олиб келади;
2. 70 сўмга ошишига олиб келади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

276- жавобга қаранг.

IV. Қуйидагилар берилган:

$\bar{y}_x = 68,2+10,9x$;

$\sigma_k=8,36$; $n= 8$; $t_{жадв.} =2,45$;

$\sigma_x= 2,39$.

Шу маълумотларга асосланиб t_{a1} ни аниқланг:

Жавоблар: 1. $t_{a1}= 2,39$;
2. $t_{a1} = 19,99$; 3. $t_{a1}= 7,63$.

289- жавобга қаранг.

V. Корреляция коэффициентининг кичик қиймати учун, одатда:

1. $\eta_{кр} = 0,7$ олинади;
2. $\eta_{кр}$ - 0,9 олинади;
3. $\eta_{кр}$ - 0,6 олинади;
4. $\eta_{кр}$ - 0,5 олинади;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

295- жавобга қаранг.

?! Дифференциал рента - I тупроқ унумдорлигининг табиий равишда турлича бўлиши ва ер участкаларининг бозор, йўл, транспорт ва бошқаларга яқин ва узоқ жойлашганлигига боғлиқ ҳолда олинадиган қўшимча даромад.

I. Корреляцион боғланишнинг характерли хусусияти шундан иборатки, бунда натижага таъсир қилаётган барча омилларнинг тўлиқ кучини:

1. Аниқлаш мумкин;
2. Аниқлаш мумкин эмас;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

257- жавобга қаранг.

II. Қайд этилган регрессия тенгламаларининг қайси бири кўрсаткичли функция деб юритилади:

1. $y = a_0 + a_1x + a_2x^2$;
2. $y = a_0 + \frac{a_1}{x}$;
3. $y = a_0x^{a_1}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

266- жавобга қаранг.

III. Сигирларнинг маҳсулдорлиги (кг) билан ем истеъмоли (кг) ўртасидаги боғланиш қуйидаги регрессия тенгламаси билан тавсифланади:
$\bar{y}_x$ - 5 + 0,5x.
Демак, ем истеъмолининг 1 кг га ошиши маҳсулдорликнинг:

1. Ўртача 0,5 кг га ошишига олиб келади;
2. Ўртача 0,5% га ошишига олиб келади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

276- жавобга қаранг.

IV. a_0 ёки a_1 параметр учун қабул қилинган эҳтимоллик даражаси билан моҳиятли бўлса, у ҳолда:

1. $t_{ҳақ.} \leqslant t_{жадв}$ бўлади;
2. $t_{ҳақ.} \geqslant t_{жадв}$ бўлади;
3. $t_{жадв.} \geqslant t_{ҳақ.}$ бўлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

288- жавобга қаранг.

V. Қуйидаги формулаларнинг қайси бири кўп омилли корреляция коэффициентидир:

1. $r_{yx_1(x_2)} = \frac{r_{yx_1} - r_{yx_2} \cdot r_{x_1} \cdot r_{x_2}}{\sqrt{(1-r^2_{yx_2})(1-r^2_{x_1 \cdot x_2})}}$;

2. $R_{y(x_1x_2)} = \sqrt{\frac{r^2_{yx_1} + r^2_{yx_2} - 2r_{yx_1} \cdot r_{yx_2} \cdot r_{x_1} \cdot r_{x_2}}{1 - r^2_{x_1 \cdot x_2}}}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

299- жавобга қаранг.

?! Дифференциал рента - II ерга қўшимча маблағ сарфлаб, ернинг унумдорлигини ошириш, яъни ишлаб чиқаришни механизациялаштириш, кимёлаштириш, суғориш тизимини жорий қилиш ва бошқалар эвазига олинади.
Дифференциал рента II ер эгаси ва ижарачи томонидан ўзлаштирилади.

I. Ҳосилдорлик билан суғориш нормаси ўртасидаги боғланиш:

1. Корреляцион боғланишга мисол бўла олади;
2. Функционал боғланишга мисол бўла олади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

257- жавобга қаранг.

II. Белгилар ўртасидаги боғланишларни:

1. Баланс усули ёрдамида ўрганиш мумкин;
2. Гуруҳлаш усули ёрдамида ўрганиш мумкин;
3. Параллел қаторларни тузиш ёрдамида ўрганиш мумкин;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

268,269,270-жавобларга қаранг.

III. Қуйидаги формулаларнинг қайси бири детерминация индекси деб юритилади:

1. $\eta = \frac{\sigma^2_{yx}}{\sigma^2_y}$;

2. $\eta = \frac{\sigma^2_{yx}}{\sigma^2_y}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

284- жавобга қаранг.

IV. Меҳнатнинг электр энергия билан таъминланганлиги (х) ва битта ишчига ишлаб чиқарилган маҳсулот (у) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасидаги a1 параметрни аниқланг:

Х (квт /с)	5	9	9	6	8	4	6	4	6	3
У (минг сўм)	4	8	9	4	6	2	7	3	5	2

Жавоблар: 1. a1 - 2,02;
2. a1 - 1,12; 3. a1 - 0,796.

276- жавобга қаранг.

V. Натижавий белгининг ўзгаришига фақатгина битта омил таъсирини аниқлаш:

1. Хусусий корреляция коэффициентларини ҳисоблаш ёрдамида амалга оширилади;
2. Автокорреляцияни ҳисоблаш ёрдамида амалга оширилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

302- жавобга қаранг.

?! Ижара - мол-мулкни ёллаш бўйича шартнома. Унга кўра, бир томон (ижара берувчи) иккинчи томонга (ижарачи) маълум тўлов эвазига мол-мулкни вақтинча фойдаланиш учун беради.

Ижара ҳақи мулк эгаси, мол-мулкнинг қийматига ва келтирадиган даромадга боғлиқ бўлиб, ўзаро келишув билан белгиланади.

I. Агар омил белгининг ортиши (ёки камайиши) билан натижавий белги ҳам ортиб (ёки камайиб) борса, унда улар ўртасидаги боғланиш:

1. Тескари боғланиш дейилади;
2. Тўғри боғланиш дейилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

258- жавобга қаранг.

II. Корреляцион таҳлил ёрдамида асосан:

1. Белгилар ўртасидаги боғланишни ифодаловчи регрессия тенгламасини аниқлаш ва уни маълум эҳтимоллик (ишонч даражаси) билан баҳолаш масаласи ечилади;
2. Боғланиш зичлигини аниқлаш масаласи ечилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

271- жавобга қаранг.

III. Корреляцион жадвал маълумотларига асосланиб, регрессия тенгламасида a1 қуйидагича аниқланади:

1. $a_1 = \frac{n\sum xy n_{xy} - \sum y n_y \cdot \sum x n_x}{n\sum x^2 n_x - (\sum x n_x)^2}$;

2. $a_2 = \frac{n\sum yx - \sum y \cdot \sum x}{n\sum x^2 - (\sum x)^2}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

281- жавобга қаранг.

IV. Меҳнат унумдорлиги даражасининг ўзгаришида омил белги таъсирининг салмоғи σ^2_{yx} = 0,767 ва σ^2_y = 0,802 эканлиги аниқланди. Демак, детерминация индекси:

1. 1, 046 га тенг бўлади;
2. 0,956 га тенг бўлади;
3. 104,6% га тенг бўлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

284- жавобга қаранг.

V. Асосий фондлар қиймати (Х) ва ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасидаги ао параметрни аниқланг:

Х (млн. сўм	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
У (млн. сўм	70	60	60	52	56	40	31	31	25	20

Жавоблар: 1. ао = 12,7;
2. ао = 5,6;
3. ао = 13,8.

276- жавобга қаранг.

?! Ундирувчи саноат корхоналаридан олинадиган рентанинг миқдори бевосита қазилма бойликлар нефть, кўмир, газ, темир рудаси каби кон заҳираларининг ҳажмига, саёз ёки чуқур жойлашганлигига, транспортга қулайлигига боғлиқ бўлади.

Қурилиш участкалари рентаси турар жой бинолари, саноат корхоналари қуриш мақсадида ижарага олинган ер учун тўланадиган рентадир.

I Натижавий белгининг ўзгариш йўналиши омил белги йўналишига қарама-қарши бўлса, унда улар ўртасидаги боғланиш:

1. Тўғри боғланиш дейилади;
2. Тескари боғланиш дейилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

258- жавобга қаранг.

II. Ҳар қандай корреляцион таҳлил даставвал:

1. Натижавий белги ва унинг регрессия тенгламасида иштирок этиш шаклини аниқлашдан бошланади:
2. Натижавий белгига таъсир этувчи омилларнинг рўйхатини белгилаш, улардан муҳим ва моҳиятли бўлганларини танлаб олишдан бошланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

III. Омилларнинг (x_1, x_2, x_3,... X) *натижавий (У) турлича* таъсир қилишидан қуйидаги тафовут келиб чиқади:

1. $X-\bar{X}$; 2. $X-У$;
3. $У-\bar{У}$.

4. Нотўғри жавоб йўқ.

282- жавобга қаранг.

IV. Иш ҳақи билан оила даромади ўртасидаги боғланишни ўрганиш натижасида корреляция индексининг 0,889 эканлиги аниқланди. Демак, оила даромадининг умумий ўзгарувчанлиги:

1. 88,9% иш ҳақи таъсири остида бўлган;
2. 94,3% иш ҳақи таъсири остида бўлган;
3. 79,0% иш ҳақи таъсири остида бўлган.

284- жавобга қаранг.

V. Меҳнатнинг электр энергия билан таъминланганлиги (X) ва битта ишчига ишлаб чиқарилган маҳсулот (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасидаги ао параметрни аниқланг:

x(квт с)	5	9	9	6	8	4	6	4	6	3
У(минг сўм)	4	8	9	4	6	2	7	3	5	2

Жавоблар: 1. ао=2, 02;
2. ао=5,13;
3. ао=0, 796.

276-жавобга қаранг.

?! Ернинг баҳоси — ер эгасининг ердан оладиган даромадини бошқа йўл билан топиш учун зарур бўлган пул миқдори.

Ҳар бир ер участкасининг баҳоси, асосан, шу ер келтирадиган рента суммасига ва ерга сарфланган пул учун бериладиган банк фоизи даражасига қараб белгиланади.

Ернинг баҳоси рентанинг миқдорига тўғри пропорционал, ссуда фоизи даражасига тескари пропорционалдир.

I. $(X-\bar{X})$ ва $(У-\bar{У})$ нинг бир-бири билан тўла мос тушиши ва $\sum(X-\bar{X})(У-\bar{У})$ нинг юқори мусбат ишора (< 28) ли бўлиши X билан У ўртасидаги боғланишнинг:

1. Тўла тўғри чизиқли боғланиш эканлигидан далолат беради;
2. Тўла тескари чизиқли боғланиш эканлигидан далолат беради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

259- жавобга қаранг.

II. Регрессия тенгламасига киритиладиган омиллар:

1. Ўзаро чизиқли функционал боғланишда бўлмаслиги керак;
2. Ўзаро жуда кучли корреляцион боғланишда бўлмаслиги керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

272- жавобга қаранг.

III. Омилларнинг (X_1, X_2, X_3,... X) натижавий белгига (У) турлича таъсир қилишидан келиб чиқадиган тафовутларнинг умумий тавсифини қуйидаги дисперсия ифодалайди:

1. $б^2_{y_x} = \frac{\sum(y_x - y)^2}{n}$;

2. $б^2_y = \frac{\sum(y-\bar{y})^2}{n}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

282- жавобга қаранг.

IV. Жон бошига тўғри келган даромад билан оиладаги болалар сони ўртасидаги боғланишни ўрганиш натижасида корреляция индексининг 0,75 эканлиги аниқланди. Демак, натижавий белгининг умумий ўзгаришида омил белгининг ҳиссаси:

1. 86,6% бўлган;
2. 56, 2% бўлган;
3. 75,0% бўлган.

284- жавобга қаранг.

V. Битта ишчига ишлаб чиқарилган маҳсулот (У) ва меҳнатнинг электр энергия билан таъминланганлиги (X) ўрасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасидаги ао параметрни аниқланг:

X(квт с)	37	60	87	75	62	35	85	75	60	63
V(минг сўм)	3	4	7	6	4	3	7	6	4	5

Жавоблар: 1. ао= 0, 118;
2. ао = 0,95; 3. ао = 5,81.

276- жавобга қаранг.

?! Ерни баҳолашдаги асосий кўрсаткичлар.

Ерни иқтисодий жиҳатдан баҳолашда асосий кўрсаткичлар сифатида:

— ўртача ҳар бир гектар ердан олинган ялпи маҳсулот;

— пировард маҳсулот;

— соф даромад ёки фойда миқдоридан фойдаланилади.

Энг кўп ҳосил ва соф даромад ёки фойда берган ер картаси 100 балл билан баҳоланади.

I. (Х-$\bar{Х}$) ва (У-$\bar{У}$) нинг бир-бири билан тўла мос тушмаслиги ва (Х-$\bar{Х}$) (У-$\bar{У}$) нинг юқори манфий ишора (< 28) ли бўлиши Х билан У ўртасидаги боғланишнинг:

1. Тўла тўғри чизиқли боғланиш эканлигидан далолат беради;
2. Тўла тескари чизиқли боғланиш эканлигидан далолат беради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

260- жавобга қаранг.

II. Регрессия тенгламасига киритилган омиллар:

1. Ўзаро чизиқли функционал боғланишда бўлиши керак;
2. Ўзаро жуда кучли корреляцион боғланишда бўлиши керак;
3. Тўғри жавоб йўқ.

272- жавобга қаранг.

III. Умумий дисперсиянинг назарий қийматларини, яъни регрессия тенгламасига омилнинг ҳақиқий қийматлари қўйиб ҳисобланган (Ух- а0 + а1х) нинг ўртача миқдор атрофида тебранишини қуйидаги омилли дисперсия ифодалайди:

1. $б^2_у = \frac{\sum(у-\bar{у})^2}{n}$;

2. $б^2_{у_х} = \frac{\sum(\bar{у}_х-\bar{у})^2}{n}$;

282- жавобга қаранг.

IV. Масалани тўғри чизиқли корреляцион боғланиш шаклида ечиш натижасида қуйидагилар аниқланди:

1. Корреляция коэффициенти — 0,6;
2. Корреляция индекси — 0,7;
3. Детерминация коэффициенти — 0,49;
4. Регрессия коэффициенти — 0,25.

Қайси бир кўрсаткични ҳисоблашда хатога йўл қўйилган:

1; 3; 2; 4.

286- жавобга қаранг.

V. Ишчиларнинг бир сменада яратган маҳсулот (У) ва иш стажи (Х) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасидаги а0 параметрни аниқланг:

У(дона)	180	160	150	210	100	120	90	80
Х (йил)	6	8	7	5	2	4	3	1

Жавоблар: 1. $а_0$=123,4;
2. $а_0$=10,9;
3 $а_0$=58,2.

276-жавобга қаранг.

?! Жамоа мулки— меҳнатчилар мулкидир. Унинг муҳим хусусияти шуки, воситалар ва меҳнат маҳсулини айрим шахс эмас, маълум кишилар ўзлаштиради.

Жамоа мулки бошқа мулклар билан тенг ҳуқуқли ҳамда улар билан рақобат қилади. Жамоа мулки бўлган корхона бозор конъюнктурасига биноан фаолият кўрсатади, эҳтиёжини қондиргандагина даромад олади.

I. (Х—$\bar{Х}$) ва (У-$\bar{У}$) нинг бир-бири билан қисман мос тушиши ва $\sum$ (Х—$\bar{Х}$) (У—$\bar{У}$) нинг юқори мусбат ишора (< 20) ли бўлиши Х билан У ўртасидаги боғланишнинг:

1. Қисман тескари чизиқли эканлигидан далолат беради;
2. Мутлақо йўқлигидан далолат беради;
3. Қисман тўғри чизиқли эканлигидан далолат беради;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

261- жавобга қаранг.

II. Агар ўзаро кучли боғланган омиллар моделга киритилса, у ҳолда:

1. Улар маълум даражада бир-бирини такрорлайди;
2. Регрессия кўрсаткичлари бузилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

272- жавобга қаранг.

III. Умумий дисперсия билан омил дисперсия қийматлари ўртасидаги тафовут, яъни қолдиқ дисперсия қуйидагича аниқланади:

1. $б^2_к = б^2_{\bar{у}} - б^2_у$;

2. $б^2_к = б^2_у - б^2_{\bar{у}х}$;

3. $б^2_к = б^2_у + б^2_{\bar{у}х}$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

282- жавобга қаранг.

IV. Тўғри чизиқли корреляцион боғланиш шаклида ечиш натижасида аниқланган қуйидаги кўрсаткичларнинг қайси бирини ҳисоблашда хатога йўл қўйилган:

1. Корреляция коэффициенти — 0,6;
2. Корреляция индекси — 0,6;
3. Детерминация индекси — 0,25;
4. Регрессия коэффициенти — 0,45;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

286- жавобга қаранг.

V. Даромад (Х) билан сут истеъмоли (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасини аниқланг:

Х(сўм)	54	63	74	90	112	140	190
У(литр)	8	10	11	13	15	17	19

Жавоблар:
1. $\bar{у}_х$ = 5,35 + 0,077х;
2. $\bar{у}_х$ = 5,12 + 0,08 х.

276- жавобга қаранг.

?! Жаҳон бозори — халқаро меҳнат тақсимоти орқали бир-бирига боғланган мамлакатлар ўртасидаги барқарор олди-сотди муносабатлари.

Баъзи мамлакатларда айрим товарларни ишлаб чиқариш учун табиий шароит бўлмайди (иқлим тўғри келмайди ёки хом ашё, қазилма бойлик бўлмайди). Бир мамлакатда яратилган маҳсулот бошқасига зарур бўлиб қолади. Айрим товарларни мамлакатда ишлаб чиқаришдан кўра импорт қилган афзал бўлиб қолади.

I. **(Х—$\bar{X}$) ва (У—$\bar{У}$) нинг бир-бири билан қисман мос тушмаслиги Х билан У ўртасидаги боғланишнинг:**

1. Мутлақо йўқлигидан далолат беради;
2. Қисман тўғри чизиқли эканлигидан далолат беради;
3. Қисман тескари чизиқли эканлигидан далолат беради;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

262- жавобга қаранг.

II. Кучли корреляцион боғланишда бўлган омилларнинг регрессия тенгламасига киритмаслик:

1. Жуфт корреляция коэффициентини ҳисоблаш йўли билан ечилади;
2. Автокорреляцияни ҳисоблаш йўли билан ечилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

272- жавобга қаранг.

III. Умумий дисперсия қуйидагича ҳисобланиши мумкин:

1. $\sigma^2_y = \sigma^2_{\bar{y}_x} - \sigma^2_к$;
2. $\sigma^2_y = \sigma^2_к + \sigma^2_{\bar{y}_x}$;
3. $\sigma^2_y = \sigma^2_{\bar{y}_x} : \sigma^2_к$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

282- жавобга қаранг.

IV. Тўғри чизиқли корреляцион боғланиш шаклида ечиш натижасида аниқланган қуйидаги кўрсаткичларнинг қайси бирини ҳисоблашда хатога йўл қўйилган:

1. Регрессия коэффициенти — 1,0;
2. Детерминация индекси— 0,64;
3. Корреляция коэффициенти — 0,8;
4. Корреляция индекси — 0,2;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

286- жавобга қаранг.

V. Иш стажи (Х) ва ишчиларнинг бир сменада яратган маҳсулоти (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасини аниқланг:

У(дона)	80	90	120	110	100	150	160	180
Х(йил)	1	3	4	2	5	7	8	6

Жавоблар:
1. $У_x = 58,2 + 10,9x$;
2. $У_x = 123,4 + 2,08x$.

276 - жавобга қаранг.

?! **Жаҳон бозоридаги олди-сотди турлари.**

Жаҳон бозори товарлар, хизматлар, валюта, инвестиция, илмий ишланмалар бозорларидан иборат.

Жаҳон бозоридаги айирбошлаш халқаро нархларда ва халқаро валюта воситасида амалга оширилади. Жаҳон бозори ҳажми ундаги товар сотилиши суммаси билан ўлчанади.

I. Ҳар иккала ишоралар (Х-$\bar{X}$) ва (У—$\bar{У}$) нинг қисман мос келиши ва Σ (Х-$\bar{X}$) (У—$\bar{У}$) нинг тобора нолга яқинлашиши ҳар иккала белги ўртасидаги боғланишнинг:

1. Тескари боғланиш эканлигидан далолат беради;
2. Тўғри боғланиш эканлигидан далолат беради;
3. Йўқлигидан далолат беради.

263- жавобга қаранг.

II. Регрессия тенгламаси аниқлангандан сўнг унда иштирок этаётган омилларнинг натижавий белгига таъсирининг муҳимлиги баҳоланади. Агар модель ва унга киритилган барча омиллар талаб этилган эҳтимол билан моҳиятли бўлса, у ҳолда:

1. Адекват модель дейилади;
2. Модель адекват бўлмайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

273- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги дисперсиянинг қайси бири қолдиқли дисперсия деб юритилади:

1. $\sigma^2 = \frac{\sum(y-\bar{y})^2}{n}$;
2. $\sigma^2 = \frac{\sum(y-\bar{y}_x)^2}{n}$;
3. $\sigma^2 = \frac{\sum(\bar{y}_x-\bar{y})^2}{n}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

282- жавобга қаранг.

IV. Ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати (У) ва асосий фондлар қиймати (Х) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасидаги a1 параметрни аниқланг:

У (млн. сўм)	5,0	7,0	6,5	5,6	4,6	4,5	4,0	3,6	4,0	2,4
Х (млн. сўм)	15	14	13	12	11	10	10	9	8	6

Жавоблар a1=0,16, a1=0,422; a1=2,692

276- жавобга қаранг.

V. Фехнер коэффициенти қуйидагича ҳисобланади:

1. $i = \frac{\sum a - \sum в}{\sum a + \sum в}$;
2. $R_{x_y} = 1 - \frac{6\sum d^2}{n(n^2-1)}$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

303- жавобга қаранг.

?! **Жаҳон валюта тизими** — жаҳон бозорининг ривожланиши асосида шаклланган ва давлатлараро битимлар билан мустаҳкамланган халқаро пул-кредит муносабатлари.

Миллий ва жаҳон заҳира валюта воситалари ҳамда олтин заҳираларининг таркиби ва тузилиши, валюталарнинг олтин нисбати ва курслари механизми, халқаро валюта бозорлари кабилар жаҳон валюта тизимининг асосий унсурларига киради.

I. $\sum(x-\bar{x})(y-\bar{y})$ **нинг максимал қиймати қуйидагига тенг:**

1. $\sum(x-\bar{x})(y-\bar{y})$;

2. $\sqrt{\sum(x-\bar{x})^2\sum(y-\bar{y})^2}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

264- жавобга қаранг.

II. Регрессион ва корреляцион таҳлилни қўллаш учун статистик тўплам қуйидаги талабларга жавоб бериши керак:

1. Тўпламнинг миқдори етарли даражада катта бўлиши зарур;
2. Натижавий белгининг ўртача миқдори сохта бўлмаслиги лозим;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

274- жавобга қаранг.

III. Натижавий белгининг тебранишида омил белги таъсирининг салмоғи:

1. Детерминация индекси ёрдамида аниқланади;
2. Корреляция индекси ёрдамида аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

284- жавобга қаранг.

IV. Асосий фондлар қиймати (X) ва ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасидаги a1 параметрни аниқланг:

X (млн. сўм)	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
У (млн. сўм	70	60	60	52	56	40	31	31	25	20

Жавоблар: 1. a1 = 13,8;
2. a1 = 6,5; 3. a1 = 5,6.

276- жавобга қаранг.

V. Спирмен коэффициенти қуйидагича ҳисобланади:

1. $i = \dfrac{\sum a - \sum в}{\sum a + \sum в}$;

2. $R_{xy} = 1 - \dfrac{6\sum d^2}{n(n^2-1)}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

305- жавобга қаранг.

?! **Жаҳон пули** — халқаро миқёсда ҳамма учун умумий харид воситаси, умумий тўлов воситаси, бойликнинг умумий моддий тимсоли, байналмилал қиймат ифодаси бўлган пул.

Жаҳон пули вазифасини дастлаб маълум вазндаги олтин ёмбилари бажарган, сўнгра халқаро миқёсда обрў-эътиборли миллий пул (доллар, фунт-стерлинг) жаҳон пуллари деб эътироф этилган.

I. X ва У белгилар ўртасидаги боғланиш зичлиги (η_{yx}) нинг:

1. Энг қуйи ва энг юқори қийматлари кўпайтмаси билан аниқланади;
2. Энг қуйи ва энг юқори қийматлари нисбати билан аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

264- жавобга қаранг.

II. Натижавий белгининг ўртача даражаси (Ух) билан омил белги (X) ўртасидаги корреляцион боғланишни ифодалайдиган тўғри чизиқли регрессия тенгламасида:

$У_x = a_0 + a_1x$;

a_1:

1. Озод ҳад деб юритилади;
2. Регрессия тенгламасининг коэффициенти дейилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

275- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги формулаларнинг қайси бири детерминация индекси деб юритилади:

1. $\eta = \dfrac{б^2_{y_x}}{б^2_y}$;

2. $\eta = \dfrac{б^2_{y_x}}{б^2_y}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

284- жавобга қаранг.

IV. Меҳнатнинг электр энергия билан таъминланганлиги (X) ва битта ишчига ишлаб чиқарилган маҳсулот (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасидаги a1 параметрни аниқланг:

X (квт/с)	5	9	9	6	8	4	6	4	6	3
У (минг сўм	4	8	9	4	6	2	7	3	5	2

Жавоблар: 1. a1 = 2,02;
2. a1 = 1,12; 3. a1 = 0,796.

276- жавобга қаранг.

V. Натижавий белгининг ўзгаришига фақатгина битта омил таъсирини аниқлаш:

1. Хусусий корреляция коэффициентларини ҳисоблаш ёрдамида амалга оширилади;
2. Автокорреляцияни ҳисоблаш ёрдамида амалга оширилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

302- жавобга қаранг.

?! **Ижара** — мол-мулкни ёллаш бўйича шартнома. Унга кўра, бир томон (ижарага берувчи) иккинчи томонга (ижарачи) маълум тўлов эвазига мол-мулкни вақтинча фойдаланиш учун беради.

Ижара ҳақи мулк эгаси мол-мулкининг қийматига ва келтирадиган қийматига боғлиқ бўлиб, ўзаро келишув билан белгиланади.

I. $\Sigma(X-\bar{X})\ (У-\bar{У})$ нинг энг қуйи қиймати қуйидагига тенг:

1. $\Sigma(X-\bar{X})(У-\bar{У})$;

2. $\sqrt{\Sigma(X-\bar{X})^2\ (У-\bar{У})^2}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

264- жавобга қаранг.

II. Регрессион ва корреляцион таҳлилни қўллаш учун статистик тўплам қуйидаги талабларга жавоб бериши керак:

1. Тўпламнинг бирликлари ўзаро кучли боғланмаган бўлиши керак;

2. Натижавий белги омилларнинг барча қийматларида нормал тақсимот қонунига бўйсуниши зарур;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

274- жавобга қаранг.

III. Детерминация индекси регрессия тенгламасининг:

1. Қатъий корреляцион боғланишга яқинлик даражасини баҳолайди:

2. Қатъий функционал боғланишга яқинлик даражасини баҳолайди;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

285- жавобга қаранг.

IV. Битта ишчига ишлаб чиқарилган маҳсулот (У) ва меҳнатнинг электр энергия билан таъминланганлиги (Х) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасидаги a1 параметрни аниқланг:

Х (квт/с)	3,7	6,0	8,7	7,5	6,2	3,5	8,5	7,5	6,0	6,3
У минг сўм)	3	4	7	6	4	3	7	6	4	5

Жавоблар: 1. a1 = 5,81;
2. a1 = 1,11; 3. a1 = 0,118.

276- жавобга қаранг.

V. Иккита муқобил сифат белгилари ўртасидаги боғланиш кучини аниқлаш учун:

1. Ассоциация коэффициенти қўлланилади:

$$A = \frac{a\alpha - Bc}{a\alpha + Bc};$$

2. Фехнер коэффициенти қўлланилади:

$$i = \frac{\Sigma a - \Sigma в}{\Sigma a + \Sigma в};$$

3. Нотўғри жавоб йўқ.

?! Импорт — ички бозорда сотиш учун мамлакатга хорижий товарлар киритиш ва хизмат келтириш.

Импорт миқдори ва таркиби мамлакатнинг халқаро меҳнат тақсимотида тутган ўрнига боғлиқ. Импорт таркибини машиналар, асбоб-ускуналар, транспорт воситалари, истеъмол моллари ташкил қилади.

I. Тўғри чизиқли корреляция коэффициенти (r_{xy}) қуйидагича аниқланади:

1. $r_{xy} = \dfrac{\Sigma(X-\bar{X})(У-\bar{У})}{\sqrt{\Sigma(X-\bar{X})^2(У-\bar{У})^2}}$;

2. $r_{xy} = \dfrac{\sqrt{\Sigma(X-\bar{X})^2(У-\bar{У})^2}}{\Sigma(X-\bar{X})(У-\bar{У})}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

264- жавобга қаранг.

II. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири асосида регрессия коэффициенти ҳисобланади:

1. $a_0 = \bar{У} - a_1\bar{x}$;

2. $a_1 = \dfrac{n\Sigma УX - \Sigma У \Sigma X}{n\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

275- жавобга қаранг.

III. Детерминация индекси қанча кичик бўлса, белгилар ўртасидаги боғланиш шунча:

1. Кучли бўлади;
2. Кучсиз бўлади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

284- жавобга қаранг.

IV. Ишчиларнинг бир сменада яратган маҳсулоти (У) ва иш стажи (Х) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасидаги a1 параметрни аниқланг:

У (дона)	180	160	150	110	120	90	80
Х (йил)	6	8	7	5	2	3	1

Жавоблар 1. a1 = 58,2,
2 a1 = 0,08, 3 a1 = 10,9

276- жавобга қаранг

V. Уч ва ундан кўп белгилар ўртасидаги боғланиш кучини аниқлаш учун:

1. Конкордация коэффициенти қўлланилади:

$$W = \frac{129}{m^2\ (n^2 - n)};$$

2. Контингенция коэффициенти қўлланилади:

$$K = \frac{ad - Bc}{(a+B)(B+d)(a+c)(c+d)}.$$

308- жавобга қаранг.

?! Инвестиция — ишлаб чиқаришни ривожлантириш мақсадида иқтисодиётнинг турли тармоқларига узоқ муддатли капитал киритиш.

Инвестицияни давлат, банклар ёки хусусий соҳибкорлар бериши мумкин.

Давлат инвестицияси солиқлар, заёмлар, давлат даромадлари орқали молиялаштирилади.

I. Агар X ва У ўртасидаги боғланиш тескари чизиқли бўлса, у ҳолда:

1. $\eta_{yx} < 0$ бўлади;
2. $\eta_{yx} > 0$ бўлади;
3. $\eta_{yx} = 0$ бўлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

264- жавобга қаранг.

II. Битта ишчига ишлаб чиқарилган маҳсулот (У) ва меҳнатнинг электр энергия билан таъминланганлиги (х) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасини аниқланг:

У (минг сўм)	6,3	6,0	7.5	8,5	3,5	6,2	7.5	8,7	6,0	3,7
Х (квт/с)	5	4	6	7	3	4	6	7	4	3

Жавоблар:
1. $\bar{y}_x = 0,95 + 1,11\ x$;
2. $\bar{y}_x = 5,81 + 0,118\ x$

276- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги формулаларнинг қайси бири корреляция коэффициентини ҳисоблаш учун қўлланилади:

1. $r = \dfrac{xy - x \cdot y}{\sigma_x^2 \cdot \sigma_y^2}$;

2. $r = \dfrac{\sum yx - \dfrac{\sum y - \sum x}{n}}{\sqrt{\left[\sum x^2 - \dfrac{(\sum x)^2}{n}\right]\left[\sum y^2 - \dfrac{(\sum y)^2}{n}\right]}}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

285- жавобга қаранг.

IV. Йўналишларнинг ўзгаришига қараб боғланишлар:

1. Тўғри ва эгри чизиқли боғланишларга бўлинади;
2. Тўғри ва тескари боғланишларга бўлинади;
3. Функционал ва корреляцион боғланишларга бўлинади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

255- жавобга қаранг.

V. Меҳнат унумдорлиги (тонна) билан 1 тонна маҳсулот таннархи (сўм) ўртасидаги боғланишнинг регрессия тенгламаси қуйидагича аниқланади:

$\bar{y}_x = 218 - 1,2\ x$.

Демак, меҳнат унумдорлигининг 1 тоннага ошиши таннархнинг:

1. 1,2 сўмга ошишига олиб келади;
2. 1,2 сўмга камайишига олиб келади;
3. 270 сўмга камайишига олиб келади.

276- жавобга қаранг.

?! Инженерингнинг вазифалари. Инженеринг фирмалари бозорнинг муҳим иштирокчиси ҳисобланади.

Экспорт инженеринг фирмалари бошқа мамлакатларга хизмат кўрсатади. Улар чет элдаги илмий ғоялар ва техник ишланмалар бозорида лицензия сотади, техник янгиликларни хорижда жорий этади.

Инженеринг компаниялари даромади кўрсатилган инженеринг хизматига боғлиқ бўлади.

I. Агар X ва У ўртасида боғланиш мутлақо бўлмаса, у ҳолда:

1. $r_{yx} = 0$ бўлади;
2. $r_{yx} > 0$ бўлади;
3. $r_{yx} < 0$ бўлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

264- жавобга қаранг.

II. Битта ишчига ишлаб чиқарилган маҳсулот (У) ва меҳнатнинг электр энергия билан таъминланганлиги (Х) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасини аниқланг:

У (минг сўм)	3	6	4	6	4	8	6	9	9	5
Х (квт/с)	2	5	3	7	2	6	4	9	8	4

Жавоблар: 1. $\bar{y}_x = 5,13 + 1,12\ x$;
2. $\bar{y}_x = 2,02 + 0,796\ x$.
276- жавобга қаранг.

III. Чизиқли боғланишларда корреляция индекси билан корреляция коэффициенти ўртасидаги тафовут:

1. Фақат ҳисоблаш жараёнида йўл қўйилган хатоларнинг таъсири натижасидир;
2. Фақат ҳисоблаш жараёнида йўл қўйилган хатоларнинг таъсиригина эмас, балки натижаси ҳамдир;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

286- жавобга қаранг.

IV. Параметрларнинг аниқлашда йўл қўйилиши мумкин бўлган хато чегараси қуйидагича аниқланади:

1. $\mu_{a_0} = \dfrac{\sigma_K}{\sqrt{n-2}}$;

2. $\mu_{a_1} = \dfrac{\sigma_K}{\sigma_x\sqrt{n-1}}$;

3. $\Delta a_0 = t \cdot \dfrac{\sigma_K}{\sqrt{n-2}}$;

290- жавобга қаранг.

V. Асосий фондлар билан ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати (млн. сўм) ўртасидаги боғланиш қуйидаги регрессия тенгламаси билан тавсифланади:

$\bar{y}_x = 13 + 0,6\ x$.

Демак, асосий фондларнинг 1 млн. сўмга ошиши маҳсулот қийматининг:

1. 0,6 млн. сўмга камайишига олиб келади;
2. 13 млн. сўмга ошишига олиб келади;
3. 0,6 млн. сўмга кўпайишига олиб келади.

276- жавобга қаранг.

?! Инженеринг хизматлар бозори — халқаро бозорнинг бир тури, инженеринг хизматларининг давлатлараро олди-сотди қилиниши.

Лойиҳалаш, корхоналарни қуриш, уларни жиҳозлаш, ишлатиш юзасидан бўлган хизматларни қурилиш, саноат ёки махсус инженеринг фирмалари бажаради. Улар хориждаги давлатлар, корхоналар, ташкилотлар билан контракт тузиб ўз хизматини сотади.

I. Агар X билан У ўртасидаги боғланиш кучи бўш бўлса, у ҳолда η_{xy} нинг қиймати:

1. 0,3—0,5 атрофида бўлади;
2. 0,5—0,7 атрофида бўлади;
3. 0,7—0,9 атрофида бўлади;
4. 0,1—0,3 атрофида бўлади.

265- жавобга қаранг.

II. Ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати (У) ва асосий фондлар қиймати (Х) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасини аниқланг:

Х (млн. сўм)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
У (млн. сўм)	20	25	31	31	40	56	52	60	60	70

Жавоблар: 1. $\bar{y}_x$ - 13,8 + 5,6 x,
2. $\bar{y}_x$ - 12,7 + 6,5 x.
276- жавобга қаранг.

III. Регрессия ва корреляция кўрсаткичларининг моҳиятлигини текшириш учун:

1. Стьюдент (t') мезони (критерияси) дан фойдаланилади;
2. Фишер (F) мезонидан фойдаланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

287- жавобга қаранг.

IV. Регрессия тенгламаси параметрларининг ишончли даражаси қуйидагича аниқланади:

1. $a_0 - \Delta a_0 \leq a_0 \leq a_0 + \Delta a_0$;
2. $a_1 - \Delta a_1 \leq a_1 \leq a_1 + \Delta a_1$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

290- жавобга қаранг.

V. Функционал боғланишларда бир ўзгарувчи белгининг ҳар қайси қийматига бошқа ўзгарувчи белгининг:

1. Аниқ битта қиймати мос келади;
2. Аниқ бир неча қиймати мос келади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

256- жавобга қаранг.

?! Интеграция — иқтисодий интеграция мустақил хўжалик фаолиятининг миллий минтақа ва халқаро миқёсда ўзаро бирлашиб яхлит хўжалик организмини ташкил этиши.

Ишлаб чиқарувчи кучлар ўсиши натижасида меҳнат тақсимотининг чуқурлашуви интеграцияни юзага келтиради.

Агросаноат, ўрмон-саноат, қурилиш-саноат ва бошқа корхона ҳамда комплекслар интеграцияси алоқаларини ташкил этади.

I. Агар X билан У ўртасидаги боғланиш кучи ўртамиёна бўлса, у ҳолда η_{xy} нинг қиймати:

1. 0,7 — 0,9 атрофида бўлади;
2. 0,1 — 0,3 атрофида бўлади;
3. 0,3 — 0,5 атрофида бўлади;
4. 0,5—0,7 атрофида бўлади;

265- жавобга қаранг.

II. Ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати (У) ва асосий фондлар қиймати (Х) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасини аниқланг:

У (млн. сўм)	2,4	4,0	3,6	4,0	4,5	4,6	5,6	6,5	7,0	5,0
Х (млн. сўм)	6	8	9	10	10	11	12	13	14	15

Жавоблар: 1. $\bar{y}_x$ - 0,16 + 0,422x;
2. $\bar{y}_x$ - 0,16 + 2, 692 x.
276- жавобга қаранг.

III. Регрессия ва корреляция кўрсаткичларида тасодифий хатоларнинг таъсири айтарли даражада катта бўлмаса, бу кўрсаткичлар:

1. Аҳамиятли дейилади;
2. Моҳиятли дейилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

287- жавобга қаранг.

IV. Қуйидаги формулаларнинг қайси бири Фишер мезонининг ҳақиқий қийматини ҳисоблашда қўлланилади:

1. $\mu_{ҳақ} = t \cdot \frac{б_к}{n-2}$;
2. $F_{ҳақ} = \frac{i^2}{1-i^2} \cdot \frac{n-m}{m-1}$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

291- жавобга қаранг.

V. Меҳнат унумдорлиги даражасининг ўзгаришида омил белги таъсирининг салмоғи $\sigma^2_{yx} = 0,767$ ва $\sigma^2_y = 0,802$ эканлиги аниқланди. Демак, детерминация индекси:

1. 104,6 % га тенг бўлади;
2. 1,046 га тенг бўлади;
3. 0,956 га тенг бўлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

284- жавобга қаранг.

?! Интернационал қиймат — муайян товарларни ишлаб чиқариш учун халқаро ижтимоий ишлаб чиқариш, ўртача халқаро меҳнат унуми ва меҳнат интенсивлиги (шиддати) шароитларида кетган ижтимоий зарурий, жаҳон миқёсида тан олинган меҳнат сарфлари.

Интернационал қиймат товарларнинг миллий (айрим мамлакатдаги) қийматини умумий қийматга келтириш орқали юзага чиқади.

IX б о б. ДИНАМИКА ҚАТОРЛАРИ

Мавзу саволлари	Бозор иқтисодиётига оид тушунчалар
1. Динамика қаторлари тўғрисида тушунча ва уларни тузиш қоидалари. 2. Динамика қаторларининг турлари. 3. Динамика қаторларини таҳлил қилиш кўрсаткичлари. 4. Динамика қаторларида ўртача миқдорни ҳисоблашнинг ўзига хос хусусиятлари. 5. Динамика қаторларини қайта ишлаш ва таҳлил қилишнинг муҳим усуллари. 6. Динамика қаторларида дисперсия ва корреляцияни қўллаш тартиблари. 7. Динамика қаторларида мавсумийликни ўрганиш усуллари.	Байналмилал қийматнинг шаклланиши. Байналмилал ва миллий қиймат. Интерфакс. Инфляция. Инфляцияни юзага келтирувчи сабаблар. Инфраструктура. Ипотека. Истеъмол бозори ва унинг турлари. "Истеъмол савати" ("рўзғор халтаси"). Истеъмолчини ижтимоий ҳимоялаш. Мустақил республикалар валюта фонди. Иқтисодий дастаклар ва уларнинг турлари. Иқтисодий д. астакларнинг моҳияти. Капитал. Капитал турлари. Капитал бозори. Картель. Квота. Квота ўрнатишдан мақсад. Келишилган нархлар. Кенгаювчи нархлар. Кенгаювчи бозор. Кечиктирилган талаб. Кичик бизнес. Клиринг. Конверсия.

I. Динамика қаторлари деб:

1. Ижтимоий ҳодисаларнинг вақт ичида ўзгариши тушунилади;
2. Ижтимоий ҳодисаларнинг вақт ичида ўзгаришини таъриф ловчи кўрсаткичлар қатори тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

310- жавобга қаранг.

II. Мутлақ қўшимча ўсиш ёки камайиш кўрсаткичи таққосланувчи даврдаражаси таққосланадиган даврдаражасига нисбатан:

1. Қанча бирликка катта ёки кичик эканлигини кўрсатади;
2. Қанча фоизга (%) катта ёки кичик эканлигини кўрсатади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

320- жавобга қаранг.

III. Қуйидагиларга асосланиб қўшма корхонада банд бўлган ходимларнинг ўртача сонини биринчи ярим йил учун ҳисобланг.

ойлар (ой бошида)	I	II	III	IV	V	VI	VII
ишчилар сони	280	284	280	300	302	304	320

Жавоблар: 1. 295,7; 2. 345,0; 3. 295,0; 4. 252,8.

325- жавобга қаранг.

IV. Турли оралиқларда берилган қаторларда ўртача ўсиш (камайиш) суръати қуйидаги формулаларнинг қайси бири ёрдамида ҳисобланади:

1. $\Delta K = \bar{K} - 100;$
2. $\bar{K} = \sqrt{K1 \quad к2 \quad K3 \ldots K_n};$
3. $\bar{K} = \sqrt[n-1]{\frac{Y_n}{Y_0}};$
4. $\bar{K} = \sqrt[\Sigma m_i]{\Pi K_i^{mi}}.$

330- жавобга қаранг.

V. Беш йил ичида (1990-1995) вилоятда ерёнғоқ етказиш 45% га ошган. 1% қўшимча ўсишнинг мутлақ моҳияти 2,5 минг тонна. 1988-1993 йиллар учун ўртача йиллик мутлақ қўшимча ўсиш неча тонна бўлган?

1. 21,6 тонна;
2. 69,6 тонна;
3. 54,0 тонна;
4. 108,0 тонна.

326- жавобга қаранг.

?! Байналмилал қийматнинг шаклланиши.

Товарларнинг миллий қиймати ҳар хил бўлади, лекин уларнинг ҳаммаси эмас, балки жаҳон бозори учун маъқул бўлган қисми тан олиниб, байналмилал қийматга тенглашади.

Жаҳон бозоридаги асосий экспортчи мамлакатлардаги сарф-харажатлар байналмилал қийматга асос солади.

I. Ҳар қандай динамик қатор:

1. Хронологик моментлар (саналар), даврлар (йиллар, ойлар ва ҳ.к.) рўйхатидан ташкил топади;
2. Ўрганилаётган ҳодисанинг сони, ҳажми, миқдори ва таркибини тавсифловчи даражалардан ташкил топади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

311- жавобга қаранг.

II. Ўсиш ёки камайиш суръати базисли усулда қуйидагича аниқланади:

1. $К_{ў.к.} = \frac{У_i}{У_{i-1}} \cdot 100$;
2. $К_{ў.к.} = \frac{У_i}{У_0} \cdot 100$;
3. $К_{ў.к.} = У_i - У_0$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

321-жавобга қаранг.

III. Қуйидаги маълумотларга асосланиб занжирсимон усулда мутлақ қўшимча ўсишни аниқланг (млн. сўм):

йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
асосий фондлар	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар: 1. 3, 2; 3,7; 3,6; 4,2; 4,8;
2. 3,2; 6,9; 10,5; 14,7; 19,5;
3. 8,6; 9,1; 8,1; 8,1; 8,8; 9,2.

324- жавобга қаранг.

IV. Қўшма корхонада 1990-1992 йилларда маҳсулот ишлаб чиқариш ўртача 105% га, 1993-1994 йилларда 103 % га ўсган. 1990-1994 йилларда маҳсулотнинг ўртача ўсиш суръати қандай ҳисобланади?

1. $\bar{К} = \sqrt[5]{105 \cdot 103}$;
2. $\bar{К} = \sqrt[5]{1{,}05^3 \cdot 1{,}03^2}$;
3. $\bar{К} = \sqrt{1{,}05^3 \cdot 1{,}03^2}$.

330- жавобга қаранг.

V. Илгарилаш коэффициенти дейилганда бир хил давр учун ҳисобланган иккита динамик қатордаги базисли ўсиш суръатларининг:

1. Кўпайтмаси тушунилади;
2. Нисбати тушунилади;
3. Йиғиндиси тушунилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

331- жавобга қаранг.

?! Байналмилал ва миллий қиймат.

Жаҳон нархларининг асоси бўлиб байналмилал қиймат ҳисобланади. Шу сабабли миллий ва байналмилал қиймат ўртасидаги фарқ экспорт ёки импорт зарурлигини аниқлайди.

Ўз товарининг миллий қиймати байналмилал қийматидан паст бўлган мамлакатлар халқаро савдодан катта наф кўради.

I. Динамика қаторлари:

1. У ёки бу белги бўйича ўрганилаётган ҳодиса таркибини тавсифлайди;
2. Ўрганилаётган ҳодисанинг вақт бўйича ўзгаришини тавсифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

311- жавобга қаранг.

II. Ўсиш ёки камайиш суръати занжирсимон усулда қуйидагича аниқланади:

1. $К_{ў.к.} = \frac{У_i}{У_{i-1}} \cdot 100$;
2. $К_{ў.к.} = \frac{У_i}{У_0} \cdot 100$;
3. $К_{ў.к} = У_i - У_{i-1}$.

321- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги маълумотларга асосланиб базисли усулда мутлақ қўшимча ўсишни аниқланг (млн. сўм):

йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар: 1. 8,6; 18,5; 28,1; 39,4; 52,3;
2. 3,2; 3,7; 3,6; 4,2; 4,8;
3. 3,2; 6,9; 10,5; 14,7; 19,5.

324- жавобга қаранг.

IV. Илгарилаш коэффициенти дейилганда бир хил давр учун ҳисобланган иккита динамик қатордаги:

1. Занжирсимон ўсиш суръатларининг нисбати тушунилади;
2. Базисли ўсиш суръатларининг нисбати тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

331- жавобга қаранг.

V. 1988—1993 йиллар ичида заводда банд бўлган ходимларнинг сони 20% га кўпайган. 1% қўшимча ўсишнинг мутлақ моҳияти 12 киши. 1995 йилда заводда банд бўлган кишиларнинг сони неча киши бўлган?

1. 1200 киши;
2. 2400 киши;
3. 1440 киши;
4. 720 киши.

324- жавобга қаранг.

?! Интерфакс — ахборотлар билан савдо қилувчи фирма, уюшма.

Интерфакс ўз мухбирлари орқали кундалик ва очиқ ахборотлар тўплайди, уни умумлаштиради. Фирма тўплаган ахборот давлат, кооператив ташкилотларга, чет эл фирмалари ва ахборот агентликларига сотилади.

Интерфакс тижорат фирмаси бўлиб, у ўзини-ўзи пул билан таъминлаш қоидаси асосида иш олиб боради.

I. Динамика қаторининг даражаси дейилганда:

1. Ўрганилаётган ҳодисанинг муайян санадаги ёки маълум даврдаги миқдори (сони, ҳажми) тушунилади;
2. У ёки бу белгининг умумий тўплам даражасидан фарқланиши тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

311- жавобга қаранг.

II. Агар жорий давр даражасини базис давр даражасига таққослаш натижасида олинган натижа 1 дан катта чиқса, у ҳолда жорий давр даражасининг базис давр даражасига нисбатан:

1. Неча марта кўп эканлигини кўрсатади;
2. Неча фоиз кўп эканлигини кўрсатади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

321- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги маълумотларга асосланиб занжирсимон усулда ўсиш суръатини аниқланг (%):

йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
асосий фондлар, м/с	37,5	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар:
1) 108,6; 118,5; 128,1; 139,4; 152,3; 2) 108,6; 109,1; 108,1; 108,8; 109,2; 3) 3,2; 3,7; 3,6; 4,2; 4,8.

324- жавобга қаранг.

IV. Ўртача қўшимча мутлақ ўсиш қуйидаги формула ёрдамида аниқланади:

1. $\Delta_б = \frac{У_n - У_0}{n-1}$;

2. $\Delta_з = \frac{\Sigma\Delta_з}{n-1}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

326-жавобга қаранг.

V. 1993 йилда вилоятдаги колхозлар инвестиция учун 9,6 млн. сўм сарфлашди. Бу эса 1990 йилги инвестициядан 70% га кўп бўлган. 1990—1995 йилларда инвестициянинг мутлоқ қўшимча ўсиши неча млн. сўм бўлган:

1. 3,95 млн. сўм;
2. 5,65 млн сўм;
3. 2,88 млн. сўм;
4. 6,72 млн. сўм.

320- жавобга қаранг.

?! Инфляция — пулнинг қадрсизланиши; муомаладаги пул массасидан устунлиги натижасида товар билан таъминланмаган пулларнинг пайдо бўлиши.

Инфляция товар баҳосининг очиқчасига ва яширин равишда ошиб кетишига олиб келади. Баҳолар индекси орқали инфляциянинг мавжуд ёки мавжуд эмаслиги, унинг жиддийлиги аниқланади.

I. Динамика қаторлари:

1. Ўрганилаётган ҳодисанинг мутлақ миқдорлари асосида тузилиши мумкин;
2. Нисбий миқдорлар асосида тузилиши мумкин;
3. Ўртача миқдорлар асосида тузилиши мумкин;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

311- жавобга қаранг.

II. Базисли усулда қўшимча ўсиш ёки камайиш суръати қуйидаги қайси формула ёрдамида ҳисобланади:

1. $К_{қ.у} = \frac{(У_i - У_{i-1})}{У_{i-1}} \cdot 100$;

2. $К_{қ.у} = \frac{(У_i - У_0)}{У_0} \cdot 100$;

3. $К_{қ.у.} = У_i - У_0$.

322- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги маълумотларга асосланиб базисли усулда ўсиш суръатини аниқланг (%):

йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар: 1. 100,0; 108,6; 118,5; 128,1; 139,4; 152,3;
2. — ; 3,2; 6,9; 10,5; 14,7; 19,5;
3. — ; 108,6; 109,1; 108,1; 108,8; 109,2.

324- жавобга қаранг.

IV. Ўрганилаётган ҳодисадаги умумий қонуниятларни аниқлаш мақсадида эмпирик қаторлар қуйидаги усулларда қайта ишланади:

1. Қаторларни ягона асосга келтириш ва уларни улаш;
2. Даврлар оралиғини кенгайтириш;
3. Сирғанчиқ ўртача даражаларни ҳисоблаш;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

332- жавобга қаранг.

V. Агар ҳамма даража фақат доимий битта (яъни бошланғич) давр даражаси билан таққосланса, у ҳолда олинган кўрсаткич:

1. Базисли кўрсаткич бўлади;
2. Занжирсимон кўрсаткич бўлади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

319- жавобга қаранг.

?! Инфляцияни юзага келтирувчи сабаблар.

Ортиқча миқдорда пул бирликларини муомалага чиқариш, бозорда талабга жавоб бермайдиган товарларнинг кўпайиб кетиши, нарх белгилашнинг монополлашуви, кредитнинг ҳаддан ташқари ривожланиб кетиши, давлатнинг улкан ноишлаб чиқариш харажатлари, қуролланишга зўр бериш ва бошқа омиллар инфляцияни юзага келтиради.

I Динамика қаторларида бошланғич давр:

1. Жорий давр (y_1) деб юритилади;
2. Базис давр ($У_0$) деб юритилади;
3. Режалаштириладиган давр (Ур) деб юритилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

311- жавобга қаранг.

II. Занжирсимон усулда қўшимча ўсиш ёки камайиш суръати қуйидаги қайси бир формула ёрдамида ҳисобланади:

1. $К_{қ ў} - К_{у с} - 100$;
2. $К_{қ ў} = \frac{(У - У_{п-1})}{У_{п-1}} \cdot 100$
3. Нотўғри жавоб йўқ.

322- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги маълумотларга асосланиб занжирсимон усулда қўшимча ўсиш суръатини аниқланг (%):

йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар:
1. — ; 8,6; 9,1; 8,1; 8,8; 9,2;
2. — ; 3,2; 3,7; 3,6; 4,2; 4,8;
3. — ; 8,6; 18,5; 28,1; 39,4; 52,3.

324- жавобга қаранг.

IV. Турли ўлчов бирликларида келтирилган турли динамика қаторларини таққослама ҳолга келтириш мақсадида бу қаторлар:

1. Занжирсимон усулда ҳисобланган нисбий қаторлар билан алмаштирилади;
2. Базисли усулда ҳисобланган нисбий қаторлар билан алмаштирилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

333- жавобга қаранг.

V. Юк транспортида юк оборотининг ўртача йиллик ўсиш суръати 1991—1993 йилларда 1,05 ва 1991—1995 йилларда эса 1,08 фоизни ташкил қилди. 1991—1995 йилларда ўртача йиллик ўсиш суръати қандай аниқланади?

1. $\sqrt[5]{1,05 \cdot 1,08}$;
2. $\sqrt{1,05 \cdot 1,08}$;
3. $\sqrt[5]{1,05^3 \cdot 1,08^2}$.

328- жавобга қаранг.

?! Инфраструктура — халқ хўжалигида ишлаб чиқариш ҳамда аҳолига хизмат қиладиган соҳалар.

У транспорт, алоқа, савдо, моддий техника, сув билан таъминлаш, фан, маориф, соғлиқни сақлаш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва бошқаларни ўз ичига олади.

Ишлаб чиқариш инфраструктураси (бевосита моддий ишлаб чиқаришга хизмат қилади) ва ноишлаб чиқариш инфраструктураси мавжуд.

I. Динамика қаторларида охирги давр:

1. Режалаштириладиган давр (Ур) деб юритилади;
2. Базис давр (Уо) деб юритилади;
3. Жорий давр (У1) деб юритилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

311- жавобга қаранг.

II. 1% қўшимча ўсиш (камайиш) нинг мутлақ моҳиятини ҳисоблаш учун қуйида қайд этилган формуланинг қайси бири қўлланилади:

1. $(\%) = \frac{У_{i+1}}{100}$;
2. $(\%) = \frac{У_i - У_{i-1}}{\frac{У_i \cdot 100}{У_{i-1}} - 100}$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

323- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги маълумотларга асосланиб базисли усулда қўшимча ўсиш суръатини аниқланг (%):

йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар: 1. — ; 3,2; 6,9; 10,5; 14,7; 19,5;
2. — ; 8,6; 18,5; 28,1; 39,4; 52,3;
3. — ; 8,6; 9,1; 8,1; 8,8; 9,2.

324- жавобга қаранг.

IV. Сирғанчиқ ўртача даражаларни ҳисоблаш усулининг моҳияти шундаки, динамика қаторларидаги ҳақиқий даражалар:

1. Сирғанчиқ ўртача миқдор билан алмаштирилади;
2. Сирғанчиқ мутлақ миқдор билан алмаштирилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

335- жавобга қаранг.

V. Моментли динамика қаторларида ўртача мутлақ даража:

1. Ўртача арифметик кўринишдаги формула ёрдамида ҳисобланади;
2. Ўртача хронологик формула ёрдамида ҳисобланади.
3. Нотўғри жавоб йўқ.

325- жавобга қаранг.

?! Ипотека — ссуда олиш мақсадида кўчмас мулк (ер, иморат) ни гаровга қўйиш.

Ипотека ер мулки ва қишлоқ хўжалигини йириклашувга олиб келади, йирик ер эгалари манфаатларига хизмат қилади. Ипотекага мурожаат қилган майда ер эгалари аксарият ҳолларда юқори ссуда фоизлари натижасида хонавайрон буладилар.

I. Динамика қаторларидаги кўрсаткичларнинг таққосламалигини таъминлаш учун даставвал:

1. Уларни бир хил ўлчов бирлигига келтириш зарур;
2. Улар даврлар миқёсида бир хил методологияда ҳисобланиши шарт;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

312- жавобга қаранг.

II. 1% қўшимча ўсиш (камайиш)нинг мутлақ моҳиятини ҳисоблаш учун:

1. Қўшимча ўсиш (камайиш) суръатини мутлақ ўсиш (камайиш) даражасига бўлиш керак;
2. Занжирсимон мутлақ ўсиш (камайиш) даражасини занжирсимон қўшимча ўсиш (камайиш) суратига бўлиш керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

323- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги маълумотларга асосланиб 1% қўшимча ўсишнинг мутлақ моҳиятини аниқланг (минг сўм):

йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар:
1. 373; 405; 442; 478; 520; 568; 2. — ; 373; 405; 442; 442; 478; 520; 3. 405; 442; 478; 520; 568; —.

324- жавобга қаранг.

IV. Мавсумийлик индекси қуйидагича ҳисобланади:

1. $I_м = \frac{\bar{У}_{ой}}{\bar{У}_{ум}} \cdot 100$;

2. $I_м = \frac{\bar{У}_{ум}}{\bar{У}_{ой}} \cdot 100$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

345- жавобга қаранг.

V. Ўрганилаётган ҳодисадаги умумий қонуниятлар:

1. Экстраполяция усулини қўллаш ёрдамида аниқланади;
2. Қаторларни аналитик текислаш усулида аниқланади;
3. Интерполяция усулини қўллаш ёрдамида аниқланади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

332- жавобга қаранг.

?! Истеъмол бозори — аҳоли истеъмоли учун зарур бўлган товарлар ва хизматларнинг айирбошланиши.

Истеъмол бозори давлат ва кооператив савдоси, деҳқон ва чайқов бозорларидан ташкил топади.

Истеъмол бозори ўзининг ҳолатига қараб икки хил бўлади: тўқ бозор ва тақчил (оч) бозор (товарлар сурункали етишмай қолиб талабга жавоб беролмайдиган бозор).

I. Динамика қаторларидаги кўрсаткичларнинг таққосламалигини таъминлаш зарур. Шу мақсадда:

1. Барча даврлар учун кузатиш объекти ҳудуд жиҳатдан бир хил тарзда ечилиши керак;
2. Кузатиш бирлигини бир хилда ҳал қилиб олиш керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

312- жавобга қаранг.

II. Мутлақ қўшимча ўсиш ёки камайиш динамика қаторларининг:

1. Нисбатлари асосида аниқланади;
2. Тафовутлари асосида аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

323- жавобга қаранг.

III. Вилоятда ишлаб чиқарилган гўшт маҳсулотлари 1980 йилда 1830 минг тоннани, 1992 йилда эса 4170 минг тоннани ташкил қилди. 1980—1992 йилларда ўртача йиллик мутлақ қўшимча ўсиш неча тонани ташкил қилган?

Жавоблар: 1. 2340; 2. 3000;
3. $\sqrt[12]{\frac{4170}{1830}}$;
4. 195.

324- жавобга қаранг.

IV. Динамика қаторлари аналитик усулда текислана ётганда қуйидаги тенгламаларнинг қайси бири қўлланилади?

1. $У_t = a_0 - a_1$;
2. $У_t = a_0 + a_1$;
3. $У_t = a_0 \cdot a_1$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

336- жавобга қаранг.

V. Илгарилаш коэффициенти дейилганда бир хил давр учун ҳисобланган иккита динамик қатордаги базисли ўсиш суръатларининг:

1. Кўпайтмаси тушунилади;
2. Йиғиндиси тушунилади;
3. Нисбати тушунилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

331- жавобга қаранг.

?! "Истеъмол савати"— (рўзғор халтаси) муайян озиқ-овқат, саноат моллари ва хизматларнинг тирикчиликни таъминлашга етарли бўлган миқдори.

Бозор иқтисодиёти шароитида нарх-наво кўтарилиб, баҳолар ўзгаради. Аҳолининг кўрадиган зарарини қоплаш учун ҳукумат томонидан мамлакатда "истеъмол савати" таркиби аниқланади ва уни қўллаш таклиф этилади.

I. Динамика қаторларидаги даражалар таққослама бўлиши учун:

1. Уларга тегишли бўлган даврнинг узун-қисқалиги бир хил бўлиши керак;
2. Уларни ҳисоблашдаги аниқлик даражалари (0,1; 0,01; 0,001) бир хил бўлиши керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

312- жавобга қаранг.

II. Ўсиш ёки камайиш суръати динамика қаторлари даражаларининг:

1. Нисбатлари асосида аниқланади;
2. Тафовутлари асосида аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ;
4. Тўғри жавоб йўқ.

323- жавобга қаранг.

III. Вилоятда пахта етиштириш 1981— 1990 йилларда 1,13 марта ошган, 1991—1995 йилларда эса 1,18 марта оширилиши кўзда тутилган. 1981—1995 йилларда пахтанинг ўсиш суръати неча фоиз бўлади?

1. 231%;
2. 133,3%;
3. 131 %;
4. 118 %.

327- жавобга қаранг.

IV. Динамика қаторларини аналитик текислашда ао ва а1 параметрлар қуйида қайд этилган тенгламаларнинг қайси бири ёрдамида аниқланади:

1. $a_0 n = \sum Y_t$;
$a_0 \sum t^2 = \sum Y_t$;
2. $a_0 n + a_1 \sum t = \sum Y$;
$a_0 \sum t + a_1 \sum t^2 = \sum Yt$.
3. Нотўғри жавоб йўқ.

336- жавобга қаранг.

V. Автокорреляциянинг мавжудлигини аниқлаш учун динамика қаторларидаги даражаларнинг:

1. Учта даврга силжиши кифоя;
2. Иккита даврга силжиши кифоя;
3. Битта даврга силжиши кифоя;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

342- жавобга қаранг.

?! Истеъмолчини ижтимоий ҳимоялаш — бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида моддий жиҳатдан кам таъминланган аҳоли, ночор оилалар манфаатларини кўзлаб уларнинг давлат, корхона, ташкилотлар ижтимоий ҳимоясига олиниши.

Ҳимоялаш тадбирларига ижтимоий истеъмол фондларидан ажратиладиган нафақа, пенсия, стипендия, компенсация бериш кабилар киради.

I. Динамика қаторлари қандай вақтни тавсифлашига қараб:

1. Моментли динамик қатор кўринишида бўлиши мумкин;
2. Даврий динамик қатор кўринишида бўлиши мумкин;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

313- жавобга қаранг.

II. Қўшимча ўсиш ёки камайиш суръати:

1. Қатор даражалари орасидаги тафовут билан аниқланади;
2. Қатор даражаларини бўлиш ёрдамида аниқланади;
3. Мутлақ қўшимча ўсишни базис давр деб қабул қилинган давр даражасига бўлиш йўли билан аниқланади.

323- жавобга қаранг.

III. Фермер хўжалигида полиз маҳсулотларини етиштириш 1992 йилда 1991 йилга нисбатан 5 % га, 1993 йилда 1992 йилга нисбатан эса 6 % га ошган. 1991-1993 йилларда полиз маҳсулотлари неча фоизга ошган?

1. 1%;
2. 11 %;
3. 11,3 %;
4. 20 %.

327- жавобга қаранг.

IV. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири ёрдамида регрессия коэффициенти ҳисобланади:

1. $a_0 = \frac{\sum y}{n}$;
2. $a_1 = \frac{\sum yt}{\sum t^2}$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

336-жавобга қаранг.

V. Агар ҳамма даража фақат доимий битта (яъни бошланғич) давр даражаси билан таққосланса, у ҳолда олинган кўрсаткич:

1. Базисли кўрсаткич бўлади;
2. Занжирсимон кўрсаткич бўлади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

319- жавобга қаранг.

?! Мустақил республикалар валюта фонди.

Бу фондни ҳар бир республиканинг ўзи ишлаб топади. Манбаига кўра, у уч турга бўлинади:

1. Республика экспортидан келган валюта тушуми.
2. Республика чет эл туризми индустрияси топган валюта даромадлари.
3. Республикадаги чет эл фирмалари валюта билан берадиган тўловлар.

I. Ўрганилаётган ҳодисаларнинг аниқ санадаги, фурсатдаги ҳолатини тавсифловчи динамика қаторлари:

1. Моментли динамик қаторлар деб аталади;
2. Даврий динамик қаторлар деб аталади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

313- жавобга қаранг.

II. 1% қўшимча ўсишнинг мутлақ моҳияти:

1. Қатор ҳар бир даражасининг қўшимча ўсиш суръатларига бўлинганига тенг;
2. Мутлақ қўшимча ўсишнинг қўшимча ўсиш суръатига бўлинганига тенг;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

323- жавобга қаранг.

III. Республикада кўмир қазиб чиқариш қуйидагилар билан тавсифланади (млн. тонна): 1985-298; 1995-395. 1985-1995 йилларда кўмир қазиб чиқаришнинг ўртача йиллик ҳажми қанча бўлган?

Жавоблар: 1. 97; 2. 346,5; 3. $\frac{395}{298}$; 4. 9,7.

326- жавобга қаранг.

IV. Тасодифий сабаблар таъсири остидаги тафовут қуйидагича аниқланади:

1. $\sigma = \sqrt{\frac{\sum(y-\bar{y})^2}{n}}$;

2. $\sigma = \sqrt{\frac{\sum(y-\bar{y})}{n}}$;

3. $\sigma = \sqrt{\frac{\sum(y-\bar{y}_t)^2}{n}}$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

339- жавобга қаранг.

V. Даврий динамик қаторлар даражаларини:

1. Қўшиш мумкин эмас;
2. Қўшиш мумкин;
3. Кўпайтириш мумкин;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

317- жавобга қаранг.

?! Иқтисодий дастаклар — жамиятнинг хўжалик юритиш механизмида амал қилувчи иқтисодий воситалар. Булар жумласига: нарх, таннарх, фойда, даромад, соф даромад, зарар, дотация, компенсация, субвенция, солиқ, бож пули, қарз, фоиз, иш ҳақи ва бошқалар киради.

I. Ўрганилаётган ҳодисаларнинг маълум давр ичидаги ҳолатини тавсифловчи динамика қаторлари:

1. Моментли динамик қаторлар деб юритилади;
2. Даврий динамик қаторлар деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

314- жавобга қаранг.

II. Республикада етиштирилган пахтанинг бир неча йил учун қўшимча ўсиш суръатлари келтирилган. Бу ерда пахта миқдорининг:

1. Неча млн. тонна қўшимча ўсганлиги келтирилган;
2. Неча фоиз ёки неча марта ўсганлиги келтирилган;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

323- жавобга қаранг.

III. Саноат маҳсулотини ишлаб чиқаришнинг йиллик қўшимча ўсиши (ўзидан олдинги йилга нисбатан, % да) 1992 йилда 1,52 ва 1993 йилда эса 2,50 фоизни ташкил қилган. Ўртача йиллик қўшимча ўсиш неча фоиз бўлган?

Жавоблар: 1. 2,01;
2. 1,25;
3. 1,02;
4. 1,40.

327- жавобга қаранг.

IV. Доимий сабаблар таъсири остидаги тафовут қуйидагича аниқланади:

1. $\sigma^2 = \sigma_y^2 - \sigma_T^2$;

2. $\sigma^2 = \sigma_д^2 - \sigma_y^2$;

3. $\sigma^2 = \sigma_T^2 - \sigma_y^2$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

340- жавобга қаранг.

V. Қуйидагиларга асосланиб қўшма корхонада банд бўлган ходимларнинг ўртача сонини биринчи ярим йил учун ҳисобланг:

ойлар (ой бошида)	I	II	III	IV	V	VI	VII
Ишчилар сони	320	304	302	300	280	284	280

Жавоблар: 1. 252, 8;
2. 295, 7;
3. 345, 0;
4. 295, 0.

325- жавоб қаранг.

?! Иқтисодий дастакларнинг моҳияти.

Иқтисодий дастаклар объектив иқтисодий қонунларнинг ҳаракат қилишидан келиб чиқадиган жараён ва ҳодисаларни билдиради, бу қонунларнинг амалиётдаги ифодаси ҳисобланади. Масалан, нарх орқали қиймат қонуни ифода этилади, фоиз даражасини ошириш орқали банкка пул кўпроқ жалб этилади ва ҳ.к.

I. Ҳосилавий динамик қаторлар дейилганда мутлақ миқдорлар асосида ҳисобланган:

1. Нисбий миқдорлар ва улар бўйича тузилган қаторлар тушунилади;
2. Ўртача миқдорлар ва улар бўйича тузилган қаторлар тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

315- жавобга қаранг.

II. Базисли усулда ҳисобланган мутлақ қўшимча ўсиш занжирсимон усулда ҳисобланган мутлақ қўшимча ўсишдар:

1. Йиғиндисига тенг;
2. Кўпайтмасига тенг;
3. Айирмасига тенг;
4. Бўлинмасига тенг;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

323- жавобга қаранг.

III. Вилоятда сут маҳсулотларини етиштириш 1985 йилда 35,3 ва 1995 йилда эса 83,0 минг тоннани ташкил қилади. 1985-1995 йилларда сут маҳсулотининг ўртача йиллик ўсиши қандай аниқланади:

1. $\sqrt[2]{23,51}$;
2. $\sqrt[10]{2,351}$;
3. $\sqrt[10]{235,1}$.

328- жавобга қаранг.

IV. Турли динамик қаторларни қиёсий таҳлил қилиш мақсадида қуйидаги кўрсаткич қўлланилади:

1. $\upsilon = \frac{\bar{X} \cdot 100}{\sigma_T}$;
2. $\upsilon = \frac{\sigma_T \cdot 100}{\bar{X}}$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

341- жавобга қаранг.

V. Қуйидаги маълумотларга асосланиб занжирсимон усулда мутлақ қўшимча ўсишни аниқланг (млн. сўм):

йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар:
1.— ; 8,6; 9,1; 8,1; 8,8; 9,2;
2.— ; 3,2; 3,7; 3,6; 4,2; 4,8;
3.— ; 3,2; 6,9; 10,5;14,7;19,5.

324- жавобга қаранг.

?! Капитал — ўзини ўзи кўпайтирувчи қиймат. У моддий неъматларни ишлаб чиқариш ва тақсимлаш жараёнида ишчилар меҳнатини эксплуатация қилиш натижасида иш кучининг қийматидан ошиқча бўлган янги қиймат яратади.

Қийматнинг ана шу ортиқча қисмини мулк эгаси ўзлаштиради.

I. Ҳосилавий динамик қаторларга қуйидагилар мисол бўла олади:

1. Аҳоли зичлиги;
2. Ҳар 1000 кишига тўғри келган туғилиш;
3. 1 га ерга солинган ўғит;
4. Маҳсулотнинг бир бирлигига сарфланган вақт;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

315- жавобга қаранг.

II. Базисли усулда ҳисобланган ўсиш суръати занжирсимон усулда ҳисобланган ўсиш суръатларининг:

1. Йиғиндисига тенг;
2. Бўлинмасига тенг;
3. Кўпайтмасига тенг;
4. Айирилганига тенг;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

323- жавобга қаранг.

III. Вилоятда юк автомобиль транспортининг юк обороти 1985 йилда 17,7 млн. т/км ни, 1995 йилда эса 41,3 млн. т/км ни ташкил қилди. 1985-1995 йилларда юк оборотининг ўртача йиллик ўсиши қандай аниқланади:

1. $\sqrt[10]{233,3}$;
2. $\sqrt[10]{2,333}$;
3. $\sqrt[9]{2,333}$

328- жавобга қаранг.

IV. Биринчи тафовутларга асосланиб автокорреляция коэффициенти қуйидагича ҳисобланади:

1. $r = \frac{\sum(x-\bar{x})(y-\bar{y})}{\sqrt{\sum(x-\bar{x})^2 \sum(y-\bar{y})^2}}$;
2. $r = \frac{\sum \Delta x \cdot \Delta y}{\sqrt{\sum \Delta_x^2 \cdot \sum \Delta_y^2}}$
3. Нотўғри жавоб йўқ.

343- жавобга қаранг.

V. Қуйидаги маълумотларга асосланиб базисли усулда мутлақ қўшимча ўсишни аниқланг (млн.сўм):

йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар: 1) — ; 3,2 6,9; 10.5; 14,7; 19,5; 2)— ; 8,6; 18,5; 28.1; 39,4; 52,3; 3) —; 3,2; 3,7 3,7; 4,2; 4,8.

324- жавобга қаранг.

?! Капитал турлари.

Капитал доимий ва ўзгарувчан, асосий ва айланма капиталга бўлинади.

Саноат капитали, савдо капитали, ссуда капитали шаклларида фаолият қилади.

Бозор иқтисодиёти шароитларида корхона, фирма, турли жамоаларга тегишли акционерлик капитали, заҳира капитали, устав капитали каби кўринишлари мавжуд.

I. Моментли динамика қаторларидаги даражаларни:

1. Қўшиш мумкин;
2. Қўшиш мумкин эмас;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

317- жавобга қаранг.

II. Даврий динамика қаторларида ўртача мутлақ даража:

1. Ўртача арифметик кўринишдаги формула ёрдамида ҳисобланади;
2. Ўртача хронологик формула ёрдамида ҳисобланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

324- жавобга қаранг.

III. Республика умумовқатланиш корхоналарининг товар оборoти 1991-1995 йилларда 1,5 марта ўсган. Ўртача йиллик ўсиш суръати қандай аниқланади:

1. $\sqrt[5]{1,50}$;
2. $\sqrt[6]{1,50}$;
3. $\sqrt[5]{150,0}$;

328- жавобга қаранг.

IV. Трендлар (яъни ривожланишнинг асосий йўналиши)га таяниб автокорреляция қуйидаги формула ёрдамида бартараф қилинади:

1. $r = \dfrac{\sum(x-\bar{x}_t)(y-\bar{y}_t)}{\sqrt{\sum(x-\bar{x}_t)^2(y-\bar{y}_t)^2}}$;

2. $r = \dfrac{\sum \Delta x \cdot \Delta y}{\sqrt{\sum(x-\bar{x}_t)^2(y-\bar{y}_t)^2}}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

344- жавобга қаранг.

V. Қуйидаги маълумотларга асосланиб занжирсимон усулда ўсиш суръатини аниқланг (%):

йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар:

1. — ; 3,2. 3,7; 3,6; 4,2; 4,8;

2.—; 108,6; 109,1; 108,1; 108,8; 109,2;

3.—; 108,6; 118,5; 128,1; 139,4; 152,3.

324- жавобга қаранг

?! **Капитал бозори, ссуда.** Капитал бозори — иқтисодий муносабатлар системаси; бўш турган пул воситаларини тўплаш, уларни ссуда капиталига айлантириш, сўнгра уларни ишлаб чиқариш жараёнлари иштирокчилари ўртасида қайта тақсимлаш муносабати.

Пул бозори асосан айланма капитал ҳаракатига хизмат кўрсатади.

I. Даврий динамика қаторлари даражаларини:

1. Қўшиш мумкин;
2. Қўшиш мумкин эмас;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

317- жавобга қаранг.

II. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири даврий динамика қаторларида ўртача мутлақ даражани ҳисоблаш учун қўлланилади?

1. $\bar{y} = \dfrac{\frac{1}{2}y_1 + y_2 + y_3 + \ldots \frac{1}{2}y_n}{n-1}$;

2. $\bar{y} = \dfrac{y_1 + y_2 + y_3 + \ldots + y_n}{N}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

324- жавобга қаранг.

III. Завод ишчиларининг меҳнат унумдорлиги 1993-1995 йилларда ўртача ҳар йили 5 % дан ўсган. Шу йиллар ичида жами ўсиш суръати неча % бўлган?

1. 115,00 %;
2. 110,25 %;
3. 115,76 % ;
4. 121,55 %.

328- жавобга қаранг.

IV. Мавсумийлик индекси ўрганилаётган у ёки бу ҳодисанинг:

1. Бир неча йиллар доирасидаги ойлар бўйича ўзгаришини тавсифлайди;
2. Бир йил доирасидаги ойлар бўйича ўзгаришини тавсифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

345- жавобга қаранг.

V. Динамика қаторлари деб:

1. Ижтимоий ҳодисаларнинг вақт ичида ўзгаришини таърифловчи кўрсаткичлар қатори тушунилади;
2. Ижтимоий ҳодисаларнинг муайян макондаги миқдорий ўзгаришлари тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

310- жавобга қаранг.

?! **Картель — монополистик бирлашма шакли.** Бир тармоқдаги мустақил корхоналар баҳолар, бозор, ишлаб чиқаришнинг умумий ҳажмида ҳар бир иштирокчининг ҳиссаси, иш кучи ёллаш, патентлар ва бошқа масалаларда ўзаро битим тузадилар. Улар монопол фойда олиш мақсадларини кўзлайди.

I. Динамика қаторларини таҳлил қилишда қуйидаги кўрсаткичларнинг қайси бири қўлланилади:

1. Мутлақ ўсиш ёки камайиш;
2. Ўсиш ва камайиш суръати;
3. Қўшимча ўсиш ёки камайиш суръати;
4. 1 % қўшимча ўсишнинг мутлақ моҳияти;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

318- жавобга қаранг.

II. Моментли динамик қаторларда ўртача мутлақ даража:

1. Ўртача хронологик формула ёрдамида аниқланади;
2. Ўртача арифметик кўринишдаги формула ёрдамида ҳисобланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

325- жавобга қаранг.

III. Тижорат савдосидаги муомала харажатлари 1992-1993 йилларда 19 % га камайди. Шу даврда муомала харажатлари ўртача неча % га камайган?

1. 9,5 %;
2. 10,5 %;
3. $\sqrt{19}$,
4. 0,9 %.

328- жавобга қаранг.

IV. Ўсиш ёки камайиш суръати занжирсимон усулда қуйидагича аниқланади:

1. $К_{ў.к.} = У_i - У_{i-1}$;
2. $К_{ў.к} = (У_i : У_0)\ 100$;
3. $К_{ў.к} = (У_i : У_{i-1}) \cdot 100$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

321- жавобга қаранг.

V. Қуйидаги маълумотларга асосланиб базисли усулда ўсиш суръатини аниқланг (%):

йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар: 1) — ; 108,6; 109,1; 108,1; 108,8; 109,2; 2) 100,0; 108,6; 118,5; 128,1; 139,4; 152,3; 3) — ; 3,2; 6,9; 10,5; 14,7; 19,5.

324- жавобга қаранг.

?! Квота — давлат ва халқаро ташкилотлар томонидан товарларни ишлаб чиқариш, уларни экспорт ва импорт қилиш юзасидан чеклашларнинг жорий этилиши.

Квота ўрнатиш халқаро битимларга биноан амалга оширилади. Давлатлараро шартномаларга кўра айрим ёки бир гуруҳ товарлар юзасидан квота ўрнатиладики, унга мувофиқ фақат белгиланган миқдордаги товарлар четга чиқарилади.

I. Агар ҳар бир даража ўзидан олдинги даража билан таққосланса (яъни таққослаш йилма-йил бўлса) у ҳолда олинган кўрсаткич:

1. Базисли кўрсаткич бўлади;
2. Занжирсимон кўрсаткич бўлади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

319- жавобга қаранг.

II. Ўртача қўшимча мутлақ ўсиш қуйидаги формула ёрдамида аниқланади:

1. $\bar{\Delta}_з = \frac{\Sigma \Delta_з}{n-1}$;

2. $\bar{\Delta}_б = \frac{У_n - У_0}{n-1}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

326- жавобга қаранг.

III. Юк транспортида юк оборотининг ўртача йиллик суръати 1991-1993 йилларда 1,05 ва 1994-1995 йилларда эса 1,08 % ни ташкил қилди. 1991-1995 йилларда ўртача йиллик ўсиш суръати қандай аниқланади?

1. $\sqrt{1{,}05 \cdot 1{,}08}$;
2. $\sqrt[5]{1{,}05^3 \cdot 1{,}08^2}$;
3. $\sqrt[5]{1{,}05 \cdot 1{,}08}$;

328- жавобга қаранг.

IV. Динамика қаторлари ўртасидаги тафовутни:

1. Фақатгина мутлақ миқдорлар билан ифодалаш мумкин;
2. Фақатгина нисбий кўрсаткич билан ифодалаш мумкин;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

341- жавобга қаранг.

V. Қуйидаги маълумотларга асосланиб занжирсимон усулда қўшимча ўсиш суръатини аниқланг (%):

йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар: 1.—; 8,6; 9,1; 8,1; 8,8; 9,2;
2.—; 8,6; 18,5; 28,1; 39,4; 52,3;
3.—; 3,2; 3,7; 3,6; 4,2; 4,8.

324- жавобга қаранг.

?! Квота ўрнатишдан мақсад жаҳон бозоридаги нархни маълум мақсад йўлида ўзгартириб туришдир, чунки квота товар таклифини чегаралайди, бу билан нарх-навога, бинобарин, фойда кўришга таъсир этади.

Квота ўрнатиш шартини бузган мамлакат ёки корхона иқтисодий жиҳатдан жазоланади.

I. Агар ҳамма даража фақат доимий битта (яъни бошланғич) давр даражаси билан таққосланса, у ҳолда олинган кўрсаткич:

1. Занжирсимон кўрсаткич бўлади;
2. Базисли кўрсаткич бўлади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

319- жавобга қаранг.

II. Ўртача ўсиш (камайиш) суръати:

1. Ўртача геометрик формула ёрдамида аниқланади;
2. Ўртача арифметик формула ёрдамида аниқланади;
3. Ўртача гармоник формула ёрдамида аниқланади.

327- жавобга қаранг.

III. Завод маҳсулотининг ўртача йиллик ўсиш суръати 1991—1992 йилларда 1,02 ни, 1993—1995 йилларда эса 1,05% ни ташкил қилди. 1991—1995 йилларда маҳсулотнинг ўртача йиллик ўсиши қандай аниқланади?

1. $\sqrt{1{,}02 \cdot 1{,}05}$;
2. $\sqrt[5]{1{,}02 \cdot 1{,}05}$;
3. $\sqrt[5]{1{,}02^2 \quad 1{,}05^3}$.

328- жавобга қаранг.

IV. 1% қўшимча ўсиш (камайиш) нинг мутлақ моҳиятини ҳисоблаш учун қуйида қайд этилган формуланинг қайси бири қўлланилади.

1. $(\%) = \dfrac{y_i - y_{i-1}}{\dfrac{y_i \cdot 100}{y_{i-1}} - 100}$;
2. $(\%) = \dfrac{y_{i+1}}{100}$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

323- жавобга қаранг.

V. Ўрганилаётган ҳодисаларнинг аниқ санадаги, фурсатдаги ҳолатини тавсифловчи динамика қаторлари:

1. Даврий динамик қаторлар деб аталади;
2. Моментли динамик қаторлар деб аталади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

313- жавобга қаранг.

?! Келишилган нархлар — турли ишлаб чиқариш корхоналари ва савдо ташкилотлари ўртасида ҳар икки томоннинг розилиги билан олдиндан келишиб белгиланган нархлар.

Улар келишилган муддат давомида амал қилади, ҳар икки томон (сотувчи ёки харидор) иқтисодий манфаатга мос тушганда, яъни яхши фойда кўриладиган фаолиятни таъминлагандагина ўрнатилади.

I. Мутлақ қўшимча ўсиш ёки камайиш:

1. Ҳар қайси кейинги давр даражасидан бошланғич ёки ўзидан олдинги давр даражасини айириш йўли билан аниқланади;
2. Ҳар қайси кейинги давр даражасини бошланғич ёки ўзидан олдинги давр даражасига бўлиш йўли билан аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

320- жавобга қаранг.

II. Ўрта ўсиш (камайиш) суръати қуйидаги қайси формула ёрдамида аниқланади:

1. $\bar{K} = \sqrt{K_1 \cdot K_2 \cdot K_3 \cdots K_n}$;
2. $\bar{K} = \sqrt[n-1]{y_n : y_0}$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

327-328- жавобларга қаранг.

III. 1995 йилда тумандаги хўжаликлар инвестиция учун 9,6 млн. сўм сарфлашди. Бу эса 1990 йилги инвестициядан 70% га кўп бўлган. 1990—1995 йилларда инвестициянинг мутлақ қўшимча ўсиши неча млн. сўм бўлган?

1. 2,88 млн. сўм;
2. 6,72 млн. сўм;
3. 5,65 млн. сўм;
4. 3,95 млн . сўм.

320- жавобга қаранг.

IV. Динамика қаторларида корреляцион боғланиш фақатгина доимий ва тасодифий сабабларга боғлиқ бўлиб қолмай, балки шу билан бирга, у динамика қаторларидаги ҳар бир олдинги ва кейинги давр даражаларининг ўзаро боғланганлигига ҳам боғлиқ бўлади. Бундай боғланиш статистикада:

1. Автокорреляция дейилади;
2. Экстраполяция дейилади;
3. Интерполяция дейилади.

342 - жавобга қаранг.

V. Динамика қаторлари қандай вақтни тавсифлашига қараб:

1. Даврий динамик қатор кўринишида бўлиши мумкин;
2. Моментли динамик қатор кўринишида бўлиши мумкин;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

313- жавобга қаранг.

?! Кенгаювчи бозор — олди-сотди обороти ортиб борувчи ва хилма-хил товарлар мавжуд бозор.

Кенгаювчи бозор нарх-навонинг ортиши ҳисобига эмас, балки товар ишлаб чиқаришнинг ўсиши эвазига амал қилади. Бозорнинг кенгайиши миллий минтақавий ва жаҳон бозорига хос бўлиб қолмай, ҳатто айрим товарлар бозорига ҳам хосдир.

I. Базисли усулда мутлақ қўшимча ўсиш ёки камайиш кўрсаткичи қуйидагича аниқланади:

1. $\Delta y = Y_i - Y_{i-1}$;

2. $\Delta y = Y_i - Y_0$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

320- жавобга қаранг.

II. Ўртача ўсиш ёки камайиш суръати:

1. Динамик қатор даражаларининг бошланғич ва охирги ҳадларига асосланиб ҳисобланиши мумкин:

2. $K = \sqrt[n-1]{Y_n : Y_0}$ формула ёрдамида ҳисобланиши мумкин;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

328- жавобга қаранг.

III. 1988—1993 йиллар ичида заводда банд бўлган ходимларнинг сони 20% га кўпайган. 1% қўшимча ўсишнинг мутлақ моҳияти 12 киши. 1995 йилда заводда банд бўлган кишиларнинг сони неча киши бўлган?

1. 720 киши;
2. 1440 киши;
3. 2400 киши;
4. 1200 киши.

324- жавобга қаранг.

IV. Автокорреляциянинг мавжудлигини аниқлаш учун динамика қаторларидаги даражаларнинг:

1. Битта даврга силжиши кифоя;
2. Иккита даврга силжиши кифоя;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

342- жавобга қаранг.

V. Қуйидаги маълумотларга асосланиб базисли усулда қўшимча ўсиш суръатини аниқланг (%):

йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар:
1.— ; 8,6; 9,1; 8,1; 8,8; 9,2;
2.— ; 8,6; 18,5; 28,1; 39,4; 52,3;
3.— ; 3,2; 6,9; 10,5; 14,7; 19,5.

324-жавобга қаранг.

?! Кечиктирилган талаб — бозордаги тақчиллик туфайли керакли товар топилмасдан, қондирилиш муддати орқага сурилган талаб. Бу талаб носоғлом иқтисодиёт ва мувозанати бузилган бозорга хос.

Кечиктирилган талабнинг ортиб бориши иқтисодий танглиқни чуқурлаштиради, инфляция кучайиши хавфини туғдиради.

I. Занжирсимон усулда мутлақ қўшимча ўсиш ёки камайиш кўрсаткичи қуйидагича аниқланади:

1. $\Delta y = Y_i - Y$;

2. $\Delta y = Y_i - Y_{i-1}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

320- жавобга қаранг.

II. Илгарилаш коэффициенти дейилганда бир хил давр учун ҳисобланган иккита динамик қатордаги базисли ўсиш суръатларининг:

1. Нисбати тушунилади;
2. Йиғиндиси тушунилади;
3. Кўпайтмаси тушунилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

331- жавобга қаранг.

II. Беш йил ичида (1988—1993) вилоятда цемент ишлаб чиқариш 45% га ошган. 1% қўшимча ўсишнинг мутлақ моҳияти 2,5 минг тонна. 1988—1993 йиллар учун ўртача йиллик мутлақ қўшимча ўсиш неча тонна бўлган?

1. 108,0 тонна;
2. 54,0 тонна;
3. 69,6 тонна;
4. 21,6 тонна.

326- жавобга қаранг.

IV. Динамика қаторларида ҳар бир олдинги ва кейинги давр даражаларининг ўзаро боғлиқлиги статистикада:

1. Автоковариация дейилади;
2. Автокорреляция деб аталади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

342- жавобга қаранг.

V. Қуйидаги маълумотларга асосланиб занжирсимон усулда қўшимча ўсиш суръатини аниқланг (%):

йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
асосий фондлар (м/с)	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар:
1. — ; 3,2; 3,7; 3,6; 4,2; 4,8;
2. — ; 8,6; 18,5; 28,1; 39,4; 52,3;
3 — ; 8,6; 9,1; 8,1; 8,8; 9,2.

324- жавобга қаранг

?! Кичик бизнес — бозор иқтисодиёти ривожланган мамлакатларда ўзига мустақил майда корхоналарнинг даромад кўзловчи соҳибкорлик фаолияти.

Кичик бизнес катта капитал талаб қилмаганидан эпчил бўлади, бир соҳадан бошқасига тез ўтиб, бозор коньюнктурасига мослашиб олади.

I. Мутлақ қўшимча ўсиш ёки камайиш формуласида жорий, таққосланувчи давр қуйидагича ишораланади:

1. $У_{i-1}$;

2. $У_0$;

3. $У_{i(1)}$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

320- жавобга қаранг.

II. Ўрганилаётган ҳодисадаги умумий қонуниятлар:

1. Даврлар оралиқларини кенгайтириш усулида аниқланади;
2. Сирғанчиқ ўртача даражаларни ҳисоблаш усулида аниқланади;
3. Динамика қаторларини улаш усулида аниқланади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

332- жавобга қаранг.

III. Корхонада маҳсулот ишлаб чиқариш 1990 йилда 200 минг сўмни ташкил қилган. Ўзидан олдинги йилга нисбатан мутлақ қўшимча ўсиш 1991 йилда 46 минг сўмни, 1992 йилда 42 минг сўмни ташкил қилган. 1990—1992 йилларда ўртача йиллик қўшимча ўсиш суръати неча % бўлган?

1. 44%; 2. 20%;
3. 48%. 4. 10%;

328- жавобга қаранг.

IV. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири ёрдамида регрессия коэффициенти ҳисобланади:

1. $a_1 = \frac{\sum yt}{\sum t^2}$;

2. $a_0 = \frac{\sum y}{n}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

336- жавобга қаранг.

V. Қуйидаги маълумотларга асосланиб базисли усулда қўшимча ўсиш суръатини аниқланг (%):

йиллар	1990	1299	1992	1993	1994	1995
асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар:
1.— ; 8,6; 9,1; 8,1; 8,8; 9,2;
2.— ; 3,2; 6,9; 10,5; 14,7; 19,5;
3.— ; 8,6; 18,5; 28,1; 39,4; 52,3.

324- жавобга қаранг.

?! Клиринг — товарлар, қимматбаҳо қоғозлар, хизматлар учун ўзаро мажбурият ва талабларни ҳисобга олган ҳолда нақд пулсиз ҳисоб-китоблар қилиш системаси.

Банкларо клиринг ва халқаро валюта клиринглари бор. Клиринг ҳаракатлари олтин ва чет эл валютасисиз бажарилиши мумкин. Ички ҳисоб-китобларда чек ва вексель клиринглари қўлланилади.

I. Мутлақ қўшимча ўсиш ёки камайиш формуласида базис, таққосланадиган давр даражаси қуйидагича ишораланади:

1. $У_0$;
2. $У_{i(1)}$;
3. $У_{i-1}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

320- жавобга қаранг.

II. Ўрганилаётган ҳодисадаги умумий қонуниятлар:

1. Қаторларни аналитик текислаш усулида аниқланади;
2. Интерполяцияни қўллаш усулида аниқланади;
3. Экстраполяцияни қўллаш усулида аниқланади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

332- жавобга қаранг.

III. Кичик корхонада ишчиларнинг меҳнат унумдорлиги 1993—1995 йилларда ўртача ҳар йили 5% дан ўсган. Шу йиллар ичида жами ўсиш суръати неча % бўлган?

1. 121,55%;
2. 115,76%;
3. 110,25%;
4. 115,00%.

328- жавобга қаранг.

IV. Турли оралиқларда берилган қаторларда ўртача ўсиш (камайиш) суръати қуйидаги формулаларнинг қайси бири ёрдамида ҳисобланади:

1. $\Delta K - K - 100$;
2. $K = \sqrt[m]{\Pi K^{m_2}}$;
3. $K = \sqrt{K_1 \cdot K_2 \cdot K_3 \cdots K_n}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

330- жавобга қаранг.

V. Қуйидаги маълумотларга асосланиб 1% қўшимча ўсишнинг мутлақ моҳиятини аниқланг (минг сўм):

йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар:
1. 405; 442; 478; 520; 568; —;
2. 373; 405; 442; 478; 520; 568;
3. —; 373; 405; 442; 478; 520.

324- жавобга қаранг.

?! Конверсия — ҳарбий ишлаб чиқариш ва бошқа хил ҳарбий фаолият соҳаларининг тинчлик мақсадларига кўчирилиши.

Конверсияга мувофиқ кўпгина йирик ҳарбий заводлар аграр ва озиқ-овқат саноати, тиббиёт, халқ таълими учун зарурий маҳсулотларни ишлаб чиқаришга ўтказилади.

X б о б. ИҚТИСОДИЙ ИНДЕКСЛАР

Мавзу саволлари	Бозор иқтисодиётига оид тушунчалар
1. Иқтисодий индекслар тўғрисида умумий тушунча, уларнинг моҳияти, вазифалари ва турлари. 2. Алоҳида индекслар. 3. Агрегат индекслар. 4. Ўртача индекслар. 5. Ўзгарувчан ва ўзгармас таркибли, тузилмавий силжишлар индекслари. 6. Ҳудудий индекслар. 7. Ўзаро боғланган индекслар. Омилли таҳлил. 8. Аҳоли даромадини индексация қилиш тартиби.	Молия конверсияси. Конвертирланган (эркин алмаштириладиган) валюта. Конвертирланган сўм. Конвертирланмаган валюта. Консорциум. Консорциумнинг вужудга келиш тарихи. Контрабанда. Контракт. Контракт нархлар. Контракт нархларнинг тури. Концерн. Концессия. Корнер. Корпорация Корхона акцияси. Корхоналарнинг валюта фондлари. Котировка ва унинг турлари. Кредит. Кредитор. Кредит турлари. Кредит муассасалари. Кредит пуллар ва унинг турлари. Вексель. Банкнот. Чек.

I. Индекс лотинча "index" сўзидан олинган бўлиб:

1. Белги деган маънони билдиради;
2. "Кўрсаткич" деган маънони беради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

346- жавобга қаранг.

II. Индекслар:

1. Мураккаб ҳодисанинг айрим унсурлари учун ҳисобланиши мумкин;
2. Мураккаб ҳодисани умумлаштириб тавсифлаш учун ҳисобланиши мумкин;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

351- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги қайд этилган формулаларнинг қайси бири ишлаб чиқарилган ёки сотилган маҳсулот табиий ҳажмининг умумий индекси?

1. $I = \frac{\sum q_1 \cdot p_0}{\sum q_0 p_0}$;
2. $I = \frac{\sum q_1 p_1}{\sum q_1 p_0}$;
3. $I = \frac{\sum t_0 q_1}{\sum t_1 q_1}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

352- жавобга қаранг.

IV. Маҳсулот табиий ҳажмининг алоҳида индексини ҳисобланг(%):

Маҳсулотлар	Сотилган маҳсулот (минг)		Маҳсулот бирлиги баҳоси (сўм)	
	базис давр	жорий давр	базис давр	жорий давр
А	736	812	34	41
Б	681	752	32	36

1. 120,6; 112,5;
2. 110,3; 110,4
3. Нотўғри жавоб йўқ.

353- жавобга қаранг.

V. Мавжуд маълумотлар асосида умумий (агрегат) индексларни ҳисоблаш имконияти бўлмаган ҳолларда:

1. Ўртача индекслар қўлланилади;
2. Алоҳида индекслар қўлланилади;
3. Ҳудудий индекслар қўлланилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

365- жавобга қаранг.

?! Молия конверсияси — муайян бир давлат валютасини бошқа мамлакат валютасига айирбошлаш; илгари чиқарилган давлат заёми облигациялари шартларини ўзгартириш (кўпроқ қарзнинг фоиз даражасини пасайтириш ёки қарз муддатини узайтириш), янгилари билан алмаштириш мақсадларида ўтказилади.

I. Индексларни ҳисоблаш натижаларига асосланиб мураккаб ҳодисаларнинг:

1. Фақат нисбий ўзгаришини аниқлаш мумкин.
2. Нисбий миқдори билан бир қаторда бу ўзгаришнинг мутлақ қийматини ҳам аниқлаш мумкин;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

346- жавобга қаранг.

II. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири ишлаб чиқарилган ёки сотилган маҳсулот таблий ҳажмининг алоҳида индексидир:

1. $i_c = c_1 : c_0$;
2. $i_q = q_1 : q_0$;
3. $i_p = p_1 : p_0$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

351- жавобга қаранг.

III. Меҳнат унумдорлигининг тўғри кўрсаткичи қуйидагича аниқланади:

1. $i = \frac{q_1}{T_1} : \frac{q_0}{T_0}$;

2. $i = \frac{T_1}{q_1} : \frac{T_0}{q_0}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

361- жавобга қаранг.

IV. Баҳонинг умумий индексини ҳисобланг (%):

Маҳсулот тури	сотилган маҳсулот (минг)		маҳсулот бирлиги баҳоси (сўм)	
	базис давр	жорий давр	базис давр	жорий давр
А(л)	736	812	34	41
Б(кг)	681	752	32	36
В(дона)	186	210	42	44

Жавоблар: 1. 120,6; 2. 110,7; 3. 115,1

353- жавобга қаранг.

V. Ўртача индексни қайси кўринишда ҳисоблашдан қатъи назар:

1. У агрегат индексга батамом ўхшаш бўлиши керак;
2. У агрегат индекс билан бирдек натижа бериши керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

367- жавобга қаранг.

?! Конвертирланмаган валюта — миллий доирада амал қилиб, хорижий валюталарга алмашмайдиган валюта (мас, сўм, лев). Бундай валюта мавжудлиги халқаро иқтисодий алоқаларни чеклайди. Бозор иқтисодиёти кенгайиб ва чуқурлашиб бориши билан ягона муомала воситаси — конвертирланган валюта бўлиши керак.

I. Ҳар қандай нисбий миқдорни:

1. Индекс деб аташ мумкин;
2. Индекс деб аташ мумкин эмас;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

346- жавобга қаранг.

II. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири баҳонинг алоҳида индексидир:

1. $i_q = q_0 : q_1$;
2. $i_q = q_1 : q_0$;
3. $i_p = P_1 : P_0$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

351- жавобга қаранг.

III. Меҳнат унумдорлиги ошиши эвазига қўшимча ўсган маҳсулот қиймати қуйидагича аниқланади:

1. $I = \left(\frac{\Sigma q_1 p}{\Sigma T_1} : \frac{\Sigma q_0 p}{\Sigma T_0} \right)$;

2. $I = \frac{\Sigma i_{tr} T_1}{\Sigma T_0}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

364- жавобга қаранг.

IV. Товароборотнинг умумий индексини аниқланг (%):

Маҳсулот тури	сотилган маҳсулот (минг)		маҳсулот бирлиги баҳоси (сўм)	
	базис давр	жорий давр	базис давр	жорий давр
А (л)	736	812	34	41
Б (кг)	681	752	32	36
В (дона)	186	210	42	44

Жавоблар: 1. 115,1; 2. 127,4; 3. 110,7.

353- жавобга қаранг.

V. Жорий даврда товар оборот ҳажми базис даврга нисбатан 104,5 %, баҳо эса ўртача 136 % га ўсди. Маҳсулот табиий ҳажмининг умумий индекси қандай ўзгарган?

1. 76,8 %;
2. 142,1 %;
3. 139,1 %;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

378- жавобга қаранг.

?! Консорциум (ширкат, уюшма) — фирмалар ёки фирмалар билан ҳукумат ўртасида муайян амалий, жуда кенг кўламдаги иқтисодий лойиҳаларни амалга ошириш мақсадида шартнома асосида тузилган вақтинчалик бирлашма; банклар ёки саноат компаниялари ўртасида молия ҳаракатларини ҳамкорликда ўтказиш учун тузилган келишув.

II. Индекслар ёрдамида умумўлчовга эга бўлмаган турли хилдаги:

1. Мураккаб тўпламларнинг икки ва ундан ортиқ даврлар ичида ўртача ўзгариши аниқланади;
2. Мураккаб тўпламларнинг турли объект ёки ҳудудлар миқёсидаги ўзаро нисбатлари аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

347- жавобга қаранг.

II. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири таннархнинг алоҳида индексидир:

1. $i_p = P_1 : P_0$;
2. $i_q = q_1 : P_0$;
3. $i_c = C_1 : C_0$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

351- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги формуланинг қайси бири акад. С.Г. Струмилин номи билан юритилади:

1. $I = \dfrac{\sum i_v T_1}{\sum T_1}$;

2. $I = \dfrac{\sum P_1 q_1}{\sum P_0 q_1} \cdot \dfrac{\sum P_1 q_0}{\sum P_0 q_0}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

363- жавобга қаранг.

IV. Маҳсулот бирлиги таннархининг алоҳида индексларини аниқланг:

Маҳсулот тури	ишлаб чиқарилган маҳсулот (минг кг)		маҳсулот бирлиги таннархи (сўм)	
	базис даврда	жорий даврда	базис даврда	жорий даврда
А	32	36	75,4	81,0
Б	12	18	72,1	78,4
В	18	21	79,0	85,4

Жавоблар: 1. 112,5; 150,0; 116,7; 2. 107,4; 108,7; 108,1; 3. 130,2, 103,6; 112,6.

351- жавобга қаранг

V. Жорий даврда маҳсулот табиий ҳажмининг умумий индекси 23,2 % га камайди. Баҳо эса ўртача 36 % га қўшимча ўсди. Товар оборотнинг умумий индекси қандай ўзгарган?

1. 104,5 %;
2. 76,8 %;
3. 142,1 %;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

378- жавобга қаранг.

?! Консорциумнинг вужудга келиш тарихи.

Дастлаб консорциум банк соҳасида майдонга келган. Консорциум XX аср бошларида банк монополиясининг бир шакли бўлган.

Бозор иқтисодиёти шароитларида мамлакат чет эл фирмалари ва банклари билан ҳамкорликда консорциумлар вужудга келади.

I. Индекслар ёрдамида умумўлчовга эга бўлмаган турли хилдаги:

1. Мураккаб тўпламлар бўйича шартнома ва давлат буюртмаларининг ўртача бажарилиши даражаси ҳисобланади;
2. Мураккаб тўпламлар ўртасидаги боғланиш кучи, уларга таъсир этувчи омилларнинг роли аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

347- жавобга қаранг.

II. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири маҳсулот бирлигига сарфланган вақтни тавсифловчи алоҳида индексдир:

1. $i_q = q_1 : q_0$;
2. $i_t = t_0 : t_1$;
3. $i_p = P_1 : P_0$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

351-жавобга қаранг.

III. Қуйидаги қайси формула немис олими Фишер номи билан юритилади:

1. $I = \sqrt{\dfrac{\sum P_1 q_1}{\sum P_0 q_1} \cdot \dfrac{\sum P_1 q_0}{\sum P_0 q_0}}$;

2. $I = \dfrac{\sum i_v T_1}{\sum T_1}$;

3. $I = \dfrac{\sum P_1 q_1}{\sum P_0 q_1}$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

355- жавобга қаранг.

IV. Маҳсулот таннархининг умумий индексини аниқланг:

Маҳсулот тури	маҳсулот ҳажми (минг кг)		маҳсулот бирлиги таннархи (сўм)	
	базис даврда	жорий даврда	базис даврда	жорий даврда
А	32	36	75,4	81,0
Б	12	18	72,1	78,4
В	18	21	79,0	85,4

Жавоблар: 1. 125,7; 2. 130,2; 3. 103,6.

352- жавобга қаранг.

V. Жорий даврда товар оборотнинг умумий индекси 104,5 % га ўсган, маҳсулотнинг табиий ҳажми индекси эса 23,2 % га камайган. Баҳонинг умумий индекси қандай ўзгарган?

1. 80,3 %;
2. 136,0 %;
3. 104,5 %;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

378- жавобга қаранг.

?! Контрабанда — давлат чегарасидан моллар, қиммат баҳо буюмлар ва бошқа нарсаларни қонунга хилоф (яширинча) усулларда ўтказиш, шунингдек, таъқиқланган молларни олиб ўтиш учун ноқонуний ҳаракатлар қилиш.

Божхонадан ўтказилмаган, хусусан, божхона назоратидан ташқари яширинча, топиш қийин бўлган воситалар орқали ёки декларацияда кўрсатилмаган моллар ноқонуний олиб ўтилган ҳисобланади.

I. Индекслар моҳияти жиҳатдан:

1. Динамика индекслари бўлиши мумкин;
2. Ҳудудий индекслар бўлиши мумкин;
3. Ўзгармас ва ўзгарувчан таркибли индекслар бўлиши мумкин;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

348- жавобга қаранг.

II. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири меҳнат унумдорлигининг алоҳида индексидир:

1. $i_v = V_1 : V_0$;
2. $i_p = P_1 : P_0$;
3. $i_q = q_1 : q_0$;
4. $i_c = C_1 : C_0$;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

351- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги қайси формула немис олими Пааше номи билан юритилади:

1. $I = \sqrt{\frac{\sum P_1 q_1}{\sum P_0 q_1} \cdot \frac{\sum P_1 q_0}{\sum P_0 q_0}}$;
2. $I = \frac{\sum P_1 q_1}{\sum P_0 q_1}$;
3. $I = \frac{\sum P_1 q_0}{\sum P_0 q_0}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

355- жавобга қаранг.

IV. Ишлаб чиқарилган маҳсулот учун сарфланган жами харажатнинг умумий индексини аниқланг:

Маҳсулот тури	Маҳсулот ҳажми (минг кг)		Маҳсулот бирлиги таннархи (сўм)	
	базис давр	жорий давр	базис давр	жорий давр
А	32	36	75,4	81,0
Б	12	18	72,1	78,4
В	18	21	79,0	85,4

Жавоблар: 1. 103,6;
2. 125,7;
3. 130,2.

352- жавобга қаранг.

V. Жорий даврда базис даврга нисбатан маҳсулотнинг табиий ҳажми 4 % га камайди, ишлаб чиқариш харажатлари индекси 20 % га ошди. Маҳсулот таннархи индекси қандай ўзгарган?

1. 125,0 %;
2. 115,2 %;
3. 116,0 %;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

379- жавобга қаранг.

?! Контракт (битим, келишув) — мамлакатлар, фирма, корхона ва бошқалар ўртасида ўзаро ҳуқуқ ва мажбуриятларни ўрнатиш, ўзгартириш ёки тўхтатиш (бекор қилиш) тўғрисидаги икки томонлама ёзма келишув — шартнома.

Ташқи савдода контракт бир томон (сотувчи)нинг иккинчи томон (сотиб олувчи)ни шартномада кўрсатилган товар билан таъминлаш мажбурияти ҳақида шаҳодат берувчи ҳужжат.

I. Динамика индекслари:

1. Икки ва ундан ортиқ даврлар ичида ўрганилаётган ҳодисалар ҳақиқатда қандай ўзгаришини ифодалайди;
2. Турли объект ёки минтақаларга тегишли иқтисодий ҳодисаларнинг ўзаро нисбатини кўрсатади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

348- жавобга қаранг.

II. Маҳсулот табиий ҳажмининг алоҳида индекси:

1. Базис даврдаги маҳсулот бирлиги баҳосининг жорий даврдаги маҳсулот бирлиги баҳосига бўлган нисбатни тавсифлайди;
2. Жорий даврдаги маҳсулот ҳажмининг базис даврдаги маҳсулот ҳажмига бўлган нисбатни тавсифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

351- жавобга қаранг.

III. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири вақт сарфининг умумий индексидир?

1. $I = \frac{\sum t_0 q_1}{\sum t_1 q_1}$;
2. $I = \frac{\sum c_1 q_1}{\sum c_0 q_1}$;
3. $I = \frac{\sum q_1 p_1}{\sum q_1 p_0}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

352- жавобга қаранг.

IV. Маҳсулотнинг меҳнат талабчанлиги алоҳида индексларини аниқланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврдаги маҳс. (дона)	Маҳсулот бирлигига сарфланган вақт (одам/соат)	
		базис давр	жорий давр
А	43720	4,3	4,0
Б	12835	9,0	9,2
В	10254	14,5	12,5

Жавоблар:
1. 107,4;
2. 93,0; 102,2; 86,2;
3. 107,5; 97,8; 116,0.

358- жавобга қаранг.

V. Жорий даврда базис даврга нисбатан маҳсулот таннархи индекси 125 % га ўсган, маҳсулот табиий ҳажми 4 % га камайган. Ишлаб чиқариш харажатлари индекси қандай ўзгарган?

1. 116,0 %;
2. 120,0 %;
3. 115,2 %;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

379- жавобга қаранг.

?! Контракт нархлар — олди-сотди контракти (битим)да белгиланган нархлар. Бундай нархлар томонларнинг савдолашуви натижасида шаклланади, шу сабабли одатда улар сир сақланади.

Контракт нархлар контракт амал қилган даврда қўлланади, контракт муддати тугагач, улар ўз кучини йўқотади.

I. Режа ёки шартномаларнинг бажарилиш индекслари:

1. Икки ва ундан ортиқ даврлар ичида ўрганилаётган ҳодисалар ҳақиқатда қандай ўзгаришини ифодалайди;
2. Режа ёки шартномаларнинг қай даражада бажарилишини тавсифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

348- жавобга қаранг.

II. Маҳсулот бирлиги баҳосининг алоҳида индекси:

1. Жорий даврдаги маҳсулот ҳажмининг базис даврдаги маҳсулот ҳажмига бўлган нисбатни ифодалайди;
2. Жорий даврдаги маҳсулот бирлиги баҳосининг базис даврдаги маҳсулот бирлиги баҳосига бўлган нисбатни тавсифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

351- жавобга қаранг.

III. Қуйида қайд қилинган формулаларнинг қайси бири меҳнат унумдорлигининг умумий индекси:

1. $I = \frac{\Sigma q_1 p_1}{\Sigma q_0 p_0}$;
2. $I = \frac{\Sigma q_1 p_1}{\Sigma q_1 p_0}$;
3. $I = \frac{\Sigma q_1 p}{\Sigma T_1} : \frac{\Sigma q_0 p}{\Sigma T_0}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

IV. Маҳсулотнинг меҳнат талабчанлиги умумий индексини ҳисобланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврдаги маҳсулот (дона)	Маҳсулот бирлигига сарфланган вақт (одам—соат)	
		базис давр	жорий давр
А	43720	4,3	4,0
Б	12835	9,0	9,2
В	10254	14,5	12,5

Жавоблар: 1. 107,4; 2. 102,2; 3. 93,0.

359- жавобга қаранг.

V. Жорий даврда базис даврдагига нисбатан ишлаб чиқариш харажатлари индекси 120 % га ўсди, маҳсулот таннархи индекси эса 125 % га ўсди. Маҳсулот табиий ҳажми индекси қандай ўзгарган?

1. 115,2 %;
2. 120,0 %;
3. 96,0 %;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

379- жавобга қаранг.

?! Контракт нархларнинг тури. Контракт нархларнинг уч тури бор:

1) қатъий белгиланган, қайд этилган нархлар;
2) кейинчалик контракт тузувчилар келишган вақтда қайд этиладиган нархлар;
3) ўзгарувчан, контракт тузувчилар розилиги билан келишилган муддатда ўзгарувчи нархлар.

I. Ҳудудий индекслар:

1. Турли объект ёки минтақаларга тегишли бир турдаги иқтисодий ҳодисаларнинг ўзаро нисбатини кўрсатади;
2. Икки ва ундан ортиқ даврлар ичида ўрганилаётган ҳодисалар ҳақиқатда қандай ўзгаришини белгилайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

348- жавобга қаранг.

II. Маҳсулот бирлиги таннархининг алоҳида индекси:

1. Базис даврдаги маҳсулот ҳажмининг жорий даврдаги маҳсулот ҳажмига бўлган нисбатни тавсифлайди;
2. Жорий даврдаги маҳсулот бирлиги таннархининг базис даврдаги маҳсулот бирлиги таннархига бўлган нисбатни тавсифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

351- жавобга қаранг.

III. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири харажатнинг умумий индексидир:

1. $I = \frac{\Sigma q_1 p_0}{\Sigma q_0 p_0}$;
2. $I = \frac{\Sigma q_1 p_1}{\Sigma q_0 p_0}$;
3. $I = \frac{\Sigma q_1 c_1}{\Sigma q_0 c_0}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

352- жавобга қаранг.

IV. Маҳсулот бирлигига сарфланган вақтнинг камайиши эвазига жами тежалган вақтни аниқланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврдаги маҳсулот (дона)	Маҳсулот бирлигига сарфланган вақт (одам—соат)	
		базис давр	жорий давр
А	43720	4,3	4,0
Б	12835	9,0	9,2
В	10254	14,5	12,5

Жавоблар: 1. 31067 одам/соат; 2. 31077 одам/соат; 3. 31070 одам/соат.

359- жавобга қаранг.

V. Жорий даврда базис даврга нисбатан маҳсулотнинг меҳнат талабчанлиги индекси 8 % га камайган, маҳсулот табиий ҳажми эса 2 % га қўшимча ўсган. Меҳнат унумдорлиги индекси қандай ўзгарган?

1. 108,7 %;
2. 97,9 %;
3. 110,9 %;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

380- жавобга қаранг.

?! Концерн — ишлаб чиқариш диверсификация асосида таркиб топадиган йирик, кўп тармоқли корпорация. У аста-секин саноат монополиясининг етакчи шаклига айланди. Концерн таркибига (саноат, транспорт, савдо, банк соҳаси) турли тармоқларга тегишли, айрим ҳолларда кўпгина мамлакатларда жойлашган ўнлаб ва юзлаб корхоналар киради.

I. Индексларни ҳисоблашда:

1. Фақат жорий давр қатнашади;
2. Фақат базис давр қатнашади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

349- жавобга қаранг.

II. Меҳнат унумдорлигининг алоҳида индекси:

1. Жорий даврда вақт бирлигида ишлаб чиқарилган маҳсулот миқдорининг базис даврда вақт бирлигида ишлаб чиқарилган маҳсулот миқдорига бўлган нисбатни тавсифлайди;
2. Жорий даврдаги маҳсулот миқдорининг базис даврдаги маҳсулот миқдорига бўлган нисбатни тавсифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

351- жавобга қаранг.

III. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири товар оборот (қиймат)нинг умумий индекси:

1. $I = \frac{\sum q_1 c_1}{\sum q_0 c_0}$;
2. $I = \frac{\sum q_1 p_1}{\sum q_0 c_0}$;
3. $I = \frac{\sum q_1 c_1}{\sum q_1 c_0}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

352- жавобга қаранг.

IV. Товар оборотнинг умумий индексини ҳисобланг (%):

Маҳсулот тури	Товароборот ҳажми (минг сўм)		iq
	базис давр	жорий давр	
А	105,4	107,6	105,01
Б	896,2	902,3	10,6

Жавоблар: 1. 91,0;
2. 105,0;
3. 100,8.

365- жавобга қаранг.

V. Жорий даврда базис даврга нисбатан маҳсулот табиий ҳажми 5,7 % га қўшимча ўсган, сарфланган жами меҳнат миқдори эса 3 % га камайган. Меҳнат унумдорлиги индекси қандай ўзгарган?

1. 109,0;
2. 102,5;
3. 102,7;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

380- жавобга қаранг.

?! Концессия (рухсат, ён бериш) — миллий иқтисодиётни ривожлантириш ёки тиклаш, табиий бойликларни ўзлаштириш мақсадида давлат ёки муниципалитетга қарашли ер участкалари, қазилма бойликлари, корхоналар ва бошқа хўжалик объектларини муайян муддатга йирик миллий ва чет эл монополияларига бериш ҳақидаги шартнома ёки келишув.

I. Жорий давр дейилганда:

1. Индекслаштирилаётган ҳодисанинг солиштирилаётган даражаси тушунилади;
2. Таққослаш учун асос қилиб олинган давр даражаси тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

349- жавобга қаранг.

II. Агрегат индекслар:

1. Бир хилдаги унсурлардан тузилган мураккаб иқтисодий ҳодисаларнинг ўзгаришини таърифлайди;
2. Турли хилдаги унсурлардан тузилган мураккаб иқтисодий ҳодисаларнинг ўртача ўзгаришини таърифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

352- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги умумий (агрегат) индекс:

$$I = \frac{\sum q_1 p_1}{\sum q_0 p_0}.$$

1. Баҳолар ўзгаришини ҳисобга олади;
2. Сотилган маҳсулотлар қийматининг ўзгаришини ҳисобга олади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

352- жавобга қаранг.

IV. Маҳсулот табиий ҳажмининг умумий индексини ҳисобланг (%):

Маҳсулот тури	Товар оборот ҳажми (минг сўм)		ig
	базис давр	жорий давр	
А	105,4	107,6	105,0
Б	896,2	902,3	110,6

Жавоблар: 1. 110,0;
2. 91,6; 3. 105,0.

365- жавобга қаранг.

V. Жорий даврда базис даврга нисбатан пахта ҳосилдорлиги 7% га қўшимча ўсган, экин майдони эса 14% га камайган. Ялпи ҳосил неча фоизга ўзгарган?

1. 124,4%;
2. 92,0%;
3. 107,0;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

381- жавобга қаранг.

?! Корнер (боши берк кўчага киритиш) — олиб сотиш йўли билан устама фойда олиш мақсадида у ёки бу товарни сотиб олиш бўйича капиталистлар ўртасидаги келишув (битим).

Бундай савдо бир неча фирма ва компаниялар ўртасидаги махсус битимга асосланади.

I. Базис давр дейилганда:

1. Таққослаш учун асос қилиб олинган давр даражаси тушунилади;
2. Индекслаштирилаётган ҳодисанинг солиштирилаётган даражаси тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

349- жавобга қаранг.

II. Ўрганилаётган мураккаб ҳодиса унсурларини умумўлчовли кўрсаткичларга келтириш:

1. Қўшимча, ёрдамчи кўрсаткични мазкур индексга киритиш йўли билан ечилади;
2. Индекс вазни, ўлчовини қўллаш йўли билан ечилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

354- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги умумий (агрегат) индекс:

$$I = \frac{\sum q_1 p_0}{\sum q_0 p_0}.$$

1. Маҳсулот миқдорининг ўзгаришини ҳисобга олади;
2. Баҳолар ўзгаришини ҳисобга олади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

352- жавобга қаранг.

IV. Баҳонинг умумий индексини ҳисобланг(%):

Маҳсулот тури	Товароборот ҳажми (минг сўм)		iq
	базис давр	жорий давр	
А	105,4	107,6	105,0
Б	896,2	902,3	110,6

Жавоблар: 1. 110,0; 2. 100, 8; 3. 91,6.

365- жавобга қаранг.

V. Жорий даврда базис даврга нисбатан ялпи ҳосил 8% га камайган, пахта ҳосилдорлиги эса 7% га қўшимча ўсган. Экин майдони неча фоизга ўзгарган?

1. 92,0%;
2. 86,0%;
3. 124,4%;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

381- жавобга қаранг.

?! Корпорация (бирлашма) — ривожланган мамлакатларда йирик акционерлик жамияти ва трестлар.

Корпорация корхоналарнинг асосий шаклларидан биридир.

Корпорациялар орасида иқтисодиётга монопол мавқега эга бўлган йирик бирлашмалар ҳам бўлиши мумкин.

I. Индексларни тузишда қуйидаги шартли белгиларнинг қайси бири ёрдамида базис даврда ишлаб чиқарилган ёки сотилган маҳсулот миқдори ифодаланади:

1. q_1; 2. q_0; 3. P_1; 4. P_0;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

350- жавобга қаранг.

II. Миқдор кўрсаткичлари бўйича умумий индексларни ҳисоблашда вазн вазифасини:

1. Базис даврдаги сифат кўрсаткичларининг даражалари бажаради;
2. Жорий даврдаги миқдор кўрсаткичларининг даражалари бажаради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

354- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги умумий (агрегат) индекс:

$$I = \frac{\sum q_1 p_1}{\sum q_1 p_0}.$$

1. Баҳолар ўзгаришини ҳисобга олади;
2. Маҳсулот миқдорининг ўзгаришини ҳисобга олади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

352- жавобга қаранг.

IV. Баҳонинг умумий индексини ҳисобланг(%):

Товарлар гуруҳи	Товар оборот ҳажми (минг сўм)		Баҳонинг алоҳида индекси
	базис давр	жорий давр	
Озиқ-овқат товарлари	2560	3020	112,7
Ноозиқ-овқат товарлари	980	1180	114,4

Жавоблар: 1. 104,8; 2. 118,6; 3. 113,2.

366- жавобга қаранг.

V. Жорий даврда базис даврга нисбатан экин майдони 14% га, ялпи ҳосил эса 8% га камайган. Пахта ҳосилдорлиги неча фоизга ўзгарган?

1. 92,0%;
2. 107,0%;
3. 86,0%;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

381- жавобга қаранг.

?! Корхона акцияси — корхонанинг фақат ўз меҳнат жамоаси доирасида тарқатиладиган ҳамда бошқа корхона ва ташкилотлар, турли жамиятлар, банклар, шунингдек кооператив корхона ва ташкилотларга сотилиши мумкин бўлган акциялар.

Акцияларни сотишда тушган маблағлар ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва кенгайтиришга, фан-техника ютуқларини амалиётга жорий қилишга сарфланади.

I. Индексларни тузишда қуйидаги шартли белгиларнинг қайси бири ёрдамида жорий даврда ишлаб чиқарилган ёки сотилган маҳсулот миқдори ифодаланади:

1. P_0;
2. P_1;
3. q_0;
4. q_1;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

350- жавобга қаранг.

II. Сифат кўрсаткичлари бўйича умумий индексларни ҳисоблашда вазн вазифасини:

1. Жорий даврдаги миқдор кўрсаткичларининг даражалари бажаради;
2. Базис даврдаги сифат кўрсаткичларининг даражалари бажаради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

354- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги умумий (агрегат) индекс

$$I = \frac{\sum q_1 c_1}{\sum q_1 c_0}.$$

1. Маҳсулот миқдорининг ўзгаришини ҳисобга олади;
2. Таннарх ўзгаришини ҳисобга олади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

352- жавобга қаранг.

IV. Товар оборот ҳажмининг умумий индексини аниқланг (%):

Товарлар гуруҳи	Товар оборот ҳажми (минг сўм)		Баҳонинг алоҳида индекси
	базис давр	жорий давр	
Озиқ-овқат товарлари	2560	3020	112,7
Ноозиқ-овқат товарлари	980	1180	114,4

Жавоблар: 1. 118,6; 2. 104,8; 3. 113,2.

366- жавобга қаранг.

V. Жорий даврда базис даврга нисбатан бақолар ўртача 70% га қўшимча ўсди. 1 сўмнинг сотиб олиш қудрати неча фоизга ўзгарган?

1. 70% га пасайган;
2. 170% га пасайган;
3. 58,8% га камайган;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

382- жавобга қаранг.

?! Корхоналарнинг валюта фондлари — корхоналар ихтиёрида бўлган чет эл валютасидаги пул маблағлари. Бу фонд корхоналар томонидан экспорт-импорт операцияларини, хизматларни молиялаштиришда қўлланилади.

У ташқи бозордан келадиган фойда, шунингдек, кооперациялашган таъминот, лицензияларни сотиш орқали шаклланади.

I. Индексларни тузишда қуйидаги шартли белгиларнинг қайси бири ёрдамида базис даврда сотилган маҳсулот бирлигининг баҳоси ифодаланади:

1. q_0;
2. q_1;
3. P_1;
4. P_0;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

350- жавобга қаранг.

II. Баҳонинг умумий индекси аниқланаётганда вазн вазифасини:

1. Маҳсулот бирлигининг меҳнат талабчанлиги бажаради;
2. Жорий даврда ишлаб чиқарилган маҳсулот ҳажми бажаради;
3. Базис даврда ишлаб чиқарилган маҳсулот ҳажми бажаради;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

354- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги умумий (агрегат) индекс

$$I = \frac{\sum q_1 c_1}{\sum q_0 c_0}.$$

1. Таннарх ўзгаришини ҳисобга олади;
2. Маҳсулот миқдорининг ўзгаришини ҳисобга олади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

352- жавобга қаранг.

IV. Маҳсулот табиий ҳажмининг умумий индексини аниқланг (%):

Товарлар гуруҳи	Товар оборот ҳажми (минг сўм)		Баҳонинг алоҳида индекси
	базис давр	жорий давр	
Озиқ-овқат товарлари	2560	3020	112,7
Ноозиқ-овқат товарлари	980	1180	114,4

Жавоблар: 1. 104,8; 2. 118,6; 3. 113,2.

366- жавобга қаранг.

V. Тижорат дўконида товарларнинг ўртача баҳоси жорий даврда базис даврга нисбатан 80% га қўшимча ўсган. Тузилмавий (таркибий) силжишлар натижасида товарларнинг ўртача баҳоси 16% га пасайган. Баҳонинг доимий таркибли индекси қандай ўзгарган?

1. 80,0% га пасайган;
2. 151,2 % га пасайган;
3. 214,3 % га пасайган;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

383- жавобга қаранг.

?! Котировка (рақамлаш, белгилаш) — биржада чет эл валюталари, қимматбаҳо қоғозлар курсини ёки моллар нархини белгилаш ва уларни қайд этиш.

Биржа котировкаси махсус биржа бюллетенларида ҳамда даврий нашрларда чоп этилади. Чет эл валюталари котировкаси — валюта биржаларининг махсус органлари (одатда, котировка комиссияси) томонидан белгиланадиган чет эл валюталари курси.

I. Индексларни тузишда қуйидаги шартли белгиларнинг қайси бири ёрдамида жорий даврда сотилган маҳсулот бирлигининг баҳоси ифодаланади:

1. q_1;
2. P_0;
3. P_1;
4. q_0;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

350-жавобга қаранг.

II. Маҳсулот ҳажмининг умумий индекси аниқланаётганда вазн вазифасини:

1. Маҳсулот бирлигининг жорий даврдаги баҳоси бажаради;
2. Маҳсулот бирлигининг базис даврдаги баҳоси бажаради;
3. Ишлаб чиқарилган маҳсулот ҳажми бажаради;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

354- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги умумий (агрегат) индекс

$$I = \frac{\Sigma t_0 q_1}{\Sigma t_1 q_1}.$$

1. Маҳсулот миқдорининг ўзгаришини ҳисобга олади;
2. Маҳсулот меҳнат талабчанлигининг ўзгаришини ҳисобга олади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

352- жавобга қаранг.

IV. Маҳсулот таннархининг умумий индексини агрегат формула ёрдамида ҳисобланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврда ишлаб чиқарилган маҳсулот (минг т.)	Маҳсулот бирлиги таннархи (сўм)	
		базис давр	жорий давр
А	15,4	55,3	58,4
Б	12,6	62,1	64,2

Жавоблар: 1. 104,5; 2. 105,6; 3. 103,4

366- жавобга қаранг.

V. Тузулмавий (таркибий) силжишлар натижасида товарларнинг ўртача баҳоси 16% га пасайган, баҳонинг доимий таркибли индекси эса 214,3% бўлган. Ҳар иккала омил натижасида товарларнинг ўртача баҳоси қандай ўзгарган?

1. 151,2% га ўсган;
2. 80,0% га ўсган;
3. 180,0% га ўсган;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

383- жавобга қаранг.

?! Кредит (қарз) — пул воситаларини, товар ва хизматларни маълум устама (фоиз) тўлаб қайтариб бериш шарти билан маълум муддатга қарз бериш.

Қарзга маблағ берувчи кредитор, яъни кредит берувчи, ссуда (қарз) олувчи томон эса қарздор, яъни кредит олувчи дейилади.

I. Индексларни тузишда қуйидаги шартли белгиларнинг қайси бири базис даврда ишлаб чиқарилган маҳсулот бирлигининг таннархини ифодалайди:

1. C_0;
2. T_0;
3. C_1;
4. T_0;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

350- жавобга қаранг.

II. Таннархнинг умумий индекси аниқланаётганда вазн вазифасини:

1. Маҳсулот ҳажмининг базис даврдаги миқдори бажаради;
2. Маҳсулот ҳажмининг жорий даврдаги миқдори бажаради;
3. Маҳсулот бирлигининг базис даврдаги баҳоси бажаради;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

354- жавобга қаранг.

III. Баҳоларнинг пасайиши ёки ошиши натижасида аҳоли олган иқтисодий наф ёки кўрган зарар қуйидаги формулаларнинг қайси бири ёрдамида аниқланади:

1. $\Sigma q_1 c_1 - \Sigma q_1 c_0$;
2. $\Sigma q_1 t_0 - \Sigma q_1 t_1$;
3. $\Sigma q_1 p_1 - \Sigma q_1 p_0$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

356- жавобга қаранг.

IV. Маҳсулот таннархининг умумий индексини ўртача гармоник тортилган формула ёрдамида ҳисобланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврда ишлаб чиқарилган маҳсулот (минг т.)	Маҳсулот бирлигининг таннархи (сўм)	
		базис давр	жорий-давр
А	15,4	55,3	58,4
Б	12,6	62,1	64,2

Жавоблар: 1. 103,4; 2. 104,5; 3. 105,6.

366- жавобга қаранг.

V. Июль ойида июнь ойига нисбатан ходимларнинг номинал иш ҳақи 80% га, истеъмол буюмларининг ва хизматларнинг баҳоси 120% га қўшимча ўсган. Ходимларнинг реал иш ҳақи қандай ўзгарган?

1. 81,8% га пасайган;
2. 122,2% га ошган;
3. 66,6% га пасайган;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

384- жавобга қаранг.

?! Кредитор — қарзга маблағ берувчи томон. Ҳозирги вақтда бўш пул маблағлари банклар системасида тўпланади ва умумдавлат ссуда фондини ташкил этади. Шунинг учун ҳам банклар кредитор вазифасини ўтайди.

Банк кредитининг асосий қоидалари:

— муддатлилик;
— аниқ мақсадга йўналтирилганлик;
— фоиз тўлаш;
— моддий таъминланганлик ва бошқалар.

I. Индексларни тузишда қуйидаги шартли белгиларнинг қайси бири жорий даврда ишлаб чиқарилган маҳсулот бирлигининг таннархини ифодалайди:

1. T_0;
2. C_1;
3. C_0;
4. T_1;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

350- жавобга қаранг.

II. Меҳнат талабчанлик индекси аниқланаётганда вазн вазифасини:

1. Маҳсулот ҳажмининг жорий даврдаги миқдори бажаради;
2. Маҳсулот ҳажмининг базис даврдаги миқдори бажаради;
3. Маҳсулот бирлигининг базис даврдаги баҳоси бажаради;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

III. Сотилган маҳсулот ва баҳонинг ўзгариши натижасида мутлақ ўсиш ёки камайиш қуйидаги формулаларнинг қайси бири ёрдамида аниқланади:

1. $\Sigma q_1 p_1 - \Sigma q_1 p_0$;
2. $\Sigma q_1 c_1 - \Sigma q_1 c_0$;
3. $\Sigma q_1 p_1 - \Sigma q_0 p_0$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

357- жавобга қаранг.

IV. Маҳсулот табиий ҳажмининг умумий индексини аниқланг:

Маҳсулот тури	Базис даврдаги товароборот (минг сўм)	Индекслар, %	
		баҳо	табиий ҳажми
А	68,6	180	108
Б	31,4	192	112

Жавоблар: 1. 109,3; 2. 108,0; 3. 112,0.

366- жавобга қаранг.

V. Мураккаб иқтисодий ҳодисаларнинг ҳудудлар бўйича нисбати статистикада:

1. Ўзгармас таркибли индекслар деб юритилади;
2. Тузилмавий силжишлар индекси деб юритилади;
3. Ҳудудий индекслар деб юритилади:
4. Нотўғри жавоб йўқ.

373- жавобга қаранг.

?! Кредит турлари.

Кредитлар икки хил: қисқа муддатли (1 йилгача) ва узоқ муддатли бўлади.

Қисқа муддатли кредит корхона ва ташкилотларнинг айланма фондларини шакллантиришга хизмат қилади.

Узоқ муддатли кредит эса моддий ишлаб чиқариш тармоқларига капитал маблағлар ажратиш манбаи ҳисобланади.

I. Индексларни тузишда қуйидаги шартли белгиларнинг қайси бири базис даврда ишлаб чиқарилган маҳсулотга сарфланган меҳнат миқдорини ифодалайди?

1. C_0;
2. T_0;
3. T_1;
4. C_1;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

350- жавобга қаранг.

II. Агар сифат кўрсаткичлар бўйича умумий индекс ҳисобланаётган бўлса, у ҳолда индекс вазни:

1. Базис давр ҳолатида олинади;
2. Жорий давр ҳолатида олинади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

354- жавобга қаранг.

III. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири ёрдамида таннарх пасайиши ёки ошиши натижасида тежалган ёки ортиқча сарфланган маблағ аниқланади:

1. $\Sigma q_1 p_1 - \Sigma q_0 p_0$;
2. $\Sigma q_1 c_1 - \Sigma q_0 c_0$;
3. $\Sigma q_1 c_1 - \Sigma q_1 c_0$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

356- жавобга қаранг.

IV. Баҳонинг умумий индексини ҳисобланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврдаги товар оборот (минг сўм)	Индекслар, %	
		баҳо	табиий ҳажми
А	68,6	180	108
Б	31,4	192	112

Жавоблар: 1. 183,8; 2. 186,0; 3. 180,0.

366- жавобга қаранг.

V. "А" районда "Б" районга нисбатан баҳонинг алоҳида ҳудудли индекслари қандай бўлган?

Маҳсулот тури	"А" район		"Б" район	
	сотилди (т)	1 кг нинг баҳоси (сўм)	сотилди (т)	1 кг нинг баҳоси (сўм)
Картошка	80	6	120	5
Пиёз	60	5	80	4

1.120,0%; 125,0%; 2. 83,3%; 80,0%; 3. 66,6%; 75,0%.

373- жавобга қаранг.

?! Кредит муассасалари.

Муайян мамлакат ҳудудида кредит ҳаракатларини амалга оширадиган муассасалар (банклар, суғурта жамиятлари, жамғарма банклари, ломбард ва бошқалар).

Буларнинг орасида банклар системаси муҳим ўринда туради.

I. Индексларни тузишда қуйидаги шартли белгиларнинг қайси бири жорий даврда ишлаб чиқарилган маҳсулотга сарфланган меҳнат миқдорини ифодалайди:

1. C_0;
2. T_1;
3. T_0;
4. C_1;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

350- жавобга қаранг.

II. Агар миқдор кўрсаткичлар бўйича умумий индекс ҳисобланаётган бўлса, у ҳолда индекс вазни:

1. Базис давр ҳолатида олинади;
2. Жорий давр ҳолатида олинади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

354- жавобга қаранг.

III. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири ёрдамида тежалган ёки ортиқча сарфланган иш кунлари аниқланади:

1. $\Sigma q_1 c_1 - \Sigma q_1 c_0$;
2. $\Sigma q_1 p_1 - \Sigma q_1 p_0$;
3. $\Sigma q_1 t_0 - \Sigma q_1 t_1$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

359- жавобга қаранг.

IV. Соатбай меҳнат унумдорлигининг умумий индексини аниқланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврда ҳақиқий сарфланган вақт (минг одам/соат)	Меҳнат унумдорлиги индекси
А	689,2	108,1
Б	387,1	105,3

Жавоблар: 1. 106,7; 2. 107,1; 3. 113,8.

363- жавобга қаранг.

V. "А" районда "Б" районга нисбатан баҳонинг умумий ҳудудий индекси қандай бўлган?

Маҳсулот тури	"А" район		"Б" район	
	сотилди (кг)	1 кг нинг баҳоси (сўм)	сотилди (кг)	1 кг нинг баҳоси (сўм)
Картошка	80	6	120	5
Пиёз	60	5	80	4

Жавоблар: 1. 144,4%; 2. 82,1%; 3. 121,7%.

373- жавобга қаранг.

?! Кредит пуллар — кредит алоқаларида ишлатиладиган қоғоз пуллар. Кредит пуллар олтин ўрнига пайдо бўлган, қарз берувчи ва қарздор ўртасидаги ҳамда банк воситасида амалга ошадиган ҳаракатларда қўлланади.

Кредит пулларнинг 4 тури мавжуд: вексель, банкнот, чек ва кредит карточкалари.

I. Индексларни тузишда қуйидаги шартли белгиларнинг қайси бири базис даврда ишлаб чиқарилган маҳсулотнинг бир бирлигига сарфланган вақтни ифодалайди:

1. t_0;
2. T_0;
3. t_1;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

350-жавобга қаранг.

II. Мавжуд маълумотлар асосида умумий (агрегат) индексларни ҳисоблаш имконияти бўлмаган ҳолларда:

1. Алоҳида индекслар қўлланилади;
2. Ўртача индекслар қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

365- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги қайд этилган формулаларнинг қайси бири ёрдамида меҳнат унумдорлигининг ошиши эвазига маҳсулот бирлигига сарфланган иш кунининг камайгани аниқланади:

1. $A=(t_0-t_1)\ q_1$;
2. $A=(q_1-q_0)\ t_0$;
3. $A=(q_1-q_0)\ t_1$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

360- жавобга қаранг.

IV. Меҳнат сарфининг умумий индексини аниқланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврда сарфланган вақт (минг одам/соат)	i_t
А	800	+10,0
Б	1200	+5,0
В	600	+12,0

Жавоблар: 1. 109,0%; 2. 133,2%; 3. 105,1%.

363- жавобга қаранг.

V. "Б" районда "А" районга нисбатан баҳонинг умумий ҳудудий индекси қандай даражада бўлган:

Маҳсулот тури	"А" район		"Б" район	
	сотилди (кг)	1кг нинг баҳоси (сўм)	сотилди (т)	1кг нинг баҳоси (сўм)
Картошка	80	6	120	5
Пиёз	60	5	80	4

Жавоблар: 1. 121,7%; 2. 82,1%; 3. 144,4%.

373- жавобга қаранг.

?! Вексель — товар насияга сотилганда харидор (қарздор) товар эгасига (қарз берувчига) топширадиган қарз ҳақидаги тилхатдир.

Векселда қарз суммаси кўрсатилади. Вексель пул ўрнига юради. Вексель билан қарзни банкка тўлаш мумкин, уни топшириб банкдан пул олиш ҳам мумкин. Вексель кредит пулларнинг илк шаклидир.

I. Индексларни тузишда қуйидаги шартли белгиларнинг қайси бири жорий даврда ишлаб чиқарилган маҳсулотнинг бир бирлигига сарфланган вақтни ифодалайди:

1. T_0;
2. t_0;
3. t_1;
4. T_0;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

350- жавобга қаранг.

II. Ҳар қандай белги ўртачасининг ўзгаришига:

1. Ўрталаштирилаётган белгининг ўзгариши таъсир этади;
2. Вазнлар ўзгариши таъсир этади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

368- жавобга қаранг.

III. Меҳнат унумдорлигининг тескари кўрсаткичи қуйидагича аниқланади:

1. $i = \frac{q_1}{T_1} : \frac{q_0}{T_0}$;
2. $i = \frac{T_1}{q_1} : \frac{T_0}{q_0}$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

361- жавобга қаранг.

IV. Товар оборотнинг умумий индексини ҳисобланг:

Товарлар тури	Товар оборот индекси	Баҳо индекси	Маҳсулот табиий ҳажми индекси
А	?	1,00	1,2
Б	0,88	?	1,1
В	?	0,90	1,15

Жавоблар: 1. 103,5; 2. 87,0; 3. 95,0.

378-жавобга қаранг.

V. Қайси бир индекс баҳонинг ўзгарувчан таркибли индекси:

1. $I_p = \frac{\Sigma p_1 q_1}{\Sigma q_1} : \frac{\Sigma p_0 q_1}{\Sigma q_1}$;
2. $I_p = \frac{\Sigma p_1 q_1}{\Sigma q_1} : \frac{\Sigma p_0 q_0}{\Sigma q_0}$;
3. $I_p = \frac{\Sigma p_0 q_1}{\Sigma q_1} : \frac{\Sigma p_0 q_0}{\Sigma q_0}$;

369- жавобга қаранг.

?! Банкнотни қарз олиш-бериш муносабатларида ишлатиладиган пул сифатида банк чиқаради.

Банкнот қарздорларнинг товарлари ва банкнинг қўлидаги олтин билан таъминланади. Банкнотлар давлатнинг заёмлари ҳисобидан ҳам чиқарилади. Бунда улар халқ хўжалигини кредитлаш билан бирга давлат қарзларини қоплаш учун чиқарилади.

I Индексларни тузишда қуйидаги шартли белгиларнинг қайси бири жорий даврда рўйхатдаги ишларнинг ўртача сонини ифодалайди:

1. t_1;
2. T_1;
3. T_0;
4. t_0;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

350- жавобга қаранг.

II. Агар агрегат индексларнинг сурат ва махражларида вазнлар ўзгаришсиз қолдирилса, у ҳолда бундай кўринишдаги индекслар:

1. Доимий таркибли индекслар дейилади;
2. Ўзгарувчи таркибли индекслар дейилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

368- жавобга қаранг.

III. Меҳнат унумдорлигининг тўғри кўрсаткичи қуйидаги формулаларнинг қайси бири ёрдамида ҳисобланади:

1. $i = \frac{\upsilon_1}{\upsilon_0}$;
2. $i = \frac{t_0}{t_1}$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

361- жавобга қаранг.

IV. Баҳонинг алоҳида индексини ҳисобланг:

Товарлар тури	Товар-оборот индекси	Баҳо индекси	Маҳсулот табиий ҳажми индекси
А	?	1,00	1,2
Б	0,88	?	1,1
В	?	0,90	1,15

Жавоблар: 1.1,25; 2. 0,968; 3. 0,80.

378- жавобга қаранг.

V. Қайси бир индекс баҳонинг доимий таркибли индекси:

1. $I_p = \frac{\Sigma p_0 q_1}{\Sigma q_1} : \frac{\Sigma p_0 q_0}{\Sigma q_0}$;
2. $I_p = \frac{\Sigma p_1 q_1}{\Sigma q_1} : \frac{\Sigma p_0 q_1}{\Sigma q_1}$;
3. $I_p = \frac{\Sigma p_1 q_1}{\Sigma q_1} : \frac{\Sigma p_0 q_0}{\Sigma q_0}$.

368- жавобга қаранг.

?! Чек — банкда жорий ҳисоби бор пул эгасининг ёзма тарздаги буйруғи бўлиб, унда кўрсатилган суммадаги пулни банк бошқа кишига нақд равишда беради ёки унинг жорий ҳисобига ўтказади.

Чек муомаласи қарз тўланганда, товарлар ва хизматлар сотиб олинганда қўлланилади. Чек пул сифатида ҳамма ерда қабул қилинади.

II Қ И С М

ЖОРИЙ, ОРАЛИҚ ВА ЯКУНИЙ НАЗОРАТЛАРНИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ УЧУН Т Е С Т Л А Р

Бозор иқтисодиётига оид тушунчалар
Танглик.
Танглик сабаблари ва оқибатлари.
Танглик содир бўладиган объектлар.
Тангликнинг кўринишлари.
Кўп укладли иқтисод ва унинг турлари.
Кўп укладли иқтисодиёт таркиби.
Лизинг.
Ликвидлик.
Лимит баҳолари ва уларнинг таркиби.
Лицензия.
Лицензиар ва лицензиат.
Лицензия турлари.
Тўла лицензия.
Лицензия нархи.
Лицензия савдоси.
Лицензия битимлари ва инженеринг.
Маркетинг.
Маркетинг ва муҳим қоидалар.
Менежерлар.
Меҳнат биржаси.
Меҳнат жамоаси акцияси.
Меҳнат жамоаси акцияси қисмлари.
Меҳнат ресурслари учун тўлов.
Миллий бозор ва унинг объекти.
Миллий бозор субъектлари.
Миллий бозор тақдири.
Миллий валюта.
Миллий валюта тизими.
Миллий даромад.
Моддий техника таъминоти.
Молия биржаси.
Молия биржаси фаолияти.
Молия бозори.
Молия бозори таркиби.
Молиявий бозор вазифаси.
Монополия.
Монополия кўринишлари.
Мулкчилик.

Мулк объекти ва субъекти.
Муқобил савдо.
Муқобил савдо турлари.
Наркобизнес.
Наркотик товарлар.
Нарх, баҳо.
Нарх — буюк иқтисодий восита.
Нарх вазифалари.
Нарх — қиймат ўлчови.
Нарх — рағбатлантириш омили.
Нарх — даромадларни қайта тақсимлаш воситаси.
Нарх турлари.
Нарх билан рақобатлашув.
Нарх мутаносиблиги.
Нарх мутаносиблиги шарти.
Нарх мутаносиблиги ва муҳим товарлар.
Нарх мутаносиблиги ва талаб-таклиф.
Нарх мутаносиблигини таъминлаш йўллари.
Нарх скидкалари.
Нархга қўшимча бериш.
Нархларни тутиб туриш.

ҚИСҚАЧА УСЛУБИЙ КЎРСАТМАЛАР

Умумий курс тугагандан сўнг талабаларнинг якуний билимини аниқлаш мақсадида тестлар асосида якуний назорат уюштирилади.

Ушбу қисм 60 та (251-310) вариантни ўз ичига олиб, ҳар битта вариантда бешта мавзудан саволлар келтирилган. Ҳар бир саволга 3-5 тагача жавоблар мавжуд.

Мазкур тестлар бўйича якуний назоратни қуйидаги тартибда уюштириш мақсадга мувофиқдир:

1. Якуний назорат топшириши лозим бўлган гуруҳ талабалари (уларнинг сони 25-30 кишидан ошмаслиги керак) ўқув хонасига (аудиторияга) бир йўла киритилади;

2 Статистика фанига доир ўқув дарслик, қўлланма ва маъруза матнлари талабалар қўлидан йиғиштириб олинади;

3. Ўқитувчи тасодифий равишда ҳар бир талабанинг ечиши лозим бўлган вариант рақамларини (журналда насл-номасига тегишли бўлган рақамларни тилга олиб) атаб чиқади;

4. Вариантларни ечиш учун 60 минут вақт берилади. Вақт тугаши биланоқ барча талабаларнинг қўлидан вариантлар йиғиштириб олинади. Сўнгра ўқитувчи юқорида кўрсатилган тартибда жавобларни текширади ва ўша мезонларга асосланиб туриб талабага тегишли баҳони қўяди;

5. Фараз қилайлик, талаба 285- вариантни танлаб олди ва ундаги саволларга мос тушувчи жавобларни ўзича танлаб, назорат варақасига езиб чиқди:

3	2	2	3	1

6. Бу ерда ҳам талабанинг назорат варақасидаги жавобларини текшириш учун ўқитувчи икки томонлама ендошади: биринчидан, талаба тўғри деб танлаб олган рақамларнинг аниқлигини узидаги тайер жавоб билан таққослайди:

1	2	2	3	1

Натижада талабанинг 1 та саволга нотўғри жавоб берганлиги ва "4" баҳо олганлиги аниқланади. Лекин ўқитувчининг текшириши бу билан чекланмайди. Энди у берган жавобларнинг асосли еки асосли эмаслигини текширади.

Ушбу вариантнинг ечими қуйидаги тартибда бўлган ҳолдагина жавоблар асосли бўлиши мумкин.

1- саволга жавоб дарсликдаги 48- назорат рақамида қуйидагича баен этилган:

"Кузатишнинг ташкилий масалалари қуйидагиларни ўз ичига олади: кузатиш органи, кузатиш вақти ва муддати, кузатиш жойи,

кадрларни танлаш ва ўқитиш, кузатиш варақаларини кўпайтириш ва жойларга жўнатиш".

Демак, 1- жавоб тўғри жавобдир, чунки қолган жавоблар кузатишнинг дастурий-методологик масалаларига киради.

2- саволга жавоб дарсликдаги 134- назорат рақамида қуйидаги формула билан ифодаланган:

$$A_{ум.} = a_1 + a_2 + a_3 + \ldots + a_n = \sum_{i=1}^{i=n} a_i .$$

Бу ерда: $A_{ум.}$ — умумий мутлақ миқдор;

$a_1 \ldots a_n$ — кузатилаётган тўплам бирликлари, алоҳида мутлақ миқдорлар;

$\sum$ — тўплам бирликларининг йиғиндиси.

Демак, 2- жавоб тўғри жавобдир, чунки умумий мутлақ миқдорлар моҳияти жиҳатидан бир хил бўлган алоҳида мутлақ миқдорларнинг йиғиндисидир.

3- саволга жавоб дарсликдаги 209- назорат рақамида қуйидаги формула билан ифодаланган:

$$\sigma^2\left(\frac{X}{A}\right) = \sigma^2 : A^2.$$

Демак, 3- жавоб тўғри жавобдир, чунки белгининг алоҳида миқдорларини қандайдир ўзгармас А сонга бўлсак, унда ўртача квадрат тафовут A_2 га, ўртача квадратик тафовут эса А мартага камаяди.

4- саволга жавоб дарсликдаги 324- назорат рақами остида мутлақ қўшимча ўсишни аниқлашнинг занжирсимон ва базисли усуллари намоён этилган. Мазкур ҳолда ушбу мисол ечими қуйидагича бўлади:

Йиллар	Асосий ишлаб чиқариш фондлари (млн. сўм)	Базисли усулда аниқланган мутлақ қўшимча ўсиш (млн сўм)
1990	37,3	—
1991	40,5	40,5—37,3 = 3,2
1992	44,2	44,2—37,3 = 6,9
1993	47,8	47,8—37,3 = 10,5
1994	52,0	52,0—37,3 = 14,7
1995	56,8	56,8—37,3 = 19,5

Демак, 4- жавоб тўғри жавобдир, чунки мутлақ қўшимча ўсишни базисли усулда ҳисоблаш учун ҳар қайси кейинги давр даражасидан бошланғич давр даражасини айириш керак, яъни:

$$A_{ўзг} = У_i - У_0;$$

бу ерда: $У_i$ — жорий таққосланувчи давр даражаси,

$У_0$ — базис, таққосланадиган давр даражаси.

Бу кўрсаткич таққосланувчи давр даражасига нисбатан қанча бирликка катта ёки кичик эканлигини кўрсатади.

5- саволга жавоб дарсликдаги 123- назорат рақами остида гуруҳлаш усулини қўллаш ёрдамида мисолларнинг намунавий ечимлари асосида берилган. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини дон ҳосилдорлиги бўйича учта гуруҳга бўлиб, ҳар бир гуруҳ учун дон маҳсулотлари ялпи ҳосилини аниқлаймиз:

Ечим:

1. Тенг бўлган оралиқ катталигини ҳисоблаймиз:

$$h = \frac{X_{max} - X_{min}}{n} = \frac{20,0 - 14,3}{3} = \frac{5,7}{3} = 1,9 \text{ ц/га} .$$

2. Дон ҳосилдорлиги бўйича жамоа хўжаликлари гуруҳларини аниқлаймиз (ц/га):

1. 16,2 гача.
2. 16,2 — 18,1.
3. 18,1 ва ундан юқори.

3. Ҳар бир гуруҳ учун: а) хўжаликлар сони; б) дон маҳсулотлари экин майдонлари; в) дон маҳсулотлари ялпи ҳосили ва дон маҳсулотлари ҳосилдорлиги кўрсаткичларини ҳисоблаб чиқамиз.

4. 16,2 ц/га гача ҳосилдорлиги бўлган хўжаликлар:

Хўжаликлар рақамлари	Дон маҳсулотлари экин майдонлари (минг га)	Дон маҳсулотлари ялпи ҳосили (т)	Дон маҳсулотлари ҳосилдорлиги (ц/га)
2	0,8	3404	14,8
3	0,7	3146	14,3
10	1,6	7154	14,6
11	1,1	5152	16,1
17	1,5	6336	14,4
23	1,2	5436	15,1
24	1,3	5967	15,3
26	0,7	3180	15,9
27	1,2	5735	15,5
29	1,0	5338	15,7
$\sum$ = 10	33,6	50850	15,1

5. 16,2 — 18,1 ц/га ҳосилдорлиги бўлган хўжаликлар:

Хўжаликлар рақамлари	Дон маҳсулотлари экин майдонлари (минг га)	Дон маҳсулотлари ялпи ҳосили (т)	Дон маҳсулотлари ҳосилдорлиги (ц/га)
1	0,7	3580	17,9
5	0,7	3717	17,7
6	0,9	4872	17,4
7	0,8	3984	16,6
8	1,7	8450	16,9
9	0,8	4125	16,5
13	1,1	5248	16,4
15	1,1	6574	17,3
18	1,3	7000	17,5
20	1,0	6156	17,1
21	1,6	7661	16,3
22	1,4	6642	16,2
28	1,4	7056	16,8
$\sum$ = 13	44,4	75065	16,9

6. 18,1 ва ундан юқори ҳосилдорлиги бўлган хўжаликлар:

Хўжаликлар рақамлари	Дон маҳсулотлари экин майдонлари (минг га)	Дон маҳсулотлари ялпи ҳосили (т)	Дон маҳсулотлари ҳосилдорлиги (ц/га)
4	0,9	5186	19,2
12	1,2	7200	20,0
16	0,9	5278	18,2
19	1,0	5640	18,8
25	1,1	6435	19,5
14	1,2	6992	18,4
25	1,1	6435	19,5
$\sum$ = 7	24,0	44541	18,6

Демак, 1- жавоб тўғри жавобдир, чунки учинчи гуруҳга 18,1 ва ундан юқори ҳосилдорлиги бўлган 7 та хўжалик кирган. Улардаги дон маҳсулотининг ялпи ҳосили эса 44541 тоннани ташкил қилган.

I. "Статистика" лотинча "status" сўзидан олинган бўлиб:

1. Давлат сўзини англатади ("stato");
2. Давлатни билувчи деган тушунчани беради ("statista");
3. Ҳодисаларнинг ҳолатини, аҳволини билдиради;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

1- жавобга қаранг.

II. Макон, жойни тавсифловчи белгилар:

1. Ҳодисаларнинг замонда ўзгаришини ўрганишга имкон беради;
2. Ҳодисаларнинг манзилда ўзгариб туриш қонуниятини ўрганишга имкон беради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

109- жавобга қаранг.

III. Ўрталаштирилаётган миқдорлар ҳар хил вазнга (f) эга бўлган ҳолларда:

1. Ўртача тортилган гармоник формула қўлланилади;
2. Ўртача тортилган арифметик формула қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

174- жавобга қаранг.

IV. Такрорланмовчи усулда ўртача учун йўл қўйилиши мумкин бўлган хато қуйидагича аниқланади:

1. $\Delta = t\sqrt{\frac{\sigma^2}{n}}$;

2. $\Delta = t\sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}}$;

3. $\Delta = t\sqrt{\frac{\sigma^2}{n}\left(1-\frac{n}{N}\right)}$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

240- жавобга қаранг.

V. Маҳсулот табиий ҳажмининг алоҳида индексини ҳисобланг (%):

Маҳсулот тури	Сотилган маҳсулот (минг т)		Маҳсулот бирлиги баҳоси (сўм)	
	базис давр	жорий давр	базис давр	жорий давр
А	736	812	34	41
Б	681	752	32	36

Жавоблар: 1. 120,6; 112,5;
2. 110,3; 110,4;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

353- жавобга қаранг.

?! Танглик — иқтисодий таназзул. Танглик иқтисодиётда ҳаддан ташқари кўп ишлаб чиқариш ёки керагидан кам ишлаб чиқариш натижасида юз беради.

Бозор иқтисодиётига биринчи турдаги танглик хос. Ортиқча ишлаб чиқариш тангликлари даврий бўлади, вақт-вақти билан такрорланиб туради.

I. Маъмурий статистика дейилганда:

1. Республикалар миқёсидаги статистик ташкилотлар тушунилади;
2. Вилоят миқёсидаги статистик ташкилотлар тушунилади;
3. Корхона, идора, муассаса ва вазирликлар миқёсидаги статистик ишларни олиб борувчи бўлим ва гуруҳлар тушунилади.

25- жавобга қаранг.

II. Кўзланган мақсад ва вазифаларни ечиш нуқтаи назаридан статистик гуруҳлаш:

1. Атрибутив ва миқдорий гуруҳларга бўлинади;
2. Оддий ва комбинацион гуруҳлашларга бўлинади;
3. Типологик, тузилмавий ва аналитик гуруҳлашларга бўлинади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

115- жавобга қаранг.

III. Автомашина жамоа хўжалиги бозоридан туман марказигача боришда 80 км/с, қайтишда эса 60 км/с тезлик билан юрди. Умумий босиб ўтилган масофада автомашинанинг ўртача тезлиги неча км/с бўлган:

1. 70 км/соат;
2. 68,5 км/соат;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

173- жавобга қаранг.

IV. Танлама тўпламда маълум хусусиятларга эга бўлган бирликлар салмоғи қуйидагича ҳисобланади:

1. $\omega = \frac{m}{n}$;
2. $P = \frac{M}{N}$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

220- жавобга қаранг.

V. Маҳсулот баҳосининг алоҳида индексини ҳисобланг (%):

Маҳсулот тури	Сотилган маҳсулот (минг) т		Маҳсулот бирлиги баҳоси (сўм)	
	базис давр	жорий давр	базис давр	жорий давр

Жавоблар: 1. 110,3; 2. 110,4; 3. 120,6; 4. 112,5; 5. Нотўғри жавоб йўқ.

353- жавобга қаранг.

?! Танглик сабаблари — ортиқча ишлаб чиқариш, фойда кетидан қувиб, товарларни ишлаб чиқаришнинг ўсишига нисбатан аҳоли харид қобилиятининг орқада қолишидир.

Натижада харид камайиб, бозор касод бўлади, ишлаб чиқариш қисқаради, корхоналар ёпилиб, ишсизлар кўпаяди.

I. Статистика фанининг қуйидаги хусусий усуллари мавжуд:

1. Илмий абстракция усули;
2. Диалектик усул;
3. Оммавий статистик кузатиш усули;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

15- жавобга қаранг.

II. Статистик жадвал қуйидаги унсурлардан ташкил топади:

1. Рақамлар жойлаштириладиган катаклар;
2. Қаторлар якуни;
3. Устунлар якуни;
4. Жадвалга тегишли изоҳлар;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

127- жавобга қаранг.

III. Ўртача миқдорлар алоҳида миқдорлар асосида ҳисобланиб, нисбатан улар:

1. Алоҳида миқдорлардан тафовутда бўлади;
2. Алоҳида миқдорлардан тафовутда бўлмайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

160- жавобга қаранг.

IV. Бош тўпламдан бирликлар маълум оралиқ бўйича танлаб олинса, бундай танлаш:

1. Механик танлаш деб юритилади;
2. Серия (уя)лаб танлаш деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

227- жавобга қаранг.

V. Маҳсулот табиий ҳажмининг умумий индексини ҳисобланг:

Маҳсулот тури	Сотилган маҳсулот (минг) т		Маҳсулот бирлиги баҳоси (сўм)	
	базис давр	жорий давр	базис давр	жорий давр
А(л)	736	812	34	41
Б(кг)	681	752	32	36
В(дона)	186	210	42	44

Жавоблар: 1. 115,1; 2. 110,7; 3. 120,6.

353- жавобга қаранг.

?! Танглик содир бўладиган объектлар.

Танглик бир мамлакатда, айрим тармоқларда ва минтақаларда ёки кўпчилик мамлакатларда бир вақтда бўлиши мумкин. Тангликдан чиқиш учун чоралар қўлланилади.

70-80- йилларда структуравий тангликлар юз берди. Бунда эски саноат тармоқлари, қишлоқ хўжалик, ундирма саноат тангликка дучор бўлди.

I. Статистика:

1. Ижтимоий билишнинг энг қудратли қуролидир;
2. Ўзининг предмети ва хусусий усулларига эга;
3. Амалий фаолиятда мустақил тармоқдир;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

15- жавобга қаранг.

II. Мураккаб сводкалаш дейилганда:

1. Маълумотларни гуруҳларга бўлмасдан тўплам бўйича умумий якунларни чиқариш тушунилади.
2. Маълумотларни дастурда кўзда тутилган белгилар асосида айрим гуруҳларга бўлиб ўрганиш тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

96- жавобга қаранг.

III. Ўртача миқдорлар:

1. Оралиқ қаторлар асосида ҳисобланиши мумкин;
2. Гуруҳий ўртачалар асосида ҳисобланиши мумкин;
3. Хусусий ўртачалар асосида ҳисобланиши мумкин;
4. Нисбий миқдорлар асосида ҳисобланиши мумкин;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

166- жавобга қаранг.

IV. Ишчиларнинг оилавий бюджетини танлаб кузатиш натижасида оила бошлиғининг бир ойлик ўртача иш ҳақи 1800 сўм, ўртача хато μ = 6 сўм эканлиги аниқланди. 0,954 эҳтимоллик билан ўртача ойлик иш ҳақининг ҳақиқатда:

1. 1794 сўмдан кўп эканлигини тасдиқлаш мумкин;
2. 1806 сўмдан кам эканлигини тасдиқлаш мумкин;
3. 1788 сўмдан кўп эмас, лекин 1812 сўмдан кам эмаслигини тасдиқлаш мумкин.

235- жавобга қаранг.

V. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири ишлаб чиқарилган ёки сотилган маҳсулот табиий ҳажмининг алоҳида индекси:

1. $i_c = C_1 : C_0$;
2. $i_q = q_1 : q_0$;
3. $i_p = P_1 : P_0$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

351- жавобга қаранг.

?! Тангликнинг кўринишлари.

Тангликнинг қуйидаги кўринишларда намоён бўлади:

— миллий даромаднинг ўсиш суръатлари дастлаб сусаяди, сўнг миллий даромад қисқаради;

— ортиқча пул кўпайиб инфляция жадаллашади;

— қимматчилик бошланади;

— товарлар тақчиллиги ҳаддан ошиб кетиб, ажиотаж талаб ўсади;

— аҳолини ваҳима босиб, ҳамма нарсани сотиб ола бошлайди.

I. Статистик қонуният дейилганда:

1. Оммавий маълумотларни умумлаштириш йўли билан аниқлайдиган қонуниятлар тушунилади;
2. Алоҳида ҳодисаларда рўй берадиган қонуниятлар тушунилади;
3. Икки ҳодиса ўртасидаги ички ва зарурий боғланиш тушунилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

15-жавобга қаранг.

II. Муҳим бўлмаган белгилар:

1. Ҳодисанинг моҳиятини, хусусиятини ифодалайди;
2. Ҳодисанинг фақатгина ташқи томонини тавсифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

110- жавобга қаранг.

III. Ҳар қандай ўртача миқдор иккита кўрсаткичнинг бир-бирига бўлган нисбатдан юзага чиқади. Агар нисбат нинг суръати билан белгининг алоҳида даражалари маълум бўлса, у ҳолда ўртача миқдор:

1. Ўртача гармоник формула ёрдамида ҳисобланади;
2. Ўртача арифметик формула ёрдамида ҳисобланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

175- жавобга қаранг.

IV. Такрорланувчи усулда салмоқ учун йўл қўйилиши мумкин бўлган хато қуйидагича аниқланади:

1. $\Delta = t\sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}}$;

2. $\Delta = t\sqrt{\frac{\sigma^2}{n}\left(1-\frac{n}{N}\right)}$;

3. $\Delta = t\sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}\left(1-\frac{n}{N}\right)}$.

240- жавобга қаранг.

V. Товар оборотнинг умумий индексини аниқланг (%):

Маҳсулот тури	Сотилган маҳсулот (минг т)		Маҳсулот бирлиги баҳоси (сўм)	
	базис даврда	жорий даврда	базис даврда	жорий даврда
А(л)	736	812	34	41
Б(кг)	681	752	32	36
В(дона)	186	210	42	44

Жавоблар: 1. 115,1; 2. 127,4; 3. 110,7.

353- жавобга қаранг.

?! Кўп укладли иқтисод — турли мулк шакллари ва ҳар хил хўжалик турларининг яхлитлигидан ташкил топган иқтисодиёт.

Ҳозирги замон бозор иқтисодиётида:

— майда товар;
— коллектив;
— хусусий;
— монополлашмаган капиталистик;
— монополистик;
— транснационал укладлар мавжуд.

I. Россияда биринчи бўлиб статистиканинг умумий назариясини рус олими:

1. Ю. Э. Янсон (1835-1893) ёзган;
2. А. И. Чупров (1842-1908) ёзган;
3. А. А. Кауфман (1864-1919) ёзган;
4. В. Е. Варзар (1851-1910) ёзган;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

5- жавобга қаранг.

II. Аналитик гуруҳлаш ёрдамида:

1. Тўплам таркиби ўрганилади;
2. Тўпламнинг турли хилдаги бирликлари сифат жиҳатдан бир хил типларга, бир хил гуруҳларга ажратилади;
3. Ҳодисалар ўртасидаги ўзаро боғланиш ўрганилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

118- жавобга қаранг.

III. Тумандаги учта жамоа хўжалигида пахта ҳосилдорлиги қуйидагилар билан тавсифланади:

т/р	Пахта ҳосилдорлиги, ц/га	Экин майдони, га
1.	36,2	250
2.	28,4	100
3.	32,0	150

Туманда ўртача ҳосилдорлик:

1. 33,38 ц/га бўлган;
2. 32,20 ц/га бўлган;
3. 34,10 ц/га бўлган.

163- жавобга қаранг.

IV. Танлама тўпламда дисперсия қуйидагича ҳисобланади:

1. $\bar{\sigma}^2 = \frac{\sum(x-\bar{x})^2}{N}$;

2. $\bar{\sigma}^2 = \frac{\sum(x-\tilde{x})^2}{n}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

220- жавобга қаранг.

V. Жорий даврда маҳсулот табиий ҳажмининг умумий индекси 23,2 % га камайди, баҳо эса ўртача 36 % га қўшимча ўсди. Товар оборотнинг умумий индекси қандай ўзгарган?

1. 104,5 %;
2. 76,8 %;
3. 142,1 %;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

378- жавобга қаранг.

?! **Кўп укладли иқтисодиёт таркиби.** Кўп укладли иқтисодиёт таркибига қуйидагилар киради.

— давлат сектори;
— коллектив-кооператив сектор;
— алоҳида сектор;
— хусусий сектор;
— аралаш сектор;
— хорижий секторлар.

Ҳар бир секторнинг ўзи турли типдаги корхоналардан иборат.

I. Ижтимоий ҳодисаларни ўрганаётганда статистика:

1. Иқтисодий география фани тушунчаларига мурожаат қилади;
2. Агрономия фани тушунчаларига мурожаат қилади;
3. Социология фани тушунчаларига мурожаат қилади.

21- жавобга қаранг.

II. Жадвал эгаси фақат ҳодисалар, йиллар (саналар), объектлар рўйхатидан ташкил топган бўлса, у ҳолда бундай жадваллар:

1. Оддий жадваллар деб юритилади;
2. Гуруҳий жадваллар деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

129- жавобга қаранг.

III. Ўртача миқдорни ҳисоблашда у қуйидагича ишораланади:

1. $X_1, X_2, X_3, \ldots, X$;
2. Σ;
3. f;
4. X;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

161- жавобга қаранг.

IV. Бош тўплам ўрганилаётганда белгилар бўйича бир жинсли (типда, хилда) бўлмаса, танламанинг репрезентативлигини таъминлаш учун:

1. Механик танлаш усулини қўллаш керак;
2. Районлаштириб танлаш усулини қўллаш керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

229- жавобга қаранг.

V. Маҳсулот таннархининг умумий индексини аниқланг:

Маҳсулот тури	Маҳсулот ҳажми (минг кг)		Маҳсулот бирлиги таннархи (сўм)	
	базис давр	жорий давр	базис давр	жорий давр
А	32	36	75,4	81,0
Б	12	18	72,1	78,4
В	18	21	79,0	85,4

Жавоблар: 1. 125,7; 2. 130,2; 3. 103,6.

352- жавобга қаранг.

?! **Лизинг** — машина, асбоб-ускуна, транспорт воситалари, ишлаб чиқариш иншоотларини ижарага олиш.

Лизинг компанияси асбоб-ускуналар сотиб олиб, уларни ижарачи фирмага одатда 5-8 йилга ижарага беради, у эса ўз навбатида, бу мулкдан фойдаланиш жараёнида аста-секин қарзларини тўлаб боради.

I. Статистика олдида қуйидаги вазифалар туради:

1. Мулкчиликнинг кўп қирралиги, турли-туманлигини тавсифловчи кўрсаткичлар тизимини ишлаб чиқиш;
2. Корхоналарнинг иқтисодий мустақиллигини ифодаловчи кўрсаткичлар тизимини ишлаб чиқиш;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

30- жавобга қаранг.

II. Кенг маънода сводкалаш қуйидаги босқичларни ўз ичига олади:

1. Маълумотларни гуруҳлаш;
2. Ҳар бир гуруҳ ва гуруҳчалар бўйича умумий жамларни чиқариш;
3. Гуруҳлаш натижаларини статистик жадвалларга жойлаштириш;
4. Маълумотларни графикларда тасвирлаш;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

100- жавобга қаранг.

III. Белгининг алоҳида миқдорлари билан уларнинг ўртача даражаси ўртасидаги тафовут йиғиндисининг нолга тенгли ги вазнсиз қаторларда қуйидаги формула ёрдамида аниқланади:

1. $\sum (X - \bar{X}) = 0$;
2. $\sum (X - \bar{X})f = 0$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

168- жавобга қаранг.

IV. Қуйидагилар берилган:

Ишчиларнинг бир кунлик меҳнат унумдорлиги (дона)	Ишчилар сони
30-40	30
40-50	33
50-60	24
60-70	13

Корхонада банд бўлган жами ишчилар (N = 1000) учун ўртача кундалик меҳнат унумдорлиги ҳисобланган даражада қабул қилинганда йўл қўйилиши мумкин бўлган хато чегарасини 0,997 эҳтимоллиги билан аниқланг:

1. 3,03; 2. 2,87;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

235- жавобга қаранг.

V. Жорий даврда базис даврга нисбатан маҳсулотнинг табиий ҳажми 4 % га камайди, ишлаб чиқариш харажатлари индекси 20 % га ошди. Маҳсулот таннархи индекси қандай ўзгарган?

1. 125,0%;
2. 115,2 %;
3. 116,0 %;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

379- жавобга қаранг.

?! Ликвидлик — турли корхоналар, бирлашмалар, фирмалар ва банкларнинг ўз қарзини тўлай олиш ёки бошқа мажбуриятларни бажара олиш имконияти.

Ликвидлик даражаси қарз миқдори билан ликвид маблағ (қарз тўлашга қодир маблағнинг) миқдори ўртасидаги нисбатга боғлиқ бўлади.

Агар қарз ликвид маблағдан кўп бўлса, корхона банкрот бўлади, яъни қарздан қутулиш имконидан маҳрум бўлади.

I. Сифат дейилганда:

1. Ҳодисанинг ички қиёфаси ва аниқлиги, унинг ривожланиш қонуни ва қонуниятлари билан бевосита боғлиқ бўлган туб моҳияти тушунилади;
2. Ҳодисанинг юзага чиқиш меъёри, сони, даражаси, унинг ташқи қиёфаси тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

12- жавобга қаранг.

II. Пахта теримида теримчилар кундалик терган пахта миқдори бўйича гуруҳларга ажратиб таҳлил қилинди. Гуруҳлаш:

1. Иккиламчи белги асосида бажарилган;
2. Бирламчи белги асосида бажарилган;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

110- жавобга қаранг.

III. Оралиқли қаторларда модани ҳисоблаш учун қуйидаги формуладан фойдаланилади:

1. $M = X_0 + d \cdot \frac{(f_2 - f_1)}{(f_2 - f_1) \cdot (f_2 - f_3)}$;
2. $M = X_0 + d \cdot \frac{\sum \frac{f}{2} - S_{m-1}}{f_m}$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

179- жавобга қаранг.

IV. Танлама кузатиш натижаларини бош тўпламга бевосита ёйишда қуйидаги формулаларнинг қайси биридан фойдаланилади:

1. $\tilde{X}N - \Delta_{\tilde{X}} \leq \tilde{X}N \leq \tilde{X}N + \Delta_X N$;
2. $\omega N - \Delta_\omega N \leq PN \leq \omega N + \Delta_\omega N$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

249- жавобга қаранг.

V. Маҳсулотнинг меҳнат талабчанлиги алоҳида индексларини аниқланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврдаги маҳс. (дона)	Маҳсулот бирлигига сарфланган вақт (одам/соат)	
		базис давр	жорий давр
А	43720	4,3	4,0
Б	12835	9,0	9,2
В	10254	14,5	12,5

Жавоблар:
1. 107,4;
2. 93,0; 102,2; 86,2;
3. 107,5; 97,8; 116,0.

358- жавобга қаранг.

?! Лимит баҳолари — энг юқори чегараси аниқланиб, ундан ошиқ даражада белгиланмайдиган баҳолар.

Лимит баҳолар таркибига маҳсулот таннархи (техникавий лойиҳада мўлжалланган), норматив фойда киради.

Лимит баҳолар янги товарнинг бозорда қайси нархда яхши ўтишини синаб кўришга хизмат қилади.

I. Статистика лотинча "Status" сўзидан олинган бўлиб:

1. Ҳодисаларнинг ҳолатини, аҳволини билдиради;
2. Давлатни билувчи деган тушунчани беради ("Statusta");
3. Давлат сўзини англатади ("Stato");
4. Нотўғри жавоб йўқ.

1- жавобга қаранг.

II. Иккиламчи гуруҳлаш:

1. Дастлабки гуруҳлаш оралиғини йириклаштириш йўли билан янги гуруҳларни ҳосил қилиш усулида амалга оширилади;
2. Дастлабки гуруҳлаш оралиғини кичрайтириш йўли билан янги гуруҳларни ҳосил қилиш усулида амалга оширилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

120- жавобга қаранг.

III. Ҳар иккала корхона бўйича ўртача режа бажарилиши нисбий миқдорини аниқланг:

Корхоналар	Режа топшириғи (минг сўм)	Режа бажарилиши (%)
1	900	108
2	600	95

Жавоблар:
1. 101,5%; 2. 102,4%;
3. 103,0%; 4. 102,8%.

163- жавобга қаранг.

IV. Маҳсулот бирлиги баҳосининг алоҳида индекси:

1. Жорий даврдаги маҳсулот ҳажмининг базис даврдаги маҳсулот ҳажмига бўлган нисбатни ифодалайди;
2. Жорий даврдаги маҳсулот бирлиги баҳосининг базис даврдаги маҳсулот бирлиги баҳосига бўлган нисбатни тавсифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

351- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини дон маҳсулотлари экин майдони бўйича тенг оралиқ асосида 3та гуруҳга бўлинг. Иккинчи гуруҳ учун дон маҳсулотлари ялпи ҳосилини ҳисобланг:

Жавоблар: 1. 58111 т;
2. 40470 т;
3. 71873 т.

123- жавобга қаранг.

?! Лицензия (эркинлик, ҳуқуқ) — техникавий, иқтисодий, илмий янгиликлар эгасининг уларни ишлатиш учун берадиган рухсати; давлат ёки корхона, ташкилотлар томонидан бирон иқтисодий фаолиятни бажаришга розилик бериш; ихтироларга, техник янгиликларга, ишлаб чиқариш тажрибаси, ишлаб чиқариш сирлари, тижорат ахборотларидан маълум вақтга фойдаланиш учун берилади.

I. Статистика:

1. Энг аввало иқтисодий назария фани билан узвий боғланган;
2. Тиббиёт фани билан чамбарчас боғланган;
3. Тўғри жавоб йўқ;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

17- жавобга қаранг.

II. Агар жадвал катакларида тире (—) учраса, у ҳолда:

1. Ҳодиса тўғрисида маълумотлар топилмаган;
2. Ҳодиса умуман содир бўлмаган;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

130- жавобга қаранг.

III. Ишчиларнинг иш ҳақини ҳисоблашда ўрталаштирилаётган белгининг вазни (f) бўлиб:

1. Иш ҳақи ҳисобланади;
2. Ҳар бир ишчининг алоҳида иш ҳақи ҳисобланади;
3. Ишчилар сони ҳисобланади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

161- жавобга қаранг.

IV. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири харажатнинг умумий индексидир:

1. $I = \frac{\sum q_1 p_0}{\sum q_0 p_0}$;
2. $I = \frac{\sum q_1 p_1}{\sum q_0 p_0}$;
3. $I = \frac{\sum q_1 c_1}{\sum q_0 c_0}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

352- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун ишчилар сонини аниқланг:

Жавоблар:
1. 3780; 6810; 5575;
2. 3440; 7150; 5575;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

123- жавобга қаранг.

?! Лицензиар ва лицензиат.

Лицензия берувчи лицензиар дейилади, лицензия олувчи лицензиат деб юритилади.

Янги техника ва технологияга оид лицензиялар 3 хил бўлади:
1. Оддий лицензия;
2. Махсус лицензия;
3. Тўла лицензия.

Лицензия ташқи савдо, корхона очиш, қазилма бойликлардан фойдаланиш учун ҳам давлат томонидан берилади.

I. Статистика:

1. Ижтимоий билишнинг энг қудратли қуролидир;
2. Ўзининг предмети ва хусусий методларига эга;
3. Амалий фаолиятда мустақил тармоқдир;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

2-жавобга қаранг.

II. Гуруҳлаш усули ёрдамида:

1. Ҳодисалар ижтимоий-иқтисодий типларга бўлинади;
2. Ҳодисалар тузилмаси ўрганилади;
3. Ҳодисалар ўртасидаги боғланиш аниқланади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

104- жавобга қаранг.

III. Агар белгининг алоҳида миқдорларини қандайдир "А" сонга кўпайтирсак, сўнгра ўртачани ҳисобласак, у ҳолда бу ўртача ҳақиқий ўртачадан:

1. "А" сонга катта бўлади;
2. "А" сонга кичик бўлади;
3. "А" сон марта катта бўлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

169- жавобга қаранг.

IV. Товар оборотнинг умумий индексини ҳисобланг (%):

Маҳсулот тури	Товар оборот ҳажми (минг сўм)		iq
	базис давр	жорий давр	
А	105,4	107,6	105,0
Б	896,2	902,3	110,6

Жавоблар: 1. 91,6;
2. 105,0;
3. 100,8.

365- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун ялпи маҳсулот ҳажмини ҳисобланг:

Жавоблар:
1. 5839,4; 12873,7; 11422,3;
2. 5398,4; 12432,7; 11422,3;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

123- жавобга қаранг.

?! Лицензия турлари.

Янги техника ва технологияга оид лицензиялар уч хил бўлади:

Оддий лицензия. Бунда лицензиялар айни бир лицензияни маълум ҳудуд доирасида фақат бир эмас, балки бир неча лицензиатга бера олади.

Махсус лицензия. Бунда лицензиат кашфиёт, техника ёки технологияни ишлатишга танҳо ҳуқуқли бўлади, лицензиар эса уни ўз номидан бошқаларга сота олмайди.

I. Статистика оммавий-ижтимоий ҳодисаларни:

1. Вариацион белгилари асосида ўрганиб, улардаги умумқонуниятларни аниқлаб беради;
2. Ўзгармас белгилари асосида ўрганиб, улардаги умумқонуниятларни аниқлаб беради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

10- жавобга қаранг.

II. Гуруҳлаш оралиғини аниқлаш зарурияти:

1. Ҳодисалар атрибутив белги асосида гуруҳланаётганда туғилади;
2. Ҳодисалар миқдорий белги асосида гуруҳланаётганда туғилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

111- жавобга қаранг.

III. $M = Xo + d \cdot \frac{f_2 - f_1}{(f_2 - f_1) + (f_2 - f_3)}$.

Бу формулада f_2:

1. Мода оралиғининг юқори чегарасидаги вазн;
2. Модани ўз ичига олган оралиқнинг вазни;
3. Мода оралиғининг қуйи чегарасидаги вазн;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

179- жавобга қаранг.

IV. Маҳсулот табиий ҳажмининг умумий индексини ҳисобланг(%):

Маҳсулот тури	Товар оборот ҳажми (минг сўм)		iq
	базис давр	жорий давр	
А	105,4	107,6	105,0
Б	896,2	902,3	110,6

Жавоблар: 1. 110,0;
2. 91,6;
3. 105,0.

365- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун битта корхонага тўғри келган ялпи маҳсулот қийматини ҳисобланг:

Жавоблар:
1. 1545; 1890; 2049;
2. 365,0; 613,0; 878,6;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

123- жавобга қаранг.

?! Тўла лицензия. Бунда лицензия объектини ишлатиш тўла-тўкис лицензиатлар қўлига берилади, лицензиар эса ундан мустақил фойдалана олмайди.

Бундай қоида лицензия берилган муддат ичида амал қилади.

I. Қуйидаги мустақил фанлар тармоқлар статистикаси туркумига киради:

1. Математик статистика;
2. Молия статистикаси;
3. Ижтимоий статистика;
4. Аҳоли статистикаси;
5. Савдо статистикаси;
6. Нотўғри жавоб йўқ.

16- жавобга қаранг.

II. Ҳар қандай гуруҳлашни амалга ошириш учун:

1. Гуруҳлаш белгисини тўғри аниқлаш лозим;
2. Гуруҳлаш оралиғини тўғри белгилаш керак;
3. Гуруҳлар сонини аниқлаб олиш зарур;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

123- жавобга қаранг.

III. Жамоа хўжалиги бўйича пахтанинг ўртача ҳосилдорлигини аниқланг:

Бўлимлар	Пахта ҳосилдорлиги, ц/га	Ялпи ҳосил (ц)
1	35	35000
2	28	42000
3	40	120600

1. 35,8 ц га; 2. 34,3 ц га;
3. 35,8 ц га;

174- жавобга қаранг.

IV. Базис давр дейилганда:

1. Таққослаш учун асос қилиб олинган давр даражаси тушунилади;
2. Индекслаштирилаётган ҳодисанинг солиштирилаётган даражаси тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

349- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун битта ишчига тўғри келган ялпи маҳсулот қийматини ҳисобланг:

1. 365,0; 613,0; 878,6;
2. 1545; 1890; 2049;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

123- жавобга қаранг.

?! Лицензия нархи — техникавий ва технологик янгиликларнинг эгаси томонидан лицензия шартномасига биноан бошқаларга фойдаланиб туриш учун сотиладиган нарх.

Лицензия нархи лицензияни ишлатишдан тушган қўшимча фойданинг бир қисми бўлиб, уни лицензия эгаси олади, қолган қисмини эса лицензияни ишлатувчи олади.

I. Статистика мустақил ижтимоий фан бўлиб:

1. "Амалий математиканинг бир тармоғи"дир (Фишер, инглиз иқтисодчиси);
2. Ўзининг предмети ва хусусий усулларига эга;
3. Нотўғри жавоб йўқ;
4. Тўғри жавоб йўқ.

9- жавобга қаранг.

II. Агар жадвал катакларида учта нуқта (. . .) учраса, у ҳолда воқеа тўғрисида:

1. Маълумотларнинг жуда ҳам кичик, билинар-билинмаслигини англатади;
2. Маълумотлар йўқлигини англатади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

130- жавобга қаранг.

III. Танлама кузатиш усули дейилганда:

1. Ўрганилиши лозим бўлган тўпламдан бир қисмини махсус илмий асосланган усуллар ёрдамида танлаб олиб текшириш тушунилади;
2. Танлама тўпламни кузатиш асосида олинган маълумотларни бош тўпламга ёйиш тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

218- жавобга қаранг.

IV. Миқдор кўрсаткичлари бўйича умумий индексларни ҳисоблашда вазн вазифасини:

1. Базис даврдаги сифат кўрсаткичларининг даражалари бажаради;
2. Жорий даврдаги миқдор кўрсаткичларининг даражалари бажаради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

354- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни меҳнат унумдорлиги бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун ишчилар сонини ҳисобланг:

1. 3976; 6532; 5657;
2. 3780; 6810; 5575;
3. 2150; 4370; 5953.

123- жавобга қаранг.

?! Лицензия савдоси — халқаро миқёсда янги техника ва технология билан савдо қилишнинг асосий шакли.

Лицензия савдосида НОУ—ХАУ (ишлаб чиқаришнинг техникавий, конструкторлик ва бошқа сирлари; маҳсулот ишлаб чиқаришда фойдаланиш мумкин бўлган техникавий, тижорат ва бошқа билимлар ҳамда ишлаб чиқариш тажрибаси), патентли ва патентсиз лицензиялар сотилади.

I. Статистика:

1. Ижтимоий ҳодисаларни ўрганади;
2. Ҳайвонот дунёсини ўрганади;
3. Модда тузилишини ўрганади;
4. Ер қатламлари ва бойликларини ўрганади;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

9-жавобга қаранг.

II. Ифодаланишига қараб гуруҳлаш белгилари:

1. Атрибутив ва миқдорий белгиларга бўлинади;
2. Омил ва натижавий белгиларга бўлинади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

107- жавобга қаранг.

III. Репрезентатив (ваколатли) хато:

1. Тасодифий бўлиши мумкин;
2. Мунтазам такрорланишга эга бўлиши мумкин;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

221- жавобга қаранг.

IV. Товар оборот ҳажмининг умумий индексини аниқланг (%):

Товарлар гуруҳи	Товар оборот ҳажми (минг сўм)		Баҳонинг алоҳида индекси
	базис давр	жорий давр	
Озиқ-овқат товарлари	2560	3020	112,7
Ноозиқ-овқат товарлари	980	1180	114,4

Жавоблар: 1. 118,6; 2. 104,8; 3. 113,2.

366- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни меҳнат унумдорлиги бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун ялпи маҳсулот ҳажмини ҳисобланг:

1. 5839,4; 12873,7; 11422,3;
2. 5608,9; 11672,3; 12854,2;
3. 3076,9; 7453,1; 11382,3.

123- жавобга қаранг.

?! Лицензия битимлари — халқаро тажрибада жуда кенг қўлланилади, уларга биноан техник янгиликлар фойдаланиб туриш учун сотилади, уларни қўллаш юзасидан инженеринг хизматлари кўрсатилади.

Лицензия ҳақи икки хил тартибда тўланади: лицензияни ишлатишдан келган даромаднинг бир қисмини вақтвақти билан унинг эгасига бериб туриш; лицензия ҳақини бирданига тўлаш.

I. Статистик қонуниятлар деб:

1. Оммавий маълумотларни умумлаштириш йўли билан аниқлайдиган қонуниятларга айтилади;
2. Фақат алоҳида ҳодисаларда рўй берадиган қонуниятларга айтилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ

13- жавобга қаранг.

II. Тенг оралиқлар:

1. Очиқ кўринишда бўлиши мумкин;
2. Ёпиқ кўринишда бўлиши мумкин;
3. Очиқ ва ёпиқ кўринишда бўлиши мумкин.

113- жавобга қаранг.

III. Такрорланувчи усулда ўртача репрезентатив хато салмоғ учун қуйидагича аниқланади:

1. $\mu = \sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}}$;

2. $\mu = \sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}\left(1-\frac{n}{N}\right)}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

232- жавобга қаранг.

IV. Маҳсулот табиий ҳажмининг умумий индексини аниқланг (%):

Товарлар гуруҳи	Товароборот ҳажми (минг сўм)		Баҳонинг алоҳида индекси
	базис давр	жорий давр	
Озиқ-овқат товарлари	2560	3020	112,7
Ноозиқ-овқат товарлари	980	1180	114,4

Жавоблар: 1. 104,8; 2. 118,6; 3. 113,2.

366- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни меҳнат унумдорлиги бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун 1 та корхонага тўғри келган ялпи маҳсулот ҳажмини ҳисобланг:

1. 365,0; 613,0; 878,6;
2. 400,6; 583,6; 803,4;
3. 347,0; 367,1; 416,0.

123- жавобга қаранг.

?! Маркетинг — бозор ҳолатини асосли ўрганиш ва олдиндан баҳолаш билан товарларни ишлаб чиқариш ва сотишни ташкил этиш ҳамда шу йўсинда яхши фойда топишни уюштириш.

Товар ишлаб чиқарувчилар маркетинг туфайли бозор билан узвий боғланадилар, ишлаб чиқариш манбаларини бозорталаб товарлар яратишга қаратадилар.

I. Маъмурий статистика дейилганда:

1. Вилоят миқесидаги статистик ташкилотлар тушунилади;
2. Республикалар миқесидаги ташкилотлар тушунилади;
3. Корхона, идора, муассаса ва вазирликлар миқесидаги статистика ишларини олиб борувчи бўлим ва гуруҳлар тушунилади.

25-жавобга қаранг.

II. Аҳолининг синфий ва миллий тузилишини ўрганишда статистика амалиётида:

1 Аналитик гуруҳлаш усули кенг қўлланилади;
2. Типологик гуруҳлаш усули кенг қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

125- жавобга қаранг

III. "А" шаҳарда 10000 та оила яшайди. Такрорланувчи усулда 3 ва ундан кўп болали оила салмоғини аниқлаш талаб қилинган бўлсин. Ушбу салмоғни аниқлашдаги йўл қўйилиши мумкин бўлган хато 0,954 эҳтимоллик даражаси билан 0,02 кишидан ошмасин, дисперсия эса 0,2 га тенг бўлсин. Бунинг учун 10000 та оиладан нечта оилани танлаб олиш керак?

1 1667 та оила,
2 1668 та оила,
3 2000 та оила

245 жавобга қаранг

IV. Маҳсулот таннархининг умумий индексини агрегат формула ёрдамида ҳисобланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврда ишлаб чиқарилган маҳсулот (минг т.)	Маҳсулот бирлигининг таннархи (сўм)	
		базис давр	жорий давр
А	15,4	55,3	58,4
Б	12,6	62,1	64,2

Жавоблар: 1. 104,5;
2. 105,6; 3 103,4.

366- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни меҳнат унумдорлиги бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун 1 та ишчига тўғри келган ялпи маҳсулот ҳажмини ҳисобланг:

1. 1411; 1787, 2272;
2. 1545; 1890; 2049;
3 1431; 1705; 1912.

123- жавобга қаранг.

?! Маркетинг ва муҳим қоидалар.

Маркетинг бир қанча муҳим қоидаларга асосланади:

— товар ишлаб чиқариш талаби ва корхона имкониятларини ҳисобга олиш,

— хариднинг талаб эҳтиежи тўла қондирилиши, бўлғуси талаби назарда тутилиши,

— мўлжалланган бозорда товарлар айтилган вақтда ва белгиланган миқдорда сотилиши ва ҳ к.

I. Қонуният дейилганда:

1. Оммавий тўпламни умумлаштириш натижасида намоён бўлувчи такрорланиш, кетма-кетлик, изчиллик ва тартиб тушунилади;
2. Тўпламнинг айрим олинган бирлигида намоён бўлувчи такрорланиш, кетма-кетлик, изчиллик ва тартиб тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

13- жавобга қаранг.

II. Статистик кузатиш маълумотларини сводкалаш ва гуруҳлаш:

1. Ҳар қандай тадқиқотнинг биринчи босқичидир;
2. Маълумотларни бир тизимга солиш, қайта ишлаш босқичидир;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

94- жавобга қаранг.

III. Танлаб олинган тўплам:

1. Бош тўпламни ҳар тарафлама таърифлай олиш ваколатига эга бўлиши керак;
2. Бош тўпламни ҳар тарафлама таърифлай олиш ваколатига эга бўлиши шарт эмас;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

218- жавобга қаранг.

IV. Маҳсулот таннархининг умумий индексини ўртача гармоник тортилган формула ёрдамида ҳисобланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврда ишлаб чиқарилган маҳсулот (минг т.)	Маҳсулот бирлигининг таннархи (сўм)	
		базис давр	жорий давр
А	15,4	55,3	58,4
Б	12,6	62,1	64,2

Жавоблар: 1. 103,4;
2. 104,5; 3. 105,6.

366- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни асосий фондлар қиймати бўйича тенг оралиқ асосида 4 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун ишчилар сонини ҳисобланг:

1. 1691; 3803; 5367; 3726;
2. 1431; 1705; 1912; 2227;
3. 2150; 4370; 5953; 3692.

123- жавобга қаранг.

?! Менежерлар (бошқарувчи)— ёлланма, процессионал бошқарувчилар.

Компания, банк, молия муассасалари ва уларга қарашли бўлинмаларнинг раҳбар ходимлари, облигация заёмлари чиқариш (эмиссия) ва уни капитал бозорида ўтказиш билан шуғулланувчи банк синдикатлари раҳбар гуруҳи аъзолари ҳам менежерлардир.

I. Ягона халқ хўжалик ҳисоби ўз ичига:

1. Фақат статистика ҳисобини олади;
2. Фақат бухгалтерия ҳисобини олади;
3. Фақат тезкор-техника ҳисобини олади;
4. Ҳамма қайд қилинган ҳисоб турларини олади.

26- жавобга қаранг.

II. Статистикада ўртача миқдор дейилганда:

1. Бир турдаги ҳодисани ўзгарувчан белгилари асосида умумлаштириб таърифловчи миқдор, кўрсаткич тушунилади;
2. Ҳар хил турдаги (хилдаги, типдаги) ҳодисани ўзгарувчан белгилари асосида умумлаштириб таърифловчи миқдор, кўрсаткич тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

159- жавобга қаранг.

III. Танлаш тартибини бузиш натижасида юзага чиққан хато:

1. Тасодифий репрезентатив (ваколатли) хато дейилади;
2. Мунтазам репрезентатив (ваколатли) хато дейилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

223- жавобга қаранг.

IV. Маҳсулот табиий ҳажмининг умумий индексини аниқланг:

Маҳсулот тури	Базиș давр-даги товаро-борот (минг сўм)	Индекслар, %	
		баҳо	табиий ҳажми
А	68,6	180	108
Б	31,4	192	112

Жавоблар: 1. 109,3;
2. 108,0; 3. 112,0.

366- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни асосий фондлар қиймати бўйича тенг оралиқ асосида 4 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун ялпи маҳсулот ҳажмини ҳисобланг:

1. 5609; 11672; 12854; 11382;
2. 3076,9 7453,1; 11382,3; 8223,1;
3. 1431,0; 1705,0; 1912,0; 2227,0.

123- жавобга қаранг.

?! Меҳнат биржаси — ишчи, хизматчи ва корхона эгаси ўртасида иш кучини сотиш ва сотиб олиш бўйича келишувни амалга оширишда мунтазам воситачи вазифасини ўтайдиган махсус муассаса.

Меҳнат биржаси ишсизликни ҳисобга олиб боради. У бозор иқтисодиётининг муҳим унсурларидан биридир.

I. Қуйидаги мустақил фанлар халқ хўжалиги статистикаси туркумига киради:

1. Саноат статистикаси;
2. Савдо статистикаси;
3. Қурилиш статистикаси;
4. Миқтақавий статистика;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

16- жавобга қаранг.

II. Тортилган ўртача миқдорни қуйидаги формула ёрдамида ҳисобланг:

1. $\bar{X} = \dfrac{x_1f_1 + x_2f_2 + x_3f_3 + \ldots + x_nf_n}{f_1 + f_2 + f_3 + \ldots + f_n}$;

2. $\bar{X} = \dfrac{\sum xf}{\sum f}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

163- жавобга қаранг.

III. Қуйидагилар берилган:

1. $N = 2105$ киши;
2. $n = 400$ киши;
3. $\hat{x} = 60$ метр;
4. $\sigma = 10$ метр;
5. $w = 0,9$ (нормани ошириб бажарганлар салмоғи).

Салмоғ учун такрорланувчи усулда ўртача хато (Xw):

1. 1,45% га тенг;
2. 1,50% га тенг;
3. 1,14% га тенг.

IV. Индексларни тузишда қуйидаги шартли белгиларнинг қайси бири базис даврда ишлаб чиқарилган маҳсулотга сарфланган меҳнат миқдорини ифодалайди:

1. C_0;
2. T_0;
3. T_1;
4. C_1;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

350- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни асосий фондлар қиймати бўйича тенг оралиқ асосида 4 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун асосий фондлар қийматини ҳисобланг:

1. 1691; 3803; 5367; 3726;
2. 2150; 4370; 5953; 3692;
3. 1431; 1705; 1912; 2227.

123- жавобга қаранг.

?! Меҳнат жамоаси акцияси — корхона чиқарган акциянинг ўз ишчи ва хизматчилари жамоаси ихтиёридаги (умумий мулк) қисми; корхонанинг меҳнат жамоаси номидан бошқалардан сотиб олган акцияси.

Меҳнат жамоаси акцияси давлат корхонаси, акционер корхона, кооператив, қўшма корхоналар ва жамоа хўжаликларига тегишлидир.

I. Оммавий-ижтимоий ҳодисалар дейилганда:

1. Табиий ҳодисалар тушунилади;
2. Ижтимоий ҳодисалар тушунилади;
3. Иқтисодий ҳодисалар тушунилади;
4. Сиёсий ҳодисалар тушунилади;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

11- жавобга қаранг.

II. Агар белгининг алоҳида миқдорларини 5 бирликка оширсак, унда ўртача:

1. 5 марта ошади;
2. 5 бирликка ошади;
3. Ўзгармайди;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

169- жавобга қаранг.

III. t нинг аниқ ҳолда ифодаланиши:

1. Эҳтимоллик даражасига боғлиқ;
2. Ишонч ҳосил қилиш коэффициентига боғлиқ;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

239- жавобга қаранг.

IV. Соатбай меҳнат унумдорлигининг умумий индексини аниқланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврда ҳақиқий сарфланган вақт (минг одам/соат)	Меҳнат унумдорлиги индекси
А	689,2	108,1
Б	387,1	105,3

Жавоблар: 1. 106,7; 2. 107,1; 3. 113,4.

363- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни асосий фондлар қиймати бўйича тенг оралиқ асосида 4 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун 1 та ишчига тўғри келган асосий фондлар қийматини ҳисобланг:

1. 1431; 1705; 1912; 2227;
2. 786; 870; 901; 1009;
3. 1411; 1787; 1864; 1172.

123- жавобга қаранг.

?! Меҳнат жамоаси акцияси икки қисмга бўлинади:

1. Ўз акцияси;
2. Ташқаридан сотиб олинган акция.

Корхона жамоаси ўзининг акциясидан кўрадиган даромади — дивиденд шу жамоанинг ишига боғлиқ.

Ўзга корхона акциясидан келадиган даромадга меҳнат жамоаси таъсир эта олмайди.

I. Статистика олдида қуйидаги вазифалар туради:

1. Хўжалик юритишнинг турли шаклларини (ижара, пудрат, кооператив, кичик корхоналар ва ҳ.к.) ифодаловчи кўрсаткичлар тизимини ишлаб чиқиш;
2. Халқ хўжалигидаги барча ҳисоботларни тартибга тушириш ва унинг аниқлигини таъминлаш;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

30- жавобга қаранг.

II. Оралиқли қаторларда мода қуйидаги формула ёрдамида ҳисобланади:

1. $M = X_0 + d\,\dfrac{\sum\frac{f}{2} - S_{m-1}}{f_m}$;

2. $M = X_0 + d\,\dfrac{f_2 - f_1}{(f_2 - f_1)\cdot(f_2 - f_3)}$,

3. Нотўғри жавоб йўқ.

179- жавобга қаранг.

III. Текшириш учун ажратиб олинган тўплам:

1. Бош тўплам деб юритилади;
2. Танлама тўплам деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

220- жавобга қаранг.

IV. Меҳнат сарфининг умумий индексини аниқланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврда сарфланган вақт (минг одам/соат)	it
А	800	+10,0
Б	1200	+5,0
В	600	+12,0

Жавоблар: 1. 109,0 %; 2. 133,2 %; 3. 105,1 %.

363- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни асосий фондлар қиймати бўйича тенг оралиқ асосида 4 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун 1 та ишчига тўғри келган ялпи маҳсулот қийматини ҳисобланг:

1. 1431; 1705; 1912; 2227;
2. 1411; 1787; 1864; 2272;
3. 786; 870; 901; 1009.

123- жавобга қаранг.

?! Меҳнат ресурслари учун тўлов — корхонанинг даромад ёки фойдасидан давлат бюджетига ўтказилган тўлов. У жамиятнинг иш кучини тайёрлаш ва қайта тайёрлаш, меҳнаткашлар ва уларнинг оила аъзоларига кўрсатиладиган ижтимоий-маданий хизматлар харажатларини қоплаш мақсадида ажратилади.

I. Ягона халқ хўжалик ҳисоби:

1. Бошланғич ҳисоб, тезкор ҳисоб ва техника ҳисоблари ягоналигидан ташкил топган;
2. Тезкор-техника ҳисоби, бухгалтерия ҳисоби ва статистика ҳисоблари ягоналигидан ташкил топган;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

26- жавобга қаранг.

II. Ўртача иш ҳақи қуйидагича ҳисобланади:

1. Ўртача иш ҳақи = (Алоҳида иш ҳақи / Ишчилар сони) / Ишчилар сони;
2. Ўртача иш ҳақи = Иш ҳақи фонди / Ишчилар сони;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

159- жавобга қаранг.

III. Олдиндан кўзланган мунтазам хатолар:

1. Ўлчаш асбобларининг ноаниқлигидан, танлаш ва кузатиш усулларининг камчилигидан келиб чиқади;
2. Кузатиш натижаларини ўзгартириб кўрсатиш натижасида вужудга келади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

223- жавобга қаранг.

IV. Товар оборотнинг умумий индексини ҳисобланг:

Товарлар тури	Товар оборот индекси	Баҳо индекси	Маҳсулот табиий ҳажми индекси
А	?	1,00	1,2
Б	0,88	?	1,1
В	?	0,90	1,15

Жавоблар: 1. 103,5; 2. 87,0; 3. 95,0.

378- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни асосий фондлар қиймати бўйича тенг оралиқ асосида 4 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун асосий фондларнинг 1 сўмига тўғри келган ялпи маҳсулотни ҳисобланг:

1. 1,82; 1,96; 2,12; 2,21;
2. 0,55; 0,51; 0,47; 0,45;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

123- жавобга қаранг.

?! **Миллий бозор** — муайян мамлакатнинг миллий чегарасидаги олди-сотди муносабати. Бу бозор ҳам ҳар қандай бозор каби турли моддий, маънавий ва интеллектуал товарларни айирбошлаш объектига айлантиради.

Миллий бозорда шу мамлакат товарлари билан бирга импорт қилинган товарлар ҳам қатнашади.

I. Статистик кузатиш маълумотларини сводкалаш ва гуруҳлаш:

1. Маълумотларни бир тизимга солиш, қайта ишлаш босқичидир;
2. Ҳар қандай тадқиқотнинг иккинчи босқичидир;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

94- жавобга қаранг.

II. Оралиқли қаторда ўртача миқдорни ҳисоблаш учун дастлаб:

1. Ҳар бир оралиқли гуруҳ бўйича ўртача ҳисобланади;
2. Жами қаторлар учун умумий ўртача ҳисобланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

164- жавобга қаранг.

III. Қуйидагилар берилган:

1. N = 25.000 та ишчи;
2. n = 4900 та ишчи;
3. $\bar{X}$ = 920 сўм (ўртача иш ҳақи);
4. σ = 14 сўм;
5. ω = 60 % ишчи ўртача иш ҳақидан юқори иш ҳақи олувчилар.

Такрорланувчи усулда салмоқ учун ўртача хато (x):

1. 0,7 % га тенг;
2. 0,6 % га тенг;
3. 0,9 % га тенг.

234- жавобга қаранг.

IV. Баҳонинг алоҳида индексини ҳисобланг:

Товарлар тури	Товар оборот индекси	Баҳо индекси	Маҳсулот табиий ҳажми индекси
А	?	1,00	1,2
Б	0,88	?	1,1
В	?	0,90	1,15

Жавоблар: 1. 1,25; 2. 0,968; 3.0,80.

378- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини дон маҳсулотлари экин майдони бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун дон маҳсулотлари экин майдонини ҳисобланг:

1. 33,6; 44,4; 24,0;
2. 16,9; 16,8; 16,4;
3. 23,9; 42,6; 35,5.

123- жавобга қаранг.

?! **Миллий бозор субъектини** шу мамлакат фуқаролари бўлмиш товар эгалари ва пул эгалари ташкил этади, улар ҳар хил синф ва ижтимоий гуруҳлар вакиллари, даромади турлича бўлган кишилардир.

Миллий бозор субъектлари корхоналар, фирмалар, бирлашмалар, давлат ва жамоатчилик ташкилотлари ва айрим фуқаролар тимсолида намоён бўлади.

I. Омил белги:

1. Натижавий белги таъсири остида ўзгарувчи белгидир;
2. Натижавий белгига таъсир қилувчи белгидир;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

108- жавобга қаранг.

II. Ўртача арифметик миқдор ўртача ҳисобланиши лозим бўлган белгининг:

1. Алоҳида вариантлари (x) ва уларнинг вазнлари (f) мавжуд бўлган тақдирдагина қўлланилади;
2. Алоҳида қийматлари билан вазнлар кўпайтмаларининг йиғиндилари берилган ҳолларда қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

172- жавобга қаранг.

III. Эҳтимоллик даражаси P = 0,997 бўлганда:

1. t = 1 бўлади;
2. t = 2 бўлади;
3. t = 4 бўлади;
4. t = 3 бўлади.

239- жавобга қаранг.

IV. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири ишлаб чиқарилган ёки сотилган маҳсулот табиий ҳажмининг умумий индекси?

1. $I = \frac{\Sigma q_1 p_0}{\Sigma q_0 p_0}$;
2. $I = \frac{\Sigma q_1 p_1}{\Sigma q_1 p_0}$;
3. $I = \frac{\Sigma t_0 q_1}{\Sigma t_1 q_1}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

352- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида уч гуруҳга бўлинг. Биринчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, уларнинг ҳар бирини корхоналар сони билан тавсифланг:

1. 9; 4; 3;
2. 3; 13; 5;
3. 2; 3; 8.

124- жавобга қаранг.

?! Миллий бозор ҳажми муайян мамлакатнинг катта ёки кичиклиги, унинг иқтисодий даражаси, халқаро савдодаги иштирокига боғлиқ.

Мамлакат иқтисодиёти миқёси нақадар катта бўлса, иқтисодий ўсиш нақадар барқарор бўлса, миллий бозор ҳам шу қадар кенгайиб боради.

I. Жамоа хўжаликлари пахта ҳосилдорлиги бўйича қуйидагича гуруҳланади (ц/га):

20 дан 28 гача
28 дан 36 гача
36 дан 44 гача
44 дан 52 гача.

Гуруҳлаш:

1. Очиқ оралиқ асосида бажарилади;
2. Ёпиқ оралиқ асосида бажарилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

113- жавобга қаранг.

II. Медиана:

1. Ўртача миқдор функциясини бажара олади;
2. Ўртача миқдор вазифасини бажара олмайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

183- жавобга қаранг.

III. Танлама тўпламда маълум хусусиятларга эга бўлган бирликлар сони:

1. "w" билан белгиланади;
2. "P" билан белгиланади;
3. "M" билан белгиланади;
4. "m" билан белгиланади;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

220- жавобга қаранг.

IV. Баҳонинг умумий индексини ҳисобланг (%):

Маҳсулот тури	Сотилган маҳсулот (минг)		Маҳсулот бирлиги баҳоси (сўм)	
	базис давр	жорий давр	базис давр	жорий давр
А(л)	736	812	34	41
Б(кг)	681	752	32	36
В(дона)	186	210	42	44

Жавоблар: 1. 120,6; 2. 110,7; 3. 115,1.

353- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида уч гуруҳга бўлинг. Иккинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, уларнинг ҳар бирини корхоналар сони билан тавсифланг:

1. 2; 3; 8;
2. 9; 4; 3;
3. 3; 13; 5.

124- жавобга қаранг.

?! Миллий бозор тақдири. Миллий бозор тарихан ўткинчи, у маълум даврда пайдо бўлади, маълум босқичга келиб йўқолади, чунки бозор муносабатлари байналмилаллашиб, миллатлараро умумий бозор вужудга келади. Натижада бозор муносабатлари учун миллий доира торлик қилади ва улар давлатлараро миқёсга киради.

I. Эгани тавсифловчи кўрсаткичлар жадвалнинг:

1. Ишоравий унсурларини тавсифлайди;
2. Кесими дейилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

127- жавобга қаранг.

II. Қуйида қайд қилинган ҳолларнинг қайси бирида ўртача "сохта" деб ҳисобланади:

1. Агар ўртача миқдорни ҳисоблаётганда арифметик хатоларга йўл қўйилган бўлса;
2. Агар ўртача моҳияти жиҳатдан тубдан фарқ қилувчи алоҳида миқдорлар бўйича ҳисобланган бўлса;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

160- жавобга қаранг.

III. Бош тўпламдан бирликлар қурра ёки чек ташлаш йўли билан танлаб олинса, бундай танлаш:

1. Механик танлаш дейилади;
2. Комбинацияли танлаш дейилади;
3. Тўла тасодифий танлаш дейилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

226- жавобга қаранг.

IV. Маҳсулот бирлиги таннархининг алоҳида индексларини аниқланг:

Маҳсулот тури	Ишлаб чиқарилган маҳсулот (минг кг)		Маҳсулот бирлиги таннархи (сўм)	
	базис даврда	жорий даврда	базис даврда	жорий даврда
А	32	36	75,4	81,0
Б	12	18	72,1	78,4
В	18	21	79,0	85,4

Жавоблар:
1. 112,5; 150,0; 116,7;
2. 107,4; 108,7; 108,1;
3. 130,2; 103,6; 112,6.

351- жавобга қаранг

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида уч гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, уларнинг ҳар бирини корхоналар сони билан тавсифланг:

1. 3; 13; 5;
2. 9; 4; 3;
3. 2; 3; 8.

124- жавобга қаранг.

?! **Миллий валюта** — муайян мамлакат пул бирлиги. Мамлакатда ички муомала, қуввати ва ҳолатига қараб ташқи савдо ва халқаро ҳисоб-китоб ишларида қўлланилади.

I. Сводкалаш:

1. Оддий ва мураккаб сводкалашларга бўлинади;
2. Тор ва кенг маънода бўлиши мумкин;
3. Марказлашган ва марказлашмаган бўлиши мумкин;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

96, 98- жавобларга қаранг.

II. Агар гуруҳлар оралиғи очиқ кўринишда бўлса, у ҳолда биринчи гуруҳнинг қуйи даражасини топиш учун:

1. Иккинчи гуруҳ оралиғини биринчи гуруҳ юқори даражасига қўшиш керак;
2. Иккинчи гуруҳ оралиғини биринчи гуруҳнинг юқори даражасидан айириш керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

164- жавобга қаранг.

III. Жамоа хўжалиги бўйича қуйидагилар берилган:

1. N = 2500 та сигир;
2. n = 900 та сигир (такрорланувчи усулда танланди);
3. $\bar{X}$ = 3000 кг сут соғилган;
4. σ = 300 кг;
5. m = 720 та сигир — зотли.

Салмоқ учун ўртача репрезентатив хато ($X_м$):

1. 1,33 % га тенг;
2. 1,07 % га тенг;
3. 1,19 % га тенг.

234- жавобга қаранг.

IV. Қуйидаги формула немис олими Пааше номи билан юритилади:

1. $I = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_1} \cdot \frac{\sum p_1 q_0}{\sum p_0 q_0}$;

2. $I = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_1}$;

3. $I = \frac{\sum p_1 q_0}{\sum p_0 q_0}$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

355- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини дон маҳсулотлари экин майдони бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун дон маҳсулотлари ялпи ҳосилини ҳисобланг:

1. 71 873 т; 2. 58 111 т;
3. 40 470 т.

123-жавобга қаранг.

?! **Миллий валюта системаси** — муайян мамлакат қонунлари асосида белгиланадиган валюта муносабатлари.

Миллий валюта системаси миллий валюта бирлиги, расмий олтин валюта заҳираларининг таркиби, валюталар олтин нисбати ва валюта курсининг шаклланиш механизми, миллий валюта бозори ва олтин бозорининг режими ва бошқалардан иборат.

I. Ҳар қандай статистик тадқиқот қуйидаги босқичларни ўз ичига олади:

1. Статистик кузатиш;
2. Кузатиш материалларини сводкалаш ва гуруҳлаш;
3. Кузатилаётган воқеани ҳар томонлама тавсифловчи, умумлаштирувчи кўрсаткичларни ҳисоблаш ва уларни таҳлил қилиш;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

31- жавобга қаранг.

II. 1991 йилда заводда ишлаб чиқарилган маҳсулот 4 млн. сўмни ташкил қилди. 1992 йилда маҳсулотни ишлаб чиқаришни 5 млн. сўмга ошириш режалаштирилди, ҳақиқатда эса 5,5 млн. сўмга бажарилди. Режа топшириғи нисбий миқдори неча фоизни ташкил қилди?

1. 80,0 фоиз;
2. 110,0 фоиз;
3. 125,0 фоиз;
4. 137,5 фоиз.

146- жавобга қаранг.

III. Дисперсион таҳлил асосан:

1. Оммавий маълумотларни тўплаш мумкин бўлмаган ҳолларда кенг қўлланилади;
2. Танлама тариқасида кузатиладиган кичик тўпламларда кузатиш натижаларининг қанчалик ишончли эканлигига объектив баҳо бериш учун кенг қўлланилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

193- жавобга қаранг.

IV. Битта ишчига ишлаб чиқарилган маҳсулот (У) ва меҳнатнинг электр энергия билан қуролланганлиги (Х) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасини аниқланг:

У (минг сўм)	6,3	6,0	7,5	8,5	3,5	6,2	7,5	8,7	6,0	3,7
Х (квт соат)	5	4	6	7	3	4	7	6	4	3

Жавоблар: 1. $У_x = 0,95 + 1,11\ x$;
2. $\bar{У}_x = 5,81 + 0,118\ x$.

276- жавобга қаранг.

V. Ўртача миқдорни шартли "момент" усулида ҳисоблаш учун қайси формуладан фойдаланилади:

1. $\bar{X} = \frac{\sum(\frac{X-A}{B})f}{} \cdot B + A$;

2. $\bar{X} = \bar{У}' \cdot B + A$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

170- жавобга қаранг.

?! Миллий даромад — моддий неъмат ишлаб чиқариш соҳаларида бир йилда янгидан ҳосил қилинган қиймат ёки ялпи ижтимоий маҳсулотнинг ишлаб чиқариш воситалари қиймати чегириб ташлангандан сўнг қолган қисми:

$$MD = (C + V + m) - C.$$

I. Алоҳида кўринишдаги формулаларга:

1. Корхоналарнинг йиллик ҳисобот формалари мисол бўла олади;
2. Бир нечта ҳисоб бирликлари ҳақида маълумот қайд қилинадиган статистик формалар мисол бўла олади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

46- жавобга қаранг.

II. Бошланғич ҳисоб ва кузатиш ҳужжатларида қайд қилинган мутлақ миқдорлар статистикада:

1. Умумий мутлақ миқдорлар деб юритилади;
2. Алоҳида мутлақ миқдорлар деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

133- жавобга қаранг.

III. Агар $F_{ҳақ.} > F_{жадв}$ бўлса, у ҳолда ўрганилаётган омил белги натижавий белгига бўлган таъсирининг:

1. Кучли эканлигидан далолат беради;
2. Мавжудлигининг асосланмаганлигидан далолат беради;
3. Нотўғри жавоб йўқ;

207- жавобга қаранг.

IV. Чизиқли боғланишларда корреляция индекси билан корреляция коэффициенти ўртасидаги тафовут:

1. Фақат ҳисоблаш процессида йўл қўйилган хатоларнинг таъсири натижасидир;
2. Фақат ҳисоблаш жараёнида йўл қўйилган хатоларнинг таъсиригина эмас, балки натижаси ҳамдир;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

286- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, биринчи гуруҳ учун 1 та корхонага тўғри келган ялпи маҳсулотни ҳисобланг:

1. 957,3; 2. 845,7; 3. 613,3.

124- жавобга қаранг.

?! Моддий-техника таъминоти — корхона ва ташкилотларни хом ашё, материаллар, сотиб олинадиган ярим тайёр ва тайёр маҳсулотлар билан режали таъмин этиш жараёни. Бу жараённи давлат таъминот қўмиталари ва уларнинг маҳаллий бошқармалари бажаради.

Бозор муносабатларига ўтиш шароитида моддий-техника таъминоти системаси тубдан ўзгаради.

I. Халқ хўжалиги тармоқларидаги барча корхона, муассаса, ташкилотлар учун умумий бўлган кўрсаткичлар келтирилган ҳисоботлар:

1. Ихтисослашган ҳисоботлар деб юритилади;
2. Намунавий ҳисоботлар деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

63- жавобга қаранг.

II. Режа тузилаётган даврда ўрганилаётган ҳодиса ўтган даврда эришилган даражага нисбатан қандай ўзгариши лозимлигини ифодаловчи нисбий миқдорлар:

1. Буюртма (режа) бажарилиши нисбий миқдори деб аталади;
2. Режа топшириғи нисбий миқдори деб аталади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

146- жавобга қаранг.

III. Ўртача мутлақ тафовутни аниқланг:

1. Фарқлар ишорасига эътибор берилмайди;
2. Фарқлар ишорасига эътибор берилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

187- жавобга қаранг.

V. Регрессия тенгламаси параметрларининг ишончли даражаси қуйидагича аниқланади:

1. $a_0-\Delta a_0 \leqslant a_0 \leqslant a_0+\Delta a_0$;
2. $a_1-\Delta a_1 \leqslant a_1 \leqslant a_1+\Delta a_1$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

290- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Иккинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, учинчи гуруҳи учун 1 та корхонага тўғри келган ялпи маҳсулотни ҳисобланг:

1. 789,6; 2. 589,8; 3. 419,7.

124- жавобга қаранг.

?! Молия биржаси — фонд биржаси — бозор инфраструктурасининг муҳим бўғини, қимматли қоғозлар, валюта олди-сотди бўйича мунтазам ҳаракатлар ўтказувчи ташкилот.

Эркин пуллар эҳтиёждан ортиқча бўлган шароитларда давлат бу пулларни сотиб олиш ишларига аралашади.

I. 1989 йилги аҳоли рўйхатини ўтказишда ҳисобчилар ҳар бир оилага кириб, рўйхат варақасини яшовчилардан сўраб тўлдирдилар. Бундай кузатиш:

1. Ўз-ўзини қайд қилиш усулидаги кузатиш деб юритилади;
2. Савол-жавоб усулидаги кузатиш деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

76- жавобга қаранг.

II. Ҳодиса ва жараёнларнинг тарқалиш зичлигини, учрашиш тезлигини тавсифловчи нисбий миқдорлар:

1. Объєктлараро таққослаш нисбий миқдорлари деб аталади;
2. Динамика нисбий миқдорлари деб аталади;
3. Интенсив нисбий миқдорлар деб аталади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

155- жавобга қаранг.

III. Тикувчининг кундалик нормани бажариш даражаси учун дисперсияни аниқланг:

Кундалик норманинг бажарилиши, м	Тикувчилар сони
80 гача	20
80-100	40
100-120	30
120 ва ундан юқори	10

Жавоблар: 1. 96,0;
2. 15,2;
3. 324,0;
4. 18,0.

192- жавобга қаранг.

IV. Динамика қаторлари деб:

1. Ижтимоий ҳодисаларнинг вақт ичида ўзгариши тушунилади;
2. Ижтимоий ҳодисаларнинг вақт ичида ўзгаришини таърифловчи кўрсаткичлар қатори тушунилади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

310- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини дон ҳосилдорлиги бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун дон маҳсулотлари экин майдонини ҳисобланг:

1. 24,0;
2. 44,4;
3. 33,6.

123- жавобга қаранг.

?! Молия биржаси ўз фаолиятини ташкилий жиҳатдан йирик банк монополиялари билан ҳамкорликда олиб боради, йирик компанияларнинг чет эллардаги инвестиция мақсадларига (монополистик экспансия) хизмат қилади.

Биржа савдоси конъюнктураси, молия биржасидаги аҳвол жаҳон товар ва валюта бозорларидаги ўзгаришларнинг энг муҳим ва ишончли кўрсаткичидир.

I. Маълумотлар тўла-тўкис бўлиши учун энг аввало:

1. Кузатилаётган тўпламдаги бирликлар макон (минтақа, ҳудуд) чегарасида тўла ҳисобга олиниши керак;
2. Кузатилаётган тўплам ёппасига текширилиши шарт;
3. Нотўғри жавоб йўқ;
4. Тўғри жавоб йўқ.

35- жавобга қаранг.

II. 1991 йилда заводда ишлаб чиқарилган маҳсулот 4 млн. сўмни ташкил қилди. 1992 йилда маҳсулотни ишлаб чиқаришни 5 млн. сўмга ошириш режалаштирилди, ҳақиқатда эса 5,5 млн. сўмга бажарилди. Динамика нисбий миқдори неча фоизни ташкил қилди?

1. 80,0%;
2. 110,0%;
3. 125,0%;
4. 137,5%.

149- жавобга қаранг.

III. Кузатилаётган натижавий белгилардаги умумий тафовут:

1. Бевосита гуруҳлаш белгисига боғлиқ бўлган тафовутни тавсифловчи тафовутга, яъни гуруҳлараро дисперсияга боғлиқ;
2. Бевосита гуруҳлаш белгисига боғлиқ бўлмаган тафовут, яъни гуруҳлар ичидаги ёки қолдиқ дисперсияга боғлиқ;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

195- жавобга қаранг.

IV. Ўсиш ёки камайиш суръати базисли усулда қуйидагича аниқланади:

1. Ку.қ. = $\frac{y_i}{y_{i-1}} \cdot 100$;
2. Ку.қ. = $\frac{y_i}{y_0} \cdot 100$;
3. Ку.қ. = $y_i - y_0$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

321- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида уч гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, учинчи гуруҳи учун 1 та ишчига тўғри келган ялпи маҳсулотни аниқланг:

1. 2241; 2. 1905;
3. 1485.

124- жавобга қаранг.

?! Молия бозори — жамиятдаги молия хизматлари бозори; молия маблағларини вақтинча ҳақ тўлаб ишлатиш ёки уларни сотиб олиш юзасидан бўлган муносабатлар. У банкларда, фонд биржасида ва аукционларда ўтказилади.

I. Кузатишнинг ташкилий масалалари қуйидагиларни ўз ичига олади:

1. Кузатиш вақти ва муддати;
2. Кузатиш мақсади;
3. Кузатиш объекти;
4. Кузатиш бирлиги;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

48- жавобга қаранг.

II. $A = a_1 + a_2 + a_3 + \ldots a_n = \sum_{i=1}^{i=n} a_i$.

Ушбу формула ёрдамида:

1. Алоҳида мутлақ миқдорлар аниқланади;
2. Умумий мутлақ миқдорлар аниқланади;
3. Нисбий миқдорлар аниқланади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

134- жавобга қаранг.

III. Агар белгининг алоҳида миқдорларини қандайдир "А" сонга бўлсак, у ҳолда:

1. Ўртача квадрат тафовут A^2 га камаяди;
2. Ўртача квадратик тафовут эса "А" мартага камаяди: $\sigma^2(\frac{x}{A}) = \sigma^2 : A^2$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

209- жавобга қаранг.

IV. Қуйидаги маълумотларга асосланиб базисли усулда мутлақ қўшимча ўсишни аниқланг (млн. сўм):

Йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар:
1. 8,6; 18,5; 28,1 39,4; 52,4;
2. 3,2; 3,7; 3,6; 4,2; 4,8;
3. 3,2; 6,9; 10,5; 14,5; 19,5.

324- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини дон ҳосилдорлиги бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун дон маҳсулотлари ялпи ҳосилини ҳисобланг:

1. 44541 т;
2. 50850 т;
3. 75065 т.

123- жавобга қаранг.

?! Молия бозори таркиби мураккаб бўлиб, унга:

— қимматли қоғозлар бозори;
— валюта бозори;
— инвестиция бозори;
— ссуда капитали бозори кабилар киради.

Молия бозорида акция, облигация, сертификат, валюта олди-сотди қилинганда улар сотувчи мулкидан харидор мулкига айланади.

1. Ўз-ўзини қайд қилиш усулида:
1. Кузатишни ўтказувчи ташкилотнинг вакиллари махсус варақаларни кузатилаётган шахсларга тарқатадилар ва маълум вақтдан сўнг тўлдирилган варақаларни йиғиштириб оладилар;
2. Зарур маълумотлар статистика ташкилотларига ихтиёрий корреспондентлар томонидан юбориб турилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

78- жавобга қаранг.

II. Таққослаш нисбий миқдорларини ҳисоблашдан олдин дастлаб таққосланадиган миқдорларни:

1. Бир хил асосга келтириш керак;
2. Таққослама асосга келтириш керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

157- жавобга қаранг.

III. Туман бўйича пахта ҳосилдорлиги ўртача 35 ц га бўлган. Айрим хўжаликлар эришган ҳосилдорлик даражаларининг квадратларидан ҳисобланган ўртача миқдор 1325 ц га тенг. Пахта ҳосилдорлиги учун дисперсия:
1. 1,4 ц/га; 2. 100 ц/га;
3. 10 ц/га.

212- жавобга қаранг.

IV. Динамика қаторлари:
1. Ўрганилаётган ҳодисанинг мутлақ миқдорлари асосида тузилиши мумкин;
2. Нисбий миқдорлар асосида тузилиши мумкин;
3. Ўртача миқдорлар асосида тузилиши мумкин;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

311- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Иккинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, биринчи гуруҳи учун 1 та ишчига тўғри келган ялпи маҳсулотни ҳисобланг:
1. 1407; 2. 1546; 3. 2046.

124- жавобга қаранг.

?! Монополия — иқтисодиётнинг биронбир соҳасида танҳо ҳукмронлик.

Монополия ишлаб чиқариш воситалари, иш кучи ва яратилган маҳсулотлар асосий қисмининг озчилик корхоналар, соҳибкор шахслар ёки давлат қўлида тўпланиши натижасида пайдо бўлади.

I. Жорий ҳисоботлар:
1. Хўжалик устидан оператив бошқариш ва назорат қилиш мақсадида жорий маълумотларни олиш учун хизмат қилади;
2. Корхона ва ташкилотлар бир йиллик фаолиятининг асосий якунларини акс эттиради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

65- жавобга қаранг.

II. Ҳақиқатда бажарилган даража билан режа топшириғи даражаси ўртасидаги нисбат:
1. Режа топшириғи нисбий миқдорини беради;
2. Буюртма (шартнома) бажарилиши нисбий миқдорини беради;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

147- жавобга қаранг.

III. Дисперсия формуласида алоҳида миқдорлар билан уларнинг ўртача миқдорлари ўртасидаги фарқлар квадрати қуйидаги тартибда аниқланади:

1. $\Sigma(x-\bar{x})^2$;

2. $\Sigma(x-\bar{x})^2 f$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

188- жавобга қаранг.

IV. Ўртача қўшимча мутлақ ўсиш қуйидаги формула ёрдамида аниқланади:

1. $\bar{\Delta}_б = \frac{y_n - y_0}{n-1}$;

2. $\bar{\Delta}_з = \frac{\Sigma\Delta_з}{n-1}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

326- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида уч гуруҳга бўлинг. Биринчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, биринчи гуруҳи учун 1 та ишчига тўғри келган ялпи маҳсулот ҳажмини аниқланг:
1. 2046; 2. 1546;
3. 1407.

124- жавобга қаранг.

?! Молиявий бозор вазифаси. Молиявий бозор ўз эгасига керак бўлмаган маблағларни турли соҳалар ўртасида тақсимлаб, ишлаб чиқаришни капитал маблағ билан таъминлаш, бўш турган маблағларни хўжалик оборотига тушириш, ташқи иқтисодий алоқаларни валюта билан таъминлаш каби муҳим вазифаларни адо этади.

I. Кузатишнинг дастурий методологик масалалари қуйидагиларни ўз ичига олади:

1. Кузатиш органи;
2. Кузатиш вақти;
3. Кузатиш жойи;
4. Кузатиш дастури ва объекти;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

40 жавобга қаранг.

II. Хўжаликда пахта ҳосилдорлиги 1991 йилда 25,0 ц/га ни ташкил қилди. 1992 йилда эса ҳосилдорликни 27,5 ц/га га ошириш режалаштирилган эди, ҳақиқатда эса ҳар бир гектардан 30 ц дан ҳосил олинди. Динамика нисбий миқдори неча фоизни ташкил қилди?

1. 120,0%;
2. 109,1%;
3. 90,9%;
4. 110,0%.

149- жавобга қаранг.

III. Умумий тафовут, яъни дисперсиялар бўйича тафовутлар квадратлари суммалари қуйидагича аниқланади:

1. $\sigma^2 = \sum \frac{(\sum x)^2}{n} - \frac{(\sum x)^2}{N}$;

2. $\sigma^2 = \sum x^2 - \frac{(\sum x)^2}{N}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

196- жавобга қаранг.

IV. Занжирсимон усулда қўшимча ўсиш ёки камайиш суръати қуйидаги қайси формула ёрдамида ҳисобланади:

1. $K_{к.ў} = K_{ўс} - 100$;

2. $K_{кў} = \frac{(y_i - y_{i-1})}{y_{i-1}} \cdot 100$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

322- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини дон ҳосилдорлиги бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Биринчи гуруҳ учун ўртача ҳосилдорликни аниқланг:

1. 15,1 ц/га; 2. 16,9 ц/га;
3. 18,6 ц/га.

123- жавобга қаранг.

?! Монополия кўринишлари қадимдан мавжуд:

—ноёб маҳсулот етиштириладиган ерлар;
— конлар;
— сув ҳавзалари;
— ўрмонлар ва бошқа табиий манбалар озчилик қўлида тўпланиб, эгаларига монопол мавқе берган, улар маълум маҳсулотни бозорга танҳо етказиб берувчиларга айланиб, у ерда ҳукмрон бўлганлар.

I. Кузатиш вақти:

1. Ҳисобот вақтидан фарқ қилади
2. Ҳисобот вақтидан фарқ қилмайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

51- жавобга қаранг.

II. Шартли натура ўлчов бирлиги дейилганда:

1. Ҳар хил турдаги ва турлича истеъмол хусусиятга эга бўлган ҳодисаларнинг ўлчов бирликлари тушунилади;
2. Бир хил турдаги ва турлича истеъмол хусусиятга эга бўлган ҳодисаларни бир хил бирликка келтирувчи ўлчов бирликлари тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

136- жавобга қаранг.

III. Қаторнинг ҳадлари ўзгармас "А" сон маротаба камайтирилган бўлиб (Х:А) бу янги қатор учун дисперсия ҳисобланган. Бундай ҳолда ҳақиқий дисперсияни ҳисоблаш учун Х:А қатор асосида ҳисобланган дисперсияни:

1. A^2 га кўпайтириш керак;
2. "А" сонга кўпайтириш керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

213- жавобга қаранг.

IV. Қуйидаги маълумотларга асосланиб базисли усулда қўшимча ўсиш суръатини аниқланг (%):

йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар:
1.—; 3,2; 6,9; 10,5; 14,7; 19,5;
2.—; 8,6;18,5; 28,1; 39,4; 52,3;
3. — ; 8,6; 9,1; 8,1; 8,8; 9,2.

324- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини дон ҳосилдорлиги бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Иккинчи гуруҳ учун ўртача ҳосилдорликни аниқланг:

1. 18,6 ц/га; 2. 15,1 ц/га;
3. 16,9 ц/га.

123- жавобга қаранг.

?! Мулкчилик — кишилар ўртасидаги ишлаб чиқариш воситалари ва меҳнат маҳсулини ўзлаштириш юзасидан пайдо бўлган ва тарихан аниқ бир шаклда намоён бўлувчи иқтисодий муносабатлар.

Мулкнинг асосий бўғини — бу ишлаб чиқариш воситаларига бўлган мулкчиликдир. Воситалар кимники бўлса, маҳсулот ҳам шунга тегишли бўлади.

I. Махсус уюштирилган статистик кузатиш:

1. Маълумотларни рўйхат, бир йўла ҳисобот ва ҳар хил текширишлар ўтказиш йўли билан тўплашдан иборат;
2. Маълумотларни ҳисобот йўли билан тўплашдан иборат;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

69- жавобга қаранг.

II. Динамика нисбий миқдорлари қуйидаги формула ёрдамида аниқланади:

1. $Д_{нм} = \frac{Д_i \cdot 100}{Д_б}$;

2. $Д_{нм} = \frac{Д_i \ 100}{Д_{i-1}}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

149- жавобга қаранг.

III. Белгилар ўртасидаги алоқаларнинг характерига қараб боғланишлар:

1. Тўғри ва эгри чизиқли боғланишларга булинади;
2. Тўғри ва тескари боғланишларга бўлинади;
3. Функционал ва корреклион боғланишларга бўлинади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

225- жавобга қаранг.

IV. Мавсумийлик индекси қуйидагича ҳисобланади:

1. $I_м = \frac{\bar{У}_{ой}}{\bar{У}_{ум}} \cdot 100$,

2. $I_м = \frac{\bar{У}_{ум}}{\bar{У}_{ой}} \cdot 100$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

345- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Иккинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, биринчи гуруҳи учун 1 та корхонага тўғри келган ялпи маҳсулотни ҳисобланг:

1. 416,0; 2. 367,1;
3. 347,0.

124- жавобга қаранг.

?! Мулк объекти ва субъекти.

Мулк объекти инсон яратган моддий ва маънавий бойликлар, табиат бойликлари, интеллектуал меҳнат маҳсули ва инсоннинг меҳнат қобилияти (иш кучи) ҳисобланади.

Мулк субъекти жамиятда маълум ижтимоий-иқтисодий мавқега эга бўлган кишилар бўлиб, улар синф, табақа еки бошқа ижтимоий гуруҳларга бирлашган бўлади.

I. "Туркистон" газетаси таҳририяти ўз ўқувчиларининг газета тўғрисидаги фикрини ва уни ҳар томонлама яхшилаш бўйича мулоҳазаларини билмоқ мақсадида уларга махсус анкеталар жўнатди. Бундай кузатиш статистикада:

1. Корреспонденция усулида кузатиш деб юритилади;
2. Анкета орқали кузатиш деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

83- жавобга қаранг.

II. Режа (шартнома) бажарилиши нисбий миқдори қуйидаги боғланиш ёрдамида аниқланиши мумкин:

1. $РБ_{нм}=Д_{нм}: РТ_{нм}$;
2. $РБ_{нм}= РТ_{нм} \cdot Д_{нм}$;
3. $РБ_{нм}=РТ_{нм}:Д_{нм}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

152- жавобга қаранг.

III. Агар Х билан У ўртасидаги боғланиш кучи юқори бўлса, у ҳолда уларнинг қиймати:

1. 0,7 — 0,9 атрофида бўлади;
2. 0,9 ва ундан юқори бўлади;
3. 0,5 — 0,7 атрофида бўлади;
4. 0,3 — 0,5 атрофида бўлади.

265- жавобга қаранг.

IV. Динамика қаторларидаги кўрсаткичларнинг таққосламалигини таъминлаш зарур. Шу мақсадда:

1. Барча даврлар учун кузатиш объекти ҳудуд жиҳатдан бир хил тарзда ечилиши керак;
2. Кузатиш бирлигини бир хилда ҳал қилиб олиш керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

312- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, учинчи гуруҳи учун ишчилар сонини ҳисобланг:

1. 3417; 2. 1332;
3. 826.

124- жавобга қаранг.

?! Муқобил савдо — товарлар импортини улар суммасига ёки бир қисмига тенг миқдордаги экспорт билан қўшиб бориш.

Импорт ва экспортнинг бир вақтда юз бериши давлатлараро ташқи савдо шартномаларида қайд этилади. Дунё бозорида рақобатнинг кучайиб бориши ва валюта топишнинг қийинлашуви импортерларни экспортёрлар билан муқобил савдо қилишга мажбур қилади.

I. Кузатиш дастури дейилганда:

1. Ўрганилаётган тўпламнинг ҳар бир бошланғич унсури, бирлиги ҳақида кузатиш давомида қайд қилиниши лозим бўлган белгилар тўплами тушунилади;
2. Ўрганилаётган ҳодиса ва жараёнлар тўплами тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

42- жавобга қаранг.

II. Хўжаликда пахта ҳосилдорлиги 1991 йилда 25,0 ц/га ни ташкил қилди. 1992 йилда эса ҳосилдорликни 27,5 ц/га га ошириш режалаштирилган эди, ҳақиқатда эса ҳар бир гектардан 30 ц дан ҳосил олинди. Режа (буюртма) бажариш нисбий миқдори неча фоиз бўлган:

1. 120,0%; 2. 109,1%;
3. 90,9%;
4. 110,0%.

147- жавобга қаранг.

III. Яроқсиз маҳсулот салмоғи билан 1 тонна маҳсулот таннархи (сўм) ўртасидаги боғланиш қуйидаги регрессия тенгламасида ифодаланади: Ух = 56+8х. Демак, яроқсиз маҳсулотнинг 1% га ошиши таннархнинг:

1. 8% га ошишига олиб келади;
2. 8 сўмга ошишига олиб келади;
3. 56 сўмга ошишига олиб келади.

276- жавобга қаранг.

IV. Ўсиш ёки камайиш суръати динамика қаторлари даражаларининг:

1. Нисбатлари асосида аниқланади;
2. Тафовутлари асосида аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ;
4. Тўғри жавоб йўқ.

323- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини ем-хашак майдони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун хўжаликлар сонини ҳисобланг:

1. 10;
2. 13;
3. 7.

123- жавобга қаранг.

?! Муқобил савдо турлари.

Муқобил савдонинг бир тури— бартер битимларидир.

Муқобил савдо бадални тўлаш шартномаларига биноан ҳам юз беради. Бунда импорт қилинган технология ҳақи унинг ўзи ёрдамида, ёки импортерларнинг бошқа корхонасида, ёки импортёрларга алоқаси бор бошқа корхонада ишлаб чиқарилган товарларни экспортерга етказиб бериш билан қопланади.

I. Критик моментни белгилаш:

1. Такрор (яъни бир кишини икки маротаба) ҳисобга олишдан ҳоли қилади;
2. Рўйхатни (кузатишни) белгиланган муддатда тугатишни таъминлайди;
3. Рўйхатга олинадиган маълумотларни худди бир моментнинг ўзида расмга туширишга имкон яратади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

52- жавобга қаранг.

II. Нисбий миқдорлар:

1. Коэффициентда ифодаланиши мумкин;
2. Фоизда ифодаланиши мумкин;
3. Промилледа ифодаланиши мумкин;
4. Продецимилледа ифодаланиши мумкин;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

140- жавобга қаранг.

III. Кўрсаткичларнинг моҳиятли бўлиш эҳтимоли:

1. P=1 — q га тенг;
2. P=1 — t га тенг;
3. P=1 —L га тенг;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

288- жавобга қаранг.

IV. Фермер хўжалигида полиз маҳсулотларини етиштириш 1992 йилда 1991 йилга нисбатан 5% га, 1993 йилда 1992 йилга нисбатан эса 6% га ошган. 1991—1993 йилларда полиз маҳсулотлари неча фоизга ошган:

1. 1%;
2. 11%;
3. 11,3%;
4. 20%.

327- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини ем-хашак майдони бўйича тенг оралиқ асосида уч гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун ем-хашак экинлари майдонини ҳисобланг:

1. 10,6 га;
2. 10,9 га;
3. 11,8 га.

123- жавобга қаранг.

?! Наркобизнес — соф наркотик моддалар ва таркибида шундай моддалар бўлган маҳсулотларни ишлаб чиқариш ва сотиш орқали даромад топиш.

Наркобизнес ижтимоий зарарли товарларга алоқадор ғайри қонуний фаолият бўлиб, хуфия иқтисодиётнинг таркибий қисмидир. Наркобизнес энг катта ва мўмай фойда келтирувчи фаолиятдир.

I. Ўрганилаётган тўплам бирликларини ўз ичига қамраб олишига қараб статистик кузатиш қуйидаги турларга бўлинади:

1. Ёппасига кузатиш;
2. Қисман кузатиш;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

70- жавобга қаранг.

II. Агар фақат базис даврга нисбатан кейинги даврлар даражаси қанчалик ўзгарганлигини билмоқчи бўлсак, у ҳолда динамика нисбий миқдорлари:

1. Базисли усулда аниқланади;
2. Занжирсимон усулда аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

150- жавобга қаранг.

III. Функционал боғланишнинг муҳим хусусияти шундан иборатки, бунда барча омилларнинг тўлиқ рўйхати-ни ва уларнинг натижавий белги билан боғланишини тўла ифодаловчи тенгламани:

1. Ёзиш мумкин;
2. Ёзиш мумкин эмас;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

256- жавобга қаранг.

IV. Тасодифий сабаблар таъсири остидаги тафовут қуйидагича аниқланади:

1. $\sigma = \sqrt{\frac{\sum (y-\bar{y})^2}{n}}$;

2. $\sigma = \sqrt{\frac{\sum (y-\bar{y})}{n}}$,

3. $\sigma = \sqrt{\frac{\sum (y-\bar{y}_t)^2}{n}}$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

339- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини емхашак майдони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг.
Учинчи гуруҳ учун ўртача маҳсулдорликни ҳисобланг:

1. 2215 кг; 2. 2391 кг;
3. 1494 кг.

123- жавобга қаранг.

?! **Наркотик товарлар.**
Наркобизнес дастлаб наркотик моддали гиёҳлар ўсадиган мамлакатларда пайдо бўлган, сўнгра бошқа мамлакатларга тарқалган.

Наркобизнес билан айрим гуруҳлар яширин равишда шуғулланади. Уларнинг асосий наркотик товарлари — наша, кўкнори ва қорадори. Бу ғайринсоний фаолият бўлганидан унга қарши халқаро миқёсда ҳамжиҳатлик билан курашилади.

I. Статистик кузатиш материаллари қуйидаги усулда текширилади:

1. Ташқи назорат;
2. Мантиқий назорат;
3. Арифметик назорат;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

85- жавобга қаранг.

II. Тузилма нисбий миқдорлари:

1. Тўпламдаги ҳар бир гуруҳ (бўлак) умумий тўпламнинг қайси бир қисмини (улушини) ташкил қилади деган саволга жавоб беради;
2. Тўпламнинг таркибини тавсифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

153- жавобга қаранг.

III. Қуйида қайд этилган регрессия тенгламаларининг қайси бири гипербола функцияси деб юритилади:

1. $y = a_0 + \frac{a_1}{x}$;

2. $y = a_0 + a_1 x + a_2 x^2$;

3. $y = a_0 x^{a_1}$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

266- жавобга қаранг.

IV. Ўрганилаётган ҳодисаларнинг маълум давр ичидаги ҳолатини тавсифловчи динамика қаторлари:

1. Момснтли динамика қаторлари деб юритилади;
2. Даврий динамика қаторлари деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

314- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини емхашак майдони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун жами соғиб олинган сут миқдорини аниқланг:

1. 7952 т; 2. 3794 т; 3. 7723 т.

123- жавобга қаранг.

?! Нарх, баҳо — товар қийматининг пул шакли; бозор иқтисодиёти мавжуд жамият хўжалик механизмида амал қилувчи иқтисодий дастак.

Биринчи мазмунда нарх товар ёхуд хизматда гавдаланган ижтимоий меҳнатни — қийматни пул шаклида ифода этиш, пулда ўлчаш.

Нархни қиймат белгилайди, аммо у аниқ бир қийматдан юқори ёки паст бўлиши мумкин (талаб ва таклиф).

I. Кузатиш бирлиги дейилганда:

1. Ўрганилаётган ҳодиса ва жараёнлар тўплами тушунилади;
2. Кузатилаётган тўпламнинг бир бирлиги тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

45- жавобга қаранг.

II. 1. 1992 йилда Ўзбекистонда ҳар 1 кв км га 45,4 киши тўғри келди;

2. Ўзбекистон аҳолисининг 42,9 фоизи меҳнат қилиш ёшида эмас.

Қайд қилинган мисолларнинг қайси бири тузилма нисбий миқдорига мисол бўла олади:

1;
2;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

153- жавобга қаранг.

III. Сигирларнинг маҳсулдорлиги (кг) билан ем истеъмоли (кг) ўртасидаги боғланиш қуйидаги регрессия тенгламаси билан тавсифланади: $\bar{У}_x = 5 + 0,5x$.

Демак, ем истеъмолининг 1 кг га ошиши маҳсулдорликнинг:

1. Ўртача 0,5 кг га ошишига олиб келади.
2. Ўртача 0,5 % га ошишига олиб келади.
3. Нотўғри жавоб йўқ.

276- жавобга қаранг.

IV. Базисли усулда ҳисобланган мутлақ қўшимча ўсиш занжирсимон усулда ҳисобланган мутлақ қўшимча ўсишлар:

1. Йиғиндисига тенг;
2. Кўпайтмасига тенг;
3. Айирмасига тенг;
4. Бўлинмасига тенг;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

323- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини ем-хашак майдони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун қора молларнинг ўртача йиллик сонини ҳисобланг:

1. 3590 та;
2. 2540 та;
3. 3230 та.

123- жавобга қаранг.

?! Нарх — буюк иқтисодий восита. Унинг таъсирида иқтисодиёт рақобатлантирилади, чунки нарх ошиб кетиши ёки пасайиши товар ишлаб чиқарувчилар олган фойда миқдорини ўзгартиради, фойданинг қилинган сарф-харажатларга нисбатан юқори ёки паст бўлишини таъминлайди; нарх орқали қўшимча маҳсулот пул шаклига кириб фойдага айланади.

I. Статистик ҳисобот:

1. Бухгалтерия баланси ва счётларидаги маълумотларни шарҳлаш ва батафсил текшириш учун хизмат қилади;
2. Халқ хўжалигини ривожлантириш режаларининг бажарилиши устидан назорат олиб бориш учун хизмат қилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

58- жавобга қаранг.

II. Статистикада вариация (ўзгарувчанлик) дейилганда:

1. Тўплам бирликлари ўртасидаги тафовут (фарқланиш), ўзгарувчанлик тушунилади;
2. Тўплам ўртачалари ўртасидаги тафовут (фарқланиш), ўзгарувчанлик тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

184- жавобга қаранг.

III. Меҳнатнинг электр энергия билан қуролланганлиги (х) ва битта ишчига ишлаб чиқарилган маҳсулот (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасидаги a1 параметрни аниқланг:

X (квт/с	5	9	9	6	8	4	6	4	6	3
(минг сум)	4	8	9	4	6	2	7	3	5	2

Жавоблар:
1. a1 = 2,02; 2. a1 = 1,12; 3. a1 = 0,796.

276- жавобга қаранг.

IV. Вилоятда юк автомобиль транспортининг юк обороти 1985 йилда 17,7 млн. т/км. ни, 1995 йилда эса 41,3 млн. т/км.ни ташкил қилди. 1985-1995 йилларда юк оборотининг ўртача йиллик ўсиши қандай аниқланади:

1. $\sqrt[10]{233,3}$;
2. $\sqrt[10]{2,333}$;
3. $\sqrt[9]{2,333}$

328- жавобга қаранг.

V. Агар омил белгининг ортиши (ёки камайиши) билан натижавий белги ҳам ортиб (ёки камайиб) борса, унда улар ўртасидаги боғланиш:

1. Тўғри боғланиш дейилади;
2. Тескари боғланиш дейилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

258- жавобга қаранг.

?! Нарх вазифалари. Бозор иқтисодиёти шароитида нарх уч хил вазифани бажаради:

1. Қиймат ўлчови;
2. Рағбатлантириш омили;
3. Даромадларни қайта тақсимлаш воситаси — даромад товарларнинг сотилиш нархига боғлиқ.

I. Узлукли кузатиш дейилганда:

1. Воқеа содир бўлгандан сўнг маълум вақт ўтгач, уни қайд қилиш тушунилади;
2. Тенг вақт оралиғида такрорланиб турадиган кузатиш тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

72- жавобга қаранг.

II. Ўртача мутлақ тафовут оддий қаторлар учун қуйидаги формулаларнинг қайси бирига асосланиб ҳисобланади:

1. $\bar{d} = \frac{\Sigma(x-\bar{x})}{f}$;

2. $\bar{d} = \frac{\Sigma(x-\bar{x})f}{\Sigma f}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

185- жавобга қаранг.

III. Агар омил белгининг ортиши (ёки камайиши) билан натижавий белги ҳам ортиб (ёки камайиб) борса, унда улар ўртасидаги боғланиш:

1. Тескари боғланиш дейилади;
2. Тўғри боғланиш дейилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

258- жавобга қаранг.

IV. Трендлар (яъни ривожланишнинг асосий йўналиши)га таяниб автокорреляция қуйидаги формула ёрдамида бартараф қилинади:

1. $r = \frac{\Sigma(x-\bar{x}_t)(y-\bar{y}_t)}{\sqrt{\Sigma(x-\bar{x})^2\,\Sigma(y-\bar{y}_t)^2}}$;

2. $r = \frac{\Sigma\Delta x \cdot \Delta y}{\sqrt{\Sigma\Delta_x^2 \cdot \Sigma\Delta_y^2}}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

344- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб, барча жамоа хўжаликларини янги навли уруғ экин майдони салмоғи бўйича тўртта гуруҳга бўлинг. Тўртинчи гуруҳ учун хўжаликлар сонини ҳисобланг:

1. 10 та;
2. 8 та;
3. 6 та.

123- жавобга қаранг.

?! Нарх — қиймат ўлчови. Қилинган харажатлар ва олинган натижа бирон-бир нарх ёрдамида (масалан, ул-гуржи, чакана, ички ёки халқаро нархда) ҳисоб-китоб қилинади.

I. Ҳодисани кузатиш формулярига ёзаётганда ёки маълумотларнинг мазмунини нотўғри тушуниб қайд қилиш натижасида вужудга келган хатолар:

1. Қайд қилиш хатолари дейилади;
2. Репрезентатив хатолар деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

89- жавобга қаранг.

II. Тикувчининг кундалик нормани бажариш даражаси учун ўртача мутлақ тафовутни аниқланг:

Кундалик норманинг бажарилиши, м	Тикувчилар сони
80 гача	20
80-100	40
100-120	30
120 ва ундан юқори	10

Жавоблар: 1. 18,0; 2. 15,2; 3. 96,0; 4. 324,0.

191- жавобга қаранг.

III. Ҳар қандай корреляцион таҳлил даставвал:

1. Натижавий белги ва унинг регрессия тенгламасида иштирок этиш шаклини аниқлашдан бошланади;
2. Натижавий белгига таъсир этувчи омилларнинг рўйхатини белгилаш, улардан муҳимларини танлаб олишдан бошланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

272- жавобга қаранг.

IV. Даврий динамика қаторларини:

1. Қўшиш мумкин;
2. Қўшиш мумкин эмас;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

317- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини янги навли уруғ экилган экин майдони салмоғи бўйича тўртта гуруҳга бўлинг. Тўртинчи гуруҳ учун жами экин майдонини ҳисобланг:

1. 32,8;
2. 21,1;
3. 26,8.

123- жавобга қаранг.

?! Нарх — рағбатлантириш омили — фойда товар нархи билан уни ишлаб чиқариш учун кетган харажатлар ўртасидаги фарққа тенг бўлади.

Муайян нарх шароитида кўпроқ фойда олиш учун харажатларни камайтириш зарур, шу сабабли корхоналар тежамли иш тутиб, харажатни пасайтиришга интилади.

I. Саноат тармоғида ишлаб чиқариш ускуналарининг рўйхатини ўтказишга қарор қилинди. Бу ерда кузатиш бирлиги бўлиб:

1. Барча саноат корхоналари ҳисобланади;
2. Ҳар бир ишлаб чиқариш ускунаси ҳисобланади.

45- жавобга қаранг.

II. Ўртача квадратик тафовут:

1. Квадрат илдиз остидаги дисперсиядан иборат;
2. Квадрат илдиздан чиқарилган тафовутларнинг ўртача квадрати билан аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

189- жавобга қаранг.

III. Омилларнинг (X1, X2, X3, ..., Xn) натижавий белгига (У) турлича таъсир қилишидан келиб чиқадиган тафовутларнинг умумий тавсифини қуйидаги дисперсия ифодалайди:

1. $\sigma^2_{y_x} = \frac{\sum(\bar{y}_x - \bar{y})^2}{n}$;
2. $\sigma^2_y = \frac{\sum(y - \bar{y})^2}{n}$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

282- жавобга қаранг.

IV. Моментли динамик қаторларда ўртача мутлақ даража:

1. Ўртача хронологик формула ёрдамида аниқланади;
2. Ўртача арифметик кўринишдаги формула ёрдамида аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

325- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини янги навли уруғ экилган экин майдони салмоғи бўйича тўртта гуруҳга бўлинг. Тўртинчи гуруҳ учун жами йиғиб олинган ҳосилни ҳисобланг:

1. 56667 т;
2. 43081 т;
3. 39263 т.

123- жавобга қаранг.

?! Нарх — даромадларни қайта тақсимлаш воситаси — даромад товарларнинг сотилиш нархига боғлиқ.

Муайян харажатлар қилинган шароитда нархнинг қийматдан юқорига ёки пастга қараб ўзгариши фойданинг ишлаб чиқарувчилар ўртасида ҳар хил тақсимланишига олиб келади. Нархнинг тебраниши туфайли бир ерда яратилган қўшимча маҳсулот бошқа ерда фойдага айланади.

I. Реквизит дейилганда:

1. Ҳар бир ҳисобот формасида ёритилиши лозим бўлган асосий унсурлар тушунилади;
2. Ҳисобот маълумотлари ёзиладиган формуляр тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

59- жавобга қаранг.

II. Қуйидаги формулалардан қайси бири вариация кўрсаткичига тааллуқли:

1. $R = X_{мах} - X_{мин}$;
2. $\bar{d} = \frac{\sum(x - \bar{x})}{\sum f}$;
3. $\bar{d} = \frac{\sum(x - \bar{x})}{f}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

185- жавобга қаранг.

III. Масалани тўғри чизиқли корреляцион боғланиш формасида ечиш натижасида қуйидагилар аниқланади:

1. Корреляция коэффициенти — 0,6;
2. Корреляция индекси — 0,7;
3. Детерминация коэффициенти — 0,49;
4. Регрессия коэффициенти — 0,25.

Қайси кўрсаткични ҳисоблашда хатога йўл қўйилган:
1; 2; 3; 4;

286- жавобга қаранг.

IV. Юк транспортида юк оборотининг ўртача йиллик ўсиш суръати 1991-1993 йилларда 1,05 т/км ва 1994-1995 йилларда эса 1,08 т/км ни ташкил қилди. 1991-1995 йилларда ўртача йиллик ўсиш суръати қандай аниқланади?

1. $\sqrt{1{,}05 \cdot 1{,}08}$;
2. $\sqrt[5]{1{,}05^3 \cdot 1{,}08^2}$;
3. $\sqrt[5]{1{,}05 \cdot 1{,}08}$;

328- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини янги навли уруғ экилган майдон салмоғи бўйича тўртта гуруҳга бўлинг. Тўртинчи гуруҳ учун ўртача ҳосилдорликни ҳисобланг:

1. 16,1 ц/га;
2. 14,8 ц/га;
3. 18,6 ц/га.

123- жавобга қаранг.

?! Нарх турлари. Бозор иқтисодиёти шароитида икки хил нарх амал қилади:

1. Эркин бозор нархлари;
2. Давлат бошқариб турадиган нархлар.

Биринчи турдаги нархлар асосий бўлади. Иккинчи турдаги нархлар иккига бўлинади:

1. Давлат белгилаган қатъий нархлар.
2. Давлат юқори чегарасини белгилаган ва ундан ошиб кетмайдиган нархлар — лимит нархлар.

I. Бир йўла кузатишга қуйидагилар мисол бўла олади:

1. Табиий офат натижасида нобуд бўлган ҳосилни ҳисобга олиш;
2. Уй-жой фонди рўйхатини ўтказиш;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

73- жавобга қаранг.

II. Вариация коэффициенти қуйидагича ҳисобланади:

1. $\upsilon = \frac{\bar{d} \cdot 100}{\bar{X}}$;

2. $\upsilon = \frac{\sigma^2 \cdot 100}{\bar{X}}$;

3. $\upsilon = \frac{\sigma \cdot 100}{\bar{X}}$.

185- жавобга қаранг.

III. (Х—Х) ва (У — У) нинг бир-бири билан қисман мос тушиши ва $\sum$ (Х — Х) (У —У) нинг юқори мусбат ишора (20)ли бўлиши Х билан У ўртасидаги боғланишнинг:

1. Қисман тескари чизиқли эканлигидан далолат беради;
2. Мутлақо йўқлигидан далолат беради;
3. Қисман тўғри чизиқли эканлигидан далолат беради;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

261- жавобга қаранг.

IV. 1 % қўшимча ўсиш (камайиш)нинг мутлақ моҳиятини ҳисоблаш учун қуйида қайд этилган формуланинг қайси бири қўлланилади:

1. $|\%| = \frac{y_i - y_{i-1}}{\frac{y_i \cdot 100}{y_{i-1}} - 100}$;

2. $|\%| = \frac{y_{i-1}}{100}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

323- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб, барча жамоа хўжаликларини зотли сигирлар салмоғи бўйича тўртта гуруҳга бўлинг. Тўртинчи гуруҳ учун сигирларнинг ўртача йиллик сонини ҳисобланг:

1. 2930; 2. 2280; 3. 950;
4. 3200.

123- жавобга қаранг.

?! Нарх билан рақобатлашув — бозордаги рақобат усулларидан бири; бозор нархини ўзгартириш орқали рақибни бозордан сиқиб чиқариб, ўз мавқеини мустаҳкамлаш.

Бир турдаги ёки ўринбосар товарлар эгалари рақобатлашганда нархни пасайтириш орқали харидорни ўзига жалб этишга интилади. Бунда сотилиши қўпайганлигидан олинадиган фойда миқдори ортади.

I. Тасодифий хатолар:

1. Кузатувчининг толиқиши,чарчаши натижасида юз беради;
2. Танлаб олиш принципларини қўпол равишда бузиш натижасида юзага чиқади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

91-жавобга қаранг.

II. Ўртача квадратик тафовутни ҳисобланг:

Тракторчининг бир кунлик меҳнат унумдорлиги (га)	Тракторлар сони (дона)
4 гача	3
4-6	4
6-8	3
8 ва ундан юқори	—

Жавоблар: 1. 2,4; 2. 1,5; 3. 5,0; 4. 1,2.

192- жавобга қаранг.

III. Кучли корреляцион боғланишда бўлган (омил)ларни регрессия тенгламасига киритмаслик:

1. Жуфт корреляция коэффициентини ҳисоблаш йўли билан ечилади;
2. Автокорреляцияни ҳисоблаш йўли билан ечилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

272- жавобга қаранг.

IV. Мутлақ қўшимча ўсиш ёки камайиш:

1. Ҳар қайси кейинги давр даражасидан бошланғич ёки ўзидан олдинги давр даражасини айириш йўли билан аниқланади;
2. Ҳар қайси кейинги давр даражасини бошланғич ёки ўзидан олдинги давр даражасига бўлиш йўли билан аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

320- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб, барча жамоа хўжаликларини зотли сигирлар салмоғи бўйича тўртта гуруҳга бўлинг. Тўртинчи гуруҳ учун жами соғиб олинган сутни ҳисобланг:

1. 4541 т; 2. 1433 т; 3. 7373 т;
4. 6117 т.

123- жавобга қаранг.

?! Нарх мутаносиблиги — турли товарлар нархлари ўртасида иқтисодий жиҳатдан асосланган нисбатлар.

Асосланган нархлар нисбатини белгилаш қиймат қонунининг амал қилишидан келиб чиқади, бу қонунга кўра товарлар мутаносиб тарзда айирбошланади.

Нархлар мутаносиблиги асосида товарларни ишлаб чиқаришга сарфланган ижтимоий зарурий меҳнат харажатлари етади ва уни ҳисобга олиш талаб этилади.

I. Ўрганилаётган ижтимоий ҳодиса ва жараёнларнинг ҳажмини, миқдорини, сонини таърифловчи маълумотлар статистикада:

1. Нисбий миқдорлар деб юритилади;
2. Мутлақ миқдорлар деб юритилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

131- жавобга қаранг.

II. Ҳар бир эркин ўзгарувчи бирлик сонига тўғри келувчи дисперсия қиймати қолдиқ дисперсия учун қуйидагича ҳисобланади:

1. $\bar{d} = \frac{\sigma^2_{гурух}}{m-1}$;

2. $\bar{d} = \frac{\sigma^2_{қолдиқ}}{(N-1)\cdot(m-1)}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

206- жавобга қаранг.

III. Қуйидаги дисперсиянинг қайси бири қолдиқ дисперсия деб юритилади:

1. $\sigma^2 = \frac{\sum(y-\bar{y})^2}{n}$;

2. $\sigma^2 = \frac{\sum(y-\bar{y}_x)^2}{n}$;

3. $\sigma^2 = \frac{\sum(\bar{y}_x-\bar{y})^2}{n}$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

282- жавобга қаранг.

IV. Ўртача ўсиш ёки камайиш суръати:

1. Динамик қатор даражаларининг бошланғич ва охирги ҳадларига асосланиб ҳисобланиши мумкин;

2. $K = \sqrt[n-1]{y_n : y_0}$ формула ёрдамида ҳисобланиши мумкин;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

328- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини зотли сигирлар салмоғи бўйича тўртта гуруҳга бўлинг. Тўртинчи гуруҳ учун ўртача маҳсулдорликни ҳисобланг:

1. 2516 кг;
2. 1911 кг;
3. 1508 кг.

123-жавобга қаранг.

?! Нарх мутаносиблиги зарурияти.

Нархлар мутаносиблиги шундай бўлиши керакки, товарлар нархлари ишлаб чиқарувчиларнинг шу маҳсулотни ишлаб чиқаришни кўпайтиришдан манфаатдорлигини таъмин этиши ва кенгайтирилган такрор ишлаб чиқариш фаолияти учун имкон яратиши керак.

I. Агар бўлинувчи миқдор билан бўлувчи миқдор ўртасидаги тафовут унча катта бўлмаса, у ҳолда нисбий миқдорларни:

1. Коэффициентда ифодалаш мақсадга мувофиқдир;
2. Фоизда ифодалаш мақсадга мувофиқдир;
3. Продецимилледа ифодалаш мақсадга мувофиқдир;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

144- жавобга қаранг.

II. Ўртача мутлақ тафовут:

1. Алоҳида миқдорлар билан уларнинг ўртача даражаси ўртасидаги фарқлар ва квадратлари йиғиндисини тўплам бирликлари сонига бўлиш ҳосиласидир;
2. Алоҳида миқдорлар билан уларнинг ўртача даражаси ўртасидаги фарқлар йиғиндисини тўплам бирликлари сонига бўлиш натижасидир;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

187- жавобга қаранг.

III. Асосий фондлар қиймати (X) ва ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасидаги a1 параметрни аниқланг:

X (млн. сўм)	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
У (млн сўм)	70	60	60	52	56	40	31	31	25	20

Жавоблар: 1. a1 = 13,8;
2. a1 = 6,5;
3. a1 = 5,5.

276- жавобга қаранг.

IV. Беш йил ичида (1988-1993) вилоятда цемент ишлаб чиқариш 45 % га ошган. 1 % қўшимча ўсишнинг мутлақ моҳияти 2,5 минг тонна. 1988-1993 йиллар учун ўртача йиллик мутлақ қўшимча ўсиш неча тонна бўлган?

1. 108,0 тонна;
2. 54,0 тонна;
3. 69,6 тонна;
4. 21,6 тонна.

326- жавобга қаранг.

V. Қуйидаги дисперсиянинг қайси бири қолдиқ дисперсия деб юритилади:

1. $\sigma^2 = \frac{\sum(y-\bar{y})^2}{n}$;

2. $\sigma^2 = \frac{\sum(\bar{y}_x-\bar{y})^2}{n}$;

3. $\sigma^2 = \frac{\sum(y-\bar{y}_x)^2}{n}$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

282-жавобга қаранг.

?! Нарх мутаносиблиги ва муҳим товарлар.

Нархлар мутаносиблигининг ташкил топишида энг муҳим товарларга (дон, пахта, кўмир, нефть, металл, ёғоч, станоклар, ускуналар) нархларнинг ўзгариши ҳал қилувчи аҳамиятга эга, чунки бунинг натижасида мазкур маҳсулотларни истеъмол этувчи барча соҳалар товарлари нархи ўзгаради.

I. Динамика нисбий миқдори қуйидаги боғланиш ёрдамида аниқланиши мумкин:

1. $Д_{нм} = РТ_{пм} : ББ_{нм}$;
2. $Д_{нм} = ББ_{пм} : РТ_{нм}$;
3. $Д_{нм} = РТ_{нм}$ $ББ_{нм}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

152- жавобга қаранг.

II. Ўртача даражаси тенг бўлган иккита тўпламда ўрганилаётган белгининг ўзгарувчанлиги ҳам тенг десак бўладими?

1. Ҳа, бўлади;
2. Йўқ, бўлмайди.

191- жавобга қаранг.

III. Х ва У белгилар ўртасидаги боғланиш зичлиги (η_{xy})

(Х — Х) (У — У) нинг:

1. Энг паст ва энг юқори қийматлари кўпайтмаси билан аниқланади;
2. Энг паст ва энг юқори қийматлари нисбати аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

264- жавобга қаранг.

IV. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири ёрдамида регрессия коэффициенти ҳисобланади:

1. $a_1 = \frac{\sum yt}{\sum t^2}$;
2. $a_0 = \frac{\sum y}{n}$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

336- жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 3- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча тижорат дўконларини товар оборот ҳажми бўйича учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун битта ходимга тўғри келган товар оборотни ҳисобланг:

1. 3408 сўм; 2. 2594 сўм;
3. 4088 сўм;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

123- жавобга қаранг.

?! Нархлар мутаносиблигига талаб ва таклиф қонуни ҳам таъсир этади. Бунда бир хил еки ўринбосар товарларга талабнинг ўзгариши нархларнинг ҳар хил даражада ўзгаришига ва нархлар мутаносиблигининг яхшиланишига олиб келади. Бу мутаносиблик меҳнат сарфининг эҳтиёжга мос келиши ёки келмаслигини билдиради. Шу сабабли унинг мақбул булиши ғоят муҳим.

I. Режа бўйича 1 сўмлик товар маҳсулотга сарфланадиган харажатни 5 % га камайти риш мўлжалланган эди. Ҳақиқатда эса у 7 % га пасайди. Режалаштирилганга нисбатан ҳақиқий харажат неча фоизни ташкил қилди?

1. 102,2 %; 2. 98,0 %; 3. 97,9 %;
4. 140,0 %.

147- жавобга қаранг.

II. Пахта ҳосилдорлиги учун ўртача квадратик тафовутни ҳисобланг:

Пахта ҳосилдорлиги, ц/га	Экин майдони, га
21	600
23	300
25	100

Жавоблар: 1. 1,8;
2. 22,0;
3. 1,0;
4. 1,34.

192- жавобга қаранг.

III. Регрессион ва корреляцион таҳлилни қўллаш учун статистик тўплам қуйидаги талабларга жавоб бериши керак:

1. Тўпламинг бирликлари ўзаро кучли боғланмаган бўлиши керак;
2. Натижавий белги омилларнинг барча қийматларида нормал тақсимот қонунига бўйсуниши зарур;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

274- жавобга қаранг.

IV. Ушбу китобнинг 2- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини дон маҳсулотлари экин майдони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун дон маҳсулотлари ҳосилдорлигини ҳисобланг:

1. 16,4 ц/га;
2. 16,9 ц/га;
3. 16,8 ц/га.

123- жавобга қаранг.

V. Умумий дисперсия билан омил дисперсия қийматлари ўртасидаги тафовут, яъни қолдиқ дисперсия қуйидагича аниқланади:

1. $\sigma_к^2 = \sigma_{yx}^2 - \sigma_y^2$;
2. $\sigma_к^2 = \sigma_y^2 - \sigma_{yx}^2$;
3. $\sigma_к^2 = \sigma_y^2 - \sigma_{yx}^2$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

282- жавобга қаранг.

?! Нархлар мутаносиблиги икки йўл билан таъминланади: 1. Нархлар нисбатини олдиндан режали тарзда белгилаш (бу чекланган турдаги товарлар учун мутаносиблик яратади, аммо ҳамма нархлар нисбатини белгилай олмайди, чунки товарлар ғоят хилма-хилдир).

2. Бозорда нархлар мутаносиблигининг эркин равишда ташкил топиши (эркин нархлар) асосида товарлар ўртасидаги нисбатнинг шаклланиши.

I. Мутлақ миқдорлар кузатилаётган тўплам бирликларини:

1. Қўшиш йўли билан аниқланади;
2. Айириш йўли билан аниқланади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

131- жавобга қаранг.

II. Фақат тасодифий омиллар сабаби билан тафовутда бўлган, битта бош тўпламдан танлаб олинган бирликлар асосида ҳисобланган дисперсияни:

1. F ҳақиқий тавсифлайди;
2. F жадвал тавсифлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

207- жавобга қаранг.

III. Детерминация индекси қанча кичик бўлса, белгилар ўртасидаги боғланиш шунча:

1. Кучли бўлади;
2. Кучсиз бўлади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

284- жавобга қаранг.

IV. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида уч гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, иккинчи гуруҳи учун ишчилар сонини ҳисобланг:

1. 4250; 2. 1630; 3. 930.

124- жавобга қаранг.

V. Даромад (Х) билан сут истеъмоли (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасини аниқланг:

Х(сўм)	54	63	74	90	11	14	19
У(литр)	8	10	11	13	15	17	19

Жавоблар:
1. $У_x = 5,35 + 0,077x$;
2. $У_x = 5,12 + 0,08x$.

276- жавобга қаранг.

?! Нарх скидкалари — сотувчи томонидан харидорга фойдадан бериладиган сийлов; уни одатда савдо корхонаси олади.

Нарх скидкалари савдо ташкилотининг товарларни харид этиш ва сотиш нархи ўртасидаги фарққа тенг бўлади.

Савдо саноатининг товарларини сотиб беришдек вазифани бажаргани учун яратилган фойданинг бир қисмини нарх скидкалари сифатида олади.

I. Коэффициент:

1. 1/10 ишора билан нишонланади;
2. % ишора билан нишонланади;
3. 0/00 ишора билан нишонланади;
4. 0/000 ишора билан нишонланади;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

144- жавобга қаранг.

II. Вариацион қаторларда алоҳида миқдорларнинг ўртача даражаси қуйидагича ишораланади:

1. X; 2. $\bar{X}$; 3. f; 4. $\sum f$;
5. v;
6. Нотўғри жавоб йўқ.

6. 187- жавобга қаранг.

III. Эластиклик коэффициенти (Э):

1. Омил белги бир бирликка узгарганда натижавий белги ўртача неча бирликка ўзгаришини ифодалайди;
2. Омил белги 1 % га ўзгарганда натижавий белги ўртача неча фоизга ўзгаришини аниқлайди;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

292- жавобга қаранг.

IV. Ушбу китобнинг 1- иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида уч гуруҳга бўлинг. Иккинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, биринчи гуруҳи учун ялпи маҳсулот ҳажмини ҳисобланг:

1. 1247,9; 2. 1468,3;
3. 3123,2.

124- жавобга қаранг.

V. Иш стажи (Х) ва ишчиларнинг бир сменада яратган маҳсулоти (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасини аниқланг:

У(дона)	80	90	120	100	110	150	160	180
Х (йил)	1	3	4	2	5	7	8	6

Жавоблар:
1. $У_x = 58,2 + 10,9x$;
2. $У_x = 123,4 + 0,08x$.

276- жавобга қаранг.

?! Нархга қўшимча бериш — товар ишлаб чиқарувчиларни рағбатлантириш учун олдиндан келишилган нархга қўшимча киритиб, сийлов бериш. Бундай сийлов харидор нархининг таркибий қисми бўлиб, уни сотувчи (товар ишлаб чиқарувчи) олади.

Давлатнинг қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари нархига қўшимча бериши хўжаликларнинг давлатга кўпроқ маҳсулот топширишини рағбатлантиради.

ТЕСТЛАР

Бозор иқтисодиётига оид тушунчалар
Нархнинг ташкил топиши.
Нарх-франко.
Нетто-қарз.
Оборот солиғи.
Оила бюджети.
Олтин заҳираси.
Ортиқча пулларни қайтариш.
Оч пуллар.
Очиқ бозор.
Пайчилик муносабатлари.
Патент.
Хусусийлаштириш.
Протекционизм.
Пул.
Пулнинг вазифалари.
Пул бозори.
Пул массаси.
Пул муомаласи.
Пул муомаласи турлари.
Пул рентаси.
Пул қадри.
Пулнинг қадрсизланиши.
Минтақавий бозор.
Рекламация.
Рента даромадлари.
Рентабеллик.
Реприватизация.
Савдо агенти ва капитали.
Савдо квотаси ва уйи.
Саниралаш.
Сертификат.
Солиқ инспекцияси.
Солиқ ислоҳоти ва солиқ нормаси.
Солиқ объекти ва субъекти.
Соҳибкорлик.
Ссуда ва ссуда фонди.
Стагфляция ва унинг белгилари.
Субвенция.

Субсидия.
Супермаркет.
Талаб ва таклиф қонуни.
Таннарх.
Ташқи иқтисодий алоқалар.
Тижорат банклари ва тижорат сири.
Тирикчилик қиймати ва тирикчилик минимуми.
Товар биржаси.
Товар бозорлари конъюнктураси.
Товар заёми.
Товар заёми турлари.
Товар тақчиллиги.
Товарлар импорти ва экспорти.
Тожир коммерсант.
Фрахт бозори.
Халқаро валюта фонди.
Халқаро савдо ва халқаро нархлар.
Халқаро тендерлар.
Холдинг компания.
Хуфия иқтисодиёт.
Шоу-бизнес.

ҚИСҚАЧА УСЛУБИЙ КЎРСАТМАЛАР

Ушбу қисм талабаларнинг мустақил ишлаши, шунингдек, сиртқи бўлим талабалари билан контрол ишларни ўтказиш ва улардан статистика бўйича "отработка"ни қабул қилиш учун мўлжалланган бўлиб, 61-та (311—370) вариантни ўз ичига олади.

Вариантларда жойлаштирилган мисолларнинг мавзу бўйича тақсимланиши қуйидагилар билан тавсифланади:

Т/р	Мавзулар	Вариант-лар	Саволлар
1.	Сводкалаш ва гуруҳлаш	341—351	Учинчи саволлардаги мисоллар
		351—370	Иккинчи саволлардаги мисоллар
2.	Мутлақ ва нисбий миқдорлар	311—329	Биринчи саволлардаги мисоллар
3.	Ўртача миқдорлар	311—318	Иккинчи саволлардаги мисоллар
		330—340	Биринчи саволлардаги мисоллар
4.	Вариация кўрсаткичлари	319—337	Иккинчи саволлардаги мисоллар
5.	Танлама кузатиш	311—325	Учинчи саволлардаги мисоллар
		338—340	Иккинчи саволлардаги мисоллар
6.	Ижтимоий ҳодисалар ўртасидаги боғланишни статистик ўрганиш	311—317	Учинчи саволлардаги мисоллар
		326—340	Учинчи саволлардаги мисоллар
		341—342	Иккинчи саволлардаги мисоллар
7	Динамика қаторлари	311—338	Тўртинчи саволлардаги мисоллар
		341—347	Иккинчи ва тўртинчи саволлардаги мисоллар
8.	Иқтисодий индекслар	311—340	Бешинчи саволлардаги мисоллар
		341—362	Биринчи саволлардаги мисоллар

Мазкур тақсимотга асосланиб ўқитувчи, энг аввало, кундузги бўлим талабаларига мустақил ишлаш учун "уйга вазифа" тариқасида топшириқлар бериши мумкин. Бундай ҳолларда ўқитувчи амалий машғулотни қайси мавзудан ўтаётган бўлса, ўша мавзу бўйича 2-3 та мисолни мустақил ечиб келиш учун топшириқ беради. Фараз қилайлик, "Вариация кўрсаткичлари" мавзуидан 321-вариантнинг иккинчи саволидаги мисолни мустақил ечиб келиш учун "уйга вазифа" берилган бўлсин.

Мисол. Малака ошириш курсидаги тингловчиларнинг ёши учун ўртача мутлақ тафовутни аниқланг:

Ёши, йил (X)	Салмоғи, % (f)	X·f	$X-\bar{X}$	$(X-\bar{X})$ f
1	2	3=1x2	4=1−19,8	5=4x2
18	10	180	−1,8	18
19	30	570	−0,8	24
20	35	700	0,2	7
21	20	420	1,2	24
22	5	110	2,2	11
Σ	100	1980	—	84

Ечим. Вазнли қаторларда ўртача мутлақ тафовут қуйидаги формула ёрдамида аниқланади:

$$\bar{d} = \frac{\Sigma|X-\bar{X}|f}{\Sigma f}.$$

Мисолимизда X нинг қийматлари берилган, лекин формуладаги X номаълум. Уни ҳисоблаш учун ўртача арифметик тортилган формуладан фойдаланамиз:

$$\bar{X}_{торт} = \frac{\Sigma Xf}{\Sigma f}.$$

Касрнинг суратини аниқлаш учун юқоридаги жадвалимизнинг 1 ва 2-устунларини кўпайтириб чиқамиз ва уларнинг йиғиндисини аниқлаймиз, сўнгра уни 2-устуннинг йиғиндиси (ΣXf) га бўламиз (жадвалга қаранг):

$$\bar{X}_{торт} = \frac{\Sigma Xf}{\Sigma f} = \frac{1980}{100} = 19,8 \text{ йил}.$$

Ҳар бир вариант қийматидан X нинг қиймати (19,8) ни айириб чиқамиз (4-устун), сўнгра уларнинг мутлоқ қийматларини 2-устундаги салмоқ (вазн) қийматларига кўпайтириб чиқамиз (5-устун) ва уларнинг йиғиндисини аниқлаймиз ($\Sigma|x-\bar{x}|f=84$).

5-устун йиғиндисининг 2-устун йиғиндисига бўлган нисбати ўртача мутлақ тафовутни беради:

$$\bar{d} = \frac{\Sigma|x-\bar{x}|f}{\Sigma f} = \frac{84}{100} = 0{,}84 \text{ йил.}$$

Демак, 1-жавоб тўғри жавобдир, чунки ўртача мутлақ тафовут (d) алоҳида миқдорлар билан уларнинг ўртача миқдори ўртасидаги фарқларнинг тўпламдаги бирликлар сони йиғиндисига бўлган нисбат натижасидир (дарсликдаги 187-жавобга қаранг).

Сиртқи бўлим талабаларидан контрол ишларни қабул қилишда 61та вариантни уларнинг наслномаси бошланадиган ҳарфларни эътиборга олган ҳолда қуйидагича тақсимлаш мақсадга мувофиқдир:

Наслномасининг бош ҳарфлари	Бажарилиши лозим бўлган контрол ишлар вариантлари	
	А	Б
А	311	369
Б	317	368
В	324	366
Г (Ғ)	331 (319)	365 (330)
Д	338 (311)	364 (344)
Е (Ё)	345	363
Ж	352	362
З	316	361
И (Й)	318 (322)	360 (348)
К (Қ)	325 (342)	359 (333)
Л	332	358
М	339	357
Н	346	356
О	353	312
П	319	355

Р	313	354
С	314	353
Т	315	352
У (Ў)	316 (340)	351 (369)
Ф	320	350
Х (Ҳ)	321 (330)	349 (343)
Ц	322	370
Ч	326	347
Ш	327	346
Э	328	345
Ю	329	344
Я	330	343

Қавс остида олинган вариантларни наслномаси Ғ,Ё, Й, Қ, Ў ва Ҳ ҳарфлари билан бошланадиган талабалар бажаради.

Ҳар бир талаба наслномаси қайси ҳарф билан бошланган бўлса, шунга мос равишда А ёки Б вариантга тегишли битта вариантни танлаб контрол ишни бажаради. Фараз қилайлик, 370-вариантни ечиш талаб этилган бўлсин (409-бетга қаранг). Бу деган сўз, ушбу вариант "Б" вариантга тегишли бўлиб, "Ц" ҳарфи билан бошланувчи талабалардан бирортаси ечиши лозим. Ечим қуйидаги тартибда бўлиши керак.

1-савол. Асосий фондлар қиймати (Х) ва ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасидаги a_0 параметрни аниқлаш учун қуйидаги жадвалнинг 3-ва 4-устунларини ҳисоблаймиз:

Асосий фондлар қиймати (Х)	Ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати (У)	x^2	Ху
1	2	3	4
10	70	100	700
9	60	81	540
8	60	64	480

7	52	49	364
6	56	36	336
5	40	25	200
4	31	16	124
3	31	9	93
2	25	4	50
1	20	1	20
X=55	У=445	X^2=385	XУ=2907

Нормал чизиқли тенгламалар тизимидан фойдаланиб:

$$na_0 + \Sigma x a_1 = \Sigma y \ ;$$

$$\Sigma x a_0 + \Sigma x^2 a_1 = \Sigma xy \ .$$

Жадвалдаги маълумотларни қўйиб чиқамиз:

$$10a_0 + 55a_1 = 445 \ ;$$

$$55a_0 + 385a_1 = 2907 \ .$$

Тенгламадаги a_0 ва a_1 параметрларни ҳисоблаш учун қуйидаги формулалардан фойдаланиш мумкин:

$$a_0 = \frac{\Sigma y \Sigma x^2 - \Sigma yx \cdot \Sigma x}{n\Sigma x^2 - (\Sigma x)^2} =$$

$$= \frac{445 \cdot 385 - 2907 \cdot 55}{10 \cdot 385 - (55)^2} = 13{,}8 \text{ млн. сўм} .$$

$$a_1 = \frac{n\Sigma yx - \Sigma y \cdot \Sigma x}{n\Sigma x^2 - (\Sigma x)^2} =$$

$$= \frac{10 \cdot 2907 - 445 \cdot 55}{10 \cdot 385 - (55)^2} = 5{,}6 \text{ млн. сўм} .$$

Шундай қилиб, корреляцион боғланиш регрессиянинг тўғри чизиқли тенгламаси қуйидаги кўринишни олади:

$$\bar{y}_x = 13{,}8 - 5{,}6\ x.$$

Бу ерда a_0 регрессия тенгламасидаги озод ҳад ҳисобланиб, 13,8 га тенг, a_1 эса регрессия тенгламасининг коэффициенти бўлиб, натижавий белги (У) билан омил белги (Х) ўртасидаги боғланишни белгилаб беради, яъни у омил белги бир бирликка ортганда натижавий белги неча бирлика ошади деган саволга жавоб беради. Бизнинг мисолимиза a_1 =5,6 га тенг. Демак, асосий фондлар қийматининг 1 млн. сўмга ошиши ишлаб чиқарилган маҳсулотнинг 5,6 млн. сўмга ошишига олиб келади.

Шундай қилиб, 1-саволимиздаги 3-жавоб тўғри жавобдир, чунки a_0 13,8 га тенг.

2-саволга жавоб дарсликдаги 124-назорат рақами остида комбинацион гуруҳлаш усулини қўллаш ёрдамида мисолнинг намунавий ечимлари берилган. Ушбу китобнинг 1-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлиб, иккинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича яна учта гуруҳга бўламиз ва биринчи гуруҳ учун 1 та корхонага тўғри келган ялпи маҳсулотни ҳисоблаймиз.

Ечим:

1. Тенг бўлган оралиқ катталигини ҳисоблаймиз:

$$h = \frac{X_{max} - X_{min}}{n} = \frac{480 - 200}{3} = \frac{280}{3} = 93 \ .$$

2. Ишчилар сони бўйича корхоналарнинг гуруҳини аниқлаймиз:

I. 200—293 гача

II. 293—386 гача

III. 386—480 гача.

3. Иккинчи гуруҳ учун: а) корхоналар сони; б) ишчилар сони; в) ялпи маҳсулот ва г) меҳнат унумдорлиги даражаси кўрсаткичларини ҳисоблаб чиқамиз.

4. 293—386 гача ишчиси бор бўлган гуруҳ учун юқоридаги кўрсаткичларни ҳисоблаймиз:

Корхоналар рақамлари	Ишчилар сони	Ялпи маҳсулот (минг сўм)	Меҳнат унумдорлиги даражаси (сўм)
5	340	642,6	1890
6	375	675,0	1800
8	350	582,4	1664
10	305	494,1	1620
12	320	537,6	1680

14	350	700,0	2000
15	300	590,4	1968
16	340	591,6	1740
17	300	511,8	1706
18	360	669,6	1860
19	300	537,6	1792
22	310	682,0	2200
24	350	840,0	2400
25	310	601,4	1940
26	300	858,0	2860 (max)
28	300	532,8	1776
30	370	910,2	2460
32	320	384,0	1200 (min)
40	300	657,6	2192
41	300	441,0	1470
46	310	434,0	1400
-21	6810	12873,7	1890

5. 21 та корхонани меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиш учун тенг бўлган оралиқ катталигини ҳисоблаймиз:

$$h = \frac{X_{max} - X_{min}}{n} = \frac{2860 - 1200}{3} = \frac{1660}{3} = 553,3 \text{ сўм}.$$

6. Меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича корхоналар гуруҳларини аниқлаймиз:

I. 1755 сўмгача

II. 1755—2310

III. 2310 сўм ва ундан юқори.

7. Меҳнат унумдорлиги даражаси 1755 сўмгача бўлган, яъни биринчи гуруҳ учун а) корхоналар сони; б) ишчилар сони; в) ялпи маҳсулот ва г) меҳнат унумдорлиги даражаси кўрсаткичларини ҳисоблаймиз:

Корхоналар рақамлари	Ишчилар сони	Ялпи маҳсулот (минг сўм)	Меҳнат унумдорлиги даражаси (сўм)
1	2	3	4
8	350	582,4	1664
10	305	494,1	1620
12	320	537,6	1680
16	340	591,6	1740
17	300	511,8	1766
32	320	384,0	1200
41	300	441,0	1470
46	310	434,0	1400
-8	2545	3976,5	1562

Ушбу гуруҳда меҳнат унумдорлиги даражаси 1562 сўмни ташкил қилар экан (4-устунга қаранг). Демак, 2-саволимизда 2-жавоб тўғри жавоб бўлиб ҳисобланади.

Комбинацион гуруҳларнинг умумий натижаси қуйидаги кўринишни олади:

Ишчилар сони бўйича корхоналар гуруҳи	Корхоналар сони	Меҳнат унумдорлиги бўйича корхоналар гуруҳлари (сўм)	Корхоналар сони	Ишчилар сони	Ялпи маҳсулот (минг сўм)	Меҳнат унумдорлиги даражаси, сўм
II. 293—386	21	I. 1755 гача	8	2545	3976,5	1562
		II. 1755—2310				
		III. 2310 ва ундан юқори				
			21	6810	12873,7	1890

3-саволдаги жавобларнинг 4-жавоби тўғри жавоб бўлиб ҳисобланади, чунки ўртача арифметик миқдорнинг ёйилган кўринишидаги тортилган формуласи қуйидагичадир:

$$\bar{X}\ \text{ариф. тортилган} = \frac{X_1f_1 + X_2f_2 + X_3f_3 + \ldots + X_nf_n}{f_1 + f_2 + f_3 + \ldots + f_n}.$$

Қисқартирилган кўриниши эса:

$$\bar{X}\ \text{ариф. тортилган} = \frac{\Sigma xf}{\Sigma f}$$

бўлади. Айрим дарсликларда "f" ўрнига "n" ҳарфи иштирокида ушбу формулани ҳисоблаш тавсия этилган:

$$\bar{X}\ \text{ариф. тортилган} = \frac{\Sigma xn}{\Sigma n}.$$

Демак, ушбу саволдаги ҳамма жавоблар тўғри жавобдир, яъни "Нотўғри жавоб йўқ" (дарсликдаги 163-назорат рақамидаги жавобга қаранг).

4-саволдаги жавобларнинг 2-жавоби тўғри жавобдир, чунки вариация коэффициенти (v) ўртача квадратик тафовутнинг (σ) ўртача миқдорга ($\bar{X}$) бўлган нисбат натижаси (агар фоизда ифодаланадиган бўлса, 100 га кўпайтирилгани) га тенг:

$$v = \frac{\sigma \cdot 100}{\bar{X}}.$$

Дарсликдаги 190-назорат рақами рукнидаги жавобга қаранг.

5-саволдаги жавобларнинг 3-жавоби тўғри жавобдир, чунки А=0 бўлса, яъни тафовут аниқланмаса, у ҳолда дисперсия алоҳида миқдорлар квадрати ўртачаси (X^2) билан ўртача миқдор квадрати $(X)^2$ ўртасидаги тафовутга тенг бўлади:

$$\sigma^2 = \bar{X}^2 - (\bar{X})^2.$$

ёки ёзилган кўринишда қуйидагича ҳисобланади:

$$\sigma^2 = \frac{\Sigma x^2 f}{\Sigma f} - \left(\frac{\Sigma xf}{\Sigma f}\right)^2.$$

Демак, ҳар иккала формулалар бир хил маънони беради (дарсликдаги 212-назорат рақами рукнидаги жавобга қаранг).

I. 1991 йилда қўшма корхонада ишлаб чиқарилган маҳсулот 4 млн. сўмни ташкил қилди. 1992 йилги режа бўйича 5 млн. сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш кўзланган эди, ҳақиқатда эса 5,5 млн. сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди. Режа неча фоизга бажарилган?

1. 80%;
2. 110%;
3. 125%;
4. 90,9%;

147-жавобга қаранг.

II. Қўшма корхонанинг иккита цехида ишчилар сони ва ўртача иш ҳақи қуйидагилар билан тавсифланади:

Цехлар	Битта ишчининг ўртача иш ҳақи (сўм)	Ишчилар сони
1	1480	650
2	1360	350

Ҳар иккала цех бўйича ўртача иш ҳақи: 1. 1420 сўм; 2. 1438 сўм; 2. 1450 сўм.

163-жавобга қаранг.

III. Тўқимачилик фабрикасида 2105 та тикувчи ишлайди. Шундан тасодифий танлаш усулида 400 та ишчи танлаб олинди ва уларнинг кундалик меҳнат унумдорлиги ўртача 60 м газмол, сменадаги ўртача квадратик тафовут эса 10 м газмол эканлиги аниқланди. Ўртача репрезентатив хато (такрорланувчи усулда):

1. 0,45 метрга тенг;
2. 0,16 метрга тенг;
3. 0,50 метрга тенг.

233-жавобга қаранг.

IV. Даромад (X) билан сут истеъмоли (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасини аниқланг:

X (сўм)	54	63	74	90	112	140	190
У (л)	8	10	11	13	15	17	19

Жавоблар:

1. $\bar{У}_x$=5,12+0,08x;
2. $\bar{У}_x$=5,35+0,077x.

276-жавобга қаранг.

V. Маҳсулот табиий ҳажмининг умумий индексини ҳисобланг:

Маҳсулот тури	Сотилган маҳсулот (минг сўм)		Маҳсулот бирлиги баҳоси (сўм)	
	базис давр	жорий давр	базис давр	жорий давр
А (л)	736	812	34	41
Б (кг)	681	752	32	36
В (дона)	186	210	42	44

Жавоблар: 1. 115,1; 2. 110,7; 3. 120,6.

353-жавобга қаранг.

?! Нархнинг ташкил топиши — нархларнинг шаклланиб бориши ва қайтадан ўзгариб туриши, нархлар мутаносиблигининг вужудга келиши. Нарх ташкил топиши 2 йўл билан боради:

1. Стихияли эркин бозорда нархларнинг вужудга келиши;
2. Нархларнинг режали асосда белгиланиб, қайтадан ўзгартирилиб туриши.

I. 1992 йилда "Уч қаҳрамон" жамоа хўжалигида ҳар бир гектар пахта майдонидан 28,2 ц. дан ҳосил олинди. 1991 йилда бу кўрсаткич 30 ц га эди. 1992 йил режасида ҳосилдорликни 4% га ошириш кўзда тутилди. Жамоа хўжалигида кўзланган режа неча фоизга бажарилган?

1. 90,38 %;
2. 110,63 %;
3. 97,76 %;
4. 102,23 %.

147-жавобга қаранг.

II. Тикувчилик комбинатида тикувчиларнинг кундалик меҳнат унумдорлиги қуйидагилар билан тавсифланади:

Кундалик меҳнат унумдорлиги,м	Тикувчилар сони
80 гача	20
80—100	40
100—120	30
120 ва ундан юқори	10

Ўртача меҳнат унумдорлиги:

1. 97 метрга тенг; 2. 96 метрга тенг; 3. 90 метрга тенг; 4. 100 метрга тенг.

164-жавобга қаранг.

III. Тўқимачилик фабрикаси бўйича қуйидагилар мавжуд:

1. Жами тўқувчилар сони —2105; 2. Текшириш учун танлаб олинган тўқувчилар—400;

3. Тўқувчиларнинг кундалик меҳнат унумдорлиги—60 м; 4. Сменадаги ўртача квадратик хато—10 м;

Такрорланмовчи усулда ўртача репрезентатив хато:

1. 0,50 метрга тенг;
2. 0,14 метрга тенг;
3. 0,45 метрга тенг.

233-жавобга қаранг.

IV. Иш стажи (X) ва ишчиларнинг бир сменада яратган маҳсулоти (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасини аниқланг:

X (йил)	1	3	4	2	5	7	8	6
У (дона)	80	90	120	100	110	150	160	180

Жавоблар:

1. $У_x$=1236+0,08x; 2. $У_x$= 58,2 + 10,9x:

276-жавобга қаранг.

V. Ишчиларнинг оилавий бюджетини танлаб кузатиш натижасида оила бошлиғининг 1800 сўм, ўртача хато μ =6 сўм эканлиги аниқланди. 0,954 эҳтимоллик билан ўртача ойлик иш ҳақининг ҳақиқатда: 1. 1794 сўмдан кўп эканлигини тасдиқлаш мумкин; 2. 1806 сўмдан кам эканлигини тасдиқлаш мумкин; 3. 1788 сўмдан кўп эмас, лекин 1812 сўмдан кам эмаслигини тасдиқлаш мумкин.

235-жавобга қаранг.

?! Нарх-франко—товарни харидорга ташиб етказиб бериш сарфларини ҳам ўз ичига олган улгуржи нарх. У одатдаги нархдан транспорт сарфларининг киритилганлиги билан фарқланади.

Нарх-франко харидор учун қулай, уни транспортни ташкил этишдан озод қилади. Халқаро савдода нарх-франконинг СИФ, ФАС, ФОБ сингари тижорат шартлари бор.

I. Фермер хўжалигида меҳнат унумдорлигини 2% га ошириш кўзланган эди, лекин ҳақиқатда 6% га ошган. Меҳнат унумдорлиги неча фоизга ўсган?

1. 103,9 %; 2. 3,0 %;
3. 4,0 %; 4. 3,9 %.

147-жавобга қаранг.

II. Ишчилар нисбий разрядлари бўйича қуйидагича тақсимланган:

Тегишли разрядлардаги ишчилар салмоғи	Нисбий разрядлар					
	1	2	3	4	5	6
	6	18	27	24	20	5

Ўртача разряд:
1. 3,50 га тенг; 2. 1,62 га тенг; 3. 3,49 га тенг; 4. 4,76 га тенг.

163-жавобга қаранг.

III. Машинасозлик заводида 2500 та ишчи ишлайди. Шулардан тасодифий такрорий усулда 4900 таси танлаб олиниб, уларнинг ўртача иш ҳақи 920 сўм ва ўртача квадратик тафовут 14 сўм эканлиги аниқланди. Ўртача иш ҳақини аниқлашда йўл қўйилган ўртача репрезентатив хато:
1. 0,20 сўм бўлган;
2. 0,5 сўм бўлган;
3. 0,18 сўм бўлган.

234-жавобга қаранг.

IV. Меҳнат унумдорлиги (тонна) билан 1 тонна маҳсулот таннархи (сўм) ўртасидаги боғланишнинг регрессия тенгламаси қуйидагича аниқланади: $У_x$=218–1,2x.
Демак, меҳнат унумдорлигининг 1 тоннага ошиши таннархнинг:
1. 1,2 сўмга ошишига олиб келади;
2. 1,2 сўмга камайишига олиб келади;
3. 270 сўмга камайишига олиб келади.

276-жавобга қаранг.

V. Товар оборотнинг умумий индексини аниқланг (%):

Маҳсулот тури	Сотилган маҳсулот (минг сўм)		Маҳсулот бирлиги баҳоси (сўм)	
	базис давр	жорий давр	базис давр	жорий давр
А (л)	736	812	34	41
Б (кг)	681	752	32	36
В (дона)	186	210	42	44

Жавоблар: 1. 115,1;
2. 127,4; 3. 110,7.

353-жавобга қаранг.

?! Нетто-қарз — давлатнинг соф ташқи қарзи; ташқи қарз сўммасидан бошқа давлатлар тўлаши зурур бўлган суммани чегириб ташлаган ҳолда қарзга тўланадиган фоиз қўшиб ҳисобланади. Шу натижада келиб чиқадиган суммага айтилади.

Нетто-қарз ташқаридан олинган қарз билан бошқалар тўлайдиган қарз ўртасидаги фарққа тенг.

I. Режа бўйича маҳсулот таннархини 3% га пасайтириш кўзланган эди, ҳақиқатда эса у 5 % га пасайган. Режадагига қараганда таннархнинг ҳақиқий пасайгани неча фоизни ташкил қилган?
1. 97,9 %;
2. 101,9 %;
3. 102,1 %;
4. 98,1%.

147-жавобга қаранг.

II. Ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати ва ундаги яроқсиз маҳсулот салмоғи қуйидагилар билан тавсифланади:

Маҳсулот тури	Жами ишлаб чиқарилган маҳсулот (минг сўм)	Яроқсиз маҳсулот салмоғи, %
А	850	1,8
Б	630	2,0
В	520	2,5

Яроқсиз маҳсулот салмоғи:
1. 2,009 %; 2. 2,045 %;
3. 2,050 %.

163-жавобга қаранг.

III. Машинасозлик заводи бўйича қуйидагилар мавжуд: жами ишчилар сони—25000 та; танлаб олинган тўплам–4900 та; ўртача иш ҳақи—92 сўм; ўртача квадратик тафовут—14 с.
Танлаш такрорланмайдиган усулда бажарилди. Ўртача иш ҳақини аниқлашда йўл қўйилган ўртача хато:

1. 0,18 сўм бўлган;
2. 0,05 сўм бўлган;
3. 0,20 сўм бўлган.

IV. Битта ишчига ишлаб чиқарилган маҳсулот (У) ва меҳнатнинг электр энергия билан қуролланганлиги (Х) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасини аниқланг:

У (минг сўм)	3	6	4	6	4	8	6	9	9	5
Х (квт/с)	2	5	3	7	2	6	4	9	8	4

Жавоблар 1 $\bar{У}$=5,13+1,12x,
2. $\bar{У}$x=2,02+0.79

276-жавобга қаранг

V. Тумандагидаги учта жамоа хўжалигида пахта ҳосилдорлиги қуйидагилар билан тавсифланади:

Т/р	Пахта ҳосилдорлиги, ц/га	Экин майдони, га
1	36,2	250
2	28,4	100
3	32,0	150

Тумандаги ўртача ҳосилдорлик:
1. 33,38 ц/га бўлган;
2. 32,20 ц/га бўлган;
3. 32,0 ц/га бўлган.

163-жавобга қаранг.

?! Оборот солиғи—жамият соф даромадининг бир қисми. У маълум товарлар тури баҳосига киритилиб, улар сотилгач ҳосил қилинади ва давлат бюджетига тушади.

Оборот солиғи асосан қайта ишловчи саноат тармоқлари ва корхоналаридан ундирилади.

I. Режа бўйича ишлаб чиқарилган маҳсулот олдинги йилга нисбатан 30% га оширилиши лозим эди. Аммо режа 90% га бажарилди. Ўтган йилга нисбатан ишлаб чиқарилган маҳсулот неча фоизга қўшимча ўсган?

1. 40%;
2. 60%;
3. 17%;
4. 120%.

149-жавобга қаранг.

II. Олий ўқув юртида таълим олаётган қиз болаларнинг ўртача салмоғини ҳисобланг:

Бўлимлар	Талабалар сони, жами	Шу жумладан қизлар салмоғи, %
кундузги	1800	22,5
сиртқи	1900	12,0
кечки	300	6,0

Жавоблар: 1. 16,27%; 2. 14,28%; 3. 13,50%; 4. 16,28%.

167-жавобга қаранг.

III. Ишонч коэффициенти t=2 бўлганда:

1. P=0,683 бўлади;
2. P=0,964 бўлади;
3. P=0,997 бўлади;
4. P=0,999 бўлади.

239-жавобга қаранг.

IV. Ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати (У) ва асосий фондлар қиймати (Х) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасини аниқланг:

Х (млн. сўм)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
У (млн. сўм)	20	25	31	31	40	56	52	60	60	70

Жавоблар: 1. $\bar{У}_x$=13,8+5,6x; 2. $\bar{У}_x$=12,7+6,5x

276-жавобга қаранг

V. Маҳсулот таннархининг умумий индексини аниқланг:

Маҳсулот гури	Маҳсулот ҳажми (минг кг)		Маҳсулот бирлиги таннархи (сўм)	
	базис давр	жорий давр	базис давр	жорий давр
А	32	36	75,4	81,0
Б	12	18	72,1	78,4
В	18	21	79,0	85,4

Жавоблар: 1. 125,7; 2. 130,2; 3. 103,6.

352-жавобга қаранг.

?! Оила бюджети—оиланинг маълум муддат (ой, чорак, йил)да кўтиладиган даромадлари ва харажатларининг тахминий ҳисоби. Оила бюджетининг даромад қисми оила аъзоларининг барча манбалар бўйича даромадлари—иш ҳақи, турли мукофотлар, нафақа, стипендия, давлат заёми бўйича ютуқлар, шахсий ёрдамчи хўжаликдан олинган даромад ва бошқаларни ўз ичига олади.

I. 1992 йилда кооператив корхонада маҳсулот ишлаб чиқариш 5400 минг сўмга режалаштирилган эди, яъни 8% га ошириб бажариш кўзланган эди. Ҳақиқатда эса 1100% га бажарилди. 1992 йилда 1991 йилга нисбатан ишлаб чиқарилган маҳсулот неча фоиз қўшимча ўсган?

1. 2,0%; 2. 102,0%; 3. 18,0%; 4.. 18,8%.

149-жавобга қаранг.

II. Қуйидаги маълумотлар асосида битта талабага тўғри келган ўртача қолдирилган соатларни аниқланг:

Гуруҳлар	Сабабсиз қолдирилган соатлар жами	Битта талабага тўғри келган қолдирилган соатлар
А	135	4,5
Б	208	5,2

Жавоблар: 1. 4,85 соат; 2. 4,85 соат; 3. 4,90 соат.

167-жавобга қаранг.

III. Ишонч коэффициенти t=3 бўлганда:

P=0,999 бўлади;
P=0,997 бўлади;
P=0,964 бўлади;
P=0,683 бўлади.

239-жавобга қаранг.

IV. Ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати (У) ва асосий фондлар қиймати (Х) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасини аниқланг:

У (млн. сўм)	2,4	4,0	3,6	4,0	4,5	4,6	5,6	6,5	7,0	5,0
Х(млн. сўм)	6	8	9	10	10	11	12	13	14	15

Жавоблар: 1. $\bar{У}_x$=0,16+0,422x; 2. $\bar{У}_x$=0,16+2,692x.

276-жавобга қаранг.

V. Қуйидагилар берилган:

Ишчиларнинг бир кунлик меҳнат унумдорлиги	Ишчилар сони
30—40	30
40—50	33
50—60	24
60—70	13

Корхонада банд бўлган жами ишчилар (n=1000) учун ўртача кундалик меҳнат унумдорлиги ҳисобланган даражада қабул қилинганда йўл қўйилиши мумкин бўлган хато чегарасини 0, 997 эҳтимоллиги билан аниқланг:

1. 3,03, 2. 2,87; 3 Нотўғри жавоб йўқ

235-жавобга қаранг.

?! Олтин заҳираси—мамлакатнинг марказий эмиссия банки ёки хазинасида қуйма (ёмби) ва танга шаклида тўпланган марказлашган олтин резерв фонди.

Олтиндан ички пул муомаласида фойдаланилган вақтда олтин заҳираси қарз пулларни таъминлашга, жамғармалар бўйича тўловларга, банкнотларни майдалаш ва халқаро тўловларга хизмат қилади.

I. Ишчи бир йилда норма бўйича 7560 та деталь ишлаб чиқариш ўрнига 10000 та деталь ишлаб чиқарди. Ўтган йили у 7200 та деталь ишлаб чиқарган эди. Режа топшириғи нисбий миқдори неча фоизга белгиланган?

1. 132,3%; 2. 138,8%;
3. 95,2%; 4. 105,0%.

146-жавобга қаранг.

II. Иккала цех бўйича маҳсулотнинг ўртача таннархини ҳисобланг:

Цех	Ишлаб чиқарилган маҳсулот (дона)	Бир дона маҳсулотнинг таннархи (сўм)
1	100	21
2	200	24

Жавоблар: 1. 23,9 сўм;
2. 22,5 сўм; 3. 23,0 сўм.

167-жавобга қаранг.

III. Жамоа хўжалиги бўйича қуйидагилар берилган:
N=2500 та сигир;
n=900 та сигир (такрорланмовчи усулда танланди);
X=3000 кг сут соғилган;
б=300 кг;
m=720 та сигир—зотли.
Ўртача йиллик сут соғинини аниқлашда йўл қўйилган ўртача хато (μ):

1. 8 кг;
2. 10 кг;
3. 0,58 кг.

235-жавобга қаранг.

IV. Қуйидагиларга асосланиб қўшма корхонада банд бўлган ходимларнинг ўртача сонини биринчи ярим йил учун ҳисобланг:

Ойлар бошида	I	II	III	IV	V	VI	VII
Ишчилар сони	280	284	280	300	302	304	320

Жавоблар: 1. 295,7;
2. 345,0; 3. 295,0;
4. 252,9.

325-жавобга қаранг.

V. Маҳсулотнинг меҳнат талабчанлиги алоҳида индексларини аниқланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврдаги маҳс (дона)	Маҳсулот бирлигига сарфланган вақт (одам-соат)	
		базис давр	жорий давр
А	43720	4,3	4,0
Б	12835	9,0	9,2
В	10254	14,5	12,5

Жавоблар. 1 107,4,
2 93,0 102,2, 86,2,
3 107,5, 97,8, 116,0

?! Ортиқча пулларни қайтариш—товар ва хизматлар билан таъминланмаган пулни бозор муомаласига киритмасдан банкда сақлаб қолиш

Ортиқча пулларни қайтариш қуйидаги йўллар билан боради:

—аҳолининг банкка қўйган пули учун тўланадиган фоиз ҳақини кескин ошириб, ортиқча пулни банкда сақлашни қулайлаштириш,

—товар заёмлари ва сертификатлар чиқариб аҳолига сотиш, аҳолига яхши даромад келтирувчи акцияларни сотиш

I. 1991 йилда ижарачи ўз хўжалигида 3000 т ялпи пахта ҳосили етиштирди. 1992 йилда у 3450 т етиштиришни мўлжаллаган эди, ҳақиқатда эса 3510 тонна ҳосил олди. Режа топшириғи нисбий миқдори неча фоизга белгиланган?

1. 115,0%;
2. 117,0%;
3. 101,7%;
4. 98,3%.

146-жавобга қаранг.

II. 1 центнер маҳсулотга сарфланган ўртача меҳнат кунларини аниқланг:

Бўлимлар	1 ц маҳсулотга сарфланган меҳнат кунлари (одам-куни)	Жами сарфланган меҳнат кунлари (одам-куни)
1	0,65	1170
2	0,51	510
3	0,70	1540

Жавоблар: 1. 0,93 одам-куни;
2. 0,64 одам-куни;
3. 0,65 одам-куни.

174-жавобга қаранг.

III. Жамоа хўжалиги бўйича қуйидагилар берилган:
N=2500 та сигир;
n=900 та сигир (такрорланувчи усулда танланган);
X=3000 кг сут соғилган;
б=300 кг;
m=720 та сигир—зотли.
Салмоғ учун ўртача репрезентатив хато (μ):

1. 1,19% га тенг;
2. 1,07% га тенг;
3. 1,33% га тенг.

236-жавобга қаранг.

IV. Қуйидаги маълумотларга асосланиб занжирсимон усулда мутлақ қўшимча ўсишни аниқланг (млн. с):

Йиллар	1990	1001	1992	1993	1994	1995
Асосий фондлар (м/с)	37,3	40,5	4462	47,8	52,0	56,08

Жавоблар: 1. 3,2; 3,7 3:6; 4,2; 3,8;
2. 3,2; 6,9; 10,5; 14,7; 19,5;
3. 8,6; 9,1: 8,1;8,8; 9,2.

324-жавобга қаранг.

V. Ҳар иккала корхона бўйича ўртача режа бажарилиши нисбий миқдорини аниқланг:

Корхоналар бўйича	Режа топширилиши (минг сўм)	Режа бажарилиши (%)
1	900	108
2	600	95

Жавоблар: 1. 101,5%;
2. 102,4%; 3. 103,0%;
4. 102,8%.

163-жавобга қаранг.

?! Оч пуллар — "қайноқ пуллар". Қўйилмаларнинг янада ишончлироқ бўлиши ҳамда кўпроқ фойда олиш мақсадида қисқа муддатли асосий чайқов капиталининг мамлакатлараро кўчиб юриши. Сиёсий, иқтисодий сабаблар, девальвация, ревальвация хавфи, валютани чеклаш кўчишга туртки бўлади.

Бизнинг шароитимизда 80-йилларнинг охирида "оч пулар" сотиб олишга товарларнинг етишмаслиги сабаб бўлди.

I. Хўжаликда пахта ҳосилдорлиги 1991 йилда 25,0 ц/га ни ташкил қилди. 1992 йилда эса ҳосилдорликни 27,5 ц/га ошириш режалаштирилган эди, ҳақиқатда эса ҳар бир гектардан 30 ц дан ҳосил олинди. Режа топшириғи неча фоизга белгиланган?

1. 120,0%; 2. 109,1%;
3. 90,9%; 4. 110,0%.

146-жавобга қаранг.

II. Маҳсулот бирлигига сарфланган хом ашё учун ўртача мутлақ тафовутни аниқланг:

Маҳсулот бирлигига сарфланган хом ашё (кг)	Ишлаб чиқарилган маҳсулот (дона)
12 гача	5
12—14	11
14—16	3
16 ва ундан юқори	1

Жавоблар: 1. 13,0;
2. 1,0; 3. 2,4; 4. 1,5.

191-жавобга қаранг.

III. Завод ишчиларининг меҳнат унумдорлигини ўрганиш мақсадида 19% ишчилар, яъни 324 киши танлаб олинди. Ўртача битта деталга сарфланган вақт 35 минутни ташкил этиб, ўртача квадратик тафовут 7,2 бўлган. Демак, танлама хато ўртача учун 0,954 эҳтимоллик билан:

1. 0,80 га тенг;
2. 0,36 га тенг;
3. 0,76 га тенг;
4. 0,72 га тенг.

241-жавобга қаранг.

IV. 1988—1993 йиллар ичида заводда банд бўлган ходимларнинг сони 20% га кўпайган. 1% қўшимча ўсишнинг мутлақ моҳияти 12 киши. 1995 йилда заводда банд бўлган кишиларнинг сони неча киши бўлган?

1. 1200 киши;
2. 2400 киши;
3. 1440 киши;
4. 720 киши.

324-жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун ишчилар сонини аниқланг:

1. 3780; 6810; 5575;
2. 3440; 7150; 5575;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

123-жавобга қаранг.

?! Очиқ бозор—товарларнинг бошқа ерлардан эркин равишда келтирилиб ва чегараланмаган ҳолда олди-сотди қилиниши.

Очиқ бозор хориж моллари учун миллий ёки давлатлараро (минтақавий) бозордир. Очиқ бозор бож тўлови билан ҳимоя қилинмайди, бу ерга товарлар чекланмай оқиб келади.

Бозор иқтисодиётига эркин ва очиқ бозор хосдир.

I. Ишчи бир йилда норма бўйича 7560 та деталь ишлаб чиқариш ўрнига 10 000 та деталь ишлаб чиқарди. Ўтган йили у 7200 та деталь ишлаб чиқарган эди. Динамика нисбий миқдори неча фоизни ташкил қилган?

1. 1323 %;
2. 138,8 %;
3. 95,2 %;
4. 105,0 %.

149-жавобга қаранг.

II. Пахта ҳосилдорлиги учун ўртача мутлақ тафовутни аниқланг:

Бўлимлар	Пахта ҳосилдорлиги, ц/га	Экин майдони, га
1	21	600
2	23	300
3	25	100

Жавоблар: 1. 1,3;
2. 22,0; 3. 1,8;
4. 1,0.

191-жавобга қаранг.

III. Кундалик нормани ишчилар қандай бажараётганлигини назорат қилиш мақсадида 36 % ишчилар, яъни 144 киши танлаб олинди. танлаб олинган ишчиларнинг фақат 80 % кундалик нормани бажаришлари аниқланди. Салмоқ учун танлама хато 0,954 эҳтимоллиги билан:

1. 6,70 % га тенг;
2. 6,66 % га тенг;
3. 6,33 % га тенг.

240-жавобга қаранг.

IV. 1993 йилда вилоятдаги хўжаликлар инвестиция учун 9,6 млн. сўм сарфлашди. Бу эса 1990 йилги инвестициядан 70 % га кўп бўлган. 1990—1995 йилларда инвестициянинг мутлақ қўшимча ўсиши неча млн. сўм бўлади?

1. 3,95 млн. сўм;
2. 5,65 млн. сўм;
3. 2,88 млн. сўм;
4. 6,72 млн. сўм.

320-жавобга қаранг.

V. Товароборотнинг умумий индексини ҳисобланг (%):

Маҳсулот тури	Товар оборот ҳажми (минг сўм)		iq
	базис даврда	жорий даврда	
А	105,4	107,6	105,0
Б	896,2	902,3	110,6

Жавоблар: 1. 91,6;
2. 105,0;
3. 100,8.

365-жавобга қаранг.

?! Пайчилик муносабатлари — жамоа мулкини ташкил этишга ҳисса қўшиш ва шу ҳиссага қараб даромад кўриш соҳасидаги иқисодий муносабатлар. Пайчилик муносабатининг объекти пай фондидир. Бу фонд жамоа мулки субъектлари қўшган ҳиссалар жамидан пайдо бўлади.

Пайчи умумий мулкдаги ўз ҳиссасининг эгаси бўлиб, уни қайтариб олиши, меъросга қолдириши мумкин.

I. 1991 йилда ижарачи ўз хўжалигида 3000 тонна ялпи пахта ҳосили етиштирди. 1992 йилда у 3450 т етиштиришни режалаштирган эди, ҳақиқатда эса 3510 т ҳосил олди. Динамика нисбий миқдори неча фоизни ташкил қилди?

1. 115,0 %; 2. 117,0 %;
3. 101,7 %; 4. 98,3 %.

149-жавобга қаранг.

II. Малака ошириш курсидаги тингловчиларнинг ёши учун ўртача мутлақ тафовутни аниқланг:

Ёши, йил	Салмоғи
18	10
19	30
20	35
21	20
22	5

Жавоблар: 1. 0,84; 2. 19,8; 3. 1,06; 4. 1,03.

191-жавобга қаранг.

III. Танлама кузатиш натижалари 16% иш вақтидан мақсадсиз фойдаланилаётганлигини тасдиқлади. μ =0,6% бўлган ҳолда 0,997 эҳтимолли билан тасдиқлаш мумкинки, иш вақтидан мақсадсиз фойдаланиш бош тўплам учун ўртача:

1. 16,6 % дан кўп бўлмайди;
2. 15,4 % дан кам бўлмайди;
3. 14,2 % дан кам бўлмаган, лекин 17,8% дан кўп бўлмаслиги тасдиқланади.

235-жавобга қаранг.

IV. Қуйидаги маълумотларга асосланиб базисли усулда ўсиш суръатини аниқланг (%):

Йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар: 1. 100,0; 108,6; 118,5; 128,1; 139,4;
2. —; 3,2; 6,9; 10,5; 14,7;
3. —; 108,6; 109,1; 108,1. 108,8.

324-жавобга қаранг.

V. Маҳсулот табиий ҳажмининг умумий индексини ҳисобланг (%):

Маҳсулот тури	Товароборот ҳажми (минг сўм)		iq
	базис давр	жорий давр	
А	105,4	107,6	105,0
Б	896,2	902,3	110,6

Жавоблар: 1. 110,0; 2. 91,6; 3. 105,0.

365-жавобга қаранг.

?! Патент (гувоҳнома, ёрлиқ)—1) хусусий тарзда бирор соҳибкорлик фаолияти билан шуғулланишга рухсат берувчи гувоҳнома.

Патентнинг ўзи ёки ундан фойдаланиш (лицензия) олдисотди қилинади. Соҳибкорлик учун патентларни молия органлари беради.

2) Илмий кашфиёт ва ихтирога муаллифликни тасдиқловчи гувоҳнома. Ихтирочининг ўз ихтиросига мутлақ эканлиги ҳуқуқини беради.

I. 1991 йилда қўшма корхонада ишлаб чиқарилган маҳсулот 4 млн. сўмни ташкил қилди. 1991 йилги режа бўйича 5 млн. сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш кўзланган эди, ҳақиқатда эса 5,5 млн. сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди. Режа (шартнома) неча фоизга бажарилган?

1. 110 %; 2. 80 %;
3. 125 %; 4. 90,9 %.

147-жавобга қаранг.

II. Станокларнинг хизмат муддати учун ўртача мутлақ тафовутни аниқланг:

Станокларнинг хизмат муддати, йил	Станоклар сони
4 йилгача	25
4—8	40
8—12	20
12 ва ундан юқори	15

Жавоблар: 1. 3,97; 2. 15,8; 3. 4,5; 4. 7,0.

191-жавобга қаранг.

III. 20 % (N-320) ишчининг меҳнат унумдорлигини кузатиш натижасида бир деталга ўртача 35 минут сарфланиши аниқланди. =7,2 минут ва эҳтимоллик даражаси 0,954 бўлганда (такрорланувчи усулда) йўл қўйилиши мумкин бўлган хато:

1. 1,8 минутга тенг;
2. 2,7 минутга тенг;
3. 0,9 минутга тенг.

235-жавобга қаранг.

IV. Қуйидаги маълумотларга асосланиб занжирсимон усулда қўшимча ўсиш суръатини аниқланг (%):

Йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар: 1. —; 8,6; 9,1; 8,1; 8,8; 9,2;
2. —; 3,2; 3,7; 3,6; 4,2; 4,8;
3. —;8,6; 18,5; 28,1; 39,4; 52,3.

324-жавобга қаранг.

V. Жамоа хўжалиги бўйича пахтанинг ўртача ҳосилдорлигини аниқланг:

Бўлимлар	Пахта ҳосилдорлиги, ц/га	Ялпи ҳосил, ц
1	35	35000
2	28	42000
3	40	120600

1. 35,8 ц/га; 2. 34,3 ц/га;
3. 35,8 ц/га.

174-жавобга қаранг.

?! Хусусийлаштириш — давлат мулкини, иқтисодиётдаги давлат секторини хусусийлаштириш.

Хусусийлаштириш давлат мулки монополиясини тугатиш, эркин соҳибкорлик ташаббусига йўл очиш, бозор иқтисодиётини рағбатлантириш мақсадида амалга оширилади.

Хусусийлаштириш орқали давлат мулки фуқароларга берилиб, халқ мулкига айланади, ҳар бир киши миллий бойликдаги ўз ҳиссасига эга бўлади.

I. 1991 йилда заводда ишлаб чиқарилган маҳсулот 4 млн. сўмни ташкил қилди. 1992 йилда маҳсулот ишлаб чиқаришни 5 млн. сўмга ошириш режалаштирилди, ҳақиқатда эса 5,5 млн. сўмга бажарилди. Режа (буюртма) бажарилиши нисбий миқдори неча фоиз бўлган?

1. 80,0 %; 2. 110,0 %;
3. 125,0 %; 4. 137,5 %.

147-жавобга қаранг.

II. Маҳсулот бирлигига сарфланган меҳнат учун ўртача мутлақ тафовутни аниқланг:

Цех	Жами сарфланган меҳнат, минг киши /соат	Ишлаб чиқарилган маҳсулот, минг дона
1	30	5
2	20	4
3	110	11

Жавоблар: 1. 8,0; 2. 3,3;
3. 5,0; 4. 2,24.

191-жавобга қаранг.

III. Қуйидагилар берилган:

Ишчиларнинг бир кунлик меҳнат унумдорлиги (дона)	Ишсизлар сони
30—40	30
40—50	23
50—60	24
60—70	13

Такрорланмовчи танлаш усулида корхонада банд бўлган жами ишчилар (N=1000) учун ўртача бир киши 1 кунда неча деталь тайёрлашининг ишонч чегарасини 0, 954 эҳтимоллик билан аниқланг:

1. $45{,}1 \leqslant X \leqslant 48{,}0$;
2. $44{,}98 \leqslant X \leqslant 49{,}02$.

236-жавобга қаранг.

IV. Вилоятда ишлаб чиқарилган гўшт маҳсулотлари 1980 йилда 1830 минг тоннани, 1992 йилда эса 4170 минг тоннани ташкил қилди. 1980—1992 йилларда ўртача йиллик мутлақ қўшимча ўсиш неча тоннани ташкил қилган?

1. 2340; 2. 3000; 3. $12\sqrt{\frac{4170}{1830}}$;
4. 195.

324-жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни меҳнат унумдорлиги бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг ҳар бир гуруҳ учун ишчилар сонини ҳисобланг:

1. 3976; 6532; 5657;
2. 3780; 6810; 5575;
3. 2150; 4370: 5953.

123-жавобга қаранг.

?! Протекционизм(ҳимоя) — давлатнинг миллий иқтисодиётни чет эл рақобатидан, ички бозорни чет эл товарларининг кириб келишидан ҳимоя қилишга қаратилган иқисодий сиёсати.

Протекционизм экспортни рағбатлантириш, импортни чеклаш ҳамда импорт моллар да бож ҳақларини ошириш ва шунга ўхшаш бошқа тадбирларда ўз ифодасини топади.

I. Ишчи бир йилда норма бўйича 7560 та деталь ишлаб чиқариш ўрнига 10000 та деталь ишлаб чиқарди. Ўтган йили у 7200 та деталь ишлаб чиқарган эди. Режа (буюртма) бажариш нисбий миқдори неча фоиз бўлган?

1. 132,3 0; 2. 138,8 %;
3. 95,2 %; 4. 105,0 %.

147-жавобга қаранг.

II. Битта магазинга тўғри келган товар оборотнинг ҳажми учун ўртача квадратик тафовутни аниқланг:

Битта магазинга тўғри келган товар оборот, минг сўм	Магазинлар сони
20 гача	1
20—30	5
30—40	9
40—50	3
50 ва ундан юқори	2

Жавоблар: 1. 100; 2. 7;
3. 10; 4. 35.

192- жавобга қаранг.

III. Қуйидагилар берилган:

Ишчиларнинг бир кунлик меҳнат унумдорлиги (дона)	Ишчилар сони
30—40	30
40—50	33
50—60	24
60—70	13

Такрорланувчи усулда 0,683 эҳтимоллик билан 50 ва ундан кўп деталь ишлаб чиқарувчилар (салмоқ) учун йўл қўйилиши мумкин бўлган хатони (N=1000) ҳисобланг:

1. 9,6 %; 2. 4,8 %; 3. 9,1 %.

241-жавобга қаранг.

IV. Вилоятда пахта етиштириш 1981—1990 йилларда 1,13 марта ошган, 1991—1995 йилларда эса 1,18 марта оширилиши кўзда тутилган. 1981—1995 йилларда пахтанинг ўсиш суръати неча фоиз бўлади?

1. 231 %; 2. 133,3 %;
3. 131 %; 4. 118 %.

327-жавобга қаранг.

V. Товароборот ҳажмининг умумий индексини аниқланг (%):

Товарлар гуруҳи	Товар оборот ҳажми (минг сўм)		Баҳонинг алоҳида индекси
	базис давр	жорий давр	
Озиқ-овқат товарлари	2560	3020	112,7
Ноозиқ-овқат товарлари	980	1180	114,4

Жавоблар: 1. 118,6; 2. 104,8;
3 113,2.

366-жавобга қаранг.

?! Пул—ҳамма товарлар ва хизматлар айирбошланадиган, умумий эквивалент бўлмиш махсус товар, бозор иқтисодиётининг энг асосий воситаси.

Пул ўз табиатига кўра уч хил хусусиятга эга:

ҳамма нарсага айирбошланадиган муҳим харид воситаси;

— бойлик тимсоли;

— меҳнатни қиймат шаклида ўлчаб берадиган восита.

I. 1991 йилда ижарачи ўз хўжалигида 3000 тонна ялпи пахта ҳосили етиштирди. 1992 йилда у 3450 тонна етиштиришни режалаштирган эди, ҳақиқатда эса 3510 тонна ҳосил олди. Режа (буюртма) бажариш нисбий миқдори неча фоиз бўлган?

1. 115,0 %; 2. 117,0 %; 3. 101,7 %; 4. 98,3 %.

147-жавобга қаранг.

II. Иш жойига етиб келгунча сарфланадиган вақт учун ўртача квадратик тафовутни ҳисобланг:

Иш жойига етиб келгунча сарфланадиган вақт, минут	Ишчилар сони
20 гача	1
20—40	6
40—60	10
60 ва ундан юқори	3

Жавоблар: 1. 235; 2. 45; 3. 12,5; 4. 15,3.

192-жавобга қаранг.

III. Қуйидагилар берилган:

Ишчиларнинг бир кунлик меҳнат унумдорлиги, дона	Ишчилар сони
30—40	30
40—50	33
50—60	24
60—70	13

Такрорланмовчи усулда бош тўплам учун (N=1000) 50 ва ундан кўп деталь ишлаб чиқарувчи ишчилар салмоғининг ишонч чегарасини 0,997 эҳтимоллик даражаси билан аниқланг:

1. 23 %; 2. 22,5 %; 3. 51 %; 4. 51,5 %.

241-жавобга қаранг.

IV. Республикада кўмир қазиб чиқариш қуйидагилар билан тавсифланади (млн. тонна):

1985—298

1995—395.

1985—1995 йилларда кўмир қазиб чиқаришнинг ўртача йиллик ҳажми қанча бўлади?

Жавоблар: 1. 97; 2. 346,5; 3. 395/298; 4. 9,7.

326-жавобга қаранг.

V. Маҳсулот табиий ҳажмининг умумий индексини аниқланг (%):

Товарлар гуруҳи	Товар оборот ҳажми (минг сўм)		Баҳонинг алоҳида ҳажми
	базис давр	жорий давр	
Озиқ-овқат товарлари	2560	3020	112,7
Ноозиқ-овқат товарлари	980	1180	114,4

Жавоблар: 1. 104,8; 2. 118,6; 3. 113,2.

366-жавобга қаранг.

?! Пулнинг вазифалари. Бозор иқтисодиёти шароитида пул 5 вазифани бажаради:

— қиймат ўлчови;

— айирбошлаш воситаси;

— хазина тўплаш ва жамғариш воситаси, яъни пул ўзида меҳнатни гавдалантиргани учун бойликнинг умумий шаклига айланади;

— тўлов воситаси; насияга сотилган товарлар ва хизматлар ҳақи тўланганда, қарз қайтарилганда пул тўлов воситасини бажаради.

I. 1992 йилда пахта ялпи ҳосилини 6% га қўшимча ўстириш режалаштирилди. Ҳақиқатда эса режа 5% га қўшимча оширилди. Шу йили 1-навли пахтанинг салмоғи 82% ни ташкил қилди. Тузилма нисбий миқдори:

1. 6 % ни ташкил қилди;
2. 82 % ни ташкил қилди;
3. 5 % ни ташкил қилди;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

153-жавобга қаранг.

II. Маҳсулот бирлигига сарфланган хом ашё учун ўртача квадратик тафовутни аниқланг:

Маҳсулот бирлигига сарфланган хом ашё, кг	Ишлаб чиқарилган муҳсулот, дона
12 гача	5
12—14	11
14—16	3
16 ва ундан юқори	1

Жавоблар: 1. 1,5; 2. 2,4; 3. 1,0 4. 13,0.

192-жавобга қаранг.

III. Меҳнат унумдорлиги (тонна) билан 1 тонна маҳсулот таннархи (сўм) ўртасидаги боғланишнинг регрессия тенгламаси қуйидагича аниқланди:

$У_x$=270−0,5x.

Демак, меҳнат унумдорлигининг 1 тоннага ошиши таннархнинг:

1. 270 сўмга камайишига олиб келади;
2. 0,5 сўмга ошишига олиб келади;
3. 0,5 сўмга камайишига олиб келади.

276-жавобга қаранг.

IV. Саноат маҳсулотини ишлаб чиқаришнинг йиллик қўшимча ўсиши (ўзидан олдинги йилга нисбатан % да) 1992 йилда 1,52 ва 1993 йилда эса 2,50 фоизни ташкил қилган. Ўртача йиллик қўшимча ўсиш неча фоиз бўлган?

Жавоблар: 1. 2,01; 2. 1,25; 3. 1,02; 4. 1,40.

327-жавобга қаранг.

V. Маҳсулот таннархининг умумий индексини агрегат формула ёрдамида ҳисобланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврда ишлаб чиқарилган маҳсулот (минг т)	Маҳсулот бирлигининг таннархи (сўм)	
		базис давр	жорий давр
А	15,4	55,3	58,4
Б	12,6	62,1	64,2

Жавоблар: 1. 104,5; 2. 105,6; 3. 103:4.

366-жавобга қаранг.

?! Пул бозори — асосан қисқа муддатли (бир йилгача) кредитлар бозори, ссуда капитали бозорининг бир қисми.

Тижорат банклари, давлатлар, фирмалар, хусусий шахсларнинг қисқа муддатли пул маблағлари ҳаракатига хизмат кўрсатади.

Пул бозорида юқори ликвидликка эга бўлган қиймат-баҳо қоғозлар—хазина векселлари, айланма депозит дафтарчалари, муниципиал векселлари, тижорат векселлари ва бошқалар қатнашади.

I. 1992 йилда Ўзбекистонда ҳар 1 кв. км. га 45,4 киши тўғри келади;

2. Ўзбекистон аҳолисининг 42,9 % и меҳнат қилиш ёшида эмас.

Қайд қилинган мисолларнинг қайси бири интенсив нисбий миқдорларга мисол бўла олади?

1; 2; 3. Нотўғри жавоб йўқ.

155-жавобга қаранг.

II. Тикувчининг кундалик нормани бажариш даражаси учун ўртача квадратик тафовутни аниқланг:

Кундалик норманинг бажарилиши, м	Тикувчилар сони
80 гача	20
80—100	40
100—120	30
120 ва ундан юқори	10

Жавоблар: 1. 324,0; 2. 18,0; 3. 15,2; 4. 96,0.

192-жавобга қаранг.

III. Асосий фондлар билан ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати ўртасидаги боғланиш қуйидаги репрессия тенгламаси билан тавсифланади:

$Y_x=17+0,4x$.

Демак, асосий фондларнинг 1 млн. сўмга ошиши маҳсулот қийматининг:

1. 17 млн. сўмга ошишига олиб келади;
2. 0,4 млн. сўмга кўпайишига олиб келади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

276-жавобга қаранг.

IV. Қуйидагиларга асосланиб қўшма корхонада банд бўлган ходимларнинг ўртача сонини биринчи ярим йил учун ҳисобланг:

Ойлар бошида	I	II	III	IV	V	VI	VII
Ишчилар сони	320	304	302	300	280	284	280

Жавоблар: 1. 252,8; 2. 295,7; 3. 345,0; 4. 295,0.

325-жавобга қаранг.

V. "А" шаҳарда 10000 та оила яшайди. Такрорланувчи усулда 3 ва ундан кўп болали оила салмоғини аниқлаш талаб қилинган бўлсин. Ушбу салмоғни аниқлашдаги йўл қўйилиши мумкин бўлган хато 0,954 эҳтимоллик даражаси билан 0,02 кишидан ошмасин. Дисперсия эса 0,2 га тенг бўлсин. Бунинг учун 10000 та оиладан нечта оилани танлаб олиш керак?

1. 1667 та оила;
2. 1668 та оила;
3. 2000 та оила.

245-жавобга қаранг.

?! Пул массаси—муомалага чиқарилган металл тангалар ва қоғоз пулларнинг (хазина ва банк билетлари) жами миқдори.

Хўжалик муомаласидаги пул воситаларининг умумий ҳажмига нақд пуллардан ташқари банкларнинг жорий ҳисобидаги пул воситалари ҳам киради.

I. 1992 йилда Ўзбекистонда ҳар 1000 кишига 10 тадан ортиқ никоҳ қайд этилган;

2. Шу йилнинг ўзида ҳар 1000 кишига 33,3 та туғилиш тўғри келган;

3. Ҳар 1000 кишига 6,3 та ўлиш тўғри келган.

Қайд этилган мисолларнинг қайси бири интенсив нисбий миқдорларга мисол бўла олади;

1; 2; 3; 4. Нотўғри жавоб йўқ.

155-жавобга қаранг.

II. Ўртача мутлақ тафовутни аниқланг:

Тракторчининг бир кунлик меҳнат унумдорлиги (га)	Тракторлар сони (дона)
4 гача	3
4—6	4
6—8	3
8 ва ундан юқори	—

Жавоблар: 1. 1,5; 2. 5,0; 3. 1,2; 4. 2,4.

191-жавобга қаранг.

III. Гўшт ва гўшт маҳсулотлари истеъмоли (кг) билан жон бошига тўғри келган йиллик даромад (сўм) ўртасидаги боғланиш қуйидаги регрессия тенгламаси билан тавсифланади:

$Y_x=15+0,3x$.

Демак, йиллик даромаднинг жон бошига 1 сўмга ошиши гўшт маҳсулоти истеъмолининг:

1. Ўртача 0,3 кг га ошишига олиб келади;
2. 15 кг га ошишига олиб келади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

276-жавобга қаранг.

IV. Қуйидаги маълумотларга асосланиб занжирсимон усулда мутлақ қўшимча ўсишни аниқланг (млн.с):

Йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар:
1. —; 8,6; 9,1; 8,1; 8,8; 9,2;
2. —; 3,2; 3,7; 3,6; 4,2; 4,8;
3. —; 3,2; 6,9; 10,5; 14,7; 19,5.

324-жавобга қаранг.

V. Маҳсулот таннархининг умумий индексини ўртача гармоник тортилган формула ёрдамида ҳисобланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврда ишлаб чиқарилган маҳсулот (минг т)	Маҳсулот бирлигининг таннархи (сўм)	
		базис давр	жорий давр
А	15,4	55,3	58,4
Б	12,6	62,1	64,2

Жавоблар: 1. 103,4; 2. 104,5; 3. 105,6.

366-жавобга қаранг.

?! Пул муомаласи—пулнинг хўжалик фаолиятидаги ҳаракати, товар-пул муносабатларининг ажралмас бир қисми.

Товар муомаласи пул муомаласини белгилаб беради. Пул ҳаракати банкдан бошланади.

Пул муомаласининг ўз ҳаражатлари бор. Улар пул эмиссияси сарфи, эски пулларни ташиш, жойлаштириш, тарқатиш ва қабул қилиш сарфларидан иборат.

I. 1992 йилда Ўзбекистон шаҳар аҳолисининг жон бошига 359 сўмлик озиқ-овқат товар оборoти тўғри келган. Самарқанд вилоятида эса бу рақам 535 сўмни ташкил қилган;

2. Самарқанд вилоятида жон бошига тўғри келган товар оборот республика ўртачасига нисбатан 1,49 марта юқори.

Бу ерда қайси бир банддаги рақамлар объектлараро таққослаш нисбий миқдорига мисол бўла олади: 1; 2; 3. Нотўғри жавоб йўқ.

156-жавобга қаранг.

II. Иш жойига етиб келиш учун сарфланадиган вақт учун ўртача мутлақ тафовутни аниқланг:

Иш жойигача етиб келгунча сарфланадиган вақт, минут	Ишчилар сони
20 гача	1
20—40	6
40—60	10
60 ва ундан юқори	3

Жавоблар: 1. 45,0; 2. 12,5; 3. 235,0; 4. 15,3.

191-жавобга қаранг.

III. Маҳсулот таннархи билан қўшимча харажат қиймати ўртасидаги боғланиш қуйидаги регрессия тенгламаси билан тавсифланади: Ух=10+0,5х.

Демак, қўшимча харажатнинг 1 сўмга ошиши маҳсулот бирлиги таннархининг: 1. 5 % га ошишига олиб келади; 2. 0,5 тийинга ошишига олиб келади; 3. 10 тийинга ошишига олиб келади.

276-жавобга қаранг.

IV. Қуйидаги маълумотларга асосланиб базисли усулда мутлақ қўшимча ўсишни аниқланг (млн. сўм):

Йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Асос. фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар:
1. —;3,2; 6,9; 10,5; 14,7; 19,5;
2. —; 8,6; 18,5; 28,1; 39,4; 52,3;
3. —; 3,2; 3,7; 3,7; 4,2; 4,8.

324-жавобга қаранг.

V. Маҳсулот табиий ҳажмининг умумий индексини аниқланг:

Маҳсулот тури	Базис даврдаги товар оборот (м/с)	Индекслар, %	
		баҳо	табиий ҳажм
А	68,6	180	108
Б	31,4	192	112

Жавоблар: 1. 109,3; 2. 108,0; 3. 112,0.

366-жавобга қаранг.

?! Пул муомаласи турлари. Пул муомаласи нақд пул ва нақд пул бўлмаган муомалага бўлинади.

Нақд пул банкдан чиққач, корхона, ташкилотлар кассасига ва аҳоли қўлига ўтади. Олди-сотди ва тўлов ҳаракатлари бажарилгач, яна банкка қайтади.

Нақд бўлмаган пул муомаласига фирма, корхона, ташкилотларнинг банкдаги ҳисобида турган пул ҳаракати киради.

I. Қуйидаги маълумотларга асосланиб завод бўйича эркакларнинг ўртача салмоғини ҳисобланг:

Цехлар	Эркаклар салмоғи	Ишчиларнинг умумий сони (жамига нисбатан % ҳисобида)
1	52,3	31,6
2	66,4	25,8
3	33,8	42,6

Жавоблар: 1. 50,83%$ 2. 44,43%; 3.48,06%.

163-жавобга қаранг.

II. Маҳсулот бирлигига сарфланган хом ашё учун дисперсияни аниқланг:

Маҳсулот бирлигига сарфланган хом ашё, кг	Ишлаб чиқарилган маҳсулот, дона
12 гача	5
12—14	11
14—16	3
16 ва ундан юқори	1

Жавоблар: 1. 1,5; 2. 13,0; 3. 1,0; 4. 2,4.

192-жавобга қаранг.

III. Қуйидагилар берилган:
$\bar{Y}_x$=68,2+10,9x; σ_x=3,36; n=8;

$t_{жадв.}$= 2,45 ; σ_a = 1,39.

Шу маълумотларга асосланиб t_{a1}ни аниқланг:

Жавоблар:
1. t_{a1}=2,39; 2. t_{a1}=19,99;
3. t_{a1}=7,63.

289-жавобга қаранг.

IV. Қуйидаги маълумотларга асосланиб занжирсимон усулда ўсиш суръатини аниқланг (%):

Йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар:
1. —; 3,2; 3,7; 3,6; 4,2; 4,8;
2. —; 108,6; 109,1; 108,1; 108,8; 109,2;
3. —; 108,6; 118,5; 128,1; 139,4; 152,3.

324-жавобга қаранг.

V. Қуйидагилар берилган:
1. N=2105 киши;
2. n=400 киши;
3. X=60 метр;
4. σ=10 метр;
5. w=0,9 (нормани ошириб бажарганлар салмоғи).

Салмоғ учун такрорланувчи усулда ўртача хато (X_w):
1. 1,45 % га тенг;
2. 1,50 % га тенг;
3. 1,14 % га тенг.

236-жавобга қаранг.

?! Пул рентаси—ижарачининг ер участкасидан фойдаланганлиги учун унинг эгасига қиймат (пул) шаклида тўланадиган рента.

Бугунгача ер рентасининг бир қанча шакллари мавжуд бўлган;

— ишлаб бериш рентаси (баршчина);

— маҳсулот рентаси—натура-оброк шакли (деҳқон бир қисм маҳсулотини рента сифатида беради).

Бозор иқтисодиёти шароитида рента албатта пул шаклида бўлади.

I. Озиқ-овқат магазинлари бўйича ўртача режа бажарилиши даражасини аниқланг:

Магазинлар	Режа бўйича товар оборот (минг сўм)	Товар оборот бўйича режанинг бажарилиши (%)
1	180	95,0
2	60	90,0
3	170	180,0
4	100	114,0

Жавоблар: 1. 126,47; 2. 119,75; 3. 126,50.

163-жавобга қаранг.

II. Пахта ҳосилдорлиги учун дисперсияни аниқланг:

Пахта ҳосилдорлиги, ц/га	Экин майдони, га
21	600
23	300
25	100

Жавоблар: 1. 22,0; 2. 1,0; 3. 1,34; 4. 1,8.

192-жавобга қаранг.

III. Меҳнат унумдорлиги даражасининг ўзгаришида омил белги таъсирининг салмоғи $\sigma^2 У_x$=0,767 ва $\sigma^2 2_y$=0,802 эканлиги аниқланди. Демак, детерминация индекси:

1. 1,046 га тенг;
2. 0,956 га тенг;
3. 104,6% га тенг;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

284-жавобга қаранг.

IV. Завод ишчиларининг меҳнат унумдорлиги 1993—1995 йилларда ўртача ҳар йили 5% дан ўсган. Шу йиллар ичида жами ўсиш суръати неча % бўлган?

1. 115,00 %; 2. 110,25 %; 3. 115,76 %; 4. 121,55%.

328-жавобга қаранг.

V. Соатбай меҳнат унумдорлигининг умумий индексини аниқланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврда ҳақиқий сарфланган вақт (минг одам соат)	Меҳнат унумдорлиги индекси
А	689,2	108,1
Б	387,1	105,3

Жавоблар: 1. 106,7; 2. 107,1; 3. 113,8.

363-жавобга қаранг.

?! Пул қадри—пулнинг товар ва хизматларни харид этиш, чет эл валюталарига алмаша олиш қобилияти.

Пул қадри мамлакат ичида ва чет элда товарлар ва хизматлар билан таъминланади, у мамлакатнинг ўз қарзини тўлашга қодирлиги ва мамлакатнинг олтин ва бошқа қимматбаҳо буюмлари заҳирасига ҳам боғлиқ.

Пул қанчалик қадрли, қувватга эга бўлса, у шу қадар бошқа валюталарга эркин алмаштирилади.

I. Иккала завод бўйича маҳсулотнинг ўртача таннархини ҳисобланг:

Цех	Ишлаб чиқарилган маҳсулот (дона)	Жами сарфланган харажатлар (сўм)
1	100	2100
2	200	4800

Жавоблар: 1. 22,5 сўм; 2. 23,0 сўм; 3. 22,9 сўм.

167-жавобга қаранг.

II. Малака ошириш курсидаги тингловчиларнинг ёши учун дисперсияни аниқланг:

Ёши, йил	Салмоғи, %
18	10
19	30
20	35
21	20
22	5

Жавоблар: 1. 1,06; 2. 2,00; 3. 1,10; 4. 1,46.

192-жавобга қаранг.

III. Иш ҳақи билан оила даромади ўртасидаги боғланишни ўрганиш натижасида корреляция индексининг 0,889 эканлиги аниқланди. Демак, оила даромадининг умумий ўзгарувчанлиги:

1. 88,9% иш ҳақи таъсири остида бўлган;
2. 94,3% иш ҳақи таъсири остида бўлган;
3. 79,0% иш ҳақи таъсири остида бўлган.

284-жавобга қаранг.

IV. Қуйидаги маълумотларга асосланиб базисли усулда ўсиш суръатини аниқланг (%):

Йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар: 1. —; 108,6; 109,1; 108,1; 108,8; 109,2;
2. 100,0; 108,6; 118,5; 128,1; 139,4;
3. —; 3,2; 6,9; 10,5; 14,7; 19,5.

324-жавобга қаранг.

V. Меҳнат сарфининг умумий индексини аниқланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврда сарфланган вақт (минг одам соат)	i_t
А	800	—10,0
Б	1200	—5,0
В	600	—12,0

Жавоблар: 1. 109,0 %; 2. 133,2 %; 3. 105,1 %.

363-жавобга қаранг.

?! Пулнинг қадрсизланиши — пул харид қобилияти ва валюта курсининг пасайиб кетиши.

Пул қадрсизланганда муомаладаги пул кўпайиб, унга нисбатан товар ва хизматлар камайиб кетади, пул бирлигининг харид кучи, унга сотиб олиш мумкин бўлган товар ва хизматлар миқдори камаяди. Бу ўз навбатида, пулнинг валюта курсини пасайтиради.

I. Тикувчилик комбинатида тикувчиларнинг кундалик меҳнат унумдорлиги қуйидагилар билан тавсифланади:

Кундалик меҳнат унумдорлиги, м	Тикувчилар сони
80 гача	20
80—100	40
100—120	30
120 ва ундан юқори	10

Ўртача меҳнат унумдорлиги:
1. 97 метрга тенг;
2. 96 метрга тенг;
3. 90 метрга тенг.

164-жавобга қаранг.

II. Тракторчининг бир кунлик меҳнат унумдорлиги учун дисперсияни аниқланг:

Тракторчининг бир кунлик меҳнат унумдорлиги (га)	Тракторлар сони (дона)
4 гача	3
4—6	4
6—8	3
8 ва ундан юқори	—

Жавоблар: 1. 1,5; 2. 1,2; 3. 2,4.

192-жавобга қаранг.

III. Даромад (Х) билан сут истеъмоли (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасини аниқланг:

Х (сўм	54	63	74	90	112	140	190
У (литр)	8	10	11	13	15	17	19

Жавоблар: 1. $\bar{У}_x$=5,53+0,077х; 2. $\bar{У}_x$= 5,12+0,08х.

276-жавобга қаранг.

IV. 1988—1993 йиллар ичида заводда банд бўлган ходимларнинг сони 20 % га кўпайган. 1% қўшимча ўсишнинг мутлақ моҳияти 12 киши. 1995 йилда заводда банд бўлган кишиларнинг сони неча киши бўлади?

1. 720 киши; 2. 1440 киши; 3. 2400 киши; 4. 1200 киши.

324-жавобга қаранг.

V. Баҳонинг алоҳида индексини аниқланг:

Товарлар тури	Товар оборот индекси	Баҳо индекси	Маҳсулотнинг табиий ҳажми
А	?	1,0	1,2
Б	0,88	?	1,1
В	?	0,90	1,15

Жавоблар: 1. 1,25; 2. 0,968; 3. 0,80.

378-жавобга қаранг.

?! Рента даромадлари—ер эгаларининг қишлоқ хўжалиги ерларини фойдаланишга бериш натижасида оладиган даромадлари.

Рента даромадлари қуйидаги шаклларда ўзлаштирилади:

—мутлақ рента;

—дифференциал рента I ва II.

Булардан ташқари, ерларни ишлатиш учун ундирувчи саноат корхоналаридан (турли қазилма бойликлар заҳирасига эга бўлган ерларни) рента даромадлари олинади.

I. Иккита тракторчи 10 соат ер ҳайдади. Ҳайдаш давомида биринчи тракторчи гектарига 30 минут, иккинчиси эса 20 минут вақт сарфлади. Ҳар иккала тракторчи ўртача 1 гектарга қанча вақт сарфлаган:

1. 25 минут; 2. 24 минут; 3. Нотўғри жавоб йўқ.

173-жавобга қаранг.

II. Битта магазинга тўғри келган товар оборот ҳажми учун дисперсияни аниқланг:

Битта магазинга тўғри келган товароборот (минг сўм)	Магазинлар сони
20 гача	1
20—30	5
30—40	9
40—50	3
50 ва ундан юқори	2

Жавоблар: 1. 100; 2. 35; 3. 7; 4. 10.

192-жавобга қаранг.

III. Иш стажи (Х) ва ишчиларнинг бир сменада яратган маҳсулоти (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасини аниқланг:

У (дона)	80	90	120	110	100	150	160	180
Х (йил)	1	3	4	2	5	7	8	6

Жавоблар: 1. $\bar{У}_x$=58,2+ 10,9х; 2. $\bar{У}_x$=123,4+0,08х.

276-жавобга қаранг.

IV. Қуйидаги маълумотларга асосланиб занжирсимон усулда қўшимча ўсиш суръатини аниқланг (%):

Йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар: 1. —; 3,2; 3,7; 3,6; 4,2; 4,8;

2. —; 8,6; 18,5, 28,1; 39,4; 52,3;

3. — 8,6, 9,1; 8,1, 8,8; 9,2.

324-жавобга қаранг

V. Ушбу китобнинг 1-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида уч гуруҳга бўлинг. Биринчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, уларнинг ҳар бирини корхоналар сони билан тавсифланг:

Жавоблар: 1. 9; 4; 3; 2. 3; 13; 5; 3. 2; 3; 8.

124-жавобга қаранг.

?! Рентабеллик—тармоқ ёки корхоналарнинг фойда олиб ишлаши. Рентабеллик маълум давр (ой, чорак, йил)да қўлга киритилган фойда миқдорининг шу вақтда фойдаланилган йиллик асосий ишлаб чиқариш фондлари ва оборот воситалари қиймати йиғиндисига ёки маҳсулотни ишлаб чиқариш, сотиш харажатлари — таннархга нисбати сифатида ҳисобланади.

I. Қўшма корхонанинг иккита цехи бўйича ўртача иш ҳақини ҳисобланг:

Цехлар	Битта ишчининг ўртача иш ҳақи (сўм)	Иш ҳақи фонди (с)
1	1480	962000
2	1360	476000

Жавоблар: 1. 1438 сўм; 2. 1420 сўм; 3. 1450 сўм.

163-жавобга қаранг.

II. Иш жойига етиб келишда сарфланадиган вақт учун дисперсияни аниқланг:

Иш жойига етиб келгунча сарфланадиган вақт, минут	Ишчилар сони
20 гача	1
20—40	6
40—60	10
60 ва ундан юқори	3

Жавоблар: 1. 12,5; 2. 235,0; 3. 45,0; 4. 15,3.

192-жавобга қаранг.

III. Ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати (У) ва асосий фондлар қиймати (Х) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасидаги a1 параметрни аниқланг:

У (млн. сўм)	5,0	7,0	6,5	5,6	4,6	4,5	4,0	3,6	4,0	2,4
Х (млн. сўм)	15	14	13	12	11	10	10	9	8	6

Жавоблар: 1. a1=0,16;
2. a1=2,692;
3. a1=0,422.

276-жавобга қаранг.

IV. Қуйидаги маълумотларга асосланиб базисли усулда қўшимча ўсиш суръатини аниқланг:

Йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар: 1. —; 8,6; 9,1; 8,1 8,8; 9,2;
2. —; 3,2; 6,9; 10,5; 14,7; 19,5;
3. —; 8,6; 18,5; 28,1; 39,4; 52,3.

324-жавобга қаранг

V. Баҳонинг умумий индексини ҳисобланг (%):

Маҳсулот тури	Сотилган маҳсулот (минг)		Маҳсулот бирлиги баҳоси (сўм)	
	базис даврда	жорий даврда	базис даврда	жорий даврда
А (л)	736	812	34	41
Б (кг)	681	752	32	36
В (дона)	186	210	42	44

Жавоблар: 1. 120,6; 2. 110,7; 3. 115,1.

351-жавобга қаранг.

?! Реприватизация — давлат мулкини, давлатлаштирилган хўжаликни қайтадан хусусийлаштириш.

Давлат корхоналари денационализациялаштирилиб, хусусий соҳибкорлар акционер жамиятлар ихтиёрига берилади.

Бу билан давлатлаштирилган ишлаб чиқаришдан хусусийлашган ва соғлом рақобатга таянган иқтисодиётга ўтилади.

I. Бир кунда тайёрланган деталлар сонига қараб 6 та ишчи қуйидагича тартибланган (дона): 20, 21, 22, 23, 24, 25.

Медиана:
1. 22 та деталга тенг;
2. 22,5 та деталга тенг;
3. 23 та деталга тенг;
4. 23,5 та деталга тенг;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

180-жавобга қаранг.

II. Қўшма корхонада 2500 та ишчи бўлиб, уларнинг ўртача иш стажини такрорланувчи усул билан аниқлаш кўзда тутилди. б =5 йил бўлганда кузатиш учун нечта ишчини (n) танлаб олиш керакки, текшириш жараёнида ўртача стаж учун 0,954 эҳтимоллиги даражаси билан хато 0,5 йилдан ошмасин:

1. 40 киши; 2. 400 киши; 3. 345 киши.

244-жавобга қаранг.

III. Меҳнатнинг электр энергия билан қуролланганлиги (Х) ва битта ишчига ишлаб чиқарилган маҳсулот (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасидаги a1 параметрни аниқланг:

Х (квт/с)	5	9	9	6	8	4	6	4	6	3
У (минг сўм)	4	8	9	4	6	2	7	3	5	2

Жавоблар: 1. a1=2,02; 2. a1=1,12; 3. a1=0,796.

276-жавобга қаранг.

IV. Қуйидаги маълумотларга асосланиб 1 % қўшимча ўсишнинг мутлақ моқиятини аниқланг (минг сўм):

Йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар:
1. 405; 442; 478; 520; 568; —;
2. 373; 405; 442; 478; 520; 568;
3. —; 373; 405; 442; 478; 520.

324-жавобга қаранг.

V. Маҳсулот бирлиги таннархининг алоҳида индексларини аниқланг:

Маҳсулот тури	Ишлаб чиқарилган маҳсулот (минг кг)		Маҳсулот бирлиги таннархи (сўм)	
	базис даврда	жорий даврда	базис даврда	жорий даврда
А	32	36	75,4	81,0
Б	12	18	72,1	78,4
В	18	21	79,0	85,4

Жавоблар: 1. 112,5; 150,0; 116,7;
2. 107,4; 108,7; 108,1;
3. 130,2; 103,6; 112,6.

351-жавобга қаранг.

?! Савдо агенти—бир ёки бир қанча корхоналар товарларини шартнома асосида сотадиган вакил.

Савдо капитали—товар муомаласи соҳасида амал қилувчи капитал; саноат капиталининг алоҳидалашган қисми.

Савдо капитали саноат капиталига нисбатан иккиламчидир, чунки ишлаб чиқариш муомаладан устун, шундай бўлса-да, улар расман тенг ҳуқуқли ҳисобланади.

I. Автомашина жамоа хўжалиги бозоридан туман марказигача 20 км масофада боришда 80 км/соат, қайтишда эса 60 км/соат тезлик билан юрди. Умумий босиб ўтилган масофада автомашинанинг ўртача тезлиги неча км/соат бўлган?

1. 70 км/соат; 2. 69 км/соат; 3. 68,96 км/соат; 4. Нотўғри жавоб йўқ.

174-жавобга қаранг.

II. Қўшма корхонада 2500 та ишчи бўлиб, уларнинг ўртача иш стажини такрорланмовчи усул билан аниқлаш кўзда тутилди. σ =5 йил бўлганда кузатиш учун нечта ишчини (n) танлаб олиш керакки, текшириш жараёнида ўртача стаж учун 0,954 эҳтимоллиги билан гаровланган хато 0,5 йилдан ошмасин:

1. 345 киши;
2. 400 киши;
3. 40 киши.

244-жавобга қаранг.

III. Битта ишчига ишлаб чиқарилган маҳсулот (У) ва меҳнатнинг электр энергия билан қуролланганлиги (Х) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасининг a_1 параметрини аниқланг:

Х (квт/с)	3,7	6,0	8,7	7,5	6,2	3,5	8,5	7,5	6,0	6,3
У (минг сўм)	3	4	7	6	4	3	7	6	4	5

Жавоблар: 1. a_1=5,81;
2. a_1=1,11;
3. a_1=0,118.

276-жавобга қаранг.

IV. Маҳсулот табиий ҳажмининг алоҳида индексини ҳисобланг (%):

Маҳсулот тури	Сотилган маҳсулот (минг сўм)		Маҳсулот бирлиги баҳоси (сўм)	
	базис даврда	жорий даврда	базис даврда	жорий даврда
А	736	812	34	41
Б	681	752	32	36

Жавоблар: 1. 120,6; 112,5;
2. 110,3; 110,4;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

353-жавобга қаранг.

V. Жамоа хўжалиги бўйича қуйидагилар берилган:

1. N=2500 та сигир;
2. n=900 та сигир (такрорланувчи усулда танланди);
3. X=3000 кг сут соғилган;
4. σ =300 кг;
5. m=720 та сигир зотли.

Салмоқ учун ўртача репрезентатив хато (Х ю):

1. 1,33 % га тенг;
2. 1,07 % га тенг;
3. 1,19 % га тенг.

234-жавобга қаранг.

?! Савдо квотаси—ташқи савдода иштирок этишнинг миқдорий чегараси. Савдо квотаси экспорт ёки импорт қилинадиган товарларнинг миқдори, тузилмаси, уларни сотиш ёки сотиб олишнинг пул билан ҳисобланган миқдорини билдиради. Савдо квотасига биноан экспорт, импорт лицензиялари берилади.

Савдо уйи — савдо корхонасининг махсус тури; ихтисослашган ёки сертармоқ бўлади.

I. Биринчи цехда ўртача иш ҳақи 1060 сўмни, иккинчисида эса 1250 сўмни ташкил қилди. Агар биринчи цехдаги ишчилар сони 1,5 баравар, иккинчи цехдаги ишчилар сони эса 1,1 баравар оширилса, корхонадаги ўртача иш ҳақи:

1. Кўпаяди;
2. Камаяди;
3. Ўзгармайди;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

169-жавобга қаранг.

II. "А" шаҳарда 10000 та оила яшайди. Такрорланмовчи усулда уч ва ундан кўп болали оила салмоғини аниқлаш талаб қилинган бўлсин. 0,954 эҳтимоллик даражаси билан йўл қўйилиши мумкин бўлган хато 0,02 кишидан ошмасин. Дисперсия эса 0,2 га тенг. Бунинг учун 10000 та оиладан нечта оилани танлаб олиш керак?

1 2000 та оилани,
2 1668 та оилани,
3 1667 та оилани

245-жавобга қаранг

III. Ишчиларнинг бир сменада яратган маҳсулот (У) ва иш стажи (Х) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасидаги a_1 параметрни аниқланг:

У (дона)	180	160	150	110	120	90	80
Х (йил)	6	8	7	5	4	3	1

Жавоблар: 1. a_1= 58,2;
2. a_1= 0,08; 3. a_1= 10,9.

276-жавобга қаранг.

IV. Баҳонинг алоҳида индексини аниқланг:

Товарлар тури	Товар оборот индекси	Баҳо индекси	Маҳсулотнинг табиий ҳажми
А	?	1,0	1,2
Б	0,88	?	1,1
В	?	0,90	1,15

Жавоблар:
1. 1,25; 2. 0,968; 3. 0,80.

378-жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини дон маҳсулотлари экин майдони бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун дон маҳсулотлари ялпи ҳосилини ҳисобланг:

Жавоблар: 1. 71 873 т;
2. 58 111 т; 3. 40 470 т.

123-жавобга қаранг.

?! Саниралаш — корхона, компания, фирма, банк ва бошқа ташкилотларни банкротликдан қутқариш мақсадида уларни молиявий жиҳатдан соғломлаштириш.

Саниралаш бир қатор чора-тадбирлардан иборат бўлади:

— қўшимча маблағларни жалб этиш учун янгидан акция ва облигациялар чиқариб, уларни сотиш;

— қисқа муддатда тўлаш шарти билан олинган қарзни кечиктириш ва ҳ.к.

I. Жорий даврда товар оборот ҳажми базис даврга нисбатан 104,5%, баҳо эса ўртача 136%га ўсди. Маҳсулот табиий ҳажмининг умумий индекси қандай ўзгарган?
1. 76,8%;
2. 142,1%;
3. 139,1%;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

378-жавобга қаранг.

II. Меҳнатнинг электр энергия билан қуроллаганлиги (Х) ва битта ишчига ишлаб чиқарилган маҳсулот (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасидаги а0 параметрни аниқланг:

Х (квт/с)	5	9	9	6	8	4	6	4	6	3
У (минг сўм)	4	8	9	4	6	2	7	3	5	2

Жавоблар: 1. а0= 2,02; 2. а0= 5,13; 3. а0= 0,796.

276-жавобга қаранг.

III. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини янги навли уруғ экилган майдон салмоғи бўйича тўртта гуруҳга бўлинг. Тўртинчи гуруҳ учун ўртача ҳосилдорликни ҳисобланг:
1. 16,1 ц/га;
2. 14,8 ц/га;
3. 18,6 ц/га.

123-жавобга қаранг.

IV. Хўжаликда пахта ҳосилдорлиги 1991 йилда 25,0 ц/га ни ташкил қилди. 1992 йилда эса ҳосилдорликни 27,5 ц/га га ошириш режалаштирилган эди, ҳақиқатда эса ҳар бир гектардан 30 ц дан ҳосил олинди. Динамика нисбий миқдори неча фоизни ташкил қилган?
1. 120,0 %;
2. 109,1 %;
3. 90,9 %;
4. 110,0 %;

149-жавобга қаранг.

V. Ойнинг иккинчи ўн кунлиги учун берилган ҳисоботда заводнинг 21 ва 22-числоларида ишлаб чиқарилган маҳсулот ҳажми ҳам қўшиб берилган. Йўл қўйилган хато:

1. Репрезентатив хатодир;
2. Билмай туриб йўл қўйилган хатодир;
3. Билиб туриб йўл қўйилган хатодир.

92-жавобга қаранг.

?! Сертификат — давлат заёми облигациясининг махсус тури, қарзга пул берганлик ҳақидаги гувоҳнома.

Сертификат кредит ташкилоти, масалан, банк томонидан чиқарилади. У орқали пул банкка жалб этилганда кредит ресурси кўпаяди, аҳолидаги ортиқча пул товар бозорига чиқмай туради, бу чора ҳам инфляцияга қарши кураш тадбирларидан бири.

I. Жорий даврда товар оборотнинг умумий индекси 104,5 % га ўсган, маҳсулотнинг табиий ҳажми индекси эса 23,2 % га камайди. Баҳонинг умумий индекси қандай ўзгарган?
1. 80,3 %;
2. 136,0 %;
3. 104,5 %;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

378-жавобга қаранг.

II. Битта ишчига ишлаб чиқарилган маҳсулот (У) ва меҳнатнинг электр энергия билан қуроллаганлиги (Х) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасидаги а0 параметрни аниқланг:

Х (квт/с)	37	60	87	75	62	35	85	75	60	63
У (минг сўм)	3	4	7	6	4	3	7	6	4	5

Жавоблар: 1. а0= 0,118; 2. а0= 0,95; 3. а0= 5,81;

276-жавобга қаранг.

III. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб, барча жамоа хўжаликларини зотли сигирлар салмоғи бўйича тўртта гуруҳга бўлинг. Тўртинчи гуруҳ учун сигирларнинг ўртача йиллик сонини ҳисобланг:
1. 2930;
2. 2280;
3. 950;
4. 3200.

123-жавобга қаранг.

IV. Қуйидаги маълумотларга асосланиб базисли усулда қўшимча ўсиш суръатини аниқланг (%):

Йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар:
1. —; 3,2; 6,9; 10,5; 14,7; 19,5; 2. — 8,6; 18,5; 28,1; 39,4; 52,3; 3. —; 8,6; 9,1; 8,1; 8,8; 9,2.

324-жавобга қаранг.

V. Гуруҳлар сони масала шартида кўрсатилмаган бўлса у ҳолда уларнинг оптимал сони қуйидаги формула ёрдамида аниқланади:

1. $R=1+3,2 \lg n$;

бу ерда: n — тўпламдаги бирликлар сони;

2. $R=\frac{Xmax-Xmin}{n}$;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

123-жавобга қаранг.

?! Солиқ инспекцияси — бозор инфратузилмасининг муҳим унсури, молия органлари таркибидаги бўғин.

Солиқ инспекцияси солиқларни ундириш, уларнинг ўз вақтида ва тўғри тўланиб боришини назорат қилади.

Солиқ инспекцияси Молия вазирлиги номидан солиқ тўловчилар билан алоқада бўлади. Бозор иқтисодиёти шароитида солиқларнинг роли ортади.

I. Ишлаб чиқарилган маҳсулот учун сарфланган жами харажатнинг умумий индексини аниқланг:

Маҳсулот тури	Маҳсулот ҳажми (минг кг)		Маҳсулот бирлиги таннархи (сўм)	
	базис давр	жорий давр	базис давр	жорий давр
А	32	36	75,4	81,0
Б	12	18	72,1	78,4
В	18	21	70,0	85,4

Жавоблар: 1. 103,6;
2. 125,7;
3. 130,2.

352-жавобга қаранг.

II. Меҳнат унумдорлиги даражасининг ўзгаришида омил белги таъсирининг салмоғи $\sigma^2_{ух}$ = 0,767 ва $\sigma^2_{у}$ = 0,802 эканлиги аниқланди. Демак, детерминация индекси:

1. 104,6 % га тенг бўлади;
2. 1,046 га тенг бўлади;
3. 0,956 га тенг бўлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ;

284-жавобга қаранг.

III. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини зотли сигирлар салмоғи бўйича тўртта гуруҳга бўлинг. Тўртинчи гуруҳ учун жами0 соғиб олинган сутни ҳисобланг:

1. 4541 т;
2. 1433 т;
3. 7373 т;
4. 6117 т.

123-жавобга қаранг.

IV. Хўжаликда пахта ҳосилдорлиги 1991 йилда 25,0 ц/га ни ташкил қилди. 1992 йилда эса ҳосилдорликни 27,5 ц/га га ошириш режалаштирилган эди, ҳақиқатда эса ҳар бир гектардан 30 ц дан ҳосил олинди. Режа (буюртма) бажариш нисбий миқдори неча фоиз бўлган:

1. 120,0 % 2. 109,1 %
3. 90,9 % 4. 110,0 %

147-жавобга қаранг.

V. Гуруҳлар сони масала шартида кўрсатилган бўлса, у ҳолда оралиқ катталиги қуйидагича ҳисобланади:

1. $R = \frac{Xmax - Xmin}{n}$;
2. R=1+3,2 lgn;

бу ерда: n — тўпламдаги бирликлар сони;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

123-жавобга қаранг.

?! Солиқ ислоҳоти — солиқ системасини қайта қуриш ва уни янгилаш; молиявий муносабатларнинг ўзгариши туфайли юзага келади.

Солиқ нормаси — солиқ объектининг муайян бирликларига нисбатан ундириладиган солиқ миқдори, пул суммаси ҳисобида ундирилади. Солиқ нормаси икки усулда белгиланади:

1. Қатъий нормалар;
2. Прогрессив нормалар.

I. Жорий даврда базис даврга нисбатан маҳсулот таннархи индекси 125% га ўсган, маҳсулот табиий ҳажми 4% га камайган. Ишлаб чиқариш харажатлари индекси қандай ўзгарган?

1. 116,0 %;
2. 120,0 %;
3. 115,2 %;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

379-жавобга қаранг.

II. Беш йил ичида (1988-1993) вилоятда ерёнғоқ етказиш 45% га ошган. 1% қўшимча ўсишнинг мутлақ моҳияти 2,5 минг тонна. 1988-1993 йиллар учун ўртача йиллик мутлақ қўшимча ўсиш неча тонна бўлган?

1. 21,6 тонна;
2. 69,6 тонна;
3. 54,0 тонна;
4. 108,0 тонна.

326-жавобга қаранг.

III. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини зотли сигирлар салмоғи бўйича тўртта гуруҳга бўлинг. Тўртинчи гуруҳ учун ўртача маҳсулдорликни ҳисобланг:

1. 2516 кг;
2. 1911 кг;
3. 1508 кг.

123-жавобга қаранг.

IV. Меҳнатнинг электр энергия билан қуролланганлиги (Х) ва битта ишчига ишлаб чиқарилган маҳсулот (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасидаги a1 параметрни аниқланг:

Х (квт с)	5	9	9	6	8	4	6	4	6	3
У (минг сўм)	4	8	9	4	6	2	7	3	5	2

Жавоблар:
1. a1 = 2,02; 2. a1 = 1,12;
3. a1 = 0,796.

276-жавобга қаранг.

V. Меҳнат унумдорлиги ошиши эвазига қўшимча ўсган маҳсулот қиймати қуйидагича аниқланади:

1. $I = \left(\frac{\Sigma q_1 p}{\Sigma T_1} : \frac{\Sigma q_0 p}{\Sigma T_0} \right)$;

2. $I = \frac{\Sigma i_0 T}{\Sigma T_0}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

364-жавобга қаранг.

?! Солиқ объекти — солиқ солинадиган даромад ёки молмулк. Иш ҳақи, фойда, соф даромад, гонорар, ер, импорт ва бошқалар солиқ объектини ташкил қилади.

Солиқ субъекти — солиқ тўловчилар, яъни солиқ ундириладиган корхона, ташкилот ва фуқаролар. Солиқ субъектини давлат, кооператив, қўшма ва хусусий корхоналар, ишчилар, хизматчилар, жамоа хўжалиги аъзолари, якка тартибда меҳнат фаолияти билан шуғулланувчилар ташкил қилади.

I. Маҳсулотнинг меҳнат талабчанлиги умумий индексини ҳисобланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврдаги маҳсулот (дона)	Маҳсулот бирлигига сарфланган вақт (одам-соат)	
		базис давр	жорий давр
А	43720	4,3	4,0
Б	12835	9,0	9,2
В	10254	14,5,	12,5

Жавоблар:
1. 107,4; 2. 102,2; 3. 93,0.

359-жавобга қаранг.

II. Қуйидаги маълумотларга асосланиб занжирсимон усулда ўсиш суръатини аниқланг (%):

Йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Асосий фондлар, м/с	37,5	40,4	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар:
1. 108,6, 118,5; 128,1; 139,4, 152,3, 2. 108,6; 109,1; 108,1; 108,8, 109,2,
3. 3,2; 3,7, 3,6; 4,2; 4,8.

324-жавобга қаранг

III. Қуйидаги дисперсиянинг қайси бири қолдиқ дисперсия деб юритилади:

1. $\sigma^2 = \frac{\sum(y-\bar{y})^2}{n}$;

2. $\sigma^2 = \frac{\sum(\bar{y}_x-y)^2}{n}$;

3. $\sigma^2 = \frac{\sum(y-\bar{y}_x)^2}{n}$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

282-жавобга қаранг.

IV. 1991 йилда заводда ишлаб чиқарилган маҳсулот 4 млн. сўмни ташкил қилди. 1992 йилда маҳсулот ишлаб чиқаришни 5 млн. сўмга ошириш режалаштирилди, ҳақиқатда эса 5,5 млн. сўмга бажарилди. Режа топшириғи нисбий миқдори неча фоизни ташкил қилган?

1. 80,0 фоиз;
2. 110,0 фоиз;
3. 125,0 фоиз;
4. 137,5 фоиз.

146-жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни меҳнат унумдорлиги бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун ишчилар сонини ҳисобланг:

1. 3976; 6532; 5657;
2. 3780; 6810; 5575;
3. 2150; 4370; 5953.

123-жавобга қаранг.

?! Соҳибкорлик — пул топиш мақсадида ва масъулиятни зиммаваа олган ҳолда бирон иқтисодий фаолият билан шуғулланиш; ташаббускорона ва антибюрократик хўжалик фаолияти услуби; мутассил янги имкониятлар қидириш, маҳоратни ишга солиб қўйилган вазифаларни бажариш учун турли манбалардан ресурсларни жалб этиш ва ундан фойдаланишга асосланади.

I. Жорий даврда базис даврдагига нисбатан ишлаб чиқариш харажатлари индекси 120% га, маҳсулот таннархи индекси эса 125% га ўсди. Маҳсулот табиий ҳажми индекси қандай ўзгарган?

1. 115,2 %;
2. 120,0 %;
3. 96,0 %;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

379-жавобга қаранг.

II. Қуйидаги маълумотларга асосланиб 1% қўшимча ўсишнинг мутлақ моҳиятини аниқланг (минг сўм):

Йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар:
1. 373; 405; 442, 478; 520, 568;
2. — ; 373; 405; 442; 478; 520;
3. 405; 442; 478; 520; 568; — .

324-жавобга қаранг.

III. Ушбу китобнинг 3-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча тижорат дўконларини товароборот ҳажми бўйича учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун битта ходимга тўғри келган товароборотни ҳисобланг:

1. 3408 сўм;
2. 2594 сўм;
3. 4088 сўм;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

123-жавобга қаранг.

IV. Битта магазинга тўғри келган товароборот ҳажми учун ўртача мутлақ тафовутни аниқланг:

Битта магазинга тўғри келган товар оборот, минг сўм	Магазинлар сони
20 гача	1
20-30	5
30-40	9
40-50	3
50 ва ундан юқори	2

Жавоблар:
1. 7; 2. 35; 3. 100; 4. 10.

191-жавобга қаранг.

V. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири меҳнат унумдорлигининг алоҳида индексидир:

1. $i_v = v_1 : v_0$;

2. $i_p = p_1 : p_0$;

3. $i_q = q_1 : q_0$;

4. $i_c = c_1 : c_0$;

5. Нотўғри жавоб йўқ.

351-жавобга қаранг.

?! Спонсор — биронта тадбир ёки фаолиятни амалга оширишда молиявий ёрдам кўрсатувчи ҳомий.

Спонсор одатда пулдор, обрў-эътиборли шахс, фирма, корпорация, концерн, ташкилот, идора бўлиши мумкин.

Аксарият спонсорлар миллий ёки халқаро миқёсдаги тадбирларга молиявий ҳомийлик қилади, ҳар хил тадбирлар, учрашувлар, кўргазмалар, томошалар ўтказишга пул билан ёрдам беради.

I. Маҳсулотнинг меҳнат талабчанлиги умумий индексини ҳисобланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврдаги маҳсулот (дона)	Маҳсулот бирлигига сарфланган вақт (одам-соат)	
		базис давр	жорий давр
А	43720	4,3	4,0
Б	12835	9,0	9,2
В	10254	14,5,	12,5

Жавоблар:
1. 107,4; 2. 102,2; 3. 93,0.
359-жавобга қаранг.

II. Қуйидаги маълумотларга асосланиб занжирсимон усулда ўсиш суръатини аниқланг (%):

Йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Асосий фондлар, м/с	37,5	40,4	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар:
1. 108,6; 118,5; 128,1; 139,4; 152,3; 2. 108,6; 109,1; 108,1; 108,8; 109,2;
3. 3,2; 3,7; 3,6; 4,2; 4,8.
324-жавобга қаранг

III. Қуйидаги дисперсиянинг қайси бири қолдиқ дисперсия деб юритилади:

1. $\sigma^2 = \frac{\sum(y-\bar{y})^2}{n}$;

2. $\sigma^2 = \frac{\sum(\bar{y}_x-y)^2}{n}$;

3. $\sigma^2 = \frac{\sum(y-\bar{y}_x)^2}{n}$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

282-жавобга қаранг.

IV. 1991 йилда заводда ишлаб чиқарилган маҳсулот 4 млн. сўмни ташкил қилди. 1992 йилда маҳсулот ишлаб чиқаришни 5 млн. сўмга ошириш режалаштирилди, ҳақиқатда эса 5,5 млн. сўмга бажарилди. Режа топшириғи нисбий миқдори неча фоизни ташкил қилган?

1. 80,0 фоиз;
2. 110,0 фоиз;
3. 125,0 фоиз;
4. 137,5 фоиз.

146-жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 1-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни меҳнат унумдорлиги бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун ишчилар сонини ҳисобланг:

1. 3976; 6532; 5657;
2. 3780; 6810; 5575;
3. 2150; 4370; 5953.

123-жавобга қаранг.

?! Соҳибкорлик — пул топиш мақсадида ва масъулиятни зиммага олган ҳолда бирон иқтисодий фаолият билан шуғулланиш; ташаббускорона ва антибюрократик хўжалик фаолияти услуби; мутассил янги имкониятлар қидириш, маҳоратни ишга солиб қўйилган вазифаларни бажариш учун турли манбалардан ресурсларни жалб этиш ва ундан фойдаланишга асосланади.

I. Жорий даврда базис даврдагига нисбатан ишлаб чиқариш харажатлари индекси 120% га, маҳсулот таннархи индекси эса 125% га ўсди. Маҳсулот табиий ҳажми индекси қандай ўзгарган?

1. 115,2 %;
2. 120,0 %;
3. 96,0 %;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

379-жавобга қаранг.

II. Қуйидаги маълумотларга асосланиб 1% қўшимча ўсишнинг мутлақ моҳиятини аниқланг (минг сўм):

Йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар:
1. 373; 405; 442; 478; 520; 568;
2. — ; 373; 405; 442; 478; 520;
3. 405; 442; 478; 520; 568; — .

324-жавобга қаранг.

III. Ушбу китобнинг 3-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча тижорат дўконларини товароборот ҳажми учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун битта ходимга тўғри келган товароборотни ҳисобланг:

1. 3408 сўм;
2. 2594 сўм;
3. 4088 сўм;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

123-жавобга қаранг.

IV. Битта магазинга тўғри келган товароборот ҳажми учун ўртача мутлақ тафовутни аниқланг:

Битта магазинга тўғри келган товар оборот, минг сўм	Магазинлар сони
20 гача	1
20-30	5
30-40	9
40-50	3
50 ва ундан юқори	2

Жавоблар:
1. 7; 2. 35; 3. 100; 4. 10.
191-жавобга қаранг.

V. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири меҳнат унумдорлигининг алоҳида индексидир:

1. $i_v = v_1 : v_0$;

2. $i_p = p_1 : p_0$;

3. $i_q = q_1 : q_0$;

4. $i_c = c_1 : c_0$;

5. Нотўғри жавоб йўқ.

351-жавобга қаранг.

?! Спонсор — биронта тадбир ёки фаолиятни амалга оширишда молиявий ёрдам кўрсатувчи ҳомий.

Спонсор одатда пулдор, обрў-эътиборли шахс, фирма, корпорация, концерн, ташкилот, идора бўлиши мумкин.

Аксарият спонсорлар миллий ёки халқаро миқёсдаги тадбирларга молиявий ҳомийлик қилади, ҳар хил тадбирлар, учрашувлар, кўргазмалар, томошалар ўтказишга пул билан ёрдам беради.

I. Маҳсулот бирлигига сарфланган вақтнинг камайиши эвазига жами тежалган вақтни аниқланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврдаги маҳсулот (дона)	Маҳсулот бирлигига сарфланган вақт (одам-соат)	
		базис давр	жорий давр
А	43720	4,3	4,0
Б	12835	9,0	9,2
В	10254	14,5	12,5

Жавоблар:
1. 31067 одам /соат;
2. 31077 одам /соат;
3. 31070 одам /соат.

359-жавобга қаранг.

II. Қуйидаги маълумотларга асосланиб базисли усулда қўшимча ўсиш суръатини аниқланг (%):

Йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар
1. —; 8,6; 9,1; 8,1; 8,8; 9,2;
2. —; 8,6; 18,5; 28,1; 39,4; 52,3;
3. —; 3,2; 6,9; 10,5; 14,7; 19,5.

324-жавобга қаранг.

III. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини дон маҳсулотлари экин майдони бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. Иккинчи гуруҳ учун дон маҳсулотлари ҳосилини ҳисобланг:

1. 58111 т;
2. 40470 т;
3. 71873 т.

123-жавобга қаранг.

IV. Битта ишчига ишлаб чиқарилган маҳсулот (У) ва меҳнатнинг электр энергия билан қуролланганлиги (Х) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасини аниқланг:

У (минг сўм)	6,3	6,0	7,5	8,5	3,5	6,2	7,5	8,7	6,0	3,7
Х (квт/с)	5	4	6	7	3	4	6	7	4	3

Жавоблар:
1. $\bar{У}_x = 0,95 + 1,11x$;
2. $\bar{У}_x = 5,81 + 0,118x$.

276-жавобга қаранг.

V. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири таннархнинг умумий индекси ҳисобланади?

1. $I = \frac{\sum q_1 p_0}{\sum q_0 p_0}$;
2. $I = \frac{\sum q_1 p_1}{\sum q_0 p_0}$;
3. $I = \frac{\sum q_1 c_1}{\sum q_1 c_0}$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

352-жавобга қаранг.

?! Ссуда — ҳақ (фоиз) тўлаш шарти билан қарзга берилган пул ёки моддий маблағ.

Ссуда фонди — қарзга бериладиган ва банкларда тўпланган пул маблағлари. Бу фонд амортизация, иш ҳақи фонди, айланма маблағлар, фойда ва бюджет маблағларининг бўш турган қисмларидан ҳосил бўлади.

Ссуда фонди доимо ҳаракатда бўлиши зарур.

I. Жорий даврда базис даврга нисбатан маҳсулотнинг меҳнат талабчанлиги индекси 8% га камайган, маҳсулот табиий ҳажми эса 2% га қўшимча ўсган. Меҳнат унумдорлиги индекси қандай ўзгарган?

1. 108,7 %;
2. 97,9 %;
3. 110,9 %;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

380-жавобга қаранг.

II. Автомашина жамоа хўжалиги бозоридан туман марказигача боришда 80 км/с, қайтишда эса 60 км/с тезлик билан юрди. Умумий босиб ўтилган масофада автомашинанинг ўртача тезлиги неча км/с бўлган:

1. 70 км/соат;
2. 68,5 км/соат;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

173-жавобга қаранг.

III. Ушбу китобнинг 1-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун ишчилар сонини аниқланг:

1. 3780; 6810; 5575;
2. 3440; 7150; 5575.
3. Нотўғри жавоб йўқ.

123-жавобга қаранг.

IV. Баҳонинг ўртача гармоник тортилган кўринишидаги формуласи қуйидагича аниқланади:

1. $I = \frac{\sum q_1 p_1}{\sum \frac{q_1 p_1}{i_p}}$;
2. $I = \frac{\sum q_1 p_1}{\sum q_1 p_0}$;
3. $I = \frac{\sum i_q q_0 p_0}{\sum q_0 p_0}$;

366-жавобга қаранг.

V. Агар белгининг алоҳида миқдорларидан қандайдир "А" сонни айирсак ёки уларга қандайдир "А" сонни қўшсак, сўнгра ўртачани ҳисобласак, у ҳолда бу ўртача ҳақиқий ўртачадан:

1. "А" сонга кичик бўлади;
2. "А" сонга катта бўлади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

169-жавобга қаранг.

?! Стагфляция — иқтисодиётнинг ҳам турғунлик, ҳам инфляция билан тавсифланувчи ҳолати. Стагфляция белгилари:

— иқтисодий ўсиш ғоят суст боради, ёки юз бермайди;
— ишсизлик кўпаяди;
— тирикчилик қиймати ўсади;
— инфляция кучаяди;
— ишлаб чиқариш қувватлари тўла ишлатилмайди;
— инвестиция жараёни сустлашади;
— ижтимоий беқарорлик кучаяди.

I. Жорий даврда базис даврга нисбатан маҳсулот табиий ҳажми 5,7 % га қўшимча ўсган, сарфланган жами меҳнат миқдори эса 3 % га камайган. Меҳнат унумдорлиги индекси қандай ўзгарган?

1. 109,0;
2. 102,5;
3. 102,7;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

380-жавобга қаранг.

II. 1991 йилда заводда ишлаб чиқарилган маҳсулот 4 млн. сўмни ташкил қилди. 1992 йилда маҳсулот ишлаб чиқаришни 5 млн. сўмга оширишни режалаштирилди, ҳақиқатда эса 5,5 млн. сўмга бажарилди. Динамика нисбий миқдори неча фоизни ташкил қилган?

1. 80,0 %;
2. 110,0 %;
3. 125,0 %;
4. 137,5 %.

149-жавобга қаранг.

III. Ушбу китобнинг 1-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун ялпи маҳсулот ҳажмини ҳисобланг:

1. 5839,4; 12873,7; 11422,3;
2. 5398,4; 12432,7; 11422,3;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

123-жавобга қаранг.

IV. Тикувчининг кундалик нормани бажариш даражаси учун дисперсияни аниқланг:

Кундалик норманинг бажарилиши, м	Тикувчилар сони
80 гача	20
80-100	40
100-200	30
120 ва ундан юқори	10

Жавоблар: 1. 96,0; 2. 15,2; 3. 324,0; 4. 18,0.

192-жавобга қаранг.

V. Агар белгининг алоҳида миқдорларини қандайдир "А" сонга кўпайтирсак, сўнгра ўртачани ҳисобласак, у ҳолда бу ўртача ҳақиқий ўртачадан:

1. "А" сонга катта бўлади;
2. "А" сонга кичик бўлади;
3. "А" сон марта катта бўлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ,

169-жавобга қаранг.

?! Субвенция — давлат бюджетидан муҳим хўжалик ва ижтимоий-маданий тадбирларни амалга ошириш учун маҳаллий ҳокимият органларига ажратилган пул маблағи.

Давлат маъқуллаган иқтисодий дастурлар, лойиҳалар субвенция орқали пул билан таъминланади. Шу мақсадда давлат бюджетида махсус субвенция фонди ташкил этилади.

I. Жорий даврда базис даврга нисбатан пахта ҳосилдорлиги 7 %га қўшимча ўсган, экин майдони эса 14 %га камайган. Ялпи ҳосил неча фоизга ўзгарган?

1. 124,4 %;
2. 92,0 %;
3. 107,0 %;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

381-жавобга қаранг.

II. Ўртача миқдорни шартли "момент" усулида ҳисоблаш учун қайси формуладан фойдаланилади:

1. $\bar{X} = \dfrac{\sum\left(\frac{X-A}{B}\right)f}{\sum f} \cdot B + A$;

2. $\bar{X} = \bar{y}' \cdot B + A$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

170-жавобга қаранг.

III. Ушбу китобнинг 1-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. Ҳар бир гуруҳ учун битта корхонага тўғри келган ялпи маҳсулот қийматини ҳисобланг:

1. 1545; 1890, 2049;
2. 365,0; 613,0; 378,6;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

123-жавобга қаранг.

IV. Қуйидаги маълумотларга асосланиб базисли усулда мутлақ қўшимча ўсишни аниқланг (млн. сўм):

Йиллар	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Асосий фондлар, м/с	37,3	40,5	44,2	47,8	52,0	56,8

Жавоблар:
1. 8,6; 18,5; 28,1; 39,4; 52,4;
2. 3,2; 3,7; 3,6; 4,2; 4,8;
3. 3,2; 6,9; 10,5; 14,5; 19,5.

324-жавобга қаранг.

V. Такрорланувчи усулда ўртача репрезентатив хато ўртача учун қуйидагича аниқланади:

1. $\mu = \sqrt{\dfrac{\sigma^2}{n}}$;

2. $\mu = \sqrt{\dfrac{\sigma^2}{n}\left(1 - \dfrac{n}{N}\right)}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

232-жавобга қаранг.

?! Субсидия — давлат бюджети ҳисобидан корхоналар, ташкилотлар ва хорижий давлатларга бериладиган маблағ.

Субсидия бозор иқтисодиётини тартибга солиш воситаси ҳисобланади. Унинг мақсади ишлаб чиқариш, экспорт, илмий техникавий ишлар, ижтимоий муаммолар ечимини таъминлаш учун молиявий ёрдам кўрсатишдир.

Субсидиялаш деярли ҳамма мамлакатларда қўлланилади.

I. Баҳонинг умумий индексини ҳисобланг (%):

Маҳсулот тури	Товар оборот ҳажми (минг сўм)		iq
	базис давр	жорий давр	
А	105,4	107,6	105,0
Б	896,2	902,3	110,6

Жавоблар:
1. 110,0;
2. 100,8.

365-жавобга қаранг.

II. Ушбу китобнинг 1-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, биринчи гуруҳ учун 1 та корхонага тўғри келган ялпи маҳсулотни ҳисобланг:

1. 957,3; 2. 845,7; 3. 613,3.

124-жавобга қаранг.

III. Фермер хўжалигида полиз маҳсулотларини етиштириш 1992 йилда 1991 йилга нисбатан 5%га, 1993 йилда 1992 йилга нисбатан эса 6%га ошган. 1991-1993 йилларда полиз маҳсулотлари неча фоизга ошган:

1. 1%;
2. 11%;
3. 11,3%;
4. 20%.

327-жавобга қаранг.

IV. Бир кунда тайёрланган деталлар сонига қараб 5 та ишчи қуйидагича тартибланган (дона:) 20, 21, 23, 24. Медиана:

1. 21 та деталга тенг;
2. 22 та деталга тенг;
3. 23 та деталга тенг;
4. 22,5 та деталга тенг;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

180-жавобга қаранг.

V. Корхонада кундалик норма бажарилишини кузатиш натижасида X= 102% ва Δ =1% эканлиги аниқланди. 0,997 эҳтимол билан бош тўпламда ўртача норманинг бажарилиши:

1. 103 % дан кам эмаслиги тасдиқланади;
2. 101 % дан кўп эмаслиги тасдиқланади;
3. 99 % дан кам эмаслиги, лекин 105 % дан кўп эмаслиги тасдиқланади.

235-жавобга қаранг.

?! Супермаркет — харидорнинг ўз-ўзига хизмат кўрсатишига асосланган кенг тармоқли магазин.

Супермаркет харидорларга бепул маслаҳатлар беради, товарларни зарур бўлса буюртмага кўра харидор уйига етказади, харидорга маданий, маиший хизмат кўрсатади, бошқа товарларни сотиб олишга кўмаклашади.

Супермаркет АҚШда кенг тарқалган.

I. Жорий даврда базис даврга нисбатан ялпи ҳосил 8 % га камайган, пахта ҳосилдорлиги эса 7 % га қўшимча ўсган. Экин майдони неча фоизга ўзгарган?

1. 92,0 %;
2. 86,0 %;
3. 124,4 %;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

381-жавобга қаранг.

II. Ушбу китобнинг 1-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Иккинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, учинчи гуруҳи учун 1 та корхонага тўғри келган ялпи маҳсулотни ҳисобланг:

1. 789,6; 2. 589,8; 3. 419,7.

124-жавобга қаранг.

III. Режа бўйича 1 сўмлик товар маҳсулотга сарфланадиган харажатни 5%га камайтириш мўлжалланган эди. Ҳақиқатда эса 7% га пасайди. Режалаштирилганга нисбатан ҳақиқий харажат неча фоизни ташкил қилди?

1. 102,2 %; 2. 98,0 %;
3. 97,9 %; 4. 140,0 %.

147-жавобга қаранг.

IV. Туман бўйича пахта ҳосилдорлиги ўртача 35 ц/га бўлган. Айрим хўжалик эришган ҳосилдорлик даражларининг квадратларидан ҳисобланган ўртача миқдор 1325 ц/га га тенг. Пахта ҳосилдорлиги учун дисперсия:

1. 1,4 ц/га;
2. 100 ц/га;
3. 10 ц/га.

212-жавобга қаранг.

V. Заводда маҳсулотнинг ўртача йиллик ўсиш суръати 1990—1991 йилларда — 1,02% ни, 1992—1994 йилларда эса 1,05 % ни ташкил қилди. 1991—1995 йилларда маҳсулотнинг ўртача йиллик ўсиши қандай аниқланади?

1. $\sqrt{1,02 \cdot 1,05}$;
2. $\sqrt[5]{1,02 \cdot 1,05}$;
3. $\sqrt[5]{1,02^2 \cdot 1,05^3}$.

328-жавобга қаранг.

?! Талаб ва таклиф қонуни — бозор иқтисодиётининг объектив қонуни; товарларга талаб ва товарлар таклифи ўртасидаги мунтазам ва узвий алоқаларни акс эттиради.

Талаб ва таклиф қонунига кўра, бозордаги талаб ва таклиф фақат миқдордан эмас, балки ўзининг таркиби жиҳатидан ҳам бир-бирига мос келиши керак ва шундагина бозор мувозанатига эришилади.

I. Баҳонинг умумий индексини аниқланг (%):

Товарлар гуруҳи	Товар оборот ҳажми (минг сўм)		Баҳонинг алоҳида индекси
	базис давр	жорий давр	
Озиқ-овқат товарлари	2560	3020	112,7
Ноозиқ-овқат товарлари	980	1180	114,4

Жавоблар: 1. 104,8; 2. 118,6; 3. 113,2.

366-жавобга қаранг.

II. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини дон ҳосилдорлиги бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун дон маҳсулотлари экин майдонини ҳисобланг:

1. 24,0;
2. 44,4;
3. 33,6.

123-жавобга қаранг.

III. Тикувчининг кундалик нормани бажариш даражаси учун ўртача мутлақ тафовутни аниқланг:

Кундалик норманинг бажарилиши, м.	Тикувчилар сони
80 гача	20
80—100	40
100—120	30
120 ва ундан юқори	10

Жавоблар:
1. 18,0; 2. 15,2;
3. 96,0; 4. 324,0.

191-жавобга қаранг.

IV. Тижорат савдосидаги муомала харажатлари 1992—1993 йилларда 19% га камайди. Шу даврда муомала харажатлари ўртача неча фоизга камайган?

1. 9,5 %;
2. 10,5 %;
3. $\sqrt{19}$ %;
4. 0,9 %.

328-жавобга қаранг.

V. Меҳнат унумдорлиги (минг сўм) ва иш ҳақи (сўм) даражаси ўртасидаги боғланиш қуйидаги регрессия тенгламаси билан тавсифланади:

$$\bar{У}_x = 10 + 70x.$$

Демак, меҳнат унумдорлигининг 1000 сўмга ошиши иш ҳақининг:

1. 10 сўмга ошишига олиб келади; 2. 70 сўмга ошишига олиб келади; 3. Нотўғри жавоб йўқ.

276-жавобга қаранг.

?! Таннарх — корхонанинг маҳсулотни ишлаб чиқариш ва сотиш харажатларининг пулда ифодаланиши. Таннарх асосида ишлаб чиқариш харажатлари ётади.

Таннарх маҳсулотнинг вужудга келишида сарфланган ишлаб чиқариш воситаларининг қиймати: у иш ҳақи харажатлари, бошқарув ва бошқа харажатлардан таркиб топади.

I. Жорий даврда базис даврга нисбатан экин майдони 14 % га, ялпи ҳосил эса 8 % га камайган. Пахта ҳосилдорлиги неча фоизга ўзгарган?

1. 92,0 %;
2. 107,0 %;
3. 86,0 %;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

381-жавобга қаранг.

II. Ушбу китобнинг 1-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида уч гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлинг, учинчи гуруҳи учун 1 та ишчига тўғри келган ялпи маҳсулотни аниқланг:

1. 2241; 2. 1905; 3. 1485.

124-жавобга қаранг.

III. Ўртача квадратик тафовутни ҳисобланг:

Тракторчининг бир кунлик меҳнат унумдорлиги, га	Тракторлар сони (дона)
4 гача	3
4—6	4
6—8	3
8 ва ундан юқори	—

Жавоблар:
1. 2,4;
2. 1,5;
3. 5,0;
4. 1,2.

192-жавобга қаранг.

IV. Республика умумовқатланиш корхоналарининг товар оборoти 1991—93 йилларда 1,5 марта ўсган. Ўртача йиллик ўсиш суръати қандай аниқланади:

1. $\sqrt[5]{1,50}$;
2. $\sqrt[6]{1,50}$;
3. $\sqrt[5]{150,0}$.

328-жавобга қаранг.

V. Тўғри чизиқли корреляцион боғланиш формасида ечиш натижасида аниқланган қуйидаги кўрсаткичларнинг қайси бирини ҳисоблашда хатога йўл қўйилган:

1. Корреляция коэффициенти — 0,6;
2. Корреляция индекси — 0,6;
3. Детерминация индекси — 0,25;
4. Регрессия коэффициенти — 0,45;
5. Нотўғри жавоб йўқ.

286-жавобга қаранг.

?! Ташқи иқтисодий алоқалар — корхона, фирма, ташкилот ва давлатнинг чет эллар билан иқтисодий муносабатлари: товар, хизмат, пул ва меҳнат воситалари, технологик бошқариш ва илмий-ахборот тажрибалари, туризмнинг мамлакатлараро ҳаракатида намоён бўлади.

Халқаро савдо ташқи иқтисодий алоқалар тизимида етакчи ўринни эгаллайди.

I. Жорий даврда базис даврга нисбатан баҳолар ўртача 70 % га қўшимча ўсди. 1 сўмнинг сотиб олиш қудрати неча фоизга ўзгарган?

1. 70 %га пасайган;
2. 170 %га пасайган;
3. 58,8 %га камайган;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

382-жавобга қаранг.

II. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини дон ҳосилдорлиги бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун дон маҳсулотлари ялпи ҳосилини ҳисобланг:

1. 44541 т;
2. 50850 т;
3. 75065 т.

123-жавобга қаранг.

III. Асосий фондлар қиймати (X) ва ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасидаги a_1 параметрни аниқланг:

X (млн. сўм)	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
У (млн. сўм	70	60	60	52	56	40	31	31	25	20

Жавоблар: 1. a_1 = 13,8; 2. a_1 = 6,5; 3. a_1 = 5,5.

276-жавобга қаранг.

IV. 1% қўшимча ўсиш (камайиш)нинг мутлақ моҳиятини ҳисоблаш учун қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири қўлланилади:

1. $|\%| = \frac{y_{i-1}}{100}$;

2. $|\%| = \frac{y_i - y_{i-1}}{\frac{y_i \cdot 100}{y_{i-1}} - 100}$.

323-жавобга қаранг.

V. Қуйида қайд қилинган формулаларнинг қайси бири меҳнат унумдорлигининг умумий индексидир:

1. $I = \frac{\Sigma q_1 P_1}{\Sigma q_0 P_0}$;

2. $I = \frac{\Sigma q_1 P_1}{\Sigma q_1 P_0}$;

3. $I = \frac{\Sigma q_1 P}{\Sigma T_1} : \frac{\Sigma q_0 P}{\Sigma T_0}$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

362-жавобга қаранг.

?! Тижорат банклари — қўйилмалар (депозитлар) шаклидаги пул капиталлари ва жамғармалар ҳисобига барча тармоқ корхоналари учун универсал банк ҳаракатларини амалга оширувчи кредит муассаса.

Тижорат сири — ишлаб чиқариш ва савдо-сотиқнинг бевосита иштирокчиларигина биладиган, маълум бўлган ва бошқаларга эълон қилинмайдиган маълумотлар.

I. Тижорат дўконида товарларнинг ўртача баҳоси жорий даврда базис даврга нисбатан 80% га қўшимча ўсган. Тузилмавий (таркибий) силжишлар натижасида товарларнинг ўртача баҳоси 16% га пасайган. Баҳонинг доимий таркибли индекси қандай ўзгарган?

1. 80,0 % га пасайган;
2. 151,2 % га пасайган;
3. 214,3 % га пасайган;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

383-жавобга қаранг.

II. Ушбу китобнинг 1-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида уч гуруҳга бўлинг. Биринчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, биринчи гуруҳи учун 1 та ишчига тўғри келган ялпи маҳсулот ҳажмини аниқланг:

1. 2046; 2. 1546; 3. 1407.

124-жавобга қаранг.

III. Қуйида қайд этилган формулаларнинг қайси бири вақт сарфининг умумий индексидир?

1. $I = \frac{\Sigma t_0 q_1}{\Sigma t_1 q_1}$;

2. $I = \frac{\Sigma c_1 q_1}{\Sigma c_0 q_1}$;

3. $I = \frac{\Sigma q_1 P_1}{\Sigma q_1 P_0}$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

352-жавобга қаранг.

IV. Юк транспортидан юк оборотининг ўртача йиллик ўсиш суръати 1990—92 йилларда 1,05% ва 1990—1993 йилларда эса 1,08 %ни ташкил қилди. 1990—1993 йилларда ўртача йиллик ўсиш суръати қандай аниқланади?

1. $\sqrt[5]{1{,}05 \cdot 1{,}08}$;

2. $\sqrt{1{,}05 \cdot 1{,}08}$;

3. $\sqrt[5]{1{,}05^3 \cdot 1{,}08^2}$.

328-жавобга қаранг.

V. Агар белгининг алоҳида миқдорларини қандайдир "А" сонга бўлсак, сўнгра ўртачани ҳисобласак, у ҳолда бу ўртача ҳақиқий ўртачадан:

1. "А" сонга кичик бўлади;
2. "А" сонга катта бўлади;
3. "А" сон марта кичик бўлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

169-жавобга қаранг.

?! Тирикчилик қиймати — тирикчилик ўтказиш учун зарур бўлган истеъмол товарлари ва хизматларнинг қиймати.

Тирикчилик минимуми — меҳнаткашлар ва уларнинг оиласи тирикчилигининг энг паст даражада таъминлаш учун зарур бўлган истеъмол моллари ва хизматлари миқдори. У жамият тараққиётининг маълум шароитида ижтимоий зарурий турмуш даражасининг пастки чегарасини белгилайди.

I. Тузилмавий (таркибий) силжишлар натижасида товарларнинг ўртача баҳоси 16 % га пасайган. Баҳонинг доимий таркибли индекси эса 214,3 % бўлган. Ҳар иккала омил натижасида товарларнинг ўртача баҳоси қандай ўзгарган?

1. 151,2 % га ўсган;
2. 80,0 % га ўсган;
3. 180,0 % га ўсган;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

383-жавобга қаранг.

II. Ушбу китобнинг 1-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида 3 гуруҳга бўлинг. Иккинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, биринчи гуруҳи учун 1 та ишчига тўғри келган ялпи маҳсулотни ҳисобланг:

1. 1407; 2. 1546;
3. 2046.

124-жавобга қаранг.

III. Такрорланмовчи усулда салмоқ учун йўқ қўйилиши мумкин бўлган хато қуйидагича аниқланади:

1. $\Delta = t\sqrt{\frac{\sigma^2}{n}\left(1-\frac{n}{N}\right)}$;

2. $\Delta = t\sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}\left(1-\frac{n}{N}\right)}$;

3. $\Delta = t\sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}}$.

240-жавобга қаранг.

IV. Ранжирлаштирилган (тартибга солинган) дискрет қаторларда ҳадлар сони тоқ бўлса (масалан, 3, 7, 11, 15, 19 ва ҳ. к.), у ҳолда медиана:

1. Шу қаторларнинг айнан ўртасида жойлашган вариантга тенг;
2. Шу қаторнинг айнан ўртасида жойлашган 2 та вариантнинг ярмига тенг;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

180-жавобга қаранг.

V. Кичик корхонада ишчиларнинг меҳнат унумдорлиги 1990—1993 йилларда ўртача ҳар йили 5% дан ўсган. Шу йиллар ичида жами ўсиш суръати неча фоиз бўлган?

1. 121,55 %;
2. 115,76 %;
3. 110,25 %;
4. 115,00 %.

328-жавобга қаранг.

?! Товар биржаси — бир ёки бир неча хил товар билан улгуржи савдо-сотиқни амалга оширувчи тижорат корхонаси, бозор иқтисоди инфраструктурасининг ажралмас қисми.

Товар биржаси корхона ва ташкилотлар ўртасидаги олди-сотди алоқаларни юргизади. Аксарият хом ашё ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари (дон, шакар, пахта, кофе ва бошқалар)ни сотиш билан шуғулланади.

I. Июнь ойида июль ойига нисбатан ходимларнинг номинал иш ҳақи 80% га қўшимча ўсган. Истеъмол буюмларининг ва хизматларнинг баҳоси 120%га қўшимча ўсган. Ходимларнинг реал иш ҳақи қандай ўзгарган?

1. 81,8 % га пасайган;
2. 122,2 % га ошган;
3. 66,6 % га пасайган;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

348-жавобга қаранг.

II. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини дон ҳосилдорлиги бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Биринчи гуруҳ учун ўртача ҳосилдорликни аниқланг:

1. 15,1 ц/га;
2. 16,9 ц/га;
3. 18,6 ц/га.

123-жавобга қаранг.

III. Танлама кузатиш натижаларини бош тўпламга бевосита ёйиш учун қуйидаги формулаларнинг қайси биридан фойдаланилади:

1. $\tilde{X}\Delta - \Delta_{\tilde{X}}N \leq \bar{X}N \leq \tilde{X}N + \Delta_{\tilde{X}}N$;

2. $\omega N - \Delta_{\omega}N \leq PN \leq \omega N + \Delta_{\omega}N$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

249-жавобга қаранг.

IV. Ўрганилаётган белги қийматларининг учрашиш сони 10 марта кўпайтирилса, унда ўртача:

1. 10 марта кўпаяди;
2. 10 марта камаяди;
3. Ўзгармайди;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

169-жавобга қаранг.

V. Тўғри чизиқли корреляцион боғланиш формасида ечиш натижасида аниқланган қуйидаги кўрсаткичларнинг қайси бирини ҳисоблашда хатога йўл қўйилган:

1. Регрессия коэффициенти — 1,0; 2. Детерминация индекси — 0,64; 3. Корреляция коэффициенти — 0,8; 4. Корреляция индекси — 0,2;

5. Нотўғри жавоб йўқ.

286-жавобга қаранг.

?! Товар бозорлари конъюнктураси — бозор аҳволи, шароити, айрим жаҳон товар бозорларида турли омилларнинг (иқтисодий, ижтимоий-сиёсий, табиий) ўзаро таъсири натижасида вужудга келадиган ҳамда талаб ва таклифнинг мавжуд ва тахмин қилинаётган нисбатларида намоён бўладиган ҳолати.

I. Баҳонинг умумий индексини ҳисобланг:

Маҳсулот тури	Жорий даврдаги товар оборот (минг сўм)	Индекслар, %	
		баҳо	табиий ҳажми
А	68,6	180	108
Б	31,4	192	112

Жавоблар:
1. 183,8;
2. 186,0;
3. 180,0.

366-жавобга қаранг.

II. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини дон ҳосилдорлиги бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Иккинчи гуруҳ учун ўртача ҳосилдорликни аниқланг:

1. 18,6 ц/га;
2. 15,1 ц/га;
3. 16,9 ц/га.

123-жавобга қаранг.

III. Танламанинг зарурий миқдори такрорланмовчи усулда салмоқ дисперсияси номаълум ҳолларда қуйидагича ҳисобланади:

1. $n = \dfrac{t^2\omega(1-\omega)N}{\Delta^2 N + t^2\omega(1-\omega)}$;

2. $n = \dfrac{0{,}25t^2N}{\Delta^2 N + 0{,}25t^2}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

246-жавобга қаранг.

IV. Ранжирлаштирилган (ўсиб борувчи ёки камайиб борувчи ҳолда тартибланган) дискрет қаторларда ҳадлар сони жуфт бўлса (масалан, 2, 4, 6, 12, 24, 100 ва ҳ. к.), у ҳолда медиана:

1. Шу қаторнинг айнан ўртасида жойлашган вариантга тенг;
2. Шу қаторнинг айнан ўртасида жойлашган иккита вариантнинг ярмига тенг;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

180-жавобга қаранг.

V. Вилоятда сут маҳсулотларини етиштириш 1985 йилда 35,3 ва 1993 йилда эса 83,0 минг тоннани ташкил қилди. 1985-1993 йилларда сут маҳсулотининг ўртача йиллик ўсиши қандай аниқланади?

1. $\sqrt[2]{23{,}51}$;

2. $\sqrt[10]{2{,}351}$;

3. $\sqrt[10]{235{,}1}$.

328-жавобга қаранг.

?! Товар заёми — тақчил товарларни сотиб олиш ҳуқуқини берувчи, фоиз тўланмайдиган заём. У товар тақчиллиги кучайиб, инфляция зўрайган шароитда муайян муддатга мўлжалланиб чиқарилади.

Товар заёми автомашина, телевизор, музлатгич, видео ва радиоаппаратура, мебель ва бошқа тақчил товарлар заёмидан иборат бўлади.

I. "А" районда "Б" районга нисбатан баҳонинг алоҳида ҳудудий индекслари қандай бўлган?

Маҳсулот тури	"А" район		"Б" район	
	сотилди (тонна)	1 кг нинг баҳоси (сўм)	сотилди (тонна)	1 кг нинг баҳоси (сўм)
Картошка	80	6	120	5
Пиёз	60	5	80	4

Жавоблар:
1. 120,0 %; 125,0 %;
2. 83,3 %; 80,0 %;
3. 66,6 %; 75,0 %.

373-жавобга қаранг.

II. Ушбу китобнинг 1-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида 3 та гуруҳга бўлинг. Иккинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, биринчи гуруҳи учун 1 та корхонага тўғри келган ялпи маҳсулотни ҳисобланг:

1. 416,0; 2. 367,1; 3. 347,0.

124-жавобга қаранг.

III. Танлама тўпламда дисперсия қуйидагича аниқланади:

1. $\tilde{\sigma}^2 = \dfrac{\sum(x-\tilde{x})^2}{n}$;

2. $\bar{\sigma}^2 = \dfrac{\sum(x-\bar{x})^2}{n}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

220-жавобга қаранг.

IV. Агар ўрганилаётган белгининг алоҳида қийматлари ўзгармаган ҳолда уларнинг учрашиш сонлари 5 марта камайтирилса, унда ўртача:

1. Ўзгармайди;
2. 5 марта кўпаяди;
3. 5 марта камаяди;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

169-жавобга қаранг.

V. Асосий фондлар билан ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати (млн. сўм) ўртасидаги боғланиш қуйидаги регрессия тенгламаси билан тавсифланади:

$\bar{y}_x = 13 + 0{,}6x$.

Демак, асосий фондларнинг 1 млн. сўмга ошиши маҳсулот қийматининг:

1 0,6 млн сўмга камайишига олиб келади,

2 13 млн сўмга ошишига олиб келади,

3 0,6 млн сўмга кўпайишига олиб келади

276-жавобга қаранг.

?! Товар заёми турлари. Товар заёми икки хил бўлади:

1). Кўрсатилган суммада товар олиш ҳуқуқини берувчи заём (нарх ўзгарган тақдирда ҳам эски нархга биноан товар олиш ҳуқуқини беради).

2). Белгиланган суммага қўшимча пул тўланадиган заём (олиш пайти келганда, агар товар нархи ошган бўлса, заём эгаси олдинги ва сўнгги нарх ўртасидаги фарқни тўлайди)

I. "А" районда "Б" районга нисбатан баҳонинг умумий ҳудудий индекси қандай бўлган?

Маҳсулот тури	"А" район		"Б" район	
	сотилди (тонна)	1 кг нинг баҳоси (сўм)	сотилди (тонна)	1 кг нинг баҳоси (сўм)
Картошка	80	6	120	5
Пиёз	60	5	80	4

Жавоблар:
1. 144,4 %; 2. 82,1 %;
3. 121,7 %.

373-жавобга қаранг.

II. Ушбу китобнинг 1-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча корхоналарни ишчилар сони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳга кирган корхоналарни меҳнат унумдорлиги даражаси бўйича учта гуруҳга бўлиб, учинчи гуруҳи учун ишчилар сонини ҳисобланг:

1. 3417;
2. 1332;
3. 826.

124-жавобга қаранг.

III. Такрорланмовчи усулда танламанинг зарурий миқдори салмоқ учун қуйидагича аниқланади:

1. $n = \dfrac{t^2\omega(1-\omega)N}{\Delta_\omega^2 N + t^2\omega(1-\omega)}$;

2. $n = \dfrac{t^2\omega(1-\omega)}{\Delta_\omega^2}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

243-жавобга қаранг.

IV. Агар ўрганилаётган белгининг алоҳида қийматлари 6 марта камайтирилса, уларнинг учрашиш сонлари эса 2 марта кўпайтирилса, унда ўртача:

1. 2 марта кўпаяди;
2. 6 марта кўпаяди;
3. Ўзгармайди;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

169-жавобга қаранг.

V. Турли оралиқда берилган қаторларда ўртача ўсиш (камайиш) суръати қуйидаги формулаларнинг қайси бири ёрдамида ҳисобланади:

1. $K = \bar{K} - 100$;

2. $\bar{K} = \sqrt{K_1 \cdot K_2 \cdot K_3 \cdots K_n}$;

3. $\bar{K} = \sqrt{\dfrac{y_n}{y_0}}$;

4. $\bar{K} = \sqrt[\Sigma m_i]{\Pi K_i^{m_i}}$.

330-жавобга қаранг.

?! **Товар тақчиллиги** — бозорда товарларнинг мунтазам ва сурункасига етишмай, уларга бўлган талабнинг доимо қондирилмай келиши.

Талабнинг юзага келиши билан уни қондириш орасидаги вақт чўзилиб кетса, товар тақчиллиги пайдо бўлади.

Товар тақчиллиги иқтисодиётнинг беқарорлиги, ундаги мутаносибликнинг бузилиши; такрор ишлаб чиқаришнинг издан чиқиши оқибатидир.

I. "Б" районда "А" районга нисбатан баҳонинг умумий ҳудудий индекси қандай даражада бўлган:

Маҳсулот тури	"А" район		"Б" район	
	сотилди (т)	1 кг нинг баҳоси (сўм)	сотилди (т)	1 кг нинг баҳоси (сўм)
Картошка	80	6	120	5
Пиёз	60	5	80	4

Жавоблар:
1. 121,7 %; 2. 82,1 %;
3. 144,4 %.

373-жавобга қаранг.

II. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини емхашак майдони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун хўжаликлар сонини ҳисобланг:

1. 10;
2. 13;
3. 7.

123-жавобга қаранг.

III. Такрорланмовчи усулда ўртача репрезентатив хато салмоғ учун қуйидагича аниқланади:

1. $\mu = \sqrt{\dfrac{\omega(1-\omega)}{n}}$;

2. $\mu = \sqrt{\dfrac{\omega(1-\omega)}{n}\left(1-\dfrac{n}{N}\right)}$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

232-жавобга қаранг.

IV. Белгининг алоҳида миқдорлари билан уларнинг ўртача даражаси ўртасидаги тафовут йиғиндисининг нолга тенглиги вазнсиз қаторларда қуйидаги формула ёрдамида аниқланади:

1. $\Sigma(x-\bar{x}) = 0$;

2. $\Sigma(x-\bar{x})f = 0$;

3. Нотўғри жавоб йўқ.

168-жавобга қаранг.

V. Беш йил ичида (1988—1993) вилоятда цемент ишлаб чиқариш 45% га ошган. 1 % қўшимча ўсишнинг мутлақ моҳияти 2,5 минг тонна. 1988—1993 йиллар учун ўртача йиллик мутлақ қўшимча ўсиш неча тонна бўлган?

1. 108,0 тонна;
2. 54,0 тонна;
3. 69,6 тонна;
4. 21,6 тонна.

326-жавобга қаранг.

?! **Товарлар импорти** — чет эл товарлари, шунингдек товарлашган хизматларни мамлакатнинг ички бозорига киритиш.

Товарлар экспорти — товарларни ташқи бозорда сотиш учун чет элга чиқариш.

Агар экспорт қиймати жиҳатидан импортдан устун турса, у ҳолда мамлакатнинг товар баланси актив ҳисобланади.

I. 400 дона тайёр буюмни текшириш давомида 8 та яроқсиз буюм аниқланди. Яроқсиз маҳсулот учун дисперсия:

1. 0,20 га тенг;
2. 0,0196 га тенг;
3. 0,080 га тенг;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

216-жавобга қаранг.

II. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини ем-хашак майдони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун ем-хашак экинлари майдонини ҳисобланг:

1. 10,6 га;
2. 10,9 га;
3. 11,8 га.

123-жавобга қаранг.

III. Қолдиқ ёки гуруҳлаш ичидаги дисперсия қуйидагича ҳисобланади:

1. $\sigma^2 = \Sigma(X_2 X_1)^2 = \Sigma X_1 - \frac{(\Sigma X)^2}{n}$;

2. $\sigma^2 = \Sigma X^2 - \frac{(\Sigma X)^2}{n}$;

3. $\sigma^2 = \Sigma \frac{(\Sigma X)^2}{n} - \frac{(\Sigma X)^2}{n}$.

198-жавобга қаранг.

IV. Агар белгининг алоҳида миқдорларини қандайдир ўргармас "А" сонга бўлсак, сўнгра ўртачани ҳисобласак, у ҳолда бу ўртача ҳақиқий ўртачадан:

1. "А" сон марта кичик бўлади;
2. "А" сон марта катта бўлади;
3. "А" сонга кичик бўлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

169-жавобга қаранг.

V. Баҳоларнинг пасайиши ёки ошиши натижасида аҳоли олган иқтисодий наф ёки кўрган зарари қуйидаги формулаларнинг қайси бири ёрдамида аниқланади:

1. $\Sigma q_1 c_1 - \Sigma q_1 c_0$;

2. $\Sigma q_1 t_1 - \Sigma q_1 t_1$;

3. $\Sigma q_1 p_1 - \Sigma q_1 p_0$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

356-жавобга қаранг.

?! **Тожир (коммерсант)** — савдо-сотиқ ишлари билан шуғулланувчи шахс. Тожир ўз номидан ёки бирор фирма номидан иш юритади.

Фирма номидан иш юритганда тожир фирманинг ёлланган ходими сифатида фаолият кўрсатади.

Мустақил тожир ўз маблағига эга бўлади ва уни ишлатиб фойда кўради: бу ўз моҳияти билан савдо фойдасидир.

I. Тўқимачилик саноатида ишчиларнинг кундалик ишлаб чиқариш нормасини қандай бажараётганлиги ўрганилиб, текшириш натижасида 80 % ишчиларнинг нормани тўла ва ошириб бажарганликлари аниқланди. Нормани бажарган ишчилар учун дисперсия:

1. 0,900 бўлган;
2. 0,090 бўлган;
3. 0,010 бўлган.

216-жавобга қаранг.

II. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини ем-хашак майдони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун ўртача маҳсулдорликни ҳисобланг:

1. 2215 кг;
2. 2391 кг;
3. 1494 кг.

123-жавобга қаранг.

III. Қўшма корхонада 1990-1992 йилларда маҳсулот ишлаб чиқариш ўртача 105 % га, 1993-1994 йилларда 103 % га ўсган. 1990-1994 йилларда маҳсулотнинг ўртача ўсиш суръати қандай ҳисобланади?

1. $\bar{K} = \sqrt[5]{105 \cdot 103}$,

2. $\bar{K} = \sqrt[5]{1{,}05^3 \cdot 1{,}03^2}$;

3. $\bar{K} = \sqrt{1{,}05^3 \cdot 1{,}03^2}$

330-жавобга қаранг.

IV. Такрорланувчи усулда салмоқ учун йўл қўйилиши мумкин бўлган хато қуйидагича аниқланади:

1. $\Delta = t \sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}}$;

2. $\Delta = t \sqrt{\frac{\sigma^2}{n}\left(1 - \frac{n}{N}\right)}$;

3. $\Delta = t \sqrt{\frac{\omega(1-\omega)}{n}\left(1 - \frac{n}{N}\right)}$.

240-жавобга қаранг.

V. Қайси индекс баҳонинг доимий таркибли индекси?

1. $I_p = \frac{\Sigma p_0 q_1}{\Sigma q_1} : \frac{\Sigma p_0 q_0}{\Sigma q_0}$;

2. $I_p = \frac{\Sigma p_1 q_1}{\Sigma q_1} : \frac{\Sigma p_0 q_1}{\Sigma q_1}$;

3. $I_p = \frac{\Sigma p_1 q_1}{\Sigma q_1} : \frac{\Sigma p_0 q_0}{\Sigma q_0}$.

368-жавобга қаранг.

?! **Фрахт бозори** — халқаро миқёсда юк ташиш ёки фойдаланиш учун кемаларни ёллаш; транспорт (кема) хизматининг олди-сотди қилиниши жаҳон товар бозорининг бир тури.

Фрахт бозори моддий шаклдаги товар эмас, балки хизматлашган товар бўлмиш транспорт хизмати бозоридир.

Фрахт бозорида амал қилувчи нарх фрахт ҳақи (чартер) ёки тарифидир.

I. Агар мавжуд белги салмоғи (P) 50 %ни, шу белги тавсифланмайдиган муқобил белги салмоғи (q) ҳам 50 %ни ташкил қилса, у ҳолда дисперсия:

1. 0,010 га тенг бўлади;
2. 0,025 га тенг бўлади;
3. 0,250 га тенг бўлади;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

217-жавобга қаранг.

II. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини емхашак майдони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун жами соғиб олинган сут миқдорини аниқланг:

1. 7952 т;
2. 3794 т;
3. 7723 т.

123-жавобга қаранг.

III. Аҳоли қуйидагича гуруҳларга бўлиниб ўрганилади:

1. 15 ёшгача бўлганлар;
16—55 ёшгача бўлган аёллар;
16—60 ёшгача бўлган эркаклар; 55 ва ундан юқори ёшдаги аёллар; 60 ва ундан юқори ёшдаги эркаклар;
Гуруҳлаш:
1. Тенг бўлмаган оралиқ асосида бажарилган;
2. Махсус оралиқ асосида бажарилган;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

114-жавобга қаранг.

IV. Қуйидаги формула немис олими Фишер номи билан юритилади:

1. $I = \sqrt{\frac{\sum P_1 q_1}{\sum P_0 q_1} \cdot \frac{\sum P_1 q_0}{\sum P_0 q_0}}$,

2. $I = \frac{\sum i_v T_1}{\sum T_1}$,

3. $I = \frac{\sum P_1 q_1}{\sum P_0 q_1}$;

4. Нотўғри жавоб йўқ.

355-жавобга қаранг.

V. Яроқсиз маҳсулот салмоғи билан 1 тонна маҳсулот таннархи (сўм) ўртасидаги боғланиш қуйидаги регрессия тенгламасида ифодаланади:

$\bar{y}_x = 56 + 8x$.

Демак, яроқсиз маҳсулотнинг 1%га ошиши таннархнинг:

1. 8 % га ошишига олиб келади; 2. 8 сўмга ошишига олиб келади; 3. 56 сўмга ошишига олиб келади.

276-жавобга қаранг.

?! Халқаро валюта фонди — халқаро валюта-кредит ташкилоти; 1944 йили ташкил этилган; 1989 йили 152 мамлакат аъзо бўлган; капитали 120 млрд. долларни ташкил этади.

Бу фонднинг икки асосий вазифаси бор: ўз аъзоларининг валюта алоқаларини бошқариб туриш; умумий кредит маблағларидан аъзо мамлакатларга қарз бериб, уларнинг тараққиетига кўмаклашиш.

I. Қуйидагилар берилган:

1. N = 2105 киши;
2. n = 400 киши;
3. $\bar{x}$ = 60 метр;
4. σ = 10 метр;
5. w = 0,9 (нормани ошириб бажарганлар салмоғи).

Салмоғ учун такрорланмовчи усулда ўртача хато ($X_{\theta.}$):

1. 1,14 % га тенг;
2. 1,50 % га тенг;
3. 1,45 % га тенг.

233-жавобга қаранг.

II. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини емхашак майдони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун қора молларнинг ўртача йиллик сонини ҳисобланг:

1. 3590 та;
2. 540 та;
3. 3230 та.

123-жавобга қаранг.

III. Пахта ҳосилдорлиги учун ўртача квадратик тафовутни ҳисобланг:

Пахта ҳосилдорлиги, ц/га	Экин майдони, га
21	600
23	300
25	100

Жавоблар:
1. 1,8; 2. 22,0;
3. 1,0; 4. 1,34.

192-жавобга қаранг.

IV. Дисперсияни:

1. Фақат берилган вариантлар асосида ҳисоблаш мумкин:

$(\sigma^2_{(x \pm A)} = \sigma^2)$.

2. Вариантларнинг қандайдир ўзгармас "А" сонидан бўлган тафовут асосида ҳам ҳисоблаш мумкин:

$(\sigma^2 = \sigma^2_{(x \pm A)})$.

3. Нотўғри жавоб йўқ.

208-жавобга қаранг.

V. Сигирларнинг маҳсулдорлиги (кг) билан ем-истеъмоли (кг) ўртасидаги боғланиш қуйидаги регрессия тенгламаси билан тавсифланади:

$\bar{y}_x = 5 + 0{,}5x$.

Демак, ем истеъмолининг 1 кг га ошиши маҳсулдорликнинг:

1. Ўртача 0,5 кг га ошишига олиб келади;
2. Ўртача 0,5% га ошишига олиб келади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

276-жавобга қаранг.

?! Халқаро савдо — мамлакатлар ўртасидаги савдо-сотиқ; товарларни четдан олиб келиш ва четга чиқариш. Унинг иқтисодий асоси халқаро меҳнат тақсимотидир.

Халқаро нархлар — жаҳон бозорига чиққан товарлар байналмилал қийматининг пул шаклидаги ифодаси. Бу нархлар жаҳон бозорида сотувчилар ва харидорлар ўртасидаги савдолашув орқали ташкил топади.

I. Қуйидагилар берилган:
1. N =2500 та ишчи;
2. n =4900 та ишчи;
3. $\bar{x}$ =920 сўм (ўртача иш ҳақи);
4. σ =14 сўм;
5. ω =60% ишчи (ўртача иш ҳақидан юқори иш ҳақи олувчилар).

Такрорланмовчи усулда салмоғ учун ўртача хато ( ):
1. 0,9 % га тенг;
2. 0,6 % га тенг;
3. 0,7 % га тенг.

236-жавобга қаранг.

II. Агар омил белгининг ортиши (ёки камайиши) билан натижавий белги ҳам ортиб (ёки камайиб) борса, унда улар ўртасидаги боғланиш:

1. Тўғри боғланиш дейилади;
2. Тескари боғланиш дейилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

258-жавобга қаранг.

III. Умумий дисперсия билан омил дисперсия қийматлари ўртасидаги тафовут, яъни қолдиқ дисперсия қуйидагича аниқланади:

1. $\sigma_{К}^2 = \sigma_{ух}^2 - \sigma_{у}^2$,
2. $\sigma_{К}^2 = \sigma_{у}^2 - \sigma_{ух}^2$,
3. $\sigma_{К}^2 = \sigma_{у}^2 - \sigma_{ух}^2$,
4. Нотўғри жавоб йўқ.

282-жавобга қаранг.

IV. Жорий даврда базис даврга нисбатан маҳсулотнинг табиий ҳажми 4% га камайди, ишлаб чиқариш харажатлари индекси 20% га ошди. Маҳсулот таннархи индекси қандай ўзгарган?

1. 125,0 %;
2. 115,2 %;
3. 116,0 %.

379-жавобга қаранг.

V. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини дон маҳсулотлари экин майдони бўйича тенг оралиқ асосида учта гуруҳга бўлинг. Учинчи гуруҳ учун дон маҳсулотлари ялпи ҳосилини ҳисобланг:

1. 71873 т; 2. 58111 т;
3. 40470 т

123-жавобга қаранг.

?! Халқаро тендерлар — халқаро бозорда машина-ускуналарни харид этиш; қурилиш-монтаж ишларини бажариш; инжиниринг хизмати курсатиш учун танлов асосида буюртмалар бериш.

Харидор еки буюртмачи энг аввал танлов эълон қилиб, ҳаммани уз шартлари билан таништиради. Шунга асосан иштирок этувчи фирмалар ўз таклифларини — тендерларини харидор-буюртмачига юборади.

I. Жамоа хўжалиги бўйича қуйидагилар берилган:
1. N = 2500 та сигир;
2. n = 900 та сигир (такрорланувчи усулда);
3. σ =3000кг, сут соғилган;
4. $\bar{x}$ =300 кг.
5. ω =720 та сигир — зотли.

Ўртача йиллик соғинни аниқлашда йўл ўйилган ўртача хато (μ):
1. 10 кг; 2. 8 кг; 3. 0,58 кг.

234-жавобга қаранг.

II. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини янги навли уруғ экин майдони салмоғи бўйича тўртта гуруҳга бўлинг. Тўртинчи гуруҳ учун хўжаликлар сонини ҳисобланг:
1. 10 та;
2. 8 та;
3. 6 та.

123-жавобга қаранг.

III. Даромад (X) билан сут истеъмоли (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасини аниқланг:

X (сўм)	54	63	74	90	112	140	190
У (литр)	8	10	11	13	15	17	19

Жавоблар:
1. $\bar{У}_x = 5,35 + 0,077x$;
2. $\bar{У}_x = 5,12 + 0,08x$.

276-жавобга қаранг.

IV. Пахта пунктидаги пахтани махсус асбоблар билан текшириш натижасида кузатувчи унинг 80% ни 1-сорт, 15% ни 2-сорт, 5% ни 3-сорт эканлигини аниқлади. Кузатувчи бошланғич маълумотни олишда:
1. Ҳужжатли усулни қўллади;
2. Бевосита кузатиш усулини қўллади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

75-жавобга қаранг.

V. Қаторнинг ҳадлари ўзгармас "А" сон маротаба катталаштирилган бўлиб ("Х"), бу янги ҳосил бўлган қатор учун дисперсия ҳисобланган. Бундай ҳолда ҳақиқий дисперсияни аниқлаш учун янги "Х" қатор учун ҳисобланган дисперсияни:

1. "А" сонга бўлиш керак;
2. "$А^2$" га бўлиш керак;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

213-жавобга қаранг.

?! Холдинг компания — бошқа банклар, фирмаларни назорат қилиш ва ҳаракатини кузатиб бориш учун уларнинг акциялари назорат пакетига эгалик қилувчи компания.

Холдинг компания мустақил банклар ва банкка кирмаган фирмалар, корхоналар акциялари назорат пакетига эгалик қилиб, уларнинг фаолиятини назорат қилади ва бошқариб туради, ортиб борадиган фойдани ўз соҳибкорлик фаолиятига ишлатади.

I. Қуйидагилар берилган:

$\bar{У}x = 68,2 + 10,9x$:

Шу маълумотларга асосланиб t_{a_0} ни аниқланг:

1. $t_{a_0} = 7,63$;
2. $t_{a_0} = 8,36$;
3. $t_{a_0} = 19,99$.

289-жавобга қаранг.

II. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини янги навли уруғ экилган экин майдони салмоғи бўйича тўртта гуруҳга бўлинг. Тўртинчи гуруҳ учун жами экин майдонини ҳисобланг:

1. 32,8;
2. 21,1;
3. 26,8.

123-жавобга қаранг.

III. Иш стажи (X) ва ишчиларнинг бир сменада яратган маҳсулоти (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасини аниқланг:

У (дона)	80	90	120	100	110	150	160	180
X (йил)	1	3	4	2	5	7	8	8

Жавоблар:
1. $У_x = 58,2 + 10,9x$;
2. $У_x = 123,4 + 0,08x$.

276-жавобга қаранг.

IV. 0,05 (5%) эҳтимоллик даражали F жадвалдаги қиймат деганда тасодифий тафовутни тавсифловчи F ҳақиқийнинг 100 га нисбатан фақат 5 та F нинг жадвалдаги қиймати:

1. Мос келиши тушунилади;
2. Мос келмаслиги, яъни ундан катта эканлиги тушунилади;
3. Нотўғри жавоб йўқ.

207-жавобга қаранг.

V. Вилоятда юк автомобиль транспортининг юк оборoти 1983 йилда 17,7 млн. т/км ни, 1993 йилда эса 41,3 млн. т/км ни ташкил қилди. 1983—1993 йилларда юк оборотининг ўртача йиллик ўсиши қандай аниқланади:

1. $\sqrt[10]{233,3}$;
2. $\sqrt[10]{2,333}$,
3. $\sqrt[9]{2,333}$.

328-жавобга қаранг.

?! Хуфия иқтисодиёт — давлат статистикаси томонидан ҳисобга олинмаган режа ташкилотлари томонидан режалаштирилмаган солиқ тўламайдиган ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш фаолияти

Хуфия иқтисодиет белгилари асосан товар ва аҳолига хизмат турларини хуфиена ишлаб чиқариш (яширин цехлар, фабрикалар), қўшиб езиш, давлат мулкини талон-торож қилиш, олибсотарлик, фоҳишабозлик, қаллоблик, порахўрлик ва бошқаларни ўз ичига олади

I. Асосий фондлар қиймати (X) ва ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати (У) ўртасидаги боғланишни тавсифловчи тўғри чизиқли регрессия тенгламасидаги a0 параметрни аниқланг:

X (млн сўм)	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
У (млн сўм)	70	60	60	52	56	40	31	31	25	20

Жавоблар
1 a0 = 12,7,
2 a0 = 5,6,
3 a0 = 13,8

276-жавобга қаранг

II. Ушбу китобнинг 2-иловасида келтирилган маълумотларга асосланиб барча жамоа хўжаликларини янги навли уруғ экилган экин майдони салмоғи бўйича тўртта гуруҳга бўлинг. Тўртинчи гуруҳ учун жами йиғиб олинган ҳосилни ҳисобланг:

1. 56667 т;
2. 43081 т;
3. 39263 т.

124-жавобга қаранг.

III. Тортилган ўртача миқдор қуйидаги формула ёрдамида ҳисобланади:

1. $\bar{X} = \frac{\sum xf}{\sum f}$,
2. $\bar{X} = \frac{\sum xn}{\sum n}$,
3. $\bar{X} = \frac{x_1f_1 + x_2f_2 + .. + x_nf_n}{f_1 + f_2 + ... + f_n}$,
4. Нотўғри жавоб йўқ.

163-жавобга қаранг.

IV. Вариация коэффициенти қуйидагича ҳисобланади:

1. $\sigma = \sqrt{\sigma^2}$,
2. $v = \frac{\sigma \cdot 100}{\bar{X}}$;
3. $\sigma^2 = \bar{X}^2 - (\bar{X})^2$;
4. Нотўғри жавоб йўқ.

185-жавобга қаранг.

V. Агар A=O бўлса, яъни тафовут аниқланмаса, у ҳолда дисперсия қуйидагича аниқланиши мумкин:

1. $\sigma^2 = X^2 - (\bar{X})^2$;
2. $\sigma^2 = \frac{\sum X^2f}{\sum f} - \left(\frac{\sum xf}{\sum f}\right)^2$;
3. Нотўғри жавоб йуқ.

212-жавобга қаранг.

?! Шоу-бизнес — ҳар хил пуллик томошаларни кўрсатиш йўли билан даромад топиш. Шоу-бизнес билан махсус фирмалар, маданий мусиқавий уюшмалар еки айрим бизнесменлар шуғулланади.

Шоу-бизнесдан тушадиган даромад аҳолидан олинадиган томоша ҳақи (билет ҳақи), фирмалардан тушадиган реклама пули, тамошабинларга савдо-маиший хизмат кўрсатиш ҳақи ва бошқалардан шаклланади.

1-илова

Қўшма корхоналар фаолияти қуйидаги асосий кўрсаткичлар билан тавсифланади:

т/р	Асосий ишлаб чиқариш фондлари (минг сўм)	Ишчиларнинг ўртача сони	Ялпи маҳсулот (минг сўм)	Битта ишчига тўғри келган ялпи маҳсулот (сўм)	
1	2	3	4	5	6
1.	396	412	947,6	2300	
2.	305	410	602,7	1470	
3.	198	270	399,6	1480	
4.	405	460	897,0	1950	
5.	315	340	642,6	1890	
6.	330	375	675,0	1800	
7	205	270	348,3	1290	
8.	302	350	582,4	1664	
9	211	260	378,3	1455	
10.	306	305	494,1	1620	
11.	220	260	390,0	1500	
12	318	320	537,6	1680	
13.	290	280	436,8	1560	
14.	327	350	700,0	2000	
15	208	300	590,4	1968	
16.	318	340	591,6	1740	
17.	245	300	511,8	1706	
18	340	360	669,6	1860	
19.	249	300	537,6	1792	
20.	199	200	315,0	1575	
21.	406	480	998,4	2080	
22.	309	310	682,0	2200	
23.	309	416	624,0	1500	
24.	433	350	840,0	2400	
25	261	310	601,4	1940	
26.	409	300	858,0	2860	
27.	392	405	947,7	2340	
28.	290	300	532,8	1776	
29.	394	440	937,2	2130	
30	414	370	910,2	2460	
31.	335	420	928,2	2210	
32.	240	320	384,0	1200	
33.	410	460	1099,4	2390	
34.	407	402	723,6	1800	
35.	426	400	980,0	2450	
36.	416	470	916,,5	1950	
37.	371	400	820,0	2050	
38.	237	210	426,3	2030	
39.	222	200	417,2	2086	
40.	256	300	657,6	2192	
41.	204	300	441,0	1470	
42.	204	200	404,4	2022	
43	261	260	395,2	1520	
44.	190	210	321,3	1530	
45.	168	200	288,0	1440	
46.	181	310	434,0	1400	
47.	182	280	400,4	1430	
48.	182	260	327,6	1260	
49.	198	220	297,0	1350	
50	193	200	294,0	1470	
Σ	14587	16165	30135,4	1864,2	

2-илова

Жамоа хўжалиги бўйича қуйидаги маълумотлар келтирилган:

т/р	Дон маҳсулотлари экин майдони		Ем-хашак экин майдони (минг га)	Ялпи йиғилган дон маҳсулоти (т)	Дон маҳсулоти ҳосилдорлиги (ц/га)	Қорамолларнинг йиллик ўртача сони		Жами соғиб олинган сут (т)
	жами (минг га)	ш.ж. янги навли уруғ майдони (%)				жами	ш.ж. зотли маҳсулдор моллар (%)	
1	2,0	78	0,7	3580	17,9	110	50	121
2	2,3	52	0,8	3404	14,8	150	57	202
3	2,2	50	0,7	3146	14,3	130	52	156
4	2,7	85	0,9	5186	19,2	240	61	336
5.	2,1	76	0,7	3717	17,7	140	53	168
6	2,8	75	0,9	4872	17,4	230	63	333
7.	2,4	70	0,8	3984	16,6	210	59	294
8.	5,0	73	1,7	8450	16;9	500	57	1300
9	2,5	67	0,8	4125	16,5	160	55	208
10.	4,9	51	1,6	7154	14,6	480	59	1003
11.	3,2	65	1,1	5152	16,1	310	72	589
12.	3,6	90	1,2	7200	20,0	350	78	735
13.	3,2	67	1,1	5248	16,4	340	76	680
14.	3,8	80	1,2	6992	18,4	380	79	836
15.	3,8	75	1,1	6574	17,3	270	57	432
16.	2,9	79	0,9	5278	18,2	220	68	374
17.	4,4	59	1,5	6336	14,4	460	58	920
18	4,0	76	1,3	7000	17,5	420	84	1050
19	3,0	83	1,0	5640	18,8	260	65	390
20	3,6	74	1,0	6156	17,1	250	70	450
21	4,7	64	1,6	7661	16,3	470	59	1175
22.	4,1	63	1,4	6642	16,2	430	65	1096
23.	3,6	55	1,2	5436	15,1	410	81	963
24	3,9	58	1,3	5967	15,3	410	90	1189
25.	3,8	88	1,1	6435	19,5	330	74	627
26	2,0	64	0,7	3180	15,9	120	51	138
27	3,7	60	1,2	5735	15,5	370	80	851
28.	4,2	72	1,4	7056	16,8	450	82	1080
29.	3,4	60	1,0	5338	15,7	320	73	624
30	4,2	82	1,4	7812	18,6	440	86	1144
Σ	102,0		33,3	170454	16,7	9360		19469

3-илова

Тумандаги тижорат магазинларининг фаолияти қуйидагилар билан тавсифланади:

т/р	Товар оборот ҳажми (минг сўм)	Рўйхатдаги ишчиларнинг ўртача сони	Муомала харажатлари	
			жами (минг сўм)	товар оборотга нисбатан (%)
1	501	20	29,6	5,9
2.	700	23	37,8	5,4
3	1000	30	50,0	5,0
4.	1100	31	52,3	4,8
5.	1500	35	60,6	4,0
6	509	21	29,5	5,8
7.	1318	29	58,0	4,4
8.	725	24	39,2	5,4
9.	1384	31	58,1	4,2
10.	866	25	42,4	4,9
11.	1213	31	54,6	4,5
12.	955	27	48,7	5,1
13.	1144	29	52,3	4,6
14.	1077	29	51,7	4,8
15.	568	22	34,1	6,0
16.	1475	33	63,4	4,3
17.	1200	34	63,6	5,3
18.	1300	32	61,1	4,7
19	1015	30	49,7	4,9
20.	990	33	54,4	5,5
21.	680	27	40,1	5,9
22.	570	23	34,2	6,0
23.	1050	30	47,2	4,5
24.	880	29	48,4	5,5
25.	1280	36	64,0	5,0
Σ	25000	714	1225,0	4,9

ТЕСТЛАРНИ ЕЧИШ АЛГОРИТМИ

Тест шартида сиз ўзингизга нотаниш сўзни учратдингиз

Нотаниш сўзингизга тегишли боб (мавзу)дан изланг

Текшириш учун кўрсатилган рақамни дарсликдан ...

Дарсликни спинг... муаллифга бу ҳақда фикрингизни билдиринг

МУНДАРИЖА

КИРИШ 3

1 қисм. Мавзулар бўйича амалий машғулотларни ўқитириш ва "отработка"ни қабул қилиш учун тестлар 4

I боб. Статистиканинг *предмети* ва *усули* 10

II боб. Оммавий статистик кузатиш 36

III боб. Оммавий статистик кузатиш материалларини сводкалаш ва гуруҳлаш 62

IV боб. Мутлақ ва нисбий миқдорлар 88

V боб. Ўртача миқдорлар. Мода ва медиана 114

VI боб. Вариация кўрсаткичлари ва дисперсион таҳлил асослари 140

VII боб. Танлама кузатиш 166

VIII боб. Ижтимоий ҳодисалар ўртасидаги боғланишни статистик ўрганиш 192

IX боб. Динамика қаторлари 218

X боб. Иқтисодий индекслар 244

II қисм. Жорий, оралиқ ва якуний назоратларни қабул қилиш учун тестлар 270

III қисм. Мустақил ишларни ўқитириш ва сиртқи бўлим талабалари билан контрол ишларни ўтказиш учун тестлар 337

Иловалар 410

ЁРҚУЛ АБДУЛЛАЕВ

СТАТИСТИКАНИНҐ УМУМИЙ НАЗАРИЯСИ
ТЕСТЛАР

Иқтисодчи мутахассислар тайёрловчи олий ўқув юртлари ва факультетлар учун ўқув қўлланма

Тошкент "Ўқитувчи" 1996

Муҳаррир *И. Шоймардонов*
Бадиий муҳаррир *Э. Нурмонов*
Техник муҳаррир *Э. Вильданова*
Мусаҳҳиҳа *М. Олимова*

ИБ № 6434

Оригинал-макетдан босишга рухсат этилди 15 02 96 Бичими 60×90/16. Тип. қоғози. Кегли 10,8 шпонсиз. Тип Таймс гарнитураси Офсет босма усулида босилди Шартли б. л. 26,0 Шартли кр.-отт. 26,25 Нашр л 18,5 3000 нусхада босилди Буюртма № 18.

Оригинал-макет "Ўқитувчи" нашриётининг компьютер бўлимида техникавий ва дастурий воситалар асосида тайёрланган.

"Ўқитувчи" нашриёти. Тошкент, Навоий кўчаси, 30. Шартнома 07—52—95.

Ўзбекистон Давлат Матбуот қумитаси. Янгийўл ижара пудратидаги китоб фабрикасида босилди Янгийўл, Самарқанд кўчаси, 44 1996 й.